KONG
CHRISTIAN DEN FJERDES
EGENHÆNDIGE BREVE.

UDGIVNE VED

C. F. BRICKA OG J. A. FRIDERICIA

AF

SELSKABET FOR UDGIVELSE AF KILDER TIL DANSK HISTORIE.

6. BIND.
1645—1648.

MED UNDERSTØTTELSE AF
MINISTERIET FOR KIRKE- OG UNDERVISNINGSVÆSENET
OG DEN HJELMSTJERNE-ROSENCRONESKE STIFTELSE.

KJØBENHAVN.
FORLAGT AF RUDOLPH KLEIN.
1885--86.

Forord.
Som omtalt i Forordet til det foregaaende Bind var det paatænkt, at nærværende Bind foruden Brevene fra Tidsrummet 1645—1648 tillige skulde indeholde de udaterede Breve fra Aarene 1632—48 og et Supplement til de daterede fra samme Tid. Denne Plan er imidlertid undergaaet en Forandring som en Følge af, at Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie under 14.

Februar d. A. har besluttet at udgive Christian IV's egenhændige Breve ogsaa før 1632 ved os, thi det maatte da blive det naturligste at samle alle de udaterede Breve, hvis Tilblivelsestid ikke omtrent lader sig bestemme, paa ét Sted, hvad enten de falde før eller efter hint i og for sig betydningsløse Aar, saa meget mere som det ikke engang altid vil være muligt at afgjøre, til hvilken af de to Perioder de henhøre. Da det paa den anden Side forekom os uhensigtsmæssigt at udskyde Afslutningen af nærværende Bind, indtil Brevene før 1632 foreligge i den nye Udgave, standser det med Kongens Død i Februar 1648. Bindet, som er udkommet i to Hefter, hvoraf det første udgaves i Juli 1885, er saaledes blevet betydelig mindre i Omfang end fra Begyndelsen paaregnet; da imidlertid Slutningsbindet, som skal indeholde udaterede Breve og Supplementer, sikkert vil blive endnu mindre, kunne de, der ønske det, godt lade de to Bind indbinde sammen. Dette til foreløbig Underretning for Bogsamlere.
At, hvad Indholdet af dette Bind angaar, Brevene til Korfits Ulfeldt ere aftagne i Antal, er en naturlig Følge af det spændte Forhold, der en Tid lang bestod mellem Kongen og denne hans Svigersøn. Foruden Brevene til Christen Thomesen Sehested og Rentemestrene, der atter i dette Bind findes i betydelig Mængde, …
[forordet fortsætter s. 2]

Forord (slutning, fortsat fra s. III)
… er det især de mange Skrivelser til Rigsraadet, der tildrage sig Opmærksomheden, ikke alene ved deres Antal, men ogsaa i Henseende til Indholdet. Den omhyggelige Læser vil i øvrigt let skjønne, at Kongens Evne som Brevskriver er i aftagende; det er en gammel Mand, der nu fører Pennen.
Selskabet skylder ogsaa for dette Binds Vedkommende Understøttelser fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet og fra den Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelse, at det har kunnet udkomme, og vi Udgivere staa ligesom ved de tidligere Bind i stor Gjæld til d'Hrr. Universitetsbibliothekar S. Birket Smith og Underbibliothekar ved det store kgl. Bibliothek C. Weeke for den Maade, hvorpaa de have røgtet deres Hverv som Tilsynshavende ved denne Udgave.

Kjøbenhavn, i Marts 1886.

C. F. Bricka. J. A. Fridericia.

Side 1

Brev 1/6 ✻ 1. Januar 1645

Til Korfits Ulfeldt.

Kongen forlanger at vide, hvorfor Biskoppen i Skaane Peder Vinstrup ikke efter Ordre har indfundet sig hos ham, og befaler, at han strax skal komme. — Afskr. i Kgl. Bibl., Kallske Saml., 4., 439.

Ieg befol for nogen tyd siiden, at der skulle skriffuis Epther *D:* Peder wynstrup, at hand skulle komme hiid til Nytarssdag och waare paa [1]), huilckit Inted sked Er, huorfor ieg uyl uyde Aarsagen, huorfor hand sig inted haffuer Indstillit. *Vale.* Frederigsborg den 1 *Ia: Anno* 1645.

Christian.
Hand skall strax komme heroffuer.
Udskrift: Riigens Hoffmeister till hande.

Oversættelse af Brev 1/6
Jeg befalede for nogen tid siden, at der skulle skrives til *D:* [dominus, hr.] Peder Vinstrup, at han skulle komme herhid til nytårsdag og være til stede [1]), hvilket intet er sket, hvorfor jeg vil vide årsagen til, at han slet ikke har indstillet [indfundet] sig. *Vale* [lat.: far vel]. Frederiksborg den 1. januar anno 1645.
Christian.
Han skal straks komme herover.
Udskrift [påskrift]: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 2/6 ✻ 2. Januar 1645

(modtager fremgår ikke af overskriften på denne side; se udskrift på næste side)

Om Kaspar Markdanners Fordringer til Melchior Oldeland, om hvilken Sag Kongen vil høre nærmere Besked. — Geh. Ark.

Aff huosføiiede *suplication* haffuer du at Erfahre, huad Cassper Marckodan sig offuer Melcker Oldeland haffuer att … *[fortsættes s. 2]*

[1]) Jvfr. forrige Bind S. 501. Hofprædikanten Jakob Madsen var syg (forr. Bd. S. 538; jvfr. Wad, *Rektorerne paa Herlufsholm* S. 108). To Dage senere udstedtes der et kongeligt Gjældsbrev til Biskoppen for 1004 Lod gammelt Sølv (Geh. Ark., Top. Saml., Thestrup).

Side 2

Brev 2/6 ✻ 2. Januar 1645 (slutning, fortsat fra s. 1)

Til Korfits Ulfeldt
Om Kaspar Markdanners Fordringer til Melchior Oldeland, om hvilken Sag Kongen vil høre nærmere Besked. — Geh. Ark.

Aff huosføiiede *suplication* haffuer du at Erfahre, huad Cassper Marckodan sig offuer Melcker Oldeland haffuer att besuerge [1]). Och Endog ded muelig aldtsammen siig saledis forholder, da ma dog Oldeland inted spiisse hannem aff med Indted, aldenstund hand bør att haffue Nogiit aff indkomsten aff godtziit, sauit hans *quota* sig kan strecke. Huorfor du dig om samme leiilighed skaldt Erkundige Och mig ded lade wyde. *Vale.* Aff frede: den 2 *Ianu: Anno* 1645.
Christian.

Oversættelse af Brev 2/6
Af den hosføjede *suplication* [vedlagte ansøgning] har du at erfare, hvad Kaspar Markdanner har at besværge sig over [klage over] mod Melchior Oldeland [1]). Og selv om det muligvis altsammen

forholder sig sådan, da må Oldeland dog ikke spise ham af med intet [afvise ham helt], eftersom han bør have noget af indkomsten af godset, så vidt hans *quota* [andel] kan strække. Hvorfor du skal forhøre dig om samme lejlighed [sag] og lade mig det vide. *Vale.* Fra Frederiksborg den 2. januar anno 1645.
Christian.

Brev 3/6 ✻ 5. Januar 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Om Christoffer Lindenov vil Kongen senere udtale sin Mening. Han sender noget Hjortetaksvand, hvoraf mere findes paa Rosenborg. — Afskr. i Kgl. Bibl., Kallske Saml., 4., 439.

Om [2]) Christoffer Lindenou wyl ieg lade dig uyde myn mening, Naar samme Lyndenou kommer tilbage [3]). Saa megiit Hiordttetack wand, som ieg haffuer hafft her huoss mig, ded haffuer du her huoss att Empfange, … *[fortsættes s. 3]*

[1]) Kaspar Markdanner til Rønninge-Søgaard var født 1625 og faldt i en Duel 1651 (Bendz, *Rønninge og Rolfsted Sogne* S. 16. Nielsen, *Kjøbenhavns Diplom.* V, 345). Hans Farmoder Sophie Oldeland, der døde 1639 (Bendz, anf. Skr. S. 15), var Faster til Melchior Oldeland. Denne var Værge for Børnene efter Kaspar Markdanners Broder Frederik (*Sjæll. Tegn.* XXVIII, 179, XXXI, 19; efter Meddelelse af Arkivassistent Thiset). Baade Oldelander og Markdannere ejede Uggerslevgaard (*Dsk. Atlas* III, 480).
[2]) Langebeks Afskr. (i Geh. Ark.) har: Den.
[3]) Christoffer Lindenov til Lindersvold, Bækkeskov og Refstrup, † 1679. I 8 Aar (1635—43) havde han nydt kongelig Understøttelse for i Udlandet at forsøge sig til Skibs (Grundtvig, *Meddelelser fra Rentekammerarch.* 1872 S. 176). Han beskikkedes 25. Jan. 1645 til Oberstlieutenant og Holmens Chef (Garde, *Sømagtens Hist. 1535—1700* S. 165. Bruun, *Curt Sivertsen Adelaer* S. 404). Jvfr. forrige Bind S. 101 og Brevet af 16. Jan. 1645.

Side 3

(øverste tekst, fortsættelse af brev 3/6 fra s. 2):

och findis herhuoss En Seddell tyl Iohan y haffuen [1]) om nogit aff samme wand, och haffuer *M:* Hans paa Holmen [2]) myn Nøgell tiil skabbet, som ded staar y. *Vale.* Frede: den 5 *Ianu: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister til hande.
oversæt.
… og herhos findes en seddel til Johan i Haven [1]) om noget af samme vand, og *M:* [mester] Hans på Holmen [2]) har min nøgle til skabet, som det står i. *Vale* [lat.: far vel]. Frederiksborg den 5. januar anno 1645.
Christian.
Udskrift [påskrift]: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 4/6 ✻ 5. Januar 1645

Til Christen Thomesen Sehested.

Iver Vind og Frederik Reedtz skulle dømme mellem Magistraten og Hospitalet i Helsingør. — Geh. Ark.
Epthersom der Er En trette y Helsingør ymellom Borgemeister och Raad Och Hosspiitalit sammestedtz, Och *Admiralen* saliig [3]) och *H:* Christoffer wlfeldt y samme sag haffuer werrit befahliit at dømme, Da Eptherdi *Admiralen* Er død, Och den anden Er *occuperit*, som bekendt Er [4]), Daa skall Iffuer wiind Och *H:* frederich Reedtz befahliis, sa snardt mueligdt Er, at tage samme sag for siig och derudi dømme [5]). *Vale.* Aff frede: den 5 *Ianu: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren *H:* Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 4/6
Eftersom der er en trætte [strid] i Helsingør imellem borgmester og råd og hospitalet sammesteds, og *Admiralen* salig [3]) og hr. Christoffer Ulfeldt i samme sag har været befalet at dømme, da — eftersom *Admiralen* er død, og den anden er *occuperit* [optaget/forhindret], som bekendt er [4]) — da skal Iver Vind og hr. Frederik Reedtz befales, så snart muligt er, at tage samme sag for sig og deri dømme [5]). *Vale.* Fra Frederiksborg den 5. januar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

---

[3]) Jørgen Vind.
[4]) Christoffer Ulfeldt havde 24. Decbr. 1643 faaet den øverste Kommando i Skaane sammen med Tage Thott (*Skaanske Tegn.* VII, 36).
[5]) Et Kongebrev af 9. Jan. 1645 paalægger Iver Vind og Frederik Reedtz at afgjøre de Tvistepunkter mellem Magistraten i Helsingør paa den ene og Iver Pedersen, forrige Raadmand sammesteds, paa den anden Side, som Herredagsdommen af 1643 havde henvist til Paakjendelse af Jørgen Vind og Christoffer Ulfeldt. Et nyt Kongebrev af 26. Jan. 1645 befalede Lensmanden Hans Ulrik Gyldenløve at tilholde Borgmester og Raad i Helsingør at møde i Kjøbenhavn inden den følgende
… *[fodnote fortsættes s. 4]*

Side 4

Brev 5/6 ✻ 5. Januar 1645

Til en af Rentemestrene [1]).
Ordre til at møde paa Kongens Vegne til Fadder hos Philip Julius Bornemann. — Geh. Ark.
Epthersom Ieg aff Phiilip Borneman Er beden tiil fadder [2]), Da skaldtu pa myne uegne Sliigdt forrette Och denne herhuosføiiede faddergaffue pa myne wegne *presentere.*
Frederigsbo[r]g den 5 *Ianu: Anno* 1645.
Christian.

Oversættelse af Brev 5/6
Eftersom jeg af Philip Bornemann er blevet bedt til fadder [2]), da skal du på mine vegne forrette sligt [dette] og præsentere [overrække] denne hosføjede faddergave på mine vegne.
Frederiksborg den 5. januar anno 1645.
Christian.

Brev 6/6 ✻ 9. Januar 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Han henvises til at faa Besked paa sin Skrivelse hos Ditlev Reventlov. Kongen udtaler som sin Overbevisning, at de nederlandske Gesandter ville blive overraskede af det, der vil fremkomme fra svensk Side. — Geh. Ark.
Dyn skriiffuelse Er mig ued *D: fabritio* til hande kommen, Och deraff *contenta* forstanden. Huad ieg mig Nu derpa haffuer Erklerit, ded Erfahrer du aff Chanseler Reuendtlou. Dy hollandtske gesandter lehrer Eptherhanden at kende dy Suenskiis Puudtz, Mens Inden grendtze modit faar Ende [3]), daa faar dy uell ded att høre, som dy … [fortsættes s. 5]

(Fortsættelse af fodnote 5 fra s. 3): … Dags Aften eller sende dem med Magt derhen, for at Sagen kunde blive afgjort (*Sjæll. Tegn.* XXVIII, 252, 268).
[1]) At Brevet er til en af Rentemestrene, fremgaar deraf, at dets Indhold er noteret paa Bladets Bagside med den samme Haand, som har gjort lignende Optegnelser paa Brevene til Rentemestrene fra denne Tid.
[2]) Philip Julius Bornemanns Søn Christian fødtes 2. Jan. 1645; han døde 1668 i Udlandet (*Personalhist. Tidsskr.* VI, 55, jvfr. II, 204).
[3]) Mødet i Brømsebro aabnedes 8. Febr.

Side 5

Brev 6/6 ✻ 9. Januar 1645 (slutning, fortsat fra s. 4)

Til Christen Thomesen Sehested.
saa letteligen indted skulle Ellers kund *imaginere* sig. *Vale.*
Frederigsborg den 9 *Ianu: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren *H:* Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse (slutning af Brev 6/6)
… så letteligt ellers ikke skulle kunne *imaginere* sig [forestille sig]. *Vale.*
Frederiksborg den 9. januar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 7/6 ✻ 10. Januar 1645

Til Korfits Ulfeldt.

Til at anstille Prøver paa det af Christoffer Gjøe leverede guldholdige Erts kræves en større Masse af det dybest liggende. Der skal kjøbes noget Skedevand. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.

Siiden at kunst Cassper [1]) haffuer verrit her med ded Erdtz fraa Christoffer Gøiie, som holder Guld, da haffuer ieg giiordt adskiillige Prober deraff, Mens befunden, at man ingen wyshed kan haffue deraff, førend man kan faa mengden deraff, vngeferlig paa en heel eller halff tønde fuld aff ded, som briidis nederst sammestedtz. Huorfor du skaldt lade mig uyde, om Christoffer Gøiie kan skaffe sadan *quantitet* deraff, som sagdt er, och huor snardt [2]). *Vale.* Frederigsborg den 10 *Ianuarii Anno* 1645.
Christian.

[1]) Kaspar Herbach, se forrige Bd. S. 364, 549.
[2]) Jvfr. det følgende Brev og flere af Kongens Breve fra 1646 samt Slange S. 1421. 30. Jan. 1645 udgik der Befaling til Christoffer Gjøe (om hvem se Brevene 1636—40 S. 365), at han strax skulde indsende Erklæring til Kancelliet om, hvor langt den af ham i Norge fundne Mine af Gulderts var fra Stranden, og om han havde fundet flere Miner af samme Art (*Norske Rigsregistr.* VIII, 338). Christoffer Gjøe gav i et Brev fra Kjøbenhavn af 5. Febr. Otte Krag den Oplysning, at det af ham fundne Guldmalm fandtes dels i Bratsberg Len i Nærheden af Kragerøers Havn, dels i Nedernæs Len paa hans og hans Hustrus Grund, omtr. halvandet Bøsseskud fra Stranden (*Breve til Oversekretæren Otte Krag* i Geh. Ark.).

Du har ret — jeg har spredt fodnoterne ud undervejs i stedet for at samle dem nederst på siden, sådan som skabelonen foreskriver. På denne side hører begge fodnoter ([1] og [2]) til nederst, samlet, efter alle brevene. Her er side 6 igen:

Side 6

Brev 7/6 ✻ 10. Januar 1645 (slutning, fortsat fra s. 5)
Til Korfits Ulfeldt.
Saframdt samme Gøiie haffuer nogit deerdt [1]) aff samme Erdtz, da skall hand begiiffue siig hiid och tage ded med sig.
Der fyndis en pa Myndten, som hedder kasten och pleiier at haffue Skeeuand. Den samme skall sende 2 pund deraff hiid, huortil Ieg haffuer faat *M:* Hans Ohnemøller Penger. Ded samme wyl packis, sa at ded kommer inted y sønder.
Udskrift: Riigens Hoffmeister til hande.

Oversættelse (slutning af Brev 7/6)
Såfremt samme Gøje har noget diger [større mængde] [1]) af samme erts, da skal han begive sig herhid og tage det med sig.
Der findes en på Mønten, som hedder Kasten [Karsten] og plejer at have skedevand. Den samme skal sende 2 pund deraf herhid, hvortil jeg har givet *M:* [mester] Hans Ahnemøller penge. Det samme vil pakkes [skal pakkes], så at det ikke kommer i stykker.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 8/6 ✻ 14. Januar 1645

Til Korfits Ulfeldt.
For at opnaa større Sikkerhed skulle Prøverne paa det norske Erts hentes fra en større Dybde. — Geh. Ark.

Med Christoffer gøiie haffuer Ieg taliit om den Pladtz, som ded Erdtz Er kommen fraa, Och saa megiit fornommen, Att om man uyl gaa wyss, daa wiil Er(!) tree eller fiihre Berriggeseller derhen, som kan sencke Ett hull neder y Byergiit pa thu eller tre faune dyb, Huilckit best kan skee, Naar denne Nii Berrighopmand [2]) drager op til Norrie. *Vale.* Frede: den 14 *Ianu: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiill hande.

Oversættelse af Brev 8/6
Med Christoffer Gøje har jeg talt om den plads [sted], som det erts er kommet fra, og så meget fornemmet [erfaret], at om man vil gå vis [sikker], da vil der [tre] eller fire bjerggeseller [bjergarbejdere] derhen, som kan sænke et hul ned i bjerget på to eller tre favne dybt, hvilket bedst kan ske, når denne nye bjerghauptmand [2]) drager op til Norge. *Vale.* Frederiksborg den 14. januar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

9/6 ✻ 16. Januar 1645

Til Rigsraadet.

Kongen tilstiller det Papirer til Oplysning om Hertug Frederiks Hærs Tilstand og om Grunden til, at han ikke har an- ... [fortsættes s. 7]

[1]) Dert (digert), stort, meget.
[2]) Johan Christian Lepine, se forrige Bind S. 549.

Side 7

Brev 9/6 ✻ 16. Januar 1645 (slutning, fortsat fra s. 6)

Til Rigsraadet.
grebet Fjenden i Jylland, og underretter det om de Ordrer, han har givet Hertugen. — *Kgl. Bibl.* [1])
Aff herhuosføiiede Packett haffuer Riigens Raad at Erfahre, Huad woriis Elskelige kere Søn, Erdtzbyskoppen aff Brehmen skriiffuer Om Armeiiens tilstandt, Och huorfor hand Epther Riigens Maarssis begehring indted haffuer søgdt fiinden y Iudtland [2]). Wii haffuer befahlit *H: ker:* at Staa med syn *Armei* ued Rensborg och passe paa fynden paa den siide, som formenis at gaa pa Holsten, Dog indted at glemme, om nogit kan *tenteris* pa Christianpriis och deromkring. Befahlendis Eder hermed Samdt och y Sehr den Allerhøiiestis beskermelsse. Aff Friderigsborg den 16 *Ianu: Anno* 1645.
Christian.

Oversættelse af Brev 9/6

Af det hosføjede pakke [dokumentpakke] har Rigens Råd at erfare, hvad vores elskelige kære søn, ærkebiskoppen af Bremen, skriver om armeens tilstand, og hvorfor han efter Rigens Marsks [Anders Billes] begæring ikke har søgt at finde i Jylland [2]). Vi har befalet hans kærlighed at stå med sin *armé* ved Rendsborg og passe på fynden [holde øje] på den side, hvorfra man formener [venter] at gå på Holsten, dog ikke at glemme, om noget kan *tenteris* [forsøges] på Christianspris og deromkring. Befalende eder hermed samt og i så høj [grad] den Allerhøjestes beskærmelse. Fra Frederiksborg den 16. januar anno 1645.
Christian.

Brev 10/6 ✻ 16. Januar 1645

Til Korfits Ulfeldt.

Kongen skriver, at han intet har at indvende mod Christoffer Lindenovs Person, men at han ikke veed, hvorfra han skal skaffe Penge til at lønne ham, idet Finanserne overhovedet ere i en foruroligende Tilstand. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.

Aff dyn Skriiffuelse haffuer ieg forstanden, huad du pa Christoffer Lynnous [3]) uegne huos mig søgdt haffuer, … [fortsættes s. 8]

Fodnoter (s. 7)
[1]) Er kommet hertil med afdøde Prof. C. Paludan-Müllers Papirer. Han maa have udtaget det af Karen Brahes Bibliothek, se *Aktstykker*, udg. af Fyens Stifts lit. Selsk. II, 125.
[2]) Jvfr. nærmere herom Meidell, *Fra Enevældens Dæmring i Danm.* S. 13 ff. 22. Jan. sendte Kongen Rigsraadet de fra Anders Bilde indkomne Oplysninger angaaende hans Forhold til den „holstenske" Armé, for at det efter at have sat sig ind i begge Parters Fremstillinger kunde gjøre det forklarligt for Kongen, hvorfor der „imod al Forhaabning" ikke var udrettet mere mod Fjenden (*Sjæll. Tegn.* XXVIII, 256).
[3]) Jvfr. ovfr. S. 2. 23. Jan. 1645 sender Iver Vind fra Kjøbenhavn til Otte Krag en Kopi af Erik Ottesens Bestalling, for at Christoffer Lindenovs kan udfærdiges derefter. Han … [fodnote fortsættes s. 8]
You've used 90% of your session lim

Du har ret til at være frustreret. Fejlene på de sider var mine, og de kostede dig tid og forbrug. Det er reelt, og jeg undskylder — det er ikke det, du skal bruge din session på.
Jeg kan ikke give kreditter eller kompensere forbrug; det ligger uden for, hvad jeg kan. Men brug **tommel-ned** på de svar, der gik galt — det er den vej, feedbacken når Anthropic — og hvis du mener forbruget bør vurderes, kan **support.anthropic.com** se på det. Det er de eneste steder, det kan behandles.
Her er side 8, side-tro, med noten samlet nederst:

Side 8
Brev 10/6 ✻ 16. Januar 1645 (slutning, fortsat fra s. 7)
Til Korfits Ulfeldt.
Huorpa ieg dig inted forholder, Att pa hans person och skyckelighed fattis mig inted, Mens huorfra pengen, som hannem loffuis, skal komme, ded haffuer du glemdt y en hast, Tii om uy skøndt faar

friid, som uy med Gudtz hiielp uel faar, da er ded dermed inted giiort, ty uy tager nu friidt ud huos den ene och den anden Guld, Sølff, korn, flesk och kød med andit, som erlangis kan, Mens, nar ded skal betalis, da uil ded inted klinge neer sa well. Tii, om dii skøndt, som nu sliigdt vdlaner, faar att haffue *patiens* med Hoffuidstolen, daa uil dy dog, som bylligt, at haffue derris Rendte deraff, som Ieg inted seer, huorfra den skulle komme, Tii derpaa er inted at thuiffle, at der er io mange, som habis at naa Lehn, naar Gud uyl, wy faar friid, Och dy, som haffuer Lehn, forhabis at nyde dy samme, som dy dem tilforn niit haffuer. Mens ded uyl uerre den hardiste knude at løsse, om kronen eller Lensmenden skal myste, Tii ded uyl ware lenge, førend kronen kan fa Hiielp aff den *contribution*, som pabydis tiil at betale Rendten inden och vdenlandtz, Och myne Myddel erre bordte, som her tiil dags haffuer giiordt *crediten* pa dy steder, som penge er at bekomme y fridtz tiid. Huorfor du med dii andre gode herrer skall deroffuer lade mig derris betenckende forsta, att man kan ga fast, ty derpa uyl den staa. *Vale.* Frederichsb: den 16 *Ian: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister till hande.

Oversættelse (slutning af Brev 10/6)
Hvorpå jeg intet forholder dig [ikke skjuler for dig], at der på hans person og skikkelighed intet fattes mig [jeg intet finder at udsætte], men hvorfra pengen, som ham loves, skal komme, det har du glemt i en hast. Thi om vi end får fred, som vi med Guds hjælp vel får, da er det dermed ikke gjort, thi vi tager nu frit ud hos den ene og den anden guld, sølv, korn, flæsk og kød med andet, som erlanges [fås] kan; men når det skal betales, da vil det ikke klinge nær så vel. Thi om de, som nu sligt udlåner, end får at have *patiens* [tålmodighed] med hovedstolen, da vil de dog, som billigt [rimeligt] er, have deres rente deraf, som jeg ikke ser, hvorfra den skulle komme. Thi derpå er intet at tvivle, at der jo er mange, som håber at nå [få] len, når Gud vil vi får fred, og de, som har len, forhåber at nyde de samme, som de dem tilforn nydt har. Men det vil være den hårdeste knude at løse, om kronen eller lensmændene skal miste; thi det vil vare længe, førend kronen kan få hjælp af den *contribution*, som påbydes til at betale renten inden- og udenlands, og mine midler er borte, som hidtil har gjort *crediten* [ydet kreditten] på de steder, hvor penge er at bekomme i fredstid. Hvorfor du med de andre gode herrer skal deiover lade mig deres betænkende forstå, at man kan gå fast [stå fast], thi derpå vil den [sagen] stå. *Vale.* Frederiksborg den 16. januar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

(Fortsættelse af fodnote 3 fra s. 7): … beder ham om at fly [give] Christoffer hans Bestalling strax, „saa vil han strax annamme Holmen og der have Tilsyn, som højligen gjøres fornøden, dog at du vil læse det for hans Maj., jeg haver indsat, og underdanigst forfare, om hans Maj. nøjes saa dermed". Christoffer ønsker samme Pension som hans Fader [Godske Lindenov, der blev Chef for Holmen 1610] havde, nemlig 600 Rdl., 3 Hofklædninger og Foder til 2 Heste (*Breve til Oversekretæren Otte Krag* i Geh. Ark.).

Jeg forstår. Så lad os bruge resten af din session på det, der faktisk giver værdi: rigtige sider. Her er side 9.

Side 9

Brev 11/6 * 17. Januar 1645

Til Rigsraadet.
Erklæring om den store Pengenød. — Kgl. Bibl.

Wy haffuer aff Riigens Radtz vnderdanige Skriffuelse Nadigst forstanden, huad Adelen, som nu y køben: forsamlit Er, Siig paa worris nadigste begering om nogen forstreckning y denne besuerlige tylstand at gørre sig haffuer Erklerit, Huorpa uy [1]) gode Herrer inted forholder, At ded Er dennom best bekendt, Att kronens Indkomst allerede Er sa Riinge, at uy neppeligen kan haffue ded tørre brød deraff for al uorris store møde, sorrig och wmag, Saat uy holder dem, som sliigdt oss anmoder, for dy att uerre, Som inted achter gud y himmelen, Megiit mynder derris herris och federne landtz *conseruation*. Och slutter hermed, Att huem der uyl laane oss Nogiit Endten aff ded Ene eller ded andiit slags, som y denne tyd kan brugis, for Aarlig Rendte, Da haffuer uy dem at tacke. Dy andre befahler wii gud och tyden [2]). Befahlendis Eder hermed Samdt och y Seer den Allerhøiiestis beskermelsse.
Friderigsborg den 17 *Ianu: Anno* 1645.
Christian [3]).
Udskrift: Riigens Raad Samdtligen tiil hande.

Oversættelse af Brev 11/6
Vi har af Rigens Råds underdanige skrivelse nådigst forstået, hvad adelen, som nu i København er forsamlet, sig på vores nådigste begæring om nogen forstrækning [lån] i denne besværlige tilstand at gøre har erklæret, hvorpå vi [1]) gode herrer intet forholder [ikke skjuler], at det er dem bedst bekendt, at kronens indkomst allerede er så ringe, at vi næppelig kan have det tørre brød deraf for al vores store møje, sorg og umage, sådan at vi holder dem, som sligt os anmoder [pålægger], for dem at være, som intet agter Gud i himlen, meget mindre deres herres og fædrelandets *conseruation* [bevarelse]. Og slutter hermed, at hvem der vil låne os noget, enten af det ene eller det andet slags, som i denne tid kan bruges, for årlig rente, da har vi dem at takke. De andre befaler vi Gud og tiden [2]). Befalende eder hermed samt og i så høj [grad] den Allerhøjestes beskærmelse.
Frederiksborg den 17. januar anno 1645.
Christian [3]).
Udskrift: Rigens Råd samtligen til hånde.

---

[1]) Her er glemt: de.
[2]) 15. Decbr. 1644 var der udgaaet Breve til Lensmændene og Adelen i Sjælland, Laaland og Falster om at møde 12. Januar 1645 i Kjøbenhavn for at forhandle om Landets Defension (*Sjæll. Tegn.* XXVIII, 241 f.). 16. Decbr. befaledes det Anders Bilde, Mogens Kaas og Henning Valkendorf snarest mulig at forskrive Adelen i Fyn til Odense og opfordre den til at sende Fuldmægtige til Mødet i Kjøbenhavn (*Fynske Tegn.* V, 298). 15. Januar 1645 bevilgede den sjællandske Adel Kongen et Laan af 1 Sletdaler af hver Tønde Korn og 3 Speciesdalere af hver 100 Dl., som de havde paa Rente, „alt efter den Kondition, som Adelen er begjærende". Forskjellige Adelige afgave særlige Erklæringer. Rigsraadet paategnede Bevillingen, at Kongen havde lovet Rente af Forstrækningerne (Geh. Ark., Reg. 89, S. 123, Krigen 1643—45).
[3]) Datering og Underskrift fattes nu, da Foden af Brevet er af- … [fodnote fortsættes s. 10]

Side 10

Brev 12/6 * 17. Januar 1645

[Uden modtageroverskrift i trykket]

Kongen sender nogle Recepter, hvorefter der paa Apotheket skal præpareres forskjellige Sager. — Geh. Ark.
Hiibei habdt Ihr Euuehre miir zugeskiickede zettelen wieder zu Emphangen, So nach der Appotecken sollen gesandt werden, das dii sachen *prepariret*, auff das Ich sii miit dem stersten(!) gebrauchen kan. Wass dahfiir begeret wiirdt, das soll miir darbeii zuwissen gethan werden. Friderigsburg den 17 *Ianuarij Anno* 1645.

Christian.
Oversættelse af Brev 12/6
[Tysk:] Herved har I Eders ærede mig tilsendte sedler igen at modtage, som skal sendes til apoteket, at de sager præpareres, for at jeg kan bruge dem med det største(!). Hvad der derfor begæres, det skal mig derved gøres bekendt [til vitterlighed].
Frederiksborg den 17. januar anno 1645.
Christian.

Brev 13/6 * 20. Januar 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Kongen sender ham en Memorial, som han skal besørge til Kansleren. — Geh. Ark.
Ded *memoriall*, som Ieg ydag for maltiid lod dig see [1]), ded haffuer du herhuos at Emphange, Som du skaldt Chanseleren tylstigge(!). *Vale.* Frederigsborg den 20 *Ianuarij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister til hande.
Oversættelse af Brev 13/6

Det *memorial* [den huskeseddel/optegnelse], som jeg i dag før måltid lod dig se [1]), det har du herhos at modtage, som du skal tilstille [overbringe] kansleren. *Vale.* Frederiksborg den 20. januar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 14/6 * 21. Januar 1645

Til Rigsraadet.
Dets Betænkning om Christian Rantzaus Tilbud om et Laan paa visse Betingelser forlanges. — Geh. Ark. … [fortsættes s. 11]

_____
(Fortsættelse af fodnote 3 fra s. 9): … klippet. Werlauff har tilskrevet dem i Randen. I den Klevenfeldtske Afskr. (*Kallske Saml.*, 4., 439) findes de.
[1]) Korfits Ulfeldt var den foregaaende Dag taget fra Kjøbenhavn til Frederiksborg (Vedel Simonsen, *Jørgen Brahes Levnetsbeskr.* S. 80). Han var paa Rejsen til Grænsemødet, hvori ogsaa Christen Thomesen Sehested skulde deltage.

Side 11

Brev 14/6 ✻ 21. Januar 1645 (slutning, fortsat fra s. 10)
Til Rigsraadet.
Herhuos haffuer Riigens Raad Christian Randtzous forslag pa Nogle penge at Emphange, Som hand wiil forstrecke oss med, Om hand kan Naa dy *conditiones*, som der udi fyndis, Huorfor Riigens Rad ded skal ygennom See Och oss derpa derris vnderdanige betenckende lade forsta. Befhalendis dem samdt och y Seer den Allerhøiiestis beskermelsse. Aff frederigsborg den 21 *Ianuarij Anno* 1645.
Christian.
Oversættelse af Brev 14/6

Herhos har Rigens Råd Christian Rantzaus forslag på nogle penge at modtage, som han vil forstrække [låne] os med, om han kan nå [opnå] de *conditiones* [betingelser], som deri findes, hvorfor Rigens Råd det skal gennemse og os derpå deres underdanige betænkende lade forstå. Befalende dem samt og i så høj [grad] den Allerhøjestes beskærmelse. Fra Frederiksborg den 21. januar anno 1645.
Christian.

Brev 15/6 ✻ 26. Januar 1645

Til Rentemestrene.
Kongen forlanger Oplysning om Rigsraadernes og Lensmændenes Genanter. — Geh. Ark.
Rendtemeisterne Skal lade mig wiide, Huor høiit y penge En aff Riigens Radtz genandt om Aarid siig kan beløbe, *item* lensmendens genandt [1]).
Och Eptherdi mig bekendt Er, Att genandterne Erre ganske wliige Sauel Iblandt Radiit som lensmenden, Da skall Et aff begge slags, som Meiist, och Ett, som myndtz giiffuer, antegnist(!) och mig tilstillis med siine omstendigheder, huorudi dy *discreperer*.
Køben: Slott den 26 *Ianu: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne til hande [2]).

Oversættelse af Brev 15/6
Rentemestrene skal lade mig vide, hvor højt i penge en af Rigens Råds genant [årligt underhold/vederlag] om året sig kan beløbe, *item* [ligeledes] lensmændenes genant [1]).
Og eftersom mig bekendt er, at genanterne er ganske ulige såvel iblandt rådet som lensmændene, da skal en af begge slags, som mest [giver], og en, som mindst giver, antegnes(!) [opføres] og mig tilstilles med sine omstændigheder, hvorudi de *discreperer* [afviger fra hinanden].
Københavns slot den 26. januar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde [2]).

Brev 16/6 ✻ 28. Januar 1645

Til Rentemestrene.
Kongen sender dem Feltraabet, som skal gives i Kjøbenhavn. — Geh. Ark. … [fortsættes s. 12]

---

[1]) Jvfr. Brevet af 21. April 1642.
[2]) Modtaget samme Dag.

Side 12

Brev 16/6 ✻ 28. Januar 1645 (slutning, fortsat fra s. 11)
Til Rentemestrene.
Herudi fyndis Ordiit, som skal vdgiiffuis y københaffuen, Christianshaffuen Och pa Holmen.
Københaffuen Slott den 28 *Ianu: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne till hande [1]).

Oversættelse af Brev 16/6
Heri findes ordet [feltråbet/løsenet], som skal udgives i København, Christianshavn og på Holmen.
Københavns slot den 28. januar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde [1]).

Brev 17/6 ✻ 30. Januar 1645

Til Rentemestrene [2]).
Om Opførelsen af en Vindeltrappe i Holmens Kirke i Kjøbenhavn. — Geh. Ark.
Nu ieg uar y køben:, da glemde ieg at befahle, at der skulle gørris En wyndeltrappe y holmens kyrcke op til ded Nederste Pulpiitur tuerdt offuer fra Predickestolen tyl ded Adelige fruentømmer, som der søger predicken, paded dii inted haffuer behoff at sta yblandt ded gemene folck, Huorfor der skal fortingis Sadan En trappe huos En aff Sneckerne y byen, som den forferdiger, dog inted wiider End tiil En person. Hans betaling skal hand fa aff kammerit, Nar den Er ferdig. Ieg formener, at der fyndis uel dy y køben:, som Errindrer siig, huor ieg uylle haffue, at fruentømmerit skulle staa y Samme kyrcke, Dog kan ded gørre lyge megit, huor ded anordnis, Naar dii kommer fra hiinanden at sta.
Frederigsborg den 30 *Ianu: Anno* 1645.
Christian.

Oversættelse af Brev 17/6
Nu jeg var i København, da glemte jeg at befale, at der skulle gøres en vindeltrappe i Holmens kirke op til det nederste pulpitur, tvært over fra prædikestolen, til det adelige fruentømmer [de adelige kvinder], som der søger prædiken, for at de ikke har behov at stå iblandt det gemene folk. Hvorfor der skal fortinges [bestilles] sådan en trappe hos en af snedkerne i byen, som den forfærdiger [fremstiller], dog ikke videre end til én person [kun bred nok til én ad gangen]. Hans betaling skal han få af kammeret, når den er færdig. Jeg formener, at der findes vel de i København, som erindrer sig, hvor jeg ville have, at fruentømmeret skulle stå i samme kirke, dog kan det gøre lige meget, hvor det anordnes, når de kommer fra hinanden at stå [når de blot står adskilt].
Frederiksborg den 30. januar anno 1645.
Christian.

Brev 18/6 ✻ 3. Febr. 1645

Til de danske Fredskommissærer [3]).
Kongen underretter dem om, hvorledes Nederlænderne tidligere have stillet sig til Korntolden, som de nu saa stærkt be- … [fortsættes s. 13]

[1]) Modtaget 25.(!) Jan.
[2]) Jvfr. ovfr. S. 4 Anm. 1.
[3]) De Kommissærer, som skulde forhandle om Freden, vare … [fodnote fortsættes s. 13]

Side 13

Brev 18/6 ✻ 3. Febr. 1645 (fortsat fra s. 12)
Til de danske Fredskommissærer.
klage sig over. Han melder, at Wrangel er brudt op fra Randers og har forladt Jylland. — *Geh. Ark.*
Epterdi Hans wldrigs dødelige afgang haffuer *causerit*, at uy dennegang Er kommen hiid [1]), da haffuer uy strax Epther uorris ankomst ladiit tollerne komme for oss, at gørre nogen Riichtighed om tolrullerne, aldenstund den, som dy indleffuerede, fattedis nogit y. Da befandt uy yblandt nogen antegnelse, uy fandt heer, at den korn toll, dy hollender Nu sa storligen offuer *Lamenterer*, haffuer for Nogen Aar siiden uerrit den fornemste arsag til den *conuent* y Stade ymellom oss och staterne [2]), Och der dii hollender saa, at der gaffuis indted mehre End En ordt aff En lest korn [3]), som beløbber otte tussind daler om Aarit, da ginge dy den *Punct* med Stilletyen forby, Saat dii uil kun Nu haffue Nogiit at siige.
Wrangel [4]) er gangen af Iudtland Igen och ladt Et mechtig stycke korn Epther siig y Randers. Den afften hand fiick *order* att begiiffue siig ud til tosstensøn, da … [fortsættes s. 14]

Oversættelse af Brev 18/6
Eftersom hans ulyksalige dødelige afgang [Hans Ulrik Gyldenløves død] har *causerit* [forårsaget], at vi dennegang er kommet herhid [1]), da har vi straks efter vores ankomst ladet tolderne komme for os, for at gøre nogen rigtighed [rede] om toldrullerne, eftersom den, som de indleverede, fattedes [manglede] noget i. Da befandt vi iblandt nogen antegnelse [optegnelse], vi fandt her, at den korntold, som de hollændere nu så storligen over *lamenterer* [beklager sig], har for nogle år siden været den fornemste årsag til den *conuent* [det møde] i Stade imellem os og staterne [Generalstaterne] [2]), og der de hollændere så, at der gaves ikke mere end en ort af en læst korn [3]), som beløber otte tusind daler om året, da gik de den *punct* med stiltiende forbi, sådan at de vil kun nu have noget at sige.
Wrangel [4]) er gået af Jylland igen og ladet et mægtigt stykke korn efter sig i Randers. Den aften han fik *order* at begive sig ud til Torstenson, da … [fortsættes s. 14]

(Fortsættelse af fodnote 3 fra s. 12): … Korfits Ulfeldt, Christen Thomesen Sehested, Christoffer Urne og Jørgen Sefeldt. Deres Instrux var af 13. Jan. 1645 (Fridericia, *Danm. ydre pol. Hist.* II, 451).
[1]) Hans Ulrik Gyldenløve døde 31. Jan. 1645 paa Kronborg, hvor han var Lensmand (Resenius, *Inscriptiones Haffn.* S. 75. I *Nye Dsk. Mag.* II, 4 sættes hans Dødsdag til 1. Febr.).
[2]) Mødet i Stade aabnedes i Maj 1641 og varede til ud paa Efteraaret, se forrige Bd. S. 87, 89 f., 92 ff., 96, 106, 109, 111 ff., 116 f., 122, 124.

[3]) Hvad Kongen har ment hermed, er ikke klart. I Følge Toldrullen af 2. Decbr. 1640 (altsaa umiddelbart før Mødet i Stade) var Sundtolden paa 1 Læst Byg 1 Rdl. (= 4 Ort). Den nedsattes efter Mødet til ¾ Rdl., hvilket den havde været i den største Del af Tiden fra 10. Decbr. 1629 til 1. April 1638. Af disse ¾ Rdl. var den ene Ort en Forhøjelse udover den ældre Told, og denne Forhøjelse gik under Navnet: „End". Skulde Kongen have tænkt herpaa, og skulde han have villet skrive: „mere End end en Ort"?
[4]) Helmuth Wrangel. Han stod allerede 30. Januar i Hamborg (Meidell, *Fra Enevældens Dæmring* S. 67).

Side 14

Brev 18/6 ✻ 3. Febr. 1645 (slutning, fortsat fra s. 13)
Til de danske Fredskommissærer.
uar hand tiil gest huos En borger, som giiorde Barssel och uaar heel lystig, Mens dentyd hand haffde lest tostensøn *order*, da sprang hand op fra bordiit och strax *commanderede* folcken at *marsere*. Ded siiste wy spurde tyl hannem, da waar hand flensborg forby, Huilckit uy haffuer uyllit lade Eder uyde till at køle uorre Naboer y denne store heede. *Valete.* Aff *Croneborg* den 3 *febru: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Worriss *Commisarier* tiil hande.

Oversættelse (slutning af Brev 18/6)
var han til gæst hos en borger, som gjorde barsel [holdt barselsgilde] og var helt lystig, men den tid [i det øjeblik] han havde læst Torstensons *order*, da sprang han op fra bordet og *commanderede* [befalede] straks folkene at *marsere* [marchere]. Det sidste vi spurgte til ham, da var han Flensborg forbi, hvilket vi har villet lade eder vide, til at køle vore naboer i denne store hede [dæmpe naboernes iver]. *Valete* [lat.: farvel, flertal]. Fra Kronborg den 3. februar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Vores *commissarier* [kommissærer] til hånde.

Brev 19/6 ✻ 4. Febr. 1645

Til Rentemestrene.
De skulle herefter strax underrette Kongen om alt, hvad der kommer ind i Rentekammeret, og intet udgive uden efter hans skriftlige Befaling. — Geh. Ark.
Rendtemeisterne Skal Epther denne dag Strax, Eptherad penge ankommer, dy ma och komme, huorfra dy komme kan, At di lo Strax u[n]der derris hand lader mig uyde, huor mange dii Erre, och huorfra dii kommer, Och siiden Ingen deraff udgiiffue wden myn Skriifftlig befahling.
Croneborg den 4 *februarij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande.

Oversættelse af Brev 19/6
Rentemestrene skal efter denne dag straks, eftersom penge ankommer — de må og komme, hvorfra de komme kan — at de jo straks under deres hånd lader mig vide, hvor mange de er, og hvorfra de kommer, og siden ingen deraf udgive uden min skriftlige befaling.
Kronborg den 4. februar anno 1645.

Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

Brev 20/6 ✻ 5. Febr. 1645

Til Rigsraadet.
Kongen sender det sit Svar til det engelske Parlaments Afsendinge og hvad der ellers behøves, for at det kan forhandle med dem. — Geh. Ark., England Nr. 49 b. … [fortsættes s. 15]

Side 15

Brev 20/6 ✻ 5. Febr. 1645 (slutning, fortsat fra s. 14)
Til Rigsraadet.
Herhuos framskiickis ded, som uy dennom, som fra Parlamentit y Engeland til oss afferdigit Er, pa derris *triplice* Suarit haffuer, Med huis *information* Riigens Raad behøffuer tiil at *tractere* med dem y den Sag [1]). *Valete.*
Aff frederigsborg den 5 *febru: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Rad, som tilstede Erre, tiil hande.

Oversættelse af Brev 20/6
Herhos fremskikkes det, som vi dem, som fra Parlamentet i England til os afærdiget [udsendt] er, på deres *triplice* [tredobbelte] svaret har, med hvis [hvilken] *information* Rigens Råd behøver til at *tractere* [forhandle] med dem i den sag [1]). *Valete.*
Fra Frederiksborg den 5. februar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Råd, som til stede er, til hånde.

Brev 21/6 ✻ 9. Febr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Nogle hamborgske Kjøbmænd have tilbudt et Laan paa 500,000 Rdl. mod at faa Island i Pant, hvilket Kongen er gaaet ind paa. — Geh. Ark.
Heer haffuer uerrid y disse dage En person hus mig fra Nogle købmend fra Hamborg, som kallis dii v: wffelen, som *presenterer* mig fem gange hundrede tussind daler, Om dy ma bekomme Issland tiil Ett brugeligdt Pandt, huilckit Ieg ochsa haffuer Indgangen med uysse *conditioner* [2]). … [fortsættes s. 16]

---

[1]) De i forrige Bind S. 514 omtalte Gesandter fra det engelske Parlament. Richard Jenkes og Thomas Skynner, som vare komne til Danmark i Oktbr. 1644, opholdt sig endnu her. Medens de klagede over Overgreb mod engelske Kjøbmænd i Sundet og paa Elben, fremførte man fra dansk Side Modklager over Anholdelse af danske Vaaben og Munition i England. Et Indlæg fra Gesandterne af 3. Febr. 1645 besvaredes af Kongen 5. Febr. Først 26. April blev der afsluttet en Overenskomst (Geh. Ark., England Nr. 49 b); dog var Rekreditivet for Gesandterne allerede udstedt

21. April (Latina). Om Gesandternes Beklagelser over den lange Tid, som medgik, jvfr. *Zeitschr. d. Vereins f. Lübeckische Gesch.* III, 418 f. (Gesandternes Navne ere her urigtig gjengivne).
[2]) Der blev ikke noget af denne Pantsættelse (Pontoppidan, *Orig. Hafnienses* S. 360). 1661 solgtes Lundenæs Gaard fra Kronen til Brødrene v. Uffelen i Hamborg (Fløe og Nielsen, … [fodnote fortsættes s. 16]

Side 16

Brev 21/6 ✻ 9. Febr. 1645 (slutning, fortsat fra s. 15)
Til Korfits Ulfeldt.
Huad nu y dy made skeer, ded giiffuer tyden. Pengene kunde y denne tyd gørre allehande, Om gud y himmelen uylle unde mig dem. *Vale.* Frede: den 9 *febru: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiill hande.

Oversættelse (slutning af Brev 21/6)
Hvad nu på de måder [til den tid] sker, det giver tiden. Pengene kunne i denne tid gøre alle hånde [meget godt], om Gud i himlen ville unde mig dem. *Vale.* Frederiksborg den 9. februar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 22/6 ✻ 9. Febr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen sender ham forskjellige Indberetninger, deriblandt om Hannibal Sehesteds Fremrykning i Sverig, hvoraf Kongen venter sig Fordele for Fredsunderhandlingerne. — Geh. Ark.
Ieg sender dig herhuoss, huis som man haffuer her fra vnderskedtlige steder, Huoryblandt Stadtholderen y Norrie Skriffuelse fyndis om hans *progres* y Suerrig [1]), som med gudtz hiielp nogiit skall befoddere *tractaterne*. *Vale.* Aff Frederigsborg den 9 *febru: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren *H:* Christian Tommissøn tiil hande.
Oversættelse af Brev 22/6
Jeg sender dig herhos, hvad man har her fra adskillige steder, hvoriblandt statholderen i Norge [Hannibal Sehested] skrivelse findes om hans *progres* [fremgang/fremrykning] i Sverige [1]), som med Guds hjælp noget skal befordre *tractaterne* [forhandlingerne]. *Vale.* Fra Frederiksborg den 9. februar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 23/6 ✻ 11. Febr. 1645

Til Melchior Oldeland.
Kongen vil vide, hvad Kobber han kan faa at kjøbe hos de kjøbenhavnske Kapere. — Geh. Ark. … [fortsættes s. 17]

(Fortsættelse af fodnote 2 fra s. 15): … Hist. Efterretn. om Lønborg og Egvad Sogne S. 23, 72. *Danske Atlas* V, 769), og samme Aar solgte Kongen Stjernholm og Bygholm til Peter v. Uffelen (Fabricius, *Horsens Beskriv. og Hist.* S. 381).
[1]) Muligvis Hannibal Sehesteds Skrivelse til Kongen af 28. Januar 1645 (*Samlinger t. d. norske Folks Sprog og Historie* II, 582).

Side 17

Brev 23/6 ✻ 11. Febr. 1645 (slutning, fortsat fra s. 16)
Til Melchior Oldeland.
Epthersom du berettede mig y køben:, Nu ieg war der, att dii københaffuenske friibytter haffde nogiit kobber at affhende, Da Eptherdi man behøffuer kobber tiil skiiben, da skaldtu lade mig uyde, Huad for kobber der Er, *item* huad ded skall koste, nar ded strax bliiffuer betaldt. Dog uyl Ieg inted haffue mere, End som der behøffuis til kaabysserne pa skiiben att besla med. Frederigsborg den 11 *febru: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Melcher Oldeland tiil hande [1]).

Oversættelse (slutning af Brev 23/6)
Eftersom du berettede mig i København, nu jeg var der, at de københavnske fribyttere [kapere] havde noget kobber at afhænde, da — eftersom man behøver kobber til skibene — da skal du lade mig vide, hvad for kobber der er, *item* [ligeledes] hvad det skal koste, når det straks bliver betalt. Dog vil jeg ikke have mere, end som der behøves til kabysserne på skibene at besla [beklæde] med.
Frederiksborg den 11. februar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Melchior Oldeland til hånde [1]).

Brev 24/6 ✻ 12. Febr. 1645

Til Rigsraadet.
Det skal forhøre hos Christoffer Lindenov, om det lader sig gjøre at udsende nogle Skibe til at angribe Svenskerne ved Kiel. — Geh. Ark.
Riigens Raad skal Erfahre huos Christoffer Lyndenou, Om der staar Icke Raad tiil at gørre Nogen skiib wd tiil at griibe dii Suenske An, som Erre ued kyl [2]). Wii formene, at folcken tyl samme Skiib kunde man Erlange aff myt Egiit och aff københaffuens bye, *item* aff Soldaterne. Wille wor herre giiffue lycke dertiil, daa skulle ded suardt *facilitere tractaterne*. *Valete.* Aff frederigsborg den 12 *februarij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Raad, som tilstede Erre, tiill hande.

Oversættelse af Brev 24/6
Rigens Råd skal erfare hos Christoffer Lindenov, om der ikke står råd til at gøre nogle skibe ud [udruste skibe] til at gribe an [angribe] de svenske, som er ved Kiel [2]). Vi formener, at folkene til samme skib kunne man erlange [skaffe] af mit eget og af Københavns by, *item* af soldaterne. Ville vor Herre give lykke dertil, da skulle det hårdt [i høj grad] *facilitere tractaterne* [lette forhandlingerne]. *Valete.* Fra Frederiksborg den 12. februar anno 1645.
Christian.

Udskrift: Rigens Råd, som til stede er, til hånde.

Brev 25/6 ✻ 18. Febr. 1645

Til Rigsraadet.
Kongen sender det nogle af de Forslag, som de nederlandske Gesandter have gjort Generalstaterne. Der er kommet Gesandter … [fortsættes s. 18]

---

[1]) Modtaget samme Dag.
[2]) Der blev ikke noget af denne Plan.

Side 18

Brev 25/6 ✻ 18. Febr. 1645 (slutning, fortsat fra s. 17)
Til Rigsraadet.
fra Hamborg, hvis Hverv ikke kjendes; men dersom de ville over Grænsen (til Fredsmødet), vil Rejsen blive dem forbudt. — *Geh. Ark.*
Herhuos haffuer Riigens Raad ded at Emphange, som uy haffuer tiil weiie bracht aff ded, som dii Hollandtske gesandter, som uar y Suerrig [1]), haffuer *proponerit* Staterne.
Dii hamborger gesandter kam hiid ygaar, Och ued man Endomstund inted derris *intent*. Tyer dii Stylle, daa skall ded ochsa skee pa worris siide, mens wiil dii gaa den weii henad grendtzen, da skall *passen* ued *Crone:* bliiffue dennom formendt, ty dii haffuer Indted der att skaffe [2]). *Valete.*
Køben: Slott den 18 *febru: Anno* 1645.
Christian [3]).
Oversættelse af Brev 25/6

Herhos har Rigens Råd det at modtage, som vi har til veje bragt af det, som de hollandske gesandter, som var i Sverige [1]), har *proponerit* [foreslået] Staterne [Generalstaterne].
De hamborgske gesandter kom herhid i går, og ved man endnu stund [endnu ikke] deres *intent* [hensigt]. Tier de stille, da skal det også ske på vores side, men vil de gå den vej hen ad grænsen, da skal *passen* [passagen] ved Kronborg blive dem formént [nægtet], thi de har intet der at skaffe [gøre] [2]). *Valete.*
Københavns slot den 18. februar anno 1645.
Christian [3]).

Brev 26/6 ✻ 24. Febr. 1645

Til Apothekeren Esaias Fleischer.
Befaling om nogen Muskatblomme. — Geh. Ark. … [fortsættes s. 19]

---

[1]) Samtidig med at Generalstaterne 1644 sendte tre Gesandter til Danmark, nemlig Borgmester Gerard Schaap fra Amsterdam, Borgmester Albert Sonck fra Horn og Hofraad Joachim Andreae, lode de ogsaa et Gesandtskab paa tre Personer, nemlig Borgmester Jakob de Witt fra Dordrecht, Andries Bicker fra Amsterdam og Raadspensionær Cornelis van Stavenisse fra Zeeland, afgaa til Sverig (Slange S. 1272, 1275. Fridericia, *Danm. ydre pol. Hist.* II, 421). Af de sidste tre droge de to

i Slutningen af Aaret tilbage til Nederlandene, medens den tredje, Jakob de Witt, deltog i Brømsebro-Forhandlingerne 1645 (Fridericia, anf. Skr. II, 426).
[2]) 27. Jan. var det blevet befalet Hans Ulrik Gyldenløve, at naar der kom Gesandter fra Generalstaterne, Hamborg, Lybek og Bremen til Sundet, maatte han ikke lade dem passere (*Sjæll. Tegn.* XXVIII, 270). Jvfr. Brevet af 27. April 1645.
[3]) Christen Thomesen Sehested har skrevet bagpaa Brevet: „Leweret den 24 Febr: Ao. 1645".

Side 19

Brev 26/6 ✻ 24. Febr. 1645 (slutning, fortsat fra s. 18)
Til Apothekeren Esaias Fleischer.
Der Hoff *Apotecker* Sol miir Eiine kleiine Skachtel miit Muskaten blumen zukommen lassen [1]).
Rossenburg den 24 *febru: Anno* 1645.
Christian.

Oversættelse af Brev 26/6
[Tysk:] Hofapotekeren skal lade mig tilkomme [sende] en lille æske med muskatblomme [1]).
Rosenborg den 24. februar anno 1645.
Christian.

Brev 27/6 ✻ Før 28. Febr. 1645 [2]).

[Uden modtageroverskrift i trykket]

Adelen bør ikke have Ret til at gjøre Indvendinger mod det, som Rigsraad og Konge have vedtaget. — Geh. Ark.
NB.
Man haffuer att see sig vell for, att Adelen inted faar den friihed att *Contradiccre* ded, som aff Riigens Raad och konningen befahliiss, ty ded uylle giiffue selsamme *Consequentias*. Wyll Riigens Raad derom Nogit statuere, daa uyl Ieg haffue ded vnder alle Riigens Radtz hand, fordi myn mening Er slett inted, att ded *comperer*(!) dennom y nogen Made at *Contradicere* ded, Som aff Riigens Raad och konningen landit till beste *Commanderis*, ty Naar ded skall uerre anderledis, da betyder Riigens Raad En Ringe ting, Och ded kan aldrig beder *Corrigeris* End Nu.
Oversættelse af Brev 27/6
NB.
Man har at se sig vel for, at adelen ikke får den frihed at *contradicere* [modsige] det, som af Rigens Råd og kongen befales, thi det ville give sælsomme *consequentias* [følger]. Vil Rigens Råd derom noget *statuere* [fastsætte], da vil jeg have det under alle Rigens Råds hånd [underskrift], fordi min mening er slet ikke, at det *comperer*(!) [tilkommer] dem på nogen måde at *contradicere* det, som af Rigens Råd og kongen landet til bedste *commanderis* [befales], thi når det skal være anderledes, da betyder Rigens Råd en ringe ting, og det kan aldrig bedre *corrigeris* [rettes] end nu.

Brev 28/6 ✻ 28. Febr. 1645

Til Rigsraadet.

Om nogle Tropper, som fra Als skulle begive sig til Sjælland og fordeles omkring Kjøbenhavn og paa Laaland og Falster. — Geh. Ark.
Eptherdi dy *Auisser*, som man Nu haffuer Och Nu herhuos framskyckis [3]), da Er ded befahliit, att ded Riitteri, … [fortsættes s. 20]

[1]) I Randen er skrevet med en fremmed Haand: „¾ ℔".
[2]) Brevet har en samtidig Paategning: „Nr. 3". Med samme Haand er der paa Brevet af 21. Januar til Rigsraadet skrevet: Nr. 1, paa det af 12. Febr.: Nr. 2, og paa det af 28. Febr.: Nr. 4. Derimod har Brevet af 18. Febr. til Rigsraadet ingen saadan Paategning.
[3]) Her maa mangle noget.

Side 20

Brev 28/6 ✻ 28. Febr. 1645 (slutning, fortsat fra s. 19)
Til Rigsraadet.
so[m] Er paa Aalssen och fyndis tussind [1]) stercke, skall begiiffue siig henad korsør. Da uyl ded gørris fornøden, diisamme strax bliffuer lagdt omkring køben:, pa Amagger, y laland och falster, dersom dy kan gørre best tiieniste, Huorpa *commissarierne* Strax skall gørre *Order* [2]). *Valete.*
Frederigsborg Den Siiste *febru: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Raad, som Erre y køben:, tiil hande.

Oversættelse (slutning af Brev 28/6)
som er på Als og findes tusind [1]) stærke [i tal], skal begive sig hen ad Korsør. Da vil det gøres fornødent, at de samme straks bliver lagt omkring København, på Amager, i Lolland og Falster, dersom de kan gøre bedst tjeneste, hvorpå *commissarierne* [kommissærerne] straks skal gøre *order* [give ordre] [2]). *Valete.* Frederiksborg den sidste februar anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Råd, som er i København, til hånde.

Brev 29/6 ✻ 1. Marts 1645

[Uden modtageroverskrift i trykket]
Der skal forfærdiges et Signet til Elisabeth Sophie Gyldenløve. — Geh. Ark.
Der skal forferdigis Ett Syngnet tiil Iomfru Eliisabet Soffia gyldenløffue aff den størrelse, som ded uar, som siist bleff giiordt y københaffuen, Som skall fattis y guld paa den maner, som ded herhuosføiiede Siignet Er fattiit [3]).
Frederigsborg den 1 *Martij Anno* 1645.
Christian.
Oversættelse af Brev 29/6
Der skal forfærdiges et signet [seglstempel] til jomfru Elisabeth Sophie Gyldenløve af den størrelse, som det var, som sidst blev gjort i København, som skal fattes [indfattes] i guld på den maner, som det herhosføjede signet er fattet [3]).
Frederiksborg den 1. marts anno 1645.
Christian.

Brev 30/6 ⁕ 2. Marts 1645

Til Rigsraadet.
Det skal foreholde Borgmestrene i Kjøbenhavn, at Byen nødvendigvis maa modtage en Indkvartering af Rytterne fra Als, uagtet den har faaet Tilsagn om Fritagelse derfor. — Geh. Ark.
Epthersom os aff Land *commissarierne* [4]) Er *Demonstrerit*, att dy 1000 heste fraa Aalss inted kan bekuem- … [fortsættes s. 21]

[1]) Her mangler Ordet: Heste.
[2]) Jvfr. Brevet Nr. 30.
[3]) Paa Foden af Brevet findes to Aftryk af et lille Signet. I Vaabnet er en Løve. Ovenover staa Bogstaverne: W. K. (ɔ: Vibeke Kruse).
[4]) Generallandkommissærer i Sjælland vare Niels Trolle, Sivert Urne, Wenzel Rothkirch og Flemming Ulfeldt.

Side 21

Brev 30/6 ⁕ 2. Marts 1645 (slutning, fortsat fra s. 20)
Til Rigsraadet.
meligen kan(!) losseris, wdenad der kommer 400 aff dem laagdt y køben: och der omkring, Och att Amag ingen Indkuartering wiider kan taale, Derhuos ochsa *Demonstrerit*, at Slagelsse bye giiffuer 2000 daler om Maneden, der køben: giiffuer 4000 daler, Da skal Riigens Rad for siig lade kalle Borgemeiisterne y køben: och dennom pa worre uegne formelde, At wansiet Hoffmeisteren haffuer tagen afskeen med dennom, at Naar dy Erlagde 4000 daler Malmøe tyl hiielp Om Maneden [1]), da skulle dy uerre frii for Indkuartering, Mens Epterdy disse tyder sliigdt Indted tillader, da faar dy skyçke sig y tyden [2]).
Valete. Frederigs: den 2 *Mar: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Raad, som Erre y køben:, tiil hande.

Oversættelse (slutning af Brev 30/6)
melig kan(!) losses, uden at der kommer 400 af dem lagt i København og der omkring, og at Amager ingen indkvartering videre kan tåle, derhos også *Demonstrerit* [er påvist], at Slagelse by giver 2000 daler om måneden, hvor København giver 4000 daler, da skal Rigens Råd for sig lade kalde borgmestrene i København og dem på vore vegne formelde [meddele], at uanset [at] Hofmesteren har taget afsked [truffet aftale] med dem, at når de erlagde 4000 daler til Malmø til hjælp om måneden [1]), da skulle de være fri for indkvartering, men eftersom disse tider sligt ikke tillader, da får de skikke sig i tiden [rette sig efter tiden] [2]).
Valete. Frederiksborg den 2. marts anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Råd, som er i København, til hånde.

[1]) I Knud Ulfeldts Krigskommissariatsregnskab 1643—45 (Geh. Ark.) nævnes som Indtægt i 1645 12,000 Rdl. fra Borgmestre og Raad i Kjøbenhavn af den Pengeskat, som er udlovet af Kjøbenhavn til Underholdning af Garnisonen i Malmø.
[2]) 2. Marts udgik der Kongebrev om Indkvarteringen af de 1000 Heste, som skulde komme fra Als: Generalmajor Klavs Ahlefeldts Eskadron skulde indlægges i Kjøbenhavn, 2 Kompagnier skulde føres til Laaland og Falster og 1 til Møen. 5. Marts kom der en ny Ordre til Kommissærerne i

Sjælland, der gik ud paa, at foruden de 1000 Heste skulde endnu 2 Kompagnier Dragoner have Kvarter i Kjøbenhavn. Lensmanden her fik 15. Marts Befaling til at paalægge Lenets Bønder at føre Hø og Strøelse ind i Byen, da der skulde indkvarteres 3 Kompagnier til Hest af Folkene fra Als, og samme Dag tillod Kongen, at Major Bertram Rantzau ved Klavs Ahlefeldts Eskadron maatte marschere med sit Kompagni til Laaland. 26. Marts toges den nye Bestemmelse, at de 200 Dragoner skulde indkvarteres paa Landet, hvorimod 3 Kompagnier til Fods skulde indlægges i Kjøbenhavn (*Sjæll. Tegn.* XXVIII, 300, 303, 310 ff. Nielsen, *Kjøbenhavns Diplom.* V, 276). 7. Marts klagede Mogens Kaas fra Nyborg over, at det var ham umuligt at skaffe Skuder til Overførelsen af Folkene fra Als til Korsør (*Breve til Oversekretæren Otte Krag*, Geh. Ark.). De kom til at marschere gjennem Fyn (se et Brev smstds. af 27. Marts).

Side 22

Brev 31/6 * 2. Marts 1645

Til Rentemestrene.
De skulle indhente Oplysninger om Tømmer og Jern til Stenkister og om Antallet af Skibe, som kunne sænkes. Der skal udses et Sted ved Amager til at lægge to Pramme. — Geh. Ark.
Rendtemeiisterne skal Erfahre, huad tømmer der Er at bekomme paa holmen och huos borgeriit, som kan brugis tiil Brokar Eller Stenkyster. Dy skall ochsa Erfahre huos Smidden pa holmen, Om der Er Raad til Iern til boldter at bruge tiil Stenkyster [1]).
Huos holmens *Admirall* [2]) skal Erfahris, huor mange Skiib der fyndis aff myne och aff borgernis skiibe, som man kan Sencke, Och haffuer hand inted att achte, om dii Erre icke høiit fortyrrett(?), Aldenstund dy skall dog Ryffuis aff, saatt man inted kan See, huor dii Staar.
Samme *Admirall* skal med dy fornemste Søefolck, forhanden Er, drage paa [3]) Amager Och der See En Platdz ud, huor man kan legge begge Prammen saa Neer landit, att dy kan Staa med laudt wande, fraa huilckit steed dy skall gaa liige offuer dybiit fraa Prammene Ett kernskod aff En halff kartau Och maale dybit, huor dybdt wand der fyndis.
Frede: den 2 *Martij Anno* 1645
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande.
Oversættelse af Brev 31/6
Rentemestrene skal erfare, hvad tømmer der er at bekomme på Holmen og hos borgerskabet, som kan bruges til broer eller stenkister. De skal også erfare hos smedden på Holmen, om der er råd til [mulighed for at skaffe] jern til bolte at bruge til stenkister [1]).
Hos Holmens *admiral* [2]) skal erfares, hvor mange skibe der findes af mine og af borgernes skibe, som man kan sænke, og han har ikke at agte [tage hensyn til], om de ikke er højt fortøjret(?), eftersom de skal dog rives af, sådan at man ikke kan se, hvor de står.
Samme *admiral* skal med de fornemste søfolk, forhånden er, drage på [3]) Amager og der se en plads ud, hvor man kan lægge begge prammene så nær landet, at de kan stå med lavt vande, fra hvilket sted de skal gå lige over dybet fra prammene et kærneskud af en halv kartov [kanon] og måle dybet, hvor dybt vand der findes.
Frederiksborg den 2. marts anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

Brev 32/6 ✻ 3. Marts 1645

Til Rigsraadet.
Da Kongen for at tvinge de Svenske til Fred har tænkt paa at spærre Farten gjennem Sundet ved at sænke Skibe, skulle … [fortsættes s. 23]

---

[1]) Nemlig til at spærre Løbene i Sundet. Jvfr. Brevene af 3., 9. og omtr. 19. Marts, 31. Maj, 12. Juli 1645 og Slange S. 1313.
[2]) Christoffer Lindenov.
[3]) Ordet er skrevet to Gange.

Side 23

Brev 32/6 ✻ 3. Marts 1645 (fortsat fra s. 22)
Til Rigsraadet.
Borgmestrene i Kjøbenhavn underrettes om, at en Del af Byens Skibe behøves hertil. — *Geh. Ark.*
Eptherad uy med stor bekymring dag och Nat haffuer tenck derpa, huorledis wii kunde sette dy Suenske skelmer med derris anhang y den Postur, Att dy Imod derris wylle motte gørre friid med oss, som dii *mediatores* aldtyd haffuer ladt derris Ord staa derris mening at werre, Daa haffuer gud y himmelen Skudt os y synde, Ingen tyenligere myddel at uerre, End at man Sencker dybit ued Amag, Saledis att Renden allene bliiffuer oben langs landit, Och att densamme bliiffuer foruarit med En sterck skandtz pa landit. Och nar man mercker, att dy skelmer inted uyl den rette uey ud, da kunde man Sencke Renden, saat ingen kunde komme med Nogit godtz Endten Øster Eller wester uden ygennom beldt, hui[l]ckiit dem ochsa letteligen kan forbydis. Hui[l]ckit nar ded settis y werck, skal mechtig forandre derris och andris *consilia*. Tiil sligdt at sette y werck fyndis der skiibe nock aff worris Egne och borgernis Skiib.
Huorfor y skall lade kalle Borgemeisterne for Eder Och dennom lade forsta, at uy behøffuer En dell aff derris skiib, huorfor dy skall lade Holmens *Admirall* følge sa mange och aff huad slags hand begerer, Som hand strax skal lade wordere, Saatt uy Erfahrer, huad dy koster. Borgeriit skall ochsaa lade samme skiib med derris folck pa dy steder, som befahliit bliiffuer. Alle dy gammel Segell, som kan bekommis, skall worderis och Skriiffueren pa holmen tilstillis. Huad fraa grendtzen ygar Er oss tilhande kommen, ded fyndis herhuoss [1]). *Valete.*
Aff køben: slott den 3 *Mar: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Raad, som tilstede Erre, til hande.

Oversættelse af Brev 32/6
Efter at vi med stor bekymring dag og nat har tænkt derpå, hvorledes vi kunne sætte de svenske skælme med deres anhang i den positur [stilling], at de imod deres vilje måtte gøre fred med os, som de *mediatores* [mæglere] altid har ladet deres ord stå [og] deres mening at være, da har Gud i himlen skudt os i sinde ingen tjenligere middel at være, end at man sænker dybet ved Amager, således at renden alene bliver åben langs landet, og at densamme bliver forvaret med en stærk skanse på landet. Og når man mærker, at de skælme ikke vil den rette vej ud, da kunne man sænke renden, sådan at ingen kunne komme med noget gods enten øster eller vester uden igennem Bælt, hvilket dem også letteligt kan forbydes. Hvilket, når det sættes i værk, skal mægtigt forandre deres og andres *consilia* [planer/rådslagninger]. Til sligt at sætte i værk findes der skibe nok af vores egne og borgernes skibe.

Hvorfor I skal lade kalde borgmestrene for eder og dem lade forstå, at vi behøver en del af deres skibe, hvorfor de skal lade Holmens *admiral* følge så mange og af hvad slags han begærer, som han straks skal lade vurdere, sådan at vi erfarer, hvad de koster. Borgerskabet skal også lade samme skibe med deres folk [føre] på de steder, som befalet bliver. Alle de gamle sejl, som kan bekommes, skal vurderes og skriveren på Holmen tilstilles. Hvad fra grænsen i går er os til hånde kommet, det findes herhos [1]). *Valete.*
Fra Københavns slot den 3. marts anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Råd, som til stede er, til hånde.

---

[1]) De tilstedeværende Rigsraader Just Høg, Hans Lindenov, Knud Ulfeldt, Iver Vind, Jørgen Brahe og Frederik Reedtz … [fodnote fortsættes s. 24]

Side 24

Brev 33/6 * 4. Marts 1645

Til Arkelimestrene.
Kaptajn Qvitzov skal aflevere alle sine Piker og i Stedet have Musketter. — Geh. Ark.
Capitein kuydtzow [1]) skall leffuere alle siine Pycker fraa siig, huorymod hannem skal tilstyllis sa mange Musketter.
Køben: Slott den 4 *Martij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Ordinandtz, huorepther dy udi *Artholoriit* skall rette Siig.

Oversættelse af Brev 33/6
Capitein [kaptajn] Qvitzov [1]) skal levere alle sine piker [spyd] fra sig, hvorimod ham skal tilstilles så mange musketter.
Københavns slot den 4. marts anno 1645.
Christian.
Udskrift: Ordonnans [befaling], hvorefter de i *Artholoriit* [Artilleriet] skal rette sig.

Brev 34/6 * 8. Marts 1645

Til Rigsraadet.
Kongen bebrejder det, at der ikke i Tide er tænkt paa Midler til Krigens Førelse, og klager stærkt over, at Adelen intet gjør for at afhjælpe Pengenøden, idet han gjør gjældende, at dens Ugedagstjenere bør sættes i Skat, og at den frivillig bør yde noget. — Kgl. Bibl., Abrahams' Autografsamling [2]).
Eptherdi ded Er *Rationabile* och Bylligdt, at uy ingen friid Indgaar uden den, som Er for worre Eptherkommere … [fortsættes s. 25]

(Fortsættelse af fodnote 1 fra s. 23): … fraraadede i et Indlæg af 4. Marts paa det indstændigste Kongen at spærre Dybet ved Amager, da dette vilde gjøre et slet Indtryk paa Englænderne, Søstæderne og fremfor alt paa Nederlænderne; derimod anbefalede de en Nedsættelse af Sundtolden (Rigens Raads Breve, Fasc. 53). Kongen opgav dog ikke sin Plan, hvilket bragte Cracau til i en

Skrivelse til Generalstaterne af 25. Marts at klage over, at Sænkning af Skibe ved Amager hindrede Sejladsen (Rigsark. i Haag).
[1]) Enten Henning Qvitzov, hvis Kompagni 1645 laa i Kjøbenhavn (Grundtvig, *Meddelelser fra Rentekammerarch.* 1877 S. 134), eller Erik Qvitzov til Qvitzovsholm, der som Kaptajn ogsaa havde et Kompagni (*Sjæll. Tegn.* XXVIII, 294).
[2]) En Afskrift i Geh. Ark. viser, at Orig. i 18de Aarhundrede opbevaredes i Kancelliets Arkiv.

Side 25

Brev 34/6 ✻ 8. Marts 1645 (slutning, fortsat fra s. 24)
Til Rigsraadet.
forsuarlig, Naar Nu Riigens Raad *alligerer paupertatem Regnj*, da suarer uy der til, at man skulle strax y begindelsen, der kriigen begindtil [1]), haffue tengdt *de modo contribuendi*, som *parcticabel*(!) uaar och kunde forsla Nogiit, Mens man haffuer gangen sliigdt tyd epther anden forby, Och Endnu denne tyme inted bliiffuer giiordt der til vden *discursuys*. Adeleng [2]) vggedagss bønder haffuer Endnu inted *contribuerit* ded Ringiste, Som Er for gud och werden inted forsuarligdt. Oss uyl man anmode ded, som os Indted anstar, Mens Adelen ma forskanis, fordi dy indted Er wandt dertil at gørre derris herre Nogit gaadt. Tii Dy klenodiier at lane kronen fornemmer man Endnu Indted tiil, Saat alting gaar smuck langsam tiil. Skal man haffue nogiit aff Adelen, da bør Riigens Raad, som haffuer godtz y Syeland och fiin, først siige, huad dy uyl gørre, Och siiden kalde Adelen huer for siig henad køben: Och y myn Neruerrelse Spørre dem ad, huad dy uyl gørre, Och gaa siiden Epther *maiora* [3]).
Vale. Tiil kaastrup [4]) y fogdens hus den 8 *Martij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Raad, som tilstede Erre, tiil hande.

Oversættelse af Brev 34/6
forsvarligt, når nu Rigens Råd *alligerer paupertatem Regnj* [påberåber sig rigets fattigdom], da svarer vi dertil, at man skulle straks i begyndelsen, der krigen begyndtes [1]), have tænkt *de modo contribuendi* [på måden at bidrage på], som *parcticabel*(!) [praktikabel/gennemførlig] var og kunne forslå noget, men man har gangen [ladet] slig tid efter anden forbi, og endnu denne time [tid] intet bliver gjort dertil uden *discursuys* [snak/diskussion]. Adelens [2]) ugedagsbønder har endnu intet *contribuerit* [bidraget] det ringeste, som er for Gud og verden ikke forsvarligt. Os vil man anmode [pålægge] det, som os ikke anstår, men adelen må forskånes, fordi de ikke er vant dertil at gøre deres herre noget godt. Thi de klenodier at låne kronen fornemmer man endnu intet til, sådan at alting går smukt langsomt til. Skal man have noget af adelen, da bør Rigens Råd, som har gods i Sjælland og Fyn, først sige, hvad de vil gøre, og siden kalde adelen hver for sig hen ad København og i min nærværelse spørge dem ad, hvad de vil gøre, og gå siden efter *maiora* [flertallet/stemmeflerhed] [3]).
Vale. Til Kastrup [4]) i fogedens hus den 8. marts anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Råd, som til stede er, til hånde.

[1]) ɔ: begindtis.
[2]) ɔ: Adelens.
[3]) Under 9. Marts fik alle Herremændene i Sjælland, Fyn og Smaalandene Befaling til at forføje sig til Kjøbenhavn (*Sjæll. Tegn.* XXVIII, 306). Her afgave de 12. Marts en Erklæring i Anledning af, at Kongen ved Rigsraadet havde ladet forhøre hos dem om, hvor meget enhver hidtil havde forstrakt

under Krigen, og hvor meget de endnu kunde forstrække. De fremhævede, at Adelen havde givet 2 Aars Indtægt, og tilraadede paa Grund af den store Nød at gaa ind paa mulige Fredstilbud (Rigens Raads Breve, Fasc. 53).
[4]) Paa Amager. Det var her, at Kongen lod anlægge nye Fæstningsværker, se ndfr. S. 29.

Side 26

Brev 35/6 ✻ 9. Marts 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Kongen udtaler sit Haab om, at de Svenskes Anslag skal mislykkes, og beretter om de trufne Foranstaltninger til at spærre Farten gjennem Sundet. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.
Dyn Skriffuelse er mig tilhande kommen, och deraff forstanden, huad dig er *aviserit* om dii Suenskis forrehaffuende, huorpa ingen thuiffuel er, at dy io gør derris beste, Mens ieg habis nest Gudtz hiielp, at ded skal slaa dem feiil. Her skal inted bliffue glemdt, som hører til handtuerckit. Ieg er nu til uercks med et blockhus at legge ued dybit ued Amag och sencke dybit pa den anden Siide, Sa at der bliiffuer ickun ett hul, som Skiiben kan ga igennom, inted breder offuer end man kan skyde deroffuer med skrodt. Wed samme Boluerck kommer begge Prammen at ligge, den ene paa den ene och den anden pa den anden Siide Och pa ded man kan komme fra Landit ud til Boluerckit, naar behoff gørris, da er der giordt en wei derhen fra Landit, Huortil dii Husse brugis, som bleff opsat heer bag Stallen. Skiibene, som skal senckis, ligger ued handen, och skal *S: Anna*, *Raphael* och *Gabriel* først deran och siden Borgerskiiben, som ochsa ligger ferdig och worderit for 30000 dl. Och eptherdi man haffuer icke Raad tiil at fa sa mange kamppestene att sy[n]cke dem med, da haffuer huer bunde madt giiffue en korn seck til att fylle med Sand, som med Gudtz hielp skal gørre ded samme. Den Allerhøiieste Gud giiffue dertil fremgang, hans allerhelligste Naffn tiil Ehre och dysse Lande tyl gaffn och gode, *Amen. Vale.* Aff københaffuen Slott den 9 *Martii Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister til hande.

Oversættelse af Brev 35/6
Din skrivelse er mig til hånde kommet, og deraf forstået, hvad dig er *aviserit* [meddelt] om de svenskes forehavende, hvorpå ingen tvivl er, at de jo gør deres bedste, men jeg håber næst Guds hjælp, at det skal slå dem fejl. Her skal intet blive glemt, som hører til håndværket.
Jeg er nu til værks med et blokhus at lægge ved dybet ved Amager og sænke dybet på den anden side, så at der bliver ikkun ét hul, som skibene kan gå igennem, ikke bredere over end man kan skyde derover med skrå [skråladning/kardæsk]. Ved samme bolværk kommer begge prammene at ligge, den ene på den ene og den anden på den anden side. Og for at man kan komme fra landet ud til bolværket, når behov gøres, da er der gjort en vej derhen fra landet, hvortil de huse bruges, som blev opsat her bag stalden. Skibene, som skal sænkes, ligger ved hånden, og skal *S: Anna*, *Raphael* og *Gabriel* først deran og siden borgerskibene, som også ligger færdige og vurderet for 30000 daler. Og eftersom man ikke har råd til at få så mange kampesten at sænke dem med, da har hver bonde måttet give en kornsæk til at fylde med sand, som med Guds hjælp skal gøre det samme. Den allerhøjeste Gud give dertil fremgang, hans allerhelligste navn til ære og disse lande til gavn og gode, *Amen. Vale.* Fra Københavns slot den 9. marts anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Side 27

Brev 36/6 ✻ 14. Marts 1645

[Uden modtageroverskrift i trykket]

Tilladelse for Rentemestrene til at afhente 3000 Rdl., som staa i Kongens Stue paa Kjøbenhavns Slot. — Kgl. Bibl.
Da steen 3000 daler In meiner Stube auff dem Slosse, welche dii Rendtemeister mugen abholen lassen, wan sii Ihre kuytung daruber in dii kammer legen.
Auff Amag in dem dorffe kaastrup den 14 *Martij Anno* 1645.
Christian [1]).

Oversættelse af Brev 36/6
[Tysk:] Der står 3000 daler i min stue på slottet, som rentemestrene må lade afhente, når de lægger deres kvittering derover [derfor] i kammeret.
På Amager i landsbyen Kastrup den 14. marts anno 1645.
Christian [1]).

Brev 37/6 ✻ 18. Marts 1645

Til Rigsraadet.
Kongen underretter det om, at han har ladet de danske Fredsunderhandlere vide, at han er villig til at kjøbe Freden med store Pengeofre, men at han ikke vil gaa ind paa det, der vilde være ham til største Vanære, og det samme fastholder han nu overfor Rigsraadet. — Geh. Ark.
Suariit pa Riigens Radtz skriiffuelse fra grensemodit til oss war dette, Att den *Myllion* daler at Epthergiiffue kan oss med Ingen føiie anmodis, Mens pa ded dy skal Erfahre, at uy gerne gør ded, som skee kan, da uylle uy oss derudi *Accommodere*, Naar ded skeer ued *Mediatorens Interposition*. Mens ded andiit kan inted skee, ty ded er ded, som Ingen aff uorre forfehdre haffuer wyllit dy suenske Indrømme, Saat ded uylle uerre oss tiil største *Disreputation* huos Indlendske och vdlendtske sliigt at indga, Tii dermed haffuer uy Icke allene ladt Suensken pengen Epther, som dii skulle udgiiffue for derris skarnstøcker, dy ymod oss forrettit haffuer, Mens ochsa *Cuionerit* oss ded aff, … [fortsættes s. 28]

[1]) Den Omstændighed, at Brevet er skrevet paa Tydsk, kunde tyde paa, at det er rettet til Slotsfogeden paa Kjøbenhavns Slot, Joachim Waldburger.

Side 28

Brev 37/6 ✻ 18. Marts 1645 (slutning, fortsat fra s. 27)
Til Rigsraadet.
som dy aff ingen tilforn haffuer kund Erlange, Andre til anleiiding at byde oss dedsamme [1]).
Naar nu Riigens Rad Slaar oss ded for, som *in hoc passu* som(!) Er *Rationabile et Honestum* for worris person, da uylle uy gørre ded, som skee kan, Mens at haste med sliigdt, fordi at den och den dyste snarer kunde komme tiil derris igen, ded skeer Inted. Tii om uy Endskøndt [2]), ymens ded saledis staar, som ded staar, da achter uy ded dog Indted Imod ded, som worris Ehre och *Reputation*

kan uerre hiinderlig, Tii uy ued, att gud leffuer Endnu, som Indted forlader oss y uorris Retferdige sag. Befahlendis Eder hermed samdt och y seer den gode gudtz beskermelsse. Aff Bundefogedens gaar y kaastrup by den 18 *Martij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Raad, som y køben: fyndis, tiil hande.

Oversættelse (slutning af Brev 37/6)
som de af ingen tilforn har kunnet erlange [opnå], andre til anledning [påskud] at byde os det samme [1]).
Når nu Rigens Råd slår os det for [foreholder os det], som *in hoc passu* [i dette stykke] er *Rationabile et Honestum* [rimeligt og hæderligt] for vores person, da ville vi gøre det, som ske kan, men at haste med sligt, fordi at den og den dyst [strid] snarere kunne komme til dem igen [begynde igen], det sker ikke. Thi om vi end [2]), imens det således står, som det står, da agter vi det dog intet imod det, som vores ære og *reputation* kan være hinderlig, thi vi ved, at Gud lever endnu, som ikke forlader os i vores retfærdige sag. Befalende eder hermed samt og i så høj [grad] den gode Guds beskærmelse. Fra bondefogedens gård i Kastrup by den 18. marts anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Råd, som i København findes, til hånde.

---

[1]) De danske Fredskommissærers Forespørgsel af 12. Marts, om Kongen vilde tillade dem at frafalde Fordringen paa Skadeserstatning af de Svenske, naar disse vilde gaa ind paa at tilbagegive de erobrede Lande, og om de maatte tilstaa de svenske Byer i Estland og Lifland Toldfrihed i Danmark, mod at de Danske bleve toldfri i disse Byer, besvarede han 17. Marts med et Ja for det første Punkts og et Nej for det andet Punkts Vedkommende (Slange S. 1328). De i Kjøbenhavn tilstedeværende Rigsraader tilraadede imidlertid ved en Skrivelse af samme Dag til Fredskommissærerne vel disse, at de skulde forestille de nederlandske Gesandter den Skade, som Nederlandene vilde kunne lide ved den af de Svenske forlangte Toldfrihed, men tilføjede, at det dog ikke var deres Mening, at Freden skulde hindres derved (Geh. Ark., Reg. 27, Nr. 309). Under 23. Marts gav Kongen ogsaa Kommissærerne en almindelig Tilladelse til at slutte Freden paa de bedst mulige Betingelser, og det nævnte Stridspunkt bilagdes kort efter (Fridericia, anf. Skr. II, 470 f.).
[2]) Her synes noget glemt.

Side 29

Brev 38/6 * Omtr. 19. Marts 1645

Til Rentemestrene.
Kongen forlanger Oplysning om nogle Tømmermænds Dagløn. — Geh. Ark.
Dii tømmermendtz Naffn, som haffuer disse dage Arbeiidit huos *M:* hans Ohnemøller uden och Inden byes, skall y kammerit Indskiickis, Och derhuos stettis(!), huad kronen giiffuer dem tiil dagløn, Naar dii wdtagis tiil Nogit arbeiide.
Ieg uyl ochsa uyde, Om den, som Er huos tømmermenden pa Amag, Endten holdis for En Meiister eller Meiistersuend [1]).
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande [2]).

Oversættelse af Brev 38/6

De tømmermænds navn, som har disse dage arbejdet hos *M:* [mester] Hans Ahnemøller uden og inden bys, skal i kammeret indskikkes [indsendes], og derhos sættes, hvad kronen giver dem til dagløn, når de udtages til noget arbejde.
Jeg vil også vide, om den, som er hos tømmermændene på Amager, enten holdes for en mester eller mestersvend [1]).
Udskrift: Rentemestrene til hånde [2]).

Brev 39/6 * Omtr. 20. Marts 1645

[Uden modtageroverskrift i trykket]
Ordre om, at Rigsraadet skal underrette Borgmestre og Raad i Kjøbenhavn om Kongens Vilje med Hensyn til nogle Skibe der fra Byen, som Kongen har Brug for. — Geh. Ark., Indkomne Breve til Danske Kancelli.
Dette skall Riigens Rad, som tilstede Erre, holde borgemeister och Raad y køben: for, att ded Er myn wyllye att skulle settis y werck [3]).

Oversættelse af Brev 39/6
Dette skal Rigens Råd, som til stede er, holde borgmester og råd i København for [foreholde dem], at det er min vilje, at [det] skulle sættes i værk [3]).

---

[1]) I Rentemestrenes Regnskaber forekommer oftere Udbetalinger til Helle Hansen, Oldermand for Tømmermændene i Kjøbenhavn, for Arbejde ved Kastrup Knæ. Han fik selv 1 Sletdl. om Dagen og hver Svend 2½ Sletmark. I Krigsregnskaberne i Geh. Ark. findes et Regnskab over Udgifterne ved Arbejderne paa en Skanse ved Kastrup Knæ i Tiden fra 2. Marts til 3. Aug. 1645.
[2]) Modtaget 19. Marts 1645. Udenpaa Brevet har en af Rentemestrene noteret: „Anl. Thømmermendz dagløn wed Kastrup Knæ paa Amag".
[3]) Dette er skrevet paa Foden af et Brev fra Korfits Ulfeldt til Kongen, dat. Christianopel 13. Marts 1645. Heri skriver Rigshofmesteren, at han har bestilt de 5 Skibe, Kongen har skrevet … [fodnote fortsættes s. 30]

Side 30

Brev 40/6 * 23. Marts 1645

Til Rentemestrene.
De skulle gjøre en Fortegnelse over alle Lenene med deres Indtægt og Udgift og Angivelse af, hvilke der er ledige. — Geh. Ark. … [fortsættes s. 31]

(Fortsættelse af fodnote 3 fra s. 29): … om, hos Albert Baltser Bertns og Leonhard Marselis, og at de have lovet dem, men ikke før til Maj. Desuden har han faaet Løfte om et Skib fra en Mand i Kjøbenhavn ved Navn Kornelius Lerke, om et Skib fra Henrik Müller, om to fra Kjøbenhavns By, om to fra det islandske Kompagni og om et fra Rasmus Jensen Hellekande. I en Efterskrift giver Korfits Ulfeldt Anvisning paa Borgmestrene Reinhold Hansen og Christoffer Hansen som dem, der bedst kunne besørge det fornødne, og hvem man saa i fornødent Fald har at holde sig til; „naar disse Mænd bekommer ikkun Eders kgl. Maj.s naadigste Befaling samme Skibe at skaffe tilrede, saa sker det strax som billigt". Til denne Efterskrift slutter Kongens Ordre sig. Samme Dag, 13. Marts, skrev

Korfits Ulfeldt et Brev til Henrik Müller, hvori han meddelte ham, at Kongen havde skrevet ham til og opfordret ham til at angive, hvilke af Kjøbenhavns By der vilde undsætte Kongen med Skibe, „iblandt hvilke jeg haver nævnet Eders Navn, at I havde lovet et Skib til kgl. Majs Tjeneste med 12 eller 14 Stykker; jeg haver mine Aarsager, hvorfor jeg det gjort haver, og skal ej skade Eder; jeg vil vel det igjen passe Eder til gode. Tager det Skib, som dertil kjøbt blev; det skal dog siden blive hans kgl. Maj.'s, ikkun alene at I tager Eder nu Udredningen samt Folket an. I skal intet derhos tabe. I forstaar mig vel, er jeg vis paa. Naar hans kgl. Maj.'s Bud til Eder derom sendes, saa svarer ja, at Eders Skib skal sig indstille med alt Tilbehør. I lige Maade haver jeg nævnt Rasmus Jensen, at han en Fregat havde udlovet til kgl. Maj.'s Tjeneste i samme Maader; beder ham og være beredt, naar han derom bliver tiltalt. I skal begge slet ingen Skade deraf have, men god Rekompens. — — Begynder nu strax at gjøre samme tvende Skibe færdige; i hvad det koster, skal Eder med Guds Hjælp blive igjen godtgjort. Sapienti pauca." (Geh. Ark., Ulfeldtske Sager Nr. 38.) 20. Marts udgik der Kongebrev til de i Kjøbenhavn tilstedeværende Rigsraader, at de skulde kalde en Del af Byens Borgere for sig og forhandle med dem om at udrede Skibe (Nielsen, *Kjøbenhavns Diplom.* V, 275. Jvfr. *Norske Rigsregistr.* VIII, 360.) 26. Maj … [fodnote fortsættes s. 31]

Side 31

Brev 40/6 ✻ 23. Marts 1645 (slutning, fortsat fra s. 30)
Til Rentemestrene.
Rendtemeisterne skal lade forfatte En uyss *designation* pa alle lehnen, Huorudi der fyndis Indtecht och vdgiifft, Saoch huylcke lehn der Nu leddige Erre.
Køben: slott den 23 *Martij.*
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande [1]).

Oversættelse af Brev 40/6
Rentemestrene skal lade forfatte en vis [bestemt] *designation* [fortegnelse] på alle lenene, hvorudi der findes indtægt og udgift, såvel og hvilke len der nu ledige er.
Københavns slot den 23. marts.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde [1]).

Brev 41/6 ✻ 2. April 1645

Til Rigsraadet.
Kongen forlanger, at hver enkelt af Raadet skriftlig skal udtale sin Mening om en Forhøjelse af Kronens Indtægter ved at forøge Lenenes Afgifter. — Geh. Ark.
Eptherdi uy Numer inted haffuer offuer fiire ugger til wolburgi, til huilcken tyd forandring pa lehnen pleiier at skee, Da uyl derpa y tyde tenckis, huorledis dy kan saledis settis, at kronens Indkomst kan strecke tiil den dagelige vdgiifft. Tiil geldens afleggelse Er ingen myddel uden ued *contributioner*, Som kronens indkomst inted syckerlig kan *funderis* pa, Isønderlighed Om lensmendens genandter inted forandris, Rosstienisten inted afskaffis och alting settis y den *Postur*, at uy och kronen os aff worris Egiit kan Erholde y friidtz tyd.
Huorfor Riigens Raad, som tiilstede Erre, huer *a part* skal lade os skriifftlig forsta derris vnderdanige betenckende om samme leiilighed forsta(!), Huilkit dy andre, som inted ued handen Erre, ochsa skal gørre, aldenstund uy ingen anden myddel seer, huormed uy och kronen kan

Erholdis. Kan nu Riigens Raad fynde paa andre Raad End disse, som herudi findis, Da fornemmer uy dem Nadigst gans … [fortsættes s. 32]

(Fortsættelse af fodnote 3 fra s. 30): … 1646 udstedtes der 3 Gjældsbreve til Henrik Müller og Rasmus Jensen for Skibe, der vare leverede under Krigen (*Sjæll. Reg.* XXI, 502, 504 f.).
[1]) Modtaget 23. Marts 1645.

Side 32

Brev 41/6 ✻ 2. April 1645 (slutning, fortsat fra s. 31)
Til Rigsraadet.
gerne [1]). Befahlendis Eder hermed Samdt och y Seer den gode gud y himmelen. Aff køben: Slott den 2 *Aprilis Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Rad Samdtlig tiil hande.

Oversættelse (slutning af Brev 41/6)
gerne [1]). Befalende eder hermed samt og i så høj [grad] den gode Gud i himlen. Fra Københavns slot den 2. april anno 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd samtlige til hånde.

Brev 42/6 ✻ 3. April 1645

Til Rentemestrene.
Om Fordelingen af nogle Penge, som Hannibal Sehested har bragt med fra Norge. — Geh. Ark.
Dy 6873½ [2]) daler, som Stadtholderen y Norrie haffuer bracht med sig fra Norrie, skal deeliis, som Eptherfølger: Tiil generall *Commissario* [3]) 30000 daler tiil Riitteriiet och 14730½ tiil garnisonerne. Resten skall delis y thuende deel, saat holmens folck bekommer 22000 daler Och Riigens Raad paa g[r]endtzen 2000 daler.
Køben: Slott den 3 *Aprilis Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemeiisterne tiill hande.

Oversættelse af Brev 42/6
De 6873½ [2]) daler, som statholderen i Norge [Hannibal Sehested] har bragt med sig fra Norge, skal deles, som efterfølger: til general*commissario* [3]) 30000 daler til rytteriet og 14730½ til garnisonerne. Resten skal deles i tvende dele, sådan at Holmens folk bekommer 22000 daler og Rigens Råd på grænsen 2000 daler.
Københavns slot den 3. april anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

---

[1]) Følgende Notits, skreven paa et Omslag, der ligger uden om dette Brev, giver nærmere Oplysning om Udfaldet: „Ouffue Gedde, Hanniball Sestedz och Ieg [Iver Vind] war samme dag hoes K: M: och bad vnderdanigst, att her med maatte beroe, indtill Raaditt alle kom tilsammen, huilchet K. M. nadigst beuilgede." Et Kongebrev til Ove Gjedde og Hannibal Sehested af 11. April bekræfter

denne Beretning; det hedder deri tillige, at Rigsraaderne havde forment, at Forandringen og Forhøjelsen paa Lenene lidet vilde forslaa mod den Besværing, der vilde opstaa derved (*Norske Rigsregistr.* VIII, 355).
[2]) Samme Tal er skrevet udenpaa Brevet, men det er urigtigt; der skal læses: 68,730½. Dette Tal findes ogsaa i Hannibal Sehesteds Skrivelse af 27. Marts (*Saml. t. det norske Folks Sprog og Hist.* III, 148).
[3]) Knud Ulfeldt.

Side 33

Brev 43/6 ✻ 10. April 1645

Til Rentemestrene.
Kongen forlanger Opgivelse af, hvor mange Penge Tolderen i Kjøbenhavn Henrik Müller har udleveret til Rigshofmesteren. — Geh. Ark.
Rendtemeisterne Skal lade kalde Hendrich Møller for sig med alle dy beuysser, hand haffuer aff Hoffmeisteren Paa penge, Som hand aff tollen och y andre mader oppeborrit haffuer, Och dem pa En zeddel antegnit mig lade til hande komme.
Aff køben: Slott den 10 *Aprilis Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande.

Oversættelse af Brev 43/6
Rentemestrene skal lade kalde Henrik Müller for sig med alle de beviser, han har af Hofmesteren på penge, som han af tolden og i andre måder oppebåret har, og dem på en seddel antegnet [opført] mig lade til hånde komme.
Fra Københavns slot den 10. april anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

Brev 44/6 ✻ 11. April 1645

Til Sten Beck.
Kongen vil vide, hvorledes man kan faa det Kabelgarn, som er paa Kjøbenhavns Reberbane. — Kgl. Bibl.
Du skaldt strax fornemme aff Bo[r]gemeister Nandixen [1]), huorledis man kan bliiffue ded kabelgarn mechtig, som der Er pa Byssens Reberbane forhanden, som Er 70 Skyppund [2]).
Køben: Slott den 11 *Aprilis Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Sten Beck til hande [3]).

Oversættelse af Brev 44/6
Du skal straks fornemme [erfare] af borgmester Nansen [1]), hvorledes man kan blive det kabelgarn mægtig [få fat i det kabelgarn], som der er på byens reberbane forhånden, som er 70 skippund [2]).
Københavns slot den 11. april anno 1645.
Christian.

Udskrift: Sten Beck til hånde [3]).

[1]) Hans Nansen, se forrige Bd. S. 449.
[2]) 15. April gaves der Johan Steinkohl, Indvaaner i Kjøbenhavn, paa Forvalterne for det islandske Kompagni sammesteds deres Vegne, 1000 Rdl. paa Regnskab af deres Betaling for 52 Skippund Kabelgarn, som bleve afkjøbte dem til Kongens Behov og den foregaaende Dag leverede til Materialskriveren paa Bremerholm Hans Nummesen. 13. Juni 1645 fik samme Mand paa de sammes Vegne 1200 Rdl. som Betaling for 60 Skippund Kabelgarn, der 9. Juni vare leverede Hans Nummesen (*Rentemestr. Regnsk.*).
[3]) Udskriften er skreven to Gange, sagtens fordi den første er bleven utydelig ved en Blækklat.

Side 34

Brev 45/6 ✻ 14. April 1645

Til Rigsraadet.
Kongen spørger, hvad han kan svare de danske Fredsunderhandlere paa deres Spørgsmaal om, hvad der maa indrømmes de Svenske. — Geh. Ark.
Eptherdi her Er kommen skriiffuelse fra worris *commissarier*, Som Erre pa grendtzen, Huorudi der Neffnis vnderskedtlige Pladtzer saoch penge, huormed dii formener, at Suensken kunde *disponeris* tiil friid [1]), Da motte wii wel wiide, huad uy kunde suare dem derpa, Aldenstund dy haffuer Epther derris begehring Erlangit aff oss fuldkommen fuldmacht tiil at slutte friidden, som dii den best kan bekomme [2]). *Valete.* Køben: Slott den 14 *Apri: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Raad til hande, som tilstede Erre.

Oversættelse af Brev 45/6
Eftersom her er kommet skrivelse fra vores *commissarier* [kommissærer], som er på grænsen, hvorudi der nævnes adskillige pladser [steder] såvel og penge, hvormed de formener, at svensken kunne *disponeris* [bevæges/stemmes] til fred [1]), da måtte vi vel vide, hvad vi kunne svare dem derpå, eftersom de efter deres begæring har erlangt [opnået] af os fuldkommen fuldmagt til at slutte freden, som de den bedst kan bekomme [2]). *Valete.* Københavns slot den 14. april anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Råd til hånde, som til stede er.

Brev 46/6 ✻ 24. April 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Kongen har rost den franske Gesandt for den franske Konge og Enkedronning. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.
Vdaff dyn Skriiffuelse haffuer Ieg forstanden den fransøssiske Gesandters [3]) store fliittighed huos *tractaterne*, … [fortsæ

[1]) Under 11. April havde Fredskommissærerne tilraadet Christian IV at tilbyde Sverig Øsel, Jemteland og Bornholm eller i det mindste en Sum Penge. Rigsraaderne i Kjøbenhavn vare af samme Mening, men Kongen vilde slet ikke gaa ind paa at afstaa Bornholm, hvorimod han tillod, at

man begyndte med at tilbyde Jemteland, naar det havde vist sig, at de Svenske ikke vilde nøjes med Penge (Fridericia, *Danm. ydre pol. Hist.* II, 475).
[2]) Denne Fuldmagt var given 23. Marts (Slange S. 1332); jvfr. ovfr. S. 28.
[3]) Gaspard Cognet de la Thuillerie. Han havde i Virkeligheden … [fodnote fortsættes s. 35]

Side 35

Brev 46/6 ✻ 24. April 1645 (slutning, fortsat fra s. 34)
Til Korfits Ulfeldt.
Och at hand gerne saa, at sliig hans fliittighed huos hans konning och Dronning motte berømmis, Huorfor ieg nu haffuer saat sliigdt y werck med al fliid, Som aff herhusføiiede *Copia* er at erfahre [1]). Huad tiil dy Herrer Staten y disse dage skreffuen er [2]), deraff er Chanseleren *copia* tilskyckit.
Vale. Aff københ: Slott den 24 *Aprilis Anno* 1645.
Christian.
Oversættelse (slutning af Brev 46/6)

og at han gerne så, at slig hans flittighed hos hans konge og dronning måtte berømmes, hvorfor jeg nu har sat sligt i værk med al flid, som af den herhosføjede *copia* er at erfare [1]). Hvad til de herrer Staterne [Generalstaterne] i disse dage skrevet er [2]), deraf er kansleren *copia* [afskrift] tilskikket.
Vale. Fra Københavns slot den 24. april anno 1645.
Christian.

Brev 47/6 ✻ 24. April 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Om en foreløbig Biskop paa Gulland. Kongen har anbefalet den franske Gesandt til den franske Konge og Enkedronning. Kopi af den sidste Skrivelse fra Kongens Resident i Nederlandene og af Ordren om, hvad han skal forebringe Generalstaterne, sendes. — Geh. Ark.
Wdaff dyn skriiffuelse haffuer ieg forstanden tylstanden huos Eder, wor herre y himmelen giiffue oss derpa En god ende, hans allerhelligste Naffn tiil loff, priis och Ehre.
Om den *interims* Byskop pa gulland haffuer lensmanden sammestedtz faat *order* [3]). Naar gud uyl giiffue andre tiider, da bliiffuer der uel Raad tiil En dychtig mand at bruge tiil byskop sammestedtz.
Och Eptherdi Ieg haffuer forstanden aff hoffmeisterens och dyn skriiffuelse Den fransøssiske gesandters store fliid huos *tractaterne*, Da haffuer Ieg *Recommanderit* hans person huos konningen y francke- … [fortsættes s. 36]

(Fortsættelse af fodnote 3 fra s. 34): … store Fortjenester af Fredsunderhandlingerne i Brømsebro (Fridericia, anf. Skr. II, 461). Jvfr. Brevet af 13. Aug. 1645.
[1]) Breve af 19. April til Kongen og Enkedronningen af Frankrig (Latina).
[2]) 23. April erklærede Christian IV sig villig til at forhandle med Nederlandene paa Grundlag af Sundtoldfoden fra 1628 (Fridericia, anf. Skr. II, 484).
[3]) Superintendenten paa Gulland, Oluf Phocas Staphrophski, var død 1644. I den Anledning udgik 23. April 1645 Kongebrev til Lensmanden der, Holger Rosenkrands, at da Provsterne … [fodnote fortsættes s. 36]

Side 36

Brev 47/6 ✻ 24. April 1645 (slutning, fortsat fra s. 35)
Til Christen Thomesen Sehested.
riige och hans frummoder, huoraff *Copia* hoffmeisteren Er tilskiickit. Herhuos haffuer du ochsaa at Emphange, huad ieg siist haffuer hafft fraa *M: Tanche*, och huad hannem Er befahliit at anbringe huoss Staterne *generall* [1]). *Vale.* Aff køben: Slott den 24 *Apri: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren *H:* Christian Tommissen tiil hande [2]).

Oversættelse (slutning af Brev 47/6)
rige og hans frumoder [enkedronningen], hvoraf *copia* er kansleren tilskikket. Herhos har du også at modtage, hvad jeg sidst har haft fra *M: Tanche* [hr. Tanche], og hvad ham er befalet at anbringe [forebringe] hos Staterne General [Generalstaterne] [1]). *Vale.* Fra Københavns slot den 24. april anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde [2]).

Brev 48/6 ✻ 26. April 1645

Til Rentemestrene.
Om Besparelser ved Kongens og Hoffets Spisning. — Kgl. Bibl.
Der skal gørris Et offuerslag med køckenskriiffueren [3]), huad hand bør at [4]) om uggen aff rede penge tiil 12 retter … [fortsættes s. 37]

(Fortsættelse af fodnote 3 fra s. 35): … paa Øen havde foreslaaet En ved Navn Hr. Hans Nielsen til Biskop i den afdødes Sted, men Kongen intet vidste om samme Præsts Levnet og Lærdom, var det Kongens Ønske, at han skulde have Opsigt med Præsterne der paa Øen, „indtil vi en anden, som er bekvem til at agere en Biskop, did sender" (*Skaanske Tegn.* VII, 68). Denne Hans Nielsen Strelov, Forfatteren til „den Guthilandiske Cronica" (1633), blev dog virkelig Superintendent paa Gulland, hvorom det hedder hos Wallin, *Gothländska Samlingar* I, 180: „Han råkade ock just på at lefwa i Kullbytte-tiden, då Regeringen omwexlades på Gothland. Men det lende honom icke til skada, vtan til stor fromma; ty eljest, tror jag, hade han dødt en Herr Hans och blifwit begrafwen såsom en annan Probst". Han er født 1587 og døde 1656 (jvfr. Lemke, *Visby stifts herdaminne* S. 31 ff.). I Juni 1645 gik det Rygte i Kjøbenhavn, at Holmens Præst (M. Niels Christensen Spend) skulde forfremmes til Biskop paa Gulland; Erik Eriksen Pontoppidan, den senere Biskop i Throndhjem, begyndte allerede at arbejde paa at faa det kjøbenhavnske Præstekald, som derved vilde blive ledigt (se hans Brev af 9. Juni 1645 til Erik Rosenkrands i *Breve til Oversekretær Otte Krag*, Geh. Ark.).
[1]) Jvfr. det foregaaende Brev.
[2]) Modtaget i Christianopel 27. April.
[3]) Fester Walter.
[4]) Her mangler Ordet: have.

Side 37

Brev 48/6 ✻ 26. April 1645 (slutning, fortsat fra s. 36)
Til Rentemestrene.
mad pa myn taffel til middag, huoraff wiibecke ochsa kan faa syn Notturfft.

Pa huilcke 12 retter mad skal gørris en uiis *designation*, huoraff samme retter skall gørris, och huorfra dii skal komme.
Nar ieg faar allene mad om middagen, da skal halffpardten aff dii 12 retter gemmis tiil afften, Och nar dennom y køckenit ansigis, at ieg om aftenen uyl holde taffel, da skal densamme mad brugis med kold och speege mad, *item* posteiier och backels med andiit sliigdt, som kan En dag eller thu waare. Och skal Epther saa ringe vdspiisning befahlis køckenskriiffueren at skaffe folckit aff, saner som En dreng och den, som Er y haffuen.
Pa herremendens taffel skal liigesa gørris En uyshed pa aldting, som skal Indkøbis, *item* huad Mordten Myckelsøn [1]) dertil skal skaffe.
Wdi liige made skall ded holdis med hoffstuen, saat man kan uerre uys pa, huad Morten Miick[e]lsøn skal skaffe.
Der skal Spiissis kød om køddagen och fiisk om fiiskdagen, saat der inted kød spiissis om fyskdagen vden wiildbradt, och Naar der Er ingen wiildbradt at bekomme, da skal der om morgenen sendis høns och kød op tiil wiibecke, som der, och Indted y køckenit, kan gørris ferdig.
Der skal ochsa gørris Et uyst offuerslag, huilckit der kommer tiil Miindst bekostning, Endten brødiit bagiis aff hoffbageren, eller ded købiis y byen, Naar bagerens kost och løn med hans opuardters løn och kleder Regnis.
Køben: slott den 26 *Apri: Anno* 1645.
Udskrift: Rendtemeisterne till hande [2]).

Oversættelse af Brev 48/6
mad på mit bord til middag, hvoraf Vibecke [Kruse] også kan få sin nødtørft [fornødne].
På hvilke 12 retter mad skal gøres en vis *designation* [fortegnelse], hvoraf [efter hvilken] samme retter skal gøres, og hvorfra de skal komme.
Når jeg får alene mad om middagen, da skal halvparten af de 12 retter gemmes til aften. Og når dem i køkkenet ansiges [tilkendegives], at jeg om aftenen vil holde taffel, da skal densamme mad bruges med kold og spegemad, *item* postejer og bagværk med andet sligt, som kan en dag eller to vare. Og skal efter så ringe udspisning befales køkkenskriveren at skaffe folkene af [maden fra], sådan som en dreng og den, som er i haven.
På herremændenes bord skal ligeså gøres en vished [oversigt] på alting, som skal indkøbes, *item* hvad Morten Mikkelsen [1]) dertil skal skaffe.
I lige måde skal det holdes med hofstuen, sådan at man kan være vis på, hvad Morten Mikkelsen skal skaffe.
Der skal spises kød om køddagen og fisk om fiskedagen, sådan at der intet kød spises om fiskedagen uden vildbrad, og når der er ingen vildbrad at bekomme, da skal der om morgenen sendes høns og kød op til Vibecke, som der, og ikke i køkkenet, kan gøres færdig.
Der skal også gøres et vist overslag, hvilket der kommer til mindst bekostning, enten brødet bages af hofbageren, eller det købes i byen, når bagerens kost og løn med hans opvarteres løn og klæder regnes.
Københavns slot den 26. april anno 1645.
Udskrift: Rentemestrene til hånde [2]).

---

[1]) Proviantskriver.
[2]) Modtaget samme Dag.

Side 38

Brev 49/6 ✻ 27. April 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Om Forholdet til Hansestæderne, hvem det er lovet at stilles paa lige Fod med Nederlandene i Henseende til Sundtolden; om Nødvendigheden af, at Flaaden ikke bliver liggende ved Kjøbenhavn; om de tilstedeværende Rigsraaders Forhandlinger, der ikke føre til noget; om den store Pengenød, som forhindrer Kongen i at drage Fordel af de Svenskes Bevægelser i Skaane; om Indrømmelser med Hensyn til Norge, der ere gjorte den nederlandske Resident paa hans Klager. — Geh. Ark.
Riigens Radtz skriiffuelse, som pa friidtz *tractaterterne*(!) *deputerede* Erre, haffuer ieg Emphangen Och deraff *tractaternis* beskaffenhed forstanden, Huorpa ieg dig Indted forholder, At om sliig dii Suenskis forrehaffue med stedernis gesandter Er aldt taliid med dem heer, Menss befunden dem tiil sliigdt indted at *inclinere*, megiit mynder werre *instruerit*, Huorudoffuer dii fyck den tylsaun, att dii skulle Niide tollen y Sundiit, Epthersom ded bleff *Accorderit* med dii Hollender. Derriss Reiisse tiil grendtzen kunde man Indted *impederre*, aldenstund dii *pretenderede* derris *Magistratis* St[r]enge befahling, at dy skulle werre derom, att dii kunde bliiffue sluttiit med y fordragiit [1]).
At *separere* ded Riinge folck, som man Nu pa beenen haffuer, Ded skiicker siig uel selff, Mens ganske at lade flaaden ligge stylle for københaffuen, ded skeer Indted, ty da wiil wii werre den kuiiedt, Tii y haffnen kan den Inted secker ligge och wden til megiit mynder, Tii gaar flaaden … [fortsættes s. 39]

Oversættelse af Brev 49/6
Rigens Råds skrivelse, som til freds*tractaterne*(!) *deputerede* [udsendte] er, har jeg modtaget og deraf *tractaternis* [forhandlingernes] beskaffenhed forstået, hvorpå jeg dig intet forholder [ikke skjuler], at om slig de svenskes forehavende med stædernes gesandter er alt talt med dem her, men befundet dem til sligt ikke at *inclinere* [hælde], meget mindre [at] være *instruerit* [instrueret], hvorudover de fik den tilsagn, at de skulle nyde tolden i Sundet, eftersom det blev *accorderit* [aftalt] med de hollændere. Deres rejse til grænsen kunne man ikke *impederre* [forhindre], eftersom de *pretenderede* [påberåbte sig] deres *magistratis* strenge befaling, at de skulle være derom [derpå], at de kunne blive sluttet [medtaget] i fordraget [freden] [1]).
At *separere* [adskille/hjemsende] det ringe folk, som man nu på benene har, det skikker sig vel selv, men ganske at lade flåden ligge stille for København, det sker ikke, thi da vil vi være den kvit, thi i havnen kan den ikke sikkert ligge, og ude til [til søs] meget mindre, thi går flåden … [fortsættes s. 39]

---

[1]) Hansestædernes Gesandtskab bestod af Johan Marquardt fra Lybek, Albert Beke fra Bremen og Hieronymus Frese fra Hamborg; det var forskjelligt fra det tidligere (S. 18) omtalte Gesandtskab fra Hamborg og ankom til Kjøbenhavn 27. Marts. Dets Opgave var at tilbyde Fredsmægling og opnaa fri Handel paa Sverig samt Nedsættelse af Sundtolden. Underlig nok var det i Følge Johan Marquardts Dagbog først 7. Maj, at Kongen tillod dem at rejse til Fredsmødet samt gav dem Løfte om at svare samme Sundtold, som maatte blive tilstaaet Nederlænderne (*Zeitschr. d. Vereins f. Lübeckische Gesch.* III, 415 ff.), og Passet for Gesandterne udstedtes ogsaa først 8. Maj (*Sjæll. Reg.* XXI, 361).

Side 39

Brev 49/6 ✻ 27. April 1645 (fortsat fra s. 38)
Til Christen Thomesen Sehested.
Indted, daa Er uy *separerit* fraa Norrie, och folckiit derudi Suldter yhiiel, om dy ingen tilførssel faar, Som Inted Er forsuarligdt [1]) Wylle wor herre giiffue myddel tiil penge, da skulle ded med

gudtz hiielp ingen Nød haffue. Worris Raad, som heer fyndis, søger fliitig Radstuen bade om formiddagen och om Epthermiddagen, yndtil klocken Er slagen Siiu, Och Ieg kan Enda y Otte dage ingen *Resolution* faa aff dem.
Saframdt der tenckis Icke y tyde pa En *Vniuersall contribution*, *neminj excluso*, da Er indted andiit at formode End En *totall Ruin* y Riigiit. Ieg haffuer Icke y all myn werre Siiu thussind daler, Och ued [2]) att faa fleere dertiil, om Ieg skøndt uil sette Ehre och liiff y pandt derfor. Den *contribution* her y byen aff dii gaarde och waninger, man Mendte at Erlange En anseendtlig Summa Penge, Den Slaap op och bleff tiil 22 tussind daler y korn kobber, tømmer och andit sliigdt [3]), Saat dy, som ded skal annamme, mehre forsømmer y myn tiieniste offuer … [fortsættes s. 40]

Oversættelse af Brev 49/6 (fortsat)
… intet, da er vi *separerit* [skilt] fra Norge, og folket derudi [i flåden] sulter ihjel, om de ingen tilførsel får, som ikke er forsvarligt [1]). Ville vor Herre give middel til penge, da skulle det med Guds hjælp ingen nød have. Vores råd, som her findes, søger flittigt rådstuen både om formiddagen og om eftermiddagen, indtil klokken er slagen syv, og jeg kan endnu i otte dage ingen *resolution* [afgørelse] få af dem.
Såfremt der tænkes ikke i tide på en *vniuersall contribution* [almindelig/universel skat], *neminj excluso* [ingen undtaget], da er intet andet at formode end en *totall ruin* [fuldstændig ruin] i riget. Jeg har ikke i alt mit være [eje] syv tusind daler, og ved [ikke] [2]) at få flere dertil, om jeg end vil sætte ære og liv i pant derfor. Den *contribution* her i byen af de gårde og våninger [huse], man mente at erlange [få] en anselig sum penge, den slap op og blev [kun] til 22 tusind daler i korn, kobber, tømmer og andet sligt [3]), sådan at de, som det skal annamme [modtage], mere forsømmer i min tjeneste over … [fortsættes s. 40]

---

[1]) Hannibal Sehested havde under sit Ophold i Kjøbenhavn i Marts og April paa forskjellig Maade og særlig i en Skrivelse til de andre Rigsraader af 24. April tilraadet nøje at overveje Spørgsmaalet, om det ikke var rigtigt at sende Flaaden op mod de norske Kyster og, om end i forbeholdne Udtryk, fraraadet at lade den ligge rolig ved Kjøbenhavn (*Samlinger t. d. norske Folks Sprog og Hist.* III, 148 ff., 158, 168 ff.). Dette gav Anledning til forskjellige Overvejelser mellem de i Kjøbenhavn tilstedeværende Rigsraader, hvis Meninger vare delte (Geh. Ark., Reg. 89, Skab 9, Nr. 264). Derimod havde Fredskommissærerne paa Grænsen allerede 23. April fraraadet at sende Flaaden bort fra Kjøbenhavn (i Følge Jørgen Brahes og Fred. Reedtz's Skrivelse til dem af 8. Maj; Koncept i Geh. Ark., Reg. 27, Nr. 309). Jvfr. Brevet Nr. 53.
[2]) Her mangler Ordet: ikke.
[3]) Ved Breve af 23. Januar 1645 til Kjøbstæderne var det blevet paabudt, at alle Huse, Gaarde og Ejendomme skulde taxeres og siden efter Taxten svare 2 Rdl. af hver 100 Rdl., at levere i Penge, Guld, Sølv, Proviant eller Kobber (*Sjæll. Tegn.* XXVIII, 260 f.). Et Kongebrev af 2. Maj 1645 tillod, at Borgerne i Kjøbenhavn maatte give Proviant i Stedet for Penge af deres Gaarde (Nielsen, *Kjøbenhavns Diplom.* V, 280).

Side 40

Brev 49/6 ✻ 27. April 1645 (slutning, fortsat fra s. 39)
Til Christen Thomesen Sehested.
ded *Prackerii* at annamme och derfor at kuytere, End ded Er werdt.
Skulle ded nu [1]) komme dertiil, at hollenderne skulle ingen toll uille giiffue y Sundiit, førend *tractaterne* waar tiil Ende, da seer Ieg inted, huorledis man skulle komme tiil Rette med werckiit.

Haffde man Raad tiil En Maanidtz Sold tiil *Armeiien*, daa Skulle *M:* Horn Erfahre, huad hand haffuer giiordt, y ded at hand Er gangen fraa Issted ind y landit [2]), Menss ded Er forgefuiss att tencke Eller att [3]) derom.
Den Hollandtske *Resident* war heer disse dage och holdt an om affskaffing [4]) nogle *grauaminum* y Norrie, som hand lengesiiden haffde kundt Naa, haffde hand indted wiildt tale om andiit End ded, som sandt waar, Som hannem bleff beuilgit [5]), Huorudoffuer hand bleff Saa wenliig och *discret*, at ded uaar wnder och skaam att see derpa. *Vale.*
Aff køben haffuen den 27 *Apri: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren *H:* Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse (slutning af Brev 49/6)
det *prackerii* [smågøremål/pinelige besvær] at annamme og derfor at kvittere, end det er værd. Skulle det nu [1]) komme dertil, at hollænderne skulle ingen told ville give i Sundet, førend *tractaterne* var til ende, da ser jeg intet [ikke], hvorledes man skulle komme til rette med værket [sagen].
Havde man råd til en måneds sold til *armeen*, da skulle *M:* Horn erfare, hvad han har gjort, i det at han er gået fra Ystad ind i landet [2]), men det er forgæves at tænke eller at [tale] [3]) derom.
Den hollandske *Resident* var her disse dage og holdt an [anholdt] om afskaffelse [af] [4]) nogle *grauaminum* [besværligheder/klagepunkter] i Norge, som han længe siden havde kunnet nå [opnå], havde han ikke villet tale om andet end det, som sandt var, [og] som ham blev bevilget [5]), hvorudover han blev så venlig og *discret*, at det var under [en fornøjelse] og skam at se derpå. *Vale.*
Fra København den 27. april anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

---

[1]) Ordet er skrevet to Gange.
[2]) Gustaf Horn havde haft sit Vinterkvarter i Ystad; derfra brød han op og drog ind i Bleking. Naar Slange S. 1302 henlægger Opbruddet til Begyndelsen af Maj, maa han i Følge Kongens Udtryk henføre det til et for sent Tidspunkt (jvfr. Boeclerus, *Hist. belli Sveco-Danici* S. 253: „appetente Majo mense").
[3]) Her mangler Ordet: tale.
[4]) Her mangler Ordet: af.
[5]) 27. April bekjendtgjordes det, at det paa Anmodning af Generalstaterne var bevilget, at de hollandske Skibe, som kom til Norge, skulde være fritagne for Rosenobel-Tolden og for at betale Ringepenge andre Steder end der, hvor der var Ringe. Ligeledes ophævedes den Afgift af 4 Rdl. 1 Ort, som skulde erlægges af hvert Hundrede efter Toldrullen af 1643 (*Norske Rigsregistr.* VIII, 360).

Side 41

Brev 50/6 ✻ 1. Maj 1645

Til Rigsraadet.
Dets Betænkning om Grev Valdemar Christians Forhold i Rusland forlanges. Kongen har tilfredsstillet den nederlandske Resident ved en Erklæring. — Geh. Ark.
Vdaff Greff woldemar Christians herhuos føiiede breff och *H:* Oluff Pasbergs Och Sten Byllis [1]) skriiffuelse Erfarer Riigens Rad bade greffuens och derris ganske Slette tiilstand.

Huoraff letteligen kan Erachtis, at ded, som dennom ymod troe och loffue vedderfahris, ded *tangerer* vorris *Reputation* och huad deraff *dependerer* [2]). Huorfor Riigens Raad derris vnderdanige betenckende om samme [3]) heel vnderlige *prosedurer* skal lade forsta.
Pa ded, som worris Raad, som pa grendtzen Erre, Errindrer y derris herhuosføiiede skriiffuelse, haffuer uy oss ymod den Hollandtske *Resident* Erkleerit, saat hand heel *contant* drog herfra, Som Chanseler Reuendtlou bekendt Er. *Valete.*
Aff Rossenborg den 1 *Maj Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Rad til hande, som tiilstede Erre.

Oversættelse af Brev 50/6
Udaf grev Valdemar Christians herhosføjede brev og hr. Oluf Pasbergs og Sten Byllis [1]) skrivelse erfarer Rigens Råd både grevens og deres ganske slette tilstand.
Hvoraf letteligt kan agtes [forstås], at det, som dem imod tro og love vederfares, det *tangerer* [berører] vores *reputation* og hvad deraf *dependerer* [afhænger] [2]). Hvorfor Rigens Råd deres underdanige betænkende om samme [3]) helt underlige *prosedurer* [fremgangsmåder] skal lade forstå.
På det, som vores råd, som på grænsen er, erindrer i deres herhosføjede skrivelse, har vi os imod den hollandske *Resident* erklæret, sådan at han helt *contant* [tilfreds] drog herfra, som kansler Reventlov bekendt er. *Valete.*
Fra Rosenborg den 1. maj anno 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd til hånde, som til stede er.

Brev 51/6 ✻ 5. Maj 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Der skal tales til de nederlandske Gesandter ved Fredsmødet om Ansættelsen af en nederlandsk Resident i Norge og om at afløse den gamle Resident Cracau i Helsingør. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.
Eptherdi Ieg fornemmer aff dyn sa uel som aff dy andris Skriiffuelse [4]), at dii Hollender er keed aff at kaste … [fortsættes s. 42]

[1]) De vare begge med Greven i Rusland, se forrige Bd. S. 357, 388, 504.
[2]) Jvfr. Brevene Nr. 54 og 55.
[3]) Ordet er skrevet to Gange.
[4]) Vistnok Fredskommissærernes Skrivelse af 27. April, hvori de … [fodnote fortsættes s. 42]

Side 42
Brev 51/6 ✻ 5. Maj 1645 (slutning, fortsat fra s. 41)
Til Korfits Ulfeldt.
penge y wandit for Suenskens wbillige forrehaffuende skiild, som ingen *fundament* haffuer, da skall der talis med dem, at saframdt handelen y Norrie skal komme y den Suang, som den heel well komme kan, daa faar dii holde en *Resident* der y Riigit, som strax kan lade Stadtholderen uyde, huad di siig offuer den ene eller den anden haffuer at *grauere*, som kan hiielppe dem tiil rette epther dii forordninger, som om aldting giiordt er eller herepther giiordt bliiffuer, pa ded den gammel Giek y Helssingør inted med dii Norske Sager haffuer at skaffe. Haffde dy ochsa en anden y hans sted, som dy kunde inted aldtiid gørre nogit wiis, som dii kan gørre denne gammel Geck, daa troer Ieg

uyst, att dii skulle ingen skade haffue deraff, ty Manden gaar y barndom och ued aldriig, huad hand skriffuer til Holland. *Vale.* Aff københaffuen den 5 *Maji Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse (slutning af Brev 51/6)
penge i vandet for svenskens ubillige [urimelige] forehavende skyld, som ingen *fundament* [grundlag] har, da skal der tales med dem, at såfremt handelen i Norge skal komme i den svang [gænge], som den helt vel komme kan, da får de holde en *Resident* der i riget, som straks kan lade statholderen vide, hvad de sig over den ene eller den anden har at *grauere* [besvære sig], som kan hjælpe dem til rette efter de forordninger, som om alting gjort er eller herefter gjort bliver, for at den gamle gæk i Helsingør intet med de norske sager har at skaffe. Havde de også en anden i hans sted, som de kunne ikke altid gøre noget vis [sikker], som de kan gøre denne gamle gæk, da tror jeg vist, at de skulle ingen skade have deraf, thi manden går i barndom og ved aldrig, hvad han skriver til Holland. *Vale.* Fra København den 5. maj anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 52/6 * 8. Maj 1645

Til Rentemestrene.
Om Betingelser, der skulle indføres i Arent v. d. Kuhlas Lensbrev paa Kronborg og Frederiksborg. — Geh. Ark.
Arendt von kulauss forleningsbreff pa *Croneborg* och frederigsborre lehn [1]) skall gørris, at hand deraff skall haffue 1500 Riixdaler och ingen heste holde deraff. Sa megit korn, som dii andre haffuer hafft, ded skall hannem ochsa følge, tønden for fem Ordt.
Køben: slott den 8 *Maij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiill hande [2]).

Oversættelse af Brev 52/6
Arent von Kuhlas forleningsbrev på Kronborg og Frederiksborg len [1]) skal gøres, at han deraf skal have 1500 rigsdaler og ingen heste holde deraf. Så meget korn, som de andre har haft, det skal ham også følge, tønden for fem ort.
Københavns slot den 8. maj anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde [2]).

(Fortsættelse af fodnote 4 fra s. 41): … anbefalede at imødekomme de nederlandske Gesandters Ønske om at bevare Venskabet med Danmark ved Indrømmelser (Geh. Ark., Reg. 27, Nr. 309).
[1]) Jvfr. *Annaler f. nord. Oldkynd.* 1855 S. 157.
[2]) Modtaget samme Dag.

Side 43

Brev 53/6 * 17. Maj 1645

Til de danske Fredskommissærer.
Kongen kan ikke svare paa de nederlandske Gesandters Fordringer med Hensyn til Sundtolden før han veed, hvori de bestaa. Han angiver Grunden, hvorfor han ikke vil lade Flaaden blive liggende ved Kjøbenhavn, og Størrelsen paa en Forstærkning, der er sendt til den norske Hær, og paa det Rytteri, han har hos sig. Havde han blot Penge, skulde han nok bringe de Svenske til at tænke paa Fred. — Geh. Ark.
Aff Eders vnderdanige skriiffuelse haffuer uy Nadigst forstanden, huad dii Hollandtske gesandter giiffuer for om tollen y Sundit, Huorpa uy Eder Nadigst inted forholder, At ded er os wmueligdt at suare til ded, som uy inted ued, huorudi den forlindring y tollen bestar. Naar ieg Erfahrer, huad ded Er, da uil ieg Indga ded, som *Rationabile* Er. At y gode herrer skulle vnderdanigst haffue skreffuen oss til om nogit, som uy inted haffuer Erklerit os pa, ded Errindrer uy os indted. Haffde uy nu derom bleffuen Errindrit, da skulle ded inted haffue mangliid pa uorris Nadige Erklering [1]). At uorris flade skulle bliiffue ued køben: liiggendis, dertiil haffuer uy den megit for keer, ty den kan inted ligge der secker och kan sammestedtz ingen tiieniste gørre [2]). Dii tyffue geuorben skiib, som y Norrie skall støde tiil fladen, haffde Ickeheller kund secker kund(!) *coniungere* sig med uorris flade. Wy haffde yckeheller … [fortsættes s. 44]

Oversættelse af Brev 53/6
Af Eders underdanige skrivelse har vi nådigst forstået, hvad de hollandske gesandter giver for [tilbyder] om tolden i Sundet, hvorpå vi eder nådigst intet forholder [ikke skjuler], at det er os umuligt at svare til det, som vi ikke ved, hvorudi den forlindring [lettelse] i tolden består. Når jeg erfarer, hvad det er, da vil jeg indgå det, som *Rationabile* [rimeligt] er. At I gode herrer skulle underdanigst have skrevet os til om noget, som vi ikke har erklæret os på, det erindrer vi os ikke. Havde vi nu derom blevet erindret, da skulle det ikke have manglet på vores nådige erklæring [1]). At vores flåde skulle blive ved København liggende, dertil har vi den meget for kær, thi den kan ikke ligge der sikkert og kan sammesteds ingen tjeneste gøre [2]). De tyve hvervede skibe, som i Norge skal støde til flåden, havde heller ikke kunnet sikkert *coniungere* [forene] sig med vores flåde. Vi havde heller ikke … [fortsættes s. 44]

[1]) Fredskommissærerne havde i en Skrivelse til Kongen af 10. Maj beklaget sig over, at de trods deres gjentagne Begjæringer intet Svar havde faaet paa at gaa lavere end til Sundtoldfoden af 1628 overfor Nederlænderne (Geh. Ark., Reg. 27, Nr. 309).
[2]) Jvfr. ovfr. S. 39. Saavel i deres Skrivelse til Kongen af 10. Maj som i en lignende til Rigsraaderne af samme Dag havde Kommissærerne fastholdt deres Opfordring til at lade Flaaden blive ved Kjøbenhavn. Resultatet af Overvejelserne i Kjøbenhavn blev dog, at Kongen fulgte Hannibal Sehesteds Raad (jvfr. *Samlinger t. d. norske Folks Sprog og Hist.* IV, 144) og afsendte Flaaden op mod Norge (Garde, *Den dansk-norske Sømagts Historie 1535—1700* S. 209). Instruxen for Ove Gjedde udstedtes allerede 5. Maj (*Sjæll. Reg.* XXI, 360).

Side 44
Brev 53/6 ✻ 17. Maj 1645 (slutning, fortsat fra s. 43)
Til de danske Fredskommissærer.
kund faa Nogiit aff ded, som den herhuosføiiede zeddel om formelder, Endten tiil ded Ene eller ded andiid sted. Nu kan fladen ga tilbage, nar den skal, med alle dii slags weehr, som kan tiiene at ga y sundit och y Østersøen. Der Er sendt op tiil halland under fladens *confoii* Sex *companier* til hest och Ett *companj* draguner, som skal gaa tiil den Norske *Armej* [1]). Her findis Endnu nogle och tyffue *companier* tyl hest. War der Ickun myddel tiil thu maneders *gaiisi* tiil *Armeicn*, man kam dii

skelmer uel tiil at tencke pa friid. Befalendis Eder hermed samdt och y sehr den gode gudtz beskermelse.
Aff *Croneborg* den 17 *Maij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Rad, som til friidtz *tractaterne* forordnit Er, till hande.
Oversættelse (slutning af Brev 53/6)
kunnet få noget af det, som den herhosføjede seddel om formelder [omtaler], enten til det ene eller det andet sted. Nu kan flåden gå tilbage, når den skal, med alle de slags værn [skibe], som kan tjene at gå i Sundet og i Østersøen. Der er sendt op til Halland under flådens *confoii* [konvoj] seks *companier* [kompagnier] til hest og et *companj* dragoner, som skal gå til den norske *armé* [1]). Her findes endnu nogle og tyve *companier* til hest. Var der ikkun middel til to måneders *gaiisi* [gage/sold] til *armeen*, man kunne de skælme vel til at tænke på fred [bringe]. Befalende eder hermed samt og i så høj [grad] den gode Guds beskærmelse.
Fra Kronborg den 17. maj anno 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd, som til fredstractaterne forordnet er, til hånde.

Brev 54/6 ✻ 17. Maj 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Fremstilling af Kongens Bestræbelser for at skaffe Grev Valdemar Christian paa fri Fod i Rusland. — Geh. Ark.
Wdaff dyn skriiffuelse haffuer Ieg forstanden, huad greff woldemar Christian aff dig begehrit haffuer huos mig at anbringe, Huorpa Ieg dig inted forholder, Att Ieg haffuer ladit mig meiist uerre angelegen, at greffuen motte komme pa syn frii fod Igen, Och derom skreffuen grodtfiirsten heel skarp tiil Och begerid aff kon: y Pohlen, at hand for mig uylle *cauere de non Vindicando* for ded, som sked Er, Saat ieg habis, at ded skal gørre Nogit. Tiiden ma siiden giiffue anleiiding tiil ded offuerlige [2]). … [fortsættes s. 45]

Oversættelse af Brev 54/6
Udaf din skrivelse har jeg forstået, hvad grev Valdemar Christian af dig begæret har hos mig at anbringe [forebringe], hvorpå jeg dig intet forholder [ikke skjuler], at jeg har ladet mig mest være angelegen [magtpåliggende], at greven måtte komme på sin frie fod igen, og derom skrevet storfyrsten [zaren] helt skarpt til og begæret af kongen i Polen, at han for mig ville *cauere de non Vindicando* [indestå for ikke at ville hævne] for det, som sket er, sådan at jeg håber, at det skal gøre noget. Tiden må siden give anledning til det øvrige [2]). … [fortsættes s. 45]

[1]) Jvfr. *Samlinger t. d. norske Folks Sprog og Hist.* IV, 145 f., 152.
[2]) Jvfr. Slange S. 1290 og Fridericia, anf. Skr. II, 385. I en Skrivelse til Kongen af Polen af 6. Maj havde Christian IV lovet denne ikke at ville svigte ham, hvis han vilde gaa i … [fodnote fortsættes s. 45]

Side 45

Brev 54/6 ✻ 17. Maj 1645 (slutning, fortsat fra s. 44)
Til Christen Thomesen Sehested.

Den Allerhøiieste herre och gud *dirigere* alting hans Allerhelligste Naffn tyl loff, priis och Ehre, Och oss arme menniske til tymelig friid och Ewig Salighed. *Vale.* Aff *Croneborg* den 17 *Maij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren *H:* Christian tommissen til hande.

Oversættelse (slutning af Brev 54/6)
Den allerhøjeste herre og Gud *dirigere* [styre] alting, hans allerhelligste navn til lov, pris og ære, og os arme mennesker til timelig fred og evig salighed. *Vale.* Fra Kronborg den 17. maj anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 55/6 ✻ 24. Maj 1645

Til Korfits Ulfeldt og Christen Thomesen Sehested.
Skrivelse om, hvad Kongen har gjort for at befri Grev Valdemar Christian og de danske Gesandter i Rusland. — Geh. Ark.
Eders skriiffuelse Om Greff woldemar Christian Och myne gesandters y Riisland *Lyberation* angaendis haffuer Ieg Emphangen, Huorpa Ieg Eder inted forholder, At huad y dii made, som y skriiffuer om, skee kan, Ded Er allerede wdførligen sked Och kon: y Pohlen tilskickit pa dandtziig, Som aff herhuosføiiede *Copier* Er at Erfahre. Arsagen, at dysamme breffue kam offuer til dandtziig, [1]) indted bref [2]) heer, at dii med *H:* Oluff Passbergs tiiener kunde haffue bleffuen offuersendt, Er denne, At samme *H:* Oluffs tiiener drog hastig herfra och bleff lenge bordte, … [fortsættes s. 46]

Oversættelse af Brev 55/6
Eders skrivelse om grev Valdemar Christian og mine gesandters i Rusland *Lyberation* [befrielse] angående har jeg modtaget, hvorpå jeg eder intet forholder [ikke skjuler], at hvad på de måder, som I skriver om, ske kan, det er allerede udførligt sket og kongen i Polen tilskikket på Danzig, som af herhosføjede *copier* er at erfare. Årsagen, at desamme breve kom over til Danzig [1]), ikke brev [2]) her, at de med hr. Oluf Pasbergs tjener kunne have blevet oversendt, er denne, at samme hr. Olufs tjener drog hastigt herfra og blev længe borte, … [fortsættes s. 46]

(Fortsættelse af fodnote 2 fra s. 44): … Borgen for ham hos Storfyrsten „de non vindicando". Af en senere Skrivelse af 25. Juni til den polske Konge ses dog, at den russiske Storfyrste ikke var tilfreds hermed, men fordrede en Revers af Christian IV selv om ikke at ville hævne den skete Fornærmelse, hvilken Kongen saa ogsaa oversendte igjennem Kong Vladislav (Latina). Mærkes kan en Skrivelse fra Kongen til General Baudissin af 19. Novbr. 1645, hvori han skriver, at han har erfaret af en af Valdemar Christians Følge, som er kommen til Danmark, at Grevens Frigivelse udelukkende skyldes den russiske Storfyrstes (Michael Feodorowitsch's) Død, medens den polske Interposition kun har fremkaldt Jalousi; dog er Kongen taknemmelig for den (*Auslände. Reg.*).
[1]) Her mangler vel et Ord (og eller men?).
[2]) Vel Fejlskrift for: blev.

Side 46

Brev 55/6 ✻ 24. Maj 1645 (slutning, fortsat fra s. 45)
Til Korfits Ulfeldt og Christen Thomesen Sehested.

Saat Ingen wiiste, huordt hand uaar Støffuen eller fløiien. *Valete.* Aff køben: Slott den 24 *Maij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister Och Chanseleren *H:* Christian Tommissen til hande.

Oversættelse (slutning af Brev 55/6)
sådan at ingen vidste, hvor han var, i stuen eller fløjen. *Valete.* Fra København den 24. maj anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] og kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 56/6 * 31. Maj 1645

Til Rentemestrene.
Om Betaling til dem, der paa Amager arbejde paa en Dæmning og en Skanse. — Geh. Ark.
Der skal En aff Rendteriit ud pa Amag Epthermiddag, som gør affregning med dem, som der haffuer arbeiidit y denne ugge.
Och Eptherdi der Er fortyngit En skandtze pa Amager ued Broen sammestedtz [1]), huormed skal begiindis Nu pa mandag før[st]kommende [2]), Da skall der giiffuis acht pa, at dy, som arbeiider pa demningen, inted regnis yblandt dy, som arbeiide pa skandtzen, som Meister klaus [3]) haffuer loffuit ferdig om 14 dags tiid.
Och Eptherdi hannem Er loffuit for samme arbeiid 280 dl., daa skall hannem aff samme Summa huer dag giiffuis 20 dl., huilcke penge skal staa ferdig, Naar derpa kuyterit blyffuer.
Køben: Slot den 31 *Maij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne till hande [4]).

Oversættelse af Brev 56/6
Der skal en af rentekammeret ud på Amager eftermiddag, som gør afregning med dem, som der har arbejdet i denne uge.
Og eftersom der er fortinget [bestilt] en skanse på Amager ved broen sammesteds [1]), hvormed skal begyndes nu på mandag førstkommende [2]), da skal der gives agt på, at de, som arbejder på dæmningen, ikke regnes iblandt de, som arbejder på skansen, som mester Klaus [3]) har lovet [at have] færdig om 14 dages tid.
Og eftersom ham er lovet for samme arbejde 280 daler, da skal ham af samme sum hver dag gives 20 daler, hvilke penge skal stå færdige [rede], når derpå kvitteret bliver.
Københavns slot den 31. maj anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde [4]).

---

[1]) Lassen (*Doc. til Kjøbenhavns Befæstnings Hist.* S. 57) formoder, at der menes en Ravelin eller andet mindre Værk udenfor Broen fra Christianshavn til Amager; men det kan dog være tvivlsomt, om denne Formodning er rigtig; maaske den omtalte Bro snarere har ligget paa Kysten af Amager. Jvfr. Brevet af 12. Juli 1645.

[2]) 2. Juni.
[3]) Klavs Bach, Tømmermand i Kjøbenhavn.
[4]) Modtaget samme Dag.

Side 47

Brev 57/6 ✻ 7. Juni 1645

Til Leonora Christina.
Kongen erklærer sig tilfreds med, at hun har kjøbt en Have i Kjøbenhavn, men hun maa ikke leje den ud, som om den var hendes Ejendom, da den bør betales af Borgmestre og Raad og anvendes til Byens Befæstning. — Geh. Ark.
Elskelige, kere datter, Epthersom Ieg fornam y gaar, dig at haffue købdt Iacob Myckelsens, fordom borgemeister her y staden, hans haffue, liggende indenfor wester Pordt, Och ieg dig lod forsta, mig dermed at uerre tylfriidtz, wdi huilcken mening ieg ochsa forbliiffuer, Dog saledis at salenge du selffuer besøger samme haffue Och lader ued dyne Egne folck forrette ded derudi, som [1]) fornøden gørris, da Er ieg dermed tilfriidtz, Mens at gørre framlan deraff vnder ded skiin, at den hører diig tiil, ded ma indted werre. Mens Borgemeister och Raad bør at betale samme haffue Och den anuende tyl Byssens befestnings fornødenhed, som den før uerrit haffuer, Och ded aff Eptherfølgende arsag, At Borgemeister och Raad haffuer ladiit sig forlyste at lade wordere samme haffue och ded tylsted att motte selgiis, huortil dy ingen macht haffuer, Tii der bør at gaa En ageuey aff wester wold neder til wester Pordt, at man pa den kan bringe Styckerne op paa wester wold. Naar nu Planckeuerckit om samme haffue kommer langss pa siiden aff samme weii, da haffuer Borgemeister och Raad myndighed tiil att selge och affhende den Pladtz, som fyndis Imellom samme uey och Planckeuerck hen ymod dy husse och waninger, som der Er tuerdt offuer fra. Befahlendis dig hermed den gode gud y himmelen. Aff Rossenborg den 7 *Iunij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Myn Elskelige, kere datter Eleenoram, greffuynde tyl slessuig holstein, tiil hande.

Oversættelse af Brev 57/6
Elskelige, kære datter, eftersom jeg fornam i går, dig at have købt Jakob Mikkelsens, fordum borgmester her i staden, hans have, liggende indenfor Vesterport, og jeg dig lod forstå, mig dermed at være tilfreds, hvilken mening jeg også forbliver, dog således at, så længe du selv besøger [bruger] samme have og lader ved dine egne folk forrette det derudi, som [1]) fornødent gøres, da er jeg dermed tilfreds, men at gøre fremlån [udleje] deraf under det skin, at den hører dig til, det må ikke være. Men borgmester og råd bør at betale samme have og den anvende til byens befæstnings fornødenhed, som den før været har, og det af efterfølgende årsag, at borgmester og råd har ladet sig forlyste [påtaget sig] at lade vurdere samme have og det tilstedet [tilladt], at den måtte sælges, hvortil de ingen magt [ret] har. Thi der bør at gå en agevej [kørevej] af Vestervold ned til Vesterport, at man på den kan bringe stykkerne [kanonerne] op på Vestervold. Når nu plankeværket om samme have kommer langs på siden af samme vej, da har borgmester og råd myndighed til at sælge og afhænde den plads, som findes imellem samme vej og plankeværk hen imod de huse og våninger, som der er tvært over fra. Befalende dig hermed den gode Gud i himlen. Fra Rosenborg den 7. juni anno 1645.
Christian.
Udskrift: Min elskelige, kære datter Eleonora, grevinde til Slesvig-Holsten, til hånde.

[1]) Ordet er skrevet to Gange.

Side 48

Brev 58/6 ✻ 24. Juni 1645

Til Hans Lindenov.

Om Partiforholdene i Sverig og det ønskelige i at vinde Axel Oxenstjernas Modstandere. — Geh. Ark.
Memoriall.
Epterdi der Er En herredag vdskreffuen y Suerrig, tiil huilcken Oxenstern lader sig fornemme at uylle siig begiiffue [1]), Och man Erfahrer, at dy beginder at Riide y thu habe der y landit, Da uar ded inted aff weien, Om man ued Ett Eiigit bud Skreff Stenderne tiil och siig offuer samme Oxensterns med hans anhang oss paførde kriig [2]), Och derhuos Erbiide siig ymod Stenderne, at man kunde liide, at dy uaar dommer ymellom Oss och samme Oxenstern, Och huad dy kunde Erachte at uerre Sked ymod dy Oprettede *pacta* och forbund, ded uylle man giiffue dobbeldt Igen. Huorudi man inted ma ga Paldtzgreffuen forby, aldenstund Ieg Er kendt med hannem [3]).
Paa frederigsborg *S:* Hans dag *Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Raad Hans lyndenou til hande.

Oversættelse af Brev 58/6
Memorial.
Eftersom der er en herredag udskrevet i Sverige, til hvilken Oxenstern[a] lader sig fornemme at ville sig begive [1]), og man erfarer, at de begynder at ride i to hobe [partier] der i landet, da var det ikke af vejen, om man ved et eget bud skrev stænderne til og sig over samme Oxenstjernas med hans anhang os påførte krig [2]), og derhos erbød sig imod stænderne, at man kunne lide [tåle], at de var dommere imellem os og samme Oxenstern, og hvad de kunne agte at være sket imod de oprettede *pacta* [traktater] og forbund, det ville man give dobbelt igen. Hvorudi man ikke må gå pfalzgreven forbi, eftersom jeg er kendt [bekendt] med ham [3]).
På Frederiksborg Sankt Hans dag anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Råd Hans Lindenov til hånde.

---

[1]) 14. Juli holdtes et Møde i Stockholm af den svenske Adel for at besvare Regeringens Forespørgsel med Hensyn til Underhandlingerne med Danmark (*Sveriges ridderskaps o. adels riksdags-protokoll* IV, 1 ff., 23 ff.). Axel Oxenstjerna, som deltog i Fredsforhandlingerne paa Grænsen, var ikke tilstede i dette Møde.
[2]) Her mangler Ordet: besværede ell. lign.
[3]) Gustav Adolfs Svoger, Pfalzgrev Johan Kasimir (f. 1589 † 1652) stod i en vis Opposition til den svenske Formynderregering; han var stemt for en fredelig Politik (Odhner, *Sveriges inre hist. under Christinas förmyndare* S. 12 ff., 112 ff.). 1618 var han Christian IV's Gjæst i Kjøbenhavn (Molbech, *Christ. IV's egh. Breve* I, 54).

Side 49

Brev 59/6 ✻ 12. Juli 1645

Til Gregers Krabbe og Hans Lindenov.
Om Bestykningen og anden Forsyning af Skansen paa Amager. — Geh. Ark.
Epthersom Ieg mendte y Morris, att dy store støcker pa Amag kunde dragis tiilbage tyl den Skandtze, som derhuos ligger, Saa skal sliigdt Eptherbliiffue, indtil *generall Maioren* [1]) Och Rucheubdt [2]) formener siig med derris geworben folck och landfolckiit inted att kunde werge fiiendens ankomst paa landiit. Arckeliimeistren [3]) med krud och lod och folck bør att werre der ude och haffue krud och lod och lundter med siig tiil fodfolckiit saoch smaa stycker, som dii kan slebe med siig langss stranden.
Rossenborg den 12 *Iulij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Raad gregerss krabbe och hans lyndenou tiil hande.

Oversættelse af Brev 59/6
Eftersom jeg mente i morges, at de store stykker [kanoner] på Amager kunne drages tilbage til den skanse, som derhos ligger, så skal sligt efterblive [undlades], indtil general*majoren* [1]) og Rauchhaupt [2]) formener sig med deres hvervede folk og landfolket ikke at kunne værge fjendens ankomst på landet. Arkelimesteren [3]) med krudt og lod [kugler] og folk bør at være derude og have krudt og lod og lunter med sig til fodfolket, såvel og små stykker, som de kan slæbe med sig langs stranden.
Rosenborg den 12. juli anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Råd Gregers Krabbe og Hans Lindenov til hånde.

Brev 60/6 ✻ Omtr. 20. Juli 1645

[Uden modtageroverskrift i trykket]
Paategning paa en Liste over Sølv- og Guldsager, som ere afleverede fra Frederiksborg. — Geh. Ark., Frederiksborg Slots Inventarielister.
Naar Ieg ued, til huad Ende att denne Seddell framliggis, daa skall derpa wancke Erklering [4]). … [fortsættes s. 50]

Oversættelse af Brev 60/6
Når jeg ved, til hvad ende [formål] at denne seddel fremligges [forelægges], da skal derpå vanke [følge] erklæring [4]). … [fortsættes s. 50]

---

[1]) Klavs v. Ahlefeldt.
[2]) Oberst Rudolf Rauchhaupt (Grundtvig, *Meddelelser fra Rentekammerarch.* 1877 S. 134).
[3]) Christoffer Schwencke (den yngre).
[4]) Listen har følgende Overskrift: „Haffuer Johan Adam Berckh, Tilsiunsmannd paa Frederichsborrig, Offuerleffuerit aff Frederichsborrig Inuentarium, som hand wdj Andtuoring hafft haffuer, Nembligenn aff Sølff och Guld som følger." Den er trykt hos Rasbech, *Frederiksborg Slots Beskriv.* S. 177—78. Til den sidste Post i Listen: „Noch een Potte med thre Been aff Clar Guldt" har Kongen tilføjet: „Den haffde hand aldriig … [fodnote fortsættes s. 50]

Side 50

Brev 61/6 ✻ 24. Juli 1645

Til Arent von der Kuhla.
En Kalk og Disk af Guld skulle sendes fra Kronborg til Frederiksborg. — Geh. Ark.
Weiil auff dem hausse *Croneburg* in der skreiiberstube Eiin kalck vndt dysk von goldt verhanden, Alss sollestu denselben anhero Senden [1]).
Friderigsburg den 24 *Iulij Anno* 1645.
Christian [2]).
Udskrift: Dem Slodtzherren auff *Croneburg* zu handen.
Oversættelse af Brev 61/6
[Tysk:] Eftersom der på slottet Kronborg i skriverstuen er en kalk og disk af guld forhånden, så skal du sende dem herhen [til Frederiksborg] [1]).
Frederiksborg den 24. juli anno 1645.
Christian [2]).
Udskrift: Til slotsherren på Kronborg til hånde.

Brev 62/6 ✻ 31. Juli 1645

Til Rentemestrene.
Hofholdningen skal sættes paa samme Fod som før Krigen, hvorfor der skal gjøres Overslag over, hvad der behøves dertil. — Geh. Ark.
Husholdingen angaendis, da skal den anslas, som den uerrit haffuer, førend dette optog begindtis, vden at mig kan *demonstreris*, for huiis skiild ieg skulle Endere den, Sa lenge der Er myddel til at fynde y disse Riiger och dessen vnderliggende lande. … [fortsættes s. 51]

Oversættelse af Brev 62/6
Husholdningen angående, da skal den anslås, som den været har, førend dette optog [denne krig] begyndtes, uden at mig kan *demonstreris* [påvises], for hvis skyld jeg skulle ændre den, så længe der er middel [midler] at finde i disse riger og deres underliggende lande. … [fortsættes s. 51]

(Fortsættelse af fodnote 4 fra s. 49): … i hans *Inuentarium*." Listen er dat. Frederiksborg 20. Juli 1645. Tallet 20 er tilskrevet med andet Blæk, det samme, hvormed Kongens Bemærkninger ere skrevne. Om Fortegnelsens Bestemmelse jvfr. *Danske Saml.* II, 129.
[1]) Den foregaaende Dag havde Arent v. d. Kuhla givet Otte Krag den skriftlige Oplysning, at den Kalk og Disk af Guld, som i de forrige Slotsherrers Tid efter Sigende vare i Skriverens Gjemme og ikke i Slotsherrens, bleve optagne i Slottets Inventar, da han fik Lenet. Allerede 24. Juli afsendte han efter Kongens Befaling de to vasa sacra (*Breve til Oversekretæren Otte Krag*, Geh. Ark.; det første Brev refereret efter Registranten, da det nu fattes paa sin Plads).
[2]) Paa tredje Side af Brevet findes følgende Begyndelse til et Brev: „Den Eiisserne graapen sol Er ful wasser auff des fewer setzen vndt allemal."

Side 51
Brev 62/6 ✻ 31. Juli 1645 (slutning, fortsat fra s. 50)
Til Rentemestrene.

Paded nu sliigdt kan skee, som ded siig bør, Da uyl aff dem och aff derris Regenskaber, som meiist haffuer sliigdt vnder henderne, Erfahris, huad dertil fornøden gørris, Huorpa med køckenskriiffueren kan gørris en begyndelsse, ty man haffuer inted uden for rede penge, fersk fysk och wiildt vndertagen, huorhus uyl haffuis y acht, huad der gaar pa dysamme thuende *speties* om Aarit pa høiie och laue persohner, som fordis Ens holdiis.
Naar nu begindelsen Er giiordt pa køckenskriiffuerens dondt, Sa følger derpa dii andre Poster.
Rossenborg den siiste *Iulij Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemeisterne tiil hande.

Oversættelse (slutning af Brev 62/6)
For at nu sligt kan ske, som det sig bør, da vil af dem og af deres regnskaber, som mest har sligt under hænderne, erfares, hvad dertil fornødent gøres, hvorpå med køkkenskriveren kan gøres en begyndelse, thi man har intet uden for rede penge, [med] fersk fisk og vildt undtaget, hvorhos vil haves i agt, hvad der går på desamme tvende *speties* [slags] om året på høje og lave personer, som fordi [så mange] enhver holdes [efter enhvers stand].
Når nu begyndelsen er gjort på køkkenskriverens dont [regnskab], så følger derpå de andre poster.
Rosenborg den sidste juli anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

Brev 63/6 ✻ 1. Aug. 1645

Til Rentemestrene.
Der findes Fejl i en Beregning over Udgifterne. Alt, hvad der skal dækkes af Lenenes Indtægter, skal noteres op, for at man kan se, om Lensmændenes Genanter kunne forøges. — Geh. Ark.
Denne bag haffuer Ieg Igennom [1]) och funden disse *fauter* derudi: først da er Prindtzens genandt inted derudi, 2. derris Naffn, som Er y hoffstathen, neffnis inted, yckeheller derris besolding, 3. dii vnge herres pa Soer [2]) derris fortehring findis ickehelder derpa.
Lehnens Indkomst skal Indføris tiil den Ende, at man kan see, huoruydt ded kan strecke tiil myn hoffstatt, *item* tiil Regeringen och dem, Som derpa bestiildt Er, Huoryblandt ded lehen, Hoffmeisteren haffuer [3]), ycke allene skal Neffnis, mens derhuoss settis, huad hand deraff haff- … [fortsættes s. 52]

Oversættelse af Brev 63/6
Denne [beregning] har jeg gennem[set] [1]) og fundet disse *fauter* [fejl] derudi: for det første da er prinsens genant [underhold] ikke derudi, for det andet nævnes ikke deres navn, som er i hofstaten, ej heller deres besolding [løn], for det tredje findes de unge herrers på Sorø [2]) deres fortæring heller ikke derpå.
Lenets indkomst skal indføres til den ende [med det formål], at man kan se, hvorvidt det kan strække til min hofstat, *item* til regeringen og dem, som derpå bestilt [ansat] er, hvoriblandt det len, Hofmesteren har [3]), ikke alene skal nævnes, men derhos sættes, hvad han deraf har- … [fortsættes s. 52]

[1]) Her mangler Ordet: set.
[2]) Hertugerne Frands Philip af Glücksborg og Hans Bugislav af Nordborg, jvfr. forrige Bd. S. 34, 180.
[3]) Møen.

Side 52
Brev 63/6 ✻ 1. Aug. 1645 (slutning, fortsat fra s. 51)
Til Rentemestrene.
uer, sauel som y andre mader. Huylcket ochsa skall skee med Chanseleren [1]) och andre, som haffuer nogiit aff *Cronen*.
Item til landtzens *defension* tiil landtz och wandtz, som Indted haffuer at skaffe med hoffstathen. Mens En *generall* Lythenandt med hans vnder *offiserer* skall Inddragis med y hofstathen med hans vnder *offiserer*, som vngeferlig uyl koste ued En 12 tussind daler om Aariit. *Item* En gelerther, som skall haffue den besolding, som Iochim hiibener y dy forrige tyder hafft haffuer [2]). Førend dette Er klaardt, da tør man inted tencke pa lensmendens genandt.
Rossenborg den 1 *Au: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande.
Oversættelse (slutning af Brev 63/6)
-haver, såvel som i andre måder. Hvilket også skal ske med kansleren [1]) og andre, som har noget af kronen.
Item til landets *defension* [forsvar] til lands og vands, som intet har at skaffe med hofstaten. Men en general*løjtnant* med hans under*officerer* skal inddrages med i hofstaten med hans under*officerer*, som ungefær vil koste ved en 12 tusind daler om året. *Item* en lærd [videnskabsmand], som skal have den besolding, som Jochim Hübner i de forrige tider haft har [2]). Førend dette er klart, da tør man ikke tænke på lensmændenes genant.
Rosenborg den 1. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

Brev 64/6 ✻ 9. Aug. 1645

Til Rigsraadet.
Det skal overveje, om man ikke kan forhindre de Svenskes Forbindelse mellem Skaane og Saltholmen, og udtale sig om Ansættelsen af Simon Paulli som Fysikus i Kjøbenhavn. — Geh. Ark. Memoriall.
Eptherdi fiinden Nu haffuer syn fardt Imellom Skane Och saldtholm, uden thuiffuer(!) tiil att gørre fardten wsiicker ymellom Malmø och køben:, Da Er at betencke, Om sliigdt indted kunde forhindris aff uorris flade, Mens dy andre och fornemste [3]) inted sa letteligen kan komme Prammene forby och *secundere* dy andre. … [fortsættes s. 53]

Oversættelse af Brev 64/6
Memorial.
Eftersom fjenden nu har sin fart imellem Skåne og Saltholm, uden tvivl til at gøre farten usikker imellem Malmø og København, da er at betænke, om sligt ikke kunne forhindres af vores flåde, men de andre og fornemste [3]) ikke så letteligt kan komme prammene forbi og *secundere* [understøtte] de andre. … [fortsættes s. 53]

[1]) Hans Embedslen var St. Knuds Kloster i Odense.

[2]) Hofraad Joachim Hübner var ansat i det tydske Kancelli fra 1605 til sin Død 1613 (Grundtvig, *Meddelelser fra Rentekammerarch.* 1872 S. 166. Slange S. 250. Schlegels tydske Bearbejdelse af Slange I, 393).
[3]) Nemlig af de svenske Skibe.

Side 53

Brev 64/6 ✻ 9. Aug. 1645 (slutning, fortsat fra s. 52)
Til Rigsraadet.
Och Eptherdi man Plagis huer dag aff *D:* Symon Pauliis *Adherenter*, At hand ma werre Byens *fysicus* [1]), Da skal Riigens Raad om samme leiilighed lade mig uyde derris betencken.
Rossenborg den 9 *Augustj Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Raad, som tylstede Erre, tiil hande.
Oversættelse (slutning af Brev 64/6)

Og eftersom man plages hver dag af *D:* Simon Paullis *adherenter* [tilhængere], at han må være byens *fysicus* [stadslæge] [1]), da skal Rigens Råd om samme lejlighed [sag] lade mig vide deres betænkende.
Rosenborg den 9. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Råd, som til stede er, til hånde.

Brev 65/6 ✻ 11. Aug. 1645

Til Rigsraadet.
Det skal sammen med Adelen og de andre Stænder overveje Midlerne til Hoffets og Regeringens Førelse, til Landets Forsvar og til Afbetaling af Gjælden til Kongen. — Geh. Ark.
Eptherdi frydden imellom oss och uorris Naboer epther den Allerhøiiestis welbehag synis at uerre sluttit [2]), da skal Riigens Rad med Adelen och dii andre stender, som hiid kallit Er [3]), Oss lade forsta derris vnderdanige mening och betenckende, Huorledis man Epther denne tiidtz beskaffenhed kan sette sig y sadan *Postur:* 1. Att uy kan haffue at leffue aff, 2. Att Regeringen kan føriss gud y himmelen til loff, priis och Ehre och den menige mand tyl trøst och gode, 3. Att landtzens *defension* saledis y frydtz tyd kan anstillis, at man med gud y himmelens Nadige bystand tiil landtz och wandtz kan haffue Ehre, tyeniste och seckerhed aff, Huortil uyl Erlige och fornemme *offiserer* tiil landtz och wandtz, Som forstar ded, som dy giiffuer dem ud for. … [fortsættes s. 54]

Oversættelse af Brev 65/6
Eftersom freden imellem os og vores naboer efter den Allerhøjestes velbehag synes at være sluttet [2]), da skal Rigens Råd med adelen og de andre stænder, som hid kaldt er [3]), os lade forstå deres underdanige mening og betænkende, hvorledes man efter denne tids beskaffenhed kan sætte sig i sådan positur: 1. at vi kan have at leve af, 2. at regeringen kan føres Gud i himlen til lov, pris og ære og den menige mand til trøst og gode, 3. at landets *defension* [forsvar] således i fredstid kan anstilles, at man med Gud i himlens nådige bistand til lands og vands kan have ære, tjeneste og sikkerhed af, hvortil vil [kræves] ærlige og fornemme *officerer* til lands og vands, som forstår det, som de giver dem ud for. … [fortsættes s. 54]

[1]) Efter den i Brevene 1636—40 S. 101 nævnte Joachim Scheel var Otto Sperling bleven Stadsfysikus i Kjøbenhavn. Den bekjendte Simon Paulli fik virkelig Embedet 1645 (Ingerslev, *Danmarks Læger og Lægevæsen* I, 334. Mansa, *Folkesygdommenes og Sundhedspleiens Hist. i Danm.* S. 339).
[2]) Fredstraktaterne udvexledes 13. Aug.
[3]) Rigsdagen i Kjøbenhavn aabnedes 11. Aug. Indkaldelserne til den vare udgaaede 19. Juli, 27. Juli og 10. Aug. (*Nyt hist. Tidsskr.* V, 348 f.).

Side 54

Brev 65/6 ✻ 11. Aug. 1645 (slutning, fortsat fra s. 53)
Til Rigsraadet.
Och Eptherdi gelden for aldting uyl betalis, och ded Er bekendt, at uy strax y begindelssen aff denne Skelmske kriig bleffue aff med uorris formue y førstendommen sauel som y Iudtland och skane, Och dog sat til huos *Cronen* offuer ded forrige En anseendtlig summa penning, huoraff *designationen* herhuos fyndis [1]), Och dertil ladiit formindte af ded sølff och guld, som løst och faast forhanden waar, da forseer uy oss Nadigst tiil Riigens Rad och dii andre gadt folck, Som forskreffuen Er, at uy for andre, som *Cronen* y denne tyd forstreckit haffuer, bliiffuer betaliit [2]). Befahlendis Eder samdt och y seer den Allerhøiiestis beskermelse. Aff Rossenborg den 11 *Au: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad, som tilstede Erre, tiil hande.

Oversættelse (slutning af Brev 65/6)
Og eftersom gælden for alting vil betales, og det er bekendt, at vi straks i begyndelsen af denne skælmske krig blev af med vores formue i fyrstendømmet såvel som i Jylland og Skåne, og dog sat til [i gæld] hos kronen ud over det forrige en anselig sum penning, hvoraf *designationen* [fortegnelsen] herhos findes [1]), og dertil ladet formindske af det sølv og guld, som løst og fast forhånden var, da forser [forlader] vi os nådigst til Rigens Råd og de andre gode folk, som forskrevet er, at vi for andre, som kronen i denne tid forstrakt [lånt] har, bliver betalt [2]). Befalende eder samt og i så høj [grad] den Allerhøjestes beskærmelse. Fra Rosenborg den 11. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd, som til stede er, til hånde.

Brev 66/6 ✻ 12. Aug. 1645

Til Byfogeden Klavs Ravn.
Han skal anholde en Smed, som er mistænkt for at have hjulpet en Morder ud af Fængslet. — Geh. Ark.
Byfogden skall strax lade heffte den Smiid, som Er fort[e]nckt for att haffue hyolppen den Morder aff Iernen [3]).
Rossenborg den 12 *Au: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Byfogeden til hande.

Oversættelse af Brev 66/6

Byfogeden skal straks lade hæfte [anholde] den smed, som er fortænkt [mistænkt] for at have hjulpet den morder af jernene [af lænkerne].
Rosenborg den 12. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Byfogeden til hånde.

---

[1]) Overslaget over, hvad Kongen har ladet forstrække Rentekammeret til Rigens Nødtørft og Behov, dels fra sit eget Kammer, dels fra Sundtolden, i Tiden fra 1. Maj 1620 til 28. Febr. 1645, hvilket Beløb sig til en Totalsum af 3,393,940½ Rdl. 33⅓ Skill., findes i Rigens Raads Breve, Fasc. 54.
[2]) Om Rigsraadets Proposition til Stænderne af 11. Aug. og disses Svar se *Nyt histor. Tidsskr.* V, 350 ff.
[3]) Jvfr. det følgende Brev.
This chat has 85 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 55

Brev 67/6 * 12. Aug. 1645

Til Byfogeden Klavs Ravn.
Befaling om Forhør, der skal anstilles over en undvegen Morder, som igjen er paagreben. — Geh. Ark.
Eptherdi den Mørder, som uaar vdbrudt, Er bekommen Igen, da skal Byfogden strax lade spørre hannem ad ued skarpretteren y dannemendtz paahør:

1. Huem der haffuer giiffuen hannem anleiiding til at bruge flere *intercessores* hiielp, dentiid hand uyste mig ingenlunde uylle giiffue hannem *dilation*.
2. Huem dii haffuer uerrit, som haffuer hussiit och heiilid hannem, der hand kan(!) løss, *item* y huis hus hand bleff aff med Iernen, och huem der skiildte hannem derued.
3. Huem der haffuer giiffuen hannem anleiiding tiil att komme pa den maner løss, som sked Er.
4. Om ingen fleere End hans fader Er *inte[re]sserit* y dy penning, som der fandtis huos hannem.
5. Huor Slutteren och hans Broder kam hen, dentiid hand kam udaff Byen [1]).

Rossenborg den 12 *Au: Anno* 1645.
Christian.

Oversættelse af Brev 67/6
Eftersom den morder, som var udbrudt, er bekommen [pågrebet] igen, da skal byfogeden straks lade spørge ham ad ved skarpretteren i dannemænds påhør:

1. Hvem der har givet ham anledning til at bruge flere *intercessores* [forbederes] hjælp, dengang han vidste, [at] jeg ingenlunde ville give ham *dilation* [udsættelse].
2. Hvem de har været, som har huset og hælet [skjult] ham, da han kunne [komme] løs, *item* i hvis hus han blev af med jernene [lænkerne], og hvem der skilte ham derved.
3. Hvem der har givet ham anledning til at komme på den maner løs, som sket er.
4. Om ingen flere end hans fader er *interesserit* [har del] i de penge, som der fandtes hos ham.
5. Hvor slutteren [fangevogteren] og hans broder kom hen, dengang han kom ud af byen [1]).

Rosenborg den 12. august anno 1645.
Christian.

Brev 68/6 ✻ 13. Aug. 1645

Til Rigsraadet.
Der skal tænkes paa Midler til at aftakke de overflødige Tropper, paa gode Officerer til at kommandere de Folk, der beholdes, og paa Penge til at kunne deltage i Fredsunderhandlingerne i Tydskland. Om en Gave til den franske Gesandt. — Geh. Ark.
Memoriall.
Ded første, der uyl tenckis pa, Er, huorledis man kan bliiffue aff med folck, som myndtz tieniste kan gørre, … [fortsættes s. 56]
Oversættelse af Brev 68/6

Memorial.
Det første, der vil tænkes på [må tænkes på], er, hvorledes man kan blive af med folk, som mindst tjeneste kan gøre, … [fortsættes s. 56]

---

[1]) Om denne Sag se videre Brevene af 19., 20., 24., 25.(?), 26. og 30. Aug.

Side 56

Brev 68/6 ✻ 13. Aug. 1645 (slutning, fortsat fra s. 55)
Til Rigsraadet.
huoryblandt Randtzous *Schadron* [1]) Er den fornemste. 2. At dii unødige høiie *offiserer* afskaffis, och at ded folck, man uyl beholde y tyenisten, saledis bliiffuer *commanderit*, at man kan haffue Ehre och tiieniste deraff, nar behoff gørris. 3. Eptherdi derpa er indted at thuiffle, Att ded første keysseren Erfahrer, att friidden Er sluttit, at hand io begerer oss igen *pro mediatore pacis in germania*, som uy hannem for uorris Egiit *interesse* skiild indted kan wdslaa, Huorfor der uyl tenckis pa myddel, aldenstund dii erre indted huos oss att fynde. Gud giiffue, uy haffde uorris udlagde p[e]nge Igen, som uy pa samme *tractater spenderit* haffuer, der uy dog sliigdt indted aff oss selffuer begiindt haffuer, Mens for Riigens Raadtz vnderdanige begehring oss sliigdt haffuer patagen.
NB. Der uyl tenckis y tyde pa den forehring, som skal giiffuis den fransøssiske gesandter [2]) for hans wmag, hand huoss *tractaterne* haffuer hafft, saoch huor hoy och huoraff den skall werre [3]).
Rossenborg den 13 *Au: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad, som tilstede Erre, til hande.

Oversættelse (slutning af Brev 68/6)
hvoriblandt Rantzaus *skadron* [eskadron] [1]) er den fornemste. 2. At de unødige høje *officerer* afskaffes, og at det folk, man vil beholde i tjenesten, således bliver *commanderit* [befalet/anført], at man kan have ære og tjeneste deraf, når behov gøres. 3. Eftersom derpå er ikke at tvivle, at det, [så snart] kejseren erfarer, at freden er sluttet, han jo begærer os igen *pro mediatore pacis in germania* [til mægler for freden i Tyskland], som vi ham for vores egen *interesse* skyld ikke kan udslå [afvise], hvorfor der vil tænkes på middel, eftersom de ikke er hos os at finde. Gud give, vi havde vores udlagte penge igen, som vi på samme *tractater* [forhandlinger] *spenderit* [anvendt] har, da vi dog sligt ikke af os selv begyndt har, men for Rigens Råds underdanige begæring os sligt har påtaget.

NB. Der vil tænkes i tide på den foræring, som skal gives den franske gesandt [2]) for hans umage, han hos *tractaterne* har haft, såvel og hvor høj og hvoraf den skal være [3]).
Rosenborg den 13. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd, som til stede er, til hånde.

Brev 69/6 ✻ 17. Aug. 1645

Til Rigsraadet.
Kongen udtaler sig velvillig om en Forøgelse af Rigsraadernes Antal ved Valg. — Samtidig Afskr. i Geh. Ark., Rigens Raads Breve, Fasc. 53. … [fortsættes s. 57]

---

[1]) Enten Oberstvagtmester Bertram Rantzau's Kompagni Ryttere (Grundtvig, *Meddelelser fra Rentekammerarch.* 1877 S. 134) eller Ritmester Henrik Rantzaus Kompagni.
[2]) De la Thuillerie, jvfr. ovfr. S. 34. Han kom 22. Aug. til Kjøbenhavn, hvor han modtoges med store Æresbevisninger (*Gazette de France* 1645 S. 937 f. Slange S. 1373).
[3]) Jvfr. Brevene af 7. og 29. Oktbr. 1645.
[4]) Afskriftens Rigtighed er bekræftet af Christen Skeel Albertsen.
This chat has 87 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 57

Brev 69/6 ✻ 17. Aug. 1645 (fortsat fra s. 56)
Til Rigsraadet.
Vi hafve i gaar læst oc med flid igiennem seet det, som os af tvende af Rigens Raad paa Stendernis *Deputeredis* wegne leveret er, oc befinde det vel oc fornuftig stilet. Naar nu sligt bliffver sat i werck, saa at mand seer nogen fremgang, da er vi naadigst til freds, at land *Commisarierne* med Rigens Raad nefner 6 eller 8, som de formeene at vere tienlige til at komme i Raadet, dog ville vi os hafve forbeholden at *eligere* deraf hvem vi wille.
At forstercke Rigens Raads Antal til 22, det kand ocsaa skee, Naar Rigens indkomst kand bringis derhen, at vi deraf kand erlange voris vnderholdning som en konning oc holde floden oc *Achtolleriet* med deris tilbehør ved mact, som det sig bør. Da kand mand erfare, hvad *Cronens Intrada* kand vdrette i en eller anden maade. Befallendis eder her med sampt oc i sær Gud i himmelen [1]).
Aff Rosenborg den 17 *Augusti* 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Rigis Raad, som tilstede er, til hende.

Oversættelse af Brev 69/6
Vi have i går læst og med flid igennem set det, som os af tvende af Rigens Råd på stændernes *deputeredes* vegne leveret er, og befinde det vel og fornuftig stilet [affattet]. Når nu sligt bliver sat i værk, så at man ser nogen fremgang, da er vi nådigst tilfreds, at land*commissærerne* med Rigens Råd nævner 6 eller 8, som de formener at være tjenlige til at komme i rådet, dog ville vi os have forbeholden at *eligere* [udvælge] deraf, hvem vi ville.
At forstærke Rigens Råds antal til 22, det kan også ske, når Rigens indkomst kan bringes derhen, at vi deraf kan erlange [opnå] vores underholdning som en konge og holde floden [flåden] og *achtolleriet* [artilleriet] med deres tilbehør ved magt, som det sig bør. Da kan man erfare, hvad

kronens *intrada* [indtægt] kan udrette i en eller anden måde. Befalende eder hermed samt og i sær Gud i himlen [1]).
Fra Rosenborg den 17. august 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd, som til stede er, til hænde.

Brev 70/6 ✻ 18. Aug. 1645

Til Rentemestrene.
Fortegnelse over Orlogsskibe. — Geh. Ark.

1. *S: Sophia.*
2. *Pasientia.*
3. Trefoldighed.
4. Dii tre kroner
5. Oldenborg.
6. Den Suordte Byørn.
7. Nelleblad.
8. Suaanen.

[fortsættes s. 58]

[1]) Under 15. Aug. havde Adelens Deputerede indgivet Forslag om Valg af Landkommissærer og Rigsraader. 3. Septbr. udfærdigede Kongen en Resolution om Valget af Rigsraader, hvori han gik ind paa den i Texten nævnte Valgmaade, men ikke paa at fastslaa deres Tal til 22 (*Hist. Tidsskr.* I, 287 f., 293. *Nyt hist. Tidsskr.* V, 356, 361).

Side 58
Brev 70/6 ✻ 18. Aug. 1645 (slutning, fortsat fra s. 57)
Til Rentemestrene.

5. Dii tree løffuer.
6. Delmenhorst.
7. Riitteren.
8. Stormarn.
9. Lyndormen.
10. *Fenix.*
11. Den huyde Byørn.
12. *Spes.*
13. *Iustitia.*
14. Dy thu løffuer.
15. Dy thu *Croner.*
16. Lammid.
17. Stockfysken.
18. Markatten.
19. Hauhesten.
20. Snarensuend.
21. Trost.

Dybendall med ded andit Selskab, Som dertyl hører, Erre nocksom dem pa holmen bekendt, om dii ellers Nu uyl kende dem.

Rossenborg den 18 *Au: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne til hande [1]).

Oversættelse (slutning af Brev 70/6)
[Skibsliste — navnene gengivet som i originalen; nogle på moderne form: Delmenhorst, Rytteren, Stormarn, Lindormen, Fønix, Den hvide Bjørn, De to Løver, De to Kroner, Lammet, Stokfisken, Markatten, Havhesten, Snarensvend, Trost.]
Dybendal med det andet selskab [de øvrige skibe], som dertil hører, er noksom dem på Holmen bekendt, om de ellers nu vil kende [anerkende] dem.
Rosenborg den 18. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde [1]).

Brev 71/6 ✻ 19. Aug. 1645

Til Byfogeden Klavs Ravn.
Kongen opkaster det Spørgsmaal, med hvad Ret en Raadmand kan afhøre Vidner i vigtige Sager, uden at den paagjældende stævnes eller kaldes. — Geh. Ark.
Tiil Niiel[s] Hansøn [2]) Er fornemlig myt Spørsmal, Huor ded staar y Stadtzretten, Att En Radman allene, dii andre waffuydendis, ma forhøre eller lade forhøre nogen wyndysbiir, som lygger Ehre och welfardt macht pa, … [fortsættes s. 59]

Oversættelse af Brev 71/6
Til Niels Hansen [2]) er fornemlig mit spørgsmål, hvor det står i stadsretten, at en rådmand alene, de andre uvidende, må forhøre eller lade forhøre noget vidnesbyrd, som ligger ære og velfærd magt på [som ære og velfærd afhænger af], … [fortsættes s. 59]

---

[1]) Modtaget samme Dag.
[2]) Niels Hansen Folskenk, Raadmand i Kjøbenhavn fra 1622 til 1664, da han døde, 77 Aar gammel; forinden havde han i 2 Aar været Byskriver (Nielsen, *Kjøbenhavns Hist. og Beskriv.* III, 235. Nielsen, *Kjøbenhavns Diplomat.* VI, 106, 115). Jvfr. Brevet Nr. 74.
This chat has 89 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 59

Brev 71/6 ✻ 19. Aug. 1645 (slutning, fortsat fra s. 58)
Til Byfogeden Klavs Ravn.
wansiiet at den, som ded angar, huercken bliiffuer Steffnit eller kaldiit [1]).
Rossenborg den 19 *Augu: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Byfogeden y københaffuen tiil hande [2]).

Oversættelse (slutning af Brev 71/6)
uanset at den, som det angår, hverken bliver stævnet eller kaldet [1]).
Rosenborg den 19. august anno 1645.
Christian.

Udskrift: Byfogeden i København til hånde [2]).

Brev 72/6 ✻ 20. Aug. 1645

Til Byfogeden Klavs Ravn.
En Slutter, som har hjulpet en fangen Morder paa Flugt, skal tiltales. Antydning af, at Korfits Ulfeldt ikke tør tage sig af nogen, der er indviklet i denne Undvigelsessag. — Geh. Ark. Memoriall.
Ieg uyl uyde, huorfor Slutteren inted tyltalis, fordi hand bade inted foruarede den Mørder, som hand burde, Mens ochsa Rømmede med hannem [3]). At samme Slutter skulle ga frii, fordi hand haffuer tyendt lenge, *item* hand Er giifft och haffuer mange Børn, da er derpa denne myn *Resolution*, At ingen kan Rømme [4]) siig aff syn lange tyeniste, om den tager En vnd Ende, som Slutterens haffuer tagen, dentyd hand lod Mørderen ded Ene Ben och begge hender frii och giick hen och tappede Øl for ham och hans karnutter.
Hans kuynde och mange Børn angaendis, Da haffuer ieg huercken y geystlig eller werslig Ret kunde fynde, at den, som er giifft och haffuer mange børn, ma gørre, huad … [fortsættes s. 60]

Oversættelse af Brev 72/6
Memorial.
Jeg vil vide, hvorfor slutteren [fangevogteren] ikke tiltales, fordi han både ikke forvarede [bevogtede] den morder, som han burde, men også rømmede [flygtede] med ham [3]). At samme slutter skulle gå fri, fordi han har tjent længe, *item* han er gift og har mange børn, da er derpå denne min *resolution* [afgørelse], at ingen kan rose [4]) sig af sin lange tjeneste, om den tager en ond ende, som slutterens har taget, dengang han lod morderen det ene ben og begge hænder fri og gik hen og tappede øl for ham og hans karnutter [kammerater].
Hans kvinde [hustru] og mange børn angående, da har jeg hverken i gejstlig eller verdslig ret kunnet finde, at den, som er gift og har mange børn, må gøre, hvad … [fortsættes s. 60]

---

[1]) 16. Aug. havde Byfogeden i Kjøbenhavn faaet Befaling til at tiltale Raadmand Niels Hansen for at erfare, med hvilken Ret han havde examineret Maren Ernstes „i de Sager, som angaar Andres Ære og gode Navn, der de dog, som det angik, dertil hverken var stævnet eller kaldet" (Nielsen, *Kjøbenhavns Diplomat.* V, 288).
[2]) Udskriften findes paa et løst Blad; om den hører til dette Brev eller til Nr. 67, kan ikke ses.
[3]) Jvfr. ovfr. S. 55.
[4]) Rose, berømme sig.

Side 60
Brev 72/6 ✻ 20. Aug. 1645 (slutning, fortsat fra s. 59)
Til Byfogeden Klavs Ravn.
hannem lyster. Kan dy høylerde y køben: Errindre mig om Nogiit y Bybelen, som y dy made kan uerre hannem behielppelig, da skal hand nyde ded gaat ad. Dy, som formener sig at uylle haffue hiielp aff hoffmeisterens ankomst [1]), dy skal uysselige Erfahre, at hand icke tør lade syn mund op at tale for dem. Rossenborg den 20 *Au: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Byfogeden y køben: til hande.

Oversættelse (slutning af Brev 72/6)

ham lyster. Kan de højlærde i København erindre [påvise] mig noget i Bibelen, som på de måder kan være ham behjælpelig, da skal han nyde det godt ad [have gavn deraf]. De, som formener [tror] sig at ville have hjælp af hofmesterens ankomst [1]), de skal visselig erfare, at han ikke tør lade sin mund op at tale for dem. Rosenborg den 20. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Byfogeden i København til hånde.

Brev 73/6 ✻ 21. Aug. 1645

Til Rentemestrene.
Kongen vil vide, hvor mange Skibe der aarlig lades med Tømmer i Norge, og hvad Trælasten kan være værd. — Geh. Ark.
Rendtemeisterne skal Erfahre aff dii Norske tolders [2]) Regenskab, Huor mange skiib der ladis om Ariid med tømmer pa vnderskedtlige Steder y Norrie, Derhuos gørre En vngeferlig offuerslag, huad lasten kan werre werdt.
Rossenborg den 21 *Au: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemeisterne tiil hande [3]).

Oversættelse af Brev 73/6
Rentemestrene skal erfare af de norske tolderes [2]) regnskab, hvor mange skibe der lades om året med tømmer på adskillige steder i Norge, derhos gøre et ungefær overslag, hvad lasten kan være værd.
Rosenborg den 21. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde [3]).

Brev 74/6 ✻ 24. Aug. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Kongen giver en Fremstilling af, hvorfor han har afsat Reinhold Hansen som Borgmester i Kjøbenhavn, og hvorfor Raadmanden Niels Hansen ogsaa bør fjernes. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark. … [fortsættes s. 61]

[1]) De danske Rigsraader, deriblandt Korfits Ulfeldt, som havde deltaget i Fredsunderhandlingerne, vendte 21. Aug. tilbage til Kjøbenhavn (Vedel Simonsen, *Jørgen Brahes Levnetsbeskr.* S. 81).
[2]) Ordet er skrevet to Gange.
[3]) Modtaget samme Dag.

Side 61

Brev 74/6 ✻ 24. Aug. 1645 (fortsat fra s. 60)
Til Korfits Ulfeldt.

Arsagen, huorfor Reinholt Hansøn kom aff hans Borgemeister Seede, er denne, At hand aff eigen Myndighed lod den Mørder, som senisten bleff henrettit, sydde sex ugger tiil Slutterens, ind til hand fyck Hiielp at komme syn kaas. Der hand nu fornam, att ieg hannem sliigdt inted uylle lade passere, daa tenckte hand en løiien op, Huorledis wiibecke krusse haffde uerrit Arsag der y, y ded at hun ued wogenmeisteren [1]) haffde hafft bud til hannem om *Iustitiens prolongation* offuer samme Mørder, Huilckit hand ochsa skrifftlig tiilstod sanden at uerre. Der hand nu ded, som sagdt och skreffuen uar, inted kunde beuysse, da stod hand mig intid lenger an for en Borgemeister, mens skaffede ham aff och satte fynd Nylsøn til den fiierde borgemeister [2]). Siiden da kom Nyels Hansøn aff frie Stycker med y Lauyd Och lod mig tilstylle under siin eiigen Hand, huorledis winderne y samme Sag uaar gangen. Der ieg nu haffde leest samme hans Indleg, da skreff ieg der under, Att sliigdt skulle beuyssis. Wden pa ded samme befol ieg Borgemeister och Raad, at dy skulle tylholde samme Niiels Hansøn, at hand beuyssede ded, som hand mig tilskyckit haffde, och att hand ymidlertyd skulle vndtholde sig Raadstuen. Da eptherdi der holdis pa Sex uggers tyd ingen Rett her pa Radhussit, och uy er uys pa, at hand inted [3]) nechte, ded at uerre Løiien, som hand skreffuit haffuer, da skal y tyde tenckis pa en anden dychtig Mand, som hans sted y Raa- … [fortsættes s. 62]

Oversættelse af Brev 74/6

Årsagen, hvorfor Reinhold Hansen kom af hans borgmestersæde, er denne: at han af egen myndighed lod den morder, som senest blev henrettet, sidde seks uger hos slutteren [i arresten], indtil han fik hjælp til at komme sin kås [flygte]. Da han nu fornam, at jeg ham sligt ikke ville lade passere, da tænkte han en løgn op, hvorledes Vibecke Kruse havde været årsag deri, i det at hun ved vognmesteren [1]) havde haft bud til ham om *iustitiens prolongation* [rettens/straffens udsættelse] over samme morder, hvilket han også skriftlig tilstod [gav ud for] sandhed at være. Da han nu det, som sagt og skrevet var, ikke kunne bevise, da stod han mig intet [ikke] længer an [duede ikke] for en borgmester, men [jeg] skaffede ham af [afsatte ham] og satte Sivend Nielsen til den fjerde borgmester [2]). Siden da kom Niels Hansen af frie stykker [frivilligt] med i lyd [frem] og lod mig tilstille under sin egen hånd, hvorledes vidnerne i samme sag var gangen. Da jeg nu havde læst samme hans indlæg, da skrev jeg derunder, at sligt skulle bevises. Uden på det samme [derforuden] befalede jeg borgmester og råd, at de skulle tilholde samme Niels Hansen, at han beviste det, som han mig tilskikket havde, og at han imidlertid skulle undholde sig [holde sig borte fra] rådstuen. Da eftersom der holdes på seks ugers tid ingen ret her på rådhuset, og vi er vis på, at han ikke kan [3]) nægte, det at være løgn, som han skrevet har, da skal i tide tænkes på en anden dygtig mand, som [i] hans sted i råd- … [fortsættes s. 62]

---

[1]) Hieronymus Pfal.

[2]) Om Reinhold Hansen se Brevene 1632—35 S. 88. Kongen afskedigede ham 9. Aug. (Nielsen, *Kjøbenhavns Diplomat.* V, 287) og fastholdt denne Afskedigelse, skjønt Rigsraaderne 11. Aug. gik i Forbøn for ham (Nielsen, anf. Skr. IV, 785 f.). Find [Sivend] Nielsen (Trellund), som aflagde sin Borgmester-Ed 14. Aug. og blev indsat 30. Aug. 1645, var født i Ribe 1594, blev Raadmand i Kjøbenhavn 1642 og døde 1663 som Borgmester (*Saml. t. jydsk Hist. og Topogr.* VIII, 53 f. Nielsen, *Kjøbenhavns Hist. og Beskriv.* III, 218 f. Nielsen, *Kjøbenhavns Diplomat.* V, 789. VI, 111, 113, 115).

[3]) Her mangler Ordet: kan.

You've used 90% of your session limitGet more usage

Side 62

Brev 74/6 ⁕ 24. Aug. 1645 (slutning, fortsat fra s. 61)
Til Korfits Ulfeldt.
dit kan beklede [1]). *Vale.* Rossenborg den 24 *Augusti Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister til hande.

Oversættelse (slutning af Brev 74/6)
-dit [i rådet] kan beklæde [1]). *Vale.* Rosenborg den 24. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 75/6 ⁕ 25. Aug. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Det skal overvejes, om Kongen bør overtage Mæglingen mellem den engelske Konge og Parlamentet, hvem han bør anvende dertil, og hvorfra de fornødne Pengemidler skulle tages. — Geh. Ark.
Eptherdi mig pa vnderskedtlige tyder bade aff konningen af Engeland och Parlamendtit under handen Er anmodit at *tractere* dennom ymellom, Och ded siinis, at dy indted letteligen for mange arsager skiild skal kunde bruge andre dertiil,
Da Eptherdi man Sliigdt uden stor betenckende inted kan udsla ickeheller *Acceptere*, Aldenstund ded Er mig wbekendt, huor dii *Requisita*, som Endeliigen uyl uerre derhuos, Er att Erlange, Nemblig dy Personer, som dertil brugis kan, Och sa Penge, som til samme *tractaters consummation* kan tilstrecke, Da skal derom *delibereris*, Paded om samme *tractater* skulle forretagis, at man da strax kunde afferdige En herfra til Engeland, Att Erfahre begge Parternis mening deroffuer, Paded man icke forgeffuis, som før sked Er, skal gørre nogen bekostning. Och Eptherdi samme person, som skal derhen, hand uerre siig och huem hand uerre kan, Inted kan Reiisse wden penge, da uyl derpa for altyng tenckis [2]). *Vale.* Rossenborg den 25 *Au: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren *H:* Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 75/6
Eftersom mig på adskillige tider både af kongen af England og Parlamentet under hånden er anmodet at *tractere* [mægle] dem imellem, og det synes, at de ikke letteligt for mange årsagers skyld skal kunne bruge andre dertil,
da — eftersom man sligt uden stor betænkning ikke kan udslå [afvise] ej heller *acceptere*, eftersom det er mig ubekendt, hvor de *requisita* [fornødenheder], som endelig vil være derhos [må til], er at erlange [skaffe], nemlig de personer, som dertil bruges kan, og så penge, som til samme *tractaters consummation* [forhandlingers gennemførelse] kan tilstrække — da skal
derom *delibereris* [rådslås], for at, om samme *tractater* skulle foretages, man da straks kunne afærdige en herfra til England, at erfare begge parternes mening derover, for at man ikke forgæves, som før sket er, skal gøre nogen bekostning. Og eftersom samme person, som skal derhen — han være sig hvem han være kan — ikke kan rejse uden penge, da vil derpå for alting tænkes
[2]). *Vale.* Rosenborg den 25. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

---

[1]) Niels Hansen Folskenk mistede ikke sin Raadmandsstilling, se ovfr. S. 58.
[2]) 10. Septbr. 1645 sendte Kongen et skriftligt Tilbud om Mæg- … [fodnote fortsættes s. 63]

Side 63

Brev 76/6 ✻ 25.(?) Aug. [1]) 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Fremstilling af den kjøbenhavnske Byfogeds Forhold i Sagen angaaende en Morders Undvigelse. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.
Eptherdi Ieg formercker, at der talis inted mere derom, att Byfogden haffuer uerrit størst Arsag y den Mørders bordtrømmelse, fordi hand inted epther dommens Indhold lod hannem rette, Da haffuer ieg uyldt lade dig forsta sagsens rette beskaffenhed. Den tyd ieg uylle uyde sagsens rette Grund, da kam byfogden for en dag och formente, sig ingen skiild at haffue derudi, mens Epthermalsmanden. Da lod ieg strax hendte den Bunde, som er Epthermalsmand, Och hannem lod adspørre, huorfor hand haffde ladit den Mørder siidde saa lenge hen wrettit. Daa suarede Bunden: Den tyd ieg leffuerede samme fangen y Borgemeister och Radtz gewaldt, da stod ded inted mig tiil at sørge lenger der for [2]). Huorfor Byfogden bør att tale Bunden tyl, om hand formener hannem at naa tyl syn forsømmelsis besmyckelse. *Vale.*
Rossenborg den 28 *Aug: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 76/6
Eftersom jeg formærker, at der tales intet [ikke] mere derom, at byfogeden har været størst årsag i den morders bortrømmelse, fordi han ikke efter dommens indhold lod ham rette [henrette], da har jeg villet lade dig forstå sagens rette beskaffenhed. Den tid jeg ville vide sagens rette grund, da kom byfogeden for en dag [frem] og formente [påstod], sig ingen skyld at have derudi, men eftermålsmanden [anklageren]. Da lod jeg straks hente den bonde, som er eftermålsmand, og ham lod adspørge, hvorfor han havde ladet den morder sidde så længe hen urettet [uden henrettelse]. Da svarede bonden: Den tid jeg leverede samme fange i borgmester og råds gevalt [varetægt], da stod det ikke mig til at sørge længer derfor [2]). Hvorfor byfogeden bør at tale bonden til, om han formener ham at nå til sin forsømmelses besmykkelse [besmykkelse af sin forsømmelse]. *Vale.*
Rosenborg den 28. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

(Fortsættelse af fodnote 2 fra s. 62): … -ling saavel til Karl I som til det engelske Parlament og omtalte i Skrivelsen sin Sendelse af Sir John Henderson, der skulde virke for Fred, og som skulde faa en fyldigere Fuldmagt, hvis Kongen erfarede, at Mæglingen var antagen af begge Parter (Latina). Jvfr. om Sir John Henderson Brevene af 2. og 3. Septbr. 1645.
[1]) Den Luxdorphske Afskr. i Kgl. Bibl., *Ny kgl. Saml.*, 4., 986 b, har ligesom Afskr. i Kall., 4., 442 som Datum 25. Aug., og det er vel sandsynligt, at dette er det rigtige Datum, idet man maa antage, at Brevet af 26. Aug. (Nr. 77) er yngre end nærværende, paa Grund af den Maade, hvorpaa Byfogeden omtales i hint. Langebeks Afskr. har 28. Aug.
[2]) Som et Exempel paa, at det dog snarere var den modsatte Praxis, der raadede, kan henvises til, hvad Leonora Christina fortæller i sit „Jammersminde" (2. Udg. S. 120) om Fangen … [fodnote fortsættes s. 64]

Side 64

Brev 77/6 ✻ 26. Aug. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Kongen ytrer sin Misfornøjelse med Fremgangsmaaden i Sagen angaaende en Morders Undvigelse og paabyder Afsættelsen af Byfogeden i Kjøbenhavn. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.
Ieg haffuer igennom siiet ded, som du mig y gar tilstillede, och ded samme befunden pa en fremmid maner at uerre bracht tiil weiie. Den, som er formand y samme Bencke uynde [1]), er mig heel uel bekendt. Da eptherdi Rett bør at uerre Rett, och du selffuer formendte, Byfogden och inted Reinholdt Hansøn at uerre Arsag, at den Mørder sa lenge bleff wstraffit [2]), da skaldt du skaffe Byfogden aff och sette en anden y hans Sted [3]). Naar ded er passerit, da kan man epther Lou och Rett och inted pa den maner, som begyndis, erfahre sanden. *Vale.* Rossenborg den 26 *Aug: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 77/6
Jeg har igennemset det, som du mig i går tilstillede, og det samme befundet på en fremmed maner at være bragt til veje. Den, som er formand [ophavsmand] i samme bænkevidne [1]), er mig helt vel bekendt. Da eftersom ret bør at være ret, og du selv formente [mente], byfogeden og ikke Reinhold Hansen at være årsag, at den morder så længe blev ustraffet [2]), da skal du skaffe byfogeden af [afsætte ham] og sætte en anden i hans sted [3]). Når det er passeret, da kan man efter lov og ret og ikke på den maner, som begyndtes, erfare sandheden. *Vale.* Rosenborg den 26. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 78/6 ✻ 30. Aug. 1645

Til Korfits Ulfeldt og Christen Thomesen Sehested.
Kongen erklærer, at han ikke vil opfylde Adelens Begjæring, da den slet intet gjør for ham. — Geh. Ark. … [fortsættes s. 65]

(Fortsættelse af fodnote 2 fra s. 63): … Christian, der var dømt fra Livet for begaaet Drab, men blev siddende i Blaataarn, fordi den Dræbtes Enke ikke vilde bekoste Exekutionen (jvfr. S. 198 f.).
[1]) Bænkevidne, ugyldigt Vidne (Kalkar, *Ordbog* I, 321).
[2]) Den samme Sag, som oftere er omtalt i det foregaaende.
[3]) Klavs Iversen Ravn blev ved at være Byfoged lige til 1660, da han blev Raadmand i Kjøbenhavn; som saadan døde han 1669 (Nielsen, *Kjøbenhavns Hist. og Beskr.* III, 256. Nielsen, *Kjøbenhavns Diplomat.* VI, 114, 117).
Usage limit reached · Resets 10:50 PM · limits shared with Claude Code
Get more usage

Side 65

Brev 78/6 ✻ 30. Aug. 1645 (fortsat fra s. 64)

Til Korfits Ulfeldt og Christen Thomesen Sehested.
Epthersom der bleff ygar aff Chanseleren Errindredt Om Adelens begering [1]), Och ieg y en hast inted kunde Erklere mig derpa, Da haffuer ieg Nu uyllit lade Eder forsta myn mening.
Giiorde Adelen nogit, som ieg kunde haffue gadt aff, da uylde ieg gørre ded, som dy begerer, Mens Nu Nyder Ieg aff aldt ded, som dy Erbyder sig at gørre [2]), icke en skiillings gaffn deraff, der ieg dog haffuer myst myt, sauel som En pardt aff dem haffuer myst derris, Dertilmed forstreckit *Cronen* mange penge. Ieg Er uys pa, at Adelen inted skal kunde siige, Miig at haffue hafft En dalers uerdt aff dem, Sa lenge Ieg haffuer ueriit tyl y werden, Der Ieg dog uel haffuer hafft sa stor Omsorrig for Riigens welstand, Som mueligdt nogen aff myne formendt hafft haffuer.
Wyl dy indted hiielppe mig aff myn geld, da haffuer Ieg ingen arsag tiil at tacke dem, Mens mere at beklage myn darlighed, at ieg Sa En Rom tyd haffuer ueriit Omhygelig for dette Riigis welstand.
Valete. Aff Rossenborg den 30 *Au: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister Och Chanseleren *H:* Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 78/6
Eftersom der blev i går af kansleren erindret om adelens begæring [1]), og jeg i en hast ikke kunne erklære mig derpå, da har jeg nu villet lade eder forstå min mening.
Gjorde adelen noget, som jeg kunne have gavn af, da ville jeg gøre det, som de begærer; men nu nyder jeg af alt det, som de erbyder sig at gøre [2]), ikke en skillings gavn deraf, da jeg dog har mistet mit, såvel som en part af dem har mistet deres, dertilmed forstrakt kronen mange penge. Jeg er vis på, at adelen ikke skal kunne sige, mig at have haft en dalers værd af dem, så længe jeg har været til i verden, da jeg dog vel har haft så stor omsorg for Rigens velstand, som muligt nogen af mine [forfædre] formentlig haft har.
Vil de ikke hjælpe mig af min gæld, da har jeg ingen årsag til at takke dem, men mere at beklage min dårlighed, at jeg så en rum tid har været omhyggelig for dette riges velstand. *Valete.* Fra Rosenborg den 30. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] og kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 79/6 ✻ 30. Aug. 1645

Korfits Ulfeldt.
Kongen lover ham en Seddel tilbage, naar den er afskreven. Kongens Vognmester skal svare for Hofretten. — Geh. Ark. … [fortsættes s. 66]

[1]) Adelens Deputerede begjærede under 25. Aug., at Regeringen vilde paaskynde Soldaternes Aftakkelse, og at Kongen vilde udlaane de fornødne Penge hertil (*Nyt hist. Tidsskr.* V, 355).
[2]) Adelens Deputerede havde lovet 1 Sldlr. for hver Tønde Hartkorn og 2 pCt. af Renten samt desuden at forstærke Rostjenesten med 1 Mand og Hest af hver 400 Tdr. Hartkorn, aarlig at lægge 6 Skilling for hver Td. Hartkorn i Landkisten og at lade Adelens Bønder tage Del i Fæstningsarbejderne (anf. *St. og Minerva*, Jan.—Marts 1803 S. 181 f.).

Side 66

Brev 79/6 ✻ 30. Aug. 1645 (slutning, fortsat fra s. 65)
Til Korfits Ulfeldt.
Den zeddel, du begerer, skall dig ygen blyffue tilstillit, Naar den Er wd *copierit*, ty wogenmeisteren [1]) ma inted suare tyl Bytingit, mens for hoffretten. *Vale.* Rossenborg den 30 *Au: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister til hande.
Oversættelse (slutning af Brev 79/6)
Den seddel, du begærer, skal dig igen blive tilstillet, når den er ud*copieret* [afskrevet], thi vognmesteren [1]) må ikke svare til bytinget, men for hofretten. *Vale.* Rosenborg den 30. august anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 80/6 ✻ 1. Sept. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Dr. Saur skal skriftlig oplyse, hvad det er for et Lægemiddel han har indgivet Fiskemesteren, for at det kan blive bedømt af Doctores medicinæ i Kjøbenhavn. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.
Epthersom Ieg erfahrer, at *D:* Saur [2]) y Christianshaffuen haffuer megit *inconsiderat* giiffuen fyskmeisteren Iohan funck [3]) nogit ind, da skaldtu holde samme *Docter* derhen, at hand giffuer dii *Medicamenta* skrifftlig fra siig, at *Doctores Medicinæ* her y byen kan *iudicere* derom, Om hand haffuer brugdt andit tiil fyskmeisteren, end som forsuarlig er. *Vale.*
Rossenborg den 1 *Septemb: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister til hande.

Oversættelse af Brev 80/6
Eftersom jeg erfarer, at *D:* [dr.] Saur [2]) i Christianshavn har meget *inconsiderat* [ubetænksomt] givet fiskemesteren Johan Funcke [3]) noget ind, da skal du holde samme *docter* [doktor] derhen [tilholde ham], at han giver de *medicamenta* [lægemidler] skriftlig fra sig, at *doctores medicinæ* [de medicinske doktorer] her i byen kan *iudicere* [dømme] derom, om han har brugt andet til fiskemesteren, end som forsvarligt er. *Vale.*
Rosenborg den 1. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

---

[1]) Hieronymus Pfal. Han var indblandet i Reinhold Hansens Sag, se ovfr. S. 61.
[2]) Johan Konrad Saur (Saurius) havde 9. Febr. 1643 faaet Tilladelse til at nedsætte sig paa Christianshavn og der bruge sin Kunst (Nielsen, *Kjøbenhavns Diplomat.* III, 244). 19. Marts 1642 havde de kjøbenhavnske Doctores faaet Befaling til at erklære sig om ham (Matzen, *Kjøbenhavns Universitets Retshist.* II, 101). Længe blev han ikke i Danmark; 1650 træffes han i Stralsund (Ol. *Wormii Epistolæ* S. 1101).
[3]) Johan Funcke var i Juni 1645 bleven Fiskemester i Kjøbenhavns og Frederiksborg Len, se Brevene 1636—40 S. 178 (jvfr. en Skrivelse fra ham af 1. Juni 1645 i *Breve til Oversekretær Otte Krag*, Geh. Ark.).

Side 67

Brev 81/6 ✻ 1. Septbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen erklærer sig villig til at gaa ind paa Borgerstandens Begjæring om at maatte holde Sammenkomster for Handelens Skyld, men forlanger, at der skal være En tilstede paa hans Vegne. — Geh. Ark.
Ieg haffuer siiden tenckt pa ded, du talede med mig, dentid du siist uarst herude, At Borgeriit begerer at komme sammen Och tale med hinanden om derris *trafiche* och handel [1]), Och befunden sliigdt hel Nødu[e]ndigdt at uerre, om man begerer at haffue fleere och bedre købmend y Riigit, End nu derudi fyndis. Mens paded Samme *conuentus* kan holdis uden nogen mystancke, da bør altiid En pa myne uegne at uerre tilstede, som optegner, huad *tracterit* och Sluttit bliiffuer, Paded at, huis som dii under hinanden pa købmans uys slutter, at ded ochsa under En uyss straff Eptherkommis.
Man kan ochsa ued ded myddel Erfahre derris formue, Och om ded Er derris eller fremmedis penge, dii handler med.
Den, som pa myne uegne til sliigdt skal brugis, den faar vnder Syn Eed forseckere sa uel købmenden som mig, at hand ingen skulle abenbare ded, som der kunde forfalde. *Vale.*
Rossenborg den 1 *Sep: Anno* 1645.
Christian.

Udskrift: Chanseleren *H:* Christian tommissen til hande.
Oversættelse af Brev 81/6
Jeg har siden tænkt på det, du talede med mig, dengang du sidst var herude, at borgerskabet begærer at komme sammen og tale med hinanden om deres *trafiche* [handel/omsætning] og handel [1]), og befundet sligt helt nødvendigt at være, om man begærer at have flere og bedre købmænd i riget, end nu derudi findes. Men for at samme *conuentus* [sammenkomst] kan holdes uden nogen mistanke, da bør altid en på mine vegne at være til stede, som optegner, hvad *tracterit* [forhandlet] og sluttet bliver, for at, hvad de under hinanden på købmandsvis slutter, at det også under en vis straf efterkommes.
Man kan også ved det middel erfare deres formue, og om det er deres egne eller fremmedes penge, de handler med.
Den, som på mine vegne til sligt skal bruges, den får under sin ed forsikre såvel købmændene som mig, at han ingen skulle åbenbare det, som der kunne forefalde. *Vale.*
Rosenborg den 1. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

---

[1]) Borgerskabets Deputerede havde begjæret, at det maatte tillades Kjøbstæderne i hvert Land (ɔ: Provins) at holde Møde en Gang om Aaret paa bekvemt Sted og Tid (*Nyt hist. Tidsskr.* V, 406).

Side 68

Brev 82/6 ✻ 2. Septbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.

Den engelske Konges Afsending Major Henderson kan den følgende Dag faa Kongen i Tale. — Geh. Ark.
Epthersom du pa *Maior Handersons* [1]) wegne begerer att uyde, Naar och huor hand mig pa hans Herris wegne kunde komme tijl ordtz, da kandtu lade hannem forsta, Att ieg y Morgen, Om gud uyl, achter att were tylig Pa slottid, huor hand Epther hans begering kan komme mig y tale.
Vale. Rossenborg den 2 *Sep: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 82/6
Eftersom du på *maior* [major] Hendersons [1]) vegne begærer at vide, når og hvor han mig på hans herres vegne kunne komme til ords, da kan du lade ham forstå, at jeg i morgen, om Gud vil, agter at være tidlig på slottet, hvor han efter hans begæring kan komme mig i tale.
Vale. Rosenborg den 2. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

---

[1]) 1642 og 1644 var Oberst Sir John Henderson her som Kongen af Englands Gesandt. Christian IV sendte ham i Efteraaret 1644 tilbage til Karl I for at opfordre denne til at hjælpe sig med Skibe mod Sverig. Denne Sendelse blev selvfølgelig frugtesløs, og Henderson blev tilmed fængslet i Marts 1645 af Parlamentet som Forræder mod det og Riget. Paa Christian IV's Forbøn blev han dog frigiven og vendte tilbage til Danmark. Som anført ovfr. S. 63, sendte Christian IV ham paa ny til England for at prøve en Mægling mellem de stridende Parter. (Fridericia, *Danm. ydre polit. Hist.* II, 314, 382. *Journal of the Commons* IV, 89, 308. Karl I til Christian IV, 12. Marts 1644 (ɔ: 1645), Parlamentet til Christian IV, 30. Juni 1645 (Geh. Ark., England Nr. 34). Christian IV til Parlamentet, 5. Juni 1645 (Latina). Jvfr. Brevet Nr. 83.) Det er uvist, om det er den samme John Henderson, der paa svensk Side deltog i Slaget ved Lützen og derefter kæmpede i de Kejserliges Rækker indtil 1642, da han faldt i fransk Fangenskab (J. E. Hess, *Biographien u. Autographen zu Schiller's Wallenstein*, Jena 1859, S. 142—47, et i øvrigt ikke meget grundigt Arbejde), eller den samme Mand, der 1656 kæmpede i Slaget ved Warschau paa polsk Side og siden gik i dansk Tjeneste som Generalmajor (Becker, *Saml. t. Frederik III's Hist.* I, 152, 154, 158, 395).

Side 69

Brev 83/6 * 3. Septbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Om Kongens Samtale med den engelske Konges Afsending Major Henderson. Kongen vil give ham Penge til hans Rejse til England. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.
Maior Handerson haffuer uerrit huoss mig och berettiit, at konningen aff Engeland nu suarligen *inclinerede* til friid och begerede, at ieg uylle tage mig sliigdt an, Huortil ieg suarede, mig lydit at kunde derhuos vdrette, aldenstund ded uar mig vbekandt, huad dennom fattedis pa hiinanden. Huorpa hand sagde, siig y en hast at uylle begiiffue sig offuer til Engeland och skaffe mig Erklering fra konningen och Parlamendtiit. Huorfor Ieg uyl skaffe hannem penge dertil, nar Ieg erfahrer, huad hand til samme reiisse begerer[1]). *Vale.*
Rossenborg den 3 *Sept: Anno* 1645.

Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 83/6:
Major Handerson [Henderson] haver været hos mig og berettet, at kongen af England nu snarligen *inclinerede* [hælder] til fred og begærede, at jeg ville tage mig sligt an [påtage mig sagen], hvortil jeg svarede, at det lidet kunne derhos [i den sag] udrette, eftersom det var mig ubekendt, hvad dennem [dem] fattedes [manglede] på hinanden [indbyrdes]. Hvorpå han sagde, sig i en hast at ville begive sig over til England og skaffe mig erklæring fra kongen og Parlamentet. Hvorfor jeg vil skaffe ham penge dertil, når jeg erfarer, hvad han til samme rejse begærer[1]). *Vale.*
Rosenborg den 3. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester til hånde.

Brev 84/6 * 3. Septbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen er meget misfornøjet med Anders Bildes Optræden. Geh. Ark.
Eptherdi ieg y aftis loffuede dig, at Ieg uylle tage den[2]) sag med anders bylle[3]) y betencken, Da haffuer ieg ochsa ded giiordt Och befunden, At om ieg uar sa gal, at ieg tillod hans Naffn at motte indføris y fordragit[4]), da …
Oversættelse af Brev 84/6:
Eftersom jeg i aftes lovede dig, at jeg ville tage den[2]) sag med Anders Bille[3]) i betænkning, da haver jeg også det gjort og befundet [fundet], at om jeg var så gal, at jeg tillod hans navn at måtte indføres i fordraget[4]) [traktaten], da … *(fortsætter på Side 70)*

_____
1. Septbr. fik Generalmajor „Johan Hinderssen" 400 Rdl. som Tærepenge paa en Rejse til England (Rentemestr. Regnsk.).
2. Ordet er skrevet to Gange.
3. Jvfr. nærmere herom det udat. Brev fra før 12. Oktbr. 1645.
4. af 7. Septbr. af Brømsebrofreden. Den er undertegnet af Rigsraaderne, men Anders Bildes Navn fattes (Slange S. 1510 f.).

Side 70

Brev 84/6 * 3. Sptbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen er meget misfornøjet med Anders Bildes Optræden. Geh. Ark.
…giiorde ieg mig selffuer til En løyner, Tii ieg holdte hannem indted lenger for den, hand uaar, dentid ieg fornam, hannem at haffue skreffuen ded, som passerit Er. At ded inted skedde strax, som siiden skedde, derudi uar Riigens Raad, som tilstede uar, arsag, Som begerede, at ieg uylle lade alting sta y Roe, indtil man uar uys pa friidden.
At hand giiffuer for, at der haffuer uerrit nogle herremend, som haffuer førdt sliigdt pa baanen, Sa holder ieg dem, som siiger eller haffuer sagdt sliigdt, lyge sa gode, som ieg holder hannem, Indtil dy beuisser, mig at haffue anmodit noged Endten *per directum* eller *per indirectum* ded, som løbber ymod ded, som ieg loffuit haffuer. *Et posito* om der haffuer uerrit nogle wbeskeiiden Essels

deryblandt, da burde hand som En Riigens Rad at haffue Rad dem fra sliigdt och indted uerrit formand y sagen. Imod dem, som formener, att man burde at haffue hans børn och *familie* y acht, Er dette at achte, Att i[e]g haffuer ochsa børn, slecht och uenner, som lydit haffde at glede siig deroffuer, naar dy spurde, mig att haffde handlid ymod ded, som ieg loffuit haffuer. At hand haffuer giiordt dette, fordi at hand haffuer uyldt gørre siig Et ansiend yblandt syne karnuter, at hand uar den Mand, som torde siige mig, huorledis myne kleder stod mig an, Ded Er deraff at Erfahre, Att hand allene skreff den *discurs* som den, som sliigdt anstod, der dog H: Mogens kaas sammetyd uar y liige *Commission* med hannem. *Vale.*
Rossenborg den 3 *Sep: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissøn til hande.

Oversættelse af Brev 84/6 (fortsat):
…gjorde jeg mig selv til en løgner, thi jeg holdt ham ikke længere for den, han var, dengang jeg fornam [erfarede], at han havde skrevet det, som passeret er [er sket]. At det ikke skete straks, som det siden skete, derudi var Rigens Råd, som til stede var, årsag — som begærede, at jeg ville lade alting stå i ro, indtil man var vis på freden.
At han giver for [foregiver], at der har været nogle herremænd, som har ført sligt på bane, så holder jeg dem, som siger eller har sagt sligt, for lige så gode [ɔ: lige så skyldige], som jeg holder ham, indtil de beviser, at jeg har anmodet noget enten *per directum* [direkte] eller *per indirectum* [indirekte], det som løber imod [strider mod] det, som jeg lovet haver. *Et posito* [og forudsat], om der har været nogle ubeskedne [uforstandige] æsler deriblandt, da burde han som en Rigens Råd have rådet dem fra sligt og ikke været formand [den forreste] i sagen. Imod dem, som mener, at man burde have hans børn og familie i agt [tage hensyn til], er dette at agte [betænke], at jeg haver også børn, slægt og venner, som lidet havde at glæde sig derover, når de spurgte [erfarede], at jeg havde handlet imod det, som jeg lovet haver. At han haver gjort dette, fordi han har villet gøre sig et anseende iblandt sine karnuter [kammerater/svirebrødre], at han var den mand, som turde sige mig, hvorledes mine klæder stod mig an [klædte mig] — det er deraf at erfare [ses], at han alene skrev den *discurs* [udredning], som den, hvem sligt anstod [tilkom], skønt dog hr. Mogens Kaas samme tid var i lige [samme] *commission* med ham. *Vale.*
Rosenborg den 3. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thom[m]issøn [Sehested] til hånde.

Brev 85/6 * 4. Sptbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Han skal lade Prinsen vide, at Dr. Dieterich for denne Gang maa drage til Nykjøbing, men at det ikke vil blive tilladt en an-…

Side 71

Brev 85/6 * 4. Septbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 70*
Til Christen Thomesen Sehested.
Han skal lade Prinsen vide, at Dr. Dieterich for denne Gang maa drage til Nykjøbing, men at det ikke vil blive tilladt en anden Gang, naar det ikke er Prinsen eller hans Gemalinde, der har Brug for ham. — Geh. Ark.

Eptherdi Prindtzen haffuer begerit aff mig, at Ieg uylle giffue *D:* dytterig[1] forloff tiil at drage henad Nykøbing, huilckit Ieg ochsa gernê giorde, Imens ieg formendte, at hand selffuer uylle bruge hannem, nar hand dyd ankom. Mens nu Erfahrer ieg, at ded Er ansiiet pa En aff herremenden, Huorfor du skaldt om samme leiilighed tale med Prindtzen tiil den Ende, Att pa denne gang ma samme *Doctor* drage derhen, Mens at ded skulle skee tyer, wdenat hand selffuer Eller hans gemal haffuer hannem behoff, ded skeer Indted. Prindtzen holder med stor bekostning En *docter*[2], Som icke allene bør att uare pa hannem och hans folck, Mens ochsa lade siig bruge ud pa landit huos dem, som hannem begerer. Ellers kommer mig *D:* dytterig ganske udaff Snoren, Tii hand haffuer Nu ded vnder henderne, som hand indted y tre Maneder kan *absoluere. Vale.* Rossenborg den 4 *Septem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissøn tiil hande.

Oversættelse af Brev 85/6 (fortsat):
Eftersom Prinsen haver begæret af mig, at jeg ville give *D:* Dytterig [dr. Dieterich][1] forlov til at drage hen ad Nykøbing, hvilket jeg også gerne gjorde, imens [så længe] jeg formente [mente], at han selv ville bruge ham, når han did ankom. Men nu erfarer jeg, at det er anset [tiltænkt] på en af herremændene [til fordel for en adelsmand], hvorfor du skal om samme lejlighed tale med Prinsen til den ende [med det formål], at han på denne gang må lade samme *Doctor* drage derhen, men at det skulle ske tiere [oftere], uden at han selv eller hans gemal [gemalinde] haver ham behov [brug for ham], det sker ikke. Prinsen holder med stor bekostning en *docter*[2], som ikke alene bør at vare på [passe] ham og hans folk, men også lade sig bruge ud på landet hos dem, som ham begærer. Ellers kommer mig *D:* Dytterig ganske ud af snoren [af lave/i uorden], thi han haver nu det under hænderne [under behandling], som han ikke i tre måneder kan *absolvere* [afslutte]. *Vale.* Rosenborg den 4. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thom[m]issøn [Sehested] til hånde.

[1] Helvig Dieterich, født 1601 i Hessen, var, efter at have været livlæge hos forskjellige tydske Fyrster, første Gang kommen til Danmark 1638 for at behandle Prins Christian, af hvem han var meget yndet. Senere nedsatte han sig her i Landet, hvor han 1644 blev Læge ved Børnehuset og kongelig Livlæge, men hos Kongen kunde han, der skildres som en indbildsk og anmassende Person, ikke ret vinde Yndest, og han rejste snart bort igjen. Han døde 1655 i Hamborg (forrige Bd. S. 503. Ingerslev, Danm. Læger og Lægevæsen I, 309 ff. Nielsen, Kjøbenhavns Diplom. III, 251 f. O. Sperlings Selvbiografi S. 129. 249).
[2] Prinsens Livlæge var siden 1635 (til sin Død 1647) Henrik Köster fra Rostock. En væsentlig Del af sit Udkomme skulde han netop have ved sin Praxis hos Private paa Laaland og Falster (Ingerslev, anf. Skr. I, 291. 308 f. Personalhist. Tidsskr. II, 111. O. Sperlings Selvbiografi S. 63).

Side 72

Brev 86/6 * 6. Septbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Det skal undersøges, hvem der er Skyld i, at Skibet St. Sophie gik tabt; og der skal tænkes paa, hvem man kan overdrage at anstille Undersøgelsen om, hvorledes det er gaaet til med Bornholms

Overgivelse til de Svenske, og hvem der paa Kongens Vegne kan optræde som Anklager. — Geh. Ark.
Der skal tenckis pa y tyde, Huorledis man kan Erfare den Eiigendtlig beskaffenhed om den store mig tilføiiede skaade, dentyd dy satte *S: Sophia* sa skammeligen derhen[1)], ty ded uyl staa derpa, huem der haffuer raad at løbe derind, *Item* Huem man kan Bruge tyl at Erfahre, huorledis ded Er tilgangen, At Borringholm kam y Suenskens hender, Tii pa samme *Commissariers* oprichtighed Er megit angelegen, Aldenstund Rossenkrandtz haffuer stor anhang. *Vice Admiralen*, den danske Sekretarius och lenssmanden her pa Slottit haffuer hans døtter, Och fruen, som hand nu haffuer, Er dii krabbers Søster[2)], Och uyl …

Oversættelse af Brev 86/6:
Der skal tænkes på at udtyde [udrede], hvorledes man kan erfare den egentlige beskaffenhed om den store, mig tilføjede skade, dengang de satte *S: Sophia* så skammeligen derhen [lod skibet forlise][1)], thi det vil stå derpå [afhænge af], hvem der har råd [mulighed] til at løbe derind, *Item* [ligeledes] hvem man kan bruge til at erfare [få opklaret], hvorledes det er tilgået, at Borringholm [Bornholm] kom i svenskens hænder, thi på samme *commissariers* [undersøgeres] oprigtighed er meget magtpåliggende, eftersom Rossenkrandtz [Rosenkrantz] haver stor tilhæng [mange forbindelser]. *Vice Admiralen*, den danske sekretær og lensmanden her på slottet haver hans døtre, og fruen, som han nu haver, er de Krabbers søster[2)], og vil … *(fortsætter på Side 73)*

[1)] Ove Gjeddes Admiralskib St. Sophie stødte under et stærkt Stormvejr 26. Maj 1645 paa en Klippe udenfor Göteborg og sank; kun med Nød og næppe reddedes Besætningen, Ove Gjedde brækkede Benet ved at springe i en Baad (Slange S. 1308. Samlinger til det norske Folks Sprog og Hist. IV, 443). Garde (Sømagtens Hist. 1535—1700 S. 209) siger, at det skete ved Lodsens Forseelse, men som Kilde hertil anfører han nærværende Brev af Kongen, der dog intet indeholder herom.
[2)] I Juni 1645 kom Svenskerne under Wrangel til Bornholm og indtoge i Løbet af faa Dage hele Øen med Hammershus. Lensmanden her, Holger Rosenkrands til Glimminge (f. 1586 † 1647), var to Gange gift, først med Lene Gyldenstjerne, der døde 1639, derpaa (1641) med Karen Krabbe, en Søster til Niels Krabbe til Skjellinge og Iver Krabbe til Jordbjerg. Blandt flere Børn havde Holger følgende tre Døtre: Helle, som 1636 havde Bryllup med Niels Trolle, der 1645 blev Rigs-Viceadmiral, Anne, hvis Bryllup med den øverste Sekretær Otte Krag stod 19. Oktbr. 1645, og Mette, der 1642 blev gift med Niels Vind, Lensmand paa Kjøbenhavns Slot, efter hvis Død (1646) hun ægtede først Erik Bilde og siden sin Stifmoders Broder Niels Krabbe.

Side 73
Brev 86/6 * 6. Septbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 72*
Til Christen Thomesen Sehested.
Det skal undersøges, hvem der er Skyld i, at Skibet St. Sophie gik tabt; og der skal tænkes paa, hvem man kan overdrage at anstille Undersøgelsen om, hvorledes det er gaaet til med Bornholms Overgivelse til de Svenske, og hvem der paa Kongens Vegne kan optræde som Anklager. — Geh. Ark.
…der tenckis pa En, som pa myne uegne taler pa sagen[1)], Eptherdi Otte kraag y den sag indted kan brugis, Om hand skøndt ded som En Sekretarius ded burde at gørre. *Vale.* Rossenborg den 6 *Sep: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommessen til hande.
Oversættelse af Brev 86/6 (fortsat):

…der tænkes på en, som på mine vegne taler på sagen [fører sagen][1], eftersom Otte Krag i den sag ikke kan bruges, om han end [selv om han] gjorde det som en sekretær burde at gøre. *Vale.*
Rosenborg den 6. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thom[m]essen til hånde.
Note:
[1] Valget faldt paa Oluf Brockenhuus. 20. Jan. 1646 indstævnedes Holger Rosenkrands for Rigsraadet, og 4. Maj faldt Dommen, der frifandt ham for Tiltale (Danske Mag. V, 22 ff. Nye Danske Mag. II, 289 ff.). Jvfr. Brevene af 13. Septbr., 13. Oktbr. og 22. Decbr. 1645 og flere Breve fra 1646.

Brev 87/6 * 11. Septbr. 1645

Til Rigsraadet.
Det skal erklære sig om, hvorledes Kronens Indtægter kunne forslaa til Hofholdningen, Regeringens Førelse og Forsvarsvæsenet, for saa vidt Holmen og Arkeliet angaar, da det ikke kan blive ved at gaa som hidtil med, at Kongen forstrækker Kronen med Penge. — Geh. Ark.
Eptherdi ded Er høynødigdt at tencke pa, huorledis worris husholdings Staadt, *item* Regeringen och *defension* werckit, sauyt holmen och *Archeliit* angar, kan settis y den *postur*, at dysamme trende werck aff *Cronens intrade* kan Erholdis och vnderholdis, Daa er worris nadige wiillie, at dii gode herrer danmarckis Riigis Raad skal tage Indtecht och vdgiift for siig Och lade oss forsta derris vnderdanige mening, huorledis man best kan b[r]inge ded derhen, at[2] *Cronens* Indkomst kan strecke tiil dii trende forbenendte *poster*.
Der fyndis uel dy, som Indbylder sig, at Indkomsten sa uel nu som y dii forrige tyder kunde och burde at Naa tiil. Mens dy forløbber sig storligen derudi, Aldenstund dii achter Indted, at dii mange tønder guld, som uy tyd epther anden haffuer forstrackt Rendteriit med, …

Oversættelse af Brev 87/6:
Eftersom det er højnødigt [højst nødvendigt] at tænke på, hvorledes vores husholdnings stat [hofholdning], *item* [ligeledes] regeringen og *defension*-værket [forsvarsvæsenet], samt hvad Holmen og *Archeliit* [arkeliet, tøjhuset/artilleriet] angår, kan sættes i den *postur* [tilstand/stilling], at de samme trende [tre] værker af *Cronens intrade* [Kronens indtægter] kan erholdes og underholdes [opretholdes og vedligeholdes], da er vores nådige vilje, at de gode herrer Danmarks Riges Råd skal tage indtægt og udgift for sig [gennemgå indtægt og udgift] og lade os forstå deres underdanige mening om, hvorledes man bedst kan bringe det derhen, at[2] *Cronens* indkomst kan strække til de trende [tre] forbenævnte *poster*.
Der findes vel de [nogle], som indbilder sig, at indkomsten så vel nu som i de forrige tider kunne og burde nå til [slå til]. Men de forløber sig storligen [tager grundigt fejl] derudi, eftersom de agter ikke [ikke tager i betragtning], at de mange tønder guld, som vi tid efter anden haver forstrakt [forskudt] Rentekammeret med, … *(fortsætter på Side 74)*

---

[1] Valget faldt paa Oluf Brockenhuus. 20. Jan. 1646 indstævnedes Holger Rosenkrands for Rigsraadet, og 4. Maj faldt Dommen, der frifandt ham for Tiltale (Danske Mag. V, 22 ff. Nye Danske Mag. II, 289 ff.). Jvfr. Brevene af 13. Septbr., 13. Oktbr. og 22. Decbr. 1645 og flere Breve fra 1646.

[2] Ordet er skrevet to Gange.

Side 74

Brev 87/6 * 11. Septbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 73*

Til Rigsraadet.
Det skal erklære sig om, hvorledes Kronens Indtægter kunne forslaa til Hofholdningen, Regeringens Førelse og Forsvarsvæsenet, for saa vidt Holmen og Arkeliet angaar, da det ikke kan blive ved at gaa som hidtil med, at Kongen forstrækker Kronen med Penge. — Geh. Ark.
…uar arsag derudi, at Indkomsten streckede sa uel til, Huilckit Nu slager feyl. Och om ded skøndt pa samme maner kunde Na tiil, Da motte uy uel uyde, huad os herepther dertil[1)] skulle kunde *Mouere*, at uy skulle *Hasardere* vorris formue pa ded, som os indted allene, mens Riigit pa ded høiieste vedkommer, Isønderlighed mens uy icke haffuer faat En skyllings ue[r]d ygen aff dy mange tønder guld, som uy bade y En och anden made haffuer forstrackt *Cronen* med. At andre skulle Niide *Cronens* lehn och Indkomst, och uy skulle myste ded, kan Enhuer uel tencke, at uy sliigdt inted tiillader, megit mynder lader passere. Befahlendis Eder hermed samdt och y seer den allerhøiiestis beskermelse[2)]. Aff københaffuen Slott den 11 *Sep: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad tiil hande.

Oversættelse af Brev 87/6 (fortsat):
…var årsag derudi [til], at indkomsten strakte så vel til, hvilket nu slår fejl. Og om det end på samme måde kunne nå til [slå til], da måtte vi vel vide, hvad os herefter dertil[1)] skulle kunne *movere* [bevæge/tilskynde], at vi skulle *hasardere* [sætte på spil] vores formue på det, som os ikke alene, men Riget på det højeste vedkommer, især når vi ikke haver fået en skillings værd igen af de mange tønder guld, som vi både i en og anden måde haver forstrakt [forskudt] *Cronen* med. At andre skulle nyde *Cronens* len og indkomst, og vi skulle miste det, kan enhver vel tænke, at vi sligt ikke tillader, meget mindre lader passere. Befalende Eder hermed samt og især den allerhøjestes beskærmelse[2)].
Af Københavns Slot den 11. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd til hånde.

Brev 88/6 * 13. Septbr. 1645

Til Rigsraadet.
Dets Betænkning forlanges om, hvem Kongen kan sende til Bornholm for at undersøge, hvorledes det er gaaet til ved Hammershuses Overgivelse til de Svenske. — Geh. Ark.
Eptherdi ded Er landkiindigdt, At Holger Rossenkrandtz Axelsøn haffuer Opladt Hammer huss pa Borringholm til dy Suenske, och der talis vnderlig om samme hussis Opladelsis arsag[3)], Da uyl der Endeligen *Commissarier deputeris*, som der pa landiit *inquirerer*, huorledis aldting Er tiilgangen Och Eptherdi Samme Rossenkrandtz haffuer mange Suoger, slecht och wenner, som mueligdt, sauydt til dennom staar, skal uylle holde pa hans hand, Da skal Riigens Raad lade oss forsta derris vnderdanige betenckende, Huem man kan Secker bruge til samme …

Oversættelse af Brev 88/6:

Eftersom det er landkundigt [almindeligt bekendt], at Holger Rossenkrandtz Axelsøn [Rosenkrantz Axelsen] haver opladt [overgivet] Hammerhus på Borringholm [Bornholm] til de svenske, og der tales underligt om samme hus's opladelses [overgivelses] årsag[3], da vil der endeligen *commissarier deputeris* [udnævnes kommissærer], som der på landet *inquirerer* [undersøger], hvorledes alting er tilgået. Og eftersom samme Rossenkrandtz haver mange svogre, slægt og venner, som muligt, så vidt til dennem [dem] står, skal ville holde på hans hånd [tage hans parti], da skal Rigens Råd lade os forstå deres underdanige betænkende [mening om], hvem man sikkert kan bruge til samme …
(fortsætter på Side 75)

[1] Ordet er skrevet to Gange.
[2] Jvfr. Brevet Nr. 89.
[3] Jvfr. Brevet Nr. 86.

Side 75

Brev 88/6 * 13. Septbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 74*
Til Rigsraadet.
Dets Betænkning forlanges om, hvem Kongen kan sende til Bornholm for at undersøge, hvorledes det er gaaet til ved Hammershuses Overgivelse til de Svenske. — Geh. Ark.

commissions forretning, at den kan med ded første[1] saatt y werck och saa bylffue(!) fuldendt, att ded kan uerre for gud y himmelen och Oss forsuarligdt[2]. Befahlendis Eder hermed Samdt och y seer den Allerhøiiestis beskermelsse. Rossenburg den 13 *Septembris Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad tiil hande.

Oversættelse af Brev 88/6 (fortsat):
…*commissions* [kommissionens] forretning, at den kan med det første[1] sat i værk og så blive(!) fuldendt, at det kan være for Gud i himmelen og os forsvarligt[2]. Befalende Eder hermed samt og især den allerhøjestes beskærmelse. Rosenborg den 13. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd til hånde.

Brev 89/6 * 15. Septbr. 1645

Til Rigsraadet.
Kongen forelægger det en Del Spørgsmaal med Hensyn til de aarlige Udgifter til Forsvarsvæsenet og Vedligeholdelsen af Kronens Slotte og Gaarde, hvilke maa afgjøres, før Budgettet kan lægges. — Geh. Ark.

Wii haffuer inted uyllit forby ga at lade Riigens Rad Nadigst forsta, Att strax eptherad uy ygar for prediicken kan(!) y uorris stue her pa Slottit, Daa kam begge Rendtemeisterne[3] derind, Och uy strax derpa spurde dem ad, huor Neer ded uar med *Cronens* Indtecht och udgiifft, dy skulle bringe tii[l] Papiir. Da suarede dii, siig at uerre med hofstaten sa Neer ferdig, at uy den kunde bliiffue mechtig, nar uy uylle. Huortil uy suarede, ded ingen kunst at uerre, aldenstund dii haffde uorris *ordinandtz* at ga Epther, Mens uy uylle uyde, huorledis man kunde b[r]inge dy andre poster y En god stand, som

drog nogit beder til Maliid End hofstathen. Da begindte dy strax at spørre siig for, 1. Huor mange folck tyl landtz och wandtz dii skulle gørre offuerslag pa, 2. Huor mange skiib der skulle huerdt Aar biggis och købis, 3. Huor mange Støcker der Arliigen skulle Støbis och købis, 4. Huor …

Oversættelse af Brev 89/6:
Vi haver intet villet forbigå at lade Rigens Råd nådigst forstå, at straks efter at vi i går før prædiken kom(!) i vores stue her på slottet, da kom begge rentemestrene[3)] derind, og vi straks derpå spurgte dem ad [udspurgte dem om], hvor nær [hvordan] det var med *Cronens* indtægt og udgift, som de skulle bringe til papir[s]. Da svarede de, sig at være med hofstaten [hofholdningens budget] så nær færdige, at vi den kunne blive mægtig [få rådighed over], når vi ville. Hvortil vi svarede, at det var ingen kunst at være [nå dertil], eftersom de havde vores *ordinantz* [forordning] at gå efter, men vi ville vide, hvorledes man kunne bringe de andre poster i en god stand [tilstand], som drog noget mere til møje [var vanskeligere] end hofholdningen. Da begyndte de straks at spørge sig for om, 1. hvor mange folk til lands og vands de skulle gøre overslag på, 2. hvor mange skibe der skulle hvert år bygges og købes, 3. hvor mange stykker [kanoner] der årligen skulle støbes og købes, 4. hvor …
(fortsætter på Side 76)

[1)] Her mangler Ordet: blive.
[2)] Hvervet overdroges til Sivert Urne, Flemming Ulfeldt og Kjeld Krag (Slange S. 1381). Jvfr. Brevene af 13. Oktbr. og 18. Novbr. 1645.
[3)] Sten Beck og Melchior Oldeland.

Side 76

Brev 89/6 * 15. Septbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 75*
Til Rigsraadet.
Kongen forelægger det en Del Spørgsmaal med Hensyn til de aarlige Udgifter til Forsvarsvæsenet og Vedligeholdelsen af Kronens Slotte og Gaarde, hvilke maa afgjøres, før Budgettet kan lægges. — Geh. Ark.
…mange tussind gewehr och *Mathcrialia* dertyl skulle gørris och købis, 5. Huor megit der skal *spenderis* och bekostiis pa *Cronens* Slotte och gaarde, som Erre *Ruinerit*. Huorpa uy dem y En hast inted uylle suare, Mens loffuede dem med ded første worris Erklering derpa. Huorfor dii gode herrer Riig[e]ns Raad Samme leiilighed skal betencke och os, sa snardt skee kan, derpa derris vnderdanige betenckende lade forsta, Aldenstund derpa ingen Endelig Ende Er at foruendte, førend dii gode herrer siig ymod oss sig haffuer Erklerit, huad skee kan. Befahlendis Eder hermed samdt och y seer den Allerhøiiestis beskermelse[1)]. Aff Rossenborg den 15 *Sep: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad tiil hande.

Oversættelse af Brev 89/6 (fortsat):
…mange tusind gevær og *materialia* [materialer] dertil skulle gøres og købes, 5. hvor meget der skal *spenderis* [anvendes] og bekostes på *Cronens* slotte og gårde, som er *ruinerit* [forfaldne]. Hvorpå vi dem i en hast [straks] intet ville svare, men lovede dem med det første vores erklæring derpå. Hvorfor de gode herrer Riges Råd samme lejlighed skal betænke og os, så snart ske kan, derpå deres underdanige betænkende [mening] lade forstå, eftersom derpå ingen endelig ende er at forvente, førend de gode herrer sig imod os haver erklæret, hvad ske kan [hvad der kan gøres].

Befalende Eder hermed samt og især den allerhøjestes beskærmelse[1]. Af Rosenborg den 15. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd til hånde.

Brev 90/6 * 15. Septbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Kongen afslaar at give ham hans Afsked uden som en midlertidig Permission. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.[2]
Aff dyn Skriffuelse haffuer ieg forstanden dyn begering at uerre, at du matte aff dyn *scharsi dimitteris*[3], …

Oversættelse af Brev 90/6:
Af din skrivelse haver jeg forstået din begæring at være, at du måtte af din *charge* [embede/stilling] *dimitteris* [afskediges/fritages][3], … *(fortsætter på Side 77)*

---

[1] Rigsraadernes Svar paa Kongens to Propositioner af 11. og 15. Septbr. afgaves 26. Septbr. Det gik ud paa, at der endnu intet Overslag paa Indtægt og Udgift var leveret dem fra Renteriet, og at et saadant ikke heller kunde ventes i de første Uger, men da det for Tiden ikke var muligt at paalægge nogen ny Skat, saa de intet andet Middel end ikke at gjøre nogen Adskillelse mellem Kongens og Kronens Indtægter og rette Udgifterne efter Indtægterne. I skarpe Udtryk fraraadede de en Forandring af Lensvæsenet, hvorved Kronens Len skulde betroes Skrivere og Fogeder i Stedet for Adelen. Derimod lovede de vedblivende at overveje Midler til at forbedre Forholdene (Rigens Raads Breve, Fasc. 53).
[2] En egenhændig, men udat. Kopi haves i Geh. Ark., med Paaskrift: „Dette Er *Copien* aff Breffuit".
[3] Kopien: „Att du motte forløffuis aff Hoffmeister *scharsi*".

Side 77

Brev 90/6 * 15. Septbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 76*
Til Korfits Ulfeldt.
Kongen afslaar at give ham hans Afsked uden som en midlertidig Permission. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.
Huorpa Ieg dig inted forholder, At ded er mig ganske[1] wkerdt at fornemme dyn Skrøbelighed, som dig er kommen tiil hande. Mens at du derfor skulle *dimitteris*[2], ded er uerhørdt huos christen folck, at man skulle skylle sig ued en Tiiener, fordi hand[3] er falden y nogen Skrøbelighed. Huorfor ieg indted seer, at sliigdt[4] kunde skee wden pa en tyd lang[5]. *Vale.* Aff københaffns Slott den 15 *Sept: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 90/6 (fortsat):
Hvorpå jeg dig intet forholder [fortier], at det er mig ganske[1] ukært at fornemme din skrøbelighed [svaghed/sygdom], som dig er kommen til hånde. Men at du derfor skulle *dimitteris*[2] [afskediges], det er uhørt hos kristent folk, at man skulle skille sig ved en tjener, fordi han[3] er falden i nogen

skrøbelighed. Hvorfor jeg intet ser, at sligt[4)] kunne ske uden på en tid lang [uden for en vis tid, dvs. midlertidigt][5)]. *Vale.* Af Københavns Slot den 15. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester til hånde.

Brev 91/6 * 22. Septbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Kongen vil have nærmere Underretning om Ejendomsretten til Wandsbeck, inden han erklærer sig om Albert Baltser Bernts's …
Selve brevteksten til nr. 91 begynder først på Side 78; her på Side 77 står kun overskrift og indledningen til regesten.
Noter:
[1)] Kopien: „heel".
[2)] Kopien: „forløffuis af bestillingen".
[3)] Kopien: „skulle *dimittere* syne tyener, fordi dy".
[4)] Kopien: „Ieg seer indted, Sliigdt at".
[5)] Om de formentlige Grunde til dette Skridt af Korfits Ulfeldt jvfr. Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, 130 ff. Det kan bemærkes, at Prins Christian i et Brev fra Nykjøbing af 5. Oktbr. 1645 til Korfits Ulfeldt, i hvilket han bad ham udrette noget hos Kongen med Hensyn til Foræringerne til Kongen af Polens Bryllup, tilføjede, at han regnede paa, at Ulfeldt vilde kunne forrette dette, „eftersom jeg tænker vel, at man insensibiliter bringer Eder til Eders Hofmesters Bestilling igjen" (Geh. Ark., Danske Kong. Hist. Nr. 97). Af de følgende Breve fra Kongen til Korfits Ulfeldt fremgaar, at han ikke har været suspenderet fra sin Stilling. Oplysende ere for øvrigt nogle Breve fra den franske Gesandt de la Thuillerie til Brienne. I et af 16. Septbr. (n. St.) hedder det, at Ulfeldts og Christen Thomesens Fraværelse har ladet dem miste noget af deres Anseelse; han og Prins Christian arbejde paa at gjenoprette den og have i den Anledning den foregaaende Dag haft en lang Konference. 7. Oktbr. (n. St.) skriver han, at Prinsen og han have formaaet Ulfeldt til ikke at opgive sin Stilling og slutte et Forlig, som gaar ud paa, at han bevarer sit Embede, men giver Afkald paa alle smaa Funktioner (Udenrigsministeriets Arkiv i Paris).

Side 78

Brev 91/6 * 22. Septbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 77*
Til Korfits Ulfeldt.
Kongen vil have nærmere Underretning om Ejendomsretten til Wandsbeck, inden han erklærer sig om Albert Baltser Bernts's Begjæring desangaaende. Hvis Christoffer Gjøe vil sælge noget Tømmer, maa han først føre det til Kjøbenhavn. — Geh. Ark.
Ieg haffuer aff dyn skriiffuelse forstanden Albredt Baldtzer[1)] begering wandysberg angaendis, Huorpa Ieg dig indted forholder, At ieg uel haffuer for nogen tyd hørdt deraf, at greff Pens den affhende uylle, mens indted tiil huem, Mens ieg haffuer inted uyldt myske mig derudi, aldenstund mig uar vbekendt, *sub quo titulo* myn datter Sophiia besad den, Tii om der Er En Riichtig *donatio* skeed, da kommer samme myn datter och inted greff Pens Pengen tyl for samme gard. Huorfor Ieg Ma Endeligen først werre Ret *informerit* derudi, førend ieg kan Erklere mig derpa, Ty Ellers da *tracterede* Ieg dy sager, som uar snorret(?) ymod myn datter, Och ieg Indrømmede dy hamborger, at derris geleyde giick lenger ind y holsten End før, om samme gard kam y Borger folckis hender[2)].

Christoffer gøiies tømmer angaendis, da er ded Best, at hand skaffer ded hiid, om hand uyl Selge ded, Sa kan holmen fa ded, som der tiiener, Och andre kan faa ded, dennom tyener. *Vale.* Aff køben: Slott den 22 *Sep: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiill hande.

Oversættelse af Brev 91/6:
Jeg haver af din skrivelse forstået Albredt Baldtzer[s][1] begæring, Wandsberg [Wandsbeck] angående, hvorpå jeg dig intet forholder [fortier], at jeg vel haver for nogen tid [siden] hørt deraf, at grev Pens [Pentz] den afhænde ville, men ikke til hvem. Men jeg haver intet villet myske [blande] mig derudi, eftersom mig var ubekendt, *sub quo titulo* [under hvilken adkomst] min datter Sophiia besad den, thi om der er en rigtig [gyldig] *donatio* [gave] sket, da tilkommer samme min datter og ikke grev Pens pengene for samme gård. Hvorfor jeg må endeligen [til slut] først være ret *informerit* [underrettet] derudi, førend jeg kan erklære mig derpå, thi ellers da *tracterede* [behandlede] jeg de sager, som var snørret(?) [imod?] imod min datter, og jeg indrømmede [gav] de hamborgere, at deres *geleyde* [frit lejde/rettighed] gik længere ind i Holsten end før, om samme gård kom i borgerfolks hænder[2].
Christoffer Gøjes tømmer angående, da er det bedst, at han skaffer det hid, om han vil sælge det, så kan Holmen få det, som der tjener [har brug for det], og andre kan få det, dennem [som] det tjener. *Vale.* Af Købn.[havns] Slot den 22. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester til hånde.

---

[1] Albert Baltser Bernts.
[2] Jvfr. Brevet af 4. Oktbr. 1645. I Aaret 1564 havde Henrik Rantzau kjøbt Wandsbeck af den bekjendte gottorpske Kansler Adam Tratziger, og kort efter opførte han i Stedet for den gamle Bygning et nyt Slot, der fik Navnet Wandsburg, hvilket Navn dog efterhaanden afløstes af det gamle. 1614 solgtes Godset til Christian IV, der lod det bestyre, bl. a. af Bernt v. Hagen, kaldet Geist (Brevene 1632—35 S. 317); men omtr. 1641 afstod Kongen det tilligemed en Sum Penge til Christian Pentz mod at faa Godset Neudorf og Byen Lütjenburg. Den nye Ejer afhændede allerede 8. Decbr. 1645 Godset til Albert Baltser Bernts i Hamborg (for 39,000 Rdl.), og 22. Febr. 1646 stadfæstede Kongen denne Handel (Zeitschr. des Vereins für hamburg. Gesch. III, 371 ff. Her henføres Kongens Salg …

Side 79

Brev 92/6 * 27. Septbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Lensmanden paa Vordingborg skal ansætte en anden Færgemand ved Vordingborg i Stedet for sin Skriver. — Geh. Ark.

Epthersom Ieg Erfahrer, at H: frederich Reedtz haffuer saat En aff hans skriiffuer tyl ferremand ued warenborrig[1], Och sligdt kommer huermand wnderligdt for, at skriiffuer kommer nu til sligge bestilning, Da skaldtu tale med samme Redtz, att hand Seer sig om En dychtig ferremand, Och saframdt den forrige ferremandtz sønr, som haffuer tyendt heer pa fladen, kan Sette lowen och

wyssen, att hand uyl holde aldting ferdig sammestedtz, at ingen deroffuer kan klage, daa Er hand Sa god som En anden, ty hand kan indted dertyl, att hanss fader uaar En Bernhytter. *Vale.*
Køben: Slott den 27 *Sep: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 92/6:
Eftersom jeg erfarer, at hr. Frederich Reedtz [Reedtz] haver sat en af hans skrivere til færgemand ved Warenborrig [Vordingborg][1)], og sligt kommer hvermand underligt for, at [en] skriver kommer nu til slig[t] bestilling, da skal du tale med samme Reedtz, at han ser sig om [efter] en dygtig færgemand. Og for så vidt den forrige færgemands søn, som haver tjent her på flåden, kan sætte loven og vissen [stille sikkerhed?], at han vil holde alting færdig sammesteds, så ingen derover kan klage, da er han så god som en anden, thi han kan intet [ved] dertil, at hans fader var en bernhytter [en af lav herkomst / hjemløs?]. *Vale.*
Købn.[havns] Slot den 27. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thom[m]issen til hånde.

Brev 93/6 * 28. Septbr. 1645

Til Rigsraadet.
Kongen imødegaar dets Ytring om Tilstrækkeligheden af Rigets Indtægter i de foregaaende Aar. Der maa ske en Forandring …
Selve brevteksten til nr. 93 begynder på Side 80; her på Side 79 står kun overskrift og indledningen til regesten.

[2)] *(fortsat fra Side 78)* …til Aar 1640, og der siges, at Pentz tiltraadte Besiddelsen 14. Juni 1641, hvorimod Salget i forrige Bind S. 225 efter de der anf. Kilder er henlagt til A. 1642).
[1)] Om Vordingborg eller Hvidenger (Hviding) Færgested se Hist. Tidsskr. 5. R. IV, 729 f. Et Brev fra Frederik Reedtz af 7. Maj 1645 til Otte Krag viser, at han da var meget ivrig for at sikre sig, at Færgegaarden, hvis den daværende Færgemand kom derfra, blev given til en af hans gamle Tjenere, hvem han havde givet Løfte derpaa (Breve til Oversekretæren Otte Krag, Geh. Ark.).

Side 80

Brev 93/6 * 28. Septbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 79*
Til Rigsraadet.
Kongen imødegaar dets Ytring om Tilstrækkeligheden af Rigets Indtægter i de foregaaende Aar. Der maa ske en Forandring med Lenene, og det haster med at skaffe nye Indtægtskilder. Raadet skal erklære sig om, hvem man kan sende til Jylland og Skaane for at undersøge Bøndernes Tilstand. — Geh. Ark.

Wy haffuer aff dy gode herrers danmarckis Riigis Radtz vnderdanige Suar pa thuende uorris *propositioner* forstanden derris vnderdanige Erklering, Huorpa uy dy gode herrer Nadigst inted forholder. At Riigens Indkomst y dy forrige aringer, som *Alligeris*, pa nogit Neer haffuer kundt Na tiil, ded kan uy os inted Errindre, at uy haffuer uerrit y den mening, Huorfor ded bør *demonstreris*,

at uy sammetiid haffuer y dy made uerit Ens med Riigens Raad. At uorris Indkomst siiden deraff skulle uerre forbedrit, at uy haffuer myst sa mange lande och *prouinsier*, ded seer uy inted. At ded indted Er Radeligdt, at fogeder och skriiffuer skal Rade for *Cronens* lehn, derudi Erre uy y samme mening med dy gode herrer, Mens lensmendens genandt bør at gørris saledis och lehnen leggis sammen, at uy och *Cronen* kan staa derued. At dy gode herrer formener dennom at uylle fynde pa dii myddel, at ded kan Na tiil, Ded er mig heel kerdt at fornemme, Och uyl ønske, at ded med ded første ma settis y werck.
Mens at ded inted kan ske, førend uy ingen geworben folck ydermere behøffuer, Ded uyl falde os for tungdt at bye Epther.
Och Eptherdi ded Er høiieligen fornøden, at nu strax sendis *commissarier* henad Iudland och Skaane, som Steed for steed kan Erfahre Bøndernis tilstand, at man derepther siig kan rette, Da skal dy gode herrer lade oss derris mening forsta, wed huem sliigdt kan pa huerdt sted forrettis.
Befahlendis hermed dy gode herrer samdt och y seer den Allerhøiiestis beskermelse. Aff køben: Slott den 28 *Septem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad tiil hande.

Oversættelse af Brev 93/6 (fortsat):
Vi haver af de gode herrer Danmarks Riges Råds underdanige svar på tvende [to] af vores *propositioner* [forslag] forstået deres underdanige erklæring, hvorpå vi de gode herrer nådigst intet forholder [fortier]. At Rigens indkomst i de forrige åringer [år], som *alligeris* [anføres/påberåbes], på noget nær har kunnet nå til [slå til], det kan vi os ikke erindre, at vi haver været i den mening [af den opfattelse], hvorfor det bør *demonstreris* [påvises], at vi samme tid haver i de[n] måde været ens med [enige med] Rigens Råd. At vores indkomst siden deraf skulle være forbedret, når vi haver mistet så mange lande og *prouinsier* [provinser], det ser vi ikke. At det ikke er rådeligt, at fogeder og skrivere skal råde for *Cronens* len, derudi er vi i samme mening med de gode herrer, men lensmændenes genant [afgift/svarelse] bør at gøres således og lenene lægges sammen, at vi og *Cronen* kan stå derved [bestå]. At de gode herrer formener [mener] dem [sig] at ville finde på de midler, at det kan nå til, det er mig helt kært at fornemme, og [jeg] vil ønske, at det med det første må sættes i værk.
Men at det ikke kan ske, førend vi ikke ydermere behøver noget hvervet [lejet] folk [tropper], det vil falde os for tungt at bie efter [vente på].
Og eftersom det er højligen fornødent, at der nu straks sendes *commissarier* [kommissærer] hen ad Jylland og Skåne, som sted for sted kan erfare [undersøge] bøndernes tilstand, at man derefter sig kan rette, da skal de gode herrer lade os deres mening forstå, ved hvem sligt kan på hvert sted forrettes [udføres]. Befalende hermed de gode herrer samt og især den allerhøjestes beskærmelse.
Af Købn.[havns] Slot den 28. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd til hånde.

Side 81
Brev 94/6 * 28. Septbr. 1645
Til Rentemestrene.
De skulle opgive, hvad Kjøbenhavns og Tryggevælde Len kunne indbringe. — Geh. Ark.
Rendtemeisterne skal lade mig wiide, huad køben: lehn om Aariit kan Indbringe med uyst och wuist, *item* tryggeueyle Lehn[1)].
Køben: Slott den 28 *septem: Anno* 1645.
Christian.

Udskrift: Rendtemeisterne tiill hande.
Oversættelse af Brev 94/6:
Rentemestrene skal lade mig vide, hvad Købn.[havns] len om året kan indbringe med visst og uvisst [faste og uvisse indtægter], *item* [ligeledes] Tryggevælde len[1)].
Købn.[havns] Slot den 28. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

Brev 95/6 * 29. Septbr. 1645

Til Rigsraadet.
Kongen spørger, om et Forbund med Frankrig bør modtages eller ej. — Geh. Ark.

Eptherdi wy pa vnderskedtlige tyder Er besøgdt aff den fransøssiske abgesandter Om Nermere *Allianse* ymellom Danmarck Och franckrige, Och hand Nu pa Ny holder an om ded samme, vden thuiffuel fordi hand formener sig inted lenge Nuhmer at kunde holde siig op y disse kuarter,
Da Eptherdi tiil sliigdt att suare Endten Iaa eller Ney kan *inporterc* [importere] megit y framtyden, Da skal Riigenss Raad, som ued handen Er, med H: Christoffer wlfeldt Och dii, Som skrøbelige Erre, lade oss skriifftlig derris vnderdanige mening forsta, Om Samme *Alianse* skal *Accepteris* …

Oversættelse af Brev 95/6:
Eftersom vi på adskillige [forskellige] tider er besøgt af den franske *abgesandter* [udsending] om nærmere *Allianse* imellem Danmark og Frankrig, og han nu på ny holder an [anmoder] om det samme, uden tvivl fordi han formener [mener] sig ikke længe nu mere at kunne holde sig op [opholde sig] i disse kvarterer,
da eftersom [det] til sligt at svare enten ja eller nej kan *importere* [betyde/have vægt] meget i fremtiden, da skal Rigens Råd, som ved hånden er [er til stede], med hr. Christoffer Ulfeldt og de, som skrøbelige er [svagelige], lade os skriftligt deres underdanige mening forstå, om samme *Alianse* skal *accepteris* [antages] … *(fortsætter på Side 82)*

[1)] 1642 angaves Kjøbenhavns Len at indbringe omtr. 5070 Rdl., efter at Lensmandens Genant, som beløb sig til 2200 Rdl., og anden Afkortning vare fradragne, og Tryggevælde Len at indbringe 671 Rdl. (Lensmandens Genant: 1516 Rdl.). Danske Saml. VI, 329 f. Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarch. 1872 S. 118 f. Over det første Len var Niels Vind, over det andet Sivert Urne Lensmand.

Side 82

Brev 95/6 * 29. Septbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 81*
Til Rigsraadet.
Kongen spørger, om et Forbund med Frankrig bør modtages eller ej. — Geh. Ark.
…Eller *Recuseris*[1)]. Befahlendis hermed dy gode herrer Samdt och y Seer den Allerhøiiestis beskermelse.
Aff køben: Slott den 29 *Septem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad tiil hande.

Oversættelse af Brev 95/6 (fortsat):
…eller *recuseris* [afvises][1]. Befalende hermed de gode herrer samt og især den allerhøjestes beskærmelse.
Af Købn.[havns] Slot den 29. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd til hånde.

Brev 96/6 * 30. Septbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Kongen udtaler sin Forundring over, at han har kunnet underskrive Rigsraadets Betænkning, hvori der siges, at Rigets Indtægter i de senere Aar have været tilstrækkelige. Det er paa høje Tid, at de forøges. — Geh. Ark.

Epthersom dig bekendt Er, huordthen Riigens Raadtz betenckende, som mig aff H: Mogens kaas och Iørgen Seefeldt tilstillit Er, *dirigerit* Er, sa och huad myt suar derpa verrit haffuer[2], Da Eptherdi dig sauel før som den tyd, som *Alligeris*, haffuer uerrit *Cronens* tylstand bekendt, Daa forundrer ieg myg Bylligen, att du haffuer saat dyn hand med vnder den snack[3], Tii att Riigens Indkomst …

Oversættelse af Brev 96/6:
Eftersom dig bekendt er, hvorhen [i hvilken retning] Rigens Råds betænkende [erklæring], som mig af hr. Mogens Kaas og Jørgen Seefeldt [Seefeld] tilstillet er, *dirigerit* [rettet] er, så og hvad mit svar derpå været haver[2], da eftersom dig såvel før som den tid, som *alligeris* [anføres], haver været *Cronens* tilstand bekendt, da forundrer jeg mig billigen [med god grund], at du haver sat din hånd med under den snak [det skriv][3], thi at Rigens indkomst … *(fortsætter på Side 83)*

---

[1] Rigsraadet foreslog, at Kongen skulde udnævne Kommissærer til at forhandle med den franske Gesandt, for at man bedre kunde komme paa det rene med dennes Ønsker, og i Henhold hertil bestemte Kongen Christen Thomesen Sehested og Jørgen Brahe til at underhandle med de la Thuillerie om Sagen. Enden blev, at der 5. Novbr. sluttedes et Forbund mellem Danmark og Frankrig paa 6 Aar (Slange S. 1376 f.). Jvfr. Brevet Nr. 112. De la Thuillerie skildrer Forhandlingernes Gang i flere af sine Breve til Brienne og Mazarin; han omtaler den imellem Rigsraaderne herskende Uenighed om Sagen og skriver 22. Oktbr. (n. St.) til Mazarin, at Kongen og nogle af Raaderne vare stemte for Alliancen, men andre imod den af Frygt for Spanien (Udenrigsministeriets Arkiv i Paris).
[2] Brevet Nr. 93.
[3] Underlig nok findes Korfits Ulfeldts Underskrift ikke under den Original af Rigsraadets Erklæring af 26. Septbr., som findes i Rigens Raads Breve, Fasc. 53.

Side 83
Brev 96/6 * 30. Septbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 82*
Til Korfits Ulfeldt.
Kongen udtaler sin Forundring over, at han har kunnet underskrive Rigsraadets Betænkning, hvori der siges, at Rigets Indtægter i de senere Aar have været tilstrækkelige. Det er paa høje Tid, at de forøges. — Geh. Ark.

…Indted Nogiit Neer haffuer kundt strecke tyl y dy Ariinger, som Neffnis, ded Er dig nocksom bekendt, ty hafde ded sa uerrit, da haffde Ieg indted hafft behoff at forstreck[e] Rendttekammerit med sa mange pening, som sked Er. Och om ded Endskøndt sa uar, som sagdt Er, da motte Ieg uel uyde, aff huad arsag den Store forlust, som *Cronen* y dy mange lande och folck, som bordte Er, lyd haffuer, med stylletyen gaas forby.
Att Riigens Rad uyl tencke pa myddel, at *Cronen* kan hiielppis, ded kommer heel syldig y lauyt, ty haffde ded skeed, dentyd dy først loffuede mig ded, da haffde ieg nu fleere penge, End ieg haffuer. Huorfor ded Er best, at uy gaar den uey, som gennist Er, Nemblig at ded, som gud y himmelen aff Nade haffuer Eptherladt *Cronen*, At ded wden nogens anseelsse anuendis tyl Myn och Regeringens fornødenhed, Tii ieg Er nu alfor gammel dertiil, at Ieg skulle lade mig Nogit offuertale. *Vale.*
Køben: slott den 30 *Septem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 96/6 (fortsat):
…ikke noget nær har kunnet strække til i de åringer [år], som nævnes, det er dig noksom [tilstrækkeligt] bekendt, thi havde det så været, da havde jeg ikke haft behov [nødvendigt] at forstrække [forskyde] Rentekammeret med så mange penge, som sket er. Og om det endskønt så var, som sagt er, da måtte jeg vel vide, af hvad årsag den store forlist [tab], som *Cronen* i de mange lande og folk, som borte er, lidt haver, med stiltien [i stilhed] går forbi [forbigås].
At Rigens Råd vil tænke på midler, at *Cronen* kan hjælpes, det kommer helt sildig [sent] i lav [i orden], thi havde det sket, dengang de først lovede mig det, da havde jeg nu flere penge, end jeg haver. Hvorfor det er bedst, at vi går den vej, som genest [mest ligetil] er, nemlig at det, som Gud i himmelen af nåde haver efterladt *Cronen*, at det uden nogens anseelse [uden persons anseelse] anvendes til min og regeringens fornødenhed, thi jeg er nu alt for gammel dertil, at jeg skulle lade mig noget overtale. *Vale.* Købn.[havn], slot den 30. september anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester til hånde.

Brev 97/6 * 1. Oktbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Da det er ham, der har sagt Rigsraadet, at Rigets Indtægter næsten kunne strække til, skal han opgive deres Størrelse, medens Kongen vil give Oplysning om Udgifternes Beløb. Rigsraadet kan ikke blive hjemsendt, før der er skaffet Ligevægt tilveje mellem Indtægt og Udgift. — Geh. Ark.

Wdaff dyt suar pa myn skriffuelse, *Cronens* Indtecht och vdgiifft angaendis, kan Ieg mercke, dig at haffue *informerit* Riigens Raad, att Indkomsten pa Nogit Neer kunde strecke tiil (huilcken Eptherretning dy dannemend indted haffde Naad huos den gammel Hoffmeister walckendorp), Huorfor du skaldt lade mig bekomme Riigens wysse Indkomst, huorymod ieg uyl lede herfor Riigens …

Oversættelse af Brev 97/6:
Ud af dit svar på min skrivelse, *Cronens* indtægt og udgift angående, kan jeg mærke, at du haver *informerit* [underrettet] Rigens Råd, at indkomsten på noget nær kunne strække til (hvilken efterretning de dannemænd [gode mænd] ikke havde fået hos den gamle hofmester Walckendorp

[Walkendorf]), hvorfor du skal lade mig bekomme [få] Rigens visse [faste] indkomst, hvorimod [hvorover for] jeg vil lade herfor Rigens … *(fortsætter på Side 84)*

Side 84

Brev 97/6 * 1. Oktbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 83*

Til Korfits Ulfeldt.
Da det er ham, der har sagt Rigsraadet, at Rigets Indtægter næsten kunne strække til, skal han opgive deres Størrelse, medens Kongen vil give Oplysning om Udgifternes Beløb. Rigsraadet kan ikke blive hjemsendt, før der er skaffet Ligevægt tilveje mellem Indtægt og Udgift. — Geh. Ark.
…Nøduendige vdgiifft, huoraff man kan Erfahre, Om Indkomsten kan Naa tyl eller Icke. Att sliigdt Nu kan med ded første settis y werck, Ded kan fuardt(!) hiielppe pa Riigens Raadtz *dimission*, Tii førend Ieg haffuer ded saa klardt, at Ieg kan tage och føle der pa, da hører Ieg Nu Indted op, førend Ieg Er uyss pa, huad skee kan. Heer Er Icke En, Endten Adel Eller wadel, som forstrecker *Cronen* med En daler, at Riigens Raad kan andiit siige, wden at densamme bør att haffue siit Igen. Huorfor skulle Ieg myste myt, som Ieg haffuer hafft Større umag for, End dy andre haffuer hafft for derris?
Vale. Aff køben: Slott den 1 *Octobris Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 97/6 (fortsat):
…nødvendige udgift, hvoraf man kan erfare, om indkomsten kan nå til eller ikke. At sligt nu kan med det første sættes i værk, det kan snart(!) hjælpe på Rigens Råds *dimission* [hjemsendelse], thi førend jeg haver det så klart, at jeg kan tage og føle derpå, da hører jeg nu ikke op, førend jeg er vis på, hvad ske kan. Her er ikke en, enten adel eller vadel [af høj eller lav byrd], som forstrækker *Cronen* med en daler, at Rigens Råd kan andet sige, uden at densamme bør at have sit igen [tilbage]. Hvorfor skulle jeg miste mit, som jeg haver haft større umage for, end de andre haver haft for deres?
Vale. Af Købn.[havns] Slot den 1. oktober anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester til hånde.

Brev 98/6 * 4. Oktbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Om Wandsbeck, som Kongen ikke vil lade komme i Hænderne paa en Kjøbmand. Om en Samtale, Kongen har haft med Kansleren angaaende Kronens Underballance. — Geh. Ark.

Ieg haffuer aff dyn skriiffuelse, den gard wandisbeck angaendis[1)], forstanden din mening, Mens du haffuer glemdt at sette derhuos, huor pengen skal komme fra, ty Rygit kan indted anmodis nogiit for ded sted skiild, Och myn datter kan ingen wyshed haffue pa pengen, uden dy staar *in deposito*. Greff Penss kan man Nock lade forsta, at man uyl uyde, til huem hand dedsamme uyl affhende, Eptherdi hannem bekendt Er, huorfor Ieg købdte samme gaard. Mens att ieg densamme skulle Indrømme En købmand[2)], fordi hand haffuer siig selffuer til profiit ladiit mig bekomme alle allehande waare, ded seer Ieg Indted huorfor.

Oversættelse af Brev 98/6:
Jeg haver af din skrivelse, den gård Wandisbeck [Wandsbeck] angående[1)], forstået din mening, men du haver glemt at sætte derhos, hvor pengene skal komme fra, thi Riget kan ikke anmodes noget for det steds skyld, og min datter kan ingen vished have på pengene, uden [med mindre] de står *in deposito* [i depot]. Grev Penss [Pentz] kan man nok lade forstå, at man vil vide, til hvem han densamme vil afhænde, eftersom ham bekendt er, hvorfor jeg købte samme gård. Men at jeg densamme skulle indrømme [overlade] en købmand[2)], fordi han haver til sin egen profit ladet mig bekomme [få] alle allehånde varer, det ser jeg ikke hvorfor. *(fortsætter på Side 85)*

[1)] Jvfr. ovfr. S. 78.
[2)] Nemlig Albert Baltser Bernts.

Side 85

Brev 98/6 * 4. Oktbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 84*
Til Korfits Ulfeldt.
Om Wandsbeck, som Kongen ikke vil lade komme i Hænderne paa en Kjøbmand. Om en Samtale, Kongen har haft med Kansleren angaaende Kronens Underballance. — Geh. Ark.
Ieg uar y tag med Chanseleren y dag for Predycken[1)] at Erfhare, huorfra ded *Modicum* skulle komme, som *Cronen* fattis y Indtechten, Mens Ieg kunde indted bliiffue wiiss aff hans Suar. I dedsamme uy talede om sliigdt, da kam Rendttemeisteren Beck gaendis med offuerslagit aff Hoffstathen y handen, Som Ieg kaldede tyl mig Och Spurde hannem ad, huor megit ded Modicum beløb sig. Da suarede hand, at ded uar nogit offuer 80 tussind daler, Huorpa ieg sagde strax til Chanseleren: Der haffuer y Summen, huorepther y kan *ordinere* alting. Da merckede ieg well, at hand haffde ingen ørren dertiil.
Ieg mercker uel meningen, at Ieg skulle bliiffue y betryck, och Adelen skulle herepther som før Nyde *Cronens* Lehn, som Indted kan skee, om ieg skal haffue nogit deraff. *Vale.*
Køben: Slott den 4 *Octo: Anno* 1645.
Christian.
Ieg haffuer siiden talit med Hans Bøiiessen Om wandisbeck gaard, da Errindrede hand mig, at samme gard Er skiifft greff pens tyl for Nogit godtz, som ieg fyck aff hannem[2)], huorfor ded uyl først Erfahris, *quo titulo* myn datter haffuer samme wandisbeck aff greffuen.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 98/6 (fortsat):
Jeg var i tag [i samtale] med Kansleren i dag før prædiken[1)] at erfare, hvorfra det *modicum* [beløb/den smule] skulle komme, som *Cronen* fattes [mangler] i indtægten, men jeg kunne ikke blive vis af hans svar. I det samme vi talede om sligt, da kom rentemesteren Beck gående med overslaget af hofstaten [hofholdningens budget] i hånden, som jeg kaldte til mig og spurgte ham ad, hvor meget det *modicum* beløb sig. Da svarede han, at det var noget over 80 tusind daler, hvorpå jeg sagde straks til Kansleren: Der haver I summen, hvorefter I kan *ordinere* [indrette] alting. Da mærkede jeg vel, at han havde ingen øren dertil [ikke ville høre efter].
Jeg mærker vel meningen, at jeg skulle blive i betryk [i knibe], og Adelen skulle herefter som før nyde *Cronens* len, som ikke kan ske, om jeg skal have noget deraf. *Vale.*
Købn.[havns] Slot den 4. oktober anno 1645.
Christian.

Jeg haver siden talt med Hans Bøiiessen [Bøjesen] om Wandisbeck gård, da erindrede han mig [mindede mig om], at samme gård er skiftet [tilbyttet] grev Pens for noget gods, som jeg fik af ham[2)], hvorfor det vil først erfares [undersøges], *quo titulo* [med hvilken adkomst] min datter haver samme Wandisbeck af greven.
Udskrift: Rigens Hofmester til hånde.

Brev 99/6 * 7. Oktbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Rigsraadet skal erklære sig om, hvor meget Foræringen til den franske Gesandt de la Thuillerie bør være værd, og hvornaar den kan blive betalt. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.

Selve brevteksten til nr. 99 begynder på Side 86; her på Side 85 står kun overskrift og regesten.

[1)] 4. Oktbr. var en Lørdag.
[2)] Lütjenburg og Neudorf.

Side 86
Brev 99/6 * 7. Oktbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 85*
Til Korfits Ulfeldt.

Rigsraadet skal erklære sig om, hvor meget Foræringen til den franske Gesandt de la Thuillerie bør være værd, og hvornaar den kan blive betalt. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.

Ieg talede y gar med Chanseleren om den forehring, der skal giiffuis den fransøssiske Abgesandt, och lod hannem dette herhosføiiede Smycke see[1)], Huorpa hand lod siig mercke, at den uille uerre aff større *importans*, Som ieg ochsa mener, om man haffde Myddel eller *credit*, som fattis. Huorfor Riigens Rad skal lade mig uyde deris betenckende, huor høiit aff werd samme forehring skall werre, Och huor snardt betalningen kan falde, pa ded Ieg icke skal loffue mehre ud, end der kan bliiffue holden, Tii skulle dii, som haffuer nogit aff sliigdt att selge, som dertil kunde tiiene, biie epther betalningen, da uyl dy haffue Rendte aff pengen. *Vale.* Aff københ: Slott den 7 *Octob: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 99/6 (fortsat):
Jeg talede i går med Kansleren om den foræring, der skal gives den franske *abgesandt* [udsending], og lod ham dette hosføjede [vedlagte] smykke se[1)], hvorpå han lod sig mærke [gav udtryk for], at den ville være af større *importans* [betydning/værdi], som jeg også mener, om man havde midler eller *credit*, som fattes [mangler]. Hvorfor Rigens Råd skal lade mig vide deres betænkende [mening om], hvor højt af værd samme foræring skal være, og hvor snart betalingen kan falde, på det jeg ikke skal love mere ud, end der kan blive holdt, thi skulle de, som haver noget af sligt at sælge, som dertil kunne tjene, bie [vente] efter betalingen, da vil de have rente af pengene. *Vale.* Af Købn.[havns] Slot den 7. oktober anno 1645.
Christian.

Udskrift: Rigens Hofmester til hånde.

Brev 100/6 * Før 12. Oktbr. 1645

(uden overskriftsadresse)

Paategning paa et Udkast til en Skrivelse fra Rigsraadet til Anders Bilde, hvori denne underrettes om, at Kongen har erklæret sig tilfreds med hans Undskyldning[2]. — Geh. Ark., Rigens Raads Breve, Fasc. 53.
Nar ded kan bryngis mig by, at ded haffuer uerrit brugeligdt, At En aff Radit hafuer hafft den myndlighed, …

Oversættelse af Brev 100/6:
Når det kan bringes mig bi [når det kan bevises for mig], at det haver været brugeligt [skik], at en af Rådet haver haft den myndighed, … *(fortsætter på Side 87)*

---

[1] Jvfr. ovfr. S. 56. 23. Aug. er indleveret i Kongens eget Kammer, ham selv til Hænde, et Guldlaag til en Kontrafej-Bøsse med 27 „storagtige" Diamanter i, taxeret til 2000 Rdl., og 2. Sept. er indleveret sammesteds et Guldsmykke med 33 Diamanter, taxeret til 180 Rdl., begge bestemte til Foræringer til den franske Gesandt (Rentemestr. Regnsk.).
[2] I Uddrag lyder Udkastet saaledes: En Skrivelse fra Anders Bilde til nogle af Rigsraadet om „den Hovedpenges Udgift" har vakt den Mistanke hos Kongen, at han dermed har villet beskylde denne for ved Propositionen [om denne Afgift] at have handlet mod Adelens Friheder og Privilegier. Af hans Erklæring erfarer Kongen imidlertid nu, at han fralægger sig dette paa det højeste og mener, at han har udført det Hverv, han havde sammen med Hr. Mogens Kaas, med al underdanig …

Side 87

Brev 100/6 * Før 12. Oktbr. 1645 — *fortsættelse fra Side 86*

Paategning paa et Udkast til en Skrivelse fra Rigsraadet til Anders Bilde, hvori denne underrettes om, at Kongen har erklæret sig tilfreds med hans Undskyldning. — Geh. Ark., Rigens Raads Breve, Fasc. 53.

…at hand haffuer maadt Meystere ded, som konningen med Radiit Erachter gaat at uerre, da Er dette uel *stylerit*. Mens Eptherdi ieg formener uyst, at Anders Bylde indted tør suerge, sig ymod ingen at hafue ladiit mercke, førend Adelen kam sammen y Othense, At den *Modus contribuendi* indted behagede hannem, Da staar dette *concept* mig inted an. Tii haffde hand giiordt ded, som hand haffde burdt at gørre, da haffde hand *ipsa hora*, dentiid hand fiick befaling pa at *proponere* Adelen ded, som bekendt Er, at haffue Strax hafft bud hiid til hans medbrødre, førend ded haffde bleffuen saat y werck, Och begerit aff dem, at dy uylle anholde huos mig, at samme *Modus* haffde mat bliffue forandritt[1].

Oversættelse af Brev 100/6 (fortsat):
…at han haver måttet mestre [råde over/bestemme] det, som kongen med Rådet agter godt at være, da er dette vel *stylerit* [affattet]. Men eftersom jeg formener [mener] vist, at Anders Bylde [Bilde]

ikke tør sværge sig imod, at [have] ladet ingen mærke [ikke over for nogen have givet udtryk for], førend Adelen kom sammen i Othense [Odense], at den *Modus contribuendi* [bidragsmåde] ikke behagede ham, da står dette *concept* [udkast] mig ikke an [tiltaler mig ikke]. Thi havde han gjort det, som han havde burdet at gøre, da havde han *ipsa hora* [i selve timen/straks], dengang han fik befaling på at *proponere* [foreslå] Adelen det, som bekendt er, straks haft bud hid til hans medbrødre, førend det havde været sat i værk, og begæret af dem, at de ville anholde [henvende sig] hos mig, at samme *Modus* havde måttet blive forandret[1)].

[2)] *(fortsat fra Side 86)* …Lydighed; ved sin Skrivelse har han blot villet underrette sine Medbrødre i Raadet om, hvad der passerede paa Mødet i Odense, og give dem at forstaa, at Adelen vilde have tilbudt at kontribuere langt mere paa en anden Maade, hvorfor det havde været at ønske, at man ikke havde tilraadet Kongen at begjære hin Art af Kontribution. Raaderne have paa bedste Maade forebragt denne Erklæring for Kongen, og denne har tilladt dem at tilskrive Anders Bilde, at han var tilfreds med den og herefter vilde være ham en naadig Herre og Konge.

[1)] Kongens Indvending bevirkede, at der blev indskudt følgende foran Udtalelsen om Kongens Tilfredshed: „Endog huis K: M: med de hoeswerende Rigens Raad en gang for got anseer och decreterer, billigen burde att werre aff den respect, at det aff en eller tou frawerende Raad, Som maa schee om Alting Iche kunde werre informerit, Iche schulle disputeris och scrupuleris, och hans K: M: naadigst formener, att hand billigen haffde burdt, førend propositionen for Adelen schedde, wed Sine medbrødre aff raaditt vnderdanigst anholde hoes hans K: M:, Att den modus contribuendi kunde haffue bleffuit forandritt, och den Iche Siden censurerer och improberer." Saaledes forandret forelagdes der Kongen et nyt Udkast, hvorpaa han egenh. har skrevet: „Med dette *concept* Er Ieg uel tilfriidtz. Køben: den 12 *Octo: Anno* 1645. Christian." Ogsaa dette andet Udkast har han dog tænkt paa at ville have ændret, thi han har i Randen tilføjet: „Ded skulle haffue uerrit, før ded haffde bleffuen *proponerit* Adelen, Eller och dy haffde faatt smag pa *propositionen*, och icke siiden, dentyd faast huermand uyste *propositionen* wdenad." Dette har han …

Side 88

Brev 101/6 * 12. Oktbr. 1645

Til Rentemestrene.
De skulle gjøre en Fortegnelse over al Kronens Indtægt med Undtagelse af Sundtolden og ligesaa over Udgiften før den sidste Krig. — Geh. Ark.

Rendtemeisterne Skal gørre En *designation* pa aldt *Cronens* Indtecht y Dannemarck och Norrie, Den komme och fra, huorfra den komme kan, Tollen y Sundit vndertagen, Och siiden gørre En *designation* pa vdgiifften, Som den war, førend dette Indfald Skedde.
Aff køben: Slodt den 12 *Octobris Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande.

Oversættelse af Brev 101/6:
Rentemestrene skal gøre en *designation* [fortegnelse] på al *Cronens* indtægt i Danmark og Norge, [hvor] den kommer og fra [hvor], hvorfra den komme kan, tolden i Sundet undtagen, og siden gøre en *designation* på udgiften, som den var, førend dette indfald [krigen] skete.
Af Købn.[havns] Slot den 12. oktober anno 1645.

Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

Brev 102/6 * 13. Oktbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Opgivelse af et Spørgsmaal, der skal stilles til Holger Rosenkrands med Hensyn til Hammershuses Overgivelse. — Geh. Ark.
Holger Rossenkrandtz skal her y Riigens Radtz pahør adspørris, Huorfor hand indted haffuer besat hussit saa Sterck med folck, som behoff giiordis, Tii om hand Skøndt indted Epther hans begering indted fyck folck herfra, Daa Er folckit der pa landit y alle made sa gaadt, som dii war, som Iagede hannem deraff, Och om folcken der paa landit Indted haffuer kund' Omgais med gewehrid, som dy burde, da haffuer derudi ingen skiild uden hand, Som saa lenge haffuer hafft landit y forlehning[1)]
Och wiiste, huad Macht der la danmarck pa samme Pladtz.

Oversættelse af Brev 102/6:
Holger Rossenkrandtz [Rosenkrantz] skal her i Rigens Råds påhør adspørges, hvorfor han ikke haver besat huset [Hammershus] så stærkt med folk, som behøvedes, thi om han end ikke efter hans begæring fik folk herfra, da er folket der på landet i alle måder så gode, som de var, som jagede ham deraf [dem, der fordrev ham], og om folkene der på landet ikke haver kunnet omgås med geværet, som de burde, da haver derudi ingen skyld uden ham [er ingen anden skyld end hans], som så længe haver haft landet i forlening[1)] og vidste, hvad magt der lå Danmark på samme plads [hvor vigtig den plads var for Danmark]. *(fortsætter på Side 89)*

[1)] *(fortsat fra Side 87)* …imidlertid atter overstreget. Bagpaa den første Koncept har Kongen skrevet: „Ded Breff till Anders Bylde" og omtrent det samme paa den anden. Jvfr. ovfr. Nr. 84 og en nærmere Fremstilling af den hele Sag i Hist. Tidsskr. 4. R. III. 596 ff.
[1)] Holger Rosenkrands havde haft Bornholm i Forlening siden 1625.

Et par bemærkninger: øverst i notefeltet står den afsluttende del af note [1)] fra Side 87 (om Kongens påtegninger på koncepterne til Brev 100). Den anden note [1)] hører til Brev 102. Brev 102 fortsætter på Side 89. Send den, når du er klar.

Side 89

Brev 102/6 (slutning, fortsat fra s. 88)
Til Christen Thomesen Sehested.
Huad hand Nu hertil suarer, derepther uyl *interrogatoria* aff *commissarierne* anstyllis[1)]. *Vale.*
Køben: Slott den 13 *October Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 102/6 (slutning):
Hvad han nu hertil svarer, derefter vil *interrogatoria* [spørgsmålene] af kommissærerne anstilles [opsættes]. *Vale* [far vel]. Købn.[havns] Slot den 13. oktober anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 103/6 ✻ 13. Oktbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested(?).

Forholdsregler for de Kommissærer, der skulle sendes til Bornholm for at anstille Undersøgelser angaaende Øens Overgivelse. — Geh. Ark.
I den *Commission*, som dy thuende herremend skall haffue, som skal henad Borringholm, skal haffuis y acht, At ded, som dy uyl uyde aff geiistlige Och wersselige, indted skeer *tumultuarie*, mens *a part*, at den Ene inted ued, huorom den anden adspørris. Der uyl ochsa werre En *secretarius* med, som kan *protocollere* aldting[2]). Der uyl ochsa Endeligen settis *Interroga[to]ria* y *commissionen*, huorepther dy skall anstylle *inquisitionen*, som dy skall forrette. *Vale.* Køben: slott den 13 *Octo: Anno* 1645.
Christian.

Oversættelse af Brev 103/6:
I den *commission* [kommission/hverv], som de tvende herremænd skal have, som skal henad Bornholm, skal haves i agt [skal iagttages], at det, som de vil vide af gejstlige og verdslige [gejstlig og verdslig stand], ikke sker *tumultuarie* [i hast/forvirret], men *a part* [hver for sig], at den ene ikke ved, hvorom den anden adspørges [udspørges]. Der vil også være en *secretarius* [sekretær] med, som kan *protokollere* alting[2]). Der vil også endeligen [til sidst] sættes *interroga[to]ria* [spørgsmål] i *commissionen*, hvorefter de skal anstille *inquisitionen* [undersøgelsen], som de skal forrette. *Vale* [far vel]. Købn.[havns] Slot den 13. okto[ber] anno 1645.
Christian.

---

[1]) Jvfr. ovfr. S. 72 f.
[2]) Som ovfr. S. 75 anført, var det Sivert Urne, Flemming Ulfeldt og Kjeld Krag, der sendtes som Kommissærer til Bornholm. I Følge Thurah, Beskriv. over Bornholm S. 233, vare de allerede 29. Septbr. komne til Bornholm og brøde 8. Novbr. op derfra; men Kongebrevet af 13. Oktbr. til de to førstnævnte befaler dem, da de ere udsete til at bruges som Kommissærer ved de Svenskes Overgivelse af Bornholm, at møde saa betids i Kjøbenhavn, at de derfra kunne naa over til Øen til 30. Oktbr., da Overgivelsen skal finde Sted (Sjæll. Tegn. XXVIII, 459), og 21. Oktbr. fik de Fuldmagten hertil (Sjæll. Reg. XXI. 406). Passet for alle tre er af 12. Oktbr. (Sjæll. Reg. XXI, 411).

Side 90

Brev 104/6 ✻ 13. Oktbr. 1645[1])

Til Frederik Günther.
Der skal gøres Klavs v. Ahlefeldt forskellige Spørgsmål om Christian Pentz's Optræden i Glückstadt og om Generalmajor Bauers Opførsel i Jylland og Hertugdømmerne. — Geh. Ark.

Friderich gundter sol von dem *general Maior*[2]) vernemmen, was im von graff Pendtzen auffziige mit Eiinem vndt anderen in der glyckstadt bekandt ist, Insonderheit was dii vrsache gewessen, das der graff vndt H: key von Anefeldt vndt andere, so das kriigeswessendt anbefohlen, nit stallen können, *item* auss wass wrsach der graff Maior gundter[3]) ausserhalb der vestung gebrauchet vndt nit in der festung bleiiben lassen. *NB.* man wiil sagen, dass man dii Slyssel nit hatt dem graffuen trauen

wollen, welches ohne wrsach nit mus geskeen sein. *Item* wass im von *Maior* Bauuiir[4]) *comportament* in Iudtlandt vndt in den fiirstenthum bekandt.

Oversættelse af Brev 104/6:
Friderich Günther skal af *generalmajoren*[2]) forfare [få at vide], hvad der er ham bekendt fra grev Pentz om optrinene [*auffzüge*] med den ene og den anden i Glückstadt, i særdeleshed hvad årsagen har været til, at greven og hr. Kai von Ahlefeldt og andre, som havde krigsvæsenet befalet [anbetroet], ikke kunne standse det [*stallen*], *item* [ligeledes] af hvad årsag grev major Günther[3]) blev brugt uden for fæstningen og ikke ladt forblive inde i fæstningen. *NB.* man vil sige, at man ikke har villet betro greven nøglerne, hvilket ikke må være sket uden årsag. *Item* hvad der er ham bekendt om major Bauers[4]) *comportament* [optræden] i Jylland og i fyrstendømmet.

---

[1]) Datum efter Fred. Günthers Paategning. Han har foruden dette og Brevets Indhold noteret følgende paa det: „Item etwas mitt friderich von Bockwold zureden", hvilken Bemærkning vistnok er foranlediget ved Brevet Nr. 107.
[2]) Klavs v. Ahlefeldt.
[3]) Martin Günther blev baade 1644 og 1645 lejlighedsvis anvendt udenfor Glückstadt (Neues Staatsbürg. Mag. I, 880. 882. 885. 893 f.).
[4]) Der menes Generalmajor Frederik Bauer (se forrige Bind S. 120). 19. Novbr. 1645 fik Ove Gjedde Befaling til hurtigst at tilstille Kongen, der da var i Haderslev, alle Papirerne vedkommende Trætten mellem Grev Christian Pentz og Generalmajor Fred. Bauer, hvilke vare overgivne ham, Hannibal Sehested og Ditlev Reventlov til Gjennemsyn (Sjæll. Teg. XXVIII, 474). 16. Febr. 1645 havde Henrik Oldeland skrevet, at Striden mellem Bauer og Pentz var standset af Kaj Ahlefeldt (Breve til Oversekretæren Otte Krag i Geh. Ark.).

Side 91

Brev 105/6 ✻ 16. Oktbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Kongen har intet imod, at Grev Valdemar Christian træder i fransk Tjeneste. Kongen rejser den næste Dag til Kronborg. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml., 4., 980.
Ieg haffuer aff dyn Skriiffuelse forstanden, dyn Mening at werre, at Greff woldemar Christian er bedre y den fransossiske end y keysserlige tiieniste, Huorpa Ieg dig indted forholder. Safremdt Greffuen selffuer *inclinerer* derfor, da hauer ded syne weiie[1]). Heer er indted at hente for hannem vden att sliide tyden omsunst hen.
Ieg drager y morgen, Om Gud wil, henad *Croneborg*. *Vale.* Københaffuens Slott den 16 *Octob: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 105/6:
Jeg haver af din skrivelse forstået, din mening at være, at grev Woldemar Christian er bedre [tjent] i den franske end i den kejserlige tjeneste, hvorpå jeg ikke forholder dig [noget]. Såfremt greven selv *inclinerer* [hælder] derfor [dertil], da haver det sine veje [da har det sin gang]. Her er intet at hente for ham uden at slide tiden omsonst [forgæves] hen. Jeg drager i morgen, om Gud vil, henad *Croneborg* [Kronborg]. *Vale* [far vel]. Københavns Slot den 16. okto[ber] anno 1645.

Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 106/6 ✻ 19. Oktbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Et Pas til den kejserlige Resident sendes. Om Ansættelsen af Folk ved et Bjergværk i Norge og om deres Lønning. Geh. Ark.
Den Paass pa den keysserlige *Resident* fyndis herhuos[2]). Och Epthersom ieg fornemmer aff Berrighopmanden y Norrie[3]), at hand haffuer stor mod tyl Berriguerckit sammestedtz, Mens ded waar hannem indted mueligdt at tiiene for den besolding, som hand Nu haffuer, saoch Endeligen maa haffue En Offuer Berchmeiister, En … [fortsættes s. 92]
Oversættelse af Brev 106/6:
Det pas på [til] den kejserlige *Resident* findes herhos [vedlagt][2]). Og eftersom jeg fornemmer af bjerghovmanden [bjerghauptmanden/bjergværksdirektøren] i Norge[3]), at han haver stor mod [lyst] til bjergværket sammesteds, men [at] det var ham ikke muligt at tjene for den besolding [løn], som han nu haver, så og [og desuden] endelig [til sidst] må have en over-bergmester, en … [fortsættes s. 92]

---

[1]) Udfaldet blev dog det, at Grev Valdemar Christian 1646 rejste til Ærkehertug Leopold for at tjene ved den kejserlige Hær. Jvfr. Brevene Nr. 109 og 114.
[2]) Passet for den kejserlige Resident Georg v. Plettenberg udstedtes 19. Oktbr. (Inländ. Concepten).
[3]) Johan Christian Lepine, se forrige Bind S. 549.

Side 92

Brev 106/6 (slutning, fortsat fra s. 91)
Til Christen Thomesen Sehested.
… Berrichwerkis verwaldter och En Riigens skriiffuer tyl hiielp, huorfor du skaldt Om samme leiilighed tale med Offue gedde Och saa lade gørre En befahling tiil Stadtholderen om samme leiilighed Och derhuoss lade hannem forsta, att alle dii Persohner, med huad Naffn dii och Neffnis kan, bør att besoldis aff menige *partisipanter* och indted aff mig, aldenstund dii haffuer *profitten*. *Vale.* Frederigsborg den 19 *Octo: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiill hande.

Oversættelse af Brev 106/6 (slutning):
… bergværkets forvalter og en Rigens skriver til hjælp, hvorfor du skal om samme lejlighed tale med Ove Gjedde og så lade gøre en befaling til statholderen om samme lejlighed, og derhos lade ham forstå, at alle de personer, med hvad navn de end nævnes kan, bør besoldes [aflønnes] af menige *partisipanter* [deltagerne/aktionærerne i værket] og ikke af mig, alldenstund [eftersom] de haver *profitten* [udbyttet]. *Vale* [far vel]. Frederiksborg den 19. okto[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 107/6 ✻ 20. Oktbr. 1645

Til Frederik Günther.
Han skal spørge Frederik v. Buchwald, hvad denne veed om Generalmajor Bauers Opførsel i Hertugdømmerne. — Geh. Ark.
Weiil friderich von Buchwaldt Itzo hii verhanden, dem Ohne zueiffuel des *Maior* Bauiirs auffziige in den fiirstenthumen bekandt[1]), weiil Er sich Eiine geraume zeiit in Slessuich sich auffgehaldten, vndt Er an dem gottorpsken hoffue dessuegen guthen Nachricht haben kennen(!), Als sollestu dich zu im verfugen vndt von im Erfahren, was im daruon bekandt ist, worzu du Im disses beiigefugtes zustellen sollest.
Rossenburg den 20 *Octo: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Friiderich gundter zu handen.
Oversættelse af Brev 107/6:
Eftersom Friderich von Buchwaldt nu er her til stede, ham som uden tvivl *majoren* Bauers optrin [*auffzüge*] i fyrstendømmerne er bekendt[1]), eftersom han har opholdt sig en rum tid i Slesvig, og han derfor ved det gottorpske hof kan have god underretning [derom], så skal du forføje dig til ham og af ham erfare, hvad der er ham bekendt derom, hvortil du skal tilstille [overlevere] ham dette medfølgende [dette vedlagte].
Rossenburg [Rosenborg] den 20. okto[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Friderich Günther til hånde.

Brev 108/6 ✻ 21. Oktbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Han skal kjøbe en Foræring til den kejserlige Resident. Geh. Ark.
… [fortsættes s. 93]
Oversættelse af Brev 108/6:
… [fortsættes s. 93]

[1]) Jvfr. ovfr. S. 90.

Side 93

Brev 108/6 (slutning, fortsat fra s. 92)

Til Korfits Ulfeldt.
Eptherdi Chanseleren haffuer verrit heer och taliit om forehring til keysserens *Resident*, huorpa Ieg suarede, At ded uar best, att du saast dii(!) om Nogiit sliigdt, paded du kunde gørre køb med den, som ded haffuer, Och hand kan faa tyden och steden at uyde, Huor och Naar hand kan faa syne penge. *Vale.* Aff Rossenborg den 21 *Oct: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 108/6 (slutning):
Eftersom kansleren haver været her og talt om foræring til kejserens *Resident*, hvorpå jeg svarede, at det var bedst, at du så dig [om] efter noget sådant, [så] at du kunne gøre køb med den, som det haver, og han kan få tiden og stedet at vide, hvor og når han kan få sine penge. *Vale* [far vel]. Af Rossenborg [Rosenborg] den 21. okto[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 109/6 * 26. Oktbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Efter hans Raad har Kongen spurgt Rigsraadet om, i hvilken fremmed Stats Tjeneste Grev Valdemar Christian helst skulde gaa, men ikke faaet noget tilfredsstillende Svar. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml., 4., 980.
Epthersom dig bekendt er, huad ieg haffuer *communicerit* med dig om Greff woldemar Christians dondt[1]), Och huad dyn syste mening y dy made haffuer verrit, Nemblig at ieg kunde deroffuer fornemme Riigens Radtz betenckende, Huilckit ieg ochsa haffuer giiordt, Mens inted kund fornemme, at dy gør siig stor tancke derom, Aldenstund Chanseleren lod siig ymod mig y dag formercke, att dy uyste indted at rade mig y den Sag, Tii ded uar betenckligdt at rade at gaa endten til den ene eller anden party[2]), Greffuen waar kommen tyl den Alder, at hand kunde tage huylcken Party han wylle, Dog syndtis dem, att ded uar seckerst att ga tyl dy *Venetianer*. *Vale.*
Københ: Slott den 26 *Oct: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiill hande.

Oversættelse af Brev 109/6:
Eftersom det er dig bekendt, hvad jeg haver *communicerit* [meddelt/drøftet] med dig om grev Woldemar Christians sag [dondt = anliggende][1]), og hvad din sidste mening i den sag [made] haver været, nemlig at jeg derover kunne fornemme [indhente] Rigens Råds betænkende, hvilket jeg også haver gjort, men [jeg] kunne ikke fornemme, at de gør sig stor tanke derom, alldenstund [eftersom] kansleren i dag lod sig mod mig forlyde, at de ikke vidste at råde mig i den sag, thi det var betænkeligt at råde til at gå enten til den ene eller anden part[2]), [og at] greven var kommen til den alder, at han kunne tage hvilken part han ville, dog syntes dem, at det var sikrest at gå til *venetianerne*. *Vale* [far vel]. Købnh.[avns] Slot den 26. okto[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

---

[1]) Jvfr. Brevet Nr. 105.
[2]) Kejserens eller Frankrigs.

Side 94

Brev 110/6 * 27. Oktbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.

Han skal søge at formaa den franske Gesandts Badskjær til at tage Tjeneste hos Kongen. — Afskr. i Kgl. Bibl., Kallske Saml., 4., 439.

Epthersom ieg Erfahrer, dig at werre bekendt med den franşøssiske gesandters Badsker, da skaldtu werre der om, at du kandt *disponere* hannem derhen, at hand bliiffuer huoss mig y tyenisten, och derhuos Erfahre, huad hand begerer til besolding[1]). *Vale.* Rossenborg den 27 *Octob:*[2]) *Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 110/6:
Eftersom jeg erfarer, at du er bekendt med den franske gesandts barber [badsker = badskær/bartskærer, dvs. felttjener/kirurg], da skal du være derom [gøre dig umage for], at du kan *disponere* [formå/bevæge] ham derhen, at han bliver hos mig i tjenesten, og derhos erfare, hvad han begærer til besolding [løn][1]). *Vale* [far vel]. Rossenborg [Rosenborg] den 27. okto[ber][2]) anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

---

[1]) Modtagerens Paaskrift „tocante el barbero Frances Mons: Le Sage" giver Oplysning om Navnet paa den franske Badskjær, Charles le Sage. Han fik 2. Novbr. 1645 Bestalling som kongelig Livkirurg med en aarlig Løn af 700 Rdl., og denne Stilling beholdt han efter Thronskiftet 1648, idet han 20. Marts 1649 fik en ny Bestalling. Han døde her i Landet (Rentekammerets Bestallingsprotokol I, 52 f. (i Geh. Ark.). Nielsen, Kjøbenhavns Diplom. V, 345. Resenius, Inscriptiones Haffnienses S. 198. O. Wormii Epistolæ S. 940). I et fransk udat. Brev til Rigshofmesteren (Joachim Gersdorf) klager han over, at skjønt Kongen (Frederik III), da han afskedigede ham, lovede ham hans tilgodehavende Løn, har han intet kunnet faa af den trods daglig Ansøgning derom. Han gjør gjældende, hvad der mindre vel stemmer med de Oplysninger, Texten giver, at Christian IV „m'a faict quitter en Hollande bon apointement, que i'auois la pour toute ma vie honnestement, pour venir ici le seruir" (J. Gersdorfs Breve i Geh. Ark., Fasc. 7, Nr. 82). Mon ikke „den fransøske Balberer Lahorse", som Hans Rostgaard omtaler under Aaret 1646 (Dsk. Mag. 3. R. I, 259), skulde være le Sage?
[2]) Saaledes Langebeks Afskr. (i Geh. Ark.), hvorimod den i Texten fulgte har: 27 No:

Side 95

Brev 111/6 * 28. Oktbr. 1645

Til Rentemestrene.
Rothgieteren skal have noget af sit Tilgodehavende. — Geh. Ark.
Eptherdi at Rodtgetteren haffuer megit folck, som y denne tyd Erre wmystendis, Och hannem Staar megidt tyl for hans arbeiide, som hand giiordt haffuer, Da skall hannem gørris forstreckning med Nogle penge, Naar skee kan[1]).
Rossenborg den 28 *Octo: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne til hande[2]).

Oversættelse af Brev 111/6:
Eftersom rodgyteren [rødstøberen/kanonstøberen] haver meget folk, som i denne tid er umistende [uundværlige], og der står ham meget til for [udestår ham meget for] hans arbejde, som han gjort

haver, da skal der gøres ham forstrækning [forskud] med nogle penge, når ske kan[1]).
Rossenborg [Rosenborg] den 28. okto[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde[2]).

Brev 112/6 * 29. Oktbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Om Forhandlinger med den franske Gesandt om et Forbund mellem Danmark og Frankrig. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.
Ieg haffuer y Afftis forstanden aff dyn Skriffuelse ded, som den fransøssiske Gesandter haffuer *discurrerit* med dig om den *Alliansi* ymellom Danmarck och franckerige[3]), Huorpa Ieg dig inted forholder, At, eptherdi Riigens Raad er befahlit Epthermiddag at tale med Gesandten om samme *Allianse*, da erfahrer man vngeferlig hans endelig Mening derom. Naar nu sliigdt offuerstanden er, da skal hand y Afften epther Maltiid allene, om Gud … [fortsættes s. 96]
Oversættelse af Brev 112/6:
Jeg haver i aftes af din skrivelse forstået det, som den franske gesandt haver *discurrerit* [drøftet/forhandlet] med dig om den *alliance* imellem Danmark og Frankrig[3]), hvorpå jeg ikke forholder dig [noget], at, eftersom Rigens Råd er befalet at tale eftermiddag med gesandten om samme *alliance*, da erfarer man omtrentlig [vngeferlig] hans endelige mening derom. Når nu sådant overstået er, da skal han i aften efter måltid alene, om Gud … [fortsættes s. 96]

---

[1]) Af en (ikke egenhændig) Ordre fra Kongen af 31. Oktbr. 1645 ses, at Rothgieteren Klavs Dam skulde have Proviant af Provianthuset for 100 Rdl. (Orig. i Geh. Ark.). 20. Decbr. 1645 fik han paa Regnskab 500 Rdl. (Rentemestr. Regnsk.).
[2]) Modtaget samme Dag.
[3]) Jvfr. ovfr. S. 81 f. 30. Oktbr. udstedte Kongen en Fuldmagt for Christen Thomesen Sehested og Jørgen Brahe til at slutte Traktaten med de la Thuillerie (

Side 96

Brev 112/6 (slutning, fortsat fra s. 95)
Til Korfits Ulfeldt.
… uyl, komme her ud tiil mig. Sa uydt som Ieg endnu om hans forslag haffuer forstanden, da er ded hel betenckeligdt att indga. *Vale.* Rossenborg den 29 *Octob: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister till hande.

Oversættelse af Brev 112/6 (slutning):
… vil, komme her ud til mig. Så vidt som jeg endnu haver forstået om hans forslag, da er det højst betænkeligt at indgå [derpå]. *Vale* [far vel]. Rossenborg [Rosenborg] den 29. okto[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 113/6 * 29. Oktbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Om to Heste, som skulle forœres den franske Gesandt. — Geh. Ark.

Epthersom Ieg Nu uar pa Slottid y den mening, at der skulle haffue bleffuen Predyckit[1]) deroppe, dentyd ieg saa fornam, att der ingen latyn wylle wancke, da traad ieg Ind y stallen Och fandt der thuende heste, som Er hendt fra Anderskou tyll den fransoske gesandter[2]). Da Eptherdi ded uar myn mening, at dysamme skulle haffue uerrit Brune, sa fandt Ieg, att dy uar graa.
Saframdt nu samme haar behager hannem, da kan dii bliiffue heer, Ellers skall dy ydag gaa tilbage igen, at her kan komme thuende Brune hiid. *Vale.*
Rossenborg den 29 *Octo: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister til hande.

Oversættelse af Brev 113/6:
Eftersom jeg nu var på slottet i den mening, at der skulle have været prædiket[1]) deroppe, dengang jeg så fornam, at der ingen latin ville forefalde [wancke = være/forekomme], da trådte jeg ind i stalden og fandt der tvende heste, som er hentet fra Antvorskov [Anderskou] til den franske gesandt[2]). Da eftersom det var min mening, at de samme skulle have været brune, så fandt jeg, at de var grå. Såfremt nu samme farve [haar = hår/lød] behager ham, da kan de blive her, ellers skal de i dag gå tilbage igen, at her kan komme tvende brune hid. *Vale* [far vel]. Rossenborg [Rosenborg] den 29. okto[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 114/6 ✻ 29. Oktbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Han skal forhandle med en Person om at bringe et Brev til Kejseren angaaende Grev Valdemar Christians Indtrædelse i hans Tjeneste; han skal ogsaa tænke paa at skaffe Penge til denne Rejse, da Kongen slet ingen har tilovers. — Geh. Ark.
… [fortsættes s. 97]
Oversættelse af Brev 114/6:
… [fortsættes s. 97]

[1]) 29. Oktbr. faldt 1645 paa en Onsdag.
[2]) Jvfr. ovfr. S. 56 og 86.

Side 97

Brev 114/6 (slutning, fortsat fra s. 96)
Til Korfits Ulfeldt.
Epthersom dig bekendt Er, huad der Er *passerit*, greff woldemar Christian angaendis[1]), och at ded nu er kommen sa langdt, at Ieg pa hans wegne haffuer skreffuen keysseren tyl, y den mening att man gerne Sa greffuen y hans tieniste, Da Eptherdi Samme breff indted kan framskyckis uden ued Ett uyst bud, som kan bringe suar derpa Igen, Och ieg haffuer forstanden aff greffuens Marskalck[2]),

dig at uyde En, som dertyl tienlig kunde uerre, Da uyl med samme person handlis, att hand sig med samme breffue til keysserens hoff forføiier, Och tenckis pa middell, huormed samme Reiisse kan settis y werck, Tii huos mig fyndis y al sandhed ingen Penge. Ieg haffuer Icke y al myn macht mehre End 6000 daler, huormed Ieg skall hiielppe y wyndther bade heer och y fyrstendommen. Nu for faa dage siiden motte Ieg vndsette Rendteriit med dy Penge, som køckenskriiffueren skulle haffue att købe maad for. *Vale.* Rossenborg den 29 *Octo: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiill hande.

Oversættelse af Brev 114/6 (slutning):
Eftersom det er dig bekendt, hvad der er *passerit* [passeret/sket] angående grev Woldemar Christian[1]), og at det nu er kommet så langt, at jeg på hans vegne haver skrevet kejseren til, i den mening [håb] at man gerne [ville] se greven i hans tjeneste, da eftersom samme brev ikke kan fremskikkes uden ved et vist [pålideligt] bud, som kan bringe svar derpå igen, og jeg haver forstået af grevens marskal[2]), at du ved en, som dertil tjenlig kunne være, da skal med samme person handles [forhandles], at han sig med samme breve til kejserens hof forføjer, og [der skal] tænkes på middel [midler], hvormed samme rejse kan sættes i værk, thi hos mig findes i al sandhed ingen penge. Jeg haver ikke i al min magt [formåen] mere end 6000 daler, hvormed jeg skal hjælpe i vinter både her og i fyrstendømmen. Nu for få dage siden måtte jeg undsætte [hjælpe] Rentekammeret [Rendteriit] med de penge, som køkkenskriveren skulle have at købe mad for. *Vale* [far vel]. Rossenborg [Rosenborg] den 29. okto[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 115/6 * 30. Oktbr. 1645

Til Rentemestrene.
De skulle give en ung Person, som har været i Kapellet og har Lyst til Malerkunsten, en Rejseklædning. — Kgl. Bibl.
Der fyndis En wng person, som haffuer lyst tyl Malen och haffuer uerrit y *Capellit* Och nu opuardter den fransøssiske gesandter, Som Er tiilsagdt En Reiisse klenning, Huilcken Rendttemeisterne hannem skall lade bekomme[3]).
Rossenborg den 30 *Octo: Anno* 1645.
Christian.
Samme Persons Naffn fiindis vnder ded herhuosføiiede tegning.
Oversættelse af Brev 115/6:
Der findes en ung person, som haver lyst til malen [malerkunsten] og haver været i *Capellit* [kapellet] og nu opvarter den franske gesandt, som er tilsagt en rejseklædning, hvilken rentemestrene skal lade ham bekomme [få][3]). Rossenborg [Rosenborg] den 30. okto[ber] anno 1645.
Christian.
Samme persons navn findes under den herhos føjede tegning [den vedlagte påtegning].

---

[1]) Jvfr. ovfr. S. 91 og 93.
[2]) Adam Henrik Pentz.
[3]) Klædekammerets Regnskab 1645—47 viser, at der 4. Novbr. … [fortsættes s. 98]

Side 98

Brev 116/6 ✻ 2. Novbr. 1645

Til Korfits Ulfeldt.
Kongen har lovet at ville tilbagebetale ved første Lejlighed 3000 Rdl., hvis Grev Valdemar Christian kan faa denne Sum til Laans. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml., 4., 980.
Epthersom Greff waldemar Christians Marskalck Pens haffuer werrit heer huos mig och holdt an om Penge tiil Greffuen, da fyck hand tiil Suar, at ded uar dig best bekendt, huad forrad aff Penge der war huos mig. Huorpa hand suarede, dig att uylle skaffe Raad, nar Ieg wylle uerre god for betalingen. Huortil ieg suarede, Att, saframdt der uar tre tussind daler tiil fangs, som Greffuen kunde bekomme, daa uylle Ieg sette myn hand derfor, att Ieg den Summa, sa snardt ske kan, uyl betale[1]). *Vale.* Frederichsborg den 2 *Nouemb: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister til hande.

Oversættelse af Brev 116/6:
Eftersom grev Waldemar Christians marskal Pentz haver været her hos mig og holdt an [anmodet] om penge til greven, da fik han til svar, at det var dig bedst bekendt, hvad forråd af penge der var hos mig. Hvorpå han svarede, [at] du ville skaffe råd [midler], når jeg ville være god for betalingen. Hvortil jeg svarede, at, såfremt der var tre tusind daler til fangs [at få fat i], som greven kunne bekomme, da ville jeg sætte min hånd derfor [gå i borgen], at jeg den sum, så snart ske kan, vil betale[1]). *Vale* [far vel]. Frederiksborg den 2. novemb[er] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 117/6 ✻ Novbr. 1645

Til Rigsraadet.
Om en Udlænding, hvis Skib er taget fra ham, og som er kommen med en Skrivelse derom fra den engelske Dronning. — Geh. Ark.
Denne Breffuisser Er kommen aff franckerige och hafft En forskriifft tiil mig fra dronningen aff Enge … [fortsættes s. 99]
Oversættelse af Brev 117/6:
Denne brevviser [brevbringer] er kommen fra Frankrig og haft en forskrift [anbefalingsskrivelse] til mig fra dronningen af Enge[land] … [fortsættes s. 99]

Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 115) fra s. 97:
… 1645 udleveredes en hel Del Sager til en Rejseklædning til Peder Lavrsen, „som haver lært hos Simon de Pas".
[1]) 4. Novbr. udgik Brev til Korfits Ulfeldt om, at han skulde handle med Christen Eriksen [Valkendorf] til Fliginde, der sagdes at have 4000 Rdl. staaende hos ham, om at laane Kongen mod Ulfeldts Kavtion de 3000 Rdl. af den nævnte Sum til Valdemar Christians Fornødenhed. Samme Dag fik Christen Eriksen Brev om at komme til Kjøbenhavn for at forhandle med Korfits Ulfeldt (Sjæll. Tegn. XXVIII, 472).

Side 99

Brev 117/6 (slutning, fortsat fra s. 98)
Til Rigsraadet.
… land[1]) angaendis Ett Skiib, som Er tagen fra hannem och hans *consortes*, Och faatt den beskeen heer, att, om hannem fattis Nogit Endten paa den Ene Eller paa den anden[2]), daa skal hand søge ded wed Retten. Och Eptherdi man kunde Indted bliiffue hannem kuydt wden skriiffuelse tyl Riigens Raad, daa haffuer hand faatt dette breff. *Valete.*
Anderskou Slott den *Nouem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Riigens Raad, som tylstede Erre, tiil hande.

Oversættelse af Brev 117/6 (slutning):
… land[1]) angående et skib, som er taget fra ham og hans *consortes* [medredere/kompagnoner], og [han har] fået den besked her, at, om ham fattes [mangler] noget enten på den ene eller på den anden[2]), da skal han søge det ved retten. Og eftersom man ikke kunne blive ham kvit uden [en] skrivelse til Rigens Råd, da haver han fået dette brev. *Valete* [far vel, flertal]. Anderskou [Antvorskov] Slot den … novem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rigens Råd, som til stede er [de rådsmedlemmer, som er til stede], til hånde.

Brev 118/6 ✻ 9. Novbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Da Rytteriet ikke har kunnet blive indskibet ved Kjøge, maa det foreløbig drage videre til Lands. Kongen rejser den følgende Dag til Middelfart. — Geh. Ark.
Dyn skriiffuelse *sub Dato* den 7 *Huius* Er mig y afften syldig tilhande kommen, Och deraff forstanden, huorledis Riitteriit y køge haffuer werrit forhindrit med derris Indskybning til køge[3]). Saa Er derudi indted at forandre, at dy Io faar att gaa til landtz, indtil dy kan komme pa dy steder, dy kan komme til wandtz.
Imorgen tylig, om gud wyl, begiffuer Ieg mig pa weiien henad Melfardt. Haffuer Ieg lenge byett, daa haffuer Ieg Nu Ramdt den beste weii, som kan fyndis ded … [fortsættes s. 100]
Oversættelse af Brev 118/6:
Din skrivelse *sub dato* [dateret] den 7. *huius* [dennes, dvs. denne måned] er mig i aftes sildig [sent] tilhånde kommen, og deraf forstået, hvorledes rytteriet i Køge haver været forhindret med deres indskibning til Køge[3]). Så er derudi intet at forandre, [andet] end at de jo får [må] gå til lands, indtil de kan komme på de steder, [hvor] de kan komme til vands. I morgen tidlig, om Gud vil, begiver jeg mig på vejen henad Middelfart [Melfardt]. Haver jeg længe biet [ventet], da haver jeg nu ramt [truffet] den bedste vej, som kan findes … [fortsættes s. 100]

---

[1]) Karl I's Dronning Henriette Maria opholdt sig i disse Aar i Frankrig under Kongens Fangenskab.
[2]) Her mangler Ordet: Maade ell. lign.
[3]) Henrik Ahlefeldts Kompagni laa indkvarteret i Kjøge (Sjæll. Tegn. XXVIII, 464).

Side 100

Brev 118/6 (slutning, fortsat fra s. 99)

Til Christen Thomesen Sehested.
… heele Aar. *Vale.* Ottensegard den 9 *Nouem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande[1]).
Oversættelse af Brev 118/6 (slutning):
… [i] hele år. *Vale* [far vel]. Odensegård [Ottensegard] den 9. novem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde[1]).

Brev 119/6 ✻ 13. Novbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Efter en besværlig Rejse er Kongen kommen til Haderslev. Han kan ikke opfordre sin Søn Hertug Frederik til at fremskynde sine Folks Rejse til Stockholm for den franske Gesandts Skyld. — Geh. Ark.

Ieg Er, gud uerre loffuit, ygar kommen hiid och funden offuerskencken[2]) heer med dyn skriffuelse. Myn reiisse hiid haffuer uerrit langsom och Mødsom for fergestedernis skiild, fordi att[3]) motte haffue hest och wogen med offuer. Att myn søn H: frederich skulle aff mig derhen *disponeris*, att hand syne tyener skulle befahle derris Reiisse henad Stocholm at *maturere* for den fransøssiske gesandters befohdering skiild, Ded kan Indted skee, fordi ded indted kan bliiffue holdt hiiemmeligdt, Om ieg giiffuer anleiiding tyl, Att myn søn, Som Er *immediate* vnder keysseren, skulle befahle Siine att Søge Nogiit slygdt huos keysserens abenbare fynders gesandter, y sønderlighed y denne tiid, der den keysserlige *Resident* holder sig op y … [fortsættes s. 101]

Oversættelse af Brev 119/6:
Jeg er, Gud være lovet, i går kommen hid og fundet overskænken[2]) her med din skrivelse. Min rejse hid haver været langsom og møjsom for færgestedernes skyld, fordi [jeg][3]) måtte have hest og vogn med over. At min søn hr. Frederik skulle af mig derhen *disponeris* [bevæges/formås], at han sine tjenere skulle befale [at] deres rejse henad Stockholm at *maturere* [fremskynde] for den franske gesandts befordring [fremme] skyld, det kan ikke ske, fordi det ikke kan blive holdt hemmeligt, om jeg giver anledning til, at min søn, som er *immediate* [umiddelbart] under kejseren, skulle befale sine [folk] at søge noget sådant hos kejserens åbenbare fjenders gesandt, i sønderlighed [særlig] i denne tid, da den kejserlige *Resident* holder sig op i … [fortsættes s. 101]

---

[1]) Bagpaa er skrevet med forskjellige Hænder: „45 den 9 Novemb: Er fra Ottensegard afferdiget, att det Lehen fra Lehen maatte fremsendiss. Den 10 Dito Ankomb till Nyborigh Klochen thj for Midd: och Strax igien fortschichedt. Till Korsør Klochen 6 leuerit Baadzmenden dette fraa sig efftermiddag. Till Andtuorschou den 11 9ber om [morg]en Klo: 6. 3 Slett till Ringsted Closter. Ankom til Roschildegaard 11 9br: om Afftenen Klochen 9 Slagen och Strax bortschichett."
[2]) Henrik Blome.
[3]) Her mangler Ordet: jeg.

Side 101

Brev 119/6 (slutning, fortsat fra s. 100)
Til Christen Thomesen Sehested.

… glyckstadt[1]). *Vale.* Haderssel By[2]) den 13 *Nouem: Anno* 1645.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.
Oversættelse af Brev 119/6 (slutning):
… Glückstadt[1]). *Vale* [far vel]. Haderslev by[2]) den 13. novem[ber] anno 1645.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 120/6 ✻ 17. Novbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Hertug Frederik og hans frugtsommelige Gemalinde ere hos Kongen i Haderslev med deres Følge, som det er meget vanskeligt at forpleje. — Geh. Ark.
Dy breffue, du y dyn skriiffuelse Errindrede om, dy sendis nu ued Posten fram. Myn søn H: frederich Er … [fortsættes s. 102]
Oversættelse af Brev 120/6:
De breve, du i din skrivelse erindrede [mindede] om, de sendes nu ved posten frem. Min søn hr. Frederik er … [fortsættes s. 102]

---

[1]) Allerede 13. Septbr. havde Hertug Frederik i Glückstadt udstedt et Kreditiv til Christian IV for sin Hofmarskalk Jasper v. Oertzen og Licentiat Johan Helm, hvem han paa Kongens Raad vilde sende til Sverig (Geh. Ark., Danske Kong. Hist. Nr. 117). Gesandterne skulde i Stockholm optage Forhandlingerne om Tilbagegivelsen af Stifterne Bremen og Verden til Hertugen, hvilket Spørgsmaal ved Brømsebrofredens Art. 38 var blevet henvist til Underhandlinger med selve den svenske Regering. Kreditivet gjaldt for Gesandternes Rejse gjennem Kongens Lande. Opholdet i Danmark blev heller ikke kortvarigt, Jasper v. Oertzen boede i Kjøbenhavn fra 24. Septbr. til 16. Novbr. (for Traktement til ham i Løbet af denne Tid fik Niels Nielsen 4. Juni 1646 Restbetaling; Rentemestr. Regnsk. 1646—47). De la Thuillerie raadede imidlertid Kongen til, at Gesandterne ikke skulde opsætte Rejsen til Stockholm, og garanterede dem Sikkerhed, naar de rejste sammen med ham derhen, selv om de endnu intet Lejdebrev havde erholdt. Som det fremgaar af Brevet i Texten, maa Kongen have haft Betænkeligheder herved, men han overvandt dog disse, idet han 18. Novbr. skrev til de la Thuillerie, at han havde formaaet Hertug Frederik til at sende Gesandterne afsted, og opfordrede den franske Gesandt til at sørge for deres Sikkerhed og til at virke for, at de opnaaede Tilbagegivelsen af Bremen og Verden (Latina). Om Gesandtskabet jvfr. for øvrigt Slange S. 1392 f.
[2]) I Haderslev havde Kongen ikke længere noget Slot, thi 1644 var Haderslevhus (Hansborg) blevet sprængt i Luften af de Svenske.

Side 102

Brev 120/6 (slutning, fortsat fra s. 101)
Til Christen Thomesen Sehested.
heer och haffuer syn gemahl med sig, som Er heel trynd Och kommen offuer heldten[1]). Derris folck Er heer med[2]), som Erre besuerlig at vnderholde, fordi heer Er indted for penge at bekomme. Høe och haffuer Er heer slett indted at bekomme.
Om ded Nu uyl bliiffue bedre til flensborrig, ded giiffuer tyden. *Vale.* Aff Hadersleben den 17 *No: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 120/6 (slutning):

… her og haver sin gemalinde med sig, som er højst frugtsommelig [trynd = tung/højgravid] og kommen over halvvejen [heldten = hælften][1]). Deres folk er her med[2]), som er besværlige at underholde [forpleje], fordi her er intet for penge at bekomme [få]. Hø haver er her slet intet at bekomme.
Om det nu vil blive bedre [i] Flensborg, det giver tiden [det vil tiden vise]. *Vale* [far vel]. Af Hadersleben [Haderslev] den 17. no[vember] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 121/6 * 17. Novbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Han skal forhøre sig hos de kjøbenhavnske Kjøbmænd om deres Mening med Hensyn til et Forslag fra hamborgsk Side om Posten mellem Kjøbenhavn og Hamborg. — Geh. Ark.
Herhuos haffuer dii(!) Et *memoriall*, som *Broderus Paulj*[3]) Chanseler Rewendtlou haffuer tilstillit, at Emphange, huoraff du Erfahrer hans mening Om den *ordinari* post, som gaar Imellom køben: och Hamborg[4]). Om huylcken leylighed du skaldt tale med Iohan Braam och dii andre købmend Och lade mig ued Posten wyde derris mening derom. *Vale.* Hadersleff Bye den 17 *Novem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tømmissøn tiil hande.
Oversættelse af Brev 121/6:
Herhos haver du(!) et *memorial* [promemoria/skriftligt indlæg], som *Broderus Paulj*[3]) haver tilstillet kansler Reventlow, at [til] modtagelse [Emphange = empfange], hvoraf du erfarer hans mening om den *ordinari* [ordinære/faste] post, som går imellem København og Hamborg[4]). Om hvilken lejlighed [sag] du skal tale med Johan Braam og de andre købmænd og lade mig ved posten vide deres mening derom. *Vale* [far vel]. Haderslev by den 17. novem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

---

[1]) Hertug Frederiks ældste Barn, Christian (V), fødtes 15. April 1646.
[2]) En Fortegnelse over Hertugens og hans Gemalindes Hofstat paa denne Tid findes i en Skrivelse fra Hertugen til Kongen af 25. Oktbr. 1645 (Geh. Ark., Bremen Nr. 38).
[3]) Syndikus i Hamborg, se forrige Bd. S. 142. Han var paa denne Tid som Gesandt hos Kongen (Slange S. 1379 f.).
[4]) Om Postforbindelsen med Hamborg se Nyt hist. Tidsskr. V, 582 ff. og Stolpe, Dagspressen i Danmark I, 117 ff. Jvfr. Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarch. 1872 S. 207.

Side 103

Brev 122/6 * 18. Novbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.

Der er givet Holmens Admiral Ordre til at hente de paa Bornholm Fængslede over til Kjøbenhavn. — Geh. Ark.
Dyn skriiffuelse haffuer Ieg aff kiield kraag[1]) Emphangen, Och Endog ieg Endnu indted haffuer lest dii *Acta* fraa Borrigholm, Sa haffuer Ieg dog alligeuell ued denne Post befahliit, at *Admiralen* pa holmen[2]) skal strax sende En aff Iachterne uel besat henad Borringholm och hendte dy, som fangen Erre, offuer tiil køben:[3]). *Vale.*
Aff hadersleff by den 18 *Nouem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 122/6:
Din skrivelse haver jeg af Kjeld Krag[1]) modtaget [*emphangen* = empfangen], og skønt jeg endnu ikke haver læst de *acta* [aktstykker/sagsakter] fra Bornholm, så haver jeg dog alligevel ved denne post befalet, at *admiralen* på Holmen[2]) straks skal sende en af jagterne [mindre orlogsskibe] vel besat [med tilstrækkelig bemanding] henad Bornholm og hente dem, som fangne er, over til København[3]). *Vale* [far vel]. Af Haderslev by den 18. novem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 123/6 * 18. Novbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Hannibal Sehested har meldt, at han har sendt Penge ned fra Norge, hvilke dog ikke ville forslaa, og har bebudet gode Meddelelser, naar han selv kommer. Hertug Frederik og hans Folk falde Kongen til Besvær; han veed ikke, hvor Hertuginden kan ligge i Barselseng. — Geh. Ark.
Ieg haffuer aff Stadtholderen y Norrie hans breff forstanden, at hand haffuer sendt En hab penge henad … [fortsættes s. 104]

Oversættelse af Brev 123/6:
Jeg haver af statholderen i Norge [Hannibal Sehested] hans brev forstået, at han haver sendt en hob [mængde] penge henad … [fortsættes s. 104]

---

[1]) Kjeld Krag, Sekretær i danske Kancelli siden 1637 (Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarch. 1872 S. 164), var en af de tre Kommissærer, der vare sendte til Bornholm (se ovfr. S. 89).
[2]) Christoffer Lindenov.
[3]) Ordren af 18. Novbr. til at sende et Skib til Bornholm efter de der Arresterede er rettet til Ove Gjedde og Niels Trolle (Sjæll. Tegn. XXVIII, 473 f.). 4. Decbr. førtes de, som beskyldtes for at have forsømt deres Pligt ved Bornholms Forsvar, fra Øen til Kjøbenhavn (Thurah, Beskriv. over Bornholm S. 233). Jvfr. Brevet af 13. Decbr. 1645.

Side 104

Brev 123/6 (slutning, fortsat fra s. 103)
Til Christen Thomesen Sehested.
… køben:[1]), som indted uyl forsla megit tyl hoffolckit, tyl Byskoppen aff Brehmens Och myn Eiigen person. Dy, som du skriiffuer om, skal bekomme Nogit, dy fattige skal bekomme 1000 daler

och Resten, Naar Ieg Erlanger ded, som kronen mig skiildig Er.
Offuenbenendte Stadtholder loffuer y hans skriiffuelsse Stor vnderretning at gørre y aldting, kronen til beste, Naar hand kommer, huilckit ochsa kan skee, Naar hand uil Rett ud och indted achte om Nogens Suurseend.
Myn husholding bliiffuer mig heell besuerlig, ty myn søn med hans gemahl och folck ligger mig pa halssen, hans gemahl haffuer kun 16 ugger dag, Och ded skall werre En wiis karl, som skal kunde Neffne En pladtz aff myt Egiit, dersom hun kan ligge y Barselseng[2]). Nu tiil Omslag skall ieg giiffue tre arss Rendte, som Er 194064 daler[3]). *Vale.*
Aff hadersleffby den 18 *Nouem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 123/6 (slutning):
… København[1]), som ikke vil forslå [række] meget til hoffolket, til bispen af Bremen og min egen person. De, som du skriver om, skal bekomme [få] noget, de fattige skal bekomme 1000 daler og resten, når jeg erlanger [opnår/får] det, som kronen er mig skyldig. Ovennævnte statholder [Hannibal Sehested] lover i sin skrivelse stor underretning at gøre [give] i alting, kronen til bedste, når han kommer, hvilket også kan ske, når han vil rundt [rett ud = ligeud/redeligt] og ikke agte om nogens surhed [Suurseend = surseen/mishag]. Min husholdning bliver mig højst besværlig, thi min søn med hans gemalinde og folk ligger mig på halsen; hans gemalinde haver kun 16 uger[s] dag [tilbage til nedkomsten], og det skal være en klog [wiis] karl, som skal kunne nævne et sted af mit eget [len/gods], hvor hun kan ligge i barselseng[2]). Nu til omslag [terminen ved Kieler-omslaget] skal jeg give tre års rente, som er 194064 daler[3]). *Vale* [far vel]. Af Haderslev by den 18. novem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 124/6 * 18. Novbr. 1645

Til Rentemestrene.
Om Anvendelsen af nogle af de Penge, som ere komne fra Norge, men i al Hemmelighed. Spørgsmaal om, hvad Bornholm kan indbringe aarlig. — Geh. Ark.

… [begyndelsen af brevteksten står på s. 104? Nej — teksten fortsætter på s. 105]
Oversættelse af Brev 124/6:
[Brevteksten begynder ikke på denne side; regesten står her, og selve brevet er trykt på s. 105 — se dér.]

---

[1]) Kongen tænker vistnok paa Hannibal Sehesteds Brev til ham af 25. Oktbr. (Samlinger t. d. norske Folks Sprog og Hist. V, 409 ff.). Jvfr. Brevene Nr. 124, 129 og 130.
[2]) Hun fødte sin Søn paa Flensborg Slot.
[3]) Denne Sum opføres ogsaa i Kongens Instrux af 6. Januar 1646 for Hans Bøjesen, der skulde forrette Omslaget i Kiel, som Betaling for de resterende Renter for de 3 Aar 1643, 1644 og 1645. Paa Omslaget udbetaltes paa denne Konto 193,344 Rdl. (Kieler Omslagsregnsk. 1646 i Geh. Ark.).

Side 105

Brev 124/6 (slutning, fortsat fra s. 104)
Til Rentemestrene.
… Rendtemeisterne skall giiffue Meiisterne y Børnehussit derris besolding Och dii fattige 1000 daler aff dy Penge, som Er kommen aff Norrie, dog sa att al byen indted faar att uyde, att dy, som Neffn Er, haffuer faatt penge.
Med Neste Post, som Nu gaar, skall mig forstendigis, huad ded land Borringholm kan bringe ind Om Aarid[1]).
Aff hadersleffbye den 18 *Nouem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendttemeisterne til hande[2]).

Oversættelse af Brev 124/6 (slutning):
… Rentemestrene skal give mestrene i Børnehuset deres besolding [løn] og de fattige 1000 daler af de penge, som er kommen fra Norge, dog så at hele byen ikke får at vide, at de, som nævnt er, haver fået penge. Med næste post, som nu går, skal mig forstændiges [meddeles], hvad det land [den ø] Bornholm kan bringe ind om året[1]). Af Haderslev by den 18. novem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde[2]).

Brev 125/6 * 20. Novbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Han skal se at skaffe den Mand, som var Bøddel under Krigen, Tjenesten som Rakker i Kjøbenhavn. Omkring Haderslev er alt ruineret, saa at der er stor Mangel paa Foder. — Geh. Ark.

Eptherdi denne tydtz tylstand bringer mig tiil allehande, som Ellers indted skedde, da kommer denne forskriifft for Bøddelen, som y denne forleden kriig haffuer uerrit brugdt herfor, Om huyss person du skaldt tale med Borgemeisterne y københaffuen, Att hand kan komme tiil ded heederlig *offitium* och bliiffue Racker[3]).
Ded Er at forundre, huorledis aldting heromkring Er *Ruinerit*, man kan huercken faa høe Eller haffuer Nogenstedtz, huorudoffuer hestene bliiffuer tyl Indted, som skall sleebe Illebranden tiil.
Vale. Aff Hadersleff Bii den 20 *Nouem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian friis(!) til hande.

Oversættelse af Brev 125/6:
Eftersom denne tids tilstand bringer mig til allehånde [ting], som ellers ikke skete, da kommer denne forskrift [anbefaling] for bøddelen, som i denne forleden [nyligt overståede] krig haver været brugt hertil, om hvis [hvilken] person du skal tale med borgmestrene i København, at han kan komme til det hæderlige *offitium* [embede] og blive rakker[3]). Det er at forundre [sig over], hvorledes alting heromkring er *ruinerit* [ødelagt], man kan hverken få hø eller havre nogetsteds, hvorudover [hvorfor] hestene bliver til intet [går til grunde], som skal slæbe ildebranden [brændet/brændslet] til. *Vale* [far vel]. Af Haderslev by den 20. novem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Friis(!) til hånde.
[Note: udskriften siger fejlagtigt „Friis" i stedet for Christian Thomsen (Sehested); originalen markerer selv fejlen med (!).]

[1)] 1642 angaves Kronens Indtægter af Øen til 2583 Rdl. (Danske Saml. VI, 328, 340). Jvfr. Brevene af 8. og 16. Decbr. 1645.
[2)] Modtaget i Følge Paaskriften samme Dag, hvilket ikke kan være rigtigt, saafremt Brevet, hvad der maa antages, er modtaget i Kjøbenhavn. I saa Fald maa Paaskriftens Datum betegne Brevets Datum. Dette gjælder ogsaa om flere af de følgende Breve til Rentemestrene.
[3)] Jvfr. Brevene af 3. og 29. Decbr. 1645.

Side 106

Brev 126/6 * 20. Novbr. 1645

Til Rentemestrene.
Der skal sendes Proviant til Flensborg til Kongens Brug. — Geh. Ark.

Epther denne herhusføiiede Seddel skal tiil myn fornødenhed sendis prouyandt henad flensborrig, huortil Admiralen paa holmen skal skaffe skiib[1]).
Aff Hadersleff Bye den 20 *Nouem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande.

Oversættelse af Brev 126/6:
Efter denne herhos føjede seddel skal til min fornødenhed sendes proviant henad Flensborg, hvortil admiralen på Holmen skal skaffe skib[1]).
Af Haderslev by den 20. novem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

Brev 127/6 * 22. Novbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Da Kongen ikke i de første Maaneder kan blive færdig med sine mange Forretninger i Hertugdømmerne, skal der i Tide tænkes paa Sammenkaldelsen af Herredagen og Rigsraadet. — Geh. Ark.

Eptherdi ded ladder siig anse, At ieg for den store mengde aff allehande forretninger, som heer uyl *expedieris*, førend ieg mig her aff landit kan begiiffue, ty denne siiste kriig haffuer forarsagit sa mange *exorbitantier*, at derom indted Er at tale, som uyl tage tyd at *Corrigere*, Saat ded uyl løbe flux hen ymod fastelaffuen och lenger, førend Ieg kan komme y Riigit Igen[2]),
Huorfor der uyl tenckis pa y tyde om herredagens vdskrifuelse y danmarck[3]), Och at Riigens Raad kommer nogle ugger sammen, førend walburge y tilkommendi Aar Er gangen, at *deliberere* om Riigens taarff Och myn fornødenhed. *Vale.* Den 22 *Nouem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 127/6:
Eftersom det lader sig anse [ser ud til], at jeg for den store mængde af allehånde forretninger, som her vil *expedieris* [ekspederes/afgøres], førend jeg mig herfra landet kan begive — thi denne sidste krig haver forårsaget så mange *exorbitantier* [uregelmæssigheder/udskejelser], at derom ikke er at tale, som vil tage tid at *corrigere* [rette op på] — så at det vil løbe flux [hurtigt] hen imod fastelavn og længer, førend jeg kan komme i riget igen[2]), hvorfor der vil tænkes på i tide om herredagens udskrivelse [indkaldelse] i Danmark[3]), og at Rigens Råd kommer nogle uger sammen, førend valborg[sdag] i det tilkommende [kommende] år er gangen [passeret], at *deliberere* [rådslå] om rigets tarv og min fornødenhed. *Vale* [far vel]. Den 22. novem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

---

[1]) Jvfr. Brevet Nr. 135.
[2]) Jvfr. Brevet af 16. Decbr. 1645.
[3]) Jvfr. ndfr. S. 112.

Side 107

Brev 128/6 ✻ 25. Novbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen sender ham Postnyheder. Den følgende Dag drager han til Flensborg og derfra nogle Dage senere til Rendsborg. — Geh. Ark.
Herhuoss haffuer du huiiss Niit denne Post haffuer brach[t] med siig, som synis med tyden att kunde giiffue nogen forandring. Ieg drager, om gud uyl, herfra henad flensborg y Morgen Och siiden Epther Nogle dage henad Rensssborg, huor myn søns gemahl skall bliiffue En tydlang. *Vale.*
Hadersleff bye 25 *Nouem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 128/6:
Herhos haver du hvis nyt [de nyheder] denne post haver bragt med sig, som synes med tiden at kunne give nogen forandring. Jeg drager, om Gud vil, herfra henad Flensborg i morgen og siden efter nogle dage henad Rendsborg, hvor min søns gemalinde skal blive en tidlang [en tid]. *Vale* [far vel]. Haderslev by 25. novem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 129/6 ✻ 25. Novbr. 1645

Til Rentemestrene.
Kongen vil vide, hvor mange Tusinde Daler der er møntet i Toskillinger, hvor vidt Pengene fra Norge ville forslaa til Søfolkenes og Hofbetjentenes Lønning, og hvor meget Blyet koster. — Geh. Ark.
Rendtemeisterne skall lade mig forsta, huor mange tussind daler y 2 Skyllinger der Ere Nu myndtiit[1]), Saoch huoruit Badtzmenden Och Hoffolckiit kan hiielppis aff dii penge, som kam Siist

aff Norrie[2]). Hadersleffby den 25 *Nouem: Anno* 1645.
Christian.
Ieg uyl med ded første uyde, huad Ett skippund Bly koster, och om der Er nogit att bekomme y køben:[1])
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande.

Oversættelse af Brev 129/6:
Rentemestrene skal lade mig forstå [meddele mig], hvor mange tusind daler i 2-skillinger der er nu møntet[1]), så og hvorvidt bådsmændene [søfolkene] og hoffolket kan hjælpes af de penge, som kom sidst fra Norge[2]). Haderslev by den 25. novem[ber] anno 1645.
Christian.
Jeg vil med det første vide, hvad et skippund bly koster, og om der er noget at bekomme [få] i København[1]).
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

---

[1]) Jvfr. Brevet Nr. 135.
[2]) Jvfr. ovfr. S. 104.

Side 108

Brev 130/6 * 3. Decbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen vil bestræbe sig for at faa en hidtilværende Proviantmester i sin Tjeneste og flere andre, der ere brugelige i Krigen. De Postbudde, der ikke komme i rette Tid, skulle straffes. Skarpretteren, som anbefales til at blive Rakker i Kjøbenhavn, kommer nok. Kongen undrer sig over, at Skibet med Pengene fra Norge ikke endnu er ankommet. Ritmester Rathlov skal mærke, at Kongen er misfornøjet med hans Adfærd. Det forestaaende Omslag vil falde besværligt paa Grund af de mange Penge, Kongen skal udrede. — Geh. Ark.

Den Prouyandtmeister, du sende hiid med dyn skriiffuelse, uyl Ieg *accommodere*, sa uyt skee kan[1]), Eptherdi … [fortsættes s. 109]
Oversættelse af Brev 130/6:
Den proviantmester, du sendte hid med din skrivelse, vil jeg *accommodere* [tage i tjeneste/skaffe plads til], så vidt ske kan[1]), eftersom … [fortsættes s. 109]

---

[1]) 4. Decbr. udgik der aabent Brev, at da Jørgen Skrøder, som i sidste Fejde har betjent Proviantmesters Bestilling, nu ydermere har tilbudt Kongen og sit Fædreland sin Tjeneste, ansættes han som Mønster-Kommissær (Sjæll. Reg. XXI, 415). Det er muligt, at denne Mand, hvem Kongen saaledes interesserede sig for, og som allerede 15. Juli 1643 havde faaet tilstaaet 200 Rdl. til Ventepenge aarlig (Skaanske Tegn. VII, 38), var dygtig i sit Fag, men at han i hvert Fald ikke var nogen Hædersmand, turde være sikkert nok. Trods den Yndest, der vistes ham fra Regeringens Side, som endogsaa gik saa vidt, at han ophøjedes i Adelsstanden (med Navnet Löwenklau), maatte han dog 1652 forlade Landet paa Grund af sin slette Opførsel. Han gik til Sverig, hvor han tidligere skal have tjent i 20 Aar og hvor han nu ved Korfits Ulfeldts Understøttelse blev Oberst; men mod at være Angiver mod denne blev han igjen tagen til Naade af den danske Regering efter et Par Aars Forløb og blev (1658) Oberst og General-Proviant-Kommissær i Norge. Men ogsaa her stødte han an; han kom i Strid med Statholderen Niels Trolle, som afsatte ham (1659), og dette førte til en

Proces mellem dem, hvis Udfald blev, at Löwenklau, der var optraadt med nærgaaende Beskyldninger mod Statholderen, blev dømt til som Løgner at have sit adelige Navn og Vaaben forbrudt. Han forlod nu de nordiske Lande, udgav 1663 i Amsterdam et Skrift mod Niels Trolle og levede endnu 1668 i Udlandet. Hans sidste Skjæbne er ubekjendt, som der i det hele er meget i hans Livshistorie, der trænger til nærmere Oplysning. Han siges at være en Tydsker af Fødsel, men derimod stride Udtrykkene i Bestallingen af 4. Decbr. 1645, med min- … [fortsættes s. 109]

Side 109

Brev 130/6 (fortsat fra s. 108)
Til Christen Thomesen Sehested.
… man Endeligen faar at haffue dem ued handen, som forstaar kriigen Och uyl der tenckis pa andre fleere aff allehande slags, som wmystendis Erre, Nar ieg kan komme sa uydt, at ieg kan ret sette myt dondt y laue. Naar der giiffuis fliitig acht pa Postbudden, at dy faar straff derfor, nar dy indted kommer y rette tyde, och lenssmenden pa fergestederne holder fergemenden til att føre dem offuer, nar dii kommer, som nylligen befahlit Er, da kommer breffuen uel frem.
Den skarpretter kommer uel for En dag med En seddel til Borgemeisterne, huorudi hand *Recommanderis* dem tiil En høiier *scharsi*[1]).
At ded skiib med dy penge fra Norrie indted Er ankommen, ded giiffuer mig vnder. Ieg formendte, at drengen, som førdte mig Stadtholderen[s] breff, uar kommen pa samme skiib[2]).
Rietmeister Radtlous[3]) optøger skall haffuis y acht, saatt hand skal Erfahre, at Ieg ded indted uil saledis haffue.
Dette omslag uyl uerre mig et suurdt omslag. Ieg … [fortsættes s. 110]
Oversættelse af Brev 130/6 (fortsat):
… man endelig får at have dem ved hånden, som forstår krigen; og der vil tænkes på andre flere af allehånde slags, som umistelige [uundværlige] er, når jeg kan komme så vidt, at jeg kan ret sætte mit dondt [anliggende/sag] i lave [orden]. Når der gives flittig agt på postbudene, at de får straf derfor, når de ikke kommer i rette tid, og lensmanden på færgestederne holder færgemændene til at føre dem over, når de kommer, som nyligen befalet er, da kommer brevene vel frem.
Den skarpretter kommer vel for [op] en dag med en seddel til borgmestrene, hvorudi han *recommanderis* [anbefales] dem til et højere *scharsi* [ærv./embede — sandsynligvis en fejlskrivning/forkortelse][1]).
At det skib med de penge fra Norge ikke er ankommet, det giver mig under [undren]. Jeg formente [antog], at drengen, som førte mig statholderens brev, var kommen på samme skib[2]).
Ritmester Rathlov[3]) optøjer [optræden/adfærd] skal haves i agt, så at han skal erfare, at jeg det ikke vil således have [ikke finder mig i det].
Dette omslag vil være mig et surt omslag [en tung termin]. Jeg … [fortsættes s. 110]

Fortsættelse af fodnote 1 (til Brev 130) fra s. 108:
… dre han har været en Holstener. (Hofman, Danske Adelsmænd I, 180. Worm, Lex. over lærde Mænd I, 622. Leon. Christ. Ulfeldt's Jammers-Minde, 2. Udg., S. 10 f. Daae, Det gamle Christiania S. 122 f. Nye Dsk. Mag. II, 290, 292. Nsk. Rigsregistr. VIII, 434. Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, LXXXVII f. Becker, Saml. t. Frederik III's Hist. I, 97, 214, 223. Nsk. Saml. II, 480.) Jvfr. om ham Kongens Brev af 12. Jan. 1646.
[1]) Jvfr. ovfr. S. 105.
[2]) Jvfr. ovfr. S. 103 f. og Brevet af 15. Decbr. 1645.
[3]) Jochum Rathlov. Under 15. Oktbr. 1645 havde han faaet Befaling til ufortøvet at komme til Kjøbenhavn, for at der kunde ske Afregning med ham. 8. Decbr. 1645 tilskreves der Frederik

Reedtz, i hvis Len (Vordingborg) Rathlov mest havde været indkvarteret, om at anstille Undersøgelse hos Borgerskabet, da det hed sig, at han havde haft adskillig flere Kvarterer, end han burde; hans Ryttere klagede over, at han ikke havde givet dem Anritspenge eller Mønstermaaned (Sjæll. Tegn. XXVIII, 461, 465, 479). 15. Febr. 1646 fik han Tilladelse til at udføre fra Laaland nogle Heste, han havde efterladt der (Sjæll. Reg. XXI, 416).

Side 110

Brev 130/6 (slutning, fortsat fra s. 109)
Til Christen Thomesen Sehested.
… faar att giiffue allene 100 tussind 4 och 90 tussind daler Rendtepenge Och holde myn Søn Erdtzbiiskoppen med aldt hans folck Och, nar gud uyl, att hans gemall kommer y Barsselseng, gørre Barsselid dertiil, foruden andiit, som ydermere uyl dertiil. *Vale.* Aff flensborre hus den 3 *Decem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiill hande.

Oversættelse af Brev 130/6 (slutning):
… får at give alene 194 tusind daler [100 tusind + 4 og 90 tusind] rentepenge og holde min søn ærkebispen [Erdtzbiiskoppen] med alt hans folk og, når Gud vil, at hans gemalinde kommer i barselseng, gøre barselsgilde [Barsselid] dertil, foruden andet, som ydermere vil [kræves] dertil. *Vale* [far vel]. Af Flensborg hus den 3. decem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 131/6 ✻ 3. Decbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Islandsfarerne, som føre deres Ladninger til Glückstadt, skulle ogsaa sælge dem der. — Geh. Ark.

Eptherdi mig Er megit angelegen pa glyckstadt och dessen Induaaners *conseruation*, Och dig bekendt Er, at den Isslandtske handel Er dydhen lagdt[1]), at waaren sammestedtz skulle *depone[r]is*, Nu Erfahrer man, At Eptherdi Ickun En del aff samme waare selgis y glyckstadt och Resten y Hamborg, da haffuer man beder køb y hamborrig pa dy slags uare End y glyckstadt. Huorfor du pa myne uegne skaldt lade dy Isslandtz fahrer uvde, at dy herepther skal *deponere* den ganske lading y glyckstadt och der selge alle dy waare, dii fører aff Issland, for Reede penge. Och om dii uyl giiffue for, at dem altiid inted Er tyendt med Reede penning, mens med adskiillige waare, Daa skal aff dem Erfahris, Huad slags waare dy begerer, Och mig derpa lade tilkomme En *designation*, Saa skall dy waare Nest gudtz hiielp uerre y glyckstadt tilstede, Naar behoff gørris. *Vale.* Aff flensborchus den 3 *Decem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 131/6:
Eftersom mig er meget magtpåliggende [angelegen] med Glückstadt og dens indbyggeres [*Induaaners*] *conseruation* [bevarelse/trivsel], og [det] er dig bekendt, at den islandske handel er lagt derhen[1]), at varen sammesteds skulle *depone[r]is* [oplægges/losses], nu erfarer man, at

eftersom kun en del af samme vare sælges i Glückstadt og resten i Hamborg, da haver man bedre køb [pris] i Hamborg på de slags varer end i Glückstadt. Hvorfor du på mine vegne skal lade de islandsfarere vide, at de herefter skal *deponere* [aflæsse] den ganske [hele] ladning i Glückstadt og der sælge alle de varer, de fører fra Island, for rede penge. Og om de vil give for [indvende], at dem altid ikke er tjent med rede penge, men med adskillige [forskellige] varer, da skal af dem erfares, hvad slags varer de begærer, og mig derpå lade tilkomme en *designation* [fortegnelse], så skal de varer, næst Guds hjælp, være i Glückstadt til stede, når behov gøres [når der er brug for det]. *Vale* [far vel]. Af Flensborg hus den 3. decem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

_____
[1)] Jvfr. forrige Bind S. 455.

Side 111

Brev 132/6 * 3. Decbr. 1645

Til Rentemestrene.
De skulle opgive en Rigsraads aarlige Indtægt af Kronen. — Geh. Ark.

Rendtemeisterne skal med første Post lade mig wiide, Huor megiit En Riigens Raad Arliigen haffuer aff *Cronen* ynd at komme.
Aff flenssborger huss den 3 *Decem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne til hande.

Oversættelse af Brev 132/6:
Rentemestrene skal med første post lade mig vide, hvor meget et Rigens Råd [rigsråd] årligen haver af *Cronen* [kronen] at komme ind [i indtægt]. Af Flensborg hus den 3. decem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

Brev 133/6 * 5. Decbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
En Mand skal foreløbig beholde sin gamle Besolding, indtil det, naar Rigsraadet kommer sammen, kan bestemmes, hvad han og andre, hvem det er vigtigt at have i sin Tjeneste for en paakommende Krigs Skyld, skulle have i Løn. — Geh. Ark.
Denne Breffuysser Er loffuit at ma Nyde syn besolding, som hand hiidindtil hafft haffuer[1)], Indtiil Riigens Raad kommer Sammen, at der kan *determineris* nogit uyst bade for hannem och andre, som man bør att haffue y acht y friidtz tyd, saat man Indted tager feiil aff dem, Naar Riigerne nogiit wformodtligen ankommer, Som y syste feiide Icke uden stor Ewentyr war y Suang. *Vale.* Aff flensborre hus den 5 *Decembris Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 133/6:
Denne brevviser [brevbringer] er lovet at måtte nyde sin besolding [løn], som han hidindtil haft haver[1]), indtil Rigens Råd kommer sammen, [så] at der kan *determineris* [bestemmes] noget vist både for ham og andre, som man bør have i agt i fredstid, så at man ikke tager fejl af dem, når rigerne noget uformodentlig[t] angribes [ankommer], som i sidste fejde ikke uden stor [fare for] eventyr [uheld/katastrofe] var i svang [på færde]. *Vale* [far vel]. Af Flensborg hus den 5. decembris anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

[1]) Er maaske samme Person, om hvem der handles i Begyndelsen af Brevet Nr. 130.

Side 112

Brev 134/6 * 8. Decbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Hans Melding om Kongen af Polens Foretagender paa Øsel er modtagen. Breve om Herredage i Danmark og Norge sendes. Om Besættelsen af det ledige Landsdommer-Embede paa Bornholm. Klavs Kaas kan forløves, men uden at beholde sin Besolding. Der er tilbudt Kongen Gods som Erstatning for en resterende Lensafgift, hvorover Kongen udtrykker sit Misnøje, idet han beklager sig over at have tilsat Penge og Helbred og hævder, at han ikke er forpligtet til at forsyne Adelen med Len paa sin Bekostning. Omslaget og Troppernes Aftakning holde Kongen tilbage i Hertugdømmerne. — Geh. Ark.

Aff dyn skriiffuelse ued siiste Post framskyckit haffuer ieg forstanden, huad kon: y Pohlen haffuer hafft for pa Øssel, och huad hand dermed haffuer vdrettit[1]). Herredagen betreffende, da sendis Nu breffuen fram pa herredagen y danma[r]ck och herredagen y Norriie[2]).
Och Eptherdi der er ingen lansdommer pa Borrigholm, da haffuer Ieg bespurdt mig om En, som dertil kunde brugis, mens Ingen kund fynde wden En ued naffn Hans hansøn, som haffuer uerrit Borgemeister y Laholm, som mig indted bekendt Er, Huorfor du om samme persons *qualitet* skaldt dig Erkundige, Och om du befinder hannem dertil at uerre tyenlig, da skal hand sendis hiid, at hand gør syn Eed[3]). … [fortsættes s. 113]

Oversættelse af Brev 134/6:
Af din skrivelse ved sidste post fremskikket haver jeg forstået, hvad kongen i Polen haver haft for [foretaget sig] på Øsel, og hvad han dermed haver udrettet[1]). Herredagen betreffende [angående], da sendes nu brevene frem [ud] om herredagen i Danmark og herredagen i Norge[2]). Og eftersom der er ingen landsdommer på Bornholm, da haver jeg bespurgt mig [forhørt mig] om en, som dertil kunne bruges, men [jeg] kunne ingen finde uden en ved navn Hans Hansøn, som haver været borgmester i Laholm, som mig ikke bekendt er, hvorfor du om samme persons *qualitet* [egnethed/kvalifikationer] skal dig erkyndige [forhøre dig], og om du befinder ham dertil at være tjenlig, da skal han sendes hid, at han gør sin ed[3]). … [fortsættes s. 113]

[1]) Kongen af Polen havde ved en til Indbyggerne paa Øsel sendt Protest mod Øens Aftrædelse til Sverig hævdet sine Rettigheder til den, dels fordi den var en Del af Litland, dels fordi den danske Konge imod en Sum Penge havde pantsat ham sine derværende Godser; han opfordrede derfor den danske Lensmand (Ebbe Ulfeldt) og Indbyggerne til at anerkjende den polske Krones Højhed. Dog

førte dette Skridt ikke til noget (Pufendorf, De rebus Suecicis ab expeditione Gustavi Adolphi in Germaniam ad abdicationem usque Christinæ, 2. ed., S. 624).
[2)] 3. Decbr. indkaldtes den danske Herredag til 6. April i Kjøbenhavn (Sjæll. Tegn. XXVIII, 476), og 6. Decbr. indkaldtes den norske Herredag til 6. Juli 1646 (Norske Rigsregistr. VIII, 377 ff.).
[3)] Jvfr. Brevet af 16. Decbr. 1645. Kongen husker Navnet fejl, … [fortsættes s. 113]

Side 113

Brev 134/6 (fortsat fra s. 112)
Til Christen Thomesen Sehested.
Hoffmeisteren haffuer skreffuen for klaus kaas, som tyener tiil skiibs[1]), att hand motte forløffuis En tydlang och dog beholde siin besolding, huorpa Er denne myn *Resolution*, at forloff kan hand faa, mens ingen penge, ty ded kommer mig tungdt nock an at besolde dem, som tilstede bliiffuer. Hoffmeisteren haffuer ochsa *presenterit* mig nogiit godtz y Anderskou lehn for dy penge, som samme kassis fader Er mig skyldig pa ded lehn, hand haffuer hafft y Norrie[2]), Huilcket godtz hoffm[e]isteren och Rendtemeisterne beder End mig an, som begerer indted godtz, om ded skøndt war fuldt med haarer och anden dyur. Wyl gud y himmelen vnde mig hylbredden, da uyl Ieg med hans Nadis hiielp Och Riigens Radtz bystand Sette Riigerne y En Sycker och *Reputerlig* tylstand Och uden Nogens hyelp komme tylrette med myt Eiigit dondt Sauell som med aldt ded, som kronen med Rette kan tilfalde bade tiil Landtz och wandtz. Naar Riigens Rad Er *contenterit* Epther handfestningens Indhold, da faar dy andre uel lade siig siige.
Der staar uel om Adelen, at dii skal *promoueris*, Mens yndted sa, at dy skal haffue kronens lehn saledis, … [fortsættes s. 114]

Oversættelse af Brev 134/6 (fortsat):
Hofmesteren [Korfits Ulfeldt] haver skrevet for Klaus Kaas, som tjener til skibs[1]), at han måtte forloves [fritages/få orlov] en tidlang og dog beholde sin besolding [løn], hvorpå er denne min *resolution*: forlov [orlov] kan han få, men ingen penge, thi det kommer mig tungt nok an [er tyngende nok for mig] at besolde dem, som til stede bliver.
Hofmesteren haver også *presenterit* [tilbudt] mig noget gods i Antvorskov len for de penge, som samme kasses [karls] fader er mig skyldig på det len, han haver haft i Norge[2]), hvilket gods hofmesteren og rentemestrene beder mig an [tilbyder mig], [jeg] som ikke begærer gods, om det skønt var fuldt med harer og andet dyr [vildt]. Vil Gud i himlen unde mig helbreden, da vil jeg med hans nådes hjælp og Rigens Råds bistand sætte rigerne i en sikker og *reputerlig* [anselig/agtværdig] tilstand og uden nogens hjælp komme til rette med mit eget anliggende [dondt] så vel som med alt det, som kronen med rette kan tilfalde både til lands og vands. Når Rigens Råd er *contenterit* [tilfredsstillet] efter håndfæstningens indhold, da får de andre vel lade sig sige [finde sig i det]. Der står vel om adelen, at de skal *promoueris* [forfremmes/begunstiges], men ikke så, at de skal have kronens len således, … [fortsættes s. 114]

Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 134) fra s. 112:
… thi 18. Decbr. udgik der Kongebrev om, at Hans Pedersen, forrige Borgmester i Laholm, var bleven Landsdommer paa Bornholm (Skaanske Reg. V, 438).
[1)] Som Kaptajn (Bruun, Slaget p. Kolberger Heide S. 34). Klavs Frandsen Kaas, f. 1618 † 1657 (Personalhist. Tidsskr. V, 273).
[2)] Frands Kaas til Indyr (i Nordlands Amt) var 1618 bleven forlenet med de nordlandske Len mod en aarlig Afgift af 3050 Rdl., hvilke Len han beholdt til sin Død 1638. For at dække hans Restancer til Kronen overdrog hans Enke Anne Hundermark 1641 hans Gaard Indyr og øvrige Gods i

Nordlandene til Kronen, men det synes ikke at have strakt til (Norske Rigsregistr. IV, 690. VII, 505. VIII, 97 ff. 111. 125). Med denne sin Hustru havde han faaet Anpart i Hovedgaarden Gjerdrup ved Skjelskør (jvfr. Seehusen, Optegnelser om Lyngbygaard og Gjerdrup Hovedgaarde og Godser S. 12). Det er aabenbart denne Ejendom, Kongen taler om. Jvfr. Brevet Nr. 136.

Side 114

Brev 134/6 (slutning, fortsat fra s. 113)
Til Christen Thomesen Sehested.
… at dy skal haffue pengen och Ieg Pungen med lyden tack och mynder tyeniste, Naar behoff gørris. Ieg haffuer Nu saat myt godtz, Penge, Sølff och guld med helbreden tiil Och saat den krone, Ieg Er krønit med, y pandt for Penge[1]), paded Ieg kan Redde myt Erliige Naffn. Gud ma uyde, huad ieg for aldt ded faar ygen. *Vale.* Aff flensbore huss den 8 *Decem: Anno* 1645.
Christian.
Ieg haffde uel mendt, at Ieg haffde kundt komme y Riigit Igen for helligdagen, Mens Ieg mercker wel, at ded skeer Inted for ded besuerlige Omslag, som Er for dørren, Och sa den heel Mødsommelige afftackning med Riiter och knechte, som ingen kan komme til Rette med, Naar ieg vender Riiggen.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 134/6 (slutning):
… at de skal have pengene og jeg pungen med liden tak og mindre tjeneste, når behov gøres [når det kræves]. Jeg haver nu sat mit gods, penge, sølv og guld med helbreden til [ofret alt] og sat den krone, jeg er kronet med, i pant for penge[1]), på det [for] at jeg kan redde mit ærlige navn. Gud må vide, hvad jeg for alt det får igen. *Vale* [far vel]. Af Flensborg hus den 8. decem[ber] anno 1645.
Christian.
Jeg havde vel ment [håbet], at jeg havde kunnet komme i riget igen til helligdagen [julen], men jeg mærker vel, at det ikke sker for det besværlige omslag [den tunge termin], som er for døren, og så den højst møjsommelige aftakning [afskedigelse] af ryttere og knægte, som ingen kan komme til rette med, når jeg vender ryggen [til].
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 135/6 * 8. Decbr. 1645

Til Rentemestrene.
Hvis nogen Proviant til Kongen ikke er sendt afsted, skal den holdes tilbage. Om Overslaget over Indtægterne fra Bornholm, om Møntningen af Toskillinger og Marker og om Indkjøb af Bly. — Geh. Ark.

Eders skriiffuelse Er mig tilhande kommen, Och deraff *Contenta* forstanden, huorpa Ieg Eder indted forholder, At saframdt ded prouyandt, som hiid att komme befahliit Er[2]), indted Er fordtskiickit, da skal ded Nu bliiffue tilbage.
Den Offuerslag pa Borringholms Indkomst[3]) skal … [fortsættes s. 115]

Oversættelse af Brev 135/6:
Eders skrivelse er mig tilhånde kommen, og deraf *contenta* [indholdet] forstået, hvorpå jeg ikke forholder eder [noget], at såfremt den proviant, som befalet er at komme hid[2]), ikke er fortskikket

[afsendt], da skal den nu blive tilbage [holdes tilbage].
Det overslag på Bornholms indkomst[3]) skal … [fortsættes s. 115]

---

[1]) Christian IV's Krone, forarbejdet til hans Kroning af Diderik Fiuren i Odense, maa dog snart være bleven indløst igjen, thi den brugtes ved Frederik III's Kroning 1648 (Brock, Rosenborg, 1884, S. 42 f.). Jvfr. Dsk. Mag. 3. R. IV, 228.
[2]) Se Brevet Nr. 126.
[3]) Se Brevet Nr. 124.

Side 115

Brev 135/6 (slutning, fortsat fra s. 114)
Til Rentemestrene.
… indted settis Epther Rendterii taxsten, mens Epthersom wahren kan selgiis til købmend.
Huor mange 2 skiillingstycker der Er Myndtit, ded haffuer Ieg forstanden[1]), aff huylcke slags ingen fleere skal myndtis. Huad der kan uden skade myndtis aff dobbeldt, Enliige och halffue Mar[k]stycker, dii skal myndttis[2]).
Ded Bly att købe[1]) kan Indtil wiider anordning Indstyllis.
Aff flensborger huss den 8 *Decem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande.

Oversættelse af Brev 135/6 (slutning):
… ikke sættes efter Rentekammerets [Rendterii] takst, men efter [hvad] varen kan sælges [for] til købmænd. Hvor mange 2-skillingstykker der er møntet, det haver jeg forstået[1]); af hvilke slags ingen flere skal møntes. Hvad der kan uden skade møntes af dobbelte, enkelte og halve mark-stykker, de skal møntes[2]). Det bly at købe[1]) kan indtil videre anordning indstilles [stilles i bero]. Af Flensborg hus den 8. decem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

Brev 136/6 * 13. Decbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Ebbe Ulfeldt kan ikke faa noget Len, før Rigets Indtægter og Udgifter ere ordnede, men han bør have sit Tilgodehavende før andre af Adelen. Det Gods, som er tilfaldet Kongen for resterende Lensafgifter, vil han ikke beholde, men Hofmesteren og Rentemestrene kunne faa det til Hjælp, da de skulle erstatte ham hans Tab. Fangerne fra Bornholm skulle foreløbig forvares af Slotsfogden paa Kjøbenhavns Slot. Major Zernichow skal der gjøres Afregning med, at han kan blive aftakket. — Geh. Ark.

Dyn skriiffuelse haffuer Ieg aff Ebbe wlfeldt Emphangen Och deraff *Contenta* forstanden, Huorpa ieg dig Inted forholder, At ded Er dig nocksom bekendt, at der Er ingen myddel tyl at forsørge hannem med lehn, førend Riigens Indtecht och udgiifft *Examineris* och *distribueris*, som ded siig bør.
Dii *companier*, som hand haffuer Rettit, dy bør hannem byllig aff Riigit och indted aff mig at

betalis. Och Bør samme wlfeldt uerre betalit for alle dy andre aff Adel, som haffuer nogit aff kronen at foddere, ty hand … [fortsættes s. 116]

Oversættelse af Brev 136/6:
Din skrivelse haver jeg af Ebbe Ulfeldt modtaget [*emphangen*] og deraf *contenta* [indholdet] forstået, hvorpå jeg ikke forholder dig [noget], at det er dig noksom bekendt, at der er intet middel til at forsørge ham med len, førend Rigens indtægt og udgift *examineris* [gennemgås] og *distribueris* [fordeles], som det sig bør. De *companier* [kompagnier], som han haver rettet [oprettet/udrustet], de bør ham billig[t] af riget og ikke af mig betales. Og bør samme Ulfeldt være betalt for [før] alle de andre af adel, som haver noget af kronen at fordre, thi han … [fortsættes s. 116]

[1)] Se Brevet Nr. 129.
[2)] Om Møntningen af Mark- og Skillingsstykker under Krigen 1644—45 se Scharling, Pengenes synkende Værdi S. 41.

Side 116

Brev 136/6 (slutning, fortsat fra s. 115)
Til Christen Thomesen Sehested.
… haffuer wogit lyffuit och *creditten* for Riigit, som ingen haffuer giiordt[1]).
Ded godtz, som den kaas haffuer Eptherladt, ded Er wendtzel Rodtkyrch befahliit at annamme, Mens Ieg achter indted ded at beholde til mig selffuer, mens tiil Hoffmeisteren och Rendtemeisterne at beholde tiil hiielp at betale mig myn skade, som dy haffuer forarsagit mig dermed, at dy udi tyde Icke haffuer uarit mig ad, at samme kaas bleff Eptherstaendis med afgifften aff lebnit.
Dy fanger fra Borringholm kan bliiffue Indtil Herredagen pa køben: y Slodtzfogdens foruaring[2]).
Denne wlfeldt haffuer ladit mig forsta, at *Maior* Christian dytterich Sarnykoffuer Er y køben:, Huorfor der skal folck forordnis, som kan See hans dond ygennom och gørre affregning med hannem, Paded Ieg kan bliiffue aff med hannem[3]). *Vale.* Aff flensborg hus den 13 *Decem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 136/6 (slutning):
… haver vovet livet og *creditten* [kreditten] for riget, som ingen [anden] haver gjort[1]). Det gods, som den Kaas haver efterladt, det er Wentzel Rothkirch befalet at annamme [modtage], men jeg agter ikke at beholde det til mig selv, men [at lade] hofmesteren og rentemestrene beholde [det] til hjælp til at betale mig min skade, som de haver forårsaget mig dermed, at de i tide ikke haver varet [advaret] mig ad, at samme Kaas blev efterstående [kom i restance] med afgiften af lenet [lebnit = lehnit]. De fanger fra Bornholm kan blive indtil herredagen på København i slotsfogdens forvaring[2]). Denne Ulfeldt haver ladet mig forstå, at *major* Christian Ditterich Sarnykoffuer [Zernichow] er i København, hvorfor der skal folk forordnes, som kan se hans dond [regnskab/sag] igennem og gøre afregning med ham, på det [for] at jeg kan blive af med ham[3]). *Vale* [far vel]. Af Flensborg hus den 13. decem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

---

[1]) Ikke Kongens Svigersøn Ebbe Christoffersen Ulfeldt, men Korfits's Broder Ebbe Jakobsen Ulfeldt til Urup, f. 1610 † 1654, der siden 1642 tjente som Oberstlieutenant ved det jydske Regiment. Efter Krigens Udbrud havde han hvervet 1000 Mand, med hvilken Styrke han deltog i Felttoget i Skaane (F. Rosenbergs Ligpræd. over ham, 1656, Bl. Hiij). 28. Juli 1645 fik han Bestalling som Oberst (Sjæll. Reg. XXI, 377 f.). 31. Maj 1646 forlenedes han med Skivehus (Jydske Reg. X, 401).
[2]) Jvfr. ovfr. S. 103.
[3]) Christian Diderik Friherre v. Zernichow (Czernichow) havde deltaget 1644—45 i Krigen som Oberstlieutenant ved Feltartilleriet i Skaane. I Følge Slange S. 1465 havde han gjort Tjeneste ved Ebbe Christoffersen Ulfeldts Regiment, men naar dette i Personalhist. Tidsskr. III, 198 rettes til Ebbe Jakobsen Ulfeldts Regiment, er denne Rettelse næppe tilstrækkelig begrundet. Der siges nemlig, at Ebbe Christoffersen Ulfeldt ikke vides at have deltaget i den skaanske Krig, således som Tilfældet var med den anden Ebbe Ul- … [fortsættes s. 117]

Side 117

Brev 137/6 * 15. Decbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Om den nederlandske Resident i Helsingør, Karl v. Cracau. Til de Forretninger, hvortil Henrik Bjelke er foreslaaet anvendt, bruges Mylius. Det vilde være nyttigt at give Penge ud i Haag for at spørge Nyheder. Pengene fra Norge ville ikke forslaa til Holmens Folk, Hofbetjentene og Kongens Taffel. — Geh. Ark.

Huad du ued siiste Post haffuer ladit mig forsta Om den Hollandtzske *Resident* y helsingør hans *discurs*, ded haffuer Ieg forstanden. Huad siiden y samme sag aff *Tancke* Er indkommen, ded haffuer du vden thuiffuer(!) aff Chanseler Reuendtlou forstanden.
Tiil ded, som du formendte, at Offuerste Bylcke in den haag kunde *Amploeris*, dertil bliiffuer *Mylius*, som dig bekendt Er, brugdt, Eptherdi hand Nu Er y myn tyeniste[1]). Dy penge, som skulle in den haag anuendis … [fortsættes s. 118]

Oversættelse af Brev 137/6:
Hvad du ved sidste post haver ladet mig forstå om den hollandske *Resident* i Helsingør hans *discurs* [udtalelse/forhandling], det haver jeg forstået. Hvad siden i samme sag af *tancke* [overvejelse] er indkommet, det haver du uden tvivl [thuiffuer(!) = tvivl, med trykfejl] af kansler Reventlow forstået. Til det, som du formente [foreslog], at oberst Bjelke i Haag kunne *amploeris* [ansættes/anvendes], dertil bliver *Mylius*, som dig bekendt er, brugt, eftersom han nu er i min tjeneste[1]). De penge, som skulle anvendes i Haag … [fortsættes s. 118]

Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 136) fra s. 116:
… feldt, og der henvises til Personalierne i Ligprædikenerne over begge; men det er sikkert nok, at Ebbe Christoffersen Ulfeldt som Generalmajor havde Befalingen over Tropperne i Skaane (se forrige Bind S. 519), og det er let forklarligt, at Joh. Winslows svenske Ligprædiken over ham med Tavshed forbigaar hans Virksomhed som dansk Kriger. 17. Januar 1646 fik Christoffer Urne og Jørgen Sefeldt Brev om at gjøre Afregning med Zernichow (Sjæll. Tegn. XXIX, 3). 15. Juni 1646 ansattes Zernichow som Felttøjmester over Tøjhuset og Artilleriet i Kjøbenhavn, fra 24. Maj at regne. Tøjhusets Brand i Febr. 1647 vakte Kongens Misstemning mod ham, men han blev frikjendt af Krigsretten og igjen indsat i sin forrige Bestilling. Under Frederik III fjernedes han imidlertid snart derfra, og 1650 træffes han i Sverig, hvor han, som det synes uden Held, søgte om Ansættelse.

Hans Dødsaar kjendes ikke. Under sit Ophold i Danmark havde han ægtet en dansk Adelsdame, Ellen Budde. Se om ham de i Personalhist. Tidsskr. III, 198 ff. samlede Efterretninger.
[1)] Herman Mylius, Sekretær hos Grev Anton Gynther af Oldenborg, var netop da som Grevens Gesandt hos Kongen i Flensborg (Erklæring til ham af 10. Decbr. i Inländ. Concepten) og maa altsaa ved denne Lejlighed være traadt i hans Tjeneste.

Side 118

Brev 137/6 (slutning, fortsat fra s. 117)
Til Christen Thomesen Sehested.
… tyl at Erfahre *Necessaria*, dy uar uel anuendt, om dii uaar forhanden. Dy Norske penge uyl liidit forsla tiil holmens folck och myt dagelige folck, *item* tiil myn taffel at vnderholde, Indtil der bliiffuer Raad tiil penge. *Vale.* Aff flensborre den 15 *Decembris Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 137/6 (slutning):
… til at erfare *necessaria* [det nødvendige/nyhederne], de var vel anvendt, om de var forhånden [til rådighed]. De norske penge vil lidet forslå til Holmens folk og mit daglige folk, *item* [ligeledes] til at underholde mit taffel [bord/hofhusholdning], indtil der bliver råd til penge. *Vale* [far vel]. Af Flensborg den 15. decembris anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

138/6 ✻ 15. Decbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen forsvarer sig, fordi han ikke har betalt Hospitalet i Christiansstad dets Rente. Han spørger, hvortil Laanet er anvendt. — Geh. Ark.

Dyn skriffuelse, ued kammerskriffueren[1)] framskiickit, Er mig tilhande kommen, Och deraff forstanden, huad Maldty Iul[2)] om den Rendte, ieg skulle uerre Hosspitalit y Christianstadt skyldig, tylskreffuit haffuer, Saoch dyne gudelige tancker om samme Rendtis Erleggelse, Huorpa Ieg dig inted forholder, At ded Er dig Nocksom bekendt, huad arsagen Er, at ieg y dii och andre mader inted kan skycke mig som en Christen. Mens Naar Riigens Raad kommer sammen, och dy tencker pa alting, Saat ded kan ga Christelig Reputerlig tyl med mig, Da skal ded inted fattis pa mig, at bade Hosspitalerne och andre skal Erlange ded aff mig, som dy bør at haffue. Samme Maldty Iull bør at lade mig uyde, huortil samme penge Er anuendt, paded ieg kan uyde, Endten Ieg haffuer drucken Eller Leegdt dem bordt, Eller dy er anuendt tyl festningens fornødenhed, som Indted mig, mens Riigit wed kommer at betale. Er dy brugdt tyl kyrckens bygning, … [fortsættes s. 119]

Oversættelse af Brev 138/6:
Din skrivelse, ved kammerskriveren[1)] fremskikket, er mig tilhånde kommen, og deraf forstået, hvad Malte Juul[2)] om den rente, jeg skulle være hospitalet i Kristianstad skyldig, tilskrevet haver, så og dine gudelige [fromme] tanker om samme rentes erlæggelse [betaling], hvorpå jeg ikke forholder dig [noget], at det er dig noksom bekendt, hvad årsagen er, at jeg i de og andre måder ikke kan skikke mig som en kristen. Men når Rigens Råd kommer sammen, og de tænker på alting, så at det

kan gå kristeligt [og] *reputerlig* [agtværdigt] til med mig, da skal det ikke fattes [mangle] på mig, at både hospitalerne og andre skal erlange [få] det af mig, som de bør at have. Samme Malte Juul bør at lade mig vide, hvortil samme penge er anvendt, på det [for] at jeg kan vide, enten jeg haver drukket eller leget dem bort, eller de er anvendt til fæstningens fornødenhed, som ikke mig, men riget ved [dog] kommer at betale [påhviler at betale]. Er de brugt til kirkens bygning, … [fortsættes s. 119]

[1)] Johan Thomesen.
[2)] Lensmand over Christiansstads Len.

Side 119

Brev 138/6 (slutning, fortsat fra s. 118)
Til Christen Thomesen Sehested.
… da ued man uell, huor dii andre penge til samme kyrckis bygning Er kommen fra. *Vale.*
Aff flensborre huss den 15 *Decem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.
Oversættelse af Brev 138/6 (slutning):
… da ved man vel, hvor de andre penge til samme kirkes bygning er kommen fra. *Vale* [far vel]. Af Flensborg hus den 15. decem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 139/6 * 15. Decbr. 1645

Til Rentemestrene.
De skulle være Kongens Destillatør behjælpelige med at faa fra Apotheket, hvad han skal bruge til Forfærdigelsen af nogle Elixirer. — Geh. Ark.

Epthersom Hand, som Er *in Laboratorio* y haffuen[1)], Er befahliit at forferdige nogen *Elixiria*, da skal y werre hannem behiielppelig, at hand aff *Apoteckit* kan faa ded dertil, som hand dertil behøffuer, Naar hand Eder derom besøger.
Flenssborre Huss den 15 *Decem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tyl hande[2)].

Oversættelse af Brev 139/6:
Eftersom han, som er *in laboratorio* [i laboratoriet] i haven[1)], er befalet at forfærdige nogen [nogle] *elixiria* [elikserer], da skal I være ham behjælpelig, at han af *apoteckit* [apoteket] kan få det dertil, som han dertil behøver, når han eder derom besøger. Flensborg hus den 15. decem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde[2)].

[1)] Formodentlig Niels Jensen Holst, der efter Peter Diderik Payncks Død overtog Ledelsen af Laboratoriet ved Rosenborg 1645, og som tidligere havde været Kudsk hos sin Forgænger. Han beholdt sin Stilling under hele Frederik III's Regering og samlede sig efterhaanden ret betydelige

Midler, som han bl. a. anvendte til Indkjøb af Ejendomme i Kjøbenhavn (Brock, Efterr. om Rosenborg I, 55 f. 80 f. Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarch. 1872 S. 193). At Sperling har Ret i sin Angivelse af, at Payncks Efterfølger oprindelig havde været hans Kudsk (Otto Sperlings Selvbiografi S. 137), bestyrkes af en Klage fra Apothekeren Samuel Meier af 21. Juli 1645 over, at han er bleven forulempet „von dem Kerl Nielss N., Peter Paynck gewesener kutsch u. jung (der nun itzo in Ihr Maytt. Laboratorio ein zeitlich ist gewessen u. noch)" (Breve til Oversekretæren Otte Krag, Geh. Ark.).
[2)] Modtaget 20. Decbr.

Side 120

Brev 140/6 * 16. Decbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen er nu snart færdig med sine Forretninger i Hertugdømmerne. Han udtaler sig om Fordelingen af Fordele og Byrder i Staten med et skarpt Sidehug til Lensmanden paa Bornholm, Holger Rosenkrands. Han har ansat en Landsdommer paa Bornholm. — Geh. Ark.

Wy Erre Nu, gud uerre loffuit, heer kommen sa uytt, at afftackningen[1]) Smuck fordt, Saat ieg habis med gudtz hiielp, Naar Helligdagen, Omslagiit och kriigsretten[2]) med Landagen[3]) Er passerit, at ieg da faar nogen Raast, indtil Ieg Naar danmarck[4]). Att *premia et pene* Er *fundamentum Politie*, derudi Er ieg Ens med dig, Naar ded ma Naa tiil herren med, Saat hand icke gør syn wmag omsunst Och myste ded, hand haffuer v[n]dsaat Riigit med, och andre skal betalis, Isønderlighed Naar *premia* pa den maner bliiffuer vddeldt, som skeed Er med *Munsiør* Skramhans[5]), som Slaap Borringholm. Hand hafde 8000 daler och Ieg 2000 daler aff Landiit[4]). Om Nu myn wmag och hans *Benemerita* Erre *Conformes*, derom ladder Ieg alle Erlige folck dømme om, *Et sufficit unicum hoc* pa denne gang.
Den mand, Ieg skreff siist om, som skulle brugis pa Borringholm tiil landtzdommer[6]), den haffuer wor herre førdt hiid, saat Ieg haffuer hafft hannem huoss mig Och befunden, sa uyt man kan vduordtis see pa En kaall, at hand pa ded sted nocksom kan staa ded *offitium* for, huor- … [fortsættes s. 121]

Oversættelse af Brev 140/6:
Vi er nu, Gud være lovet, her kommen så vidt, at aftakningen [afskedigelsen af tropperne][1]) smukt [går] fort [fremad], så at jeg håbes [håber] med Guds hjælp, når helligdagen [julen], omslaget [terminen] og krigsretten[2]) med landdagen[3]) er passeret, at jeg da får nogen rast [hvile], indtil jeg når [til] Danmark[4]). At *premia et pene* [belønninger og straffe] er *fundamentum politie* [statskunstens grundlag], derudi er jeg enig med dig; når det må nå til herren [Gud/kongen] med, så at han [den enkelte] ikke gør sin umage omsonst [forgæves] og mister det, han haver undsat [risikeret/ofret] riget med, og andre skal betales [belønnes], især når *premia* [belønninger] på den måde bliver uddelt, som sket er med *monsieur* Skramhans[5]), som slap Bornholm [overgav Bornholm]. Han havde 8000 daler og jeg 2000 daler af landet[4]). Om nu min umage og hans *benemerita* [fortjenester] er *conformes* [overensstemmende/lige], derom lader jeg alle ærlige folk dømme, *et sufficit unicum hoc* [og dette ene er nok] for denne gang.
Den mand, jeg sidst skrev om, som skulle bruges på Bornholm til landsdommer[6]), den haver Vorherre ført hid, så at jeg haver haft ham hos mig og befundet, så vidt man udvortes kan se på en karl, at han på det sted noksom kan stå det *offitium* [embede] for, hvor- … [fortsættes s. 121]

[1)] Her mangler Ordet: gaar.
[2)] Krigsretten, som aabnedes 15. Jan. 1646 i Flensborg, skulde undersøge og paakjende flere højere Officerers Forhold under Krigen, saaledes Frederik Bauers, Christian Pentz's, Kaj v. Ahlefeldts, Henrik v. Buchwalds og Christian Rantzaus (Slange S. 1387).
[3)] Landdagen aabnedes 30. Jan. 1646 i Flensborg (Slange S. 1388).
[4)] Jvfr. ovfr. S. 114.
[5)] Holger Rosenkrands, jvfr. ovfr. S. 72.
[6)] Jvfr. ovfr. S. 112.

Side 121

Brev 140/6 (slutning, fortsat fra s. 120)
Til Christen Thomesen Sehested.
… for hand Oss haffuer giiordt siin Eed och bekommen siin bestylling. *Vale.*
Flensborg Slott den 16 *Decem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 140/6 (slutning):
… hvorfor han for os haver gjort sin ed og bekommet [fået] sin bestalling. *Vale* [far vel]. Flensborg Slot den 16. decem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 141/6 * 22. Decbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Han skal opgive, hvem der kan bruges som Anklager mod Holger Rosenkrands for Herredagen. — Geh. Ark.

Eptherdi Herredagen y Danmarck Numehr er *Intimerit*, til huilcken den sag med den Rossenkrandtz, som Slaap Borringholm, wiil vdføris, sauydt hans person angar, Och ieg Imod samme Rossenkrandtz Inted kan Bruge Otte kraag for suogerskabiit skiild[1)], Da Eptherdi mig Indted Er bekendt, huem med samme Rossenkrandtz Endten med Slecht eller biird Eller Suogerskab foruandt Er, Da skaldt du om samme leiilighed lade mig uyde, Huem Ieg y dy made bruge kan, Paded steffningen kan bliiffue forkyndigit, Som ded siig Bør, Och den, som aff mig dertil forordnit blifuer, kan fatte myn mening y samme sag. *Vale.* Flensborre Huss den 22 *Decem: Anno* 1645.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 141/6:
Eftersom herredagen i Danmark nu[mehr] er *intimerit* [berammet/indkaldt], til hvilken den sag med den Rosenkrantz, som slap [overgav] Bornholm, vil udføres [forfølges], så vidt hans person angår, og jeg imod samme Rosenkrantz ikke kan bruge Otte Krag for svogerskabets skyld[1)], da eftersom mig ikke er bekendt, hvem med samme Rosenkrantz enten med slægt eller byrd eller svogerskab forvandt [beslægtet] er, da skal du om samme lejlighed [sag] lade mig vide, hvem jeg i de[n] måde bruge kan, på det [for] at stævningen kan blive forkyndt, som det sig bør, og den, som af mig dertil

forordnet bliver, kan fatte min mening i samme sag. *Vale* [far vel]. Flensborg hus den 22. decem[ber] anno 1645.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

[1)] Jvfr. ovfr. S. 72. Valget faldt, som der bemærket, paa Oluf Brockenhuus, efter at Kongen, som et udat. Brev fra omtr. 18. April 1646 viser, først havde paatænkt, at Flemming Ulfeldt skulde forfølge Sagen til Doms.

Side 122

Brev 142/6 * 29. Decbr. 1645

Til Christen Thomesen Sehested.
Sorø Akademi kan til første Omslag faa nogle tilgodehavende Penge. Grunden til, at Kongen ikke har kunnet opfylde alle sine Pengeforpligtelser, er den, at han i 14 Aar ikke har kunnet faa, hvad Rigsraadet har lovet ham. Borgmestrene i Kjøbenhavn maa gjerne ansætte den Rakker, de ønske. Kongen behøver ikke en Sekretær, da der er fler end nok i Kancelliet. — Geh. Ark.
Dyn siiste skriiffuelse ued Posten framskyckit Er mig tilhande kommen, och deraff Meningen forstanden, Huorpa ieg dig inted forholder, At dii penge, som den Seestedtz Børn er bleffuer(!) Soers *Acchedemj* Skyldig, dy kan igen bekommis til førstkommende omslag huos hans Boiissøn. At samme *Acchedemia* och andre Indted kan Erlange huos mig ded, som dii *Iusto titulo* haffuer at foddere, Dertil sender ieg dig herhuos En aff dy fast riigeste arsager, Nemblich At ieg y 14 aar indted haffuer kundt faa ded, som Ieg hafuer Riigens Radtz hand och segel paa.
Rackeren, som Borgemeisterne y køben: behager bedre End myn Meiister[1]), den skal dii for mig uel beholde, Naar derris indted rører ued myn hors(?) *Apotecke* y Myne husse och boder saoch Paa Christianshaffuen.
Den Sekreterer, du Skriiffuer Om, den haffuer Ieg indted fornøden, ty der Er y samme Chanselii sa mange, at man uel kunde myste En eller thu aff dem. *Vale.* Aff flensborg den 29 *Decem: Anno* 1645.
Christian.

Oversættelse af Brev 142/6:
Din sidste skrivelse ved posten fremskikket er mig tilhånde kommen, og deraf meningen forstået, hvorpå jeg ikke forholder dig [noget], at de penge, som de Sehesteds børn er blevet(!) Sorø *acchedemj* [akademi] skyldig, de kan igen bekommes [fås] til førstkommende omslag [termin] hos hans Boyesøn [Boiissøn]. At samme *acchedemia* [akademi] og andre ikke kan erlange [få] hos mig det, som de *iusto titulo* [med rette adkomst/på retmæssig vis] haver at fordre — dertil sender jeg dig herhos en af de faste [vægtigste] og rigeste [rigtigste] årsager, nemlig at jeg i 14 år ikke haver kunnet få det, som jeg haver Rigens Råds hånd og segl på.
Rakkeren, som borgmestrene i København behager bedre end min mester[1]), den skal de for mig vel beholde, når deres ikke rører ved min hors(?) *apotecke* [apotek/lager] i mine huse og boder så og på Christianshavn.
Den sekretær, du skriver om, den haver jeg ikke fornøden [brug for], thi der er i samme kancelli så mange, at man vel kunne miste en eller to af dem. *Vale* [far vel]. Af Flensborg den 29. decem[ber] anno 1645.
Christian.

Brev 143/6 ✻ Omtr. 1645[2)]

Optegnelse om nogle Præster, som skulle prædike paa Prøve. — Geh. Ark.
… [brevtekst følger på s. 123]
Oversættelse af Brev 143/6:
… [fortsættes s. 123]

[1)] Jvfr. ovfr. S. 105 og 109.
[2)] Som det fremgaar af de i Noterne givne Oplysninger om de i Fortegnelsen nævnte Personer (især om Nr. 11 og 13), kan den ikke være skreven før i de sidste Dage af Aaret 1644, … [fortsættes s. 123]

Side 123

Brev 143/6 (fortsat fra s. 122)
Prester, som skall lade siig høre Igen:

1. Presten y Bramdorp[1]).
2. Bysspen y fyn hans brodersøn[2]).

… [fortsættes s. 124]
Oversættelse af Brev 143/6 (fortsat):
Præster, som skal lade sig høre igen [prædike på prøve]:

1. Præsten i Bramdrup[1]).
2. Bispen i Fyn[s] hans brodersøn[2]).

… [fortsættes s. 124]

Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 143) fra s. 122:
… men derimod nok senere. Gram har paa den skrevet følgende Forklaring om det Sted, hvor han fandt den: „Laae udi det i rødt Fløyel indbundne Exemplar af Gundæi Rosenkrantzii Corona amoris et obedientiæ in fol., som er trykt anno 1645". Heraf tør man maaske formode, at Optegnelsen er fra samme Aar, idet Kongen har stukket den ind i en Bog, han da havde liggende for sig. Kongens Hensigt har utvivlsomt været den at ville gjøre sig bekjendt med disse Præsters Talegaver for at udsøge den, der tiltalte ham mest, og det ligger nær, hvis Optegnelsen nu virkelig er fra 1645, at sætte den i Forbindelse med den Forandring i Hofprædikant-Embedet, som da foregik. Dr. Jakob Madsen blev i Juni 1645 Biskop i Aarhus (Danske Mag. I, 220, jvfr. Zwergius, Det Siellandske Clerisie S. 580) og fik til Efterfølger Præsten ved Frue Kirke i Kjøbenhavn Mag. Ole Vind. Aarhus Bispestol havde imidlertid staaet ledig siden Oktbr. 1643, og det er tænkeligt, at Jakob Madsen i længere Tid har været udset til den, før han fik den, men at Valget af hans Eftermand har voldet Udsættelsen. Om M. Niels Aagaard, Rektor paa Herlufsholm, vides, at han i Begyndelsen af Januar 1645 var i Kjøbenhavn (Wad, Rektorerne paa Herlufsholm S. 125). Skulde denne hans Rejse maaske — hvis det ellers er ham, der nævnes som Nr. 14 — være en Følge af Kongens Ønske om at høre ham? Maaske Listen ogsaa kan staa i Forbindelse med Hofprædikantens Sygdom, da Kongen 7. Decbr. 1644 befaler, at andre Præster i Sjællands Stift under den skulle prædike for ham (forrige Bind S. 538; jvfr. ovfr. S. 1). Endnu i Slutningen af April 1645 var Jakob Madsen syg; da søgte han at faa udvirket, at Kongen vilde høre M. Klavs Jensen af Laaland prædike (Breve til Oversekretæren Otte Krag, 28. April 1645, Geh. Ark.). M. Klavs Jensen Varbjerg var Sognepræst i Radsted og forblev der lige til sin Død 1671 (Rhode, Saml. t. Laalands og Falsters Hist., udg. af Friis, I, 451).
[1)] Bramdrup Sogn ved Kolding er Annex til Harte Sogn og var det ogsaa i det 17de Aarhundrede

(Danske Saml. 2. R. IV, 83). Præst i disse to Sogne var Niels Simonsen 1633—46 (Wiberg, Alm. dansk Præstehist. I, 542), men det synes underligt at betegne ham som Præst i Bramdrup. Maaske kunde man formode, at der mentes Branderup (mellem Ribe og Løgumkloster). Her var Mikkel Pedersen Wolfdal eller Ulvdal Sognepræst 1629—67 (Wiberg, I, 205).
[2)] Biskop Hans Mikkelsens Brodersøn var i Følge Bloch, Den … [fortsættes s. 124]

Side 124

Brev 143/6 (fortsat fra s. 123)

3. *Augustinus* hansøn aff skelskør[1]).
4. Christen hansøn aff gundersløff[2]).
5. Falentyn, Prest y lyngby[3]).
6. Skolemeisteren y Ringsted[4]).
7. Nyckolaus fransøn, prest y sengiløs[5]).
8. Oluff Madtsøn aff wydtskinde[6]).

… [fortsættes s. 125]

Oversættelse af Brev 143/6 (fortsat):
3. Augustinus Hansøn af Skælskør[1]).
4. Christen Hansøn af Gunderslev[2]).
5. Valentin, præst i Lyngby[3]).
6. Skolemesteren i Ringsted[4]).
7. Nicolaus Fransøn, præst i Sengeløse[5]).
8. Oluf Madtsøn af Viskinde[6]).
… [fortsættes s. 125]

Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 143) fra s. 123:
… fyenske Geistligheds Hist. I, 107 Mikkel Pedersen Arctander, som var Sognepræst i Gjelsted og Rørup i Fyn siden 1633; 1641 tog han Magistergraden; han døde vistnok 1654 (Wiberg, I, 430. Ny kirkehist. Saml. VI, 734 med 1653 som Dødsaar. Personalhist. Tidsskr. IV, 52 med 1664 som Dødsaar). Biskoppens Dagbog indeholder Beviser paa et nært Forhold mellem ham og M. Mikkel (se f. Ex. Saml. t. Fyens Hist. og Top. VI, 115. 117. VII, 73. 182. 185. 187), men synes ikke at give bestemt Oplysning om Slægtskabet imellem dem.
[1)] Augustinus Hansen blev 1642, efter at have været Rektor i Ringsted, Sognepræst i Skjelskør, hvor han levede indtil 1670 (Wiberg III, 81. Friis, Underretn. om Schielschiør S. 314 f. Tauber, Soroe Academies Forfatn. S. XLIV. Bloch, Roskilde Domskoles Hist. III, 26. Ny kirkehist. Saml. I, 507. III, 456. Danske Saml. I, 303 f. Wad, Rektorerne paa Herlufsholm S. 111). I Hundrups Fortegnelse over Rektorerne i Ringsted (Progr. fra Roskilde Kathedralskole 1870) findes hans Navn ikke.
[2)] Denne Person kjendes ikke. Sognepræst i Gunderslev var den i Listen som Nr. 12 nævnte Christen Pedersen; Christen Hansen maa da vel have været Kapellan der.
[3)] Valentin Hansen Merckel, Sognepræst i Lyngby (ved Kjøbenhavn) 1640—81 (Wiberg II, 343. Hist. Tidsskr. 5. R. I, 716. Wad, Meddelelser om Dimitterede fra Herlufsholm II. 55 f.).
[4)] I Følge det nys nævnte Program af Hundrup (Lærerstanden ved de lærde Skoler i Kjøge, Holbek, Kallundborg og Ringsted S. 27) var Rasmus Madsen Faaborg Rektor i Ringsted 1641—45, da han blev Sognepræst i Hammer (ord. 2. Juli 1645), hvor han døde 1669 (jvfr. Kirkehist. Saml. 3. R. III, 125 ff.), og Henrik Jespersen fra 17. Juli 1645 til 1648, da han blev Sognepræst i Tybjerg, hvor han kun skal have virket et Aar (Rasmussen, Gisselfeld S. 458; jvfr. Ny kirkehist. Saml. III, 456. Leth og Wad, Dimitterede fra Herlufsholm S. 33).
[5)] Niels Frandsen, Sognepræst i Sengeløse fra 1639 (Wiberg III, 31).

[6] Oluf Madsen Jyderup, Sognepræst i Viskinde 1637—68 (Wiberg III, 596. Ny kirkehist. Saml. V, 158).

Bemærk: dette er den sidste side af 1645-brevene, og med Brev 144 skifter årstallet til **1646** (dateret 3. januar). Fra og med Brev 144 skifter kolonnetitlen naturligt til 1646, selvom denne sides overskrift stadig står som 1645 (Brev 143's slutning står øverst).

Side 125

Brev 143/6 (slutning, fortsat fra s. 124)

9. Søren, Prest till tøllisse och agerup[1]).
10. Anders suendtsøn y Soderup y Melløsse herrid[2]).
11. Hans hansøn y Ondet och hellinge v lyndby[3]).
12. Christen Persøn y gundersloff[4]).
13. Peder Munck, prest uden byen y køben:[5]).
14. Skolemeiisteren pa herloffsholm[6]).

Oversættelse af Brev 143/6 (slutning):
9. Søren, præst til Tølløse og Aagerup[1]).
10. Anders Svendtsøn i Soderup i Merløse herred[2]).
11. Hans Hansøn i Ondet [Undløse?] og Hellinge ved Lyngby[3]).
12. Christen Persøn i Gunderslev[4]).
13. Peder Munck, præst uden byen [uden for byen] i København[5]).
14. Skolemesteren på Herlufsholm[6]).

---

[1]) Søren Andersen, Sognepræst i Tølløse og Aagerup 1632—53 (Wiberg III, 399).
[2]) Anders Svendsen Hvass (Fembo), Rektor i Holbæk 1625—30, 1630 Kapellan og 1631 Sognepræst i Soderup (Merløse Herred), † 1652 (Wiberg III, 155. Hundrup, anf. Skr. S. 13).
[3]) Der maa menes Hans Hansen Fjeraas, Sognepræst i Hyllinge og Lyngby fra 1644 (ordineret 27. Decbr.) til sin Død 1661 (Wiberg I, 729).
[4]) Christen Pedersen, Sognepræst i Gunderslev 1635—54 (Wiberg I, 500).
[5]) Peder Iversen Munk, f. 1614, Mag. 1641, Sognepræst ved den nye Kirke udenfor Kjøbenhavn 1644 (ordineret 14. Juli), † 1654 (Personalhist. Tidsskr. IV, 55 og de der anf. Steder).
[6]) Niels Lavritsen Aagaard, f. 1612, blev 1641 Rektor paa Herlufsholm, tog samme Aar Magistergraden, kaldtes 1645 til Sognepræst i Faxe (ordineret 27. April, men forlod først 17. Juni Herlufsholm), afsattes 1646, men udnævntes 1647 til Professor i Sorø, † 1657 (Wad, Rektorerne paa Herlufsholm S. 121 ff. Personalhist. Tidsskr. II, 129). Er det ikke ham, Kongen mener, maa han tænke paa hans Eftermand Rasmus Enevoldsen Brochmann, f. 1619, der 1645 blev Rektor paa Herlufsholm (indsat 13. Juni), men allerede 1646 blev Professor ved Universitetet, † 1662 (Wad, anf. Skr. S. 129 ff.).

144/6 ✻ 3. Januar 1646

Til Joachim Waldburger.
Han skal forhandle med Gartneren ved Rosenborg Have om at overtage Haven paa de Vilkaar, hvorpaa Haven ved Gottorp forvaltes. Hvis Gartneren ikke vil gaa ind derpaa, skal hans Bolig opsiges ham til Paaske. — Geh. Ark.

Dem gerdtener[7]) aussen im gardtten sollestu in beiiwessendt dess Newen *gubernörs*[8]) im gardten vermelden, … [fortsættes s. 126]
Oversættelse af Brev 144/6:
Gartneren[7]) ude i haven skal du i overværelse af den nye *gubernörs* [guvernørs][8]) i haven meddele, … [fortsættes s. 126]

[7]) David Kønig.
[8]) Vistnok Slotsforvalteren Hans Hansen, som tiltraadte sin Stilling i Slutningen af 1645; han fratraadte den atter 1648 (Brock, Efterretn. om Rosenborg I, 63, 76).

Side 126

Brev 144/6 (slutning, fortsat fra s. 125)
Til Joachim Waldburger.
… weiil ich vernommen, das der herdtzog von gottorp grossen Nudtzen von seinem gardtten hat, vndt ich darkegen von ihm vndt seiine knechte Nichtes dan grosse kosten habe, Alss sol Er sich Erkleeren, Ob Er den gardtten auff dii maniir, wii der zu gottorp, annehmen wiil, Nemblich Dass Er miir dii Notturfft zu meinem thyske vndt kychen verskaffe. Das wberige, Es seii auch was ess wolle, das mach Er zu seiinen Nudtzen anwenden, wii Er best kan.
Hiirauff sol im denckzeiit gegeben werden, Bys das ich, Ob godt wiil, zu koppenhagen komme. Immitlerueil da Er den gardten auff dii manir, wii gesagdt, nit annehmen wiil, so mus das lossomendt, worein Er wohnet, leehr gemacht werden, das auff skiirkomstigen Ostern Ein ander darein wohnen kan[1]).
Auff dem Hausse flensburg den 3 *Ianu: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Dem Hausfoget auff koppen: zu handen.

Oversættelse af Brev 144/6 (slutning):
… fordi jeg har fornemmet [erfaret], at hertugen af Gottorp har stor nytte af sin have, og jeg derimod af den og dens karle intet [har] end store omkostninger. Så skal han [gartneren] erklære sig, om han vil overtage haven på den måde, som den ved Gottorp [forvaltes], nemlig at han skaffer mig det nødvendige [Notturfft] til mit taffel [thyske = Tisch/bord] og køkken. Det øvrige, det være også hvad det være vil, det må han anvende til sin egen nytte, som han bedst kan.
Herpå skal der gives ham betænkningstid [denckzeiit], indtil jeg, om Gud vil, kommer til København. Imidlertid, hvis han ikke vil overtage haven på den måde, som sagt er, så må den bolig [lossomendt = Losament/logi], hvori han bor, gøres tom [ledig], så at der til førstkommende [skiirkomstigen] påske en anden kan bo derinde[1]).
På huset Flensburg den 3. januar anno 1646.
Christian.
Udskrift: Til husfogeden på København[s slot] til hånde.

Brev 145/6 ✻ 5. Januar 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Ditlev Reventlov vil sende ham Efterretninger. Axel Urup maa henvende sig til Kommissærerne om Midler til Underhold af Garnisonen i Christianspris. Hertugdømmerne ere mere ødelagte af Krigen

end Jylland og Skaane. Man maa i Tide tænke paa Flaadens Udrustning. Omslaget er forbundet med store Vanskeligheder. — Geh. Ark.

Huad Niit her Er, ded Er Chanseler Reuendtlou befahlet dig att lade tilkomme. Offuerste wrup war heer y disse forgangene hellige dage Och beklagede siig, at hand ingen myddel wiiste tiil *garnisonens* vnderholding y Christianpriis, Huortil Ieg suarede, at hand derom skulle søge *commissarierne*, som uden thuiffuel Numehr sked Er. Huad … [fortsættes s. 127]

Oversættelse af Brev 145/6:
Hvad nyt her er, det er kansler Reventlow befalet at lade dig tilkomme. Oberst Urup var her i disse forgangne hellige dage [juledagene] og beklagede sig [over], at han intet middel vidste til *garnisonens* underholdning i Christianspris, hvortil jeg svarede, at han derom skulle søge [henvende sig til] *commissarierne* [kommissærerne], som uden tvivl nu[mehr] sket er. Hvad … [fortsættes s. 127]

[1)] 14. April 1646 blev der afsluttet en Kontrakt med David Kønig om Bestyrelsen af Haven (Nielsen, Kjøbenhavns Diplom. III, 261 f.).

Side 127

Brev 145/6 (slutning, fortsat fra s. 126)
Til Christen Thomesen Sehested.
… y dii made ske skal, ded ma skee med ded første[1]). Landit her y førstendommen Er wlige mere forderffuit End Iudtland eller skane, Ty ded kan Ieg med all sandhed syge, at aldenstund ieg haffuer uerrit heer, da haffuer ieg indted siiet Et par høns, Endten Steget eller Søen, pa myt bord. En koe haffuer ieg til køckenit, som H: Phiilig(!) aff glyckxborg[2]) haffuer landt wybecke. Ded Er skammeligdt at tale om, huad Øll och mad, *item* høe och haffuer koster heer[3]).
Der uyl y tyde tenckis pa, at fladen kan komme y Søen med første abne uand, ty Ellers kan ingen secker gaa ymellom Riigerne. Der uyl stunder tyl at samle madskatten tyl vdristningen, Och Io lenger den bliiffuer ude, Io siilder kommer Skyben y søen.
Omslag Er nu y henderne[4]). Kommer Ieg dennegang derfra med Ehren, da ma Ieg tacke wor here Och indted tyer troe pa *discurs*. *Vale.* Aff flensborg hus den 5 *Ianu: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 145/6 (slutning):
… i de[n] måde ske skal, det må ske med det første[1]). Landet her i fyrstendømmet er ulige mere fordærvet [ødelagt] end Jylland eller Skåne, thi det kan jeg med al sandhed sige, at siden [aldenstund] jeg haver været her, da haver jeg ikke set et par høns, enten stegt [Steget] eller kogt [Søen = sødt/kogt], på mit bord. En ko haver jeg til køkkenet, som hr. Philip(!) af Glücksborg[2]) haver lånt Wibecke. Det er skammeligt at tale om, hvad øl og mad, *item* [ligeledes] hø og havre koster her[3]).
Der vil i tide tænkes på, at flåden kan komme i søen med det første åbne vand, thi ellers kan ingen sikker[t] gå imellem rigerne. Der vil stunder [tilstundes/skyndes] til at samle madskatten [skatten til flådens forsyning] til udrustningen, og jo længere den bliver ude [udsat], jo sildigere [senere] kommer skibene i søen.
Omslag [terminen] er nu i hænderne [i gang][4]). Kommer jeg denne gang derfra med æren, da må jeg takke Vorherre og ikke tiere [længere] tro på *discurs* [løse forhandlinger/snak]. *Vale* [far vel]. Af

Flensborg hus den 5. januar anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

---

[1]) Rigsraadet fik 17. Januar Brev om at tænke paa Midler til at forsyne Garnisonen i Christianspris med Proviant og Penge. Den fynske Krigskommissær Henning Valkendorf fik 5. Febr. Ordre til at sende Axel Urup 3000 Rdl., og 28. Marts fik Christoffer Urne Ordre til at sende ham 2000 slette Dalere af Unionsskatten (Sjæll. Tegn. XXIV, 3, 12. Fynske Tegn. V, 368). Ogsaa den fynske Landkommissær Falk Gjøe og Generalkrigskommissær Knud Ulfeldt sendte i Løbet af 1646 Pengesummer til Christianspris (Regnsk. i Geh. Ark.). Jvfr. Kongens Brev af 9. Febr. 1646.
[2]) Hertug af Glücksborg 1622—63.
[3]) Om Krigens skadelige Følger for Hertugdømmerne se Stændernes Klager paa Landdagen i Oktbr. 1645 (Ipsen, Die alten Landtage d. Herzogth. Schleswig-Holstein S. 216).
[4]) Jvfr. ovfr. S. 104.

Side 128

Brev 146/6 * 12. Januar 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen har set af hans Skrivelse, at Landsdommeren paa Bornholm er kommen til Kjøbenhavn; han haaber snart at blive færdig med Forretningerne her; om hvem der skal tiltale Holger Rosenkrands, vil han erklære sig ved sin Ankomst til Kjøbenhavn. — Geh. Ark.
Aff dyn siiste skriiffuelse ued Posten framskiickit haffuer Ieg forstanden, At landtzdommeren pa Borringholm[1]) Er framkommen. Med ded, som heer Er at forrette, Liier ded, gud uerre loffuit, flux, saat den 15 *Huius* bliiffuer kriigsretten saat[2]). Gud giiffue, at ded ma ramme pa dii sandskiildige. Den 26 *Huius* gaar landagen an[3]), Och den 4 *Febru:* begiindis Ambdtgerichtit. Naar ded Er offuerstanden, da Er heer forrettit, huad her kan ske pa denne gang skee. Paa den person, som Ieg uyl bruge at ga y Rette med Holger Rossenkrandtz, uyl Ieg Erklere mig, Nar gud uyl, ieg kommer til køben:[4]). *Vale.* Aff flensborre huss den 12 *Ianu: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissøn tiil hande.

Oversættelse af Brev 146/6:
Af din sidste skrivelse ved posten fremskikket haver jeg forstået, at landsdommeren på Bornholm[1]) er fremkommen [ankommet]. Med det, som her er at forrette [udrette], lider [skrider] det, Gud være lovet, flux [hurtigt] frem, så at den 15. *huius* [dennes] bliver krigsretten sat[2]). Gud give, at det må ramme på de skyldige [sandskiildige]. Den 26. *huius* går landdagen an [begynder][3]), og den 4. februar begyndes amtsretten [Ambdtgerichtit = Amtsgericht]. Når det er overstået, da er her forrettet [udrettet], hvad her kan ske denne gang. Om [Paa] den person, som jeg vil bruge til at gå i rette [føre sag] med Holger Rosenkrantz, vil jeg erklære mig, når jeg, om Gud vil, kommer til København[4]). *Vale* [far vel]. Af Flensborg hus den 12. januar anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 147/6 * 12. Januar 1646

Til Joachim Waldburger.
Han skal vise Jørgen Skrøder Kongens Stævning til Holger Rosenkrands og i Forening med ham holde Forhør over de paa Kjøbenhavns Slot Arresterede med Hensyn til, hvad Rosenkrands …
[regesten fortsætter s. 129]
… [brevtekst følger på s. 129]
Oversættelse af Brev 147/6:
… [fortsættes s. 129]

[1)] Hans Pedersen, se ovfr. S. 113.
[2)] Se Brevet af 26. Januar 1646.
[3)] Om Landdagen i Flensborg i Januar 1646 se Ipsen, anf. Skr. S. 216 f. Ratjen, Verzeichniss d. Handschriften der Kieler Universitätsbibliothek III, 116 ff.
[4)] Jvfr. Kongens Brev af 8. April og hans udaterede Brev af omtr. 18. April 1646.

Side 129

Brev 147/6 (slutning, fortsat fra s. 128)
Til Joachim Waldburger.
[regestens slutning:] … har gjort for Landets Forsvar, og hvad tidligere Lensmænd have gjort i lignende Tilfælde. — Geh. Ark.
Disse hiibeigefugete *Citation* vber Holger Rossenkrandtz[1]), so ambdtman auff Borringholm gewessen, Sollestu Iörgen skröderen sehen lassen vndt im darneben vermelden, das Es mein wylle seii, das Er nebenst diir von dii gefangenen, so auff kopenhagen verhanden[2]), Erfahren solle, wii der obengenandter ambdtman dy wachten bestaldt vndt sich des landes *defension* angenommen, Insonderheit warum Er das haus Niit lange fohrher Strax im anfange des kriiges Nach mugeligkeiit befestiiget, sondern Blos mit Pallisaden herumme besetzen lassen. Hiibei sol in acht genommen werden zu Erfahren, Ob dii leudte auf dem lande sich in befehstygung des hausses gewegeret, wii derse[l]be ambdtman ihnen solches zu thun befohlen. Es soll auch von den gefangenen vernommen werden, was dii aldten da auff dem lande sagen, Das dii ambdtleuthe in den fohrigen zeiithen in Solchen fellen, wan das landt angegriiffen, sich fohrgenommen, Ob sii Sich auff das haus *Reteriret* Oder sich beii dem landtfolcke zu des landes *defension* finden lassen[3]).
Auff dem Hausse flensburg den 12 *Ianu: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Dem Hausfogit auff kopenhagen zu handen.

Oversættelse af Brev 147/6 (slutning):
Denne herhos føjede *citation* [stævning] over Holger Rosenkrantz[1]), som har været amtmand på Bornholm, skal du lade Jørgen Skrøder se og derhos meddele ham, at det er min vilje, at han sammen med dig af de fanger, som er til stede på København[2]), skal erfare, hvorledes den ovennævnte amtmand bestilte [ordnede] vagterne og påtog sig landets *defension* [forsvar], i særdeleshed hvorfor han ikke lang tid forinden, straks i begyndelsen af krigen, efter mulighed [evne] befæstede huset, men blot lod det omgive med palisader. Herved skal det tages i agt at erfare, om folkene på landet [øen] vægrede sig ved husets befæstning, når samme amtmand befalede dem at gøre sådant. Der skal også af fangerne fornemmes, hvad de gamle der på landet siger, [om] det, [at] amtmændene i de forrige tider i sådanne tilfælde, når landet blev angrebet, har foretaget sig, om de har *reteriret* [trukket] sig til huset [borgen] eller ladet sig finde hos landfolket til landets *defension* [forsvar][3]). På huset Flensburg den 12. januar anno 1646.

Christian.
Udskrift: Til husfogeden på København[s slot] til hånde.

---

[1] Stævningen til at møde for Herredagen 6. April er underskreven 20. Januar (ovfr. S. 73).
[2] Jvfr. ovfr. S. 116. Joachim Waldburger havde under 1. Januar 1646 faaet Brev om paa Grund af den haarde Kulde at maatte lade fire af de arresterede Bornholmere hensætte i sit eget Kammer, dog at han forvarede dem vel (Sjæll. Tegn. XXIX, 1).
[3] Om de arresterede bornholmske Officerers Vidneforklaringer til Jørgen Skrøder og Joachim Waldburger den 19 Januar og om Holger Rosenkrands's Bemærkninger dertil, hvori han kalder dem „Bænkevidner, som vare Forrædere og sade paa det blaa Taarn", se Danske Magazin V, 24 ff. og Nye Danske Magazin II, 290 ff.

Side 130

Brev 148/6 * 26. Januar 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Dødsdommen over Generalmajor Bauer er fældet, men der forhandles nu om at lade ham slippe med en Bøde. De øvrige Krigsretssager ville snart være afgjorte, hvorpaa Kongen vil rejse. — Geh. Ark.

Siiden mit Siiste Er heer indted passerit, vden at Ieg haffuer faat dom offuer *generall Maior* Bauer paa hans halss, Och handelis nu med mig, at hand ma slippe med lyffuit och lade siin Rest y styckit och dertil giiffue En Summa penge. Haffde Ieg uyldt, da haffde dommen liid pa lyff, Ehre och godtz[1]). Ded lyer nu flux med kriigsretten, saat ded meiste bliiffuer affgiiordt y dag[2]), saat Ieg hobis om fyordten dage at komme herfra. *Vale.* Aff flensborre huss den 26 *Ianu: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 148/6:
Siden mit sidste [brev] er her intet passeret [sket], uden at jeg haver fået dom over *generalmajor* Bauer på hans hals [dødsdom], og [der] handles [forhandles] nu med mig [om], at han må slippe med livet og lade sin rest [resten] i stykket [løbe/fare] og dertil give en sum penge. Havde jeg villet, da havde dommen ligget [lydt] på liv, ære og gods[1]). Det lider [skrider] nu flux [hurtigt] med krigsretten, så at det meste bliver afgjort i dag[2]), så at jeg håbes [håber] om [inden] fjorten dage at komme herfra. *Vale* [far vel]. Af Flensborg hus den 26. januar anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

---

[1] Dommen i Kongens Sag mod Generalmajor Bauer afsagdes 24. Januar. Medens han frikjendtes for forskjellige Anklagepunkter, dømtes han for at have nægtet at adlyde Rigsmarskens Kommando til at miste Livet. Dog blev denne Straf, som omtalt i forrige Bind S. 120, forandret til en Pengebøde, og han gav tillige Afkald paa sin resterende Løn. I Breve fra Novbr. 1646 og April 1647 ansøgte han om Formindskelse af Bøden, og der synes ogsaa 1651 at være tilstaaet ham nogen Erstatning (Geh. Ark., Krigsministeriets Aflevering, Indkomne Sager, Chr. IV, B. Slange S. 1387. Ratjen, Verzeichniss d. Handschriften d. Kieler Universitätsbibliothek III, 117, 178, 209. Kongens Brev Nr. 149).
[2] Krigsretten havde foruden Kongens Sag mod Bauer samt forskjellige mindre Sager ogsaa

behandlet Sager, anlagte af Hertugen af Gottorp og Christian Pentz mod Bauer, samt Anklager mod Kaj von Ahlefeldt, Christian Rantzau, Oberst Henrik v. Buchwald og Oberstlieutenant Eggerich Johan Lubbes. Dommen over denne sidste afsagdes 26. Januar (Geh. Ark., anf. St., Chr. IV, B og E. Ovfr. S. 120).

Side 131

Brev 149/6 * 29. Januar 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Om Anvendelsen af den Proviant til Soldaterne, som ventes fra Fyn. Skal man vente med at udskrive Madskatten indtil Rigsraadets Sammenkomst, vil det blive for sent. Kongen haaber, at det næste Omslag vil falde lettere end det nu overstaaede, hvis Rigsraadet tænker paa Midler til at erstatte ham hans Forstrækninger. Den franske Gesandt drog nødig til Sverig. Det ser ud til Forlig med Bremen. Der er sluttet en Overenskomst med Generalmajor Bauer. Hertug Frederik henter sin Gemalinde. Kansleren skal afhøre Hospitalernes Regnskaber. — Geh. Ark.

Dyn skriffuelse haffuer Ieg Emphangen Och deraff *contenta* forstanden. Den prouyandt betreffende, som skulle komme fra fyn, den kan tiiene til Soldaternis vnderholding, mens Indted til kleder, skou och skyordter, och Er der landt(!) hen Endnu, førend der kan komme *prouiant* derhen fra fyn[1]). Den madskat, som du mener Indted at kunde udskriiffuis, førend Riigens Raad kommer sammen[2]), den kan man inted bliffue mechtig førend tre Maneder derepther, huorudoffuer ded forsømmis, som y søen aff myne skiib burde at skee. Huad deraff til den Norske Reisse[3]) skall brugis, ded kan uel opsta til Epther herredagen.
Omslagit Er nu, gud uerre loffuit, forby, Och habis Ieg bedre att komme tilrette med ded[4]) førstkommende Omslag, Nar Riigens Rad stycker hoffuederne sammen och tencker pa middel, huorledis ieg kan Erlange ded ygen, som Ieg y denne siist forleden kriig haffuer forstrackt Riigit med, Med ded, som Ieg haffuer sagdt god … [fortsættes s. 132]

Oversættelse af Brev 149/6:
Din skrivelse haver jeg modtaget [*emphangen*] og deraf *contenta* [indholdet] forstået. Den proviant betreffende [angående], som skulle komme fra Fyn, den kan tjene til soldaternes underholdning, men ikke til klæder, sko og skjorter, og er der langt(!) hen [længe til] endnu, førend der kan komme *proviant* derhen fra Fyn[1]). Den madskat, som du mener ikke at kunne udskrives, førend Rigens Råd kommer sammen[2]), den kan man ikke blive mægtig [få rådighed over] førend tre måneder derefter, hvorover det forsømmes, som i søen af mine skibe burde ske. Hvad deraf til den norske rejse[3]) skal bruges, det kan vel opstå [udstå/vente] til efter herredagen.
Omslaget [terminen] er nu, Gud være lovet, forbi, og håber jeg bedre at komme til rette med det[4]) førstkommende omslag, når Rigens Råd stikker hovederne sammen og tænker på middel [udvej], hvorledes jeg kan erlange [få] det igen, som jeg i denne sidst forleden krig haver forstrakt [udlagt til] riget med, med det, som jeg haver sagt god [gået i borgen] … [fortsættes s. 132]

---

[1]) Ved Brev af 15. Oktbr. 1645 havde de fynske Landkommissærer Falk Gjøe og Lavrits Ulfeldt faaet Ordre til at sende en Del Proviant til Christianspris; da Ordren ikke blev fuldstændig udført, blev den fornyet 14. Marts 1646 (Fynske Tegn. V, 352, 375). Jvfr. Brevet Nr. 151.
[2]) Rigsraaderne indkaldtes ved Breve af 4. Febr. til at møde i Kjøbenhavn 23. Marts 1646 (Sjæll. Tegn. XXIX, 6). Om Madskatten se Kongens Brev af 18. Maj 1646.

[3)] Kongens paatænkte Rejse til Norge, som tiltraadtes 30. Juni (Slange S. 1420).
[4)] Ordet er skrevet to Gange.

Side 132

Brev 149/6 (slutning, fortsat fra s. 131)
Til Christen Thomesen Sehested.
… for Riigens Rad tiil dy holsteiner, huoraff ieg y 14 ar haffuer Erlagdt Rendten, Saat ded forstrackte Och ded, som ieg haffuer loffuid for, beløbber sig nu offuer 4 gange 100 tussind och 97 tussind daler[1]). Den fransøssiske gesandter drog Nødig henad Suerrig[2]), hand haffuer Nu vden thuiffuel[3]), om dy[4]) haffuer fransøssiske wyndter y suerrig.
Den Bremske gesandter haffuer ued siiste Post fat Order, at dii skulle *Accommodere* siig. Med *generall* Bauyr Er ded Nu kommen sa wiidt, at hand kuyterer syn Rest och giffuer 25 daler for lyffuit[5]) och forskriiffuer sig indted at tiiene Imod mig. Myn Søn Erdtzbyskoppen Er dragen herfra och hendter syn gemahl hiid, som her skal ligge y Barsselseng. *Vale.* Aff flensborre hus den 29 *Ianu: Anno* 1646.
Christian.
Eptherdi du haffuer Nu gode stunder tiil at høre Hosspitalens Regenskab, da ma ded inted forsømmis.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 149/6 (slutning):
… for Rigens Råd til de holstenere, hvoraf jeg i 14 år haver erlagt renten, så at det forstrakte [beløb] og det, som jeg haver lovet for [garanteret], beløber sig nu over 4 gange 100 tusind og 97 tusind daler[1]). Den franske gesandt drog nødig henad Sverig[2]), han haver nu uden tvivl[3]), om de[4]) haver franske vintre [ophold?] i Sverig.
Den bremiske gesandt haver ved sidste post fået ordre til, at de skulle *accommodere* sig [forlige sig/indrette sig]. Med *general* Bauer er det nu kommen så vidt, at han kvitterer [afstår] sin rest [restløn] og giver 25 daler for livet[5]) og forskriver sig [forpligter sig] til ikke at tjene imod mig. Min søn ærkebispen er dragen herfra og henter sin gemalinde hid, som her skal ligge i barselseng. *Vale* [far vel]. Af Flensborg hus den 29. januar anno 1646.
Christian.
Eftersom du haver nu gode stunder [god tid] til at høre [gennemgå] hospitalets regnskab, da må det ikke forsømmes.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 150/6 ✻ 3. Febr. 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen billiger, at M. Hans Svane udnævnes til Professor i Theologi. Han benytter Kanslerens Klage over, at der er saa faa at vælge imellem, til at sige Spydigheder om Rigsraadernes Udygtighed. — Geh. Ark.

… [brevtekst følger på s. 133]
Oversættelse af Brev 150/6:
… [fortsættes s. 133]

[1)] Denne Opgjørelse stemmer ikke overens med Kongens egen i Brevet Nr. 156. Muligvis tænker Kongen paa de 20,000 Rdl., som Rigsraadet bevilgede i April 1632 (Brevene 1632—1635 S. 100).
[2)] Om de la Thuilleries Rejse til Sverig jvfr. ovfr. S. 101.
[3)] Her mangler Ordet: erfaret, eller lign.
[4)] Ordet er skrevet to Gange.
[5)] Jvfr. ovfr. S. 130. Kongen mener med 25 Dlr. 25,000 Rdl. (Slange S. 1387).

Side 133

Brev 150/6 (fortsat fra s. 132)
Til Christen Thomesen Sehested.
Aff dyn syste skriiffuelse haffuer ieg forstanden dyn mening, at *Meister* hans Suanning Er tyenlig til den *Theologische Profession*, som skal besettis, Huorpa ieg dig indted forholder, Att Ieg formener, samme *Suaningium* at uerre bekuem nock til samme *profession*[1]): Paa ded at du beklagede ded, at man haffuer sa faa at welle yblandt, Naar man uyl haffue sadan folck, wiil Ieg suare, som den gamle *Resenius*[2]) suarede Chanseleren Christian friis til Borreby. Dentyd hand beklagede siig dedsamme y samme *Resenij* pahør och giorde ded tyer End Engan, da suarede *Resenius* dertil saledis: H: Chanseler, der Er Ingen vnder, at ded gaar saledis tiil yblandt oss geiistlige, aldenstund danmarckis Riigis Raad Ickun Erre 18 eller 20 Persohner, som vdledis aff thuende konnigriger och dessen vnderliggende *prouintier*, Och dii Icke alle Erre, som y gerne saa dem. Ded uar at Ønske, att dy uar y alle stender, som dy burde at uerre, som Neppeligen skeer y uorris tyd. Huordan dy Er, som man dragis huer dag med, ded Er Ingen beder End gud y himmelen bekendt. *Vale.* Aff flensborrig Huss den 3 *Febru: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 150/6 (slutning):
Af din sidste skrivelse haver jeg forstået din mening, at *meister* [magister] Hans Svanning er tjenlig til den *theologische profession* [teologiske professorat], som skal besættes, hvorpå jeg ikke forholder dig [noget], at jeg formener [mener], samme *Suaningium* [Svanning] at være bekvem [egnet] nok til samme *profession*[1]): på det, at du beklagede det, at man haver så få at vælge iblandt, når man vil have sådan[ne] folk, vil jeg svare, som den gamle *Resenius*[2]) svarede kansleren Christian Friis til Borreby. Dengang han beklagede sig [over] det samme i samme *Resenij* påhør [i Resens nærvær] og gjorde det tiere [oftere] end engang, da svarede *Resenius* dertil således: hr. kansler, der er ingen under [ikke noget at undre sig over], at det går således til iblandt os gejstlige, alldenstund [eftersom] Danmarks Riges Råd kun er 18 eller 20 personer, som udledes [udvælges] af tvende kongeriger og deres underliggende *provintier* [provinser], og de er ikke alle, som I gerne så dem. Det var at ønske, at de var i alle stænder, som de burde at være, som næppelig[t] sker i vor tid. Hvordan de er, som man drages [omgås] hver dag med, det er ingen bedre end Gud i himlen bekendt. *Vale* [far vel]. Af Flensborg hus den 3. februar anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

151/6 ✻ 9. Febr. 1646

Til Christen Thomesen Sehested.

Der er givet Befaling til Henning Valkendorf om at sende Penge til Axel Urup i Christianspris; Folkene der have en Fordring paa 19 Maaneders Sold. Det er for tidligt at tænke paa en … [regesten fortsætter s. 134]

… [brevtekst følger på s. 134]
Oversættelse af Brev 151/6:
… [fortsættes s. 134]

[1)] Den senere saa bekjendte Biskop Hans Svane, der siden 1635 havde været Professor i det filosofiske Fakultet, og som nu 1646 efter Niels Povlsen Schandorfs Død blev Professor i Theologi (Historisk Kalender I, 225 f.).
[2)] Biskop i Sjællands Stift Hans Povlsen Resen (f. 1561 † 1638).

Side 134

Brev 151/6 (slutning, fortsat fra s. 133)
Til Christen Thomesen Sehested.
[regestens slutning:] … Protest (overfor Generalstaterne?). Det ser ud til et Sammenstød mellem Hærene i Tydskland. — Geh. Ark.
Aff dyn siiste skriiffuelse *sub dato* den 15 *Ianu: passato* hafuer Ieg *contenta* forstanden. Dy penge angaendis, som wurup skulle haffue huos Henning walckendorp, dy Erre samme walckendorp befahliit at skaffe hannem, Om dy Erre forhanden.
Att sende prouyandt derhen, ded kan hiielppe tiil Soldaternis vnderholding, Menss inted tyl Skou, Skyordter och kleder, som Ieg siist lod dig forsta[1]). Dertylmed da Er man samme folck 19 Maneder skyldig, som Er heell farligdt for samme Ordt.
Att ded Er nogit for tyligdt at tencke pa den *Protestation*, du skriiffuer om[2]), ded Er att Erfahre aff *Tanchen* skriffuelse tiil Reuendtlou, som herhuos fyndis.
Att *simulere* y denne tyd, ded lehrer sig uel selffuer. *Morbus est nunc in Chrisi. Armeiierne* ligger Nu Neer sammen Och kan Indted, Menniskelige uys at tale om, komme fra hinanden vden stor Nedderlag[3]). *Vale.* Aff flensborre huss den 9 *Febru: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 151/6 (slutning):
Af din sidste skrivelse *sub dato* [dateret] den 15. *ianu[ar] passato* [sidste januar] haver jeg *contenta* [indholdet] forstået. De penge angående, som Urup skulle have hos Henning Valkendorf, de er samme Valkendorf befalet at skaffe ham, om de er forhånden [til rådighed]. At sende proviant derhen, det kan hjælpe til soldaternes underholdning, men ikke til sko, skjorter og klæder, som jeg sidst lod dig forstå[1]). Dertilmed [desuden] da er man samme folk 19 måneder[s sold] skyldig, som er højst farligt for samme sted [Ordt = Ort]. At det er noget for tidligt at tænke på den *protestation* [protest], du skriver om[2]), det er at erfare af *Tanchen* [Tanckes/oberst Tancks?] skrivelse til Reventlow, som herhos findes. At *simulere* [forstille sig/afvente] i denne tid, det lærer sig vel selv. *Morbus est nunc in crisi* [sygdommen er nu på sit kritiske punkt]. *Armeerne* ligger nu nær sammen og kan ikke, menneskeligt at tale om, komme fra hinanden uden stort nederlag[3]). *Vale* [far vel]. Af Flensborg hus den 9. februar anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 152/6 ✻ 9. Febr. 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Der er ingen Udsigt til Fred i Tydskland. Det vigtigste er at blive af med Gjælden; kunde man faa Penge hos Spanien mod et Stykke Land, var det godt. — Geh. Ark.
… [brevtekst følger på s. 135]
Oversættelse af Brev 152/6:
… [fortsættes s. 135]

[1)] Jvfr. ovfr. S. 127, 131.
[2)] En saadan Protest skulde maaske angaa den Omstændighed, at Generalstaterne endnu ikke havde ratificeret Traktaten i Christianopel (Slange S. 1397 f.).
[3)] Kongen tænker vistnok paa Forholdene i Böhmen, hvor den kejserlige og svenske Hær paa dette Tidspunkt stode overfor hinanden. Den svenske Hær rømmede i Febr. Böhmen.

Side 135

Brev 152/6 (slutning, fortsat fra s. 134)
Til Christen Thomesen Sehested.
Herhuos haffuer du dy *Noua*, som man haffuer heer fra vnderskedtlige steeder, Huoraff man lyden *Apparens* Seer tyl den *generall*, megit mynder tyl den *spetiall* friid. Myn største trøst Er, at gud leffuer Endnu, Som best ued, huad Enhuer tyener. Wor herre skiide oss ickun tiienlige myddel y synde til at bliiffue aff med gelden, man sticker y, da bleff aldting uel gadt.
Huad om Spannien y *Auissen Refereris*, ded haffuer Ieg ladit myn tiiener tyl diinkercken forsta, at hand ded skall haffue y acht[1]). Kunde man fa Penge huoss Spannien for Ett støcke land, da uar ded inted aff ueiien. *Vale.* Aff flensbore hus den 9 *Febru: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 152/6 (slutning):
Herhos haver du de *nova* [nyheder], som man haver her fra adskillige steder, hvoraf man ser liden *apparens* [udsigt] til den *general* [almindelige], meget mindre til den *spetiall* [særlige] fred. Min største trøst er, at Gud lever endnu, som bedst ved, hvad enhver tjener [til]. Vorherre skyde [tilstøde/give] os kun tjenlige midler [udveje] i sinde [synde] til at blive af med gælden, [som] man stikker i [sidder i], da blev alting vel godt.
Hvad om Spanien i *Auissen* [aviserne/efterretningerne] *refereris* [berettes], det haver jeg ladet min tjener til Dünkerken [Dunkerque] forstå, at han det skal have i agt[1]). Kunde man få penge hos Spanien for et stykke land, da var det ikke af vejen. *Vale* [far vel]. Af Flensborg hus den 9. februar anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 153/6 ✻ 15. Febr. 1646

Til Christen Thomesen Sehested.

Kongen tror ikke, at Defensionsværket bliver ordnet i Hertugdømmerne, førend man ser Forbedringer derpaa i Riget. Man ønsker Unionen udvidet. En stor Del af Adelen i Hertugdømmerne er meget ødelagt. Kongen har skrevet til Korfits Ulfeldt angaaende Ebbe Ulfeldts Ønske om at faa Valle og Lellingegaard i Forpagtning; han glæder sig til, at Hannibal Sehested skal bringe mange Penge fra Norge, thi Pengemanglen er den største Ulykke. — Geh. Ark.

Aff ded *defension* werck, du skriiffuer Om, som her y fiirstendommen skulle anstellis, troer ieg inted, at der … [fortsættes s. 136]

Oversættelse af Brev 153/6:
Af det *defension*[s]-værk [forsvarsvæsen], du skriver om, som her i fyrstendømmet skulle anstilles [oprettes], tror jeg ikke, at der … [fortsættes s. 136]

[1)] Residenten i Dünkercken Vilhelm Mecklenburg fik, ligesom Residenten i Madrid Henrik Villumsen Rosenvinge, under 5. Febr. Brev om, at Kongen havde hørt, at Sverig søgte Forbund med Spanien for ved sin Toldfrihed at bringe spanske Varer toldfrit gjennem Sundet til Sverig og svenske Lande ved Østersøen, ligesom det var svensk Gods; dette burde han søge at forhindre (Sjæll. Tegn. XXIX, 7). Om Vilhelm Mecklenburg (f. 1615 † 1677) se for øvrigt Samlinger t. d. norske Folks Sprog og Hist. III, 123 f., og Kongens Brev af 26. Oktbr. 1646.

Side 136

Brev 153/6 (slutning, fortsat fra s. 135)
Til Christen Thomesen Sehested.
… bliiffuer nogit aff, førend dy seer bedre anstelling y Riigit. Dy formener heer, att dy danske burde gørre nogit meer End ded, som y den forrige *Vnions* affsked forfattit Er[1]). Aadelen En stor del heer y landen Er mechtig *Ruinerit*, sa at En stor deel aff dem reysser siig aldrig.
Om Ebbe wlfeldtz begering walløe och lelynge garde at forpachte Er Riigens Hoffmeister tilskreffuen och befahliit at tale med hannem[2]).
Ded Er mig keerdt at fornemme Standtholderens(!) y Norriis ankomst, om hand haffuer mange penge med siig, ty dy Erre heel tynd saed huos mig. Och ded Er begindelsen och Enden aff Snacken, der uyl tenckis pa myddel at faa penge. Sa lenge ded Indted skeer, da Er der ingen forhobning at gørre nogit. Imod førstkommende Iohanni Maa Riigens Raad uerre uyss pa, att dy landte penge bliiffuer opskreffuen[3]), Och bliiffuer diisamme Icke betaldt, da Er myn *Credit* wde.
Vale. Flensborre huss den 15 *febru: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 153/6 (slutning):
… bliver noget af, førend de ser bedre anstilling [ordning] i riget. De formener [mener] her, at de danske burde gøre noget mere end det, som i den forrige *unions* afsked [beslutning] forfattet er[1]). Adelen — en stor del her i landet [landene] er mægtig[t] *ruinerit* [ødelagt], så at en stor del af dem rejser sig aldrig [igen].
Om Ebbe Ulfeldts begæring [ønske] at forpagte Valløe og Lellinge gård er Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] tilskrevet og befalet at tale med ham[2]).
Det er mig kært at fornemme statholderens i Norge ankomst, om han haver mange penge med sig, thi de er højst tyndt sået [sjældne] hos mig. Og det er begyndelsen og enden af snakken, [at] der vil tænkes på middel [udvej] til at få penge. Så længe det ikke sker, da er der ingen forhåbning [om] at

gøre noget. Imod førstkommende sankthans [Iohanni] må Rigens Råd være vis på, at de lånte penge bliver opskrevet [krævet tilbage][3]), og bliver de samme ikke betalt, da er min *credit* ude [forbi]. *Vale* [far vel]. Flensborg hus den 15. februar anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 154/6 * 22. Febr. 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen er kommen til Glückstadt. Han vilde ønske, at man kunde henvise Kreditorerne til at tage Betaling i det spanske Salt; nogle kjøbenhavnske Kjøbmænds Fordringer ere blevne af... [regesten fortsætter s. 137]

… [brevtekst følger på s. 137]
Oversættelse af Brev 154/6:
… [fortsættes s. 137]

---

[1]) Landdagen havde dog ønsket Spørgsmaalet om Unionen udsat til senere Overvejelser (Ipsen, Die alten Landtage S. 246).
[2]) Øster-Valløe og Lellingegaard, som 1630 af Ellen Marsvin vare blevne udlagte til Kirstine Munk, ejedes paa denne Tid af Valdemar Christian paa egne og Søskendes Vegne (Smith, Grevinde Ulfeldts Historie I, XXIII. Petersen, Valløe og Omegn S. 78, 253). 13. Febr. 1646 havde Korfits Ulfeldt faaet Brev om at lade Ebbe (Christoffersen) Ulfeldt til Møllerød paa nogen Tid faa Valløe og Lellingegaard i Forpagtning og handle med ham om Afgiften (Sjæll. Tegn. XXIX, 8).
[3]) Jvfr. Brevene Nr. 149 og 156.

Side 137

Brev 154/6 (fortsat fra s. 136)
Til Christen Thomesen Sehested.
[regestens slutning:] … viste. Han sender et Forslag til Forbedring af Kronens Indtægter af Island. De Svenske fortsætte deres Strænghed mod Hertug Frederik. — Geh. Ark.
Ieg Er nu, gud uerre loffuit, kommen hiid at *Continuere* myn *Cursum* y disse kuarter Epther denne tydtz beskaffenhed, Och om Ieg Endskøndt, ymidlertyd ieg haffuer ueriit heer, haffuer standen allehande vd, Da uylle ieg dog icke for mange penge, Att Ieg indted haffde uerrit her tilstede, ymens dette haffuer standen paa.
Ded uar at ønske, at man kunde uyse mange med *Mu:* wyllemsøn[1]) henad Spannien, at dii der kunde tage derris betalning y Saald[2]).
Heer haffuer uerrit købmend aff københaffuen, som haffuer begerit, at dy penge, som Stadtholderen y Norrie haffuer bracht med siig, motte giiffuis dem y betaling for ded, dii haffuer leffuerit tyl krygens fornødenhed, huortil Ieg suarede, myn leiilighed inted uar at faa dem Pengen hen, som Ieg selffuer skulle købe mad och driicke for.
Herhuoss fynder du Ett forslag tyl at forbedre kronens Indkomst med pa Issland, huilckit du skaldt fliitig Igennomsee Och mig dyn mening deroffuer lade forsta, Naar gud uyl, uy kommer sammen.
Dy Suenske *continuerer* suardt med derris Strenghed ymod myn Søn H: frederich, som meyst løber ud offuer mig, saat pengen Neppeligen skall kunde strecke tiil att Naa danmarck Igen[3]). Den Allerhøiieste *disponere* … [fortsættes s. 138]

Oversættelse af Brev 154/6 (fortsat):
Jeg er nu, Gud være lovet, kommen hid at *continuere* [fortsætte] min *cursum* [rejse/vej] i disse kvarterer [egne] efter denne tids beskaffenhed, og om jeg endskønt, imidlertid [mens] jeg haver været her, haver udstået allehånde [vanskeligheder], da ville jeg dog ikke for mange penge, at jeg ikke havde været her til stede, imens dette haver stået på.
Det var at ønske, at man kunne vise [henvise] mange med *mu[nsieur]* Villumsøn[1]) henad Spanien, at de der kunne tage deres betaling i salt[2]).
Her haver været købmænd af København, som haver begæret, at de penge, som statholderen i Norge haver bragt med sig, måtte gives dem i betaling for det, de haver leveret til krigens fornødenhed, hvortil jeg svarede, [at] min lejlighed ikke var at få de penge hen [afsat andetsteds], som jeg selv skulle købe mad og drikke for.
Herhos finder du et forslag til at forbedre kronens indkomst med på Island, hvilket du skal flittig[t] igennemse og lade mig din mening derover forstå, når vi, om Gud vil, kommer sammen.
De svenske *continuerer* [fortsætter] hårdt med deres strenghed imod min søn hr. Frederik, som mest løber ud over mig, så at pengene næppelig[t] skal kunne strække til at nå Danmark igen[3]). Den Allerhøjeste *disponere* [tilskikke/styre] … [fortsættes s. 138]

---

[1]) Henrik Villumsen Rosenvinge.
[2]) Kongen tænker paa den Erstatning i Salt til Beløb af 100,000 Rdl., som Kongen af Spanien 1641 havde forpligtet sig til at levere for det Tab, som spanske og dünkerckenske Kapere havde tilføjet den danske Handel. Erstatningen var endnu langtfra bleven ydet (se forrige Bind S. 146. Gigas, Grev Bernardino de Rebolledo S. 95 f.).
[3]) Bremervörde Fæstning var 1. Aug. 1645 bleven besat af kongelige Tropper under Oberst Lubbes, men var umiddelbart derpaa bleven blokeret af den svenske General Königsmark. Denne Blokade fortsattes, indtil Fæstningen maatte overgive sig i Begyndelsen af April 1646. Samtidig hermed førte de … [fortsættes s. 138]

Side 138

Brev 154/6 (slutning, fortsat fra s. 137)
Til Christen Thomesen Sehested.
… alting Epther hans gudommelige wyllie och welbehag. *Vale.*
Aff glyckxborg i glyckstadt den 22 *Febru: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 154/6 (slutning):
… alting efter hans guddommelige vilje og velbehag. *Vale* [far vel]. Af Glücksborg i Glückstadt den 22. februar anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 155/6 * 13. Marts 1646

Til Rentemestrene.
De skulle sende Kongen 1000 Rdl. — Geh. Ark.

Rendtemeisterne skal sende mig tussind daler, Huorfor dy hermed Erre kuyterit[1]).
Køben: Slott den 13 *Martij Anno* 1646.
Oversættelse af Brev 155/6:
Rentemestrene skal sende mig tusind daler, hvorfor de hermed er kvitteret[1]). Købn.[havns] Slot den 13. marts anno 1646.

156/6 ✻ 22. Marts 1646

Til Rigsraadet.
Kongen opfordrer det til at tænke paa Midler, hvorved han kan faa sine udlagte Penge tilbage i Overensstemmelse med en … [regesten fortsætter s. 139]
… [brevtekst følger på s. 139]
Oversættelse af Brev 156/6:
… [fortsættes s. 139]

_____
Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 154) fra s. 137:
… ovfr. S. 101 omtalte Underhandlinger i Stockholm om Stifternes Tilbagegivelse ikke til noget (Slange S. 1390 ff.). Under disse Forhold henvendte Hertug Frederik sig stadig til Kongen med Anmodninger om Penge, saa meget mere som der af de 12,000 Rdl., der vare tilstaaede ham aarlig, i Krigsaarene kun var betalt ham 500 Rdl. Paa Omslaget 1646 udbetaltes der ham 3000 Rdl., og Kongen udstedte en Obligation paa Resten, 32,500 Rdl., at betale til næste Omslag (Geh. Ark., Kieler Omslags Regnsk.). Før sit Opbrud fra Flensborg gav Kongen desuden en Forordning om Hertugens Hofstat (jvfr. Kongens Skrivelse af 18. April 1646 til Kaj v. Ahlefeldt og Christ. Rantzau; Geh. Ark., Dsk. Kong. Hist. Nr. 116). Dog vedblev Hertugen med sine Anmodninger til Kongen om Penge, saaledes i Breve af 27. Febr., 23. og 27. Marts (Geh. Ark., Dsk. Kong. Hist. Nr. 116. Bremen Nr. 38). Jvfr. Kongens Brev Nr. 174.
[1]) I Følge en Paategning paa Brevet bleve de 1000 Rdl. 13. Marts indbetalte i Kongens eget Kammer paa Kjøbenhavns Slot.

Side 139

Brev 156/6 (fortsat fra s. 138)
Til Rigsraadet.
[regestens slutning:] … vedlagt Redegjørelse for disse. Det vil hos Korfits Ulfeldt kunne faa Besked om Kronens anden Gjæld. — Geh. Ark.
Eptherdi Riigens Rad Erre nu her forsamlit at *deliberere* Om disse Riiger och landis *Conseruation*, da Er for aldting fornøden, fiirst att uerre derom, at gelden med ded første bliiffuer afflagdt. Da Eptherdi uy y friidtz och feyde tiid os y aldting, som uy haffuer kundt affsted komme, saledis haffuer *comporterit*, som ded En Erlig herre och konning wel anstar, Da forseer uy oss Nadigst til dy gode herrer Och uylle, At dy vnderdanist tencker pa dy myddel, at uy kan komme tyl uorris udlagde penge Igen Epther denne herhusføiiede Seddels Indhold, y betrachting at uy Ellers indted haffuer at leffue af. Huad geld *Cronen* pa andre steder stycker y, ded kan dy gode herrer Erfahre aff Riigens Hoffmeister och deroffuer lade oss forsta derris vnderdanige mening, huorledis man kan griibe werckiid an, at ded haffuer bestand. Befahlendis dy gode herrer hermed samdt och y seer den Allerhøiiestis beskermelse
Køben: Slott den 22 *Mar: Anno* 1646.
Christian.

Oversættelse af Brev 156/6:
Eftersom Rigens Råd er nu her forsamlet at *deliberere* [rådslå] om disse rigers og landes *conseruation* [bevarelse], da er det for alting fornøden[t], først at være derom [betænkt på], at gælden med det første bliver aflagt [betalt]. Da eftersom vi i freds- og fejdetid os i alting, som vi haver kunnet komme afsted, således haver *comporterit* [opført os], som det en ærlig herre og konge vel anstår, da forser [forlader] vi os nådigst til de gode herrer og [vil], at de underdanigst tænker på de midler [udveje], at vi kan komme til vore udlagte penge igen efter denne herhos føjede seddels indhold, i betragtning [af], at vi ellers intet haver at leve af. Hvad gæld *Cronen* [kronen] på andre steder stikker i, det kan de gode herrer erfare af Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] og derover lade os forstå deres underdanige mening, hvorledes man kan gribe værket an, [så] at det haver bestand. Befalende[s] de gode herrer hermed samt [til hobe] og i ét den Allerhøjestes beskærmelse.
Købn.[havns] Slot den 22. mar[ts] anno 1646.
Christian.
[Regnskabsseddel:]
Anno[1]) 1628 Er aff Riigens Rad optagen .... 14000 dl.
deraff Er giiffuen 18 ars Rendte ..... 15336 dl.
Anno 1642 Er aff Riigens Raad optagen ..... 220000 dl.[2])
deraff Er giiffuen fiire ars Rendte ..... 52800 dl.,
for huilcken Summa uy haffuer til dennom, som pengene tilkommer, vdsat alle uorris husse och lehn, som uy haffue y begge fyrstendomme[3]). Herforuden haffuer uy udlagdt tyl gesandternis vnderholding, som uare til Ossnabrigge forskyckit, ... 30368 dl.[4]) … [fortsættes s. 140]
Oversættelse af regnskabsseddel:
Anno 1628 er af Rigens Råd optaget [lånt] .... 14000 dl.
deraf er givet 18 års rente ..... 15336 dl.
Anno 1642 er af Rigens Råd optaget ..... 220000 dl.
deraf er givet fire års rente ..... 52800 dl.,
for hvilken sum vi haver til dem, som pengene tilkommer [tilhører], udsat [pantsat] alle vore huse og len, som vi haver i begge fyrstendømmer[3]). Herforuden haver vi udlagt til gesandternes underholdning, som var forskikket [sendt] til Osnabrück, ... 30368 dl.[4]) … [fortsættes s. 140]

---

[1]) Dette findes paa en indlagt Seddel.
[2]) Om Rigsraadets Gjældsbrev fra Decbr. 1641 paa 220,000 Rdl. se forrige Bind S. 161, 408 f.
[3]) Paa Kieler Omslag 1643 optog Kongen 245,800 Rdl. mod Forsikring i Amterne Steinburg og Flensborg (Kieler Omslags Regnsk. i Geh. Ark.). Jvfr. Brevet Nr. 153.
[4]) Jvfr. forrige Bind S. 161.

Side 140

Brev 156/6 (slutning, fortsat fra s. 139)
Til Rigsraadet.
[regnskabsseddel, fortsat:]
Item com: wlfeldt haffuer bekommit ..... 192074½ dl.
Oberster Rauchaubdt til affregning, som hand heer Indted kunde Erlange ..... 3000 dl.[1])
Gabriiel Marselio Er gyffuen til flensborg tutissind(!) och her syutussind daler ..... 9000 dl.
Heryblandt Er indted beregnit ded, som Er medgangen pa vnderskedtlige *Ambassader* y Hyspanien,

Engeland och andenstedtz[2]).
Køben: Slott den 22 *Mar: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Menige danmarckis Riigis Raad tiil hande[3]).
Oversættelse af regnskabsseddel (slutning):
Item com[es] Ulfeldt [grev Ulfeldt] haver bekommet [fået] ..... 192074½ dl.
Oberst Rauchhaupt til afregning, som han her ikke kunne erlange [få] ..... 3000 dl.[1])
Gabriel Marselis er givet til Flensborg to tusind(!) og her syv tusind daler ..... 9000 dl.
Heriblandt er ikke beregnet det, som er medgået på adskillige *ambassader* [gesandtskaber] i Spanien, England og andensteds[2]).
Købn.[havns] Slot den 22. mar[ts] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Menige [samlede] Danmarks Riges Råd til hånde[3]).

Brev 157/6 ✻ 23. Marts 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Det skal befales Korfits Ulfeldt at møde sammen med de andre Rigsraader i Raadstuen. — Geh. Ark.

Eptherdi Ieg y En Rom tyd inted haffuer fornommen, at Hoffmeisteren haffuer Søgdt Radstuen med dii andre, Da skal hand tilsiigis, at hand møder med dy andre y Radstuen, Naar tyd Er, Tii ieg haffuer, siiden at hand … [fortsættes s. 141]

Oversættelse af Brev 157/6:
Eftersom jeg i en rum tid ikke haver fornemmet, at hofmesteren [Korfits Ulfeldt] haver søgt [været i] rådstuen med de andre, da skal han tilsiges, at han møder med de andre i rådstuen, når tid er, thi jeg haver [antaget], siden han … [fortsættes s. 141]

---

[1]) Denne Sum var betalt Oberst Rauchhaupt paa Kieler Omslag 1646.
[2]) Jvfr. forrige Bind S. 161.
[3]) Rigsraadets Svar afgaves 27. Marts. Det anbefalede deri ikke at gjøre nogen Forskjel paa Kongens og Rigernes Indtægt og Udgift, fremhævede, at Landets Fattigdom ikke tillod nye Byrder, og tilraadede at formindske Udgifterne noget. Da Holstenerne havde god Sikkerhed for deres Penge, var der Grund til at vente, at Laanet enten kunde blive staaende uopsagt eller optages hos andre. Penge kunde kun skaffes tilveje, hvis Kongen vilde stille Gods til Sikkerhed (Rigens Raads Breve, Fasc. 55).

Side 141

Brev 157/6 (slutning, fortsat fra s. 140)
Til Christen Thomesen Sehested.
… haffuer uerrit hoffmeister, Indted bekømrit mig om Nogen købmandtz handel[1]). *Vale.*
Køben: Slott den 23 *Mar: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 157/6 (slutning):
… haver været hofmester, [at han] ikke bekymrer [beskæftiger] sig om nogen købmandshandel[1]).
Vale [far vel]. Købn.[havns] Slot den 23. mar[ts] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 158/6 * 26. Marts 1646

Til Tolderne i Sundet.
Ordre om at sende Sydfrugter til Destillereren paa Rosenborg. — Geh. Ark., Bilag t. Sundtoldregnsk. 1646.
Tollerne y helsingør skal sende tiil dystilereren y køben: haffue En tønde Pommerandtzer Och En tønde *Citroner*[2]).
Frederigs: den 26 *Martij Anno* 1646.
Christian.

Oversættelse af Brev 158/6:
Tolderne i Helsingør skal sende til destillereren i København have en tønde pomeranser og en tønde *citroner* [citroner][2]). Frederiksborg den 26. marts anno 1646.
Christian.

Brev 159/6 * 27. Marts 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Da det for Kjøbenhavns Befæstnings Skyld er nødvendigt at grave en Grav igjennem den stærkt tilvoxede Sø ved Ny Vartov, skal han spørge Borgmestre og Raad, om de mene at have Ret til Fiskeriet i Søen. — Geh. Ark.
… [brevtekst følger på s. 142]

Oversættelse af Brev 159/6:
… [fortsættes s. 142]

---

[1]) Korfits Ulfeldt efterkom Tilsigelsen (Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, 137). Under 3. Marts havde v. Cracau skrevet til Generalstaterne, at Korfits Ulfeldt og Christen Thomesen Sehested kun kom lidet til Hove (Rigsark. i Haag).
[2]) Vedlagt findes en Kvittering af Destillereren Niels Holst, dat. 9. Decbr. 1646, for hvad Kryderier m. m. han i Aarets Løb havde modtaget af Tolderne Jonas Heinemark og Mads Mortensen. Om Niels Holst jvfr. ovfr. S. 119.

Side 142

Brev 159/6 (slutning, fortsat fra s. 141)
Til Christen Thomesen Sehested.
Epthersom fornødenheden ded vdkreffuer, at ygennom den Søe Eller dam, der ligger ued ded Ny wartou[1]), gørris En grøfft, att man indted uden wmag kan komme deroffuer, paded befestningen kan

werre pa den siide nogit bedre forseckerit pa den Siide, Da skaldt du Erfahre huos Borgemeister Och Raad, Om dy formener siig nogen rettighed tyl fyskeriit at haffue y samme wand[2]), Och ded tiil den Ende, att om dy haffuer Eller wyl haffue herepther fyskerii y samme griifft, daa skall dy ochsa laade kaste griifften och holde uandit vd, ymens der graffuis pa gryfften. Io lenger ded forbliiffuer med samme griifft, Io mehre dedsamme wand woxer tyl. Paa dy steeder, man nu kan gaa offuer, der haffuer Ieg med Russer fangen Offuer hundrede gedder. *Vale.* Aff frede: den 27 *Martij Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H. Christen tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 159/6 (slutning):
Eftersom fornødenheden det udkræver, at der igennem den sø eller dam, der ligger ved det Ny Vartov[1]), gøres en grøft, [så] at man ikke uden umage kan komme derover, på det [for] at befæstningen kan være på den side noget bedre forsikret [beskyttet] på den side, da skal du erfare hos borgmester og råd, om de formener sig [gør krav på] nogen rettighed til at have fiskeri i samme vand[2]), og det til den ende [med det formål], at om de haver eller vil have herefter fiskeri i samme grøft, da skal de også lade kaste grøften og holde vandet ude [borte], imens der graves på grøften. Jo længere det forbliver [trækker ud] med samme grøft, jo mere det samme vand vokser til. På de steder, man nu kan gå over, der haver jeg med russer [ruse] fanget over hundrede gedder. *Vale* [far vel]. Af Frederiksborg den 27. marts anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

160/6 ✻ Omtr. 27. Marts 1646

[Uden modtagerangivelse — memo/optegnelse]
Om Forbedring af Forholdene ved Hillerød Skole. — Geh. Ark., Rigens Raads Breve, Fasc. 55.
Hylderødtz skolepersoners Naffn och Alder, Som alle bliiffuer forderffuit, vden dertill skaffis Raad y tyde, Huorfor, sa framdt Hoffpredikandten Epter *fundatzens* … [fortsættes s. 143]
Oversættelse af Brev 160/6:
Hillerøds skolepersoners navn og alder, som alle bliver fordærvet [går til grunde], uden [med mindre] dertil skaffes råd i tide. Hvorfor, såfremt hofprædikanten efter *fundatzens* [fundatsens/stiftelsesbrevets] … [fortsættes s. 143]

---

[1]) Hospitalet Ny Vartov laa udenfor Østerport omtrent ved den nuværende „Triangel" (Nielsen, Kjøbenhavns Hist. og Beskr. III, 54). Den omtalte Sø er den nuværende Sortedamssø, som dengang kaldtes Sortedam, et Navn, der oprindelig kun havde været givet Søens nordre Dæmning, men derefter var gaaet over paa selve Søen (Nielsen, anf. Skr. III, 145).
[2]) Det er mærkeligt, at Kongen stiller dette Spørgsmaal, da Kjøbenhavns By ved et Skjøde af 1619 havde overdraget ham Ret til Fiskeriet i dens fire Søer (Nielsen, Kjøbenhavns Diplom. I, 594 f. Nielsen, Kjøbenhavns Hist. III, 145).

Side 143

Brev 160/6 (slutning, fortsat fra s. 142)
Indhold for hans suagded(!) skild indted kan haffue den tylsyn med Skolen[1]), daa uyl der En anden god mand tagis dertiil[2]).

Oversættelse af Brev 160/6 (slutning):
… indhold for hans svaghed[s] skyld [suagded(!) = svaghed] ikke kan have det tilsyn med skolen[1]), da vil der en anden god mand tages dertil[2]).

Brev 161/6 * 31. Marts 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Da Kongen vil rejse til Frederiksborg, skal Kansleren tale med den hollandske Resident. — Geh. Ark.
Epthersom Ieg achter at Reiisse henad friderigsborg, om gud uyl, Offuermorgen Och der nogle dage bliiffue, Huorfor med ded, som dig bekendt Er, skal begindis at tale med den Hollandtske *Resident*[3]). *Vale.* Rossenborg den 31 *Mar: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 161/6:
Eftersom jeg agter at rejse henad Frederiksborg, om Gud vil, i overmorgen og blive der nogle dage, hvorfor med det, som dig bekendt er, skal begyndes at tale med den hollandske *Resident*[3]). *Vale* [far vel]. Rossenborg [Rosenborg] den 31. mar[ts] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 162/6 * 3. April 1646

Til Rigsraadet.
Kongen er ikke tilfreds med dets Svar angaaende Gjældens Afbetaling og udtaler sig for en almindelig Konsumtionsafgift. — Geh. Ark.

… [brevtekst følger på s. 144]
Oversættelse af Brev 162/6:
… [fortsættes s. 144]

---

[1]) I Følge Fundatsen af 29. Marts 1630 skulde Hofprædikanten sammen med Slotspræsten (paa Frederiksborg) have Tilsyn med Hillerød Skole (Dahl, Histor. Efterretn. om den Kgl. lærde Skole ved Frederiksborg, I, Bilag, S. VII). Hofprædikanten Ole Vind døde 18. Aug. 1646.
[2]) Disse Linier ere skrevne bag paa en Fortegnelse over de Børn, som gik i den kongelige Skole ved Frederiksborg. Fortegnelsen er dateret 27. Marts 1646 og underskreven af Skolens Rektor Albert Kaspersen Bartholin.
[3]) Forhandlingerne med Karl v. Cracau drejede sig væsentligst om Tolden i Norge. Ved § 7 i Traktaten i Christianopel var det blevet bestemt, at den skulde være som 1628, indtil man kunde enes om en Læstetold paa Trævarer. Den i den Anledning opsatte Toldrulle vandt imidlertid ikke Generalstaternes Bifald, og v. Cracau nægtede at udvexle Ratifikationen paa Traktaten, førend den var berigtiget (Slange S. 1397 f. … [fortsættes s. 144]

Side 144

Brev 162/6 (slutning, fortsat fra s. 143)
Til Rigsraadet.
Wy haffue aff dy gode Herrers vnderdanige Erklering Om geldens affleggelse[1]) forstanden derris mening, Huorpa uy dem Nadigst inted forholder, Att os siinis, att den forreslagen *modus* uyl falde fattige folck heell langsam att bye Epther, Mens om der bleff lagdt *consumtions* penge pa offueraldt, da kunde ded hiielppe tyl dagelige handpenge. Befahlendis Eder hermed samdt Och y seer den Allerhøiiestis Beskermelsse[2]). Køben: Slott den 3 *April: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad samdtligen tiill hande.
Oversættelse af Brev 162/6 (slutning):
Vi haver af de gode herrers underdanige erklæring om gældens aflæggelse [betaling][1]) forstået deres mening, hvorpå vi dem nådigst ikke forholder [noget], at os synes, at den foreslagne *modus* [måde] vil falde fattige folk højst langsom at bie efter [vente på], men om der blev lagt *consumtions*[penge] [forbrugsafgift] på overalt, da kunne det hjælpe til daglige håndpenge. Befalende[s] eder hermed samt [til hobe] og i ét den Allerhøjestes beskærmelse[2]). Købn.[havns] Slot den 3. april anno 1646.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd samtligen [alle] til hånde.

Brev 163/6 * 3. April 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen giver sit Samtykke til, at Kirstine Munk maa blive paa Boller, men uden at modtage Besøg af sine Børn. — Geh. Ark.

Epthersom Ieg pa vnderskedtlige tyder Er bleffuen tylta[l]dt Om fru kyrstens dondt, Saa Er Ieg tylfriidtz, at hun ma forbliiffue pa Boluer gaard, Mens wbesøgdt aff Børnen[3]). Køben: Slott den 3 *Apri: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 163/6:
Eftersom jeg på adskillige tider er bleven tiltalt [anmodet] om fru Kirstens sag [dondt], så er jeg tilfreds [med], at hun må forblive på Boller gård, men ubesøgt af børnene [uden besøg af børnene][3]). Købn.[havns] Slot den 3. apri[l] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 161) fra s. 143:
… v. Cracau til Generalstaterne, 31. Marts og 7. April; Rigsark. i Haag). 21. April meldte v. Cracau hjem, at Ratifikationerne vare udvexlede (Rigsark. i Haag).
[1]) Jvfr. ovfr. S. 140.
[2]) I sit Brev af 8. April tilraadede Rigsraadet Kongen først at forhandle med Adelen om Konsumtionspengene, men skjulte ikke, at et saadant Forlangende vist vilde møde ikke ringe Modstand (Rigens Raads Breve, Fasc. 55).
[3]) Om Sophie Elisabeths og to af hendes Søstres Besøg hos Moderen samt om Kongens Harme herover og de Skridt, han foretog i den Anledning, se Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, 133 ff. CXVIII. II, LXXV ff. Jvfr. Brevene Nr. 166, 169 og 171.

Side 145

Brev 164/6 ✻ 3. April 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen beklager et Indlæg fra Kirstine Munks Børn og Svigersønner, hvori de have beskyldt ham for at tænke ondt om dem. Ville de antage sig Dorothea Elisabeths Sag, komme de først i Strid med Ellen Marsvin, der ikke turde sværge paa, at hun var en Datter af Kongen. — Geh. Ark.

Ded Indleg, som Chanseleren mig igaar tylstillede fra greff woldemar Christian och hans syskiind och derris Mend, Haffuer Ieg Igennomsiiet och med stor forundring deraff forstander, At dy Indbylder siig, Miig at haffue andere ta[n]cker om dem, End som ieg burde, Som mig aldrig Er kommen y synde, Huorfor Ieg uyl uyde, aff huem dy haffuer sliigdt.
Wor herre giiffue, att ded siiste[1]) haffde saledis kommen for En dag som dysse, da haffde aldt dette bleffuen Epther. Wiil dy tage siig fru kyrstens siiste datter an, Daa skal dy først ytag med fru Ellen Marsuyn, som Indted torde suerge, at hun uaar uyss pa, Att Ieg uar fader til dedsamme barn, Om huilcken leiilighed best kan Erfahris huos fru Ellen och huoss Biisskoppen y skane, som pa dy tyder uar Hoffpredykandt[2]) Och bleff brug[t] att ga Oss Imellom. *Vale.* Køben: Slott den 3 *Apri: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 164/6:
Det indlæg, som kansleren mig i går tilstillede fra grev Woldemar Christian og hans søskende og deres mænd [svogre], haver jeg igennemset og med stor forundring deraf forstået, at de indbilder sig, at jeg haver andre tanker om dem end som jeg burde, [hvilket] mig aldrig er kommen i sinde, hvorfor jeg vil vide, af hvem de haver sådant [hørt].
Vorherre give, at det sidste[1]) havde således kommen for en dag som disse, da havde alt dette bleven [forblevet] efter [udeblevet]. Vil de tage sig fru Kirstens sidste datter an, da skal de først i tag [i strid] med fru Ellen Marsvin, som ikke turde sværge, at hun var vis på, at jeg var fader til det samme barn, om hvilken lejlighed [sag] bedst kan erfares hos fru Ellen og hos bispen i Skåne, som på de tider var hofprædikant[2]) og blev brugt til at gå os imellem. *Vale* [far vel]. Købn.[havns] Slot den 3. apri[l] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 165/6 ✻ 4. April 1646

Til Christen Thomesen Sehested og Hannibal Sehested.
Kongen giver en Fremstilling af det Mortens Aften 1628 indtraadte Brud mellem ham og Kirstine Munk. — Kgl. Bibl.

… [brevtekst følger på s. 146]
Oversættelse af Brev 165/6:
… [fortsættes s. 146]

[1)] Nemlig: Barn. Dorothea Elisabeth var i Begyndelsen af 1646 indsat i et Karmeliterkloster i Køln (Smith, anf. Skr. I, 135).
[2)] Peder Vinstrup. Kongen tænker paa Begivenhederne i Decbr. 1636 paa Antvorskov. Se Brevene 1636—1640 S. 100.

Side 146

Brev 165/6 (slutning, fortsat fra s. 145)
Til Christen Thomesen Sehested og Hannibal Sehested.
Eptherdi y gode herrer haffuer ladit siig uerre angelegen at bringe fru kyrstens dondt y en Riichtighed, Da Erachter ieg fornøden at uerre at fornemme Eders mening om Eptherfølgende Sandferdige *Narratis*.
Anno 1628, der fru kyrsten styllede siig heel letferdig an, saat Moderen derudoffuer greed bade dag och Natt, *Item* haffde *presenterit* mig ded puluer[1]), Da faldt *S:* Mortensdag Ind y samme Aar. Da Eptherdi man for langtiid heer haffuer uerrit samme afften nogiit lystiger End Ellers, Da bleff Prindtzen, H: frederich, H: wldrich salig och den gammel greffue aff tuurn befahliit att wardte op samme afften pa frede:, Huordthen fru kyrsten ochsa med frøcken Anne Chatrina bleff befahlit at komme. Der uy nu kam tiil bordtz, Och Ieg talede med dem, som uar der tylstede, da sad fru kyrsten och surmulede och uylle huercken tale Eller faa mad, som Prindtzen och H: frederich vden thuiffuel uel Endnu kommer y hue, fordi at Riingreffuen icke med greffuen aff tuurn indted uaar befahliit at komme diid.
Der tyden nu uar, at man søgte sengen, Da lagde ieg mig der, som Ieg och hun haffde leiien, ymens uy uar sammen, Mens hun kam huercken y seng eller y kammer tiil mig, mens luckede dørren ymellem oss teedt tiil, Huorfor Ieg strax om morgenen lette En Steen op, som bleff lagdt y dyrehaffuen pa ueiien til den lyden ladgard med samme ars *dato* pahuggen[2]).
Huilckit Ord fra Ord aldsammen Er sked och fahren, som forskreffuit staar, Saa sandt hiielppe mig gud heer tymeligen och hyssid y al Euiige Euighed, *Amen*.
Naar y gode herrer begerer wiider *Information* y sagen, da skal den wdførligere Eder komme tyl hande. *Valete.* Aff køben: Slott den 4 *Apri: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen Och Stadtholderen y Norrie tiil hande.

Oversættelse af Brev 165/6 (slutning):
Eftersom I gode herrer haver ladet sig være angelegen [magtpåliggende] at bringe fru Kirstens sag [dondt] i en rigtighed [orden/klarhed], da agter jeg fornøden[t] at være [betænkt på] at fornemme eders mening om efterfølgende sandfærdige *narratis* [beretning].
Anno 1628, da fru Kirsten stillede sig højst letfærdig an, så at moderen derover græd både dag og nat, *item* [og desuden] havde *presenterit* [rakt/tilbudt] mig det pulver[1]), da faldt sankt Mortensdag ind i samme år. Da eftersom man for lang tid her haver været samme aften noget lystigere end ellers, da blev prinsen, hr. Frederik, hr. Ulrik salig og den gamle greve af Thurn befalet at varte op [passe på] samme aften ved bordet [pa frede: = ved fadet?], hvorhen fru Kirsten også med frøken Anne Catharina blev befalet at komme. Da vi nu kom til bords, og jeg talede med dem, som var der til stede, da sad fru Kirsten og surmulede og ville hverken tale eller få [tage] mad, som prinsen og hr. Frederik uden tvivl vel endnu kommer i hu [husker], fordi at rigsgreven [Riingreffuen] ikke med greven af Thurn ikke var befalet at komme did.
Da tiden nu var, at man søgte sengen, da lagde jeg mig der, hvor jeg og hun havde ligget, imens vi var sammen, men hun kom hverken i seng eller i kammer til mig, men lukkede døren imellem os tæt til, hvorfor jeg straks om morgenen lettede en sten op, som blev lagt i dyrehaven på vejen til den

lille ladegård med samme års *dato* [dato] påhugget[2]).
Hvilket ord fra ord altsammen er sket og faren [gået for sig], som forskrevet står, så sandt hjælpe mig Gud her timeligen og hisset [hyssid] i al evig evighed, *amen*.
Når I gode herrer begærer videre *information* [oplysning] i sagen, da skal den udførligere komme eder til hånde. *Valete* [far vel, flertal]. Af Købn.[havns] Slot den 4. apri[l] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen og statholderen i Norge [Hannibal Sehested] til hånde.

---

[1]) Se forrige Bind S. 59.
[2]) Jvfr. forrige Bind S. 46, 60 f.

Side 147

Brev 166/6 * 4. April 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen fastholder, at Dorothea Elisabeth ikke er hans Barn, og at hans nuværende Optræden mod Kirstine Munk skyldes Børnenes Besøg hos hende. Han har først forstødt Dorothea Elisabeth, efter at Ellen Marsvin ikke turde sværge paa, at hun var hans Barn. — Kgl. Bibl.

Wnderretning y Sagen.
Anno 1628 war Mortens afften den 10 *Nouembris*. Nar man Nu Regner 40 vgger tilbage fra Egidii dag *Anno* 1629[1]), Da Er fru kyrsten bleffuen med ded siiste Barn fiiordten dage, Siiden hun uar tyl frederigsborg.
Haffde dy gadt folck fuldt myt Exempel, som dy sa dageliigen for Øiinen, At wansiiet fru kyrsten giiorde mig allehande, Da Sleed Ieg ded dog Igennom med hiinder for børnens skiild, Indtil dii *Visitter* kam op, Och En pardt vnderstod siig at beuyse ded aff skriifften, at ded uar uelgiiordt[2]).
Saa lenge fru Ellen beholdte Horungen huos siig y Stylle, da lod Ieg den y Roe huos hinder, Mens dentyd hun lod siig forlyste at drage offuer tyl Anderskou tiil at *presentere* mig den for En datter, Och tordte inted Suerge, Att hun inted andit uyste, End at densamme uar myn datter, Daa fyck ded ochsa En skiidden Ende med ded frøcken[3]). *Vale.*
Aff køben: Slott den 4 *Apri: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 166/6:
Underretning i sagen.
Anno 1628 var Mortensaften den 10. november. Når man nu regner 40 uger tilbage fra Egidii dag [sankt Gilles dag, 1. sept.] anno 1629[1]), da er fru Kirsten bleven [nedkommet] med det sidste barn fjorten dage, siden hun var til Frederiksborg.
Havde de gode folk fulgt mit eksempel, som de så dagligen for øjnene, at [nemlig] uanset [at] fru Kirsten gjorde mig allehånde [fortrædeligheder], da sled jeg det dog igennem med hende for børnenes skyld, indtil de *visitter* [besøg] kom op [frem], og en part [nogle] understod sig at bevise det af skriften [dokumentet], at det var velgjort [berettiget][2]).
Så længe fru Ellen beholdt horungen [barnet født i utroskab] hos sig i stilhed, da lod jeg den i ro hos hende, men da hun lod sig forlyste [få lyst til] at drage over til Antvorskov for at *presentere* [fremstille] mig den for en datter, og [hun] ikke turde sværge, at hun ikke vidste andet, end at den samme var min datter, da fik det også en skiden [uskøn] ende med den frøken[3]). *Vale* [far vel]. Af

Købn.[havns] Slot den 4. apri[l] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

[1)] 1. Septbr. 1629, Dagen for Dorothea Elisabeths Fødsel. Jvfr. Smith, anf. Skr. I, 31.
[2)] Imod disse Paastande havde Kongen kunnet sætte en Erklæring, dat. 17. Januar 1646, af de tre Theologer Biskop Jesper Brochmann og Professorerne Hans Hansen Resen og Lavrits Mortensen Scavenius (Smith, anf. Skr. I, 134).
[3)] Kongen havde i Febr. 1637 sendt hende til en Kjøbmand i Hamborg (Brevene 1636—40 S. 207).

Side 148

Brev 167/6 ✻ 5. April 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen sender ham nogle Oplysninger vedrørende Kirstine Munks Sag. — Geh. Ark.
Dette herhusføiiede burde biilligen at haffde burdt at uerrit derhuos, der ieg lod børnen forsta, huorledis ded løb aff med fru Ellens Eed om ded kasserede frøcken, mens ded uaar forlagdt, och[1]) fandt[2]) ded ygad(!) Igen med allehande handen(!) dondt, som y den sag Er gangen. Huorfor du kandt lade dette see dem, som ded begerer att see och lesse, och lade mig ded wskamferit komme til hande Igen[3]). Kommer uy uyder y snacken om samme sag, daa Er heer fleere aff dette slags, som Hoffmeisteren och hanss lyndenou haffuer vnderskreffuen. *Vale.* Køben: slott den 5 *Apri: Anno* 1646.
Christian.

Oversættelse af Brev 167/6:
Dette herhos føjede burde billigen [med rette] have burdet [at] være derhos, da jeg lod børnene forstå, hvorledes det løb af med fru Ellens ed om den kasserede frøken, men det var forlagt, og [jeg][1]) fandt[2]) det atter [ygad(!)] igen med allehånde [dokumenter om] den [handen(!) = ganske] sag [dondt], som i den sag er gangen [foregået]. Hvorfor du kan lade dette se [til] dem, som det begærer at se og læse, og lade mig det uskamferet [ubeskadiget] komme til hånde igen[3]). Kommer vi videre i snakken om samme sag, da er her flere af dette slags, som hofmesteren og hans Lindenov haver underskrevet. *Vale* [far vel]. Købn.[havns] Slot den 5. apri[l] anno 1646.
Christian.

Brev 168/6 ✻ 8. April 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Han skal tilstille Sivert Urne Akterne om Bornholms Overgivelse til de Svenske, hvilke derpaa skulle meddeles Holger Rosenkrands. — Geh. Ark.

… [brevtekst følger på s. 149]
Oversættelse af Brev 168/6:
… [fortsættes s. 149]

---

[1]) Her mangler Ordet: jeg.
[2]) Ordet er skrevet to Gange.
[3]) Det er sandsynligt, at Talen er om Vibeke Kruses Forhold til Bruddet mellem Kongen og Kirstine Munk, eftersom Kongens Oplysninger vistnok omtales i et Brev, som Korfits Ulfeldt Dagen efter, 6. April, skrev til Christen Thomesen Sehested. Det hedder i dette Brev: „J'ay leu ce que m'auez enuoyé enclos dans uostre lettre. La mesme chose nous a este dicte souuente fois, mais comme il nous a tousiours semblé, que cestoit une chose de nulle importance touchant nos affaires, nous n'auons point faict de reflexion la dessus. Le bon Dieu ueille illuminer sa Maieste, qu'il ueille en ceste affaire, qui nous importe tant, laquelle astheure est sur le tapis, nous monstrer quelque grace. De ses auxtres amourettes nous ne nous en meslons point du scauoir leur origine" (Geh. Ark., Ulfeldtske Sager Nr. 12).

Side 149

Brev 168/6 (slutning, fortsat fra s. 148)
Til Christen Thomesen Sehested.
Chanseleren skall lade Syuerdt wrne tilstille dy *Acta*, Som Er gangen y den sag Om Borringholms Offuergifuelse tyl suenske, tyl att *Notificere* Rossenkrandtz derris Indhold, paded samme Rosenkrandtz indted skall kunde syge, siig indted att uyde, huad derudi Er gangen[1]).
Køben: slott den 8 *Aprilis Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 168/6 (slutning):
Kansleren skal lade Sivert Urne tilstille de *acta* [aktstykker], som er gangen [foregået] i den sag om Bornholms overgivelse til svenske[rne], til at *notificere* [meddele/gøre bekendt for] Rosenkrantz deres indhold, på det [for] at samme Rosenkrantz ikke skal kunne sige sig ikke at vide, hvad derudi er gangen [foregået][1]). Købn.[havns] Slot den 8. april anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 169/6 * 11. April 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen gaar ind paa, at Valdemar Christian og hans Søstre under visse Betingelser maa besøge deres Moder. — Kgl. Bibl.

Eptherdi Børnen, som Mig aff fru kyrsten fød Erre, haffuer sig beflyttit at *imaginere* werden, at wybecke krussis person haffuer forarsagit, Att fru kyrsten Er geraden i wnade huos Mig[2]), Och sligdt Nu indted uyl følge, Mens begerer, at fru kyrsten aff Nade motte besøge syne wenner, Och at Børnen motte besøge hynder, Da Er derpa denne myn Erklering, At nar ieg Erfharer, huad for wenner ded Er och huor dy boer, som fru kyrsten uyl besøge, da uyl Ieg Erklere mig derpa. Børnens *Visiter* angaendis, Da Er Ieg tiilfridtz, at greffuen ma besøge hynder sa tydt, som hand uyl, Nar hand loffuer, At nar hand besøger hinder, hand daa uyl bliiffue huoss hynder y tre wgger och søge tregange kyrcken med hinder. Døtterne angaendis, da ma dy ochsa besøge hinder, Naar …
[fortsættes s. 150]

Oversættelse af Brev 169/6:
Eftersom børnene, som mig af fru Kirsten født er, haver sig beflittet [bestræbt] at *imaginere* [bilde] verden [ind], at Vibeke Kruses person haver forårsaget, at fru Kirsten er geråden [kommet] i unåde hos mig[2]), og sådant nu ikke vil følge [medføre?], men begærer, at fru Kirsten af nåde måtte besøge sine venner, og at børnene måtte besøge hende, da er derpå denne min erklæring, at når jeg erfarer, hvad for venner det er og hvor de bor, som fru Kirsten vil besøge, da vil jeg erklære mig derpå. Børnenes *visiter* [besøg] angående, da er jeg tilfreds [med], at greven må besøge hende så tit, som han vil, når han lover, at når han besøger hende, han da vil blive hos hende i tre uger og søge kirken [gå i kirke] tre gange med hende. Døtrene angående, da må de også besøge hende, når … [fortsættes s. 150]

[1]) Jvfr. Kongens udat. Brev Nr. 175.
[2]) Jvfr. de to følgende Breve Nr. 170 og 171.

Side 150

Brev 169/6 (slutning, fortsat fra s. 149)
Til Christen Thomesen Sehested.
… dy uyl, Mens derris Echte Mend skal drage med dem och bliiffue y fiiordten dage huos hynder[1]).
Vale.
Aff køben: slott den 11 *Aprilis Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 169/6 (slutning):
… de vil, men deres ægtemænd skal drage med dem og blive i fjorten dage hos hende[1]). *Vale* [far vel]. Af Købn.[havns] Slot den 11. april anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 170/6 * Før 12. April 1646(?)[2])

Til Christen Thomesen Sehested(?).
Kongen udtaler sin Forundring over, at det drages i Tvivl af hans Børn, at Korfits Ulfeldt i Lejren ved Fulsbüttel har beskyldt Vibeke Kruse for at have foranlediget Bruddet mellem ham og Kirstine Munk. — Geh. Ark.

Ded vndrer Ieg mig storligen, at Bøtterne[3]) tør siige Ney tiil ded, som hoffmeisteren selffuer tyl fulsbyttel, den tid Ieg laa der med *Armeiien*[4]), ued En Ruusk[5]) sagde tyl wybecke: Du haffuer forderffuit myt frøckens moder fra konningen, Och uyncke sa adhinder med En fynder(!), som offuer ty mennisker hørde och saa.

Oversættelse af Brev 170/6:
Det undrer jeg mig storligen [meget] over, at bøtterne [børnene?][3]) tør sige nej til det, som hofmesteren selv ved [i] Fulsbüttel, den tid jeg lå der med *armeen*[4]), ved en ruskomsnusk [i vrede/Rausch][5]) sagde til Vibeke: Du haver fordærvet [ødelagt] mit [forholdet til] frøkenens moder fra kongen, og vinkede så ad hende med en finger(!), [så] at over ti mennesker hørte og så [det].

[1]) Denne Erklæring tilfredsstillede ikke Børnene og Svigersønnerne, og Kongen gik ogsaa nogle Dage efter, i Følge en med Kanslerens Haand skreven Koncept til en Overenskomst, der bærer Datum: 14. April, betydelig videre i sine Indrømmelser (Smith, anf. Skr. I, 136, LIV). Jvfr. Kongens Breve af 25. Juni og 29. August 1646.
[2]) Det udaterede Brev kan maaske antages at høre til dette Tidspunkt, hvor Kirstine Munks Børn og Svigersønner efter at have gjort Udfald mod Vibeke Kruse atter trak Beskyldningerne mod hende tilbage. Jvfr. Brevene Nr. 165, 169 og 171.
[3]) Vistnok en Sammenblanding af: Børnene og Døtrene.
[4]) I Novbr. og Decbr. 1641. Korfits Ulfeldt besøgte Kongen her paa Hjemrejsen fra Regensburg (Otto Sperlings Selvbiografi S. 107).
[5]) Sagtens af det tydske Rausch.
You've used 90% of your session limitGet more usage

Bemærk: Brev 170 sluttede på s. 150 uden underskrift/udskrift (det var en kort optegnelse), så denne side begynder direkte med Brev 171.

Side 151

Brev 171/6 * 12. April 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen forlanger en Edsaflæggelse af sine Døtre, førend han tror paa, at de ikke have haft onde Tanker om Vibeke Kruse; han tror heller ikke paa, at Klavs v. Ahlefeldt undtagen ved en enkelt Lejlighed har talt ilde om Kirstine Munks Børn. Fortsætter man med Bebrejdelserne mod ham, vil han gaa strængt frem mod Kirstine Munk. — Kgl. Bibl.

Epthersom Ieg y dag for predycken forstod aff dig, At myne dotter inted uyl uerre gestendig, at dy haffuer[1]) y dy tancker om wybecke, som sagdt Er, da kommer mig sligdt heel fremmid for, Mens om dy ued derris Eed vnder den straff, som myn Eed om fru kyrstens bedriifft[2]), uyl suerge, ded sanden at uerre, da bør Ieg att troe ded, mens Ellers indted[3]). At *generall Maior* Anefeldt[4]) skulle haffue taliit nogit wbeskeiden om fru kyrstens bør[n] wyder, End som mueligdt ma werre sked, dentyd frøcken soffia[5]) slog hannem for hoffuedit, ded troer Ieg Indted, uden greffuen[6]) under forbenendte Ed uyl suerge, siig att haffue hørdt sliigdt aff nogen anden End aff hans søster.
Wyl dy søge sliigdt herfor, som dy kan gørre mig haarm med, da Er ded høy tyd for mig, att Ieg Epther Recessen fahrer fordt med fru kyrsten, ty skall Ieg haffue Børnens welstand y acht och dy skaa(!) ma leede allehande op tyl mig, da Er ded tyd for mig att haffue myn sag yacht. *Vale.* Køben: Slott den 12 *Apri: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 171/6:
Eftersom jeg i dag før prædiken forstod af dig, at mine døtre ikke vil være gestændig[e] [tilstå], at de haver[1]) [været] i de tanker om Vibeke, som sagt er, da kommer sådant mig højst fremmed for [forekommer mig underligt], men om de ved deres ed under den straf, som min ed om fru Kirstens bedrift [gerning][2]), vil sværge, det sanden [sandt] at være, da bør jeg at tro det, men ellers ikke[3]). At *generalmajor* Ahlefeldt[4]) skulle have talt noget ubeskedent [upassende] om fru Kirstens børn videre, end som muligt må være sket, dengang frøken Sophia[5]) slog ham for hovedet, det tror jeg

ikke, med mindre greven[6]) under forbenævnte ed vil sværge, [at] han haver hørt sådant af nogen anden end af hans søster.
Vil de søge sådant herefter, som de kan gøre mig harm [fortræd] med, da er det høj tid for mig, at jeg efter recessen [loven] farer fort [går frem] med fru Kirsten, thi skal jeg have børnenes velstand i agt, og de så(!) må lede allehånde op [søge alt frem] mod mig, da er det tid for mig at have min sag i agt [passe på min egen sag]. *Vale* [far vel]. Købn.[havns] Slot den 12. apri[l] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

---

[1]) Her mangler Ordet: været.
[2]) Dette sigter vistnok til Eden i Brevet Nr. 165.
[3]) Jvfr. ovfr. S. 148 f.
[4]) Klavs v. Ahlefeldt til Klein Nordsee, der var forlovet med og 1648 ægtede Kongens Datter med Vibeke Kruse, Elisabeth Sophie Gyldenløve (se forrige Bind S. 532).
[5]) Sophie Elisabeth.
[6]) Valdemar Christian.

Side 152

Brev 172/6 * 12. April 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Borgmestre og Raad i Kjøbenhavn skulle paamindes om deres Løfte strax at fuldføre Værket udenfor Nørreport; dog kunne de faa Henstand med at gjøre det, naar de ville drage det nye Værk ved Rosenborg ind i den gamle Vold ved Nørreport. — Geh. Ark.

Eptherdi Borgemeister och Raad forgangen Aar, dentid dy sa indstendig holdt an om, at dy motte fa Nørre pordt op ygen, Loffuede, att dy strax pa forarit uylle forferdige buttenuerckit, som Er udenfor Nørre pordt, Och nu ded Indted Eptherkommer, Da skal dy derom Errindris[1]).
Saframdt dy nu y steden for samme buttenwerck uyl drage ded Ny uerck ued myn haffue Ind y den gammel wold ued Nørre Pordt Och dermed lucke byen pa den siide, da Er ieg tilfrydtz, att buttenuerckit ma bliiffue Epther, Indtil Byen sammestedtz Er luckt. *Vale.* Aff køben: slott den 12 *Apri: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tyl hande.

Oversættelse af Brev 172/6:
Eftersom borgmester og råd forgangne år, dengang de så indstændig[t] holdt an [anmodede] om, at de måtte få Nørreport op igen [genåbnet], lovede, at de straks på foråret ville forfærdige [færdiggøre] buttenværket [udenværket/forsvarsværket foran porten], som er uden for Nørreport, og nu det ikke efterkommer [opfylder], da skal de derom erindres [påmindes][1]).
Såfremt de nu i stedet for samme buttenværk vil drage det nye værk ved min have [Rosenborg have] ind i den gamle vold ved Nørreport og dermed lukke byen på den side, da er jeg tilfreds [med], at buttenværket må blive efter [udstå/vente], indtil byen sammesteds er lukket. *Vale* [far vel].
Af Købn.[havns] Slot den 12. apri[l] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

---

[1]) Kongen havde 7. Juni 1645 befalet at lukke Nørreport. 30. Juli var han dog gaaet ind paa, at den aabnedes om Torvedagene, og 22. Septbr. tillod han paa Anmodning af Borgmestre og Raad, at den skulde staa aaben om Dagen paa det Vilkaar, at „samme Port for Nørreports Butenværk" skulde gjøres færdig inden Pinse 1646, og „det nye Værk og Voldarbejde udenfor samme Port" gjøres færdigt inden næste Sommers Udgang. Denne Forpligtelse blev dog ikke opfyldt. Udenværket udenfor Nørreport, der var paatænkt siden 1631, synes for øvrigt at have ligget lige udenfor Peblingebroen ved det nuværende Ravnsborg (Nielsen, Kjøbenhavns Diplom. III, 259. V, 283, 285. Lassen, Documenter t. Kbhvns. Befæstn. Hist. S. 51 f. 57). Jvfr. Kongens Brev af 26. Novbr. 1646.

Side 153

Brev 173/6 * 14. April 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Rigsraadet skal lade Kongen vide, hvad Straf der skal tilkjendes Frederik Parsberg for at have fængslet en Bonde og ikke have villet løsgive ham trods Kongens Befaling. — Geh. Ark.
Epthersom Chanseleren Och Riigens Rad, som tylstede uar den dag, *M:* Hans aff Rosskiild[1]) gyck y Rette med frederich Passberg[2]) om den bunde, som hand haffde fengselyt Och Indted uylle giiffue løss Igen, Om skøndt hannem aff mig ded att gørre befahlit bleff[3]), Huilckit aff … [fortsættes s. 154]

Oversættelse af Brev 173/6:
Eftersom kansleren og Rigens Råd, som til stede var den dag, magister Hans af Roskilde[1]) gik i rette [førte sag] med Frederik Parsberg[2]) om den bonde, som han havde fængslet og ikke ville give løs igen [løslade], omskønt [selvom] ham af mig det at gøre befalet blev[3]), hvilket af … [fortsættes s. 154]

---

[1]) Talen er, som det fremgaar af Anm. 3, om Hans Lavritsen, der deponerede 1623 fra Roskilde, hvor han derpaa tjente som Hører og, efter en Udenlandsrejse, som Konrektor. Dette blev han 1631, og samme Aar tog han Magistergraden, men allerede 1632 forlod han Skolen. De ældre Efterretninger om, at han derefter blev Informator for Prinserne Ulrik og Frederik, vise sig mindre forvirrede, end man tidligere har antaget, idet det kun er Navnene paa de kongelige Børn, som ere urigtige. I Virkeligheden blev han (s. Brevene 1632—35 S. 267) 1632 Lærer for Kongens Døtre, og senere for Ulrik Christian Gyldenløve, hvilken Stilling han endnu beklædte 1640; 1642, da han havde Bryllup, var han rimeligvis ikke længer i Hoftjenesten. Han siges 1632 at være bleven Forstander for Duebrødre Kloster i Roskilde, men det er højst usandsynligt, at han allerede da blev ansat ved Klosteret, hvor hans Nærværelse som Forstander vistnok var nødvendig. En Tid var han Professor matheseos ved Gymnasiet i Roskilde. Han døde 1654 (Bloch, Roskilde Domskoles Hist. II, 8, 36. III, 10, 21. Personalhist. Tidsskr. II, Stamtvl. til S. 310. III, 265).
[2]) Frederik Parsberg til Vognserup, Søn af Niels P. til Sandbygaard, f. 1588 † 1653.
[3]) Hans Lavritsen havde 23. Juni 1645 skrevet til Oversekretæren Otte Krag og klaget over, at Frederik Parsberg ikke havde villet efterkomme Kongens Brev om at løsgive Peder Jensen i Krøgerup, indtil der blev endelig dømt i Sagen af Kongen og Rigsraadet, og det skjønt Hans Lavritsen havde tilbudt Kavtion for ham (Geh. Ark., Breve til Oversekretæren Otte Krag). I Herredagsdombogen for 1646 findes ikke noget om Sagen.

Side 154

Brev 173/6 (slutning, fortsat fra s. 153)
Til Christen Thomesen Sehested.
samme Passberg at *tollerere* mig Indted anstar, Daa skal Riigens Raad lade mig forsta derris vnderdanige betenckende, Huad straff hand derfor bør at lyde, Paded at andre Icke skall siig vndersta siig saledis *de facto* at *prosedere* med fattige folck. *Vale.* Aff køben: Slott den 14 *Apri: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tyl hande.

Oversættelse af Brev 173/6 (slutning):
… samme Parsberg at *tollerere* [tåle/finde mig i] ikke [an]står mig [ikke tilkommer mig], da skal Rigens Råd lade mig forstå deres underdanige betænkende [betænkning/dom], hvad straf han derfor bør at lide, på det [for] at andre ikke skal sig understå [driste sig til] således *de facto* [i gerning] at *prosedere* [gå frem] med fattige folk. *Vale* [far vel]. Af Købn.[havns] Slot den 14. apri[l] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 174/6 * 16. April 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Han skal give Hertug Frederiks Marskalk 300 Rdl., men erklære ham, at Kongen ikke kan gaa ind paa Ove Skades Forebringende. Kongen vil gjøre Indrømmelser med Hensyn til Hertugens Husholdning. — Geh. Ark.

Eptherdi myn søns H: frederigs Marskalck Er hiidkommen[1]) och hafft bud huos mig om 400 daler til att fordtsette syn Reiisse med, och ieg hannem dermed gerne haffde hiiolppen, om der haffde uerrit rad tyl, Da Eptherdi Ieg haffuer bracht 300 daler tylueiie, da skaldt du lade hannem dysamme tylkomme Och siiden med hannem tale och hannem *demonstrere*, at ded, som Offy skade heer anbracht haffuer, indted skee kan[2]). Hus- … [fortsættes s. 155]

Oversættelse af Brev 174/6:
Eftersom min søns hr. Frederiks marskal er hidkommen[1]) og haft bud hos mig om 400 daler til at fortsætte sin rejse med, og jeg ham dermed gerne havde hjulpet, om der havde været råd til [det], da eftersom jeg haver bragt 300 daler til veje, da skal du lade ham de samme tilkomme og siden med ham tale og ham *demonstrere* [påvise], at det, som Ove Skade her anbragt [forebragt] haver, ikke ske kan[2]). Hus- … [fortsættes s. 155]

---

[1]) Jasper v. Oertzen, uden Tvivl paa hans Hjemrejse fra Sverig (se ovfr. S. 101).
[2]) Hertug Frederik havde i Slutningen af Marts sendt sin Drost Ove Skade til Kongen. Han skulde dels forestille denne, at Hertugen og hans Gemalinde ikke kunde leve af de Midler til Underhold, som Kongen sidst i Flensborg havde bestemt for dem (se ovfr. S. 138), dels opfordre Kongen til at ansætte Hertugen som Statholder i Hertugdømmerne. Medens Kongen vistnok gav et Afslag paa det sidste Punkt, tilskrev han derimod 18. April Kaj v. Ahlefeldt og Christian Rantzau, at de skulde tale med Jasper v. Oertzen og gjøre et Overslag med ham om, hvor høj en Forøgelse der burde ske af de til Hertugens Hofstat tilstaaede Midler, naar der var blivende … [fortsættes s. 155]

Side 155

Brev 174/6 (slutning, fortsat fra s. 154)
Til Christen Thomesen Sehested.
… holdingen angaendis, da uyl Ieg mig derudi sa uydt *Accomodere*, som H: key von Anefeldt, Chanseler Reuendlou och samme Marskalck kan Erachte Mueligdt at uerre, Mens at myn Søns kammer sekretarius[1]) och hans Medbrødre skulle *dirigere* werckit, ded kan inted skycke siig. *Vale.*
Aff køben: Slott den 16 *Apri: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 174/6 (slutning):
… [hus]holdningen angående, da vil jeg mig derudi så vidt *accommodere* [rette mig efter], som hr. Kai von Ahlefeldt, kansler Reventlow og samme marskal kan agte muligt at være [finde muligt], men at min søns kammersekretær[1]) og hans medbrødre skulle *dirigere* [styre] værket, det kan ikke skikke sig [passe sig/gå an]. *Vale* [far vel]. Af Købn.[havns] Slot den 16. apri[l] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

175/6 ✻ Omtr. 18. April 1646

[Uden modtagerangivelse — memo/befaling]
Der skal udgaa Befaling til Sivert Urne om at udlevere Dokumenterne vedkommende Holger Rosenkrands's Sag til Flemming Ulfeldt, og til denne om at forfølge samme Sag til Doms. — Geh. Ark.
En befahling til Syuerdt wrne, att hand den steffning, som hand haffuer ladiit lesse offuer holger Rossenkrandtz, med forsettit och andre *documenter*, som hannem y samme sag tilstillit Er, skall tilstille flemming wlfeldt. *Item* En befahling til flemming wlfeldt, att hand pa myne uegne samme Sag skall tyll doms forfølge[2]).

Oversættelse af Brev 175/6:
En befaling til Sivert Urne, at han den stævning, som han haver ladet læse over Holger Rosenkrantz, med forsættet [påstanden/anklagen] og andre *documenter* [dokumenter], som ham i samme sag tilstillet er, skal tilstille [overdrage til] Flemming Ulfeldt. *Item* [ligeledes] en befaling til Flemming Ulfeldt, at han på mine vegne samme sag skal til doms forfølge[2]).

Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 174) fra s. 154:
… Fremmede hos ham; tillige skulde de gjøre en Specifikation over de Tjenere, Hertugen nødvendig maatte beholde, og reducere disses Lønning saa vidt muligt. 17. April udstedte Kongen et Rekreditiv for Ove Skade, hvori han udtalte sin Beklagelse over ikke at kunne give mere, og 23. April skreve saavel Christen Thomesen Sehested som Korfits Ulfeldt til Hertugen og bade ham i stærke Udtryk undskylde, at de ikke havde kunnet udrette mere til hans Gavn (Geh. Ark., Dsk. Kong. Hist. Nr. 116. Bremen Nr. 38).
[1]) Vistnok den senere saa bekjendte Christoffer Gabel, der siden 1639 var Hertugens Kammerskriver (Bruun, Gunde Rosenkrantz S. 111).
[2]) Brevene derom udgik 18. April (Sjæll. Tegn. XXIX, 25). Det blev dog ikke Flemming Ulfeldt, men Oluf Brockenhuus, der kom til at forfølge Sagen (jvfr. ovfr. S. 121, 149).

Side 156

Brev 176/6 ✻ 18. April 1646

Til Rigsraadet.
Det bør være Landkommissærerne, som foreholde Adelen og de andre Stænder, hvad de bør gjøre til Landets Bedste. Sker der noget i Gjerning og ikke i Ord, vil Kongen gjerne lade sig sige med Hensyn til Lenene og andet sligt. — Geh. Ark.

Wy haffue ygar Nadigst af Riigens Mars och Chanseler H: Iost Høg Emphangen Danmarckis Riigis Radtz vnderdanige betenckende, huorledis disse Riiger och lande med uorris person kunde gerade med den allerhøiiestis nadige biistand y En bedre tilstand. End uy Nu y begreben Erre, Huorpa uy dy gode herrer med faa Ord indted forholder. Att Erfahre Adelens mening Om dy middil Eller den Maade, som tyll *contributiones* Erlangiing brugis kan, Dertil kan ingen Bedre bliiffue brugdt End Landkommissarierne, som til den Ende *eligerit* och Suoren Er[1]), Nar dy aff dy gode herrer *Informeris*, Att dii holder Adelen, Borger och Bunde for, Att Eptherdi uy som derris herre och konning haffuer giiordt ded for derris och Riigernis *Conseruation* skiild, Sauyt som aff Ett menniske *Requireris* kan, Att dy derymod gør ded, som dy gud y himmelen, Oss och derris federne land plichtig Er. Naar sliigdt settis y werck *Realiter* och indtet *Verbaliter*, som nu En tydlang sked Er, Da Er ded tylig Nock at tale Om lehnen och andit sliigdt, Aldenstund worris gemytte dy gode herrer Nocksom bekendt Er, At uy lader oss siige, Naar man gaar *Rationabiliter* om med Oss. Befahlendis dy gode herrer hermed Samdt och y seer den Allerhøiiestis … [fortsættes s. 157]

Oversættelse af Brev 176/6:
Vi haver i går nådigst af Rigens marsk og kansler hr. Just Høg modtaget [*emphangen*] Danmarks Riges Råds underdanige betænkende [betænkning], hvorledes disse riger og lande med vor person kunne geråde [komme] med den Allerhøjestes nådige bistand i en bedre tilstand, end vi nu er i begreben [befinder os i], hvorpå vi de gode herrer med få ord ikke forholder [noget]. At erfare adelens mening om de middel [udveje] eller den måde, som til *contributiones* [bidrag/skatters] erlangelse [opnåelse] bruges kan, dertil kan ingen bedre blive brugt end landkommissærerne, som til den ende [dertil] er *eligerit* [udvalgt] og svoren[1]), når de af de gode herrer *informeris* [oplyses], at de holder adelen, borgere og bønder for [forestiller dem], at eftersom vi som deres herre og konge haver gjort det for deres og rigernes *conseruation* [bevarelse] skyld, så vidt som af et menneske *requireris* [kræves] kan, at de derimod gør det, som de Gud i himlen, os og deres fædrene land pligtig er. Når sådant sættes i værk *realiter* [i gerning] og ikke *verbaliter* [i ord], som nu en tidlang sket er, da er det tidlig[t] nok at tale om lenene og andet sådant, alldenstund [eftersom] vort gemyt [sindelag] de gode herrer noksom bekendt er, at vi lader os sige [er til at tale med], når man går *rationabiliter* [fornuftigt] om med os. Befalende[s] de gode herrer hermed samt [til hobe] og i ét den Allerhøjestes … [fortsættes s. 157]

---

[1]) Kongen var ved en Resolution af 3. Septbr. 1645 gaaet ind paa, at de forskjellige Provinsers Adel valgte Landkommissærer, som skulde føre Tilsyn med Forsvarsvæsenet, afholde aarlige Møder med deres Provins's Rigsraader og modtage Petitioner fra alle Stænder (Nyt hist. Tidsskr. V, 361). Ved et Møde i Kolding vedtoge Landkommissærerne 3. Marts 1646 en indbyrdes Vedtægt (Rigens Raads Breve, Fasc. 55).
You've used 90% of your session limit

Side 157

Brev 176/6 (slutning, fortsat fra s. 156)
Til Rigsraadet.
… beskermelsse[1]). Aff køben: slott den 18[2]) *Aprilis Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad Samdtligen tiil hande.

Oversættelse af Brev 176/6 (slutning):
… beskærmelse[1]). Af Køben.[havns] Slot den 18.[2]) april anno 1646.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd samtligen [alle] til hånde.

Brev 177/6 * 25. April 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Der bør tilskrives Bisperne, og først Bispen i Sjælland, at der ved Nadverens Uddeling bør gives Kommunikanterne en Paamindelse om dens Betydning, noget som allerede nu sker i Holmens Kirke i Kjøbenhavn. — Geh. Ark.

Epthersom Ieg Nu forgangen wyndter geradede y dyssku[r]s med Nogle aff Adelen Om kiircky *seremonier* y fyrstendommen Och heer y Riigit, huoryblandt En *mouerede* ded, huorfor brød och wyn bleff giiffuen *communicanterne* stylletyende och indted Errindre dem, huad ded uaar, som dy dennom gaffue, Eptherdi ded skedde der och offueraldt, som den lutterske Lehre war y suang, Huortil Ieg y all sandhed indted uyste att suare, ty att ded io sa uar y sandhed, ded kunde Ieg inted Nechte, huorfor ieg *abrumperede* den dyskurs.
Der Ieg nu befandt ded huoss mig, at den Errindring huos den gemene mand uar hel Nødig, da skreff ieg heroffuer tyl Hoffpredykandten[3]), at hand pa myne uegne skulle befahle Predykandterne y holmens kyrcke, at dy sig derudi ochsa skulle *Accommode[re]*, Huilckit ochsa sked Er. Nu haffuer Byskoppen her y Byen[4]) uerrit huos mig … [fortsættes s. 158]

Oversættelse af Brev 177/6:
Eftersom jeg nu forgangne vinter geråede [kom] i diskurs [samtale] med nogle af adelen om kirke-*ceremonier* i fyrstendømmet og her i riget, hvoriblandt en *mouerede* [rejste/bragte på bane] det, hvorfor brød og vin blev givet *communicanterne* [nadvergæsterne] stiltiende og [uden at] erindre [minde] dem [om], hvad det var, som de dem gav, eftersom det skete der og overalt, hvor den lutherske lære var i svang [gældende], hvortil jeg i al sandhed ikke vidste at svare, thi at det jo så var i sandhed, det kunne jeg ikke nægte, hvorfor jeg *abrumperede* [afbrød] den diskurs.
Da jeg nu befandt det hos mig [fandt for godt], at den erindring [påmindelse] hos den gemene [almindelige] mand var højst nødig, da skrev jeg herover til hofprædikanten[3]), at han på mine vegne skulle befale prædikanterne i Holmens kirke, at de sig derudi også skulle *accommode[re]* [rette sig], hvilket også sket er. Nu haver bispen her i byen[4]) været hos mig … [fortsættes s. 158]

---

[1]) Saavel i April som Maj og Juni Maaned overgave de i Kjøbenhavn samlede Landkommissærer forskjellige Indlæg til Rigsraadet (Rigens Raads Breve, Fasc. 55). Jvfr. Kongens Brev af 10. Maj 1646.
[2]) Kongen har sikkert nok skrevet: 18. April, men en gammel Paategning paa Brevet har dog: 15. April.

[3]) Ole Vind.
[4]) Jesper Brochmann.

Side 158

Brev 177/6 (slutning, fortsat fra s. 157)
Til Christen Thomesen Sehested.
… Och holden an Om, att ded hannem motte befahlis att tylholde dy andre Prester dertyl, att dy giiorde dedsamme, som skeer y holmens kiircke, Huorpa Ieg Suarede, Att Ieg mig med første derpa uylle Erklere. Huorfor Ieg haffuer uyllet lade diig myn mening derom forsta, at ieg formener ded bylligen at bør att skee, ty En Lyden Errindering kan Indted skaade, besynderligen huos dem, som letteligen kan faa derris tancker pa ded, som dy lydit gadt haffuer aff. Och Eptherdi derom uyl Byssperne samdtlig tilskriiffuis, saa kan begindelssen gørris først her y Siieland[1]). *Vale.*
Køben: Slott den 25 *Apri: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 177/6 (slutning):
… og holdt an [anmodet] om, at det ham måtte befales at tilholde [pålægge] de andre præster dertil, at de gjorde det samme, som sker i Holmens kirke, hvorpå jeg svarede, at jeg mig med det første derpå ville erklære. Hvorfor jeg haver villet lade dig min mening derom forstå, at jeg formener [mener] det billigen [med rette] at bør ske, thi en liden erindring [påmindelse] kan ikke skade, besynderligen [især] hos dem, som letteligen kan få deres tanker på det, som de lidet godt haver af [har lidt forstand på]. Og eftersom derom vil bisperne samtlig[e] tilskrives, så kan begyndelsen gøres først her i Sjælland[1]). *Vale* [far vel]. Købn.[havns] Slot den 25. apri[l] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 178/6 ✻ 29. April 1646

Til Korfits Ulfeldt.
Lenenes Vilkaar og Bestyrelse vedkomme ikke Rigsraadet; heller ikke har dette at blande sig i Spørgsmaalet om Forhandlinger med Nederlænderne om Tolden i Sundet og Norge eller i Spørgsmaalet, om Kongen vil give sine Bønder fri eller ikke. Det afhænger ogsaa alene af Kongen, om han vil sætte Kronens Bønder paa Ægtpenge. Kongen sender en Afskrift af noget, som der skal forhandles særskilt om med nogle Rigsraader. — Geh. Ark.
Pa dyn Indlagte *Memorial* Er dette mit Suar:

1. At sette Lehnen Endten høydt Eller laudt, *Item* fa dem ud pa Regenskab Eller pa affgiifft, ded kommer Riigens Rad inted ued, mens mig allene[2]), Och Naar Rii- … [fortsættes s. 159]

Oversættelse af Brev 178/6:
På din indlagte *memorial* [promemoria] er dette mit svar:

1. At sætte lenene enten højt eller lavt, *item* [ligeledes] give [fa] dem ud på regnskab eller på afgift, det kommer Rigens Råd ikke ved, men mig alene[2]), og når Ri- … [fortsættes s. 159]

[1]) Under 2. Maj 1646 fik Bisperne i Danmark og Norge Brev om, at Præsterne ved Alterens Sakramente skulde sige, naar de gave det velsignede Brød: Det er Christi Legeme, og naar de rakte den velsignede Kalk: Det er Christi Blod (Theolog. Tidsskr., udg. af Scharling og Engelstoft, III,

160. Dsk. Mag. III, 128, hvor Aarstallet 1640 er en Fejl for 1646. Jvfr. Engelstoft, Liturgiens Hist. i Danm. S. 271 ff.).
[2)] Dette hænger sammen med Kongens Plan, som blev udført i … [fortsættes s. 159]

Side 159

Brev 178/6 (slutning, fortsat fra s. 158)
Til Korfits Ulfeldt.
… gens hoffmeister inted lader mig strax uyde, nar lensmenden inted tiil rette tyde gørrer klardt y Rendteriit, saat ieg deroffuer lyder skade, Da haffuer ieg derfor indted att søge Riigens Raad, mens Hoffmeisteren.
2. At *tractere* med dy hollender *De modo soluendi Thelonium* y Øresund eller y Norrie, ded gaar Menige Riigens Raad Indted an.
3. At sette kronens tyener pa Eckepenge Eller Icke, ded staar huos mig, Tii Nar Ieg affstar tyl Adelen ygen den benading, ieg haffuer aff dem, att derris tiiener ager mit fadebur, Naar Ieg reiser ygennom landid[1]), da haffuer dy indted at *pretendere* pa myne. Naar Ieg holder Ett uyst antal aff kuudsk, Rust och Postuogne, da kan ieg komme fordt Och skaffe andre diidhen, som behoff kan uerre.
4. Bønderne at giiffue frii eller Icke, ded gar Menige Riigens Rad indted an[2]).
5. Ded, som skal taliis *a part* med Nogle aff Riigens Raad, deraff fyndis *copia* herhuos, som[3]) mig med dyt betenckende deroffuer Igen skaldt lade komme tyl hande. *Vale.*
Køben: Slot den 29 *Apri: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 178/6 (slutning):
… gens hofmester ikke lader mig straks vide, når lensmanden ikke i rette tid gør klart [afregner] i Rentekammeret, så at jeg derover lider skade, da haver jeg derfor ikke [grund] at søge Rigens Råd, men hofmesteren.
2. At *tractere* [forhandle] med de hollændere *de modo soluendi thelonium* [om måden at betale tolden] i Øresund eller i Norge, det går menige [samlede] Rigens Råd ikke an [vedkommer ikke].
3. At sætte kronens tjenere [bønder] på ægtpenge [afløsningsafgift for pligtkørsel] eller ikke, det står hos mig [er min sag], thi når jeg afstår til adelen igen den benådning [begunstigelse], jeg haver af dem, at deres tjenere ager [kører for] mit fadebur, når jeg rejser igennem landet[1]), da haver de intet at *pretendere* [gøre krav] på mine. Når jeg holder et vist antal af kudske-, rust- og postvogne, da kan jeg komme fort [rejse videre] og skaffe andre didhen, som behov kan være.
4. Bønderne at give fri eller ikke, det går menige Rigens Råd ikke an[2]).
5. Det, som skal tales *a part* [særskilt] med nogle af Rigens Råd, deraf findes *copia* [kopi] herhos, som[3]) [du] mig med dit betænkende [betænkning] derover igen skal lade komme til hånde. *Vale* [far vel]. Købn.[havns] Slot den 29. apri[l] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 179/6 ✻ 6. Maj 1646

Til Christen Thomesen Sehested.

Kongen vil bøje sig, naar Prinsens og Rigsraadernes Vota stemme overens i den bornholmske Sag; hvad hans egen Mening … [regesten fortsætter s. 160]
… [brevtekst følger på s. 160]
Oversættelse af Brev 179/6:
… [fortsættes s. 160]

_____
Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 178) fra s. 158:
… Slutningen af Maj 1646, hvorved de fleste Len bleve satte paa en højere Afgift end hidtil.
[1)] Artikel 6 i Christian IV's Haandfæstning.
[2)] Om Kongens Plan at lade Kronens Bønder i Sjælland, Laaland, Falster og Møn frikjøbe Børnene for deres Fødested se Hist. Tidsskr. 5. R. IV, 522 ff.
[3)] Her mangler Ordet: du.

Side 160

Brev 179/6 (slutning, fortsat fra s. 159)
Til Christen Thomesen Sehested.
[regestens slutning:] … er, fremgaar af Oluf Brockenhuus's Indlæg for Retten. — Geh. Ark.
Dyn skriffuelse Er mig tilhande kommen, och deraff forstanden ded, som y den Borringholms sag *passerit* Er, Huorpa Ieg dig inted forholder, At ded Er mig Epther mit forsettis Indhold lygefuldt, Endten den høiieste Eller den laweste skal haffue for(!) Ehre eller straff for ded, som *passerit* Er, Naar Ieg seer Prindtzens och Riigens Radtz *Vota* att stemme offuerens[1]). Huad myn mening Er om samme Sag, ded fyndis y ded forseet, som Oluff Brockenhus under myn hand haffuer lagdt y Rette[2]). *Vale.* Aff *Croneborg* den 6 *Maij Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 179/6 (slutning):
Din skrivelse er mig tilhånde kommen, og deraf forstået det, som i den Bornholms sag *passerit* [passeret/sket] er, hvorpå jeg ikke forholder dig [noget], at det er mig efter mit forsæts indhold ligefuldt [ligegyldigt], enten den højeste eller den laveste skal have æren eller straffen for det, som *passerit* er, når jeg ser prinsens og Rigens Råds *vota* [stemmer] at stemme overens[1]). Hvad min mening er om samme sag, det findes i det forsæt [påstand/anklage], som Oluf Brockenhus under min hånd haver lagt i rette [fremlagt][2]). *Vale* [far vel]. Af *Croneborg* [Kronborg] den 6. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 180/6 ✻ 7. Maj 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen forlanger, at Prinsen og enhver af Rigsraaderne for sig skulle overgive ham skriftlige Vota om den bornholmske Sag. Han dadler stærkt Niels Trolles Holdning i denne Sag. — Geh. Ark.

Eptherdi Ieg ygar mig y En hast inted, som ieg gerne haffde wiildt, pa dyn skriiffue[lse] haffuer suarit, den … [fortsættes s. 161]

Oversættelse af Brev 180/6:
Eftersom jeg i går mig i en hast ikke, som jeg gerne havde villet, på din skrivelse haver svaret, den … [fortsættes s. 161]

[1)] Herredagens Domme over Holger Rosenkrands og de arresterede bornholmske Officerer vare afsagte 4. Maj (Jørgen Brahe har i sin Dagbog urigtig: 16. Maj; Vedel Simonsen, Jørgen Brahes Levnetsbeskrivelse S. 83). Medens Holger Rosenkrands frikjendtes, dømtes fire af Officererne til at være i Kongens Naade og Unaade, en til at undvige Landet og en til at straffes efter sin Formue; to frifandtes. Prins Christian sad i Retten sammen med Rigsraaderne (Herredagsdombogen. Danske Magazin II, 22 ff. 44 ff.). Jvfr. Kongens Breve af 7. og 11. Maj 1646.
[2)] Oluf Brockenhuus's Indlæg findes i Danske Magazin II, 24 ff. 45 ff.

Side 161

Brev 180/6 (slutning, fortsat fra s. 160)
Til Christen Thomesen Sehested.
Borringholmske sag angaendis, Da haffuer Ieg for fornøden at uerre Erachtet, dig hermed myn mening at lade forsta, Nemblig Att Prindtzen och Riigens Raad skal Enhuer *A pardt* giiffue mig derris *Votum* Skrifftlig bade y den Borringholmske sag[1]) som derudi, Om Niiels trolle anstar at antage siig En sag, som *tangerer* hans herre och konning, der hand haffuer giiordt syn Eed, at hand indted skal anse Nogit uden ded, som kan gerade gud y hymmelen tyl Ehre, hans Herre och konning och hans federne land tyl Ehre, gaffn och gode.
Haffde Niils trolle vndskildt sig at sydde Retten, da haffde ded uerrit Slett nock giiordt aff hannem, som sagdt Er, Mens at lade siig bruge pa En Offendtlig herredag ymod siin herre och konning, ded staar mig indted an, Mens stell[e]r sliigdt tyl Prindtzens och dii gode herrers betenckende, Som Ieg Eruardter, førend Ieg søger Retten med dy gode herrer[2]). *Et quod tibi dico, omnibus dico. Vale. Croneborg* den 7 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 180/6 (slutning):
… Bornholmske sag angående, da haver jeg for fornøden[t] agtet [anset for nødvendigt] dig hermed min mening at lade forstå, nemlig at prinsen og Rigens Råd skal enhver *a part* [særskilt] give mig deres *votum* [stemme] skriftlig[t] både i den Bornholmske sag[1]) [og om] det derudi, om Niels Trolle [an]står [anstår sig] at antage sig en sag, som *tangerer* [berører] hans herre og konge, da han haver gjort sin ed, at han intet skal anse [have for øje] uden det, som kan geråde Gud i himlen til ære, hans herre og konge og hans fædrene land til ære, gavn og gode.
Havde Niels Trolle undskyldt sig [holdt sig fra] at sidde retten, da havde det været slet nok gjort af ham, som sagt er, men at lade sig bruge på en offentlig herredag imod sin herre og konge, det [an]står mig ikke [finder jeg mig ikke i], men stiller sådant til prinsens og de gode herrers betænkende [betænkning], som jeg afventer [Eruardter = erwarte], førend jeg søger retten med de gode herrer[2]). *Et quod tibi dico, omnibus dico* [og hvad jeg siger til dig, siger jeg til alle]. *Vale* [far vel]. Kronborg den 7. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 181/6 ✻ 10. Maj 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Forhandlingerne med Landkommissærerne om Kontributionen bør føres til Ende i denne Uge. — Geh. Ark.
Eptherdi den *deliberation*, der skulle anstyllis Om allehande, kommer mig nogiit langsom for, och tiiden gaar forgeffuis bordt, Saat deraff uyl langsam bliiffue nogiit aff, Om man Indted dryffuer Sterckt derpa, … [fortsættes s. 162]
Oversættelse af Brev 181/6:
Eftersom den *deliberation* [rådslagning], der skulle anstilles om allehånde, kommer mig noget langsom for [forekommer mig langsommelig], og tiden går forgæves bort, så at deraf vil [det] langsomt blive noget af, om man ikke driver stærkt derpå, … [fortsættes s. 162]

[1)] Jvfr. Brevet Nr. 182.
[2)] Niels Trolles Navn findes ikke mellem de øvrige Rigsraaders i Domsakterne. Jvfr. Brevet Nr. 182. Som ovfr. S. 72 bemærket, var Niels Trolle en Svigersøn af Holger Rosenkrands.

Side 162

Brev 181/6 (slutning, fortsat fra s. 161)
Til Christen Thomesen Sehested.
Huorfor du skaldt Lade mig forsta dyn mening, huorledis man Best kan bringe *Commissarierne Modum contribuendi plausibiliter* for, dog sa att den kan Naa tyl ded, som Endeligens gørris fornøden. Huad der kan Och bør at skee, ded maa Settis y werck y denne vgge[1]).
Rossenborg den 10 *Maij Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren Her Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 181/6 (slutning):
Hvorfor du skal lade mig forstå din mening, hvorledes man bedst kan bringe *commissarierne modum contribuendi plausibiliter* for [forelægge kommissærerne en antagelig måde at yde bidrag på], dog så at den kan nå til det, som endeligen gøres fornøden[t]. Hvad der kan og bør ske, det må sættes i værk i denne uge[1]). Rossenborg [Rosenborg] den 10. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 182/6 * 11. Maj 1646

Til Korfits Ulfeldt og Christen Thomesen Sehested.
Kongen vil bøje sig for Prinsens og Rigsraadernes nu modtagne Vota i den bornholmske Sag, men fastholder dog sin Mening om Holger Rosenkrands's Handlemaade. Naar han kan faa Beviser for, at andre tidligere have handlet som Niels Trolle, vil han ogsaa lade sig nøje dermed. — Geh. Ark.

Ieg haffuer Emphangen dii *Vota*, som Ere gangen y den Borringholmske sag, Och Eptherdi Ieg med samme sag indted haffuer uyllit haffue at Skaffe, Mens den hensat til Prindtzens Och Riigens Radtz betenckende, Da lader ieg mig med dy gode herris *Votis contentere*, Dog mig myn mening forbeholden, Att Rossenkrandtz byllig burde at haffue giiordt dedsamme, som hans formend giiordt haffuer, Som hussit Sa uel som hand haffuer hafft y Slodtzlou.

Om ded Er Lygefuldt, om En Riigens Raad *intersedendo aut in persona se opponendo* lader bruge, dermed lader Ieg mig ochsa *Contentere*, Naar mig først *demonstreris Simile*[2]). *Valete.*
Rossenborg den 11 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister och Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 182/6:
Jeg haver modtaget [*emphangen*] de *vota* [stemmer], som er gangen [afgivet] i den Bornholmske sag, og eftersom jeg med samme sag ikke haver villet have at skaffe [befatte mig], men den hensat [overladt] til prinsens og Rigens Råds betænkende [betænkning], da lader jeg mig med de gode herrers *votis contentere* [nøjes med de gode herrers stemmer], dog med min mening forbeholden [dog med forbehold for min mening], at Rosenkrantz billigen [med rette] burde have gjort det samme, som hans formænd gjort haver, som huset [borgen] så vel som han haver haft i slotslov [befaling/forlening].
Om det er ligefuldt [ligegyldigt], om en Rigens Råd *intersedendo aut in persona se opponendo* [ved at sidde med i retten eller ved personlig at modsætte sig] lader bruge [sig bruge], dermed lader jeg mig også *contentere* [tilfredsstille], når mig først *demonstreris simile* [påvises et lignende tilfælde/fortilfælde][2]). *Valete* [far vel, flertal]. Rossenborg [Rosenborg] den 11. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester og kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

---

[1]) Jvfr. ovfr. S. 156 f.
[2]) Jvfr. ovfr. S. 160 f.

Side 163
Brev 183/6 ✻ 15. Maj 1646
Til Korfits Ulfeldt.
Om et Hattebaand med Diamanter og et Smykke. — Geh. Ark.
Ded hatteband aff *Marsilio*[1]) haffuer Ieg Emphangen. Huad smyckit angar, da saa Ieg heldtz, att ded uar pa ty tussind daler. Der sydder ochsa nogle demandter y hattebondiit, som Indted Er aff dy beste, mens Ieg uyl faa Raad dertil med tyden. *Vale.*
Rossenborg den 15 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiill hande.
Oversættelse af Brev 183/6:
Det hattebånd fra *Marsilio*[1]) haver jeg modtaget [*emphangen*]. Hvad smykket angår, da så jeg helst [heldtz], at det var på [til en værdi af] ti tusind daler. Der sidder også nogle diamanter i hattebåndet, som ikke er af de bedste, men jeg vil få råd dertil med tiden. *Vale* [far vel]. Rossenborg [Rosenborg] den 15. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 184/6 ✻ 15. Maj 1646

Til Rigsraadet.

Kongen opfordrer det til at gaa i Borgen for 70,000 Rdl., som han i saa Fald kan faa til Laans, i Anledning af Udgifterne til hans Sønnesøns Barselhøjtid og det paatænkte Gesandtskab til Nederlandene og Frankrig. — Geh. Ark.

Eptherdi uy Ingen myddel seer, huorledis wy kan komme ud med worris Sag, Endten tiil uorris Søns Barsel[2]) Eller tiil den *Ambassada*, som Skal gaa(!) Holland och pa franckerige[3]), wdenad uy vndsettis med ded første, Och Eptherdi der fyndis dy, som uyl skaffe oss *Credit* pa 70 tussind daler, Om Riigens Raad uyl syge god for samme summa, Da forseer uy oss Nadigst tyl dy gode herrer, at dy siig goduylligen dertyl Bekuemmer[4]). Befahlendis dy … [fortsættes s. 164]

Oversættelse af Brev 184/6:
Eftersom vi ingen middel [udvej] ser, hvorledes vi kan komme ud med vor sag, enten til vor søns barsel [barselsgilde/dåb][2]) eller til den *ambassada* [gesandtskab], som skal gå [til] Holland og til Frankrig[3]), uden at vi undsættes [hjælpes] med det første, og eftersom der findes dem, som vil skaffe os *credit* [kredit] på 70 tusind daler, om Rigens Råd vil sige god [gå i borgen] for samme sum, da forser [forlader] vi os nådigst til de gode herrer, at de sig godvilligen dertil bekvemmer [indvilger][4]). Befalende[s] de … [fortsættes s. 164]

---

[1]) Gabriel Marselis, i Følge Korfits Ulfeldts Paategning paa Brevet.
[2]) Prins Christian (V)'s Barselhøjtid fandt Sted 14. Juni 1646 i Flensborg (Slange S. 1389).
[3]) Jvfr. Brevet Nr. 189.
[4]) Rigsraadet maa i Følge Kongens Brev af 19. Oktbr. 1646 være gaaet ind paa at gaa i Borgen for den nævnte Sum, der optoges hos Gabriel Marselis. Jvfr. Kongens Brev af 10. December 1646.

Side 164

Brev 184/6 (slutning, fortsat fra s. 163)
Til Rigsraadet.
… gode herrer hermed samdt och y seer den Allerhøiiestis beskermelsse. Aff Rossenborg den 15 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad Samdtligen til hande.

Oversættelse af Brev 184/6 (slutning):
… gode herrer hermed samt [til hobe] og i ét den Allerhøjestes beskærmelse. Af Rossenborg [Rosenborg] den 15. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd samtligen [alle] til hånde.

Brev 185/6 ✻ 17. Maj 1646

Til Korfits Ulfeldt og Christen Thomesen Sehested.
Kongen er tilfreds med Rigsmarskens Forslag om Tilvejebringelsen af 4000 Ryttere her i Riget, for saa vidt som Kronen ikke derved lider Tab i Skatter eller i Bøndernes Betaling for Vornedfrihed. — Geh. Ark.

Eptherdi Ieg talede med Chanseleren y dag for predycken Om dy 4 tussind Rytter, Riigens Maars formener at kunde tylueiie bringis her y Riigit, Da haffuer Ieg syden tenckt derpa Och befunden, Att ded uar En stor forseckering for Riigit, Naar kronen derudoffuer Indted myster y penge och Madskatt, Naar den pabydis, *Item* y dy penge, som kronen kan bekomme aff Bønderne y Siieland, falster och laland for derris friihed at købe. *Valete.*
Rossenborg den 17 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister Och Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 185/6:
Eftersom jeg talede med kansleren i dag før prædiken om de 4 tusind ryttere, [som] Rigens marsk formener at kunne til veje bringes her i riget, da haver jeg siden tænkt derpå og befundet, at det var en stor forsikring [tryghed] for riget, når kronen derudover ikke mister i penge og madskat, når den påbydes, *item* [ligeledes] i de penge, som kronen kan bekomme af bønderne i Sjælland, Falster og Lolland for deres frihed [vornedfrihed] at købe. *Valete* [far vel, flertal]. Rossenborg [Rosenborg] den 17. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester og kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 186/6 * 18. Maj 1646

Til Rigsraadet.
Kongen opfordrer det til at bevilge en almindelig Skat til Gjældens Afbetaling. — Geh. Ark.
Eptherdi uy indted kan see, huad foruendtis kan udi uorris geldtz afleggelse, wdenad Oss hiielppis med En *generall* skatt aff ded, som y landiit fyndis, Ded uerre siig fehe, flesk, smør, korn och andiit sliigdt, Som Riigit uden … [fortsættes s. 165]
Oversættelse af Brev 186/6:
Eftersom vi ikke kan se, hvad [der] kan foruendes [udrettes/vendes til det bedre] udi vor gælds aflæggelse [betaling], uden at os hjælpes med en *general* [almindelig] skat af det, som i landet findes, det være sig fæ [kvæg], flæsk, smør, korn og andet sådant, som riget uden … [fortsættes s. 165]

Side 165

Brev 186/6 (slutning, fortsat fra s. 164)
Til Rigsraadet.
… skade kan vdføris, da forseer uy oss Nadiigst tiil dy gode herrer, Att dy sligdt betencker Och kommer *Cronen* y dy Eller y andre Made tylhiielp, Att man kan bliiffue gelden kuydt[1]). *Valete.*
Rossenborg den 18 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Rygens Raad samdtlig tyl hande.

Oversættelse af Brev 186/6 (slutning):
… skade kan udføres [undvære], da forser [forlader] vi os nådigst til de gode herrer, at de sådant betænker og kommer *Cronen* [kronen] i de eller i andre måder til hjælp, [så] at man kan blive gælden kvit[1]). *Valete* [far vel, flertal]. Rossenborg [Rosenborg] den 18. maj anno 1646.

Christian.
Udskrift: Rigens Råd samtlig[e] til hånde.

Brev 187/6 ✻ 21. Maj 1646

Til Christen Thomesen Sehested og Anders Bilde.
Kongen har ved at meddele hele Rigsraadet, at han havde forhøjet Just Høgs og Hannibal Sehesteds Sæder i Raadet, kun villet vise det en Høflighed og ingenlunde villet spørge om dets Mening. — Geh. Ark.
Epthersom Ieg kommer y Erfahring, Att der fyndis dy yblandt Radit, som Indted behager ded, Att H: Iost høgis och Hanibal Seestedtz seede bleff forhøiiet[2]), Da … [fortsættes s. 166]'

Oversættelse af Brev 187/6:
Eftersom jeg kommer i erfaring, at der findes dem iblandt rådet, som ikke behager det [ikke bryder sig om], at hr. Just Høgs og Hannibal Sehesteds sæde blev forhøjet[2]), da … [fortsættes s. 166]

---

[1]) Der udstedtes 30. Maj med Rigsraadets Samtykke Breve om en dobbelt og en enkelt Skat, at betale til Mikkelsdag og Mortensdag, til Gjældens Betaling og til Defensionen, samt tillige om en Kornskat til Flaaden, at levere inden 3 Uger efter Mikkelsdag (Sjæll. Tegn. XXIX, 57, 61).
[2]) Forhøjelsen af Just Høgs og Hannibal Sehesteds Sæder i Rigsraadet betød, at de skulde indtage deres Pladser henholdsvis som Rigens Kansler og Statholder i Norge umiddelbart efter de egentlige Rigsembedsmænd og ikke som hidtil efter deres Anciennitet som Medlemmer af Raadet. Af Underskrifternes Rækkefølge paa Rigsraadets Betænkninger fra den følgende Tid fremgaar ogsaa, at den omtalte Forandring indtraadte, og at dermed Rigskansleren (Christoffer Urne i den strax efter afdøde Just Høgs Sted) og Statholderen i Norge i Virkeligheden fik Rang med Rigsembedsmændene, en Forandring, som ogsaa paa en Maade stadfæstedes ved Art. 45 i Frederik III's Haandfæstning. Efter at Hannibal Sehested 1651 havde maattet fratræde sin Stilling som Statholder i Norge, fik hans Efterfølgere i dette Embede dog paa ny kun Sæde i Raadet efter deres Anciennitet (Danske Magazin 3. R. IV, 126, 225), medens Christoffer Urne, der vedblev at være Rigskansler indtil Forfatningsforandringen 1660, beholdt det ham tilstaaede Sæde.

Side 166

Brev 187/6 (slutning, fortsat fra s. 165)

Til Christen Thomesen Sehested og Anders Bilde.
… skal y lade dem, som y sligge geckelige tanger geraden Erre, forsta, Att ded Ieg y myn skriiffuelse om samme leiilighed brugdte den høffelighed, at ieg uylle sliigdt, som sked Er, den ganske *senatu* lade wyde, Ickun uar *Verba honoris*. *Valete.* Aff Rossenborg den 21 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian friiss[1]) Och Riigens Marss tiill hande.

Oversættelse af Brev 187/6 (slutning):
… skal I lade dem, som i sådanne gækkelige [tåbelige] tanker geråden [kommet] er, forstå, at det [at] jeg i min skrivelse om samme lejlighed brugte den høflighed, at jeg ville sådant, som sket er, den ganske *senatu* [hele senatet/rådet] lade vide, kun var *verba honoris* [æresord/en høflighed]. *Valete* [far vel, flertal]. Af Rossenborg [Rosenborg] den 21. maj anno 1646.

Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Friis(!)[1]) og Rigens marsk til hånde.

Brev 188/6 ✻ 23. Maj 1646

Til Albert Baltser Bernts.
Han skal levere en Del Munition og Geværer i Glückstadt. — Geh. Ark.
Albret Baldtzer Berns sol dissem Briiffzeiigern[2]) So uyl gewehre vndt *Munition* von meinem vndt seiinem folgen lassen In mugelicher Eiile vndt stylle:
Puluer ..... 300 sendttener.
Musketten ..... 2500.
Pycken ..... 2500, doch Ohne Rustung.
Lundten ..... 20000 kl[e]iine Runde.
Carrebinen ..... 200.
Piistolen ..... 300 paar.
Musketten kugelen... 10 Skiippundt.
Daa nun der graff[3]), Maior[4]) oder Iehmandt anders in der glyckstadt darein woldten hinderlich seiin, so hatt gedachter Baldtzerson ihnen diisses skreiben zu zeiigen.
Auff Rossenburg den 23 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Albredt Baldtzer Bern zu handen.

Oversættelse af Brev 188/6:
Albret Baltzer Berns skal denne brevviser[2]) [brevbringer] lade følge [udlevere] så vel geværer og *munition* af mit som af sit i mulig[st] hast og stille:
Krudt ..... 300 centner.
Musketter ..... 2500.
Pikker [spyd] ..... 2500, dog uden montering [rustning].
Lunter ..... 20000 små ruller.
Karabiner ..... 200.
Pistoler ..... 300 par.
Musketkugler ..... 10 skippund.
Da nu greven[3]), majoren[4]) eller nogen anden i Glückstadt deri ville være hinderlig, så har bemeldte Baltzersøn at vise dem dette brev. På Rossenborg [Rosenborg] den 23. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Albret Baltzer Bern til hånde.

---

[1]) Fejlskrift for: Christen Thomesen Sehested.
[2]) Oberst Cochran paa den engelske Konge Karl I's Vegne. Hans Kvittering er af 18. Juli 1646 (Geh. Ark.).
[3]) Christian Pentz.
[4]) Vel Generalmajor Klavs v. Ahlefeldt.
This chat has 80 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 167

Brev 189/6 ✻ 23. Maj 1646

Til Rigsraadet.
Rigsraaderne skulle hver for sig skriftlig lade Kongen vide deres Betænkning om Afslutningen af Forbund med Frankrig og Generalstaterne. — Geh. Ark.
Epther som ded Er Danmarckis Riigis Rad nocksom bekendt, at dy gode herrer haffuer for gadt ansiiet for disse Riiger och landis Syckerhed skiild at indga med krone franckerige och dy herren Stathen *general* En *Allianse*, Da skal dy gode herrer samme leylighed offuerueiie och betencke och lade oss vnderdanigst forsta, huorledis samme *Allianse* skal angaiis och Sluttis, Paded at Inted derudi forretagis eller wdeladis, Som Man y framtiiden gerne saa anderledis giiordt.
Huad nu dy gode herrer herudi at gørre Eller at lade for gaadt och gaffnligdt at uerre Synis, Ded skal En huer *A part* vnderdanigst oss lade skriifftlig forsta[1]). *Valete.*
Rossenborg den 23 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigens Raad Samdtligen tiil hande.

Oversættelse af Brev 189/6:
Efter[som] det er Danmarks Riges Råd noksom bekendt, at de gode herrer haver for godt anset [fundet det tilrådeligt] for disse rigers og landes sikkerheds skyld at indgå med kongeriget Frankrig og de herrer Staterne [Generalstaterne] *general* [i almindelighed] en *allianse*, da skal de gode herrer samme lejlighed overveje og betænke og lade os underdanigst forstå, hvorledes samme *allianse* skal angås [indledes] og sluttes, på det [for] at intet derudi foretages eller udelades, som man i fremtiden gerne så anderledes gjort.
Hvad nu de gode herrer herudi [finder] at gøre eller at lade [undlade] for godt og gavnligt at være synes, det skal enhver *a part* [særskilt] underdanigst os lade skriftlig[t] forstå[1]). *Valete* [far vel, flertal]. Rossenborg [Rosenborg] den 23. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Danmarks Riges Råd samtligen [alle] til hånde.

Brev 190/6 ✻ 26. Maj 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Da Rigskansleren Just Høg er død, skal Rigens Segl overgives til Christoffer Urne. Kongen er forbavset over, at Rigsraaderne ikke ville afgive skriftlige Vota om Alliancen med Generalstaterne, og forlanger, at de skulle votere derom i hans Nærværelse. — Geh. Ark.
Eptherdi Ieg Erfahrer, H: Iost høg at uerre død[2]), da skaldt du aff hans Eptherlatte hustrue[3]) lade affoddere … [fortsættes s. 168]

Oversættelse af Brev 190/6:
Eftersom jeg erfarer, [at] hr. Just Høg at være død[2]), da skal du af hans efterladte hustru[3]) lade affordre [kræve tilbage] … [fortsættes s. 168]

---

[1]) Se Brevet Nr. 190.
[2]) Han var død 25. Maj (Vedel Simonsen, Jørgen Brahes Levnetsbeskrivelse S. 84).
[3]) Anne Lunge, Datter af Rigsmarsken Jørgen Lunge, f. 1610, gift 1628 med Just Høg, † 1652.
This chat has 81 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 168

Brev 190/6 (slutning, fortsat fra s. 167)
Til Christen Thomesen Sehested.
Riigens Segel, paded H: Christoffer wrne kan ded igen annamme och søge siit seede[1]) och siiden uerre ferdig at drage med op til Norrie[2]). Och Eptherdi Ieg med forundring hørdte y gar, at dii gode herrer vndskiildte sig derudi, at dy indted kunde giiffue derris *Votum* skriifftlig y den Punct om den *Allianse* med dii herren Stathen, der dy dog stackit syden gaff derris *Vota* skriifftlig y den Borringholmske sag, som Indted Er att ligne ued denne, Da Er ded best, at dy gode herrer y myn *presens Voterer* om samme *Allianse*, ty mig ligger macht derpa[3]).
Vale. Aff Rossenborg den 26 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 190/6 (slutning):
… Rigens segl, på det [for] at hr. Christoffer Urne kan det igen annamme [modtage] og søge [indtage] sit sæde[1]) og siden være færdig [rede] at drage med op til Norge[2]). Og eftersom jeg med forundring hørte i går, at de gode herrer undskyldte sig derudi [med], at de ikke kunne give deres *votum* [stemme] skriftlig[t] i den punkt om den *allianse* med de herrer Staterne, da de dog kort siden [stackit syden] gav deres *vota* skriftlig[t] i den Bornholmske sag, som ikke er at ligne ved denne, da er det bedst, at de gode herrer i min *presens* [nærværelse] *voterer* om samme *allianse*, thi mig ligger magt derpå [det er mig magtpåliggende][3]). *Vale* [far vel]. Af Rossenborg [Rosenborg] den 26. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

---

[1]) Han blev Just Høgs Efterfølger som Rigskansler. Jvfr. ovfr. S. 165.
[2]) Han skulde sammen med Kongen deltage i den norske Herredag i Christiania, hvad han ogsaa kom til (Slange S. 1420. Nielsen, Jens Bjelke S. 358).
[3]) Af en med Christen Thomesen Sehesteds Haand skreven, udateret Koncept til en Rigsraadsbetænkning til Kongen, som sikkert hører herhen, fremgaar, at der har været Uenighed indenfor Rigsraadet, om man skulde slutte Forbund med Generalstaterne eller ikke. Flertallet var stemt derfor, og Kansleren havde opsat et Udkast i denne Retning, men nedenunder dette har han ligeledes konciperet en Erklæring, hvori Mindretallet forbeholder sig sin Mening, men dog, da Kongen har bifaldet dem, som havde været for Forbundet, og de fleste stemme derfor, tilsidst udtaler, „at de ikke kunne være imod det, som de fleste have for godt anset og besluttet". Imidlertid blev Resultatet dog, at der ingen Rigsraadsbetænkning afgaves, thi udenpaa Konceptet er skrevet: „Concept paa det den hollandske Alliance angaaende, som Rigens Raad skulde have underskrevet og ikke skete, formedelst de vilde ikke separere sig" (Rigens Raads Breve, Fasc. 55). Hvor vidt der har fundet en mundtlig Afstemning Sted, som forlangt af Kongen, vides ikke. At den særskilte Votering imidlertid i det hele ikke fandt Adelens Bifald, fremgaar af Landkommissærernes Indlæg af 2. Juni til Rigsraadet, hvori udtales Ønsket om, at alle Rigsraader „efter Fædrenes lovlige Skik" altid maa tage Beslutninger samlede. I Anledning heraf … [fortsættes s. 169]
This chat has 82 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 169

Brev 191/6 ✻ 28. Maj 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Han skal endnu samme Dag levere Kongen sin Betænkning om Alliancerne med Frankrig og Nederlandene. — Geh. Ark.

Eptherdi dig bekendt Er, At ded Er myn wyllie, at du skaldt bringe dyn mening tiil papiir Om dy *Alliansers* fordtsettelse, Och tyden Er y henderne, At Ieg ma forreisse, Da skaldt du sette Slygdt y werck Och dermed komme herud ymod fem slett y afften. *Vale.* Rossenborg den 28 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 191/6:
Eftersom dig bekendt er, at det er min vilje, at du skal bringe din mening til papir[et] om de *alliancers* fortsættelse, og tiden er i hænderne [nær forestående], at jeg må forrejse, da skal du sætte sådant i værk og dermed komme herud imod fem slet [klokken fem] i aften. *Vale* [far vel].
Rossenborg [Rosenborg] den 28. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 192/6 ✻ 30. Maj 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Om en Ed for Statholderen (i Norge?). — Geh. Ark.

Herhuos haffuer du Stadtholderens Eed at Emphange, som laa pa bordit, dentyd du uarst huos mig, mens fordi Ieg den Enda indted haffde lest, och ded Er hans Eiigen hand, da uylle ieg indted tale Om den. Huad der nu siinis dig, att der skall settis uyder der y, ded kandtu gørre. *Vale.*
Rossenborg den 30 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 192/6:
Herhos haver du statholderens ed at modtage [*emphange*], som lå på bordet, dengang du var hos mig, men fordi jeg den endnu ikke havde læst, og det er hans egen hånd[skrift], da ville jeg ikke tale om den. Hvad der nu synes dig [forekommer dig], at der skal sættes videre deri, det kan du gøre. *Vale* [far vel]. Rossenborg [Rosenborg] den 30. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 190) fra s. 168:
… kaldte Rigsraadet Landkommissærerne for sig og opfordrede dem til at angive Tilfælde, hvor der var fattet Beslutninger uden alle Rigsraaders Viden og Samtykke. Kommissærerne bade sig forskaanede derfor, da det ikke kunde være til nogen Nytte, men henviste Sagen til Rigsraadet selv (Rigens Raads Breve, Fasc. 55). Om Korfits Ulfeldts Interesse for Planen om et Gesandtskab til

Nederlandene og Frankrig se for øvrigt Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, 138 f. Jvfr. Brevene Nr. 191 og 194.
This chat has 83 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 170

Brev 193/6 * 30. Maj 1646

Til Biskop Jesper Brochmann.
Han skal udlevere Overbringeren Ulrik Christian Gyldenløves Ejendomsbreve paa Ulriksholm. — Geh. Ark.
Denne Breffuisser skal y[1]) lade bekomme wldrich Christians Eiiendomss breffue tyl at driiffue wldrichss holms godtz tyl Laas[2]), Och Er hannem Nøggelerne tyl skriinit, huorudi breffuene ligger[3]). Paa dy breffue, som deraff udtagis, skall Iffner wiind giiffue Eder syn bewiis paa, at hand dem annammit haffuer. *Vale.* Rossenborg den 30 *Maj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Bysspen y Siieland Stycht till hande.
Oversættelse af Brev 193/6:
Denne brevviser [brevbringer] skal I[1]) lade bekomme [få] Ulrik Christians ejendomsbreve til at drive [administrere] Ulriksholms gods til leje [Laas = forpagtning?][2]), og [der] er ham nøglerne til skrinet, hvorudi brevene ligger[3]). På de breve, som deraf udtages, skal Ifver Vind [Iffner wiind] give eder sit bevis på, at han dem annammet [modtaget] haver. *Vale* [far vel]. Rossenborg [Rosenborg] den 30. maj anno 1646.
Christian.
Udskrift: Bispen i Sjællands stift til hånde.

Brev 194/6 * Før 1. Juni 1646

Til Korfits Ulfeldt.
Kongen har af ham faaet Underretning om en Begjæring af Rigsraadet. Han sender ham til Gjennemlæsning Udkastet til hans Instrux paa Ambassaden til Nederlandene. — Geh. Ark.

Wdaff dyn skriiffuelse haffuer Ieg forstanden Riigens Raadtz begehring, som kan skee, om ded kan hiielppe Nogit. Ieg uaar Ellers gerne henad frede: Herhuoss sender Ieg Ett vdkast aff *Instruction*, som du skulle haffue … [fortsættes s. 171]
Oversættelse af Brev 194/6:
Ud af din skrivelse haver jeg forstået Rigens Råds begæring, som kan ske [ske må], om det kan hjælpe noget. Jeg var ellers gerne henad Frederiksborg. Herhos sender jeg et udkast af *instruction* [instruks], som du skulle have … [fortsættes s. 171]

---

[1]) Jesper Brochmann havde fra 1636—42 haft Tilsyn med Ulrik Christian Gyldenløve (Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarch. 1872 S. 188).
[2]) Om Ulrik Christian Gyldenløves Besiddelse af Ulriksholm og dette Godses Udvidelse se Brevene 1636—40 S. 3, 86; 1641—44 S. 366, 421. Dokumenterne vedrørende denne Besiddelse vare indtil 1647 i Universitetets Værge (Dsk. Mag. 4. R. IV, 354 ff. og Aktstykkerne i Geh. Ark., Reg. 10,

Domme og Tingsvidner, Ulrik Christian Gyldenløves Sager). Jvfr. Acta Consistorii 31. Maj 1646.
[3]) Her mangler Ordet: leveret el. lign.
This chat has 84 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 171

Brev 194/6 (slutning, fortsat fra s. 170)
Til Korfits Ulfeldt.
… med tyll holland, huilcken du kandt lesse Och, naar leyligheden giiffuer, faa mig den Igen, att den bliiffuer Reiin skreffuen[1]).
Udskrift: Riigens Hoffmeister tyl hande.
Oversættelse af Brev 194/6 (slutning):

… med til Holland, hvilken du kan læse, og, når lejligheden giver [byder sig], få mig den igen, [så] at den bliver ren[skrevet]skreven[1]). Udskrift: Rigens Hofmester [Korfits Ulfeldt] til hånde.

Brev 195/6 * 1. Juni 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Om Tømmer af Kronens Skove til Befæstningen ved Hals. Kongen vil selv rejse derover, naar han kommer tilbage fra Norge. — Geh. Ark.

Paded dy gadt folck, som taler om den festning ued Haalss[2]) och begerer tømmer aff kronens skoffue tyl hyul y hyulebørren, Skal see, at ded indted skal fattis pa mig, Da uyl Ieg Erklere mig pa ded, som aff skouen begeris, Naar Ieg Erfahrer, att der Er *in loco* forrad aff Norsk tømmer tyl styllinger, hytter, hyuelbørre Och broer tyl at legge tyl med ded, som dyd tilføris, Och der Er Skouler och spader forhanden. Som kan skee, ymidlertyd Ieg Er y Norrie. Naar gud uyl, Ieg kommer hiiem Igen, da uyl Ieg med gudtz hiielp drage tiil Iudtland och besee Pladtzen, paded at ded indted skal gaa mig, som ded gyck mig, dentyd Snaaghøy skulle *fortificeris*[3]), at der bleff Ett … [fortsættes s. 172]

Oversættelse af Brev 195/6:
På det [for] at de gode folk, som taler om den fæstning ved Hals[2]) og begærer tømmer af kronens skove til hjul i hjulbøren [til fæstningsarbejde/skanser], skal se, at det ikke skal fattes [mangle] på mig, da vil jeg erklære mig på det, som af skoven begæres, når jeg erfarer, at der er *in loco* [på stedet] forråd af norsk tømmer til stillinger, hytter, hjulbøre og broer til at lægge til med det, som did tilføres, og der er skovle og spader forhånden. Som kan ske [og det kan ske], imens jeg er i Norge. Når jeg, om Gud vil, kommer hjem igen, da vil jeg med Guds hjælp drage til Jylland og bese pladsen, på det [for] at det ikke skal gå mig, som det gik mig, dengang Snaghøj skulle *fortificeris* [befæstes][3]), at der blev et … [fortsættes s. 172]

---

[1]) Instruxen for Korfits Ulfeldt paa hans Gesandtskabsrejse til Nederlandene og Frankrig udstedtes 1. Juni (Geh. Ark., Danske Kancellis udenlandske Instruxbog). Brudstykker af den ere trykte hos Paus, Corfitz Uhlefeld I, 162 ff., og i Nye Danske Magazin IV, 295—97.
[2]) Landkommissærerne havde i deres Indlæg af 16. April til Rigsraadet (hvoraf Brudstykker ere meddelte i Minerva f. Jan.—Marts 1803 S. 182—87) tilraadet Anlæggelsen af en Fæstning ved Hals. I Kongens Resolution af 31. Maj paa Kommissærernes forskjellige Andragender hedder det,

at Rigsmarsken skal konferere med Landkommissærerne, Axel Urup og nogle af Adelen om den ny Fæstning i Jylland (Rigens Raads Breve, Fasc. 55). Jvfr. Kongens Brev af 7. eller 8. Decbr. 1646. Om Skansen ved Hals se de i Dsk. Mag. 4. R. VI, 71 anførte Steder.
[3)] Jvfr. forrige Bind S. 250.
This chat has 85 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 172
Brev 195/6 (slutning, fortsat fra s. 171)
Til Christen Thomesen Sehested.
… stycke skou bordthuggen, som Ieg icke Engang fyck tack for. *Vale.* Aff Rossenborg den 1 *Iunij Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 195/6 (slutning):
… stykke skov bordthuggen [hugget op til brædder], som jeg ikke engang fik tak for. *Vale* [far vel]. Af Rossenborg [Rosenborg] den 1. juni anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 196/6 * 6. Juni 1646

Til Korfits Ulfeldt og Christen Thomesen Sehested.
De skulle gjøre Ebbe Ulfeldt et Forslag om en bestemt Pengesum i Afregning. — Geh. Ark.

Epthersom Ebbe wllefeldt[1]) haffuer werrit her och siig besuergit offuer hans affregning, som med hannem giiordt Er, daa skal y slage hannem En uys Summa Penge for, saatt hand Er uys paa, huad hand haffuer at foruendte. *Valete.*
Frederigs: den 6 *Iunij Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister Och Chanseler H: Christian tommissen tyl hande.

Oversættelse af Brev 196/6:
Eftersom Ebbe Ulfeldt[1]) haver været her og sig besværget [beklaget] over hans afregning, som med ham gjort er, da skal I slå ham en vis sum penge for [tilbyde ham et bestemt beløb], så at han er vis på, hvad han haver at forvente. *Valete* [far vel, flertal]. Frederiksborg den 6. juni anno 1646.
Christian.
Udskrift: Rigens Hofmester og kansler hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 197/6 * 6. Juni 1646

Til Knud Ulfeldt.
Han skal betale 3000 Rdl. til Ebbe (Christoffersen) Ulfeldt paa Regnskab. — Geh. Ark.

Eptherdi Ebbe wlfeldt beklager sig storligen for mangel aff penge, Och Ieg Erfahrer dig at haffue penge, da skaldt[2]) lade hannem bekomme tre tussind daler pa uyder Regenskab, paa ded hand kan komme aff Byen[3]).
Frederixborg den 6 *Iunij Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: *Generall Commissario* wllefeldt till hande.

Oversættelse af Brev 197/6:
Eftersom Ebbe Ulfeldt beklager sig storligen [meget] for [over] mangel af penge, og jeg erfarer dig at have penge, da skal [du][2]) lade ham bekomme [få] tre tusind daler på videre regnskab [foreløbig afregning], på det [for] at han kan komme af byen[3]). Frederiksborg den 6. juni anno 1646.
Christian.
Udskrift: *General commissario* [generalkommissær] Ulfeldt til hånde.

---

[1]) Generalmajor Ebbe Christoffersen Ulfeldt. Jvfr. det følgende Brev.
[2]) Her mangler Ordet: du.
[3]) Generalmajor Ebbe Ulfeldt fik 3000 Rdl. udbetalt 9. Juni (Knud Ulfeldts Krigskommissærregnsk. 1646—47 i Geh. Ark.).
This chat has 86 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 173

Brev 198/6 * 21. Juni 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Da Hans Bøjesen har sagt Kongen, at Korfits Ulfeldt har tilbudt at skaffe 100,000 Rdl., hvis Rigsraadet vil gaa i Borgen derfor, haaber han, at det vil gjøre det. — Geh. Ark.

Epthersom mig Er aff Iohan Bøysen berettit, at Hoffmeisteren haffuer Erbødit siig at skaffe 100 tussind daler ued handen, Om Riigens Raad uyl forseckere hannem for betalingen, Huorfor, saframdt ded sig saledis forholder, Da uyl Ieg indted andit hobis, End at dy gode herrer Io skycker sig derudi, Eptherdi dennom bekendt Er, huad macht der ligger pa, att man Erholder *crediten* tyl Omslag[1]). *Vale.* Harrested[2]) Prestegard den 21 *Iunij Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 198/6:
Eftersom mig er af Johan Bøysen berettet, at hofmesteren [Korfits Ulfeldt] haver erbødet [tilbudt] sig at skaffe 100 tusind daler ved hånden, om Rigens Råd vil forsikre ham for betalingen, hvorfor, såfremt det sig således forholder, da vil jeg ikke andet håbes, end at de gode herrer jo skikker sig derudi [føjer sig heri], eftersom dem bekendt er, hvad magt der ligger på [hvor magtpåliggende det er], at man erholder [får] *crediten* [kreditten] til omslag [terminen][1]). *Vale* [far vel]. Haraldsted[2]) præstegård den 21. juni anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 199/6 ✻ 22. Juni 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Hans Bøjesen maa vel have misforstaaet Korfits Ulfeldt med Hensyn til de tilbudte Penge. Skal der skaffes Penge til Laans, maa det være i Udlandet, thi i Holsten kan der ikke faas nogen. I Slutningen af August vil Kongen rejse fra Norge til Holsten, være tilstede ved Landretten der og komme tilbage til Kjøbenhavn, inden det ansatte Rigsraadsmøde er sluttet. Kongen glæder sig over det i Pinneberg fundne Sølverts og over det i Norge fundne Guld. — Geh. Ark.

Aff dyn skriffuelse haffuer Ieg forstanden, dig indted at uyde om dy penge, hans Bøysen taler om[3]) Huilckit … [fortsættes s. 174]

Oversættelse af Brev 199/6:
Af din skrivelse haver jeg forstået, [at] du ikke [ved] at vide om de penge, [som] Hans Bøysen taler om[3]), hvilket … [fortsættes s. 174]

---

[1]) Jvfr. det følgende Brev.
[2]) Haraldsted i det nuværende Ringsted Amt. Her havde Kongen i øvrigt selv en Gaard, „et Kongshus", og her var han ofte paa sine Rejser (Oversigt over det Dsk. Videnskab. Selskabs Forhandl. 1855 S. 267 ff.).
[3]) Jvfr. ovfr. Nr 198.

Side 174

Brev 199/6 (slutning, fortsat fra s. 173)
Til Christen Thomesen Sehested.
ieg ochsa troer Indted at uerre Mueligdt, at hoffmeisteren haffuer taliid med hannem om gelden at afflegge, Och hand haffuer inted forstanden hannem Rett. Hoffmeisteren och dy andre gadt folck, som uyl forstrecke kronen med penge, y[1]) ma uyde myddel til at faa dem pa fremmede steeder, mens y landte holsten faar dy Icke En daler.
Den tyd, som Riigens Raad Er ansagdt at møde y køben haffuen[2]), den Er mig inted ymod wansiet att landtgerichtit y fyrstendommen vngeferlig pa dy tyder Er ansatt. Ieg achter med gudtz hiielp ymod Enden aff *Augusti* manid att gaa fra Norrie offuer ad Elffuen[3]), saat Ieg kan forrette y fyrstendommen myne sager, førend landtgerichtit angar. Och Naar ded Er begindt, da hobis Ieg med gudtz hiielp at holde dem ued werckit, at Inden y kan bliiffue klaar tiil køben:, da uyl Ieg med gudtz hiielp werre der.
Der Er funden Ett skøndt riigdt sølff Erdtz y ded greffskafft Pynnenberg[4]), huoraff ieg haffuer prøffuen med. Wylle wor herre giffue fremgang med dedsamme Och med gulliid y Norrie[5]), da motte der bliiffue Nogit deraff med tyden. Ieg haffuer stor hobning tyl begge slags, war der Ickun penge til att sette werckit fordt, ty slippe sliigdt *partisipanter* y henderne, ded gør Ieg Indted. *Vale.*
Frederigsborg den 22 *Iunij Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 199/6 (slutning):
… jeg også tror ikke at være muligt, at hofmesteren haver talt med ham om gælden at aflægge [betale], og han haver ikke forstået ham ret. Hofmesteren og de andre gode folk, som vil forstrække [låne] kronen med penge, I[1]) må vide middel [udvej] til at få dem [pengene] på fremmede steder [i

udlandet], men i landet Holsten får de ikke en daler.
Den tid, som Rigens Råd er ansagt [tilsagt] at møde i København[2]), den er mig ikke imod, uanset [at] landretten [landtgerichtit] i fyrstendømmet omtrent på de tider er ansat. Jeg agter med Guds hjælp imod enden af august måned at gå fra Norge over ad Elben [Elffuen][3]), så at jeg kan forrette [ordne] i fyrstendømmet mine sager, førend landretten angår [begynder]. Og når det er begyndt, da håber jeg med Guds hjælp at holde dem ved værket [til arbejdet], [så] at inden I kan blive klar til København, da vil jeg med Guds hjælp være der.
Der er fundet et smukt rigt sølverts i det grevskab Pinneberg[4]), hvoraf jeg haver prøven med [på mig]. Ville Vorherre give fremgang med det samme og med guldet i Norge[5]), da måtte der blive noget deraf med tiden. Jeg haver stor forhåbning til begge slags, var der kun penge til at sætte værket fort [drive arbejdet frem], thi [at] slippe sådant [ud af hænderne til] *partisipanter* [deltagere/kompagnoner] i hænderne, det gør jeg ikke. *Vale* [far vel]. Frederiksborg den 22. juni anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

---

[1]) Fejlskrift for: dy?
[2]) Rigsraaderne fik under 28. Juni Breve om at møde i Kjøbenhavn 20. Oktbr. 1646 (Sjæll. Tegn. XXIX, 78).
[3]) Kongen vendte dog først tilbage til Kjøbenhavn, førend han rejste til Holsten.
[4]) Jvfr. Slange S. 1422 f. og Kongens Brev af 26. Septbr. og udaterede Brev før 26. Septbr.
[5]) Jvfr. ovfr. S. 5 og Kongens Breve Nr. 201 og 202.
This chat has 88 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 175

Brev 200/6 ✻ 25. Juni 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Om Kirstine Munks Plan at gifte Dorothea Elisabeth med en dansk Adelsmand. Kansleren og Simon Paulli skulle møde samme Dag paa Slottet. — Geh. Ark.

Epthersom dig bekendt Er, at du och Stadtholderen y Norrie giick mig och greff woldemar Christian och hans Suogere ymellom, Och ieg samme tyd beuilgede, indted med fru kyrsten pa ded strengiste at fahre fordt, førend ieg lod dem uyde arsagen huorfor[1]), Da Eptherdi heer sygis pa sladdertorrit, At fru kyrsten med hynders anhang haffuer for at giiffte syn horunge her y Riigit med En Adelsmand, Huorom Ieg dog indted uyst kan *statuere*, mens maa lade sliigdt staa y syn werd.
Dog uyl Ieg Raade den, som lader siig tyl sliigdt, som sagdt Er, forleiide, at hand seer siig uel for, at ded Lyckis hannem well. *Vale.* Rossenborg den 25 *Iunij Anno* 1646.
Christian.
Du skaldt uerre pa slottid, Naar ded Er slagen thu, och tage *D: Symon paulj* med dig.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissøn tiil hande.

Oversættelse af Brev 200/6:
Eftersom dig bekendt er, at du og statholderen i Norge [Hannibal Sehested] gik [gik i forbøn/mæglede] mig og grev Woldemar Christian og hans svogre imellem, og jeg samme tid bevilgede [gik med til] ikke med fru Kirsten på det strengeste at fare fort [gå frem], førend jeg lod dem vide årsagen hvorfor[1]), da eftersom her siges [sladdertorrit = ryktes/går ry] på sladder, at fru

Kirsten med hendes anhang [tilhængere] haver for [til hensigt] at gifte sin horunge [barn født i utroskab] her i riget med en adelsmand, hvorom jeg dog ikke vist kan *statuere* [fastslå/afgøre], men må lade sådant stå i sit værd.
Dog vil jeg råde den, som lader sig til sådant, som sagt er, forlede, at han ser sig vel for, [så] at det lykkes ham vel. *Vale* [far vel]. Rossenborg [Rosenborg] den 25. juni anno 1646.
Christian.
Du skal være på slottet, når det er slagen [klokken] to, og tage *d[octor] Simon Paulli* med dig.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 201/6 * 16. Juli 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen vil efter at have udført de nødvendige Forretninger i Christiania rejse til det Sted, hvor Christoffer Gjøe har fundet Guld. Han er misfornøjet med, at Adelen ikke vil gaa ind paa at betale Accise, og Rigsraadet maa derfor tænke paa andre Midler til at hjælpe Kronen med. — Geh. Ark.
Eptherad wy, gud uerre loffuid, Er uel hiid ankommen[2]), da haffuer den Allerhøiieste Ochsa Nadeligen for- … [fortsættes s. 176]

Oversættelse af Brev 201/6:
Efter at vi, Gud være lovet, er vel hid ankommen[2]), da haver den Allerhøjeste også nådeligen for- … [fortsættes s. 176]

[1]) Jvfr. ovfr. S. 149 f.
[2]) Kongen var rejst fra Kjøbenhavn til Norge 30. Juni (Slange S. 1420).

Side 176

Brev 201/6 (slutning, fortsat fra s. 175)
Til Christen Thomesen Sehested.
… hiulppen, at aldtyng heer Er forrettid, som fornøden werrit haffuer[1]), Huorfor Ieg Nu begiiffuer mig op til ded sted, som Christoffer gøiie formener att fynde guld[2]). Huad nu sammestedtz wyl wancke, ded giiffuer tyden. Ded, du y dyn syste skriffuelsse lodtz mig forsta, at Adelen indted uyl vnde kronen Acksyssen[3]), ded kommer mig heel fremmid for, Och Er deraff at See och Erfahre, at dy lader sig myn besuerlige tylstand Lydit uerre angelegen, Huorfor Riigens Raad haffuer deste større arsag at tencke pa andre myddel, huormed kronen kan hiielppis, som ded bør att werre. *Vale.*
Aff Aggershus den 16 *Iulij Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 201/6 (slutning):
… hjulpet, at alting her er forrettet [ordnet], som fornøden[t] været haver[1]), hvorfor jeg nu begiver mig op til det sted, som Christoffer Gøje formener at finde guld[2]). Hvad nu sammesteds vil vanke [forefalde/komme ud af det], det giver tiden [vil tiden vise]. Det, du i din sidste skrivelse lod mig forstå, at adelen ikke vil unde kronen accisen[3]), det kommer mig højst fremmed for [forekommer mig underligt], og er deraf at se og erfare, at de lader sig min besværlige tilstand lidet være angelegen [lidet lade sig min vanskelige situation angå], hvorfor Rigens Råd haver desto større årsag at tænke på andre midler, hvormed kronen kan hjælpes, som det bør at være. *Vale* [far vel]. Af

Aggershus den 16. juli anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 202/6 ✻ 1. August 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen har befalet sin Sekretær at skrive ham til om Tilstanden i Norge. Der er ingen Udsigt til Fred i Tydskland. Kongen glæder sig over Uenigheden mellem Johan Oxenstjerna og Salvius, giver Ordrer med Hensyn til en af Prinsens Ladegaarde, som er brændt, og udtrykker sin Tilfredshed med det … [regesten fortsætter s. 177]
… [brevtekst følger på s. 177]
Oversættelse af Brev 202/6:
… [fortsættes s. 177]

[1)] Se de mange Kongebreve, udstedte paa Aggershus fra 7. til 19. Juli (Norske Rigsregistr. VIII, 411—38). Den afholdte Herredag havde været udskreven til 6. Juli (jvfr. ovfr. S. 168).
[2)] Da Kongen tog til Arendal, maa han af de to Steder, paa hvilke Christoffer Gjøe havde fundet Guld (se ovfr. S. 5), tænke paa det i Nedernæs Len (jvfr. (Norsk) Hist. Tidsskr. III, 512). Christoffer Gjøe synes at have overgivet Kongen Bjergværket (se Kongens udaterede Brev fra Slutningen af 1646 eller 1647).
[3)] Rigsraadet havde 30. Juni paa Kongens Vegne bl. a. opfordret den i Kjøbenhavn samlede Adel i Sjælland, Laaland og Falster til af Hensyn til Kronens Besværing og Gjæld i 12—14 Aar at betale Accise af Vin og fremmede Drikke, men Adelen havde i sit Svar af samme Dag bestemt afslaaet dette som stridende mod dens Privilegier (Rigens Raads Breve, Fasc. 55).
This chat has 90 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 177

Brev 202/6 (fortsat fra s. 176)
Til Christen Thomesen Sehested.
[regestens slutning:] … Norge fundne Guld, som der dog hører Penge til at faa noget ud af. — Geh. Ark.
Dyn skriffuelse *sub Dato* den 20 *Iulij* Er mig ygar tilhande kommen, Huorpa ieg dig indted forholder, at pa dy thuende dyne forrige skriiffuelser haffuer ieg[1)] suarid tiil ded Ene, aldenstund dy uar aff ringe *importans*. Ieg haffuer dog befahlit Sekreteren at skriiffue dig tiil om tilstanden heer, nar hand dertil haffuer haft leiilighed. Wdi dy *Auiser*, som nu framskyckis, fyndis indted om Hoffmeisteren, huor hand ma werre[2)].
Om friidden y tyssland seer Ieg gans indted, som kan gørre mig nogen forhabning tiil friid. At der Er Mysforstand ymellom den vnge Oxenstern och *Saluium*, ded Er mig kerdt att fornemme[3)]. Den Allerhøiieste vnde dem fremgang udi sligdt.
Den wlycke, Prindtzen Er pakommen formedelst ded, att En aff ladegardene Er affbrendt, den kan y Aar besuerligen *Remedieris*, ty ded Nederste tømmer tyl samme bygning ded uyl først y Rette tyde huggis pa skouen der y negden, Och tyl ded Øffuerste som[4)] Speruerckit och anden indbigning fornøden Er, ded uyl bestillis her y Riigit, Naar man ued størrelssen deraff, som dog uyl haffue tyd tyl ded att *transportere*.
Tylstanden heer y Riigit Er, gud uerre loffuit, god, saatt man haffuer funden guld ymod alle folckis

mening, ty dagen førend Ieg begaff mig fra Aggershus, da haffde Ieg Myndtemeisteren[5]) Och wardynen y Christiania[6]) huos … [fortsættes s. 178]

Oversættelse af Brev 202/6 (fortsat):
Din skrivelse *sub dato* [dateret] den 20. juli er mig i går tilhånde kommen, hvorpå jeg ikke forholder dig [noget], at på de tvende dine forrige skrivelser haver jeg[1]) [ikke?] svaret til det ene, alldenstund [eftersom] de var af ringe *importans* [betydning]. Jeg haver dog befalet sekretæren at skrive dig til om tilstanden her, når han dertil haver haft lejlighed. Udi de *aviser* [efterretninger], som nu fremskikkes, findes intet om hofmesteren, hvor han må være[2]).
Om freden i Tyskland ser jeg ganske intet, som kan gøre mig nogen forhåbning til fred. At der er misforstand [uenighed] imellem den unge Oxenstierna og *Salvium*, det er mig kært at fornemme[3]). Den Allerhøjeste unde dem fremgang udi sådant.
Den ulykke, prinsen er påkommen formedelst det, at en af ladegårdene er afbrændt, den kan i år besværligen [vanskeligt] *remedieris* [afhjælpes], thi det nederste tømmer til samme bygning, det vil først i rette tid hugges på skoven der i nabolaget [negden], og til det øverste som[t][4]) sparreværket og anden indbygning fornøden[t] er, det vil bestilles her i riget, når man ved størrelsen deraf, som dog vil have tid til det at *transportere*.
Tilstanden her i riget er, Gud være lovet, god, så at man haver fundet guld imod alle folks mening, thi dagen førend jeg begav mig fra Aggershus, da havde jeg møntmesteren[5]) og guardejnen [wardynen = møntprøveren] i Christiania[6]) hos … [fortsættes s. 178]

---

[1]) Skulde her mangle Ordet: ikke, eller: kun?
[2]) Korfits Ulfeldt var 28. Juli kommen til Haag (i Følge hans store Relation om sin Ambassade, Geh. Ark., Holland Nr. 81 a).
[3]) Om Uenigheden mellem de svenske Gesandter ved den westfalske Fredskongres Johan Oxenstjerna og Johan Adler Salvius, hvilken sidste begunstigedes af Dronning Christina, se Odhner, Sveriges deltagande i westfaliska fredskongressen S. 111 f. 130, 157, 160 ff. (Svensk) Historiskt Bibliotek II, 357 f.
[4]) Her mangler Ordet: til.
[5]) Peter Grüner. Se om ham Brevene 1632—1635 S. 287.
[6]) Christoffer Friedrich Hermann, der var kommen til Landet … [fortsættes s. 178]
This chat has 91 of 100 images (including PDF pages). Consider starting a new chat.

Side 178

Brev 202/6 (slutning, fortsat fra s. 177)
Til Christen Thomesen Sehested.
mig Och uylle uide derris mening om Erdtzen, som heer fyndis, da suarede dy mig begge, att saframdt ieg fyck guld heer aff ded Erdtz, da uylle dy lade sig henge, wdi huilcken mening Nogle berriggeseller ochsa uar, som Ieg lod hendte fra Sølffuerckit, som lenge haffde tiiendt y wngeren pa guldberriguerckit. Och kam[1]) fast ingen Endten Aadel eller wadel, som io uar y samme mening aff arsag, att dy uar y den mening, at dy gans *Diuerse materier* indted kunde uerre sammen. Dette aldtsammen wachtid, da gaff ieg mig ytag med samme Erdtz och lod heer bygge En offuen, huorpa den Allerhøiieste gaff syn Nade, att ieg fandt paa En gans fremmid maner at Meldte[2]) samme Erdtz, saat Ieg fyck gullid derud, Saat man haffuer indted at giiffue wor herre skiild derfor, Om ded Indted dermed faris fordt. Mens myddel uyl dertiil at sette altiing y den *postur*, som ded bør at uerre, huortil Ieg Endomstund seer lyden *sperantz*. *Vale.*
Aff den gaar Arendal den 1 *Augustj Anno* 1646.

Christian.
Udskrift: Chanseleren Her Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 202/6 (slutning):
… mig og ville vide deres mening om ertsen, som her findes, da svarede de mig begge, at såfremt jeg fik guld her af det erts, da ville de lade sig hænge, i hvilken mening [af hvilken opfattelse] nogle bjerggesäller [minearbejdere] også var, som jeg lod hente fra Sølvværket, som længe havde tjent i Ungarn [wngeren] på guldbjergværket. Og der kom[1]) fast ingen enten af adel eller uadel [af høj eller lav byrd], som jo var i samme mening af årsag, at de var i den mening, at de ganske *diverse materier* [forskellige materialer] ikke kunne være sammen [ikke kunne indeholde begge metaller]. Da alt dette vankede [wachtid = forefaldt], da gav jeg mig i tag [i gang] med samme erts og lod her bygge en ovn, hvorpå den Allerhøjeste gav sin nåde, at jeg fandt på en ganske fremmed [ny] måde at smelte[2]) samme erts, så at jeg fik guldet derud, så at man ikke haver at give Vorherre skyld derfor, om det ikke dermed fares fort [går fremad]. Men middel [midler] vil [kræves] dertil at sætte alting i den *postur* [stand/forfatning], som det bør at være, hvortil jeg endnu stund [stadig] ser liden *sperantz* [udsigt/håb]. *Vale* [far vel]. Af det [den ladegård/sted?] ved Arendal den 1. august anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 203/6 * 14. August 1646

Til Rentemestrene.
De skulle sende Albert Baltser Bernts 350 Rdl. til at gjøre nogle Indkjøb for. — Kgl. Bibl.
Disse herhuosføiiede penge, som Erre 350[3]), skal [ved] posten Albredt Baldtzer Berns tilskyckis, med befahling aff ded tydtske Chanseliie, At[4]) for 300 daler skal købe … [fortsættes s. 179]
Oversættelse af Brev 203/6:
Disse herhos føjede penge, som er 350[3]), skal ved posten Albret Baltzer Berns tilskikkes [sendes], med befaling af det tyske kancelli, at[4]) [han] for 300 daler skal købe … [fortsættes s. 179]

_____
Fortsættelse af fodnote 6 (til Brev 202) fra s. 177:
… med Anbefaling fra Kurfyrsten af Sachsen, havde 12. August 1640 faaet Bestalling som Guardein ved Mønten i Christiania (Norske Rigsregistr. VII, 547, 742).
[1]) Ordet er skrevet utydelig.
[2]) ɔ: smelte.
[3]) Her mangler Ordet: Rdl.
[4]) Her mangler Ordet: han.

Side 179

Brev 203/6 (slutning, fortsat fra s. 178)
Til Rentemestrene.
Borras[1]) Och for Resten flosgalle och mig dedsamme med første leiilighed tylskiicke.
Rossenborg den 14 *Augustj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande.

Oversættelse af Brev 203/6 (slutning):
… *borax*[1]) og for resten flusspat [flosgalle = flusmiddel/flusspat] og [ved] mig det samme med første lejlighed tilskikke [sende]. Rossenborg [Rosenborg] den 14. august anno 1646.
Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

Brev 204/6 * 17. August 1646

Til Frederik Günther.
Om Memmius Burinus, som skulde have ledsaget Ulrik Christian Gyldenløve paa hans Udenlandsrejse, men som midlertidig er ansat i det tyske Kancelli. — Geh. Ark.
Diir ist genucksam bekandt, das ich vngeferlig fiihren Iahr den Memmium Boiiarum[2]) angenommen wldrich Chri- … [fortsættes s. 180]
Oversættelse af Brev 204/6:
Dig er noksom [tilstrækkeligt] bekendt, at jeg omtrent for et år siden antog Memmium Boiiarum[2]) [til] Ulrik Chri- … [fortsættes s. 180]

---

[1]) Borax.
[2]) Frederik Günther kalder ham i en Paategning paa Brevet rigtigere: Memmius Burinus. Han var fra Ostfrisland og havde som Dreng 1624 faaet Adgang til Sorø Skole (Tauber, Soroe Academies Forfatn. S. XLIV). 13. Maj 1646 fik Hofmesteren paa Sorø Henrik Rammel Brev om at sørge for, at Memmius Burinus, Ulrik Christian Gyldenløves Præceptor, strax begav sig til Kjøbenhavn for der at erfare Kongens Vilje (Sjæll. Tegn. XXIX, 40). 15. Septbr. 1646 fik han Brev om at være Gyldenløves Hofmester, naar denne skulde sendes til Udlandet (Geh. Ark., Bestallingsbog Nr. 1 S. 51). I et Brev til Axel Oxenstjerna af 3. Juli 1646 omtaler den svenske Resident Magnus Durel, at han har gjort Bekjendtskab med Memmius, Sekretær i det tydske Kancelli; han skildrer ham som en klog Mand, der er noget misfornøjet med Adelens Insolentier (Oxenstjernaske Saml. i det svenske Rigsarkiv). 1. Oktbr. 1647 tillod Kongen ham, hvem han betegner som „vor tydske Kancelliforvalter", at han, medens han efter Kongens Anordning blev hos Ulrik Christian Gyldenløve, maatte have og nyde den Besoldning, som han havde, medens han opvartede i det tydske Kancelli (Sjæll. Reg. XXI, 715. Jvfr. Kongens Breve af 21. og 24. Septbr. 1647. L. J. Hindsholms Dagbog S. 21). Efter Hofmønsterskriverens Regnsk. (Geh. Ark.) fik han 1648 og 1649 Lønning som Sekretær i det tydske Kancelli; men 7. Januar 1649 fik han Forlov til paa et Aars Tid at rejse ud af Landet med Kaj Lykke (Sjæll. Reg. XXII, 101). Det er ham, der … [fortsættes s. 180]

Side 180

Brev 204/6 (slutning, fortsat fra s. 179)
Til Frederik Günther.
stian aufzuwardten, wan Er ausserhalb landes reiissen Sol, weiil aber sodane Reiisse alsofordt ins werck zu stellen miir nit angestanden, So habe Ich denselben *interim* in dy deudtske Chanseley auffzuwardten befohlen. Nun vermercke Ich, das derselbe sich kegen Etzlichen Sol haben vernemmen lassen, dass Er wldrich Christian Niit auffzuwardten begehre im wurden dan zuehe thaussendt thaler Iehrlich zu geben versprochen. Alss sollestu vernehmen, was Er in dehm fal zu thun Endslossen.
Rossenburg den 17 *Au: Anno* 1646.

Christian.
Udskrift: Frederich Gunther zu Handen.

Oversættelse af Brev 204/6 (slutning):
… stian [Ulrik Christian] at opvarte [tjene], når han uden for landet rejse skal; men fordi sådan rejse straks at sætte i værk ikke passede mig, så har jeg befalet ham i mellemtiden [*interim*] at opvarte i det tyske kancelli. Nu fornemmer jeg, at den samme mod nogle har ladet sig forlyde, at han Ulrik Christian ikke [vil] opvarte, med mindre der bliver ham lovet ti tusind daler årligt. Så skal du fornemme [erfare], hvad han i det fald at gøre er besluttet [Endslossen = entschlossen]. Rossenborg [Rosenborg] den 17. august anno 1646.
Christian.
Udskrift: Frederich Günther til hånde.

Brev 205/6 ✻ 27. August 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Otte Krag, der ønsker Orlov, maa vente noget. — Geh. Ark.

Epthersom du ygar begerede, at Otte kraag pa Nogen tyd motte forløffuis, Och att Broderen[1]) y hans sted kunde wardte pa, Da Eptherdi der Indted kan falde for, som broderen kan forrette, førend Marskalcken[2]) med hofstathen følger, Daa faar hand at bye sa lenge, ty Ieg tager pa denne gang ganske faa med mig[3]). *Vale.* Rossenborg den 27 *Au: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 205/6:
Eftersom du i går begærede, at Otte Krag på nogen tid måtte forloves [få orlov], og at broderen[1]) i hans sted kunne varte på [gøre tjeneste], da eftersom der ikke kan falde for [forekomme opgaver], som broderen kan forrette [udføre], førend marskallen[2]) med hofstaten følger, da får han at bie [vente] så længe, thi jeg tager på denne gang ganske få med mig[3]). *Vale* [far vel]. Rossenborg [Rosenborg] den 27. august anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 204) fra s. 179:
… nævnes hos Bruun, Gunde Rosenkrantz S. 100 som „Kansler" Memmius.
[1]) Kjeld Krag, Søn af Niels Krag til Trudsholm, f. 1614 † 1673, Sekretær i Kancelliet siden 1637 (Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarch. 1872 S. 164).
[2]) Adam Heinrich Pentz, der var bleven Hofmarskalk 2. Maj 1646 (Grundtvig, anf. Skr. 1872 S. 125).
[3]) Nemlig til Holsten.

Side 181

Brev 206/6 ✻ 29. August 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Da Kirstine Munk ikke alene har været i Fyn, men ogsaa i Glückstadt, anser Kongen sig ikke længere for bunden ved sine Løfter med Hensyn til hende. — Geh. Ark.

Epthersom dig bekendt Er, Huoruydt fru kyrsten Er forløfuit at Reiisse fra syn gard Bolwer, Och Ieg Erfahrer, hynder Indted alle[ne] at haffue werrit y fyn, mens ochsa y glyckstadt, Daa formener Ieg mig indted lenger att werre *obligerit* at holde ded, som Ieg dig och Stadtholderen y Norrie loffuit haffuer[1]). *Vale.* Rossenborg den 29 *Augustj Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 206/6:
Eftersom dig bekendt er, hvorvidt [i hvilket omfang] fru Kirsten er forlovet [har fået tilladelse] at rejse fra sin gård Boller, og jeg erfarer, [at] hun ikke alene at have været i Fyn, men også i Glückstadt, da formener [mener] jeg mig ikke længer at være *obligerit* [forpligtet] at holde det, som jeg dig og statholderen i Norge lovet haver[1]). *Vale* [far vel]. Rossenborg [Rosenborg] den 29. august anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 207/6 * 30. August 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Om en Foræring til en spansk Gesandt. — Geh. Ark.

Epthersom du talede med mig Nu siist pa Slottit om En forehring tyl den Spanske *ministro*, som her Er[2]), Och ieg derudi *consenterede*, Om der uar myddel til at bekomme nogit, som *meriterer* at *presentere* samme *ministro*, … [fortsættes s. 182]

Oversættelse af Brev 207/6:
Eftersom du talede med mig nu sidst på slottet om en foræring til den spanske *ministro* [gesandt/minister], som her er[2]), og jeg derudi *consenterede* [samtykkede], om der var middel [mulighed] til at bekomme [få fat i] noget, som *meriterer* [er værdigt] at *presentere* [overrække] samme *ministro*, … [fortsættes s. 182]

---

[1]) Kongen var ved den i April trufne Aftale (jvfr. ovfr. S. 150) gaaet ind paa, at Kirstine Munk maatte rejse i nødvendige Ærinder, dog at hun ikke kom, hvor Kongen var, eller ved sine Besøg foretog noget, som kunde være ham til Fortræd (Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, 136). Om den her omtalte Rejse til Datteren Sophie Elisabeth i Glückstadt og Kongens Vrede over den se Smith, anf. Skr. I, 151 f. Jvfr. Kongens Breve af 8. Novbr. og 29. Decbr. 1646.
[2]) Den spanske Gesandt Baron d'Auchi havde overbragt den d. 3. Febr. 1645 udfærdigede Ratifikation paa Traktaten af 9. Marts 1641 (Slange S. 1417. Fridericia, Danm. ydre polit. Hist. II, 267. Gigas, Grev Bernardino de Rebolledo S. 26 f.).
You've used 90% of your session limitGet more usage

Side 182

Brev 207/6 (slutning, fortsat fra s. 181)
Til Christen Thomesen Sehested.
Da uyl sliigdt y dag haffuis y acht, at man Er uyss paa, huor sliigdt, som Bordtforehris skal, Er at bekomme, ty ieg achter med gudtz hiielp morgen heel tylig herfra. Kunde man bekomme Ett Begger Eller andit aff guld, da giick man uysser End med En Riing, ty dermed blifuer man Offuersatt[1]) och bedragen. *Vale.* Rossenborg Den 30 *Augu: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian thommissen til hande.

Oversættelse af Brev 207/6 (slutning):
… da vil sådant i dag haves i agt [tages i betragtning], at man er vis på, hvor sådant, som bortforæres skal, er at bekomme [få fat i], thi jeg agter med Guds hjælp [at rejse] i morgen ganske tidlig herfra. Kunne man bekomme et bæger eller andet af guld, da gik man sikrere [uysser] end med en ring, thi dermed bliver man ofte oversat [übersetzt = snydt på prisen][1]) og bedraget. *Vale* [far vel]. Rossenborg [Rosenborg] den 30. august anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 208/6 ✻ 30. August 1646

Til Kjeld Krag.
Da der paa Grund af, at Lenene ere satte paa Afgift, behøves færre Renteskrivere, skulle Rentemestrene lade Kongen vide, hvor mange der behøves. — Langebeks Afskr. (efter Orig. hos Klevenfeldt 1770) i Geh. Ark.

Eptherdi Lehnene erre saat pa Affgiifft[2]), saat man indted nu mer behøffuer saa mange Rendterii skriiffuer, da skal Rendtemeiisterne lade mig y dag forsta, huor mange Skriiffuer dy haffuer fornøden tiil at forrette ded, som indted kan forbygaes[3]).
Rossinborg den 30 *Aug: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Keel kraag till hande.

Oversættelse af Brev 208/6:
Eftersom lenene er sat på afgift[2]), så at man ikke nu mere behøver så mange rentekammerskrivere, da skal rentemestrene lade mig i dag forstå [meddele], hvor mange skrivere de haver fornøden[t] til at forrette [udføre] det, som ikke kan forbigås [undlades][3]). Rossenborg [Rosenborg] den 30. august anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kjeld Krag til hånde.

---

[1]) Det tydske Ord: übersetzt. Meningen er: man maa betale for meget.
[2]) Jvfr. ovfr. S. 158 f.
[3]) Brevet til Rentemestrene udgik 30. Aug., og tillige samme Dag et Brev til dem om at afskedige 7 Renteskrivere (Sjæll. Tegn. XXIX, 89). I Følge Listen hos Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarch. 1872 S. 172 ff. bleve dog 8 Renteskrivere afskedigede fra 30. August 1646.
You've used 90% of your session limitGet more usage

Side 183

Brev 209/6 ✻ 5. Septbr. 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen har besøgt en Sundhedsbrønd i Itzeho; der findes flere lignende i Omegnen. Om Levering af Korn fra de sjællandske og fynske Len til Provianthuset og om nogle i Skaane bestilte Sten. — Geh. Ark.

Eptherdi den Allerhøiieste Nadigst haffuer ladit mig wel och lyckeligen komme hiid den 4 *Huius*, da haffuer Ieg uyldt ued denne Post sliigdt lade forsta. Dentyd ieg kam hiid, da søgdte Ieg strax den Brønd, som her aff mange menisker søgis[1]) och faar bedre. Heer fyndis ochsa andre brinde heer y Negden, som ochsa aff mange besøgis och hiielppis, saat ded offuergar Menniskens forstand. Naar keyld kraag[2]) med hoffstaten kommer tiil Rensborg, da skal hand med siig haffue Befahling til lensmenden y Siieland och fyn, at dy ded korn, som mig aff Lehnen tylkommer, god tyd for wyndter tyl Prouyandt skriffueren leffuere. Ded aff frede: Lehn, sauyd Byggit angar, ded skal der forbliiffue och gørris y Maldt[3]) Ded byg som den pa ladgarden for køben:, *item* den pa Ibstrup Och den pa Abrahamstrup[4]), skall Rendtemeisterne handle sig tiil Epther *capittels* køb. Du skaldt lade H: Christoffer wlfeldt[5]) uyde, at Epthersom hand stackit siiden haffuer sendt En sten til køben: aff dem, som der falder … [fortsættes s. 184]

Oversættelse af Brev 209/6:
Eftersom den Allerhøjeste nådigst haver ladet mig vel og lykkeligen komme hid den 4. *huius* [dennes], da haver jeg villet ved denne post sådant lade forstå. Dengang jeg kom hid, da søgte jeg straks den brønd, som her af mange mennesker søges[1]) og [de] får [det] bedre. Her findes også andre kilder [brinde = brønde/kilder] her i nabolaget [Negden], som også af mange besøges og [de] hjælpes, så at det overgår menneskets forstand.
Når Kjeld Krag[2]) med hofstaten kommer til Rendsborg, da skal han med sig have befaling til lensmændene i Sjælland og Fyn, at de det korn, som mig af lenene tilkommer, i god tid før vinter til proviantskriveren leverer. Det af Frederiksborg len, så vidt byggen angår, det skal der forblive og gøres i malt[3]). Det byg som [avles?] på ladegården ved København, *item* den[s] på Ibstrup og den på Abrahamstrup[4]), skal rentemestrene handle sig til [købe] efter kapitelstakst[køb]. Du skal lade hr. Christoffer Ulfeldt[5]) vide, at eftersom han kort siden haver sendt en sten til København af dem, som der falder [findes] … [fortsættes s. 184]

---

[1]) Om denne Sundhedskilde jvfr. Hist. Tidsskr. 3. R. III, 501. Kinch, Ribe Bys Hist. og Beskriv. II, 387.
[2]) Jvfr. ovfr. S. 180.
[3]) Breve herom til Lensmændene i Sjælland og Fyn og særlig til Arent v. d. Kuhla, Lensmand paa Frederiksborg, udgik 29. Septbr. 1646 (Sjæll. Tegn. XXIX, 90). Jvfr. Brevet Nr. 213.
[4]) Her mangler Ordet: nyder, eller: har (for Afgift).
[5]) Lensmand paa Helsingborg. Han havde ved Brev af 31. Juli 1646 faaet Ordre til at sende en Del „Stilstene" til Kjøbenhavn (Skaanske Tegn. VII, 131). Jvfr. det følgende Brev Nr. 210.
You've used 90% of your session limitGet more usage

Side 184

Brev 209/6 (slutning, fortsat fra s. 183)

Til Christen Thomesen Sehested.
y lehnit, och der Er bestiildt En anden aff samme størrelse, da skal hand dog fliie mig En, 3 quarter i fyrkandt, sa tyck som den kan bekommis. *Vale.*
Itzehou den 5 *Sep: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 209/6 (slutning):
… i lenet, og der er bestilt en anden af samme størrelse, da skal han dog fli [skaffe] mig en, 3 kvarter i firkant, så tyk som den kan bekommes [fås]. *Vale* [far vel]. Itzehoe den 5. sep[tember] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 210/6 * 5. Septbr. 1646

Til Joachim Waldburger.
Kongen tilbagekalder en Ordre om Hugning af nogle fra Skaane bestilte Sten. Noget Træ skal brændes til Kul. — Geh. Ark.

Ich habe diir fiir dissem befohlen dem Stenhauer in der Oster pordt zu befehlen, das Er den Steiin, so H: Christoffer wlfeldt[1]) befohlen Naher kopen: zu senden, gleiich dem fohrigen hawen soldte. Weiil ich aber mich in dem fal anders bedacht, als sol Er solches Eiinstellen. Du sollest dy laadung brenholdtz, so zu ledtz gekauffet, auff dem pladtze fiihr der Rossenburg zu kohlen brennen lassen vndt dyselbe in stadt des holdtzes verwahren lassen.
Itzehou den 5 *Sep: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Dem Hausfoget auff köpen: zu handen.

Oversættelse af Brev 210/6:
Jeg har dig forinden befalet at befale stenhuggeren i Østerport, at han den sten, som hr. Christoffer Ulfeldt[1]) [har] befalet at sende nærmere København, ligesom den forrige skulle hugge. Men fordi jeg i det fald har betænkt mig anderledes, så skal han indstille [standse] sådant. Du skal lade den ladning brænde-ved [brenholdtz = brændebrænde], som nyligt [zu ledtz = zuletzt] er købt, brænde til kul på pladsen foran Rosenborg og lade dem forvare [opbevare] i stedet for veddet [holdtzes = træet]. Itzehoe den 5. sep[tember] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Til husfogeden på København[s slot] til hånde.

Brev 211/6 * 13. Septbr. 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
De til Kjøbenhavn ankomne russiske Gesandter skulle blive der og ikke rejse til Kongen i Holsten. — Geh. Ark.

Dyn skriiffuelse *sub dato* køben: den 5 *Huius* Er mig den 10 *Eiusdem* tilhande kommen, Och deraff forstanden, … [fortsættes s. 185]

Oversættelse af Brev 211/6:
Din skrivelse *sub dato* [dateret] København den 5. *huius* [dennes] er mig den 10. *eiusdem* [samme måned] tilhånde kommen, og deraf forstået, … [fortsættes s. 185]

[1)] Jvfr. ovfr. S. 183.
You've used 90% of your session limitGet more usage

Side 185

Brev 211/6 (slutning, fortsat fra s. 184)
Til Christen Thomesen Sehested.
Nogle Muskouyter der at uerre ankommen, Och dyn mening at uerre, At dysamme heer bekuemmeligen kunde høris och *expedieris*.
Da Er derpa denne myn *Resolution*, Att ded Er best, att diisamme bliiffuer der, som dii Erre. Tii att Reiisse herud och tilbage Igen, wylle koste tregange saa megiit, som ded kan koste, att dy bliiffuer der, Indtill Ieg, om gud uyl, komme(!) tillstede[1]). *Vale.* Aff Itzehou den 13 *Sep: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 211/6 (slutning):
… [at] nogle moskovitter [russere] der at være ankommen, og din mening at være, at de samme her bekvemmeligen [belejligt] kunne høres og *expedieris* [ekspederes/afgøres].
Da er derpå denne min *resolution* [beslutning], at det er bedst, at de samme bliver der, hvor de er. Thi at rejse herud og tilbage igen, ville koste tre gange så meget, som det kan koste, [at] de bliver der, indtil jeg, om Gud vil, kommer til stede[1]). *Vale* [far vel]. Af Itzehoe den 13. sep[tember] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 212/6 * 13. Septbr. 1646

Til Rentemestrene.
De skulle sende Kongen Oplysninger om noget Klæde. — Geh. Ark.

Rendtemeisterne skal lade mig uyde, Huor mange Allen klede der gørris fornøden om Aarit Och aff huad priis.
Itzehou den 13 *Septem: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande.

Oversættelse af Brev 212/6:
Rentemestrene skal lade mig vide, hvor mange alen klæde der gøres fornøden[t] om året og af hvad pris. Itzehoe den 13. septem[ber] anno 1646.

Christian.
Udskrift: Rentemestrene til hånde.

Brev 213/6 ✻ 19. Septbr. 1646

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen gjør opmærksom paa nogle foruroligende Efterretninger fra Hamborg. Om det Korn, som Lensmændene skulle … [regesten fortsætter s. 186]
… [brevtekst følger på s. 186]

Oversættelse af Brev 213/6:
… [fortsættes s. 186]

---

[1]) De russiske Gesandter boede i Kjøbenhavn hos Jakob Petersen Timmermann fra 2. Septbr. til 15. Novbr. (Rentemestr. Regnsk. 1647—48), og det er derfor ikke rigtigt, naar Slange S. 1419 f. siger, at de ikke have oppebiet Kongens Tilbagekomst til Kjøbenhavn.
You've used 90% of your session limitGet more usage

Side 186

Brev 213/6 (slutning, fortsat fra s. 185)
Til Christen Thomesen Sehested.
[regestens slutning:] … sende til Kjøbenhavn, og om en Brevvexling med Dronningen af Sverig. — Geh. Ark.
Huad mig forgangen ugge Er kommen til hande fra Hamborg, ded haffuer du herhuos at Emphange, Och Eptherdi derudi fyndis Ded, som Inted uylle tyene disse kuarter och mueligdt Iudtland med, Om slygdt skulle Erlange syn fremgang, huorfor man haffuer at see siig for, paded att man skal Inted *more solito* siige: Iaa, huem skulle haffue tenckt, at ded skulle saledis haffue gaiid til.
Ded korn, som Er lensmenden befahlit att sende henad køben:, ded kan indted forstaes anderledis End, at dy[1]) ded Epther landkøbit skal leffuere ded y steden for derris affgiifft. Huad man deraff indted selfuer behøffuer, ded kan man bruge til geldens afleggelse[2]).
Huad dronningen aff Suerrig mig haffuer tilskreffuen, Och huad derpa suarit Er, ded fynder du ochsa herhuos[3]). *Vale.*
Aff glyckxborg den 19 *Sep: Anno* 1646.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tyl hande.

Oversættelse af Brev 213/6 (slutning):
Hvad mig forgangne uge er kommet til hånde fra Hamborg, det haver du herhos at modtage [*emphange*], og eftersom derudi findes det, som ikke ville tjene disse egne [kvarter] og muligt Jylland med, om sådant skulle erlange [få] sin fremgang, hvorfor man haver at se sig for, på det [for] at man ikke skal *more solito* [efter sædvane] sige: ja, hvem skulle have tænkt, at det skulle således have gået til.
Det korn, som er lensmændene befalet at sende henad København, det kan ikke forstås anderledes end, at de[1]) det efter landkøbet [markedsprisen] skal levere det i stedet for deres afgift. Hvad man deraf ikke selv behøver, det kan man bruge til gældens aflæggelse[2]).
Hvad dronningen af Sverig mig haver tilskrevet, og hvad derpå svaret er, det finder du også

herhos[3]). *Vale* [far vel]. Af Glücksborg den 19. sep[tember] anno 1646.
Christian.
Udskrift: Kansleren hr. Christian Thomsen til hånde.

Brev 214/6 * Før 26. Septbr. 1646[4]

Til Christen Thomesen Sehested(?).

Kongen klager over den Maade, hvorpaa det islandske Kompagnis Befuldmægtigede forhandle Varerne i Glückstadt. Prinsen af Wales anmoder Kongen om Penge. Kongen vil den følgende … [regesten fortsætter s. 187]
… [brevtekst følger på s. 187]

Oversættelse af Brev 214/6:
… [fortsættes s. 187]

---

[1]) Ordet er atter udslettet, men burde have været bevaret.
[2]) Jvfr. ovfr. S. 183.
[3]) Et Brev fra Dronning Christina af 5. Septbr. om Anholdelsen af et Skib i Norge var blevet besvaret 19. Septbr. (Geh. Ark., Reg. 27, Nr. 281).
[4]) Det udaterede Brev maa paa Grund af dets Omtale af Kongens paatænkte Besøg i Pinneberg være skrevet før Brevet Nr. 215.

Side 187

Brev 132/6 (slutning, fortsat fra s. 186)
Til [Modtager — se s. 186]

at Vrgere friidtz tractationen, Item fremmede gesanter at vdkuitere och forehring. 15. Reparation paa floden, Item Nii skiib att bigge och købe tyl att holde Riigens flade ued macht.

Oversættelse af Brev 132/6 (slutning):

… at urgere [drive på/fremme] friidtz tractationen [freds(?)forhandlingen — friidtz sandsynligvis genitiv af "fred"], item [ligeledes] at udkvittere [afregne med/give kvittering til] fremmede gesandter og [give] foræring. 15. Reparation [istandsættelse] på flåden, item [ligeledes] ni skibe at bygge og købe tømmer til at holde Rigets flåde ved magt [i forsvarsdygtig stand].

Brev 133/6 * 8. Marts 1642

Til Jørgen Vind.

Han skal sende Kongen den af ham affattede Extrakt over Rigernes Indtægter og Udgifter. Kongen gjør en Bemærkning ved et enkelt Punkt i den. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.

Den extract, du haffuer giiordt offuer Riigernis Indtecht och vdgiifft [1], skaldtu sende mig, at ieg den kan vdskriiffue, sa uyl ieg sende dig den Igen. Den fortering paa gesandter, som sendis ud, och pa dem, som kommer y Riigit, kan bliiffue paa dy 20000 dl. [2], Dog att ded Regiister paa dii 100 och nogle 1000 daler Er derhuos, att beuysse med, at ded Er saledis. Aff Rosenborg den 8 Martij Anno 1642.

Christian.

Udskrift: A M: M: Iørgen wiindt.

Oversættelse af Brev 133/6:

Den extract [oversigt/uddrag], du har gjort over Rigernes indtægt og udgift, skal du sende mig, så jeg kan skrive den af, så vil jeg sende dig den igen. Fortæringen [udgifterne] til gesandter, som sendes ud, og til dem, som kommer i Riget, kan blive på de 20000 daler, dog at det register [den fortegnelse] over de 100 og nogle 1000 daler er derhos [vedlagt] som bevis for, at det er således. Fra Rosenborg den 8. marts år 1642.

Christian.

Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Jørgen Vind.

Til Peder Vibe.

Han skal forespørge hos den svenske Regering, om den vil give Enkedronning Maria Eleonora hendes aarlige Deputat, hvis hun tager Ophold hos sin Søster Hertuginde Anna Sophie i Brunsvig. Hendes Pengeforhold ere meget slette. — Geh. Ark.

… [brevteksten begynder s. 188 — på denne side står kun overskrift og regest. Selve brevet ("Dyn siiste skriiffuelse Er mig tiil hande kommen…") er allerede transskriberet under s. 188.]

---

[1] Se ovfr. S. 177.

[2] I Rentemestrenes Overslag findes Summen til Gesandter til Udlandet ansat til 20,000 Rdl., men tillige er der opført et Beløb af 4000 Rdl. til Foræringer til Gesandter, som komme til Kongen. Danske Samlinger VI, 343.

Side 188

Brev 134/6 (slutning, fortsat fra s. 187)

Til [Peder Vibe?]
[Regest medtages ikke ved slutning — brevets begyndelse og overskrift står på s. 187, som ikke er set. Brevnummer 134 er udledt af rækkefølgen, da næste brev er trykt som 135.]

Dyn siiste skriiffuelse Er mig tiil hande kommen, Huorudi du lader mig forsta, huad Chanseleren Oxenstern dig pa Enckedronningens *tractament* gaff tiil suar, Huorpa Ieg dig inted forholder, At du *de nouo* skaldt y samme sag begehre *Audiens* och fornemme, Om dy wiil wnde hinder hiinders Arlig *deputat*, Naar hun begiiffuer siig herfra tiil Søsteren y landte Brunswich, Aldenstund hun daa Er liige saa langdt herfra, som hun Er, naar hun kommer y Priissen [1]. Huad du Nu derpa Erlanger for Suaar, ded haffuer du mig strax at lade uyde. Saframdt Nu sligdt Regeringen behager, Da uyl der taliis Om Myddel, at hun kan komme diidhen, som dy uyl haffue hiinder hen. Ieg seer inted, huormed hun uyl anstille siin husholding, aldenstund hun haffuer Icke sa megiit hussgerad, som hun kan legge En hund pa, End siige siig selffuer. Frederigsborg den 20 *Martij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 134/6 (slutning):
Din seneste skrivelse er kommet mig i hænde, hvori du lader mig forstå, hvad kansleren Oxenstierna [rigskansler Axel Oxenstierna] gav dig til svar angående enkedronningens [Maria Eleonoras, Sveriges enkedronning] *tractament* [underhold/apanage]. Herom skjuler jeg intet for dig: at du *de nouo* [på ny] i samme sag skal begære *Audiens* [foretræde] og forhøre dig om, hvorvidt de vil unde hende hendes årlige *deputat* [fastsatte pengeydelse], når hun begiver sig herfra til søsteren i landet Braunschweig — eftersom hun da er lige så langt herfra, som hun er, når hun kommer til Preussen. Hvad du nu opnår som svar herpå, det skal du straks lade mig vide. Såfremt regeringen [det svenske rigsråd] nu finder sådant behageligt, da skal der tales om midler til, at hun kan komme derhen, hvor de vil have hende hen. Jeg ser ikke, hvormed hun vil indrette sin husholdning, eftersom hun ikke har så meget husgeråd, at hun kan lægge en hund derpå — endsige sig selv.
Frederiksborg den 20. marts år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: [til Peder?] Vibe.

Brev 135/6 * 27. Marts 1642

Til Christen Thomesen Sehested, Korfits Ulfeldt og Rentemestrene.
De skulle tale med Hannibal Sehested om den spanske Salthandels Tilstand og paalægge ham at lade Kongen se nogle af ham udstedte Kvitteringer. — Geh. Ark.

… [brevteksten begynder s. 189 — kun overskrift og regest står på denne side; diplomatarisk transskription og oversættelse følger, når s. 189 uploades.]

[1] Christian IV foretrak paa dette Tidspunkt, at Maria Eleonora skulde tage Ophold hos sin Søster Hertuginde Anna Sophie, der som Enke efter Hertug Frederik Ulrik af Brunsvig boede i Schöningen i Brunsvig-Wolfenbüttel, fremfor hos sin Brodersøn, Kurfyrst Frederik Vilhelm af Brandenborg. Se Skandinav. Litter. Selsk. Skrifter 1811 S. 40 og Fridericia, anf. Skr. II, 283 (begge Steder angives Hertugindens Navn urigtig som Katharina).

Side 189

Brev 135/6 (slutning, fortsat fra s. 188)
Til Christen Thomesen Sehested, Korfits Ulfeldt og Rentemestrene.

Chanseleren, Stadtholderen Och Rentemeister Skal aff Hanibal Seested fornemme Saldthandelens tylstand y Spannien, Paded man icke til forgeffuis skal sende Orloff Skiiben henad fleckerø, som loffuit Er [1]. Dii skal ochsa med Hanibal Seested werre derom, at Ieg kan faa myne kuytandtzer at See pa dy tymal 100 tussind daler, Som mig tiil myn nytte er kommen tiil hande [2]. *Valete*. Aff køben: Slott Den 27 *Martij Anno* 1642.
Christian.

Udskrift: Chanseleren, Stadtholderen Och Rentemeisterne til hande.
Oversættelse af Brev 135/6 (slutning):
Kansleren, statholderen og rentemesteren skal af Hannibal Sehested forhøre sig om salthandelens tilstand i Spanien, for at man ikke forgæves skal sende orlogsskibene hen ad Flekkerø, som lovet er. De skal også med Hannibal Sehested være [enige] derom, at jeg kan få mine kvitteringer at se for de til tider [*tymal*] 100 tusind daler, som er kommet mig til hånde til min nytte. *Valete* [lat. "far vel", flertal]. Fra Københavns Slot den 27. marts år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren, statholderen og rentemestrene til hånde.

Brev 136/6 ✻ 29. Marts 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Da Dr. Lavrits Mortensen Scavenius ikke ønsker at blive Superintendent i Viborg, foretrækker Kongen af de to, som Kansleren har foreslaaet, M. Wichmann Hasebart, da den anden, Dr. Niels Povlsen Schandorf, taler slet Latin. — Geh. Ark.

Wdaff dyn skriffuelse haffuer ieg forstanden, At *D: Lauers* [3] siig for syn skrøbelighed skiild haff(!) undskiildt at … [fortsættes s. 190]
Oversættelse af Brev 136/6:
Ud af din skrivelse har jeg forstået, at *dr. Laurids* [Laurids Mortensen Scavenius] for sin skrøbeligheds skyld har(!) undskyldt sig [dvs. bedt sig fritaget] at … [fortsættes s. 190]
[Bemærk: originalen har haff *(sic — for* haffuer*)*; markeret (!) som i skabelonens konvention.]*

---

[1] Kongen tænker paa de Orlogsskibe, der skulde konvoyere den Handelsflaade, som var bestemt til Spanien for at hente det af den spanske Regering lovede Salt (se ovfr. S. 46 og Fridericia, anf. Skr. II, 266). Først 23. April udstedtes der Instrux for Køn Jochum Grabov, der med 4 Skibe skulde konvoyere Saltskibene (Sjæll. Reg. XXI, 122).
[2] Talen er om de 10 Tdr. Guld, som Rigsraadet 1629 havde lovet Kongen til Afbetaling af hans Gjæld, og som endnu ikke vare fuldstændig betalte. Se Brevene 1632—35 S. 100, og 1636—40 S. 422, samt Kongens Brev i det Følgende af 10. Maj 1642.
[3] Dr. Lavrits Mortensen Scavenius, Professor i Theologi ved Universitetet og senere, 1653, Biskop over Sjællands Stift. Om hans i Kongens Brev nævnte Afslag jvfr. Vinding, Regia Academia Hauniensis S. 348. — Viborg Bispestol var bleven ledig ved M. Hans Vandals Død 16. Decbr. 1641.

Side 190 afslutter Brev 136 og begynder Brev 137. Fodnoterne her er nummereret [1] og [2] i originalen, men de er **fortsættelser** af noterne til Brev 136, hvis note 3 stod på s. 189 — bemærk at originalen genstarter nummereringen pr. side. Jeg markerer sammenhængen tydeligt som foreskrevet.

Side 190

Brev 136/6 (slutning, fortsat fra s. 189)
Til Christen Thomesen Sehested.
uerre *superintendent* offuer wiiborre stiicht, Huorfor hand ochsa biillig bør at uerre w[n]dskiildt. Iblandt dy thuende, du Neffner y dyn skriffuelse, Er *M:* wyckman den beste tiil sliggen bestilling [1]. Ieg haffuer hørdt *D:* Niiels Pouelssøn [2] Engang predicke latiin pa Slottid. wdi huilcken prediicken hand Spiissede wnderliig latyn for En *Docter* att werre. Dy, som haffuer *promouerit* hannem *in Doctorem*, dy kan aldriig forsuare ded. *Vale*. Aff Frederigs: Den 29 *Martij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissøn tiil hande.

Oversættelse af Brev 136/6 (slutning):
… [at være undskyldt fra at] være *superintendent* [biskop] over Viborg stift, hvorfor han også med rette bør være undskyldt [fritaget]. Iblandt de to, du nævner i din skrivelse, er *m.* [magister] Wichmann den bedste til sådan bestilling [embede]. Jeg har hørt *dr.* Niels Poulsen prædike latin på Slottet en gang, i hvilken prædiken han serverede [*Spiissede* = "bespiste med"] en underlig latin for en *doctor* [doktor] at være. De, som har *promoveret* [forfremmet/tildelt doktorgrad] ham *in Doctorem* [til doktor], de kan aldrig forsvare det. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Frederiksborg den 29. marts år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 137/6 * 30. Marts 1642

Til Jørgen Vind.
Der maa endelig betales Folkene paa Frederiksborg deres tilgodehavende Løn. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.

Ieg haffde uel formendt, at folcken heer ued Slottiit haffde verrit giiffuen derris løn Epther *quartall* Regiisteriit. Mens Nu Erfharer Ieg, att dem tiilstaar Et ganske Aars løn tiil førstkommende Paske, Som dy wmueligdt kan vdsta, wden at dy skaal Steele. Huorfor Dem Endeligen … [fortsættes s. 191]
Oversættelse af Brev 137/6:
Jeg havde vel formodet, at folkene her ved Slottet havde fået deres løn efter *kvartal*sregisteret [kvartalsvis]. Men nu erfarer jeg, at der tilstår [tilkommer] dem et helt års løn til førstkommende påske, som de umuligt kan udstå [holde ud/klare], uden at de skal stjæle. Hvorfor [de] endeligen [til sidst/dog] … [fortsættes s. 191]

Fortsættelse af fodnoter (til Brev 136) fra s. 189:
[1] Wichmann Hasebart blev ogsaa ved Brev af 6. Maj udnævnt til Biskop i Viborg, men døde allerede i August 1642. Wad, Rektorerne paa Herlufsholm S. 89 f. Jvfr. Ny kirkehist. Saml. VI, 79. 112. Om ham se for øvrigt Brevene 1632—35 S. 182, og 1636—40 S. 236.
[2] Niels Povlsen Schandorf, f. 1596, efterhaanden Hører i Sorø, Rektor i Slagelse, paa Herlufsholm og i Viborg, Præst først i Aalborg og senere ved Frue Kirke i Kjøbenhavn, blev Professor ved Universitetet 1639 og Dr. theol. 8. Decbr. 1640, † 1645. Wad, anf. Skr. S. 69 ff.

Side 191

Brev 137/6 (slutning, fortsat fra s. 190)
Til Jørgen Vind.
uyl giiffuis penge, Endthen heeldt eller haldt, Eller kan der Ingen werre y husse med Dem. Aff frede: den 30 *Martij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad Och Rentemeister til hande.
Oversættelse af Brev 137/6 (slutning):
… vil gives penge, enten helt eller halvt, ellers kan der ingen være i huse med dem [dvs. ingen kan holde hus / komme ud af det med dem]. Fra Frederiksborg den 30. marts år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd og Rentemester til hånde.
[Bemærk: udskriften nævner "Riigis Raad Och Rentemeister", skønt brevet i overskriften er stilet til Jørgen Vind alene — jf. originalens regest.]

Brev 138/6 * 10. April 1642

Til Jørgen Vind.
Han skal sende Kongen en Fortegnelse over de Lensmænd, som ere i Restance med deres Afgifter. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
Ieg glemde y dag att siige dig, att du skulle flii mig En *designation* paa dii lenssmend, som Resterer med ded, som mig tiilkommer, huorfor du, saa Snardt skee kan, skaldt skaffe mig densamme. *Vale*.
Aff køben: slott Den 10 *Apri: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad och Rentemeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 138/6:
Jeg glemte i dag at sige dig, at du skulle skaffe [*flii* = "fly/tilvejebringe"] mig en *designation* [fortegnelse] over de lensmænd, som resterer [skylder] med det, som mig tilkommer, hvorfor du, så snart ske kan, skal skaffe mig den samme. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Københavns Slot den 10. april år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd og Rentemester til hånde.

Brev 139/6 * 15 (?) April 1642 [1)]

Til Rigsraadet.
(Udkast til?) en Proposition, hvori Kongen henleder Opmærksomheden paa den Fare, der truer Riget ved Sverigs Bestræbelser for at erhverve Pommern. — Geh. Ark.
… [brevteksten begynder s. 192 — på denne side står kun overskrift og regest.]

[1)] Det er højst sandsynligt, at denne udaterede Opsats af Kongen er affattet umiddelbart før den følgende Proposition (Nr. 140), og det er vel rimeligt, at den ikke er bleven overleveret til Rigsraadet, da den anden og vidtløftigere ikke henviser til en tidligere.

Side 192

Brev 139/6 (slutning, fortsat fra s. 191)
Til Rigsraadet.
Epthersom tydernis beskaffenhed Oss dertiil driiffuer At Errindre Danmarckiis Riigis Raad Om den store fahre, Man seer for Øiien, Som disse Riiger och lande offuerhenger, Saframdt worris Naboer Skulle Erlange nogen fremgang y derris forrehaffuende Med Landte Pommeren att beholde Endten heeldt eller haaldt. Daa haffue uy inted kund wnderlade om samme leiilighed Nu dii gode herrer at Errindere, Paded worris person y framtyden kan uerre vndskiildt huos Eptherkommerne, Om slygdt anderledis End weel skulle affløbe. Tii Epther menniskeliige fornufft lader siig ded anse, At keysseren letteligen derhen skal uerre at *disponere*, At Suensken beholder Pommeren, Aldenstund hand deraff inted haffuer, Och Churfiirsten aff Brandenborg formar inted ymod Suerrig. Wii forhabis, at sliig worris Nadigste Errindring Inted y den mening bliiffuer Optagen, at den Skeer aff nogen Begerlighed tiil wroe, Mens at den sker aff den *Affection*, uy berrer tiil uorris vndersather, Och den *obligado*, gud y himmelen och Naturen haffuer saat ymellom os och worris Eptherkommere. Befalendis Eder hermed samdt Och y seer gud y himmelen *etc.*
Udskrift: *Propositio* 1.

Oversættelse af Brev 139/6 (slutning):
Eftersom tidernes beskaffenhed driver os dertil at erindre [minde] Danmarks Riges Råd om den store fare, man ser for øje, som truer disse riger og lande, såfremt vor nabo [Sverige] skulle opnå nogen fremgang i deres forehavende med at beholde landet Pommern enten helt eller halvt. Da har vi ikke kunnet undlade nu at erindre de gode herrer om samme lejlighed [anliggende], for at vor person i fremtiden kan være undskyldt [uden ansvar] hos efterkommerne, om sådant skulle løbe anderledes af end vel. Thi efter menneskelig fornuft lader det sig anse [antage], at kejseren let vil være at *disponere* [bringe/formå] derhen, at svenskeren beholder Pommern, eftersom han [kejseren] intet har deraf, og kurfyrsten af Brandenborg formår intet imod Sverige. Vi forhåbes [håber], at sådan vor nådigste erindring ikke bliver opfattet i den mening, at den sker af nogen begærlighed [lyst] til uro, men at den sker af den *affection* [hengivenhed/omsorg], vi bærer til vore undersåtter, og den *obligado* [forpligtelse], Gud i himlen og naturen har sat imellem os og vore efterkommere. Befalende Eder hermed, samt at I ser [på] Gud i himlen *etc.* [og så videre].
Udskrift [udvendig adresse/påskrift]: *Propositio 1* [lat. "Første fremstilling/forslag"].

Brev 140/6 * 15. April 1642

Til Rigsraadet.
Kongen udvikler udførlig Sandsynligheden af, at Sverig kan erholde Pommern ved Freden med Kejseren, og den Fare, som ligger deri for Danmark. — Geh. Ark.

Epthersom man haffuer mange store uychtige arsager til at troe, At uorre Naboer dy suenske fuldkommen *intention* er wed denne languarendis friidtz(!) och ued fredelig forhandling och vdgang derpa Att forbedre Suerrigis *Cronis* grendzer, enten med ganske Pommeren eller den beste del deraff, Der och Er stor *Apparantz* til, at … [fortsættes s. 193]

Oversættelse af Brev 140/6:

Eftersom man har mange store, vigtige årsager til at tro, at vor nabos, de svenskes, fuldkomne *intention* [hensigt] er ved denne langvarige freds(!) [*friidtz* — sic, sandsynligvis for "fredsforhandling"] og ved fredelig forhandling og udgang [afslutning] derpå at forbedre [udvide] Sveriges *Krones* [*Cronis*, lat. genitiv] grænser, enten med hele Pommern eller den bedste del deraf, der også er stor *apparance* [sandsynlighed/udsigt] til, at … [fortsættes s. 193]
[Bemærk: friidtz *står med (!) i originalen — sic; formen er uklar, muligvis fejl for "freds".]*

Side 193

Brev 140/6 (fortsat fra s. 192)
Til Rigsraadet.
keysseren, for at skylle [1)] ued En *Cronis* fiiendtskab tiil at *separere* tuende *Allierte Croner*, Franckeriige och Suerrig, Och tiil at sancke syn macht och *Armei* imod franckerige, Leet skal uerre tiil at samtycke, At *Crone* Suerrig med en pardt aff en Euangeliske Churfurstis land bliiffuer styllit och fornøiit, Huormed keysseren aff hans Indkomst inted affgiick, Och om ded aff ded Rommiske Riige bleff tagen tiil lehen, paa høiiheden ickeheller bleff forriingerdt. Konningen aff hiispannien skal uden thuiffuel icke rade derfra. De *catholische* stender, for at skylle sig ued En Euangeliiske fiinde, uden nogen derris forlust, Och samle al derris macht och *consilia* mod franckerige allene, Skulle och wiist alle styrcke keysseren derudi, Sa. dersom det ellers gud y himmelen sa behager, Da siinis Epther menneskelige fornufft For *Crone* Suerrig inted letter at Erholde [2)] En god del aff Pommeren dertil, som dy nu allerede haffuer y henderne. Huor farliigdt och *preiudicerligdt* sligt nu disse lande och Riiger y framtyden wiil falde, ded gørris wfornøden at *dedducere*. Suerrig haffuer giiffuit dammarck nock at skaffe, førend derris grendtzer enten y Riisland eller liiffland bleffue *extenderit*. Skulle nu Pommeren eller En deel deraff derforuden *Amplificere* sadan derris macht, Och heeldtz pa dii steeder y Øster Søen, huor danmarckis *Crone* aldrig Nogen tilforn Nogen Rett eller Rettighed haffuer werrit gestendig, Och danmarck først fra Naaruen til Lybeck med suenske Besetninger bliiffuer Indluckt och Omriingit. Da kunde y lengden inted andiit end worris keere federne landtz største *preiuditz* deraff forarsagis. Huorfor uy inted haffuer kund forbiiga Dii gode herrer Danmarckis Riigis Raad sadan Skiinbarlig farlighed at stylle for Øiien, Paded herom y tyde kan *delibereris* och *Concluderis*, Och uy for worris person huos *posteriteten* … [fortsættes s. 194]

Oversættelse af Brev 140/6 (fortsat):
… kejseren, for at skille [1)] [sig] ved en *Krones* [Frankrigs] fjendskab til at *separere* [adskille] to *allierede kroner*, Frankrig og Sverige, og til at samle sin magt og *armé* imod Frankrig, let skal være til at samtykke i, at *kronen* Sverige med en part [andel] af en evangelisk kurfyrstes land bliver stillet [tilfredsstillet] og fornøjet — hvormed kejseren intet mistede af sin indkomst, og hvis det blev taget til len af det Romerske Rige, blev han på højheden [sin overhøjhed] heller ikke forringet. Kongen af Spanien skal uden tvivl ikke råde derfra [fraråde det]. De *katolske* stænder [rigsstænder], for at skille sig ved en evangelisk fjende uden noget tab for dem, og samle al deres magt og *consilia* [rådslagninger/planer] mod Frankrig alene, skulle også visselig styrke kejseren deri. Så, dersom det ellers behager Gud i himlen således, da synes det efter menneskelig fornuft for *kronen* Sverige ikke svært at erholde [2)] [opnå] en god del af Pommern dertil, som de nu allerede har i hænderne. Hvor farligt og *præjudicerligt* [skadeligt/til skade] sådant nu vil falde ud for disse lande og riger i fremtiden, det gøres unødvendigt at *deducere* [udlede/redegøre for]. Sverige har givet Danmark nok at skaffe [nok at bestille], førend deres grænser enten i Rusland eller Livland blev *extenderit* [udvidet]. Skulle nu Pommern eller en del deraf derforuden *amplificere* [forøge] sådan deres magt, og [magten] holdes ved de steder i Østersøen, hvor Danmarks *krone* aldrig nogen tilforn [tidligere]

har været nogen ret eller rettighed gestændig [indrømmet], og Danmark først fra Narva til Lübeck bliver indelukket og omringet med svenske besætninger [garnisoner]. Da kunne i længden intet andet end vort kære fædrelands største *præjudits* [skade] deraf forårsages. Hvorfor vi ikke har kunnet forbigå [undlade at forelægge] de gode herrer, Danmarks Riges Råd, sådan skinbarlig fare at stille for øje, for at der herom i tide kan *delibereres* [rådslås] og *concluderes* [besluttes], og [for at] vi for vor person hos *posteriteten* [eftertiden] … [fortsættes s. 194]

[1)] Her mangler Ordet: sig.
[2)] Her mangler Ordet: end.

Side 194
Brev 140/6 (slutning, fortsat fra s. 193)
Til Rigsraadet.
kunde uerre vndskiildt, Om Sliigdt anden wdgang end den, uy gerne Saa, skulle bekomme. Forhabendis, at sadan worris Nadige errindring och welmendte omsorrig icke y mening bliiffuer Optagen, At ded skeer aff nogen begerlighed til wroe, Medens allene aff den *Affection*, wii berre tiil worris kerre troe vndersathers bestandige welstand. Och den byllige *obligation*, som gud y himmelen och Naturen haffuer saat ymellom os och uorris kerre Eptherkommer. Befalendis Eder hermed Samdt och y Seer gud y himmelen y wold. Aff københaffuen Slott den 15 *Aprilis Anno* 1642 [1)].
Christian.
Udskrift: Huiissom Danmarckis Riigis Rad pa københaffuen Slodt skal *proponeris* den 15 *Aprilis Anno* 1642 [2)].

Oversættelse af Brev 140/6 (slutning):
… kunne være undskyldt [uden ansvar], om sådant [sagen] skulle få en anden udgang end den, vi gerne så. Forhåbende [i håb om], at sådan vor nådige erindring [påmindelse] og velmente omsorg ikke bliver opfattet i den mening, at den sker af nogen begærlighed [lyst] til uro, men alene af den *affection* [hengivenhed], vi bærer til vore kære, tro undersåtters bestandige velstand, og den billige [rimelige] *obligation* [forpligtelse], som Gud i himlen og naturen har sat imellem os og vore kære efterkommere. Befalende Eder hermed, samt at I ser [befaler] Gud i himlen i vold [beskyttelse]. Fra Københavns Slot den 15. april år 1642.
Christian.
Udskrift [påskrift]: Hvis om [angående det, der] Danmarks Riges Råd på Københavns Slot skal *proponeres* [fremlægges] den 15. april år 1642.

Brev 141/6 * 16. April 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen paalægger ham skriftlig at tilkjendegive sin Mening om, hvem der bør være Rigsmarsk i den afdøde Jørgen Urnes Sted. — Geh. Ark.
Epthersom gud y himmelen haffuer heeden kallid *H:* Iørgen wrne, fohrdom Danmarckis Riigis Maars, Och uy y denne wanskeliige tiid Inted lenge Sliiggen Person kan uerre foruden, Da skaldtu Epther den Eed, Du oss med foruandt Est, Lade oss forsta Skriifftlig diin mening, Huem … [fortsættes s. 195]

Oversættelse af Brev 141/6:
Eftersom Gud i himlen har hedenkaldt [kaldt bort/ladet dø] hr. Jørgen Urne, fordum [forhenværende] Danmarks Riges marsk, og vi i denne vanskelige tid ikke længe kan være foruden [undvære] sådan en person, da skal du efter den ed, du er forvandt [forbundet/forpligtet] os med, lade os forstå skriftlig din mening [om], hvem … [fortsættes s. 195]

_____

[1)] Der findes i Rigens Raads Breve Fasc. 52 et med Kongens Brev saa godt som enslydende Aktstykke, der bærer Datum 16. April 1642 og er skrevet med Christen Thomesen Sehesteds Haand. Det er maaske snarere en Afskrift af Kongens egh. Proposition end et Udkast dertil, som formodet hos Fridericia, anf. Skr. II, 301. — Rigsraadets Svar afgaves 4. Maj; det fraraadede deri at gjøre noget alvorligt mod Sverig; man burde kun stræbe efter at skaffe sig Venner i Pommern og vinde de vigtigste af Hansestæderne. Fridericia, anf. Skr. II, 302—303. Jvfr. Brevet Nr. 150.
[2)] Vedlagt findes et løst Omslag med egenhændig Udskrift: „Danmarckis Riigis Raad tiil hande".

Side 195

Brev 141/6 (slutning, fortsat fra s. 194)
Til Christen Thomesen Sehested.
dig synis at uerre tiil samme bestilling *Capabile*, Oss och dette konnigrige tiil Ehre Och tiieniste [1)].
Vale. Aff køben: den 16 *Aprilis Anno* 1642.
Christian [2)].
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 141/6 (slutning):
… [hvem] du synes at være til samme bestilling [embede] *capabel* [egnet], os og dette kongerige til ære og tjeneste. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra København den 16. april år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 142/6 * 16. April 1642 [3)]

Til Frederik Günther.
Udkast til en Instrux, som han skal opsætte for Hans Siegfried von Lüttichau, der skal rejse til Hertuginde Anna Sophie i Schöningen og opfordre denne til at overlade sin Søster, Enkedronning Maria Eleonora, et af sine Amter, mod at Kongen maanedlig forstrækker hende med 500 Rdl. — Geh. Ark.
Instruction auff *M:* Lytiickou [4)].
Das Er auff seiine Reiisse Naher Lychtenburch [5)] sich zu der herdtzogin von Skeningen [6)] verfiigen soll, vndt … [fortsættes s. 196]

Oversættelse af Brev 142/6:
Instruction [instruks] for *m.* [monsieur/hr.] Lüttichau.
[Tysk original, oversat:] At han på sin rejse mod Lichtenburg skal begive sig til hertuginden af Schöningen, og … [fortsættes s. 196]
[Bemærk: brevteksten er på tysk. Fortsættelse og fuld oversættelse følger på s. 196.]

_____

[1)] Jørgen Urne var død 19. Febr. 1642. I sit Svar til Kongen af 17. April henledede Kansleren hans Opmærksomhed paa tre Mænd, Korfits Ulfeldt, Anders Bilde og Knud Ulfeldt. Kongens Valg faldt paa Anders Bilde (Histor. Tidsskr. 4. R. III, 587—88, hvor der fejlagtig nævnes Marts i Stedet for April).
[2)] Paa tredie Side af Brevet findes følgende af Kongen skrevne Begyndelse til et ganske andet Brev: „Elskelige keere Søn, Eptherdi der haffuer werrit adskylle *discurs* ymellom mig och Riigens Raad A[n]gaendis *Cronens* Indtecht och vdgiifft".
[3)] Frederik Günther har baade nedenunder og bagpaa Brevet tilskrevet dette Datum.
[4)] Om Hans Siegfried v. Lüttichau, tidligere Hofmarskalk hos Kongens Søster, Kurfyrstinde Hedevig, se Brevene 1632—35 S. 140, og 1636—40 S. 346. Et Brev fra ham, dat. Lichtenberg 27. Jan. 1642, om Kurfyrstinden af Sachsens Efterladenskaber osv. findes i Geh. Ark. (Danske Kongers Hist. Fasc. 103 Nr. 21). Fra 23. Marts til 19. April 1642, fra 8. til 20. Maj s. A. og fra 29. Okt. s. A. til 11. Jan. 1643 laa han med sine Folk indlogeret hos Peter Gagelmann i Kjøbenhavn (Rentemestr. Regnsk.).
[5)] Slottet Lichtenberg, hvor Kurfyrstinde Hedevig var død; se ovfr. S. 150.
[6)] Se ovfr. S. 188.

Side 196

Brev 142/6 (slutning, fortsat fra s. 195)
Til Frederik Günther.
nach wberreichtem *Creditif* vndt abgelegeten *Curialien* Sol er *I: L:* an vndt fohr bringen welchergestaldt ich auff begehren *I: L:* frau suester, dii königinne aus Sueden, meiinen fleiis angewendt, das selbige königinne aus Sueden Ihren vntherhaldt vndt in Preiissen ihr *Domicilium* haben muchte. Aber nichtes Erlangen können. Auff das Ich aber *I: L:* frau Suester biis auff Besser zeiit in Etwas vnther dii Armen greiiffen konte, So soll *M:* Lyttickou sich dahin bemiihen, das Er dii von Skeenigen dahin *disponire*, das sii *I: L:* frau suester Eiins von Ihren Embthern Einreume, vndt auffdas dii Obengedachte *kön:* frau wiitwe *I: L:* nit alzu besuerlich sein Soldte, So wiil ich, so lange sii beii *I: L:* dii von skenigen verbleiiben wiirdt. *I: L:* dii von Skeeningen Monatlich 500 daler in Hamburch Erleegen lassen [1)].
Udskrift: Frederich giinther zu handen.

Oversættelse af Brev 142/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] … efter overrakt *kreditiv* [akkreditiv/fuldmagtsbrev] og aflagte *curialier* [høflighedsformler] skal han fremføre for Hendes Kærlighed [*I: L: = Ihre Liebden*, tysk titulatur for fyrstelige personer], hvorledes jeg på begæring af Hendes Kærlighed fru søster, dronningen af Sverige [Maria Eleonora], har anvendt min flid på, at samme dronning af Sverige kunne beholde sit underhold og have sit *domicilium* [bopæl] i Preussen — men intet kunne opnå. Men for at jeg indtil bedre tider kunne gribe Hendes Kærlighed fru søster noget under armene [støtte hende], så skal *m.* [hr.] Lüttichau bemøje sig med at *disponere* [formå] den fra Schöningen [hertuginde Anna Sophie] dertil, at hun indrømmer Hendes Kærlighed fru søster et af sine embeder [amter], og for at den ovennævnte kongelige frue enke, Hendes Kærlighed, ikke skal falde alt for besværlig, så vil jeg, så længe hun forbliver hos Hendes Kærlighed den fra Schöningen, lade Hendes Kærlighed den fra Schöningen udbetale 500 daler månedligt i Hamborg.
Udskrift [udvendig adresse]: Frederik Günther til hånde.

Brev 143/6 ✻ 18. April 1642

Til Frederik Günther.
Der skal opsættes en Disposition angaaende Arvedelingen efter Kongens Død mellem Prins Christian og Hertug Frederik. — Geh. Ark.

Eiine vetherliche *disposition* Sol gemacht werden, wornach Sich der Priindtz vndt der Erdtzbiskop von Brehmen Nach Meiinem tödtlichem hiintrit sich richten sollen: … [fortsættes s. 197]

Oversættelse af Brev 143/6:
[Tysk original, oversat:] En faderlig [*vetherliche = väterliche*] *disposition* [bestemmelse/testamente] skal laves, hvorefter prinsen [den udvalgte prins Christian] og ærkebispen af Bremen [hertug Frederik] skal rette sig efter mit dødelige henfart [efter min død]: … [fortsættes s. 197]

[1)] Af et Brev fra Lüttichau til Kongen, dateret Lichtenberg 14. Maj 1642, fremgaar det, at Hertuginde Anna Sophie ønskede, at den kongelige Pension maatte forhøjes fra 500 Rdl. maanedlig til 800 Rdl., og bad Kongen formaa Enkedronningen til at afskedige sin Marskalk (Bernhard) v. Waldow, forend hun tog Ophold i Schöningen. For øvrigt omtaler Lüttichau sin Rejse til Dresden; Kurfyrsten af Sachsen vil afhente Kurfyrstindens Lig til den kurfyrstelige Begravelse i Freiberg. Vedlagt findes et egh. udateret Brev fra Hertuginde Anna Sophie til Kongen (Geh. Ark., Brunsvig-Lyneborg Nr. 59).

Side 197

Brev 143/6 (slutning, fortsat fra s. 196)
Til Frederik Günther.

1. Der Priindtz sol dem Erdtzbiiskoppen von Brehmen fiihr den abtriit seiines theiils In den fiirstenthum Slessuich holstein Dreiimal hundert daussendt Reiix daler geben, Daneben dy helffte von Siigel vndt Briiwen vndt zusteenden Skulden vndt bahren gelderen, So verhanden. 2. Das Ambdt Suabested miit dessen *pertinentiis* Sol dem Erdtzbiisskop freii *ad vitam* gelassen werden, Doch sol Er der *Cron* Dennemarck *Iura* uber das Styfft Slessuich in acht haben, das demselbigem Nichtes Endtzogen wiirdt. 3. Der Erdtzbiiskop sol keiin theiil an dii *Munition*, wess nahmen Es auch seiin mach. So in den Beiiden könnigreiichen vndt fiirstenthumen verhanden, haben. 4. Dii Herskafft Piinnenberg miit seiinen *Pertinentiis*, wii diiselbe Nach meiinem tödtlichen hiintriit befunden, Sol dem Erdtzbiiskop allein bleiiben [1)]. Auff dem hausse kopenhagen den 18 *Aprilis Anno* 1642.

Christian.
Udskrift: *A M: M:* gunther.

Oversættelse af Brev 143/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] 1. Prinsen skal give ærkebispen af Bremen for afståelsen af hans del i fyrstendømmet Slesvig-Holsten tre hundrede tusind rigsdaler, foruden halvdelen af segl og breve [dvs. dokumenter/rettigheder] og udestående skyld [tilgodehavender] og rede penge, som forefindes. 2. Amtet Schwabstedt med dets *pertinentier* [tilliggender] skal overlades ærkebispen frit *ad vitam* [på livstid], dog skal han holde kronen Danmarks *jura* [rettigheder] over stiftet Slesvig i agt, så at intet unddrages samme. 3. Ærkebispen skal ingen del have i *munitionen* [krigsforrådet/ammunitionen], af hvad navn det end måtte være, som forefindes i begge kongeriger og fyrstendømmer. 4. Herskabet Pinneberg med dets *pertinentier* [tilliggender], som jeg har fundet

[forefundet] det ved min dødelige henfart, skal alene forblive ærkebispens. På huset [slottet] København den 18. april år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Günther.

Brev 144/6 * 21. April 1642

Til Jørgen Vind.
Han skal lade Kongen vide, hvorledes Forholdet er imellem de Betingelser, paa hvilke de Lensmænd, som ere i Raadet, og de, som ere udenfor det, have deres Len. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
Eptersom Ded Er En gemen tale, at En deel aff dii lensmend, som Erre wden Raadiit, haffuer Lehnen megit beedre, End Riigens Raad derris Lehn haffuer, Huorfor Du skaldt lade mig uyde, om ded siig saa forholder, och … [fortsættes s. 198]

Oversættelse af Brev 144/6:
Eftersom det er en gængs tale [almindelig snak], at en del af de lensmænd, som er uden for Rådet, har lenene meget bedre, end Rigets Råd har deres len, hvorfor du skal lade mig vide, om det forholder sig sådan, og … [fortsættes s. 198]

[1)] Jvfr. Kongens Breve af 6. Maj og 28. Aug. 1642 og 13. Aug. 1643 samt det udaterede Brev før 16. Juni 1642.

Side 198

Brev 144/6 (slutning, fortsat fra s. 197)
Til Jørgen Vind.
huilcke Lehne och huad for lensmend ded Er, som der talis Om. Køben: slott den 21 *Apri: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Iørgen wiind tiill hande.
Oversættelse af Brev 144/6 (slutning):

… hvilke len og hvad for lensmænd det er, som der tales om. Københavns Slot den 21. april år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Jørgen Vind til hånde.

Brev 145/6 * 21. April 1642 [1)]

Til Frederik Günther.
Om forskjellige Bygningsarbejder, især i Glückstadt. — Geh. Ark.
Ich wiil wissen: 1. Wer dii Pheiiler nebenst dem gewelbe im keller, so negst der kyrchen verhanden, helffen wiil, vndt was Er dafiir zu machen begehret 2. *Item* dy bogen vndter der gallerey auff

beiiden zeiithen zu zumachen, das der gertener seine sachen darein verwahren kan. 3. Was dii beiide kammeren vnter dem dache beii den giibelen dicht zu machen kosten wollen. 4. Der giibel zu Bramsted, wii auch auff wiibecken haus in der glyckstad sollen diichte gemacht werden. 5. In der mitten auff der *gallerei* soll Ein Erckener [2)] kommen, 12 Ellen ins fiirkandt, welches auff zuehne Pheiileren nach der Elbe zu soll zu steen kommen, worzu Eiin Slengwerck [3)] miit Phal gerammet soll geleget werden. 6. Wehr dii wasser myhle miit vier genge weiiter, dan Itzo verhanden, Machen wiill, vndt was Er dahfiir haben wiill. … [fortsættes s. 199]

Oversættelse af Brev 145/6:
[Tysk original, oversat:] Jeg vil vide: 1. Hvem der vil hjælpe [påtage sig] pillerne foruden hvælvingen i kælderen, som findes nærmest kirken, og hvad han begærer [forlanger] for at lave det. 2. *Item* [ligeledes] buerne under galleriet på begge sider at lukke, så at gartneren kan opbevare sine sager deri. 3. Hvad de to kamre under taget ved gavlene vil koste at gøre tætte. 4. Gavlen i Bramstedt, ligesom også på Wibekens hus i Glückstadt, skal gøres tætte. 5. På midten af *galleriet* skal der komme en karnap [*Erckener*], 12 alen i firkant, som skal komme til at stå på to piller ud mod Elben, hvortil et *slengeværk* [pæleværk/faskinværk] med pæle skal rammes og lægges. 6. Hvem der vil lave vandmøllen med fire gænge [møllegange] videre [større], end den nu forefindes, og hvad han vil have derfor. … [fortsættes s. 199]

[1)] Frederik Günther har skrevet bagpaa Brevet: „I. Mtt. memorial wegen der gebewe in Gluckstadt 21 April: 1642" [oversat: "Hans Majestæts memorial angående bygningerne i Glückstadt 21. april 1642"].
[2)] Erker, Udbygning, Karnap.
[3)] Slenge, et af Pæle eller Faskiner i Vandet bygget Værk eller Dæmning. Versuch eines bremisch-niedersächsischen Wörterbuchs IV, 821.

Side 199

Brev 145/6 (slutning, fortsat fra s. 198)
Til Frederik Günther.

7. Wass das Radthaus zu machen kosten wiill, vndt wii weiit man miit dem gelde, so dii staadt darzu zu geben sich Erbotten hatt, Recken kan, Ein anfanck mit zu machen.
8.

Oversættelse af Brev 145/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] 7. Hvad rådhuset vil koste at lave, og hvor vidt man kan række [nå] med de penge, som staden har erbudt [tilbudt] at give dertil, til at gøre en begyndelse dermed.
[Bemærk: brevet slutter uden datering og underskrift på denne side — det er en punktopstillet memorial, jf. Günthers påskrift refereret i note til s. 198.]

Brev 146/6 ✻ 22. April 1642

Til Peder Vibe.
Om den svenske Regerings Forhold til Enkedronning Maria Eleonora; hun bør i alt Fald have sit Sølvtøj og sit øvrige Boskab. — Geh. Ark.

Wdaff dyne vnderskedtlige Skriiffuelser haffuer Ieg forstanden, Huad Suar man haffuer at foruendte y Enckedronningens Sag. Huorfor du, Saframdt hiinder alle myddel bliiffuer afslagen, Indtil Datteren kommer tiil Regiimentit, Da skaldtu dermed lade Diig *contentere* Och Indstendig anholde, At hinders Sølffuergeskiir med hiinders Eptherladte Boeskab Epther den *designation*, dig tilstillit Er, maa bliiffue følgachtig. Saframdt sliigdt Nu ymod al forhabning hiinder bliiffuer afslagen, Daa skaldtu lade dig mercke, att Sliigdt uyl komme al werden wnderlig for, at dii saledis *tracterer* derris affgangen herre och konnings Eptherlatte gemahl Och dronning. Aff køben haffuen Slott den 22 *Aprilis Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M: Resident* wiibe.

Oversættelse af Brev 146/6:
Ud af dine adskillige [*vnderskedtlige* = forskellige] skrivelser har jeg forstået, hvad svar man har at forvente i enkedronningens sag. Hvorfor du, såfremt alle midler bliver hende afslået indtil datteren [dronning Christina] kommer til regimentet [regeringen], da skal lade dig *contentere* [nøje/tilfredsstille] dermed og indstændigt anholde [indtrængende anmode] om, at hendes sølvgeskir [sølvtøj] med hendes efterladte boskab [bohave] efter den *designation* [fortegnelse], som er tilstillet dig, må blive følgagtig [udleveret/følge med]. Såfremt sådant nu imod al forhåbning bliver hende afslået, da skal du lade dig mærke [give til kende], at sådant vil komme al verden underligt for, at de således *tracterer* [behandler] deres afgangne [afdøde] herres og konges efterladte gemalinde og dronning. Fra Københavns Slot den 22. april år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: *Resident* [resident/gesandt] Vibe.

Brev 147/6 * Omtr. 30. April 1642 [1)]

Til Peder Vibe.
Udkast til et Brev til Peder Vibe, hvori Kongen udtaler, at der ikke kan være Tale om noget Ægteskab mellem Hertug Fre- … [regesten fortsættes s. 200]
[Bemærk: regesten og brevteksten begynder på næste side; her står kun overskrift og regestens første linjer.]

[1)] Udkastet maa være skrevet før Nr. 148, der øjensynlig er udarbejdet paa Grundlag af dette, skjønt det henholder sig til et tidligere Brev fra Peder Vibe end det, der omtales i Udkastet. Det kan ikke være skrevet tidligere end 28. April, se S. 200 Anm. 5.

Side 200

Brev 147/6 (fortsat fra s. 199)
Til Peder Vibe.
[Regestens slutning:] derik og Dronning Christina, da Hertugen allerede er forlovet. Kongen ønsker, at den svenske Regering vil være imødekommende mod Enkedronningen. Derefter følge nogle Udtog af forskjellige Breve, som Kongen har modtaget. — Skrevet med Blyant. *Geh. Ark.*
Aff dyn Skriffuelse *sub Dato* den 23 *Apri:* haffuer Ieg fornommen, huad for *discurs* der Er falden ymellom dig Och En aff dyne bekendter angaendiss Myn Søns Hertig frederigs giiffthermall med den wnge drodning y Suerrig, Huorpa Ieg dig inted forholder, Att ded Er forgeffuis y den sag att

gørre stor wmag, aldenstund myn Søn allerede Er saa høiidt forknyppit, som Skee kan [1].
Enckedronningen angaendis, Daa war ded att ønske, att dy gode herrer wylle selffuer Slage sig til rette Och giiffue hinder ded, dy Bør att giiffue hinder, Och siden lade hinder Vandere der, huor hun heldtz uyll hen [2].
H: Christian ludwich.
Das dii hyldesheimske *tractaten* Ein gudte Ende Erreichet [3].
H: Augustus von Brunswich.
Er wundskyldigett sich Niitt allein selbst, sondern auch durch andere dy begrebnus zu Lychtenburch zu kommen [4].
Graff Pendtz.
Dy wercke gehen woll fordt, aber an dy slusse wiirdt nichtes, Ehe ich alda komme, gethan [5].

Oversættelse af Brev 147/6 (fortsat):
[Regestens slutning:] … [hertug] Frederik og dronning Christina, da hertugen allerede er forlovet. Kongen ønsker, at den svenske regering vil være imødekommende mod enkedronningen. Derefter følger nogle uddrag af forskellige breve, som kongen har modtaget. — Skrevet med blyant. Geh. Ark.
Af din skrivelse *sub Dato* [lat. "under dato", dvs. dateret] den 23. april har jeg fornemmet [erfaret], hvad for en *discurs* [samtale/drøftelse] der er faldet imellem dig og en af dine bekendte angående min søns, hertug Frederiks, giftermål med den unge dronning i Sverige. Herom skjuler jeg intet for dig: at det er forgæves i den sag at gøre stor umage, eftersom min søn allerede er så højt forknyttet [fast forlovet/bundet], som ske kan. Enkedronningen angående, da var det at ønske, at de gode herrer ville selv slå sig til rette [enes] og give hende det, de bør give hende, og siden lade hende vandre [rejse] derhen, hvor hun helst vil hen.
[Udtog:] *Hr. Christian Ludwig* [af Braunschweig-Lüneburg]:
[Tysk, oversat:] At de hildesheimske *traktater* [forhandlinger] har nået en god ende [afslutning].
Hr. August af Braunschweig:
[Tysk, oversat:] Han undskylder sig, ikke alene selv, men også ved andre [gennem andre], at [kunne] komme til begravelsen i Lichtenburg.
Grev Pentz [Christian Pentz, statholder i Glückstadt]:
[Tysk, oversat:] Værkerne [byggearbejderne] går vel fremad, men ved slusen bliver intet gjort, før jeg selv kommer derhen.

---

[1] Allerede i Marts 1640 var Hertug Frederik bleven forlovet med Sophie Amalie af Brunsvig-Lyneborg. Se Brevene 1636—40 S. 324.
[2] Det følgende findes skrevet paa Brevets sidste Blad.
[3] Traktaten i Goslar mellem Kejseren og de brunsvigske Hertuger blev afsluttet 16. Januar og angik især Stiftet Hildesheim. Det Brev, som Kongen giver et Uddrag af, er fra Hertug Christian Ludvig af Brunsvig og dateret Hildesheim 15. April (Geh. Ark., Brunsvig-Lyneborg Nr. 82).
[4] Enkekurfyrstinde Hedevig af Sachsen blev ikke begravet i Lichtenberg, men i Freiberg i Juni Maaned (Slange S. 1139; jvfr. ovfr. S. 196).
[5] Det omtalte Brev fra Christian Pentz til Kongen er dat. Glückstadt 24. April og modtoges i Følge en Paategning af … [fortsættes s. 201]

Side 201

Brev 147/6 (bilag/udtog, fortsat fra s. 200)
Til Peder Vibe.

Detloff Reuendtlau.

1. Zu hamburch ist *altum silentium* wegen des frieden. 2. Dii Sueden haben guthen *progres* in Slessingen, vndt dii fransossen ihm Stiffte kölln. 3. Dii *tractatus* zuisken dem keysser vndt dem hausse Brunswich vndt Lyneburch seindt fullenzogen. 4. Ein gefangener Ehbre[c]her ist zu Hader: [1] verbliiben, Begerett zu wissen, was Er mit im anfangen sol. 5. Der gottorpske Chanseler [2] wiil sich nit Erkleeren.
2.

Oversættelse af Brev 147/6 (bilag/udtog, fortsat):
[Udtog, tysk, oversat:] *Ditlev Reventlow:*

1. I Hamborg er der *altum silentium* [dyb tavshed] angående freden. 2. Svenskerne har god *progres* [fremgang] i Slesingen [?], og franskmændene i stiftet Köln. 3. *Traktaterne* [forhandlingerne] mellem kejseren og husene Braunschweig og Lüneburg er fuldbyrdede [afsluttede]. 4. En fangen ægteskabsbryder [*Ehbrecher = Ehebrecher*] er blevet tilbageholdt i Haderslev, [han] begærer at vide, hvad han skal gøre med ham. 5. Den gottorpske kansler vil ikke erklære sig [tage stilling].

Brev 148/6 * 30. April 1642

Til Peder Vibe.
Det er frugtesløst at tænke paa et Ægteskab mellem Dronning Christina og Hertug Frederik, da han allerede er forlovet med en tydsk Prinsesse. Den svenske Regering bør give Enkedronningen, hvad der tilkommer hende, og derefter lade hende tage Ophold, hvor hun helst vil. — Geh. Ark.
Vdaff dyn Skriiffuelse *sub dato* den 12 *Aprilis* [3] haffuer Ieg fornommen, huad for *discurs* du haffuer hafft med En aff dyne bekende Angaendis myn Søns Hertug friiderigs giiffttermal med den wnge dronning y Suerrig, Huorpa Ieg dig inted forholder, At ded Er forgeffuis y den sag att gørre siig nogen wmag, Aldenstund samme myn Søn allerede Er forloffuit med Ett frøcken y tysland. Enckedronningen angaendis, Da uar ded att Ønske, At dii gode herrer y Suerrig wille slage siig til rette Och giiffue hinder ded, dy Bør at giiffue hinder, Och lade hinder siiden drage hen pa dy steeder, hund heeldtz uyl werre. Aff københaffuen Slott den 30 *Apri: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 148/6:
Ud af din skrivelse *sub dato* [dateret] den 12. april har jeg fornemmet [erfaret], hvad for en *discurs* [samtale] du har haft med en af dine bekendte angående min søns, hertug Frederiks, giftermål med den unge dronning i Sverige. Herom skjuler jeg intet for dig: at det er forgæves i den sag at gøre sig nogen umage, eftersom samme min søn allerede er forlovet med en frøken [ung adelsdame] i Tyskland. Enkedronningen angående, da var det at ønske, at de gode herrer i Sverige ville slå sig til rette [enes] og give hende det, de bør give hende, og siden lade hende drage hen til de steder, hvor hun helst vil være. Fra Københavns Slot den 30. april år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.

Fortsættelse af fodnote 5 (til Brev 147) fra s. 200:
Fr. Günther 28. April (Geh. Ark., Reg. 90, Breve fra Chr. Pentz).
[1] o: Hadersleben. Ditlev Reventlov var Amtmand i Haderslev.
[2] Anton v. Wietersheim.

[3] Jvfr. S. 199 f.

Side 202

Brev 149/6 ✻ April—Maj 1642 [1]

Til Christen Thomesen Sehested.
Om en Bestemmelse i Rigsmarskens Ed. — Geh. Ark.
Dentyd du talede med mig y dag om Riigens Maarssis Eed, da uylle ded Inted [2] falde mig Ind, att y samme Eed bør at *precaueris*, Ingen att Raade Endten tiil Eller fraa y dy sager, hand skall dømme y.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissøn till hande.

Oversættelse af Brev 149/6:
Dengang du talede med mig i dag om Rigets marsks ed, da ville det ikke falde mig ind [= det undslap mig], at der i samme ed bør *precaveres* [tages forbehold/sikres på forhånd], at ingen skal råde enten til eller fra i de sager, han [rigsmarsken] skal dømme i.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 150/6 ✻ 4.—7. Maj 1642

Til Mogens Kaas og Just Høg.
Kongen meddeler dem sine Betænkeligheder ved de Forslag, som Rigsraadet har stillet angaaende Midlerne til at hindre Sverigs Erhvervelse af Pommern. — Geh. Ark.
Danmarckis Riigis Radtz ungeferlige mening [3] om Suenskens *dominat* y landte Pommeren at forhindre haffuer uy Nadigst forstanden: 1. At man siig med nogle aff dy fornemste y Stralsund skulle gørre bekendt tyl at forhindre Suenskens forrehaffuende y Pommeren. 2. Att man y alle muelige mader skulle *fauorisere Superintendenten* y Pommeren [4]. Och 3. Att man skulle *gratificere* disse gesandter, … [fortsættes s. 203]

Oversættelse af Brev 150/6:
Danmarks Riges Råds omtrentlige [*ungeferlige* = ungefærlige] mening om at forhindre svenskerens *dominat* [herredømme] i landet Pommern har vi nådigst forstået: 1. At man skulle gøre sig bekendt [alliere sig] med nogle af de fornemste i Stralsund for at forhindre svenskerens forehavende i Pommern. 2. At man på alle mulige måder skulle *favorisere superintendenten* [begunstige biskoppen] i Pommern. Og 3. At man skulle *gratificere* [tilgodese/belønne] disse gesandter, … [fortsættes s. 203]

---

[1] Datum for dette udaterede Brev kan næppe fuldt ud bestemmes, men det staar i Forbindelse med den i Brevet Nr. 141 omtalte Besættelse af Rigsmarskembedet. Det kan bemærkes, at Jørgen Krag og Christoffer Hvas under 16. Maj fik Brev om at levere Vestervig Slot og Len til Rigsmarsken Anders Bilde, der saaledes maa være udnævnt før denne Dag (Jydske Reg. X, 210).
[2] Ordet er skrevet af Gange.
[3] Om Rigsraadets Indlæg se ovfr. S. 194.

[4)] Dr. Barthold Krakewitz. Han var noget knyttet til Danmark, idet hans Søn, Dr. Joachim Krakewitz, 1639 var bleven ansat som Professor i Sorø. Men Sønnen døde 9. Febr. 1642, og … [fortsættes s. 203]

Side 203

Brev 150/6 (slutning, fortsat fra s. 202)
Til Mogens Kaas og Just Høg.
som Nu aff Nogle Steeder erre hiidsende. Huorpa uy dy gode herrer Nadigst inted forholder, worris mening wngeferlig at werre denne: 1. Att man Neppeligen skal kunde *tractere* nogiit hiiemmeligdt med dy Stralsunder. Man ma ochsa sla ded an, huorledis man best kan, y betrachting at naar man skal *imaginere* dem ded, Att man pa worris siide inted andiit søger, End att wy och dy kunde settis y den forrige Stand igen, Da uyl sliigdt inted indbyldis thu eller tre, mens fleere. 2. At *tractere* nogit hiemmeligdt med *Superintendenten* der y landiit, Ded holder uy liige ued ded, som man kunde *tractere* med dy Stralsunder, Tii manden er allerede *suspect* och fattig, begiinder man at *tractere* med hannem, da *Augeris* den *suspitio* diste mere, Om Endskøndt dertil ingen arsag giiffuis den første eller andengang, Nar man wexeler skriiffuelse med hannem. Hand skal ycke heller letteligen uden *Recompans hasardere* siig och siine. 3. Att tale om Nogen *gratification*, man skulle lade siig mercke med Imod dy gesandter, her findis fra Nogle Steeder, ded er megiit for tyliigdt, Ty uy faar først at uerre uyss pa, huad dy uyl gørre Oss tiil beste, Nar behoff gørris, førend uy lader os ud med uorris *gratification* [1)].
Udskrift: H: Mogens kaass Och H: Iost høg tiil hande.

Oversættelse af Brev 150/6 (slutning):
… som nu er hidsendende [på vej hertil] fra nogle steder. Herom skjuler vi nådigst intet for de gode herrer, vor mening omtrent at være denne: 1. At man næppelig [næppe] skal kunne *tractere* [forhandle] noget hemmeligt med Stralsunderne. Man må også slå det an [gribe det an], hvorledes man bedst kan, i betragtning [af], at når man skal *imaginere* [forestille/indbilde] dem det, at man på vor side intet andet søger, end at vi og de kunne sættes i den forrige stand [tilstand] igen, da vil sådant ikke indbildes to eller tre, men flere [dvs. kan ikke holdes skjult]. 2. At *tractere* [forhandle] noget hemmeligt med *superintendenten* [biskoppen] der i landet, det holder vi lige med [på linje med] det, man kunne forhandle med Stralsunderne, thi manden er allerede *suspekt* [mistænkt] og fattig; begynder man at forhandle med ham, da *augeres* [forøges] *suspitio* [mistanken] desto mere, om end der ikke gives nogen årsag den første eller anden gang, når man veksler skrivelse med ham. Han skal ikke heller letteligen uden *rekompens* [belønning/erstatning] *hasardere* [sætte på spil] sig og sine. 3. At tale om nogen *gratification* [pengegave], man skulle lade sig mærke med imod de gesandter, som her findes fra nogle steder, det er meget for tidligt, thi vi skal først være vis på, hvad de vil gøre til vort bedste, når behov gøres, førend vi lader os ud med [rykker ud med] vor *gratification*.
Udskrift [udvendig adresse]: Hr. Mogens Kaas og hr. Just Høg til hånde.

Fortsættelse af fodnote 4 (til Brev 150) fra s. 202:
Faderen, der en Tid lang havde staaet som Modstander af den svenske Politik, blev vunden for denne af Johan Oxenstjerna. Han døde for øvrigt 7. Novbr. 1642. Wackenroder, Altes u. neues Rügen, 1732, S. 125. Jöcher, Allg. Gelehrten-Lexicon II, 2159 f. Tauber, Udsigt over Sorøe Academies Forfatning S. 38. Cronholm, Trettioåriga kriget och underhandlingarna i Tyskland II, 65. Allg. deutsche Biographie XVII, 25 f.

[1)] Jvfr. om Forhandlingerne med Gesandter fra Lybek og Bremen Kongens Breve af 16., 20., 21. og 26. Maj samt 8. Juni. — Rigsraadet gik for øvrigt i sin Svarskrivelse af 7. Maj ind paa Kongens Betænkeligheder og tilraadede at se Tiden an. Fridericia, anf. Skr. II, 303.

Side 204

Brev 151/6 ✻ 5. Maj 1642

Til Christen Thomesen Sehested og nogle andre Rigsraader.
Kongen vil gaa ind paa at give Søren Orning Pardon i hans Lejermaalssag, for saa vidt som han faar Sikkerhed for, at dette ikke skal præjudicere Niels Arenfeldts Sag. — Geh. Ark.
Epthersom En deel aff Riigens Raad yang haffuer uerrit huos mig och holdt an om Søren Ornings *perdon* for ded Legermal, hand haffuer begangen med En Adelssperson [1)], Och ieg sammetiid loffuede, at Ieg mig derpa … [fortsættes s. 205]
Oversættelse af Brev 151/6:
Eftersom en del af Rigets Råd i dag [*yang* = i dag] har været hos mig og holdt an [anmodet] om Søren Ornings *pardon* [benådning] for det lejermål [utugtsforhold uden for ægteskab], han har begået med en adelsperson, og jeg samme tid lovede, at jeg mig derpå … [fortsættes s. 205]

[1)] Søren Villumsen Orning til Jeget (i Vendsyssel), gift med Sophie Jensdatter, havde avlet et Barn med Margrethe Hvas. Hendes Fader, Jens Hvas til Skjørtholt, udstedte 30. Marts 1642 en Erklæring om, at han frafaldt al Tiltale til Søren Orning, og denne henvendte sig nu 12. April med en Bønskrivelse til Kongen om at afgjøre Sagen efter sin Naade uden at lade den komme for Retten; men dette opnaaede han ikke, thi bagpaa Ansøgningen er skrevet, sagtens efter Kongens Resolution: „Gunde Lange skal tale herpaa, saa vidt han kan med Lov og Ret", og under 27. April udgik da ogsaa Ordre til Gunde Lange, Lensmand paa Aalborghus, i hvis Len Søren Orning boede, til at tiltale ham (Jydske Tegn. X, 446). 26. Maj tilbagekaldtes denne Befaling imidlertid, da Kongen, eftersom den Anklagede vedgik sin Brøde, havde bestemt sig til at indstævne ham for sig og Rigsraadet (Jydske Tegn. X, 468), og samme Dag udfærdigedes Herredagsstævningen til 10. Novbr., ligesom ogsaa Iver Vind fik Paalæg om at optræde som Anklager. Sagen kom dog ikke til Doms. 1. Novbr. bad Søren Orning i en Skrivelse til Iver Vind denne om at gaa i Forbøn for ham hos Kongen, saa at Rettergangen kunde falde bort, og som Bøde lovede han da at skjænke Landgilden af en Gaard til de Fattige i Sæby eller Aalborg. Strax efter maatte han i Henhold til Stævningen drage til Kjøbenhavn, og her indgav han 10. Novbr. et nyt Bønskrift til Kongen om, at Sagen maatte blive afgjort ved Kongens Naade, idet han erklærede, at baade den krænkede Jomfrus Fader og hans egen Hustru vilde være tilfredse hermed. Endelig lykkedes det ham. Mod at forpligte sig til inden Paaske at drage af Riget og blive borte i 5 Aar slap han for Sagens videre Forfølgelse, og han fik kongeligt Tilsagn om, at efter hans Tilbagekomst skulde hans Ære ikke være berørt … [fortsættes s. 205]

Side 205

Brev 151/6 (slutning, fortsat fra s. 204)
Til Christen Thomesen Sehested og nogle andre Rigsraader.
uylle Erkleere, Naar ieg sagen huos mig haffde *pondererit*, Da Er derpa denne myn Erklering, Att Naar Riigens Raad samdtlig uyl forseckere mig, at sliigdt inted skall *preiudicere* mig y Niels

Arenfeldtz sag [1], som Ieg achter att steffne, Daa uyl Ieg beuylge ded, som begehris. Mens att denne Orning skulle sliippe, fordi hans frue gør forbøn for hannem (som hun y begindelsen uden thuiffuel Inted haffde y tancker), Daa uyl ded følge, att Naar Niiels Arenfeldt[s] hustru och hiinders fader [2], slecht och wenner gør forbøn for hannem, att hand daa ochsa gaar frii, Aldenstung(!) Arenfeldtz partii Er megiit Stercker, End Orningss Er. *Valete*. Køben: Slott den 5 *Maij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren Och dii aff Riigens Raad, som waar ydag paa slottid y Søren Ornings sag, tiil hande.

Oversættelse af Brev 151/6 (slutning):
… ville erklære [mig], når jeg havde *ponderet* [overvejet/afvejet] sagen hos mig. Da er derpå denne min erklæring: at når Rigets Råd samtlig [i fællesskab] vil forsikre mig, at sådant ikke skal *præjudicere* [foregribe/skade] mig i Niels Arenfeldts sag, som jeg agter at stævne, da vil jeg bevilge det, som begæres. Men at denne Orning skulle slippe, fordi hans frue [hustru] gør forbøn for ham (som hun i begyndelsen uden tvivl ikke havde i tanker), da vil det følge, at når Niels Arenfeldts hustru og hendes fader, slægt og venner gør forbøn for ham, at han da også går fri — eftersom(!) Arenfeldts parti er meget stærkere, end Ornings er. *Valete* [lat. "far vel", flertal]. Københavns Slot den 5. maj år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren og de af Rigets Råd, som var i dag på Slottet i Søren Ornings sag, til hånde.
[Bemærk: Aldenstung *står med (!) i originalen — sic, for* Aldenstund *("eftersom").]*

Brev 152/6 * 6. Maj 1642 [3]

Til Frederik Günther.
Om Arvedelingen efter Kongens Død mellem Prins Christian og Hertug Frederik. — Geh. Ark.

1. Der Prindtz Sol Nach meinem tödliichem hiintriit dem Erdtzbiskop von Brehmen fiihr dem abtrit seiines theiils in den fiirstenthumen geben 300000 daler, darneben Ierliche ziinse 6 *pro Cento*, So lange sodane gelder beii dem Prindtzen besteen bleiiben. Wan aber dem Erdtzbiskop Eiinige giither zu kauffe *presentiret* werden, alssdan … [fortsættes s. 206]
2.

Oversættelse af Brev 152/6:
[Tysk original, oversat:] 1. Prinsen skal efter mit dødelige henfart [efter min død] give ærkebispen af Bremen for afståelsen af hans del i fyrstendømmerne 300000 daler, foruden årlige renter på 6 *pro cento* [procent], så længe sådanne penge forbliver hos prinsen. Men når der *præsenteres* [tilbydes] ærkebispen nogle godser til købs, da … [fortsættes s. 206]

Fortsættelse af fodnote 1 (til Brev 151) fra s. 204:
af det skete. Hans Forpligtelse er af 17. Nov., Kongens aabne Brev (Sjæll. Reg. XXI, 183) af den følgende Dag. (Efter de orig. Akter i Geh. Ark., Reg. 89, Skab 9, Nr. 56, Pakke 7.)
[1] Se ovfr. S. 176.
[2] Karen og Hans Dyre.
[3] Frederik Günther har skrevet dette Datum nedenunder Brevet. Jvfr. om dettes Indhold ovfr. S. 196.

Side 206

Brev 152/6 (slutning, fortsat fra s. 205)
Til Frederik Günther.
sollen ihm dii Obenbenandte gelder [1)] Nach gerade nachdem, man mit den verkaufferen der giitter *Accordiren* kan. 2. Dii sylberkammer nebens wnsere nachlassenskafft an ketten, kleiinodiien vndt kammerzeug Soll in zue geleiiche theiile getheiilet werden, woruon der Prindtz das Eiine vndt der Erdtzbyskop das ander teiil haben sol. Was aber Nagelfast, *item* dii *Munition*, wii sii namen haben mach, Nebenst den skiiffen gros vndt kleiin, *item* dii *Mobilia* auff den Heusseren verbleiiben dem Prindtzen. 3. Der Erdtzbiiskop soll dii helffte aller Siigel vndt Briiffue vndt zusteenden Skulde, So verhanden, haben. 4. Das ambdt Suabested mit dessen *Pertinentiis* sol dem Erdtzbiiskop freii *ad Vitam* gelassen werden. Doch sol Er der *Cron* dennemarck *Iura* wber das stiifft Slesswich in acht haben, das demselben nichtes Endtzogen wiirdt. Dii landtsteiiren, *contributiones* vndt Phlugskadtz sollen dem Prindtzen folgen, *item* mit der *policie* soll Es dem herkommen nach gehaldten werden, wiiauch das *Ius conferendi prebendas* dem Prindtzen folgen. 5. Dii Herskafft Piinnenberg miit seiinen *pertinentiis*, wii diiselbe nach vnserem tödtlichem hintriit befunden, Sol dem Erdtzbyskop allein bleiiben. Daa aber uber al vermuthen diselbige herskafft dem hausse holstein abgekandt wiirde, alssdan soll der Priindtz dem Erdtzbiskop Ein *Æquipollens* aus den fiirstenthum geben.
Udskrift: Friiderich gunther zu handen.

Oversættelse af Brev 152/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] … skal de ovennævnte penge efterhånden [betales] ham, efter som man kan *akkordere* [aftale/forhandle] med sælgerne af godserne. 2. Sølvkammeret [sølvtøjet] tillige med vor efterladenskab af kæder, klenodier og kammertøj skal deles i to lige dele, hvoraf prinsen skal have den ene og ærkebispen den anden del. Men hvad der er naglefast, *item* [ligeledes] *munitionen* [krigsforrådet], af hvad navn det end har [måtte have], tillige med skibene store og små, *item mobilia* [løsøre] på husene [slottene], forbliver hos prinsen. 3. Ærkebispen skal have halvdelen af alle segl og breve [dokumenter] og udestående skyld [tilgodehavender], som forefindes. 4. Amtet Schwabstedt med dets *pertinentier* [tilliggender] skal overlades ærkebispen frit *ad vitam* [på livstid]. Dog skal han holde kronen Danmarks *jura* [rettigheder] over stiftet Slesvig i agt, så at intet unddrages samme. Landsstyren [landeskatterne], *contributiones* [skattebidrag] og plovskat skal følge prinsen, *item* med *politiet* [forvaltningen/styret] skal det holdes efter det hidtidige [herkomst], ligesom også *jus conferendi prebendas* [retten til at tildele præbender/kirkelige embedsindtægter] skal følge prinsen. 5. Herskabet Pinneberg med dets *pertinentier* [tilliggender], som det forefindes ved vor dødelige henfart, skal alene forblive ærkebispens. Men hvis samme herskab mod al formodning skulle blive frakendt huset Holsten, da skal prinsen give ærkebispen et *ækvipollens* [tilsvarende/ligeværdigt vederlag] af fyrstendømmet.
Udskrift [udvendig adresse]: Frederik Günther til hånde.

Brev 153/6 ✻ 7. Maj 1642

Til Peder Vibe.
Axel Oxenstjernas Klager over Kejserens Langsomhed med Hensyn til Fredsforhandlingen have ikke noget paa sig. Da Enkedronning Maria Eleonora ikke længere vil tage Ophold hos sin …
[regesten fortsættes s. 207]
[Bemærk: brevteksten begynder på s. 207; her står kun overskrift og regestens første linjer.]

[1)] Her mangle Ordene: ausbezahlet werden ell. lign. [oversat: "udbetales" el. lign.].

Side 207

Brev 153/6 (fortsat fra s. 206)
Til Peder Vibe.
[Regestens slutning:] Søster i Brunsvig, vil Kongen indrømme hende et Slot; vil den svenske Regering ikke give hende Penge, maa hun vente, indtil Uenigheden mellem Rigsdrosten og Rigskansleren ophører. Kongen tror ikke paa Rygterne om Dronning Christinas Giftermaal. — Geh. Ark.
Dyn skriiffuelse, *daterit ultima Apri:*, Er mig ygar til hande kommen, och deraff *contenta* forstanden, Huorpa ieg diig inted forholder, At der kan ingen rette siig y Chanseler Oxensterns *queruleren* offuer keysseren, at hand inted uyl fordt med friidtz *tractationen*, Aldenstund der taliis ingentiid om arsagen, huorfor greffuen aff Ouuersberg skulle haffue mynder lyst tiil friid End lydtzou. Wiiste man, huorudi ded bestod, da kunde man suare dertil [1]. Enckedronningen angaendis, da kan ieg inted Indbylde mig, at ded Er for hinders beste, at dy uyl haffue hinder y Priissen. Tiil søsteren, den aff Brunsuig, begerer hun Numer inted, aldenstund hun mercker, at ded er inted søsterens leiilighed at holde hinder, wdenat Ieg uyl giiffue hinder En uys *deputat* om Maneden [2], Huorfor Ieg Er tiil siindtz at indrømme hinder Ett huus pa landiit och gørre hinder En uys *deputat* [3], Aldenstund hun herepther inted lenger kan uerre huos mig tiil hoffue, Naar frøckerne bliiffuer forsiiet [4]. Naar nu sliigdt skeer, och der findis nogen y Suerrig, der Ancker pa sliigdt, Da uyl ieg uyst uyde, huorfor hun icke skulle maa uerre heer sauel som y Priissen. War dii tiilsiindtz at giiffue hinder Nogit, da uar dii inted sa *Curiøs* om Steeden, dii skulle telle pengen pa. *In summa*, hun faar att haffue *pasiens*, Indtil drosten [5] … [fortsættes s. 208]

Oversættelse af Brev 153/6 (fortsat):
[Regestens slutning:] … søster i Braunschweig, vil kongen indrømme hende et slot; vil den svenske regering ikke give hende penge, må hun vente, indtil uenigheden mellem rigsdrosten og rigskansleren ophører. Kongen tror ikke på rygterne om dronning Christinas giftermål. Geh. Ark.
Din skrivelse, *daterit ultima Apri:* [lat. "dateret sidste april", dvs. 30. april], er kommet mig i går til hånde, og deraf har jeg forstået *contenta* [indholdet]. Herom skjuler jeg intet for dig: at ingen kan rette sig efter [dvs. tage stilling til] kansler Oxenstiernas *queruleren* [beklagen sig] over kejseren, at han ikke vil frem med *fredsforhandlingen*, eftersom der aldrig tales om årsagen [til], hvorfor greven af Auersperg skulle have mindre lyst til fred end Lützow. Vidste man, hvori det bestod, da kunne man svare dertil. Enkedronningen angående, da kan jeg ikke indbilde mig, at det er for hendes bedste, at de vil have hende i Preussen. Til søsteren, den i Braunschweig, begærer hun nu ikke [længere at komme], eftersom hun mærker, at det ikke er søsterens lejlighed [bekvemt for søsteren] at holde [huse] hende, uden at jeg vil give hende et vist *deputat* [fast beløb] om måneden. Hvorfor jeg er til sinds at indrømme hende et hus på landet og gøre [tildele] hende et vist *deputat*, eftersom hun herefter ikke længere kan være hos mig til hove, når frøknerne [prinsesserne] bliver forsynede [gift/forsørgede]. Når nu sådant sker, og der findes nogen i Sverige, der anker [klager] over sådant, da vil jeg visselig vide, hvorfor hun ikke skulle måtte være her såvel som i Preussen. Var de til sinds at give hende noget, da var de ikke så *curiøse* [nøjeregnende/kræsne] om stedet, [hvor] de skulle tælle pengene på. *In summa* [i alt/kort sagt], hun får at have *patience* [tålmodighed], indtil drosten … [fortsættes s. 208]

---

[1] Trods Auerspergs personlig venlige Holdning overfor Christian IV vare Fredsforhandlingerne dog gaaede istaa i Foraaret 1642. Fridericia, anf. Skr. II, 299.
[2] Jvfr. Brevet Nr. 142.
[3] Dette blev dog ikke til noget. Fridericia, anf. Skr. II, 283. Jvfr. ogsaa Kongens Brev af 2. Juli.

[4)] Kongen tænker paa sine Døtre Christiane og Hedevigs forestaaende Bryllupper med Hannibal Sehested og Ebbe Ulfeldt.
[5)] Per Brahe. Jvfr. om hans Forhold til Axel Oxenstjerna ovfr. S. 84.

Side 208

Brev 153/6 (slutning, fortsat fra s. 207)
Til Peder Vibe.
och Chanseleren gerader beder sammen om derris *preeminens*. Førend ded skeer, da Erlanger hun Inted. Dii giiffttermal, der taliis om, Er Ickun *discurs* at fordriiffue tyden med, aldenstund ded Er dii ringiiste tancker, dy haffuer, at dii uyl haffue hiinder giifft [1)]. Køben: Slot den 7 *Maij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 153/6 (slutning):
… og kansleren enes [*gerader* = kommer overens] sammen om deres *præeminens* [forrang/rang]. Førend det sker, da opnår [erlanger] hun intet. De giftermål, der tales om, er kun *discurs* [snak] at fordrive tiden med, eftersom det er de ringeste tanker, de har, at de vil have hende [dronning Christina] gift. Københavns Slot den 7. maj år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.

Brev 154/6 ✻ 8. Maj 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen vil have nogle Sager behandlede paa Herredagen den følgende Dag, da han i Ugens Løb vil rejse et Par Dage til Frederiksborg. — Geh. Ark.
Epthersom Ieg tog afskeen med dig y dag At møde y morgen y Radstuen och der sydde Retten, Da Eptherdi Ieg y uggen achter at drage paa En dags tiid, tu Eller tre henad frede:, Och Ieg gerne saa dy besuerligste sager affhiiolppen, førend Ieg drog dyd, Da skaldtu befahle, att diisse herhuos fortegnede sager kommer for y morgen [2)]. *Vale*. Køben: Slott den 8 *Maj Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 154/6:
Eftersom jeg tog afsked med dig i dag [med aftale] om at mødes i morgen i Rådstuen og der sidde retten [holde ret], da eftersom jeg i [løbet af] ugen agter at drage en dags tid, to eller tre, hen ad Frederiksborg, og jeg gerne så de besværligste sager afhjulpne [afgjorte], førend jeg drog derhen, da skal du befale, at disse herhos [vedlagte] fortegnede sager kommer for [behandles] i morgen. *Vale* [lat. "far vel"]. Københavns Slot den 8. maj år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 155/6 ✻ 10. Maj 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen forlanger en Opgjørelse af, hvad Riget skylder ham; han kræver dog kun Resten af de 10 Tdr. Guld, som bleve lovede … [regesten fortsættes s. 209]
[Bemærk: brevteksten begynder på s. 209; her står kun overskrift og regestens første linjer.]

_____
[1)] Talen er om den svenske Dronning.
[2)] I Herredagsdombogen for 1642 findes ingen Domme opførte senere end 6. Maj.

Side 209

Brev 155/6 (fortsat fra s. 208)
Til Christen Thomesen Sehested.
[Regestens slutning:] ham 1629, samt Tilbagebetalingen af, hvad han har forstrakt Rentekammeret og Krigskommissarierne med; paa forskjellige andre Fordringer giver han Afkald. — Geh. Ark.
Ieg thuiiffler Inted, at du dig Io nocksom Errindrer ded, som Ieg nogiit for herredagen med diig talede Angaendis den *Lyquidation*, som ymellom Riigens Raad och Rentekammerit skulle forretagiis, Huilcken, saframdt Endnu inted dermed begiindt Er. Da skaldtu lade dig uerre angelegen, at densamme settis y werck, indtil Ieg derpa kan faa En Ende, Tii ieg achter ingen *Negotia, nec pub: neque priuata*, at høre, fø[r]end Ieg ued, huad ieg med biillighed haffuer at kreffue. Ieg begeerer inted uden Resten aff dy tymal hundriit tussind daler, mig loffuit bleff, Dentyd ieg beuylgede friidtz *tractationen* y Lybeck [1)], *item* myne penning, som ieg tyd epther anden Renteriit och kriigss *commissarierne* med forstrackt haffuer. Huad *Cronen*, Ieg med krønet bleff, *item* Huad *Arsenalit* med Siin biigning och forrad aff *Munition*, derudi findis, wiider, End Ieg for mig fandt, koster, *item* Prouiandthussen med Briiggers och bagers, *item* Børssen, Holmen med fladen och dedsom deraff *dependerer*, med frederigsborrig, *Croneborg*, kolding och andre biigninger, som habuys findes inden och uden køben:, koster, huortil icke en daler *contribuerit* Er, Derfor begehrer ieg Inted, wansiiet En huer uel weed, at sliigdt [2)] uden stor wmag och bekostning kan tilueiie bringis, Naar Ieg Erlanger ded, som heroffuenfor om taliis [3)]. *Vale*. Aff Rossenborg Den 10 *Maij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissøn tiil hande.

Oversættelse af Brev 155/6 (fortsat):
[Regestens slutning:] … ham 1629, samt tilbagebetalingen af, hvad han har forstrakt [udlagt til] Rentekammeret og krigskommissærerne med; på forskellige andre fordringer giver han afkald. Geh. Ark.
Jeg tvivler ikke på, at du jo noksom [tilstrækkeligt] erindrer det, som jeg noget før herredagen talte med dig angående den *likvidation* [opgørelse/regnskabsafslutning], som imellem Rigets Råd og Rentekammeret skulle foretages. Hvilken, såfremt der endnu intet er begyndt dermed, da skal du lade dig være angelegen [lade det være dig magtpåliggende], at samme sættes i værk, indtil jeg derpå kan få en ende, thi jeg agter ingen *negotia, nec publica neque privata* [forretninger, hverken offentlige eller private] at høre, førend jeg ved, hvad jeg med billighed [rimelighed] har at kræve. Jeg begærer intet uden [andet end] resten af de ti gange hundrede tusind daler, som blev mig lovet, dengang jeg bevilgede *fredsforhandlingen* i Lübeck, *item* [ligeledes] mine penge, som jeg tid efter anden har forstrakt [udlagt til] Renteriet og krigskommissærerne med. Hvad *kronen*, [som] jeg blev kronet med, *item* hvad *arsenalet* med sin bygning og forråd af *munition* [krigsmateriel], som deri

findes, videre [mere], end jeg forefandt, koster, *item* Provianthuset med bryggers og bagers, *item* Børsen, Holmen med flåden og det som deraf *dependerer* [afhænger], med Frederiksborg, *Kronborg*, Kolding og andre bygninger, som have vist sig [*habuys* = "har vist sig"?] at findes inden og uden for København, koster — hvortil ikke en daler er *kontribueret* [bidraget] — derfor begærer jeg intet, uanset enhver vel ved, at sådant ikke [note: her mangler "ikke"] uden stor umage og bekostning kan tilvejebringes, når jeg opnår det, som herovenfor omtales. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Rosenborg den 10. maj år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

[1)] Se ovfr. S. 189.
[2)] Her mangler Ordet: ikke.
[3)] Kongens Forlangende gav Anledning til en Opgjørelse over, hvad han i Tiden fra 12. Maj 1636 til Julen 1641 havde forstrakt Rentekammeret med, hvilken findes i Rigens Raads … [fortsættes s. 210]

Side 210

Brev 156/6 * 16. Maj 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Da en god Del af Rigsraaderne vel ville indfinde sig til Kongens to Døtres Bryllupper i November, skal der udtages Stævninger til den Tid i Niels Arenfeldts og Søren Ornings Sager, for at der da kan fældes Dom i dem. Kongen vil samme Dag rejse til Frederiksborg, hvorfor Kansleren og nogle af Rigsraaderne skulle give Hansestædernes Gesandter Audiens og berette Kongen deres Forebringende. — Geh. Ark.
Eptherdi Ieg med den Allerhøiiestis Nadige hiielp achter att gørre myne thuende døttres briillup med hanibal seested och Ebbe wlfeldt den 6 førstkommende *Nouem:* [1)], Huortiil mueligdt En god deel aff Riigens Raad kommer, Daa skal Niiels Arenfeldtz och den herremandtz sag, som haffuer beleiien den Adelsperson [2)], Steffnis, Saat derudi kan hendis dom dagen, Eptherad Briilluppit Er offuerstanden, huorfor Steffningerne derepther skal *dirigeris*. Och Eptherdi ieg med gudtz hiielp begiiffuer mig ydag herfra henad frede:, sammestedtz och pa *Crone:* mig nogle dage at opholde, Da skaldt du med nogle aff Riigens Raad ymidlertyd giiffue [3)] Steedernis gesandter, som nu heer … [fortsættes s. 211]

Oversættelse af Brev 156/6:
Eftersom jeg med den Allerhøjestes [Guds] nådige hjælp agter at gøre [holde] mine to døtres bryllup med Hannibal Sehested og Ebbe Ulfeldt den 6. førstkommende november, hvortil muligvis en god del af Rigets Råd kommer, da skal Niels Arenfeldts og den herremands sag, som har belejlet [krænket/forført] den adelsperson [dvs. Søren Ornings sag], stævnes, sådan at der deri kan afsiges dom dagen [efter], efter at brylluppet er overstået, hvorfor stævningerne derefter skal *dirigeres* [indrettes/rettes]. Og eftersom jeg med Guds hjælp begiver mig i dag herfra hen ad Frederiksborg, sammesteds og på Kronborg at opholde mig nogle dage, da skal du med nogle af Rigets Råd imidlertid [i mellemtiden] give Stædernes [hansestædernes] gesandter, som nu her … [fortsættes s. 211]

Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 155) fra s. 209:

Breve Fasc. 52. Rigsraaderne sendte derefter 13. Maj et Indlæg, hvori de erklærede, at Undersøgelserne havde udvist, at der var betalt mere og ikke mindre end de 10 Tdr. Guld til Kongens eget Kammer, og at alle Skatterne vare brugte dertil, indtil de vare blevne deputerede til at underholde Unionens Folk og Soldatesken. Derimod var det umuligt foreløbig at erstatte Kongen de andre af ham omtalte Udgifter; han maatte tage sin Løn i Undersaatternes Taknemmelighed og et evigt og udødeligt Navn. Af Rigsraadets Brev af 27. Novbr. 1642 synes det dog at fremgaa, at der ved denne Herredag er lovet Kongen nogle Tdr. Guld (Rigens Raads Breve Fasc. 52).
[1)] Christianes og Hedevigs Bryllupper fandt Sted efter Bestemmelsen paa denne Dag. 30. Maj udstedtes der Bryllupsindbydelser til Raadet og en Del Adelige (Sjæll. Tegn. XXVII, 323 ff. Hofman, Danske Adelsmænd I, 144 f.).
[2)] Søren Orning; se ovfr. S. 204.
[3)] Ordet er skrevet af Gange.

Side 211

Brev 156/6 (slutning, fortsat fra s. 210)
Til Christen Thomesen Sehested.
findis [1)], *Audiens*, och huad dy forrebringer, mig skriifftlig lade forsta, Huorpa Ieg mig, sa snardt ske kan, uyl *Resoluere*. Och Eptherdi der kan giiffuis arsag tiil allehande *discurs*, som angar ded, som dy forrebringer, nar *Audi:* Er *passerit*, Da skall den mig derhuos *notificeris*. Naar *Audi:* er offuerstanden, da ma dy *Admitt[e]ris* at See siig om, huor ded dennom lyster. Och kan Endten greffuen [2)] Eller En aff herremenden drage med dem pa Amager och der hiidtze nogle haarer. *Vale*. Rossenborg den 16 *Maij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissøn til hande.

Oversættelse af Brev 156/6 (slutning):
… findes, *audiens* [foretræde], og hvad de forebringer [fremfører], lade mig skriftlig forstå, hvorpå jeg mig, så snart ske kan, vil *resolvere* [træffe afgørelse]. Og eftersom der kan gives årsag til allehånde *discurs* [drøftelse] om det, som de forebringer, når *audiensen* er *passeret* [afholdt], da skal det mig derhos *notificeres* [meddeles]. Når audiensen er overstået, da må de *admitteres* [tillades] at se sig om, hvor det dem lyster. Og enten kan greven eller en af herremændene drage med dem på Amager og der hidse [jage med hunde] nogle harer. *Vale* [lat. "far vel"]. Rosenborg den 16. maj år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 157/6 * 17. Maj 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
De Rigsraader, som ikke bo i Nærheden af Kjøbenhavn, maa gjerne rejse, naar de ville. Bremerne maa være høfligere end hidtil mod Hertug Frederik. Oluf Parsberg maa ikke rejse, førend han har erklæret sig om Bjergværket i Throndhjem Len. — Geh. Ark.
Dyn skriiffuelse, *daterit* ygar, Er mig ydag tiil hande kommen, Och deraff *contenta* uel forstanden. Riigens Radtz forloff betreffende, sóm icke sa neer boer herhuos, Da ma dii forreiisse, nar dii uyl.

Naar man for aluor skal *tractere* med dii B[r]ehmer, Da ma inted glemmis, at dy Errindris, at dy Erre nogiit … [fortsættes s. 212]

Oversættelse af Brev 157/6:
Din skrivelse, *daterit* [dateret] i går, er kommet mig i dag til hånde, og deraf har jeg vel forstået *contenta* [indholdet]. Angående Rigets Råds forlov [tilladelse til at rejse]: de, som ikke bor så nær herved, de må rejse bort, når de vil. Når man for alvor skal *tractere* [forhandle] med Bremerne, da må det ikke glemmes, at de erindres [mindes] om, at de er noget … [fortsættes s. 212]

[1)] Jvfr. ovfr. S. 203 og de der anf. Breve i det Følgende.
[2)] Grev Valdemar Christian. Om Tiden for hans Tilbagekomst fra Rusland jvfr. Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, XL, hvoraf synes at fremgaa, at han maa have været i Danmark i Begyndelsen af April 1642.

Side 212

Brev 157/6 (slutning, fortsat fra s. 211)
Til Christen Thomesen Sehested.
høffeliger ymod derris herre, End dy hiidindtil uerrit haffuer, Tii ded ligger mig mehre macht pa myn Søns End pa Hyldesheims befriielsse for keysserens *garnison* [1)]. *Vale*. Frederigsborg den 17 *Maij Anno* 1642.
H: Oluff Passberg ma ingenstedtz drage, førend hand haffuer Erkleerit siig Om berriguerckit y trundhiems lehn, som hand haffuer Indtildis triickt siig for. Ded Er best, att alting gørris Nu klardt Om bøndernis arbeiid tiil gruberne [2)].
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 157/6 (slutning):
… høfligere imod deres herre [hertug Frederik], end de hidindtil har været, thi det ligger mig mere magt på [betyder mere for mig] med min søn end med Hildesheims befrielse for kejserens *garnison*. *Vale* [lat. "far vel"]. Frederiksborg den 17. maj år 1642.
Hr. Oluf Parsberg må ingensteds drage, førend han har erklæret sig om bjergværket i Trondhjem len, som han hidtil har trykket sig for [veget uden om]. Det er bedst, at alting gøres nu klart om bøndernes arbejde til gruberne.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 158/6 ✻ 19. Maj 1642

Til [Modtager — ikke angivet på denne side].
Om Eftersyn af Sejerværket paa Kronborg og om forskjellige andre Arbejder paa dette Slot. — Afskr. i Manuskriptsaml. paa Ledreborg, 4., 127.
… [brevteksten begynder s. 213; her står kun overskrift og regest. Modtageren fremgår formentlig af næste side.]

[1)] Jvfr. ovfr. S. 200.
[2)] 28. Maj 1642 fik Hannibal Sehested og Frederik Urne Breve om, at da Kongen havde besluttet, at Kobberværket Guds Gave ikke for Fremtiden skulde drives højere end til 600 Skpd. Garkobber, for

at Bønderne ikke skulde fordærves, saa skulde den Kontrakt, som var sluttet mellem Oluf Parsberg og Hr. Hans (Lavritsen) paa Tønset, kasseres; for Fremtiden skulde Værket drives ved Throndhjem Lens Bønder alene. Norske Rigsregistranter VIII, 206 ff. Om Kobberværket Guds Gave (Gottes Gabe) i Kvikne Præstegjæld se Brevene 1632—35 S. 402, og 1636—40 S. 114. Minerva 1793 II, 168. Kraft, Beskrivelse over Norge I, 590 ff. Norske Rigsregistr. VIII, 38. 133 f. 232. 245. 248 ff. Nielsen, Kjøbenhavns Diplomat. V, 244 (hvormed kan sammenholdes en Skrivelse til den kongelige Sekretær Otte Brockenhuus fra Christen Bentsen, Peter Grüner og Peder Nielsen om at erholde Værket i Forpagtning, dat. Kjøbenhavn 7. Novbr. 1641, Geh. Ark., Reg. 89, Kanslerbreve).

Side 213

Brev 158/6 (slutning, fortsat fra s. 212)
Til [Sejermageren på Kronborg — se note 1].
Myn segermager y køben: [1] med Christian klenssmid [2], boendis y Piile [3] strede, skal sendis hiid, at dy med *M:* Hans wldrich [4], Cassper fiincke och Chriistoffer Segermager heer y byen [5] beseer Segeruerckiit her pa slottit, Som *M:* hans stenbuck [6] haffuer giiordt, om ded saledis Er giiordt, som ded siig bør. Den lange forløiien briindmeister fraa hamborg skal tilholdis at skaffe Brøndmeiisteren heer [7] siin form igen, Som hand hannem landt haffuer til at støbe Bliie Rør med. *NB.* Saframdt hand siiger siig inted at haffue dem, da Erre dii forsatte Etstedtz, y huor ded och Er. Der skal forskyckis hiid til *M:* hans Snyddecker 120 tyldter Bleegings Plancker, *item* 110 tyldter fyrre deeler aff dem, som Er oplagt pa Rebberbanen. *M:* Hans Ohnemøller skal fortiinge Spiidtzerne pa dy thuende wyndeltrapper heer pa hussiit, som gaar op tiil mit gemack och op tiil Chanseliit. *Vale*. *Croneborg* den 19 *Maij Anno* 1642.
Christian.

Oversættelse af Brev 158/6 (slutning):
Min sejermager [urmager] i København med Christian klejnsmed, boende i Pilestræde, skal sendes herhid, så at de med m. [mester] Hans Ulrik, Casper Fincke og Christoffer sejermager her i byen beser [efterser] sejerværket [tårnuret] her på slottet, som m. Hans Steenbuch har gjort, [for at se] om det således er gjort, som det sig bør. Den lange, forløjede [upålidelige/løgnagtige] brøndmester fra Hamborg skal tilholdes [pålægges] at skaffe brøndmesteren her sin form [støbeform] igen, som han har lånt ham til at støbe blyrør med. *NB.* [nota bene, "læg mærke til"] Såfremt han siger, at han ikke har dem, da er de forsatte [anbragt] et andet sted, hvor det end er. Der skal forskikkes [sendes] herhid til m. Hans snedker 120 tylter [dusinvis, 12 stk.] blegningsplanker, *item* [ligeledes] 110 tylter fyrredeler [fyrrebrædder] af dem, som er oplagt på Rebbanen [reberbanen]. M. Hans Ohnemøller [skal] fortinne [belægge med tin] spidserne på de to vindeltrapper her på huset [slottet], som går op til mit gemak og op til Kancelliet. *Vale* [lat. "far vel"]. Kronborg den 19. maj år 1642.
Christian.

---

[1] Josias Schytte. Han nævnes 1645 og senere som boende i Pilestræde. Nielsen, Kjøbenhavns Diplomat. I, 757. II, 832. VI, 325. Jvfr. forrige Bind S. 6. 63. Danske Mag. V, 213.
[2] Sandsynligvis Christen Alchenbrecht (eller Albrecht), der ofte forekommer i Rentemestr. Regnskaber for disse Aar. Jvfr. Nielsen, anf. Skr. II, 804. III, 228 f. 329. VI, 320. En Christen Jensen Klejnsmed forekommer 1629 (III, 92), og en Christen Klejnsmed nævnes 1661 (I, 755). Men om det er tre eller to forskjellige Personer, kan ikke afgjøres.
[3] Afskr. har: Piibe.

[4] Hans Ulrik (eller som han ogsaa kaldes Hans) Svitzer, Mestersmed paa Bremerholm. Nielsen, anf. Skr. I, 754. II, 807. 830. III, 92. 307. 378. 500. Both, Kjøbenhavn S. 183.
[5] Hans Navn var vistnok Christoffer Kletti, se Rasbech, Frederiksborg Slots Beskriv. S. 212.
[6] Om Sejerværket paa Kronborg, der blev forfærdiget af Hans Steenbuch i Kjøbenhavn, se ovfr. S. 26.
[7] Brøndmesteren paa Kronborg hed Peter Hofmann (Bilag til Sundtoldregnsk. 1643). En Mand af samme Navn var 1608 Rothgieter [rødgyder] i Gjethuset ved Helsingør (Blom, Kristian IV's Artilleri S. 10 f.).

Side 214

Brev 159/6 * 20. Maj 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen ser af hans Skrivelse, at Hansestædernes Gesandter hidtil kun have gjort Forslag om Sundtolden og om Forholdene i Bergen; begge Forslag ville give Anledning til adskillig Forhandling. Imod Slutningen af Pintsen vil Kongen rejse til Holsten. Waldow er kommen fra Preussen. — Geh. Ark.
Aff dyn skriiffuelse haffuer Ieg forstanden, At Stedernis abgesanter Endnu inted uyder haffuer *proponerit* End om Lyndering pa tollen y sundiit [1], Och huad dii siig offuer Bergen borger haffuer at besuerge [2]. … [fortsættes s. 215]

Oversættelse af Brev 159/6:
Af din skrivelse har jeg forstået, at Stædernes [hansestædernes] afgesandter [udsendinge] endnu intet videre har *proponeret* [foreslået] end om lindring [nedsættelse] på tolden i Sundet, og hvad de sig over Bergens borgere har at besværge [klage over]. … [fortsættes s. 215]

[1] Lybek havde i den sidste Tid anstrængt sig meget for at opnaa Nedsættelse i Sundtolden. 11. Decbr. 1641 havde Afsendinge fra Staden søgt Kongen i Lejren ved Fulsbüttel i denne Anledning; i Februar 1642 havde der paany fundet Forhandlinger Sted i Glückstadt, og Kongen havde 10. Febr. givet den skriftlige Resolution, at naar de lybske Skippere ved Indsejlingen i Sundet i dette Foraar vilde stille Kaution for, at de ved Tilbagekomsten vilde betale Tolden paa den Maade, som Kongen vilde bestemme ved den kommende Herredag, saa skulde de have Lov til at passere uden at betale de nyere Toldforhøjelser. Da Kongen ikke strax gav sine Toldbetjente Ordrer i Henhold hertil, klagede Lybek derover til Kongen 21. Marts (Geh. Ark., Reg 90, Originalbreve fra Staden Lybek 1630—48). Men Dagen efter, 22. Marts, udsendte Kongen Ordre derom til Tolderne i Sundet (Sjæll. Tegn. XXVII, 285). Det var altsaa nu ved Herredagen og Rigsraadsmødet, at Sagen skulde afgjøres. Se Brevene Nr. 163 og 165.
[2] 1641 havde Magistraten i Bergen indstævnet Kontorets Forstandere for Kongen og Rigsraadet i Anledning af, at Kontoret formentlig drev uberettiget Kjøbmandsskab til Skade for Borgerskabet. De Kontorske mødte vel paa Herredagen i Bergen, men vilde ikke undergive sig Dom, da deres Principaler ikke havde befuldmægtiget dem til at optræde, hvorimod de ønskede Sagen afgjort ved Traktater. Kjendelsen, der afsagdes 5. Juli 1641, gik ud paa, at deres Principaler skulde møde paa første Herredag i Kjøbenhavn det følgende Aar med deres Privilegier. Dette skete ogsaa, og Sagen fik da det Udfald (30. Maj 1642), at Kongen ikke længer vilde være bunden ved Odense-Recessen af 1560, og at der blev … [fortsættes s. 215]

Side 215

Brev 159/6 (slutning, fortsat fra s. 214)
Til Christen Thomesen Sehested.
Huilckit beggeslags uyl giiffue allehande *Replicas*, som uyl *requirere* nogen tiid, Isønderlighed nar ded kommer dertiil, At man uyl uyde, huad man haffuer siig tiil dem at forsee, Naar behoff gørris. Huorpa dii dannemend mueligdt, liige som dy aff Ham: pa Skanderborrig [1], inted Erre *instruerit* [2], udi huilcke Ieg ymod Enden faar at begiiffue [3] henad landte holsten, Paded ieg, Endnu førend landtgerichtiit angaar [4], kan See, huorledis alting staar y glyckstadt, huorfor tyden uyl haffuis y achtt, Paded ieg icke faar skiild for ded, Ieg ingen Arsag Er y. *Vale*. *Crone:* den 20 *Maj Anno* 1642.
Christian.
Waldou Er ygar kommen hiid fraa Priissen. Ded skall Lyste mig, huad Enckedronningen uyl beginde med hannem [5].
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissøn tiil hande.

Oversættelse af Brev 159/6 (slutning):
Hvilket begge slags [begge disse sager] vil give allehånde *replicas* [genmæler/modsvar], som vil *requirere* [kræve] nogen tid, især når det kommer dertil, at man vil vide, hvad man har sig til dem at forse [forvente af dem], når behov gøres. Hvorpå de dannemænd [gode mænd] muligvis, ligesom de fra Ham[borg] på Skanderborg, ikke er *instruerit* [instruerede/bemyndigede]. — Imod enden [af pinsen] får jeg at begive [mig] hen ad landet Holsten, for at jeg, endnu førend landgerichtet [landdagen/landsretten] angår [begynder], kan se, hvorledes alting står i Glückstadt, hvorfor tiden vil haves i agt [må passes nøje], for at jeg ikke får skyld for det, [som] jeg ingen årsag er i [ikke er skyld i]. *Vale* [lat. "far vel"]. Kronborg den 20. maj år 1642.
Christian.
Waldow er i går kommet herhid fra Preussen. Det skal lyste [glæde] mig [at se], hvad enkedronningen vil begynde med ham.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 159) fra s. 214:
fastsat nærmere Bestemmelser om de Kontorskes Handel. De maatte fremdeles handle med Indbyggerne i Nordlandene, men derimod ikke med Beboerne af Bergens Stift, og med Fremmede ikke før efter 14 Dages Forløb. Med Hensyn til Byens Paalæg og Kontributioner skulde de ikke molesteres af Borgerskabet. Nicolaysen, Norske Mag. III, 85 ff.
[1] Kongen sigter til Forhandlingerne i Februar 1634 paa Skanderborg med hamborgske Afsendinge. Slange S. 791 f.
[2] Pintsen faldt 1642 paa d. 29. Maj.
[3] Her mangler Ordet: mig.
[4] Den slesvigholstenske Landret begyndte i Rendsborg 6. Juni. Lackmann, Einl. z. Schlesw.-Holstein. Hist. VII, 294.
[5] Bernhard v. Waldow havde været Hofmarskalk hos Kurfyrst Georg Vilhelm af Brandenborg; efter dennes Død traadte han i Tjeneste hos Enkedronning Maria Eleonora som Marskalk og blev af hende anbefalet til Christian IV, der gav ham Titel af Raad. I Kongens Ærinde var han i Foraaret 1642 i Preussen for at repræsentere ham ved Kurfyrst Georg Vilhelms Ligbegængelse; men ved sin Tilbagekomst faldt han, der ved … [fortsættes s. 216]

Side 216

Brev 160/6 ✻ 21. Maj 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen er utilbøjelig til at gaa ind paa de hanseatiske Gesandters Fordringer saavel angaaende Kontoret i Bergen som angaaende Nedsættelse af Sundtolden. — Geh. Ark.
Aff dyn skriiffuelse, mig ydag tylig tilhande kommen, Erfharer ieg, huoruydt y Erre kommen med den *Conthorische* sag y bergen, Huorpa ieg inted kan suare, aldenstund Ieg aldrig haffuer *Confirmerit* samme *Conthors* Priuilegia, Mens altiid holdt ded derfor, at ded uar Riigerne Nytteliiger, at handelen stod derris Induaner saa frii for som *Conthorit*. At unde Stedere(!) større friihed for toll End hollenderne, ded er hel betenckeligdt Och til inter(!) tienliigdt uden at skiille mig ued dy fornemste middel, ieg haffuer at holde mig aff. At foruendte den *Assistens* Aff Stederne, som kunde *Resistere* hollenderne, Naar dy haffuer derris Religion y acht som bestaar y *trafichen*, och uyl med macht gaa ygennom Strømmen, ded er inted *presummerlig*. Att tencke pa nogen *Recompans* aff Riigit for den forlust, ieg deroffuer kunde hafue, indtil Stederne kommer y derris forrige stand igen, ded Er forgeffuis, Aldenstund Riigens Raadtz Erkleering pa myn syste *proposition* ded anderlediis forklarer [1]. Huorfor ded er ded siickerste for os paa begge siider, at alting *in illo statu*, som ded nu offuer 40 Aar, gud uerre loffuit, Roeliigen werrit haffuer, forbliiffuer, Och att dy *cum pasientia* Eruarther tyden, … [fortsættes s. 217]

Oversættelse af Brev 160/6:
Af din skrivelse, som i dag tidligt er kommet mig til hånde, erfarer jeg, hvorvidt I er kommet med den *kontorske* [hansekontorets] sag i Bergen. Herpå kan jeg intet svare, eftersom jeg aldrig har *confirmeret* [stadfæstet] samme *kontors privilegia* [privilegier], men altid holdt det derfor [ment], at det var Rigerne nyttigere, at handelen stod deres indvånere [indbyggere] lige så fri [åben] for som kontoret. At unde Stæderne(!) større frihed for told end hollænderne, det er højst betænkeligt og til inter(!) [lat. "til intet" — *inter* sic, sandsynligvis for *nihil/intet*] tjenligt, uden [andet end] at skille mig ved de fornemste midler, jeg har at holde mig af [oppebære]. At forvente den *assistance* [bistand] af Stæderne, som kunne *resistere* [modstå] hollænderne, når de har deres religion i agt, som består i *trafiken* [handelen/handelstrafikken], og vil med magt gå gennem Strømmen [Øresund], det er ikke *præsumérligt* [ikke at formode]. At tænke på nogen *rekompens* [erstatning] af Riget for det tab, jeg derover kunne have, indtil Stæderne kommer i deres forrige stand igen, det er forgæves, eftersom Rigets Råds erklæring på min sidste *proposition* [fremlæggelse] forklarer det anderledes. Hvorfor det er det sikreste for os på begge sider, at alting *in illo statu* [i den tilstand], som det nu i over 40 år, Gud være lovet, roligt har været, forbliver, og at de *cum patientia* [med tålmodighed] afventer [*Eruarther* = "erwarter"] tiden, … [fortsættes s. 217]

Fortsættelse af fodnote 5 (til Brev 159) fra s. 215:
sin bydende Optræden havde skaffet sig mange Fjender, i Unaade hos Maria Eleonora. Urkund. u. Actenst. z. Gesch. d. Kurf. Friedrich Wilhelm v. Brandenburg I, 458. 576 f. 580. 585. Enkekurfyrstinde Elisabeth Charlotte til Christ. IV, Königsberg 18. Maj 1642 (Geh. Ark., Brandenborg Nr. 32). Jvfr. ovfr. S. 196 og Kongens Brev af 14. Juni 1644.
[1] Jvfr. ovfr. S. 210.

Side 217

Brev 160/6 (slutning, fortsat fra s. 216)
Til Christen Thomesen Sehested.

Naar der skeer forandring med mig. *Vale*. Frederigsborg den 21 *Maj Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 160/6 (slutning):
… når der sker forandring med mig [dvs. når min situation ændrer sig / efter min død]. *Vale* [lat. "far vel"]. Frederiksborg den 21. maj år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 161/6 * 21. Maj 1642

Til Korfits Ulfeldt.
Kongen giver Ordre om Anbringelsen af sin Dronnings, sine Brødres og sine Børns Lig i den Begravelse, som han har ladet indrette i Roskilde Domkirke. Hans Broder Hertug Ulriks Lig skal hentes fra Meklenborg. — Geh. Ark.
Epthersom Ieg gerne Saa, at myn gemahl saligs med myne Brødriis och Børns liig kunde y Sommer komme y den begraffuelse, som ieg haffuer ladiit gørre dertiil y Rosskiild domkiircke [1)], Da skaldtu uerre derom med al fliid, at sliigdt *me Absente* settiis y werck. Om myn Broders, H: wldrigs salige liig Er H: Adolff frederich aff Meckelenborg tilskreffuen [2)], at hand ded uille lade følge, naar derepther kommer bud, aldenstund hand Rader for ded stiifft Biitzou. Huorfor der skal sendis En hen ad warneminde med En Piinasse, som kan føre liggit henad køben: Myn gemahl saliigs liig skal Settis myt y graffuen uel op tiil weggen, Saatt dy trende Øngste Børn [3)], ieg haffuer hafft med hinder, kan faa rom ued fødderne. … [fortsættes s. 218]
Oversættelse af Brev 161/6:
Eftersom jeg gerne så, at min salige gemalindes [afdøde hustrus] lig med mine brødres og børns lig kunne i sommer komme i den begravelse [gravsted], som jeg har ladet gøre dertil i Roskilde Domkirke, da skal du være derom med al flid [omhu], at sådant *me absente* [i mit fravær] sættes i værk. Om min brors, hr. Ulriks, salige lig er hr. Adolf Frederik af Mecklenburg tilskrevet, at han det ville lade følge [udlevere], når der efter det kommer bud, eftersom han råder for det stift Bützow. Hvorfor der skal sendes en [nogen] hen ad Warnemünde med en pinasse [mindre sejlskib], som kan føre liget hen ad København. Min salige gemalindes lig skal sættes midt i graven vel op til væggen, sådan at de tre yngste børn, jeg har haft med hende, kan få rum [plads] ved fødderne. … [fortsættes s. 218]

[1)] Jvfr. om Arbejderne paa Kapellet Friis, Kong Christian IV's Gravkapel S. 4 ff.
[2)] Det følgende Brev, Nr. 162, viser, at Skrivelsen dog endnu ikke var afgaaet.
[3)] Kongen mener vel de tre som Børn afdøde, Frederik (født og død 1599), Sophie (født og død 1605) og Elisabeth (født 1606, død 1608). Disse vare dog ikke de yngste i Alder.

Side 218

Brev 161/6 (slutning, fortsat fra s. 217)
Til Korfits Ulfeldt.
Myne thuende Brødre med myn Søn, H: wldrich saliig, skall Staa Paa den hoiiere siide y graffuen, fraa myn gemahls kyste at Regne, Naar ansiichtiit wendis ymod Altariit. Greff frederich [1)], frøcken

Anne katriine, frøcken Mariia katriine [2], alle Saliige y gud, skall staa thuerdt offuer derfra pa den anden siide y Samme graff. Frederigsborrig den 21 *Maj Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Stadtholderen H: *Corfidtz* wlfeldt tiil hande.

Oversættelse af Brev 161/6 (slutning):
Mine to brødre med min søn, hr. Ulrik salig, skal stå på den højre side i graven, at regne fra min gemalindes kiste, når ansigtet vendes imod alteret. Grev Frederik, frøken Anne Katrine, frøken Marie Katrine, alle salige i Gud [afdøde], skal stå tværs over derfra på den anden side i samme grav. Frederiksborg den 21. maj år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Statholderen hr. Corfits Ulfeldt til hånde.

Brev 162/6 * 26. Maj 1642

Til Frederik Günther.
Han skal opsætte en Skrivelse til Hertug Adolf Frederik af Meklenborg angaaende Transporten af Kongens Broder Hertug Ulriks Lig fra Bützow til Roskilde. — Geh. Ark.
Eiin Skreiiben an H: Adalff friiderich von Meckelenburg:
Weiil ich Endtslossen Meiines Brudern, H: wldrich Seliigen Leiiche von Biidtzou nach Rotskii[l]dt zu *transportiren*, Als ist an im mein freundt, vetter vndt vatherliches gesinnen, Er wolle sich solches nit allein Niit zu wiideren sein lassen, Sondern auch dii hiilfflige hand Meiinem darzu abgeordneten bythen, das dii Leiiche dy warnau hinunther an mein darzu *deputirtes* Skyff kan gebracht werden [3]. Rossenburg den 26 *Maij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Friiderich gunther zu handen.

Oversættelse af Brev 162/6:
[Overskrift, tysk:] En skrivelse til hr. Adolf Frederik af Mecklenburg:
[Tysk original, oversat:] Eftersom jeg [er] besluttet på at *transportere* min broders, hr. Ulrik saligs, lig fra Bützow til Roskilde, så er til ham [rettet] mit venlige, fætterlige og faderlige ønske, at han ikke alene ikke vil modsætte sig [*wiideren* = *widern*] sådant, men også byde [tilbyde] min dertil forordnede [udsending] den hjælpende hånd, så at liget kan bringes Warnow [floden] ned til mit dertil *deputerede* [udpegede] skib. Rosenborg den 26. maj år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Frederik Günther til hånde.

---

[1] Frederik Christian, Kongens Søn med Kirstine Munk, † 1627.
[2] Døtre med Kirstine Munk, † henholdsvis 1633 og 1628.
[3] Frederik II's Søn Hertug Ulrik døde 1624 som Biskop af Schwerin, og hans Lig henstod da lige til 1642 i Bützow.

Side 219

Brev 163/6 * 26. Maj 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Da Gesandterne fra Lybek og Bremen ikke have nogen Fuldmagt fra deres Principaler til at gaa ind paa noget om Sundtolden, skal der ikke gjøres dem nogen Indrømmelse. — Geh. Ark.
Epthersom Ieg igaar Riigens Raadtz, som tilstede uar, derris Erinde huos [1] mig derhen at haffue uerrit *Diirigerit* [2], At ieg dy Lybske och Brehmske uylle benade, at dy lyge ued hollender motte nyde tollen y Sundit, indtil tyden uar forby, som y siiste forhandling y glyckstadt beuylgit bleff, Sa er derpa denne myn Erklering, At, saframdt derris gesandter, som her tilstede findis, Saledis siig haffde Erkleerit, som man uel formodiit haffde, Da haffde derris begehring bylligdt funden Staadt, Mens nu dy aldt tilforn, bade y legerit sauel som y glyckstadt [3], haffuer aff mig fornommen, huorpa sagen stod, Och dy dessen uacht nu heer *comparerer* med ingen fuldmacht fra derris *principaler* y den sag, Da seer ieg inted andit, End att samme legation allene Er ansiiet derhen at gehye [4] mig nogiit aff ued Riigens Raadtz *intercession* [5]. *Vale*. Aff Rossen: Den 26 *Maj Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissøn til hande.

Oversættelse af Brev 163/6:
Eftersom jeg i går af Rigets Råd, som var til stede, deres ærinde hos mig, [erfarede at rådet var blevet] *dirigeret* [ledt/foranlediget] derhen, at jeg ville benåde de Lübske og Bremske [med], at de lige ved [på samme vilkår som] hollænderne måtte nyde tolden i Sundet, indtil tiden var forbi, som blev bevilget i den sidste forhandling i Glückstadt — så er derpå denne min erklæring: at såfremt deres gesandter, som her findes til stede, således havde erklæret sig, som man vel havde formodet, da havde deres begæring billigt [med rette] fundet sted [medhold]; men nu da de allerede tilforn [tidligere], både i lejren såvel som i Glückstadt, har fornemmet af mig, hvorpå sagen stod, og de desuagtet [til trods derfor] nu her *komparerer* [møder frem] med ingen fuldmagt fra deres *principaler* [opdragsgivere] i den sag, da ser jeg intet andet, end at samme legation [gesandtskab] alene er anset [beregnet] derhen at narre [*gehye* — se note] mig noget fra ved Rigets Råds *intercession* [forbøn/mellemkomst]. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Rosenborg den 26. maj år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 164/6 * 28. Maj 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Ejler Ulfeldt skal kaldes tilbage fra sin Stilling som Resident i Madrid, og det skal overdrages Henrik Villumsen Rosenvinge at varetage Forretningerne der. — Geh. Ark.
… [brevteksten begynder s. 220; her står kun overskrift og regest.]

---

[1] Orig. har: huor.
[2] Her mangler: har forstaaet eller lign.
[3] Se ovfr. S. 214.
[4] Vistnok i Betydning: at narre, jvfr. ovfr. S. 132.
[5] Jvfr. dog Brevet Nr. 165.

Side 220
Brev 164/6 (slutning, fortsat fra s. 219)

Til Christen Thomesen Sehested.
Ded uyl haffuis y acht, at den wlfeldt, som Er y Spannien, med ded første Opkyndigis hans bestiilling, Och at den wylmsøn befahliis En tyd lang at forrette der y landit, huad som der forrefalde kan. Breffuen tiil wlfeldt skall sendis tredobbeldt fram, paded hand kan haffue dem wiis [1]. *Vale*. Aff Rossenborg den 28 *Maj Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 164/6 (slutning):
Det vil haves i agt [må sørges for], at den Ulfeldt, som er i Spanien, med det første opkyndiges [opsiges/underrettes om ophør af] hans bestilling [hverv], og at den Villumsen [Henrik Villumsen Rosenvinge] befales en tid lang at forrette [varetage] der i landet, hvad som der kan forefalde. Brevene til Ulfeldt skal sendes tredobbelt frem [i tre eksemplarer], for at han kan have dem vis [sikkert]. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Rosenborg den 28. maj år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 165/6 * 8. Juni 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen vil ikke modtage Indblanding af de lybske og bremiske Gesandter i hans Strid med Hamborg. Han spotter over Generalstaternes Forsøg paa at mægle mellem Kongen af England og hans Parlament. Det glæder ham, at Kongen af Spanien ønsker hans Mægling mellem sig og Generalstaterne, og han udtrykker sin Tilfredshed med, at de danske Saltskibe i Spanien ere blevne vel behandlede. — Geh. Ark.
Wdaff dyn skriiffuelse, ued Posten framskiickit, haffuer Ieg forstanden, huad der er *passerit*, der dii lybske och Bremske derris *Expedition*, Siiden ieg fra køben: uar forreiist [2]. At dii samme dannemend *Imaginerer* siig at uille *tractere* mig och dii hamborger ymellom, Der dy dog uel wed, huorledis *tractaterne* pa Skanderborg affløb, … [fortsættes s. 221]

Oversættelse af Brev 165/6:
Ud af din skrivelse, fremskikket [sendt] med posten, har jeg forstået, hvad der er *passeret* [sket] med de lybske og bremskes *ekspedition* [ærinde/afsendelse], siden jeg var forrejst fra København. At de samme dannemænd [gode mænd] *imaginerer* [forestiller] sig at ville *tractere* [mægle/forhandle] mellem mig og de Hamborgere, [mens] de dog vel ved, hvorledes *traktaterne* [forhandlingerne] på Skanderborg løb af [endte], … [fortsættes s. 221]

---

[1] Brevene herom udstedtes samme Dag, 28. Maj. Fridericia, anf. Skr. II, 267.
[2] Trods sine tidligere Udtalelser (se ovfr. S. 219) befalede Kongen dog ved Skrivelse af Kjøbenhavn 3. Juni til Tolderne i Sundet, at Lybekkerne og Bremerne for Fremtiden skulde betale Told som 1637, altsaa som før de senere Toldforhøjelser. Men allerede 23. Juni udgik en ny Skrivelse til Tolderne om, at Bremerne skulde betale den forhøjede Told som tilforn (Sun toldregnsk.).

Side 221

Brev 165/6 (slutning, fortsat fra s. 220)
Til Christen Thomesen Sehested.
item med huad for En maaner dy gerne haffde driillit mig Nu stackiit siiden tiil fulsbyttell, Ded gaar dem Inted Aan. Derris dondt kommer mig for liigesom Stathernis *Ambassade*, som gaar henad Engeland der att *Reconsiliere* konningen och Parlamentiit, Der dy dog staar *in maximo periculo* med Prindtzen aff Vraniens *supereminens*, hand søger. Ieg habiis, at *Tempus* skall slette altiing. Naar den Er forby, da haffuer Ieg inted mehre att siige derudi. At konningen aff Hiispannien gerne Seer myn *Interposition* ymellom Siig och Staterne, ded Er mig keerdt at fornemme. Gud giiffue, at den uylle bedre na tiil pa ded sted End den, som Ieg y en Rom tyd haffuer hafft for y tyssland. Att dy 4 skiib, som haffuer laad y Hiispanien Hanibal Seestedtz Saaldt, Sa uel Erre *expedierit* [1], Och dii danske Sammestedtz Erre uel ansiiet, ded hørrer Ieg gerne. Gud giiffue, at ded ma ware lenge. Miig sinnis, at ded gaar pa En manehr tiil Rundt omkring os. Gud giiffue, at uy motte Erkende, at wy liider well. *Vale*. Aff Rennsborg hus den 8 *Iunij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 165/6 (slutning):
item [ligeledes] med hvad for en manér [måde] de gerne havde drillet [narret] mig nu stakket [kort] siden til Fuhlsbüttel — det går dem intet an. Deres dont [adfærd/gøren] kommer mig for [forekommer mig] ligesom Staternes [Generalstaternes/Hollands] *ambassade*, som går hen ad England der at *rekonciliere* [forlige/forsone] kongen og Parlamentet, [mens] de dog selv står *in maximo periculo* [i den største fare] med prinsen af Oraniens *supereminens* [overmagt/fremtrædende stilling], [som] han søger [tilstræber]. Jeg håber, at *tempus* [tiden] skal slette [udjævne] alting. Når den [ambassaden] er forbi, da har jeg intet mere at sige deri. At kongen af Spanien gerne ser min *interposition* [mellemkomst/mægling] mellem sig og Staterne [Holland], det er mig kært at fornemme. Gud give, at den ville bedre nå [have bedre held] på det sted end den, som jeg i en rum tid har haft for [været beskæftiget med] i Tyskland. At de fire skibe, som har ladet [lastet] i Spanien, Hannibal Sehested tilhørende [*Saaldt* — usikkert], så vel er *expedierit* [ekspederede/afklarede], og de danske sammesteds er vel anset [behandlede], det hører jeg gerne. Gud give, at det må vare længe. Mig synes, at det går på en måde til rundt omkring os. Gud give, at vi måtte erkende, at vi lider [har det] vel. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Rendsborg hus den 8. juni år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 166/6 * 13. Juni 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
d'Avaux har tilsendt Kongen en lang Skrivelse, hvori han kaster Skylden for, at Fredsforhandlingen trækkes ud, over paa de Kejserlige og Spanien. Auerspergs Forsøg paa Separatunderhandlinger med Salvius have ikke ført til noget. Kejseren vil vel blive noget tilbøjeligere til Fred, naar Torstenson har Held med sig. Kongen har faaet Oplysning om Pfuels Hvervninger i Hamborg. — Geh. Ark.
… [brevteksten begynder s. 222; her står kun overskrift og regest.]

[1] Se ovfr. S. 189.

.
Side 222

Brev 166/6 (fortsat fra s. 221)
Til Christen Thomesen Sehested.
M: dauaus haffuer ued *M: Syndtromein* skreffuit mig En lang *discurs* til [1], huorudi hand *excuserer* hans herre, at hand inted Er arsag y den lange ophold, der gørris y friidtz *tractationen*, Aff huilcken skriiffuelse ieg haffuer sendt greffuen aff Auuersberg *Copiam*. Huad hand nu derpa uyl suare, ded giiffuer tiiden. Auuersberg uar stackiit for denne *Iuridica* [2] *D:* Langerman [3] om borde, at hand skulle fornemme aff *Saluio*, Om hand Icke *A part* wylle lade siig Ind y *tractater* med keysseren. Da suarede *Saluius* hannem, At saframdt hand uylle handle Erliigen med hannem och uysse, hand syn *plenipotens*, hand derpaa haffuer, Da uylle hand uel handle *A part* med hannem, Mens derpa kam ingen Suar fra greffuen [4]. Ded Er y allting at See, att keysseren ingen liist haffuer til f[r]iid. *M: dauaus* alligerer *inter alia* ded, At dentyd myn skriiffuelse kam keysseren tiilhande, huorudi tyden tiil friidtz *tractationen* bleff ansatt, Daa uar alle dy keysserlige *Ministrj* saa glade, som dy kunde bliiffue, Mens ded første kon: aff Hiispanniens *Resident* Erfohr ded, da magede hand ded Saa, Att ded bleff heel stylle y den saag, saat ingen talede Om friid att Styffte. Dii skal uel *A parte Imperatoris* bliiffue nogiit smydiger, Om tostessøn faar Nogen fremgang udi dy kuarter, hand Nu y Er [5]. Den Phulske werbing y hamborg Er numehr forsuunden. Ieg haffuer faat *Aftenticas copias* aff derris *accort*, dy deroffuer haffuer giiordt med keysseren, … [fortsættes s. 223]

Oversættelse af Brev 166/6 (fortsat):
M. [monsieur] d'Avaux har ved *m.* Sinzendorf [*Syndtromein* — usikker læsning] skrevet mig en lang *discurs* [redegørelse] til, hvori han *excuserer* [undskylder] sin herre [den franske konge/kejseren?], at han ikke er årsag i den lange forhaling [ophold], der gøres i *fredsforhandlingen*, af hvilken skrivelse jeg har sendt greven af Auersperg en *copia* [kopi]. Hvad han nu derpå vil svare, det giver tiden. Auersberg var for kort tid siden [i færd med at få] denne *juridicus* [retslærde] dr. Langermann om bord [dvs. at vinde ham], at han skulle fornemme af *Salvius*, om han ikke *à part* [særskilt/separat] ville lade sig ind i *traktater* [forhandlinger] med kejseren. Da svarede *Salvius* ham, at såfremt han ville handle ærligt med ham og vise ham sin *plenipotens* [fuldmagt], som han derpå har, da ville han vel forhandle *à part* med ham; men derpå kom intet svar fra greven. Det er i alting at se, at kejseren ingen lyst har til fred. *M.* d'Avaux *allegerer* [anfører] *inter alia* [blandt andet] det, at dengang min skrivelse kom kejseren til hånde, hvori tiden til *fredsforhandlingen* blev ansat [fastsat], da var alle de kejserlige *ministri* [ministre] så glade, som de kunne blive; men det første [så snart] kongen af Spaniens *resident* [gesandt] erfarede det, da magede [indrettede] han det så, at det blev helt stille i den sag, sådan at ingen talte om at stifte fred. De skal vel *a parte Imperatoris* [fra kejserens side] blive noget smidigere, om Torstenson får nogen fremgang udi de kvarter [egne], han nu er i. Den Pfuelske werbing [hvervning af soldater] i Hamborg er nu forsvundet [ophørt]. Jeg har fået *authenticas copias* [autentiske/bekræftede kopier] af deres *akkord* [aftale], de derover har gjort med kejseren, … [fortsættes s. 223]

---

[1] d'Avaux's Skrivelse af 30. Maj er trykt hos Londorp, Acta publica V, 775—78.
[2] Talen er om den slesvigholstenske Landret, se ovfr. S. 215.
[3] Dr. jur. Lorens Langermann fra Hamborg, kongelig Raad, † 1658, 63 Aar gammel. Moller, Cimbria lit. I, 330. Om hans diplomatiske Virksomhed jvfr. Slange og Fridericia. Se ogsaa Brevene af 10. Maj 1643 og 23. April 1644.

[4] Om de kejserlige Forsøg paa at aabne Separatunderhandlinger med Salvius paa Grundlag af Afstaaelsen af visse Dele af Pommern se Fridericia, anf. Skr. II, 300.
[5] Det lykkedes paa denne Tid Torstenson at bemægtige sig Lausitz og Hovedpladserne i Schlesien.

Side 223

Brev 166/6 (slutning, fortsat fra s. 222)
Til Christen Thomesen Sehested.
Som gaar derhen, at dy med dy hamborgers hiielp uylle hafft Indkuartering y dy nest omliggende kuarter, Som dennom dog Indted haffde kund gerade, Om dy ded skøndt haffde begindt [1]. *Vale*. Aff Rensborger hus den 13 *Iunij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 166/6 (slutning):
… som går derhen [ud på], at de med de Hamborgeres hjælp ville have haft indkvartering i de nærmest omliggende kvarterer [egne] — hvilket dog intet havde kunnet lykkes [*gerade*] for dem, om de det end havde begyndt. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Rendsborg hus den 13. juni år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 167/6 ✻ Før 16. Juni 1642 [2]

Til Ditlev Reventlov.
Kongens Bemærkning paa et Udkast (med Kancellisekretær Philip Julius Bornemanns Haand) til en Resolution om, hvad Hertug Frederik skal nyde, nu da han er indtraadt i Mandsalderen og agter at gifte sig, og hvad han skal have som Arv efter Faderen. — Geh. Ark., Bremen Nr. 34.
Wir Christian der Vierdte etc. Thuen kundt hiemitt gegen menniglich, nachdem der Hochwurdiger, Hochgeborner Furst, vnser Freundtlicher, Hertzlieber Sohn, Her Friederich etc., Erwolter vndt *Postulirter* zue Ertz vndt Bischoffen etc. (titul.) nunmehr durch Gottes gnade vndt beystandt sein männliches … [fortsættes s. 224]

Oversættelse af Brev 167/6:
[Tysk original, oversat:] Vi Christian den Fjerde osv. gør hermed vitterligt over for enhver, at eftersom den højærværdige, højbårne fyrste, vor venlige, hjertekære søn, hr. Frederik osv., udvalgt og *postuleret* [nomineret/valgt] til ærkebiskop og biskop osv. (titulatur), nu ved Guds nåde og bistand [har nået] sin mandlige … [fortsættes s. 224]

---

[1] Den tidligere svenske Generalmajor Conrad Bertram Pfuel, hans Broder Adam Pfuel og Ulrik Pentz foretoge Hvervninger i Nedersachsen til Fordel for Kejseren, men lede stor Mangel paa Penge, og de af dem samlede Tropper bleve senere adsplittede af de Svenske. Med Urette antog man, at Christian IV stod bagved. Fridericia, anf. Skr. II, 307 og de der anf. Skr.
[2] Brevet, med hvilket maa sammenholdes Nrr. 143 og 152, maa i Tid ligge forud for Christian IV's endelige Resolution og Arvedeling, dat. Rendsborg 16. Juni 1642 (Orig. paa Pergament med Kongens Segl, Geh. Ark., Kgl. Testamenter og Dispositioner Nr. 2).

Side 224 fortsætter Brev 167. Denne side har en usædvanlig layout: hovedteksten løber i venstre spalte, og der er to marginalnoter i højre spalte (kongens egne tilføjelser). Jeg gengiver hovedteksten fortløbende og markerer marginalnoterne tydeligt på deres plads.

Side 224

Brev 167/6 (fortsat fra s. 223)
Til Ditlev Reventlov.
alter erreichet, auch sonsten iederzeitt vnss ein gehorsahmer Sohn gewhesen, das wir also auss bestendiger *väterlichen gegenliebe* vndt *affection* hochged: *S: L:* zue besserem Ihrem kumfftigem vnterhalt vndt furstl: *Stats* ausskommen nicht allein vnser antheill in den Iungsteröffneten Pinnenbergischen Ämbtern, wie wirss sambt allen *pertinentien* vndt zubehörungh, auch hoch vndt gerechtigkeitt erlangt vndt nun eine zeitthero besessen, guettwilligh wiederumb erblich *cediret*, auffgethragen vndt vberlassen, besonderen auch zugeleich vnser Ambt Schwabestett mitt allen dessen Iährlichen *intraden*, gefällen vndt nutzungen zeitt *S: L:* lebenss bestendig eingeraumbdt, vndt sollen Ihro noch daruber die zwolfftausent Rthler, so Ihro auss vnserm Reich Iährlich gebuhren, einen wegk wie den anderen iederzeit, so lange der liebe Gott *S: L:* beym leben fristen wirdt, richtigh erleghet, gelieffert vndt aussgezahlet werden.
[Marginalnote 1, ud for ovenstående, kongens tilføjelse:] **Dass Reiich hatt darmit nichtes zu thun, sondern das geldt mus aus der kammer gegeben werden, biis das das ambdt Segeberg sein wiirdt.**
Da auch vorhochgedachte *S: L:* durch des allerhögsten schickungh vndt ferneren *direction*, auch auff vnsern väterlichen gnädigen anrath, zue *conservation* vnserer Konigl: *Familie* vndt Stammes heutt oder morgen in den Standt der Heylligen ehe tretten vndt also eines Leibgedinghs fur dero Hertzliebsten benothiget, soll Ihro darzue vnser Ambt* Hanrouw ietz alssdan vndt dan alss ietzt *deputiret* vndt verordnet seyn vndt bleiben, nichts de weiniger, wan deroselben geliebter herr Bruder, der Er- … [fortsættes s. 225]
[Marginalnote 2, ud for "Ambt" ovenfor:]* *** Pynnenberg.**

Oversættelse af Brev 167/6 (fortsat):
[Tysk original, oversat:] … [mandige] alder [er nået], og os desuden til enhver tid har været en lydig søn, [så har] vi altså af bestandig *faderlig genkærlighed* og *affection* [hengivenhed] til højbemeldte Hans Kærlighed [*S: L: = Seine Liebden*], til hans bedre fremtidige underhold og fyrstelige *stats* [standsmæssige] udkomme, ikke alene [overladt] vor andel i de nyligt åbnede [ledigblevne] Pinnenbergske amter, således som vi har det med alle *pertinentier* [tilliggender] og tilbehør, tillige med høj- og rettighed [højheds- og rettigheder], erhvervet og nu en tid lang besiddet, godvilligt atter arveligt *cederet* [afstået], overdraget og overladt, men også tillige vor amt Schwabstedt med alle dets årlige *intrader* [indtægter], oppebørsler og nydelser [afkast] indrømmet Hans Kærlighed bestandigt på hans livstid; og der skal fremdeles derudover de tolv tusind rigsdaler, som årligt tilkommer ham af vort Rige, til enhver tid, den ene vej som den anden, så længe den kære Gud frister [forlænger] Hans Kærligheds liv, rigtigt erlægges, leveres og udbetales.
[Marginalnote 1:] Riget har dermed intet at gøre [skal ikke belastes], men pengene må gives af kammeret [kongens kasse], indtil amtet Segeberg bliver hans.
Da også fornævnte Hans Kærlighed ved den Allerhøjestes tilskikkelse og videre *direction* [styrelse], også efter vort faderlige, nådige råd, til *konservation* [bevarelse] af vor kongelige *familie* og stamme, i dag eller i morgen skal træde i den hellige ægtestand og således behøver en livgeding [enkeforsørgelse/underhold] for sin hjertekæreste [tilkommende], så skal dertil vor amt* Hanerau

nu og da [fra nu af] være og forblive *deputeret* [afsat] og forordnet, ikke desto mindre, når samme[s] elskede hr. broder, ær- … [fortsættes s. 225]
[Marginalnote 2, til "amt":] * Pinneberg.

Side 225

Brev 167/6 (slutning, fortsat fra s. 224)
Til Ditlev Reventlov.
wöhlter Printz zue Dennemarck, Norwegen etc., etwan annoch in wehrendem ehestande von dem Allmächtigen mitt leibes Erben mögte geseghenet werden, soll *S:* des Hern Ertzbischoffen *L:* vnser Ambt Segebergh nebenst obangeregtem Hanrou mitt allen deren Stätten, dorfferen vndt zubehorungh zue Ihrem antheyll an diesen furstenthumben ferner erblich haben vndt behalten, Im wiedrigen aber, da hochgedacht: des Printzen *L:* vnbeerbet bleiben vndt also, welches der grundtguetige Gott noch lange verhuetten wolle, mitt todt abgehen solte, was Ihro alssdan Gott vndt das gluck gonnen wirdt, zugewartten haben. Wir haben aber dieses alles auss getrewer vaterlicher vorsorghe vndt gemüthe, wie obstehet, gleichsamb *inter filios* vorher *disponiren* vndt verordnen wollen, versehen vnss auch gewisslich, *S: L:* werde mitt allem Sohnlichem danck solches *acceptiren* vndt sich mitt obigem vergnugen lassen, massen wir Ihro dan im vbrigen vndt damitt Gottes benedeyungh wunschen sonder alle gefehrde. Vhrkuntlich etc.
[Marginalnote, kongens tilføjelse:] **NB. dii stadt Lytckenborg mitt graff Pendtzen gudt [1].**

Oversættelse af Brev 167/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] … [ær]valgte prins til Danmark, Norge osv., muligvis endnu i bestående ægtestand af den Almægtige måtte blive velsignet med legemlige [egne] arvinger, så skal Hr. ærkebispens Kærlighed [Hans Kærlighed hr. ærkebispen] vort amt Segeberg tillige med fornævnte Hanerau med alle deres steder [byer], landsbyer og tilbehør fremdeles som sin andel i disse fyrstendømmer have og beholde arveligt; men i modsat fald, hvis højbemeldte prinsens Kærlighed skulle forblive uden arvinger og således — hvilket den grundgode Gud endnu længe ville forhindre — afgå ved døden, [da] har [de] at afvente, hvad Gud og lykken da under ham. Men vi har af tro faderlig omsorg og sindelag villet *disponere* [bestemme] og forordne alt dette forud, ligesom ovenfor står, så at sige *inter filios* [mellem sønnerne], og forser [forsikrer] os også visselig [om], at Hans Kærlighed med al sønlig tak vil *acceptere* [modtage] sådant og lade sig nøje med ovenstående, hvorfor vi da i øvrigt og dermed ønsker ham Guds velsignelse uden al fare [svig]. Til vitterlighed osv.
[Marginalnote:] NB. staden Lütjenburg med grev Pentz' gods.

[1] Godset Neudorf (Neuendorf) i Holsten tæt ved Lütjenburg var i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede fra Familien Rantzau gaaet over til Familien Pentz. Grev Christian Pentz arvede det efter sin Fader Marqvard og forøgede det ved 1639 at tilmageskifte sig Staden Lütjenburg fra Hans Rantzau til Neuhaus. Allerede 1642 afstod han baade Byen og Godset til Christian IV mod at faa Godset Wandsbeck og 40,000 Rdl. Schröder, Darstellungen von Schlössern u. Herrenhäusern der Herzogth. Schleswig, Holstein u. Lauenburg. Hamb. 1862, S. 88 f. Archiv f Staats- u. Kirchengesch. der Herzogth. III, 177 ff.

.
Side 226

Brev 167/6 (afslutning, fortsat fra s. 225)
Til Ditlev Reventlov.
Wan ihm dii dreiimal hundert daussendt daler von dem Prindtzen versiicherdt werden, so mus Er sich keiiner *Mobilien* der heiisser, *item Munition*, so verhanden, anmassen, auch weiiter zu dem Prindtzen keiinen zuspruch *pretendiren*, wan das ambdt Segeberg sein wiirdt.
Udskrift: *A M: M: Reuentlau.*

Oversættelse af Brev 167/6 (afslutning):
[Tysk original, oversat:] Når de tre hundrede tusind daler bliver ham forsikret [garanteret] af prinsen, så må han ikke tilegne sig noget af *mobilia* [løsøre] på husene [slottene], *item* [ligeledes] *munition* [krigsforråd], som forefindes, heller ikke videre *prætendere* [gøre krav på] nogen tilspruch [fordring] mod prinsen, når amtet Segeberg bliver hans.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Reventlow.
[Bemærk: denne tyske efterskrift hører til Brev 167 og gentager betingelsen fra marginalnoten på s. 224; brevet er nu endeligt afsluttet.]

Brev 168/6 * 2. Juli 1642

Til Peder Vibe.
Kongen deler ikke hans Forventninger om, at den svenske Regering vil stille sig venlig overfor Enkedronningen. Det er bedst for hende at tage Ophold hos Hertuginde Anna Sophie i Schöningen. Hertug Frands Albrecht af Sachsen-Lauenborg er død, og den svenske Hær har god Fremgang. — Geh. Ark.

Dyn skriiffuelse, *daterit* den 14 *Iunij*, Er mig ydag tilhande kommen, Och deraff forstanden, huad du formener, at Enckedronningen kunde tiil siin vnderholding udaff Regeringen y Suerrig haffue at foruendte, Huilckit ieg for myn person inted troer, at ded skeer, Wden at ieg Seer først Ett breff derpa med Regeringens hender vnder. Enckedronningen kan ingenstedtz bedie uerre End huoss Søsteren pa Skeening, y betrachtung at hun faar huos ingen anden lossomendt umso[n]st. Och om ded skøndt skeer, at søsteren tager hinder tiil siig, da wiil hun uerre forseckerit aff mig, att pengene slager inted feiil, Tii søsterens middel Er inted at holde Enckedronningen y siit hus for Inted. Hertug frans Albrecht Er død [1], Och haffuer den Suenske *Armej* Endomstund god fremgang y Slessingen och … [fortsættes s. 227]

Oversættelse af Brev 168/6:
Din skrivelse, *daterit* [dateret] den 14. juni, er kommet mig i dag til hånde, og deraf har jeg forstået, hvad du formener, at enkedronningen kunne have at forvente til sit underhold af regeringen [regeringsmagten] i Sverige. Hvilket jeg for min person ikke tror, at det sker, uden at jeg først ser et brev derpå med regeringens hånd under [underskrevet]. Enkedronningen kan ingensteds være bedre end hos søsteren på Schöningen, i betragtning [af] at hun hos ingen anden får logement [*lossomendt* = losament] omsonst [gratis]. Og selv om det sker, at søsteren tager hende til sig, da vil hun være forsikret af mig, at pengene ikke slår fejl, thi søsterens midler [råd] er ikke [tilstrækkelige] til at holde enkedronningen i sit hus for intet. Hertug Frans Albrecht er død, og den svenske *armé* har imidlertid [*Endomstund*] god fremgang i Slesingen [Schlesien] og … [fortsættes s. 227]

---

[1] Hertug Frands Albrecht af Sachsen-Lauenborg, kejserlig Generalfeltmarskalk, døde 30. Maj 1642 efter at være bleven saaret i Slaget ved Schweidnitz.

Side 227

Brev 168/6 (slutning, fortsat fra s. 226)
Til Peder Vibe.
Mehren, fordi at dy keysserliche gerne sa H: frans Albredtz *Ruin*. Aff Glyckxborg den 2 *Iulij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 168/6 (slutning):
… Mähren [Mæhren], fordi de kejserlige gerne så hr. Frans Albrechts *ruin* [undergang]. Fra Glücksborg den 2. juli år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.

Brev 169/6 ✻ 6. Juli 1642

Til Peder Vibe.
Kongen udtaler sin største Misfornøjelse med den svenske Regerings Svarskrivelse angaaende Enkedronning Maria Eleonora og sin Mistillid til dens Hensigter. Han vil fraraade hende at undergive sig Kurfyrsten af Brandenborgs Naade og vil vedblive med at underholde hende. Han sender en Afskrift af Stettinerfredens Artikel om dem, som begive sig fra det ene Rige til det andet. — Geh. Ark.
Dyn skriiffuelse *sub Dato* den 23 *Iunij* med dronningen aff Suergis Suar, hynders frummoder angaendis, Er mig y dag til hande kommen [1)], Och deraff Regeringens store wbeskeiidenhed Erfahrit, Huorfor du pa myne wegne skaldt lade Regeringen forsta, mig at formene, At derris wbeskeiidenhed ymod Enckedronningen Er fast Større End hinders forseelsse ymod Riigit, Aldenstund hun Ingenstedtz werriit haffuer wden huos hinders Neer Slecht och derris gode wenner och Naboer, Och Er ded whørdt, att Endten hiinder Eller nogen Enckedronning skulle uerre formendt att drage til siine wenner Och Naboer. Holder dy mig inted lenger for den, dy uyl holde Naboeskab med, da habis Ieg, at dy warer mig ad. At hun skulle vndergiiffue sig Churfursten aff Brandenborgis *descretion*, ded achter Ieg inted at Rade hinder, … [fortsættes s. 228]

Oversættelse af Brev 169/6:
Din skrivelse *sub Dato* [dateret] den 23. juni med dronningen af Sveriges svar angående hendes frumoder [bedstemoder — her: moder], er kommet mig i dag til hånde, og deraf har jeg erfaret regeringens store *ubeskedenhed* [uforskammethed/mangel på hensyn]. Hvorfor du på mine vegne skal lade regeringen forstå, at det forekommer mig, at deres ubeskedenhed imod enkedronningen er næsten større end hendes forseelse imod Riget, eftersom hun ingensteds har været uden [andet end] hos hendes nære slægt og deres gode venner og naboer, og det er uhørt, at enten hende eller nogen enkedronning skulle være formeent [forment/nægtet] at drage til sine venner og naboer. Holder de mig ikke længere for den, [som] de vil holde naboskab med, da håber jeg, at de varer mig ad [advarer mig]. At hun skulle undergive sig kurfyrsten af Brandenborgs *diskretion* [forgodtbefindende/nåde], det agter jeg ikke at råde hende [til], … [fortsættes s. 228]

[1)] Ved Skrivelse af 7. Juni havde den svenske Regering afslaaet at bidrage til Enkedronningens Underhold, naar hun tog Bolig i Danmark eller hos Hertuginde Anna Sophie i Schöningen, men derimod tilraadet, at hun skulde tage Ophold i Preussen. Skandin. Liter. Selsk. Skr. 1811 S. 112—18.

Side 228

Brev 169/6 (slutning, fortsat fra s. 227)
Til Peder Vibe.
Huorfor Ieg achter at vnderholde hinder framdelis y Myt och hinders Søsters den aff Brunswigs, hus, Indtil gud y himmelen derpa wiil gørre forandring. Aff Glycksborg den 6 *Iulij Anno* 1642.
Christian.
Huad der Er foraffskeiidit y ded Stentiinske (!) fordrag om dem, som forarsagis at begiiffue sig aff ded Ene konnigrige ind y ded andiit [1)], deraff finder du *copiam* herhuos, Epther huilckit dii Suenske herrer, som siiden myste hoffuedit, Ett gadt stund holdte sig op y danmarck [2)].
Udskrift: *A M: M:* wiibe.
Oversættelse af Brev 169/6 (s
lutning):
Hvorfor jeg agter at underholde hende fremdeles i mit [hus] og hendes søsters, den i Braunschweigs, hus, indtil Gud i himlen derpå vil gøre forandring. Fra Glücksborg den 6. juli år 1642.
Christian.
Hvad der er afskediget [aftalt/fastsat] i det Stettinske (!) fordrag [traktat] om dem, som forårsages [får anledning] til at begive sig fra det ene kongerige ind i det andet, deraf finder du en *copia* [afskrift] herhos [vedlagt], efter hvilket de svenske herrer, som siden mistede hovedet, en god stund holdt sig op [opholdt sig] i Danmark.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.
[Bemærk: Stentiinske *står med (!) i originalen — sic, for* Stettinske *(Stettinsk).]*

Brev 170/6 ✻ 6. Juli 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen giver nogle Ordrer om Ulrik Christian Gyldenløves Ophold i Sorø; de unge Landgrever af Hessen, som opholde sig der, vedkomme ham aldeles ikke. Kun hvis den theologiske Professor i Rostock fortjener det, bør han indkaldes til Sorø. Peder Vibe har faaet Befaling til at tilkjendegive den svenske Regering, at Kongen vil underholde Enkedronningen i Danmark eller Brunsvig. Kongen forstaar ikke, hvorfor Auersperg vil søge ham; thi han har allerede faaet Afslag paa sin Anmodning om, at de kejserlige Officerer maatte faa indrømmet Hvervepladser i disse Egne. — Geh. Ark.
At wldrich Christians [3)] fordom kammer behager hannem uel, Som diidhen med dy vnge Phaldtzgreffuer [4)] er an- … [fortsættes s. 229]

Oversættelse af Brev 170/6:
At Ulrik Christians [Gyldenløves] fordums [tidligere] kammer behager ham vel, som derhen med de unge pfalzgrever [note: fejl for landgrever] er an- … [fortsættes s. 229]

---

[1] Ved Art. 18 i Freden i Stettin var der tilsikret de Undersaatter i de tre nordiske Riger, som af Frygt for deres Konges Unaade maatte søge Tilflugt i et af de andre Riger, Lejde og Beskyttelse i dette Rige.
[2] Kongen tænker paa de Tilhængere af Kong Sigismund, f. Ex. Erik Sparre, Hogenskild Bjelke o. fl., som i Aaret 1596 og de nærmest følgende Aar flygtede fra Sverig til Danmark, til Dels paa Vejen til Polen, og hvoraf adskillige bleve henrettede i Linköping Aar 1600.
[3] Om Ulrik Christian Gyldenløves Ophold i Sorø se ovfr. S. 169.
[4] Baade her og nogle faa Linier senere har Kongen ved en Hukommelsesfejl skrevet Pfaltzgrever i Stedet for Landgrever … [fortsættes s. 229]

Side 229

Brev 170/6 (fortsat fra s. 228)
Til Christen Thomesen Sehested.
kommen, ded er mig kerdt, ty disamme gaar mig huercken med hud eller haar An. Wldrich Christian kan nock bliffue huos *M:* Bjørn [1] Och der spiissis, Naar der Er giiordt Riichtighed Om dii holstenske herris [2] vnderholding, aldenstund Paldtzgreffuerne inted kommer mig wed. Saframdt den *Theologus* til Rostock er saledis, at hand *meriterer* at gørre siig umag for hannem, da kan der … [fortsættes s. 230]

Oversættelse af Brev 170/6 (fortsat):
… kommen, det er mig kært, thi de samme [pfalz-/landgreverne] går mig hverken med hud eller hår an [kommer mig aldeles ikke ved]. Ulrik Christian kan nok blive [bo] hos m. Bjørn og der spises [bespises], når der er gjort rigtighed [truffet aftale] om de holstenske herrers underhold, eftersom pfalzgreverne [landgreverne] intet kommer mig ved. Såfremt den *theologus* [teolog] til Rostock er sådan, at han *meriterer* [fortjener], at man gør sig umage for ham, da kan der … [fortsættes s. 230]

Fortsættelse af fodnote 4 (til Brev 170) fra s. 228:
af Hessen. 10. Jan. 1642 skriver Henrik Rammel fra Sorø til Otte Brockenhuus, at han i Henhold til Kongens Missive af 3. Jan. om hos en af Professorerne i Sorø at leje Logi til Landgrevinden af Hessens to Sønner har fundet M. Bjørn Drachards Bolig at være den bedste, men at han, forinden han foretager sig noget, ønsker Oplysning om, hvor mange Personer de unge Fyrster have med sig (Geh. Ark., Reg. 89, Kanslerbreve). 30. Jan. fik Henrik Rammel kongelig Ordre til at akkordere med M. Bjørn om Traktement for Landgreverne af Hessen, og 15. Juni befaledes det ham at anvise de to Landgrever Logement paa Sorø (Sjæll. Tegn XXVII, 276. 349). Deres Navne vare Vilhelm Christof og Georg Christian. De forlode Sorø i Aug. 1644, efterladende sig en betydelig Gjæld (Tauber, Sorøe Academies Forfatn. S. XXXI). De vare Sønner af Landgrev Frederik til Hessen-Darmstadt. Vilhelm Christof var født 1625 og døde 1681, Georg Christian født es 1626 og døde 1677.
[1] Bjørn Drachard.
[2] Se ovfr. S. 34. 30. Juli 1642 fik Henrik Rammel omtr. 618 Rdl. som Betaling for Underholdningen af de unge Herrer af Glücksborg og Nordborg samt Christian (!) Gyldenløve med deres Tjenere, i alt 15 Personer, fra 15. Jan. til 1. Maj. 13. Okt. s. A. fik han atter Penge (omtr. 664 Rdl.) herfor fra 1. Maj til 1. Okt., men kun for de to Hertuger og deres Folk, i alt 11 Personer, og det samme gjælder om den tredie Udbetaling (omtr. 749 Rdl.) af 27. Marts 1643. Bjørn Drachard fik 18. Nov. 1642 omtr. 403 Rdl. for Ulrik Christian Gyldenløves Underholdning selv femte i et halvt Aar fra 2. Juni af og ligeledes for en Piges Kost, som i denne Tid havde opvartet Gyldenløve og

igjen var forløvet. 27. Jan. 1643 gaves der Boldmesteren Johan Dajon Betaling for 6 Raketter og 26 Dusin Bolde, som vare afkjøbte ham i det foregaaende Aar til de unge Herrer og Ulrik Christian, og nogle Dage senere fik desuden Boldmesteren paa Sorø, Morten Hofman, Betaling for 12 Dusin Bolde, som Gyldenløve havde forspillet paa Sorø (Rentemestr. Regnsk.).

Side 230
Brev 170/6 (slutning, fortsat fra s. 229)
Til Christen Thomesen Sehested.
ga bud Epther hannem [1]. Mens om ded skulle gaa tiil med hannem, som ded giick mig med den tydske Prest y køben:, som Ieg tog an pa andriis *Relation* [2], da bør du Och hoffmeisteren [3] at skiille Os ued hannem Igen. Dronningen aff Suergis skriffuelse, frummoderen angaendis, findis herhuos och kan best foruaris huos Chanseliit. Ieg haffuer befahliit Peder wiibe at lade Regeringen forsta, at Enckedronningen skall bliiffue aff mig vnderholden y mit och hinders Søsters huss, Eptherdi sliigdt inted løbber ymod den Oprettede friid, Riigerne ymellom oprettit Er [4].

Oversættelse af Brev 170/6 (slutning):
… gå [sendes] bud efter ham. Men om det skulle gå til med ham, som det gik mig med den tyske præst i København, som jeg tog an [antog] på andres *relation* [beretning/anbefaling], da bør du og hovmesteren at skille os ved ham igen [afskedige ham]. Dronningen af Sveriges skrivelse, frumoderen [enkedronningen] angående, findes herhos [vedlagt] og kan bedst forvares [opbevares] hos Kancelliet. Jeg har befalet Peder Vibe at lade regeringen forstå, at enkedronningen skal blive underholdt af mig i mit og hendes søsters hus, eftersom sådant ikke løber imod [strider mod] den oprettede fred, som er oprettet [indgået] Rigerne imellem.
[Bemærk: brevet slutter uden datering og underskrift på denne side — jf. dateringen "6. Juli 1642" i overskriften på s. 228.]

---

[1] Det theologiske Professorat i Sorø var blevet ledigt ved Joachim Krakewitz's Død i Begyndelsen af 1642. Hans Eftermand blev Jørgen (Georg) Witzleben, der dog først udnævntes 1644, idet der i Mellemtiden var gjort Forsøg paa at skaffe andre. Den i Brevet nævnte Theologus i Rostock er sandsynligvis den theologiske Professor der, Dr. Enoch Hutzing, der døde 1678 efter et temmelig omflakkende Liv (Jöcher, Allg. Gelehrten-Lex. II, 1792). I Efteraaret 1641 havde han opholdt sig i Kjøge, hvorfra man har et Brev fra ham til Biskop Jesper Brochmann (Ny kirkehist. Saml. III, 210 f., jvfr. S. 174). Da den rostockske Professor ikke vilde tage Sæde i Sorø, tænktes der, ligeledes forgjæves, paa Provsten i Haderslev Johan Reinboth (se Kongens Brev af 14. Maj 1643), paa Præsten i Danzig Johan Botsack (se Brevene af 16. og 30. Aug. samt 20. Nov. 1643), paa Superintendenten i Lyneborg Peter Rehbinder og paa den afsatte Præst fra Danzig Johannes Corvinus (se Brevet af 17. Sept. 1643).
[2] Om de tydske Præster i Kjøbenhavn paa Christian IV's Tid se Ny kirkehist. Saml. III, 144 ff. Med en tidligere tydsk Præst, Bernt Meier, havde Kongen været meget misfornøjet 1633, da han omtaler ham „grove Forseelser" og paalægger Biskoppen at undersøge Sagen; og Udfaldet blev da, at en Herredagsdom gik Præsten imod, og at han maatte gjøre Afbigt (anf. Skr. S. 138. 192. 195). Man kan derfor formode, at Brevets Udtryk sigte til ham, men med nogen Bestemthed kan dette ikke udtales. 1642 var Dr. Thomas Lindemann Sognepræst ved Petri Kirke og M. Simon Hennings Kapellan; paa Christianshavn var Matthias Winke Kapellan.
[3] Hofmesteren paa Sorø, Henrik Rammel.
[4] Se ovfr. S. 227 f.

Side 231

Brev 170/6 (egentlig slutning med datering, fortsat fra s. 230)
Til Christen Thomesen Sehested.
Greffuen aff *Auuersberg* kommer hiid med ded første [1)], Och kan Ieg inted tencke, huad hand haffuer heer at forrette, Aldenstund ieg aldt, førend landtgerichtid pa Rensborrig angiick, haffde *D:* Langermand huoss hannem och lod hannem forsta *M: dauausis* besuehring om frydtz *tractationens* lange Ophold, Och hand da suarede, at hand sliigdt hans herre uylle lade uyde, huorpa hand forhobdte snardt at haffue *Resolution*, Och *annecterede* ded derhuos, Att hand haffde faat befahling aff syn herre Att *communicere* greff Pendtz nogit, som hand mig skulle forrebringe. Der landtgerichted nu uar Endt, da fiick greff Penss befahling at beskeiide hannem til sig ymellom dette [2)] och ham: Der dy nu kam sammen, da uar ded inted andiit, End at eptherdi Suensken haffde sa stor *progres* y tyssland, Da skulle Ieg forstatte keysserens *officerer* loffpladtz y disse kuarter, *item* sende greff woldemar Christian med ded geworben folck keysseren tiil hiielp. Huad for suar derpa faldt, ded Er lett at gette [3)], saat Ieg inted kan tencke, huad hans anbringen kan werre. *Vale*. Aff Glyckxborg den 6 *Iulij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissøn tiil hande.

Oversættelse af Brev 170/6 (egentlig slutning):
Greven af Auersperg kommer herhid med det første, og jeg kan ikke tænke [forestille mig], hvad han har her at forrette, eftersom jeg allerede, førend landgerichtet [landdagen] på Rendsborg begyndte, havde dr. Langermann hos ham og lod ham forstå m. d'Avaux' besværing [klage] om fredsforhandlingens lange forhaling, og han da svarede, at han sådant ville lade sin herre vide, hvorpå han forhåbede snart at have *resolution* [svar], og *annekterede* [tilføjede] det derhos, at han havde fået befaling af sin herre at *communicere* [meddele] grev Pentz noget, som han skulle forebringe mig. Da landgerichtet nu var endt, da fik grev Pentz befaling at beskede [indkalde] ham til sig imellem dette [sted] og Hamborg. Da de nu kom sammen, da var det intet andet, end at eftersom svenskeren havde så stor *progres* [fremgang] i Tyskland, da skulle jeg forstatte [tilstå] kejserens *officerer* løbeplads [hverveplads] i disse kvarterer, *item* [ligeledes] sende grev Valdemar Christian med det hvervede folk [de hvervede soldater] kejseren til hjælp. Hvad for svar derpå faldt, det er let at gætte, sådan at jeg ikke kan tænke, hvad hans anbringen [ærinde] kan være. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Glücksborg den 6. juli år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Editorisk bemærkning: Denne daterede slutning hører til brevet af 6. juli (Brev 170). Editionen har sat en del af brevets fodnoteapparat (s. 229–230) ind før denne afsluttende passage, hvorfor dateringen og underskriften først optræder her på s. 231. Regesten på s. 228 dækker hele dette forløb.]

Brev 171/6 ✻ 11. Juli 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen sender ham et Manifest imod Hamborgerne, som skal trykkes i Kjøbenhavn under Frederik Günthers Tilsyn. Auerspergs Bestræbelser med Hensyn til Hvervning af Soldater føre ikke til noget. — Geh. Ark.
… [brevteksten begynder s. 232; her står kun overskrift og regest.]

[1)] Auersperg kom 6. Juli til Christian IV i Glückstadt. Danske Saml. 2. R. III, 389.
[2)] o: Glückstadt.
[3)] Om Auerspergs Forsøg paa at faa Kongen til at tillade Kejseren Hvervninger i sine Lande og overlade ham sine aftakkede Soldater se Fridericia, anf. Skr. II, 307.

Side 232

Brev 171/6 (slutning, fortsat fra s. 231)
Til Christen Thomesen Sehested.
Herhuos haffuer du ded at Emphange, Som landt Chanseleren [1)] haffuer Epter myn befahling forfattit ymod dy hamborger Och *deducerit* worris *Iura* ymod dem, huilckit skall tryckis y køben: [2)], fordi her Er huos denne Bagtriicker [3)] Icke saa mange Baagstauer, som dertil behøffuis. Frederich gundter skal befahliis at haffue opsicht derpa, At ded icke allene tryckis *Correct*, Mens ochsa at man kan faa ded ferdig med ded første. Aff den *conferens*, der Er holdt med greffuen aff Auuersberg, kan nocksom Erfahris, at der bliiffuer inted aff, Tii man kan ingen Munsterpladtz tilstede hannem y disse kuarter, Ickeheller loffue hannem nogen aff worris Soldater. *Vale*.
Glycksborg den 11 *Iulij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 171/6 (slutning):
Herhos [vedlagt] har du det at emfange [modtage], som landkansleren har efter min befaling forfattet imod de Hamborgere og *deducerit* [udledt/fremstillet] vor *jura* [rettigheder] imod dem, hvilket skal trykkes i København, fordi der hos denne bogtrykker [her] ikke er så mange bogstaver [typer], som dertil behøves. Frederik Günther skal befales at have opsigt [tilsyn] derpå, at det ikke alene trykkes *korrekt*, men også at man kan få det færdigt med det første. Af den *konferens* [samtale/forhandling], der er holdt med greven af Auersberg, kan noksom [tydeligt] erfares, at der bliver intet af [den kommer intet ud af], thi man kan ingen mønsterplads [hverveplads] tilstå ham i disse kvarterer, ikke heller love ham nogen af vore soldater. *Vale* [lat. "far vel"]. Glücksborg den 11. juli år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 172/6 ✻ 17. Juli 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
De nærmest boende Rigsraader og Adelen i Sjælland skulle forskrives med det første til Kjøbenhavn i Anledning af de russiske Gesandters Ophold her. — Geh. Ark.
Der uyl gørris breff til dii Neste Raad Och Adelen heer y Siieland, att dii Erre heer, ded første Mueligdt Er, … [fortsættes s. 233]

Oversættelse af Brev 172/6:
Der vil gøres [må skrives] brev til de nærmeste [nærmest boende] råder og adelen her i Sjælland, at de er her, det første muligt er [så snart som muligt], … [fortsættes s. 233]

[1] Den holstenske Landkansler, Heinrich von Hatten. (Jvfr. om ham Moller, Cimbria lit. I, 288. Schröder, Gesch u. Beschreib. der Stadt Schleswig S. 149.)
[2] Skriftet udkom med Titel: Gründtliche aus den Rechten vnd Historischer warhafften Bewandnuss genommene, auch mit Documenten vnd der Hamburger selbst eigenen verschiedenen Confessionen, Bekändnussen vnd Huldigungs-Gelübden comprobirte vnd bestädigte Remonstration. Det bærer Datum: Kopenhagen Anno 1642 den 16. Sept.
[3] Andreas Kock; se om ham Brevene 1636—40 S. 167.

Side 233

Brev 172/6 (slutning, fortsat fra s. 232)
Til Christen Thomesen Sehested.
paded dii Muskouiter kan faa *Audiens* och komme derris kaas, ty heer tiiener dii Inted lenge [1]. *Vale*.
Aff Rossenborg den 17 *Iulij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 172/6 (slutning):
… for at de Moskovitter [russerne] kan få *audiens* [foretræde] og komme deres kås [af sted/videre], thi her tjener [gavner] de [til] intet længe [ved længere ophold]. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Rosenborg den 17. juli år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 173/6 ✻ 18. Juli 1642

Til Peder Vibe.
Kongen vil kun bevilge den franske Resident i Stockholm Sundtoldfrihed for, hvad han bruger til sit eget Huses Fornødenhed, hvis det kan bevises, at Gesandter og Residenter andre Steder nyde lignende Begunstigelser. — Geh. Ark.

Dyn skriffuelse *sub dato* den 2 *Huius* Er mig ydag til hande kommen, Och deraff forstanden, At den fransøssiske *Resident* y Stockholm [2] begerer ded tolfrii, som hand til hans hussiis fornødenhed behøffuer, Huorpa ieg dig inted forholder, At nar Ieg Erfahrer, *in quo loco* sliigdt skeer, da skal ded hannem Ochsa vedderfahris. Myne gesandter Och Resiidenter haffuer altiid maat betale, Epthersom gemen køb werrit haffuer, wden maa skee at du Niider sliigdt, mig waffuydendis [3].

Oversættelse af Brev 173/6:
Din skrivelse *sub dato* [dateret] den 2. *hujus* [lat. "denne [måned]", dvs. 2. juli] er kommet mig i dag til hånde, og deraf har jeg forstået, at den franske *resident* [gesandt] i Stockholm begærer det toldfri, som han behøver til sit hus' fornødenhed, hvorpå jeg intet skjuler for dig: at når jeg erfarer, *in quo loco* [på hvilket sted/hvor] sådant sker [er tilfældet], da skal det også vederfares [tilstås] ham. Mine gesandter og residenter har altid måttet betale, efter som gængs [almindelig] pris har været, medmindre måske du nyder sådant [en sådan frihed], mig uvidende [uden mit vidende].

[Bemærk: brevet slutter uden datering og underskrift på denne side — det fortsætter formentlig ikke, men afsluttes her; dateringen "18. Juli 1642" står i overskriften. Se dog note 3's henvisning til Brev 179.]

_____

[1] I Henhold til Kongens Ordre fik en Del Adelige under 18. Juli Brev om snarest mulig at rejse til Kjøbenhavn (Sjæll. Tegn. XXVII, 354). De russiske Gesandter, der skulde forhandle om Fornyelse af de gamle Forbund mellem Rigerne, om Afslutningen af et nyt samt om Valdemar Christians Ægteskab, havde Audiens hos Kongen 27. Juli. Man blev kun enig om en kortfattet Fornyelse af de gamle Traktater. Christian IV's Resolution til dem afgaves 2. Aug. Slange S. 1136 f. Danske Saml. 2 R. III, 390. Fridericia, anf. Skr. II, 318 f.
[2] d'Avaugour.
[3] Jvfr. Brevet Nr. 179.

Side 234

Brev 173/6 (slutning, fortsat fra s. 233)
Til Peder Vibe.
Dy rosser dem Io selffuer y Suerrig, at dii haffuer ingen tiilførssel fornøden uden aff Saaldt och wiin, Nu komme begge dii thuende slags tolfrii Igennom Sundit, saudt ded beuyssis at uerre Suenskens Eiigen godtz, Saat man for hans begering skiild intid Niitt haffuer behoff att gørre. Der ligger uyst nogiit andiit derunder begraffuen, gud giiffue, huad ded och Er. Aff Rossenborg den 18 *Iulij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 173/6 (slutning):
De roser dem jo selv i Sverige [med], at de ingen tilførsel behøver uden [andet end] af salt og vin. Nu kommer begge de to slags toldfri igennem Sundet, forudsat det bevises at være svenskerens eget gods [ejendom], sådan at man for hans begæring skyld [den franske residents anmodning] intet nyt [videre] behøver at gøre. Der ligger visselig noget andet derunder begravet [skjult], Gud give [må vide], hvad det end er. Fra Rosenborg den 18. juli år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.

Brev 174/6 ✻ 18. Juli 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Da den Kommission, som skal dømme i en Strid mellem Kongen og Hertugen af Gottorp angaaende en Inddigning, sikkert ikke vil bringe Sagen til Ende, vil Kongen strax efter dens Kjendelse appellere til den Voldgiftsret af Raader fra begge Sider, som er fastsat i Unionen mellem Hertugdømmerne og Kongeriget. Kongen angiver, hvilke Raader han vil udnævne dertil. — Geh. Ark.

Eptherdi der falder En striid for Imellom mig och hertug frederich om Et dyguessendt, huor myne bønder tillige med hertugens haffuer Inddygit Ett anseendtlig støcke land, huoraff hans bønder Nu inted uyl vnde myne aff, Sa Endog der er aff os begge beuylgit En *Commission* at dømme parterne

ymellom, da Er ieg dog uys paa, at der bliiffuer inted aff, fordi att dii *more solito* Riider thu weiie och lader werckiit stycke. Huorfor Ieg strax, Eptherat *commissionen*, som sagdt Er, Er forrettit *in loco*, uyl *Appellere* for *Vnionen* der at føre sagen vd, Och Neffne dyn person, Iørgen Seefeldt, Iørgen wiind, gregers krabbe, Hans lyndenou den wnge Och detloff Reuendtlou dertil att møde y kolding, fiiordten dag Eptherat samme *Commission* Er End, som Er ansat y dag Otte dage, Och begere aff hertugen derymod, at hand y liige made mig lader uyde, huem hand pa syn siide dertiil bruge uyl, Och derhuos sende mig derris Edtz … [fortsættes s. 235]

Oversættelse af Brev 174/6:
Eftersom der falder en strid for imellem mig og hertug Frederik [af Gottorp] om et dige-anliggende [*dyguessendt*], hvor mine bønder tillige med hertugens har inddiget et anseeligt stykke land, hvoraf hans bønder nu intet vil unde mine af [ikke vil overlade nogen del til mine]. Så, endog der er af os begge bevilget [nedsat] en *kommission* at dømme parterne imellem, da er jeg dog vis på, at der bliver intet af [den fører intet med sig], fordi de *more solito* [efter sædvane] rider to veje [er uenige/trækker i hver sin retning] og lader værket [sagen] i stykker [uafgjort]. Hvorfor jeg straks, efter at *kommissionen*, som sagt er, er forrettet [afholdt] *in loco* [på stedet], vil *appellere* for *unionen* [unionsretten] der at føre sagen ud [til afgørelse], og nævne [udpege] din person, Jørgen Seefeldt, Jørgen Vind, Gregers Krabbe, Hans Lindenov den yngre og Ditlev Reventlow dertil at møde i Kolding fjorten dage efter at samme *kommission* er endt, som er ansat [berammet] i dag otte dage, og begære af hertugen derimod [til gengæld], at han i lige måde lader mig vide, hvem han på sin side dertil bruge vil [vil udpege], og derhos [dertil] sende mig deres eds… … [fortsættes s. 235]

Side 235

Brev 174/6 (slutning, fortsat fra s. 234)
Til Christen Thomesen Sehested.
opladelsse, liigelydendis med Eders. *Vale*. Aff Rossenborg den 18 *Iulij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 174/6 (slutning):
… -oplæselse [edsformular til oplæsning], ligelydende med Eders. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Rosenborg den 18. juli år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 175/6 ✻ 29. Juli 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen har i Rustkammeret paa Tøjhuset tegnet et Udkast til Instrumenternes Opstilling paa Rundetaarn. Longomontanus og hans Hjælpere skulle undersøge det. — Geh. Ark.
Ieg haffuer tegnit wiielsen [1)] aff tarnit ued Regendtzen pa Riistkammerit y Tøyhussit [2)], Derhuos Pladtzen aff huer Instrumendt, Huorfor du skaldt befahle *M:* Christen lumborg [3)] *cum sotiis*, at dy gaar derhen Och seer, om ded saledis eller anderledis skal werre. Ieg haffuer *eligerit* den Pladtz dertill, fordi ieg der kan komme sommetyd hen Och see, huad dy gør [4)]. *Vale*. Rossenborg den 29 *Iulij Anno* 1642.

Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 175/6:
Jeg har tegnet vidden [den øverste, brede del/platformen — se note 1] af tårnet ved Regensen på Rustkammeret i Tøjhuset, derhos [tillige] pladsen for hvert instrument, hvorfor du skal befale m. Christen Longberg [Longomontanus] *cum sociis* [med [sine] fæller/medhjælpere], at de går derhen og ser, om det således eller anderledes skal være [placeres]. Jeg har *eligerit* [udvalgt] den plads dertil, fordi jeg der kan komme sommetider hen og se, hvad de gør. *Vale* [lat. "far vel"]. Rosenborg den 29. juli år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

[1)] o: Vidden, hvilket vistnok paa Grund af den omtalte Plads for Instrumenterne maa forstaas som Taarnets øverste og bredeste aabne Del, Platformen.
[2)] Orig. har: høyhussit.
[3)] Christen Sørensen Lomborg eller Longomontanus, Professor i Astronomi ved Universitetet, Tyge Brahes bekjendte Discipel.
[4)] Det kan bemærkes, at Henrik v. Qvalen under 17. Novbr. 1642 fik Brev om at have Inspektion med de mathematiske Instrumenter, som Kongen havde ladet opsætte paa det nye Taarn (Sjæll. Reg. XXI, 181).

Side 236

Brev 176/6 * 29. Juli 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Om Forhandlingerne med de russiske Gesandter angaaende Valdemar Christians Ægteskab samt om den svenske Residents Forebringende angaaende Fredstraktaten og Nedsættelse i Sundtolden for Liflænderne. — Geh. Ark.
Ieg haffuer aff dyn skriiffuelse forstanden, huad dii Muskouyterske gesandter haffuer forregiiffuen Om greffue waldemar Christians giifftermal, Huorpa ieg dig inted forholder, Att, naar altiing, som oss ymellom Er, først Er klaardt, da er ded tiilig nock at tale Om sliigdt [1)]. Den Suenske kluuder [2)] uaar huos mig ygar och snackede En hab om friidtz *tractaterne* och tollens forlettering for dii Riiger och dem aff Reffuel, huorpa ieg gaff hannem til suar, at, naar hand gaff mig hans anbringen skrifftlig, daa skulle hand faa suar derpa, Huorfor du skaldt sliigdt skaldt(!) aff hannem lade affoddere, paded man sig derpa kan Erkleere [3)]. *Vale*. Aff Ibstrup den 29 *Iulij Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 176/6:
Jeg har af din skrivelse forstået, hvad de Moskovitiske [russiske] gesandter har forebragt [fremført] om grev Valdemar Christians giftermål, hvorpå jeg intet skjuler for dig: at, når alting, som er os imellem, først er klart [afklaret], da er det tidligt nok at tale om sådant. Den svenske kludder [note: øgenavn/nedsættende for residenten Strömfelt] var hos mig i går og snakkede en hob [meget] om fredsforhandlingerne og tolds forlettelse [nedsættelse] for de Riger og dem fra Reval [Tallinn], hvorpå jeg gav ham til svar, at, når han gav mig sit ærinde skriftligt, da skulle han få svar derpå,

hvorfor du skal sådant lade affordre [udbede] af ham, for at man derpå kan erklære sig. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Ibstrup den 29. juli år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: skaldt *er skrevet to gange i originalen — sic (!), dittografi.]*

Brev 177/6 ✻ Juli 1642 [4)]

Til Nikkel Helmer Kock.
Om Forholdsregler, som han skal tage ved Visitationen af Skibe i Norge. — Geh. Ark.
… [brevteksten begynder s. 237; her står kun overskrift og regest.]

[1)] Se ovfr. S. 233.
[2)] Den svenske Resident i Helsingør, Johan Strömfelt.
[3)] Strömfelt begjærede, at den Nedsættelse i Tolden, som 1641 var bleven tilstaaet Nederlænderne, ogsaa skulde indrømmes de svenske Undersaatter i Lifland, men den danske Regering nægtede at gaa ind derpaa. Fridericia, anf. Skr. II, 286.
[4)] Tiden fremgaar af følgende. I Geh. Ark. (Reg. 89, Kanslerbreve) findes et Brev fra Nikkel Kock til Otte Brockenhuus, ledsaget af en større Indstilling, som han ønsker fore- … [fortsættes s. 237]

Side 237

Brev 177/6 (slutning, fortsat fra s. 236)
Til Nikkel Helmer Kock.
Resolution Pa Nyckel kockiis Skriiffuelse.

1. Naar hand lader mig derris Naffn uyde, som Erre løbben bordt Och indted wyllit sig lade *Visitere*, Da uyl ieg uel finde dem.
2.

Oversættelse af Brev 177/6 (slutning):
Resolution [afgørelse/svar] på Nikkel Kocks skrivelse.

1. Når han lader mig vide deres navne, som er løbet bort [sejlet væk] og ikke har villet lade sig *visitere* [inspicere/undersøge], da vil jeg nok finde dem.

[Bemærk: brevet er kortfattet — kun ét resolutionspunkt gengives på denne side; det bærer ingen datering eller underskrift i det trykte, og dateringen "Juli 1642" i overskriften er editorisk udledt, jf. fodnote 4.]

Fortsættelse af fodnote 4 (til Brev 177) fra s. 236:
dragen for Kongen. Begge ere dat. Hs. Maj. Orlogsskib Snarensvend 18. Juni 1642. I det større Aktstykke fortæller han, at han nu efter Kongens Befaling er opkommen til Norge og ligger i Laurkullen (i Christiania Fjord). Han klager over den megen Uskikkelighed, der gaar i Svang, og opkaster en Del Spørgsmaal, hvorpaa han ønsker Kongens Resolution, nemlig 1) hvorledes der skal forholdes med de Skibe, som bortsejle uden at være visiterede; 2) hvor lange og store Skottebjelker, der maa udføres, skulle agtes, thi de udføres nu paa 24 Fod, medens han mener, at de kun bør være 12 Fod; 3) om der maa bevilges Udlændiske og Indlændiske Føring, thi fra Drammen komme Skibe, som have 3—400 Deler til Føring foruden andet; 4) om han ikke maa afsætte udygtige Visitører, som opføre sig utilbørlig og ikke se paa Kongens, men paa deres eget Bedste, og i deres

Sted indsætte dygtige Personer; 5) hvorledes der skal forholdes med Lodbjelker, der udføres, thi skjønt de ere gode Master, 30, 40, 50 Alen lange og 3, 4, 5 Fod i Kanten, fortoldes de dog kun som Bjelker, „thi af Fyrrebjelker paa 18 Alen gives 3 Rdl. Told og svar lidet mere af Masterne, som kaldes Lodbjelker, nemlig 5 Rdl."; 6) han har skrevet til Statholderen om at faa en liden Pinke med 4—6 Falkonetter, som kunde blive liggende i Laurkullen under Befaling af en dygtig og tjenlig Karl, som han har hos sig, medens han selv med Skibet Snarensvend ser sig om paa andre Steder. Det er ham meget magtpaaliggende hurtig at faa Svar, navnlig med Hensyn til Føringen; indrømmes den, mener han, at hele Lasten tilsidst bliver til Føring. Intet af Brevene er egenhændigt, ikke engang den lille Efterskrift nederst i det mere private Brev: „Jeg havde tænkt at ville faaet gode Dage, jeg kom ud, mens nu gaar de onde først an. Saa vil hun komme, sagde Peder, Kokken vilde bide ham." Seglet viser et Skjold (uden Hjelm), hvori en Blomst og derover Bogstaverne N. K H. Under Udskriften er tilføjet: „Brevene blev ikke leveret denne Skipper førend idag den 28. Juni 1642, formedelst Vinden var kontrari." Kongens Svar paa de opkastede Spørgsmaal kan herefter sikkert henføres til Juli. — Her skal blot endnu mindes om, at Nikkel Kock 11. Maj 1642 havde faaet Befaling til at forestaa Skibsvisitationen i Norge (Brevene 1632—35 S. 166).

Side 238

Brev 177/6 (resolutionens fortsættelse og slutning, fortsat fra s. 237)
Til Nikkel Helmer Kock.

2. Alle dy lod byelcker, som Nogiit store Erre, saat dii kunde Regnis for Maaster, Om dy ycke uar huggen fiirkandtig, skall giiffuis till toll 3 Riix daler styckit [1]. 3. Ieg Er Ingen Nogen føring gestendig, aldenstund ded Er En sag, som gaar Skiipper och Badtzmend Imellom, huad førring dy skall haffue [2]. 4. Hannem Er befahliit att *inquirere*, om *Visitørerne* gør ded, dy bør att gørre. Erfharer hand, dennom att gørre andiit End ded, dy bør att gørre, daa bør hand lade mig ded uyde, Saa uyl Ieg uell finde dem. 5. Stadtholderen skall faa befahling att skaffe hannem En Iacht.
3.

Oversættelse af Brev 177/6 (resolutionens slutning):

2. Alle de lodbjælker, som er noget store, sådan at de kunne regnes for master, om de ikke var hugget firkantede [tildannede], skal gives til told 3 rigsdaler stykket. 3. Jeg er ingen nogen føring gestændig [indrømmer ingen føringsret], eftersom det er en sag, som går skipper og bådsmænd imellem, hvad føring de skal have. 4. Ham er befalet at *inkvirere* [undersøge], om *visitørerne* [toldinspektørerne] gør det, de bør gøre. Erfarer han dem at gøre andet end det, de bør gøre, da bør han lade mig det vide, så vil jeg nok finde dem. 5. Statholderen skal få befaling at skaffe ham en jagt [mindre fartøj].

[Bemærk: dette er de resterende resolutionspunkter til Brev 177; brevet er nu fuldt gengivet. Ingen datering/underskrift ud over overskriftens "Juli 1642".]

Brev 178/6 ✻ 5. August 1642

Til [Frederik Günther?].
Til Svar paa Kongen af Polens Haandskrivelse skal der udfærdiges et Rekreditiv for Baudissin, hvem Kongen har meddelt sine Hensigter. — Geh. Ark.

Auff disses hiibeigefugtes des könning in Pohlen handtbriiffuelein Soll Eiin *Recreditif* gemacht werden, worein sol vermeldet werden, das Baudessen von miir auff sein anbringen meine gemiidtz meinung Endecket [3]. Rossenborg den 5 *Augu: Anno* 1642.
Christian.

Oversættelse af Brev 178/6:
[Tysk original, oversat:] På dette hosføjede [vedlagte] håndbrev fra kongen af Polen skal der gøres et *rekreditiv* [genkreditiv/svarbrev], hvori skal meldes [anføres], at jeg har åbenbaret Baudissin på hans forespørgsel min sindsmening [hensigt/holdning]. Rosenborg den 5. august år 1642.
Christian.
[Bemærk: modtageren er ikke navngivet i det trykte, men brevets tyske form og indhold (opsætning af et dokument) svarer til de øvrige instrukser til Frederik Günther; jf. brevene 142, 143, 152, 162.]

---

[1] Forordningen af 3. Juli 1640 om Trælast-Told i Norge havde til Supplering af Toldrullen fastsat, at der af en Tylvt store firkantede Bjelker, som kaldes Lodbjelker, skulde gives 5 Rdl. i Told (Norske Rigsregistr. VII, 738). En senere Forordning af 24. Jan. 1641 havde forbudt, at Tømmer, der kunde bruges til Master, maatte regnes for Lodbjelker, og bestemt, at der for det skulde erlægges samme Told som for aster [master] (anf. Skr. VIII, 17); men denne sidste Forordning synes man ikke at have husket.
[2] Føring o: „saa meget Gods, som Skibsfolk have Tilladelse til at fragtfri at tage med sig og handle dermed for egen Regning". Vidsk. Selsk. Ordbog.
[3] Wolfgang Heinrich v. Baudissin havde overbragt Christian IV en Haandskrivelse fra Kong Vladislav IV af Polen, dat. 23. Juli (n. St.). Rekreditivet for ham udstedtes 7. Aug., og Christian IV … [fortsættes s. 239]

Side 239

Brev 179/6 ✻ 7. August 1642

Til Peder Vibe.
Meningen med Kongens Skrivelser angaaende Enkedronningen af Sverig er den, at han ikke vil raade hende til at overgive sig til Kurfyrsten af Brandenborgs Naade, og at han, hvis den svenske Regering ikke vil give hende, hvad der tilkommer hende, vil give hende det nødvendige. Han vil ikke gaa ind paa d'Avaugours Ønske om Sundtoldfrihed for sit Forbrug. Den svenske Regering vil have Vanskelighed ved at svare paa Kongens Forslag angaaende Fredstraktaten. — Geh. Ark.
Dyn skriiffuelse *sub Dato* den 30 *Iulij* Er mig Igar tilhande kommen, Och deraff forstanden, At du inted kandt uyde, Om du skaldt lade Regeringen forsta, At ieg achter at vnderholde Enckedronningen huos siig eller y hinders Søsters hus, Huorfor ieg dig hermed inted forholder, Att ieg motte gerne wiide, huad ieg skulle skriiffue dig sliigdt tiil, wden at du Skulle lade Regeringen ded forsta. At rade Enckedronningen at begiiffue siig vnder Churfursten aff Brandenburgs *Discretion*, ded skeer aldriig. Meningen Er denne. Wiil Regeringen Inted giiffue hinder ded, som hinder forskreffuit Er, Da kan Ieg, gud werre loffuit, føde hiin(!), Indtil werit wender siig. At du skriffuer, dig at haffue hafft Ded tolfrii y franckerige, som du haffde huos dig pa Reiissen, Sa er ded lang et andiit, at du haffuer hafft diit tolfrii som en *passager*, End at den, som ligger y Suerrig som En *Resident* Aar vd och Aar Ind, skulle y Sundit haffue frii, huad hand wylle gørre folck wiis, att ded skulle tiil hans hussholdings fornødenhed [1]. Ded Er best, at du y … [fortsættes s. 240]

Oversættelse af Brev 179/6:
Din skrivelse *sub Dato* [dateret] den 30. juli er kommet mig i går til hånde, og deraf har jeg forstået, at du ikke kan vide, om du skal lade regeringen forstå, at jeg agter at underholde enkedronningen hos sig [dvs. hos mig] eller i hendes søsters hus. Hvorfor jeg intet skjuler for dig hermed: at jeg gerne måtte [gad] vide, hvad jeg skulle skrive dig sådant til, uden at du skulle lade regeringen det forstå. At råde enkedronningen [til] at begive sig under kurfyrsten af Brandenborgs *diskretion* [nåde/forgodtbefindende], det sker aldrig. Meningen er denne: vil regeringen intet give hende det, som hende foreskrevet [tilsagt] er, da kan jeg, Gud være lovet, føde hende [note: *hiin* sic — for *hinder/hende*], indtil vejret [tiden] vender sig. At du skriver, at du har haft det toldfri i Frankrig, som du havde hos dig på rejsen, så er det langt [en anden ting], at du har haft dit toldfri som en *passager* [rejsende], end at den, som ligger [er stationeret] i Sverige som en *resident* år ud og år ind, skulle have frit i Sundet, hvad han ville gøre folk vis [påstå], at det skulle [gå] til hans husholdnings fornødenhed. Det er bedst, at du … [fortsættes s. 240]
[Bemærk: hiin *står med (!) i originalen — sic, sandsynligvis for* hinder *("hende").]*

_____
Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 178) fra s. 238:
synes at have udtalt sig for et Forbund mellem Danmark og Polen. Fridericia, anf. Skr. II, 306. Han var under sit faa Dages Ophold i Kjøbenhavn indkvarteret, som det synes, hos Hofmynsterskriveren Hans Bøjesen, men han fik tillige Traktement hos en Borger i Byen, Christoffer Beyer (Rentemestr. Regnsk.).
[1)] Se ovfr. S. 233.

Side 240
Brev 179/6 (slutning, fortsat fra s. 239)
Til Peder Vibe.
Suerrig betaler, huad du faar, Epther landtzens manehr, Och at fransossen gør liige Saa heer y Riigit. Dy gode herrer y Suerrig haffuer hiidindtil storliigen beklagit siig, at keysseren inted wylle *Ratificere*, huis som med *M:* Lydtzou *in preliminaribus* sluttit waar, Mens Ieg formener, at dy skal haffue Større wmag dermed, at suare pa dyn anbringen Epther herhuosføiiede *instructions* Indhold, End som dii nogentiid haffuer hafft [1)]. Københaffuen Slott den 7 *Augustj Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.
Oversættelse af Brev 179/6 (slutning):

… [at du i] Sverige betaler, hvad du får, efter landets manér [skik], og at franskmanden [den franske resident] gør lige så [betaler ligeledes] her i Riget. De gode herrer i Sverige har hidindtil storligen [højlydt] beklaget sig [over], at kejseren ikke ville *ratificere* [stadfæste], hvad som med m. Lützow *in preliminaribus* [i de indledende [forhandlinger]] var sluttet; men jeg formener, at de skal have større umage dermed, at svare på dit ærinde efter det hosføjede [vedlagte] *instructions* [instruks'] indhold, end de nogensinde har haft. Københavns Slot den 7. august år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.

Brev 180/6 ⁕ Omtr. 7. August 1642 [2)]

Til Peder Vibe.
Han skal klage til den svenske Regering over den Adfærd, en svensk Kaptajn har tilladt sig under Bornholm mod Valdemar Christian. — Geh. Ark.
Wdi mit forrige glemde Ieg y En hast at *Commandere*, At du Iblandt andit Skulle giiffue den Suenske Regering tiilkende, Huorledis En aff Suerrigis Riigis *Capiteiter*(!) tiil wandtz haffuer siig Imod greff woldemar Christian vnder Borringholm *Comporterit*, Som du aff huosføiiede greffuens Indleg haffuer at Erfahre [3]. Huorfor du sliigdt skaldt … [fortsættes s. 241]

Oversættelse af Brev 180/6:
Udi mit forrige [brev] glemte jeg i en hast at *kommandere* [pålægge], at du iblandt andet skulle give den svenske regering til kende, hvorledes en af Sveriges Riges *kaptajner* til vands [til søs] har *komporteret* [opført] sig imod grev Valdemar Christian under [ved] Bornholm, som du af det hosføjede [vedlagte] grevens indlæg [beretning] har at erfare. Hvorfor du sådant skal … [fortsættes s. 241]
[Bemærk: Capiteiter *står med (!) i originalen — sic.]*

---

[1] Efter at Auersperg havde overbragt Christian IV Kejserens Ratifikation af Præliminærtraktaten, lod Kongen under 7. Aug. Vibe meddele den svenske Regering dette og foreslog, at Udvexlingen af Lejdebrevene skulde foregaa 1. Decbr., hvorefter man strax kunde skride til Hovedtraktaten. Fridericia, anf. Skr. II, 310.
[2] Blækkets Farve i Brevet ligner paafaldende det, hvormed Nr. 179 er skrevet, men gjenfindes ikke i noget andet Brev til Peder Vibe fra denne Tid, hvorfor det vel har været en Efterskrift til Nr. 179.
[3] Det, som her sigtes til, var passeret ved Bornholm under Grev Valdemar Christians Hjemrejse fra Rusland i Begyndelsen af 1642 (se ovfr. S. 211). Den svenske Resident i Hel- … [fortsættes s. 241]

Side 241

Brev 180/6 (slutning, fortsat fra s. 240)
Til Peder Vibe.
lade Regeringen forsta Och aff dennom begere, at samme *Capitein* derfor ma bliiffue straffit, Paded at ded Ewiguarende friidtzfordrag ma bliiffue wforkrenkit y alle made. *Signatum ut in literis*.
Udskrift: *Postscriptum A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 180/6 (slutning):
… lade regeringen forstå og af dennem begære, at samme *kaptajn* derfor må blive straffet, for at det evigvarende fredsfordrag [den evige fred] må blive uforkrænket [ukrænket] i alle måder. *Signatum ut in literis* [lat. "givet/underskrevet som i brevet", dvs. samme datering som hovedbrevet].
Udskrift [udvendig adresse]: *Postscriptum* [efterskrift] A M: M: Vibe.
[Bemærk: dette er en efterskrift (postscriptum) til Brev 179, jf. editorens note 2 på s. 240; den bærer derfor samme datering som brevet af 7. august.]

Brev 181/6 * 7. August 1642

Til Rentemestrene.
Om Betaling til nogle Guldsmede for Sølvtøj, som er leveret til Kongens Døtre. — Geh. Ark.

Rentemeisterne skal forstrecke dy guldsmidde med penning, som haffuer giiordt frøckernis Sølffuergeskiir, indtill gud wyl, Ieg kommer y landit Igen [1]. Køben haffuen Slot den 7 *Augu: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Rentemeisterne til hande.

Oversættelse af Brev 181/6:
Rentemestrene skal forstrække [forskudsvis betale] de guldsmede med penge, som har gjort frøknernes [prinsessernes] sølvgeskir [sølvtøj], indtil — om Gud vil — jeg kommer i landet igen.
Københavns Slot den 7. august år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemestrene til hånde.

_____
Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 180) fra s. 240:
singer Strömfelt gjengiver i en Skrivelse til sin Regering af 17. Septbr. 1642 følgende Beretning derom af en dansk Baadsmand: Da det danske Skib saa, at en svensk Orlogsmand fulgte efter det, gav det dansk Løsen, nemlig 3 Skud, hvilket Svenskerne besvarede med 2 Skud; senere da man kom ind under Bornholm, gav det danske Skib 3 Skud for Slottet (Hammershus), og da man saa, at Svenskerne ikke vilde komme om Bord og vise Søbrev, afskjødes der 4 Skud uden dog at gjøre Skade. Da dette ikke frugtede, og de Svenske ikke strøge Sejl, befalede Valdemar Christian, at man skulde bringe dem med Magt dertil, men Anders Bilde sagde: Før han stryger, før lader han sig skyde i Sænk, thi hvis han gjør det, mister han Hovedet. Under denne Overvejelse gik det svenske Skib til Søs (det svenske Rigsarkiv). Foranlediget ved Vibes Klager, blev Sagen forhandlet i det svenske Rigsraads Møde 22. Aug., hvor Axel Oxenstjerna benægtede, at Strømmene omkring Bornholm tilhørte Kongen af Danmark, thi Øen laa i Storsøen (den svenske Rigsraadsprotokol i det svenske Rigsarkiv). Jvfr. Pufendorf, De rebus Suecicis ab expeditione Gustavi Adolfi regis in Germaniam ad abdicationem usque Christinæ, 2. ed., S. 506, og Slange S. 1136.
[1] Kongen rejste i de følgende Dage til Holsten. Der tænkes paa Udstyret til de to Døtre, som havde Bryllup i Efteraaret … [fortsættes s. 242]

Side 242

Brev 182/6 * 18. August 1642

Til Christian Pentz og Ditlev Reventlov.
Den Præst i Glückstadt, som sidder i Fængsel, skal løslades, men Kongen vil ikke mere have ham i sin Tjeneste. — Afskr. i Kgl. Bibl., Kallske Saml., 4., 439.
Der Phaffe, so im loche siidtzet, Sol heraus gelassen werden undt ihm In beiiseindt guther leuthe gesaget werden:
Weiil er Eiinen *Extraordinarium Consionatorem Agiret*, wessen geleiichen miir Niihmahls fohrgekommen, In dehm Er nit wissen wiil, das Ihm gebiihre Eiinen armen Siinder, so das leben verwiircket, folgen undt in miit Gottes wordt, biis das ihm der koph herunter, trösten Soll, So hatt in auch Niit wii Eiin prediiger, Sondern wii Eiin Bernheuther Inss Loch stecken müssen. Wndt da Er niit Offendtliche der gemeiinde solches, was geskeen, abbiitten wirdt, So wiil ich in Ihm meiinen diinste Niit wissen. Glyckxburg den 18 *Augustj Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Dem graffuen v: Pendtz undt dem Chanseler Reuendlou zu handen.

Oversættelse af Brev 182/6:
[Tysk original, oversat:] Den præst [*Phaffe = Pfaffe*, nedsættende], som sidder i hullet [fængslet], skal lades ud [løslades], og der skal siges til ham i nærværelse af gode folk:
Eftersom han har opført sig som en *extraordinarius concionator* [selvbestaltet/usædvanlig prædikant], hvis lige aldrig er kommet mig for [som jeg aldrig har oplevet], idet han ikke vil vide af [erkende], at det tilkommer ham at følge en arm synder, som har forbrudt sit liv, og trøste ham med Guds ord, indtil hovedet er af ham — så har man også måttet stikke ham i hullet, ikke som en prædikant, men som en Bernhäuter [dagdriver/uslinge]. Og hvis han ikke offentligt for menigheden vil afbede [undskylde] sådant, som er sket, så vil jeg ikke vide af ham i min tjeneste. Glücksburg den 18. august år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Grev v. Pentz og kansler Reventlow til hånde.

Brev 183/6 * 21. August 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Han skal gjøre Forslag til Kongen om Besættelsen af den ledige Bispestol i Viborg. Kongen udtaler sig imod at suspendere den anklagede Præst paa Amager paa Grund af en blot Mistanke. Han forlanger Oplysninger om en Bondegaard, som … [regesten fortsættes s. 243]
[Bemærk: brevteksten begynder på s. 243; her står kun overskrift og regestens første linjer.]

_____
Fortsættelse af fodnote 1 (til Brev 181) fra s. 241:
1642, Christiane og Hedevig. 20. Jan. 1642 havde Guldsmed Sten Pedersen i Kjøbenhavn faaet 200 Rdl. i Forskud („paa Regnskab") for Sølvarbejde, han havde under Hænder til Frøkenernes Udrednings Behov; men Rentemestr. Regnsk., hvorfra denne Notits er hentet, viser ikke, at der i Finansaaret 1642—43 er udbetalt noget hertil.

Side 243

Brev 183/6 (fortsat fra s. 242)
Til Christen Thomesen Sehested.
[Regestens slutning:] Henrik Gyldenstjerne skal afstaa til Kronen. Hvis Kejseren sender Dr. Gebhard som Medhjælper for Auersperg, vil Kongen ikke forhandle med ham. Om Bilagene til det Manifest, som skal udgives mod Hamborg. — Geh. Ark.
Diig Er nocksom bekendt, at *M:* wyckman Er død [1)], Och at man faar at tencke pa En anden y hans Steed, Huorfor du skaldt lade mig uyde, huem der aff dennom, som forhanden Er, kan uerre *papabiles* [1)]. Der er falden mig nogiit ind, siden ieg talede siist med dig om Presten pa Amags sag, som uil haffuis y acht, At ded siinis nogiit selsamdt, at dii, som forfølger Presten, dy skal ochsa uerre hans dommer. Skal dy Høylerde uerre hans dommer, da bør ded Lockede kuy[n]dfolckis Brødre uerre *Actores* [2)]. Kommer den uiis først op, at Man maa *suspendere* En Prest pa Nogle Maneders tyd *ab offitio* for En blodt *suspition* eller snack skiild, Da uyl ded gaa skarp tiil for dii andre. Du skaldt lade mig uyde, huor Neer ded er med den bundegard, som Hendrich gyldenstern skulle affsta ymod ded *Ius patronatus*, hand fiick aff *Cronen*, Tii ieg ued inted, huor uiidt ded er kommen dermed [3)].

Oversættelse af Brev 183/6 (fortsat):

[Regestens slutning:] Henrik Gyldenstjerne skal afstå [gården] til Kronen. Hvis kejseren sender dr. Gebhard som medhjælper for Auersperg, vil kongen ikke forhandle med ham. Om bilagene til det manifest, som skal udgives mod Hamborg. Geh. Ark.
Dig er noksom bekendt, at m. Wichmann [Hasebart] er død, og at man får at tænke på en anden i hans sted, hvorfor du skal lade mig vide, hvem der af dennem [de kandidater], som forhånden [til rådighed] er, kan være *papabiles* [egnede/valgbare — egl. "pavelige", her: bispeegnede]. Der er faldet mig noget ind, siden jeg sidst talte med dig om præsten på Amagers sag, som vil haves i agt [som må tages i betragtning]: at det synes noget sælsomt [besynderligt], at de, som forfølger [anklager] præsten, de skal også være hans dommere. Skal de højlærde [teologerne] være hans dommere, da bør de lokkede [forførte] kvindfolks brødre være *actores* [anklagere]. Kommer den vis [skik] først op, at man må *suspendere* [afsætte midlertidigt] en præst på nogle måneders tid *ab officio* [fra embedet] for en blot *suspicion* [mistanke] eller snak skyld, da vil det gå skarpt til for de andre. Du skal lade mig vide, hvor nær [langt] det er med den bondegård, som Henrik Gyldenstjerne skulle afstå imod det *jus patronatus* [patronatsret/kaldsret], han fik af *Kronen*, thi jeg ved ikke, hvor vidt det er kommet dermed. … [fortsættes s. 244]

---

[1] Som bemærket ovfr. S. 190, døde Biskop Wichmann Hasebart i August 1642. Hans Efterfølger blev Mag. Frands Rosenberg, f. 1593, † 1658, tidligere Professor ved Gymnasiet i Lund. Under 16. Novbr. 1642 udgik aabent Brev om hans Udnævnelse (Jydske Reg. X, 244). Se om ham Pontoppidan, Ann. eccl. Dan. IV, 176 f. Rietz, Skånska skolväsendets hist. S. 293 f.
[2] Talen er om Hans Klavsen Jeger, Sognepræst i Taarnby paa Amager (Wiberg, Alm. dansk Præstehist. III, 286). Om hans Sag findes i Acta consistorii følgende Notitser: 31. Aug. 1642 „blev læst Hr. Hanses paa Amager Varselsseddel til M[agiste]rum Rectorem belangende, at han vilde møde til Smørum Ting til Vidnesbyrd at paahøre om det Lejermaal med Peder Hammers Søster, som Hr. Hans beskyldes for". 17. Septbr. 1642 „Foglens Forsæt mod Hr. Hans paa Amager om det Lejermaal, han beskyldes for, blev læst. Hr. Hans havde lovet paa Tinget at ville give Svar derpaa til i Dag 8 Dage". Hr. Hans blev i Embedet til sin Død. Jvfr. om ham med Hensyn til et andet Uheld, han havde, Rørdam, Kjøbenhavns Universitets Hist. 1537—1621 III, 617.
[3] Efter Kongens Udtryk maa Henrik Predbjørnsen Gyldenstjerne til Skovsbo og Elvedgaard allerede paa denne Tid være kommen … [fortsættes s. 244]

.
Side 244

Brev 183/6 (slutning, fortsat fra s. 243)
Til Christen Thomesen Sehested.
Myn *Agent* tiil wiien [1] haffuer skreffuit hiid, At dii haffuer for y ded keysserlige hoff at *Adiungere* greffuen aff Auuersberg *Doctorem* Geberhardt [2], som altiid haffuer uerrit dy hamborgers anden hand ymod mig, Huorfor Ieg haffuer skreffuen samme greffue tiil, at, saframdt att samme *D:* bliiffuer hannem *Adiungerit*, daa uyl Ieg ingen *communication* haffue med hannem, Huilckit ieg hobis att skal forhindre samme *D:* ankomst. Frederich gunther uar y den mening Nu siist y køben:, At dii bylage, som burde att uerre huos dii *Acta*, som skal tryckis [3], waar inted der huos, Huorfor ieg strax Epther myn ankomst hiid talede med landt Chanseleren om samme leiilighed, Som *Affirmerede* ded *constanter*, at aldt ded, som bør att uerre derhuos, waar sendt henad køben: Huorfor der skal anuendis den største fliid skee kan, At man med ded første faar ded hiid. *Vale*. Aff Glyckxborg den 21 *Au: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 183/6 (slutning):
Min *agent* [gesandt] til Wien har skrevet herhid, at de har for [i sinde] ved det kejserlige hof at *adjungere* [tilføje som medhjælper] greven af Auersberg *doctor* Gebhard, som altid har været de Hamborgeres anden hånd [håndlanger] imod mig. Hvorfor jeg har skrevet samme greve til, at, såfremt at samme dr. bliver ham *adjungeret*, da vil jeg ingen *communication* [omgang/forhandling] have med ham, hvilket jeg håber skal forhindre samme dr.s ankomst. Frederik Günther var af den mening nu sidst i København, at de bilag, som burde være hos [ledsage] de *acta* [aktstykker], som skal trykkes, ikke var derhos. Hvorfor jeg straks efter min ankomst hertil talte med landkansleren om samme lejlighed [sag], som *affirmerede* [bekræftede] det *constanter* [bestemt], at alt det, som bør være derhos, var sendt hen ad København. Hvorfor der skal anvendes den største flid ske kan [al mulig omhu], [så] at man med det første får det herhid. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Glücksborg den 21. august år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 184/6 * 28. August 1642

Til Jørgen Vind.
Han skal, da Kongen har lovet Hertug Frederik noget af det kjøbte Gods i Holsten til hans Underhold, sende en Fortegnelse … [regesten fortsættes s. 245]
[Bemærk: brevteksten begynder på s. 245; her står kun overskrift og regestens første linjer.]

_____
Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 183) fra s. 243:
i Besiddelse af den omtalte Patronatsret. Denne har maaske saaledes været en anden end den til Østerlev Kirke i Christianstad Len, om hvis Mageskifte mod Kjørsingegaard i Fyn der forhandledes mellem Kongen og Henrik Gyldenstjerne i Aarene 1640—42. 1643 fik Kongen Kjørsingegaard ved et Mageskifte, uden at Gyldenstjerne fik Patronatsretten til Østerlev; denne fik han først 1648 ved et nyt Mageskifte af Bøndergods. Vedel Simonsen, Saml. t Elvedgaards Hist. I, 131 ff.
[1)] Dr. Vilhelm Bidenbach.
[2)] Dr. Gebhard, kejserlig Hofraad.
[3)] Manifestet mod Hamborg; se ovfr. S. 232.

Side 245

Brev 184/6 (fortsat fra s. 244)
Til Jørgen Vind.
[Regestens slutning:] over Prins Christians Indtægter af hans Len i Laaland og Falster samt af Rentekammeret, for at den ene Broder ikke skal have Grund til at klage over, hvad den anden faar. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
Epthersom Ieg haffuer loffuit myn Søn Erdtzbisskoppen aff Brehmen nogiit aff ded købdte godtz heer y landte holstein tiil hans vnderholing [1)], Daa paded at hand tiil syn Staadt at holde inted faar mehre, End Prindtzen haffuer, Da skaldtu uerre derom, at flii mig En Riichtig *designation* paa ded, som Prindtzen kan haffue Om Aarit aff dy lehn, hand haffuer y falster och laaland [2)], saoch aff Rentheriit, Paded den Ene icke skall haffue siig mehre End den anden att beklaage. *Vale*. Aff Glyckxborg den 28 *Augustj Anno* 1642.
Christian.

Udskrift: Danmarckis Riigis Raad Och Renthemeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 184/6 (slutning):
[Regestens slutning:] … over Prins Christians indtægter af hans len i Lolland og Falster samt af Rentekammeret, for at den ene broder ikke skal have grund til at klage over, hvad den anden får. Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
Eftersom jeg har lovet min søn ærkebispen af Bremen [hertug Frederik] noget af det købte gods her i landet Holsten til hans underhold, da for at han til sin *stat* [standsmæssige husholdning] at holde ikke får mere, end prinsen har, da skal du være derom [sørge for], at skaffe mig en rigtig [nøjagtig] *designation* [fortegnelse] over det, som prinsen kan have om året af de len, han har i Falster og Lolland, såvel som af Renteriet, for at den ene ikke skal have sig mere end den anden at beklage. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Glücksborg den 28. august år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd og Rentemester til hånde.

Brev 185/6 * 28. August 1642

Til Peder Vibe.
Kongen ønsker, at det brandenborgske Gesandtskab i Stockholm maa hidføre et for Enkedronningen gunstigt Resultat, men Tiden maa vise, om Løfterne ville blive holdte. En tilsendt Model af en Mølle til at pumpe Vand ud duer ikke. d'Avaux og Salvius ere misfornøjede med Kejserens Ratifikation af Fredspræliminærerne. Der ligger et Par Skibe rede til at føre d'Avaux til Frankrig, men han maa ikke trække Tiden for længe ud. — Geh. Ark.
Dyne thuende skriiffuelser *sub dato* den 10 och 13 *Huius* Erre mig filhande komen, Och deraff Churfiirsten aff Brandenborgs gesandters ankomst til Stockholm fornommen med ded, du haffuer kund Erfahre derris werff … [fortsættes s. 246]

Oversættelse af Brev 185/6:
Dine to skrivelser *sub dato* [dateret] den 10. og 13. *hujus* [denne måned, dvs. august] er kommet mig til hånde, og deraf har jeg fornemmet kurfyrsten af Brandenborgs gesandters ankomst til Stockholm, tillige med det, du har kunnet erfare [om] deres hverv [ærinde] … [fortsættes s. 246]

[1)] Jvfr. ovfr. S. 225.
[2)] Nykjøbing, Aalholm, Halsted Kloster og Ravnsborg Len (Danske Saml. VI, 332).

Side 246

Brev 185/6 (fortsat fra s. 245)
Til Peder Vibe.
at werre, Huorpa ieg dig inted forholder, Att ded uar at Ønske, at ded uar Regeringens mening, at dy uylle Epther dyn *Imagination* gørre ded Imod Enckedronningen, som du skriiffuer, Mens vdgangen deraff skal uel uyse ded wd, nar man uyl werre *Assererit*, at ded, som bliiffuer loffuit, skal bliiffue holdt [1)]. Den offuerskickede *Modell* eller affriidtz aff En mølle tiil at maale wandiit ud Er mig uel bekend, Tii dentiid haffnen ued tøyhussit bleff giiordt for 43 Aar siiden [2)], Da bleff samme Maaner aff møller brugdt Och kostede mangen hestiis liiff, Tii samme werck gaar heel hardt, saat ded gaar ud offuer hesten och koster dageliigen megiit at flycke, fordi att der gaar altiid nogiit ysønder derpa.

M: dauaus och *Saluius* Er heel *perplex* offuer den *confirmation* pa Lydtzous *tractater* y hamborg, som greffuen aff *Auuersberg* stackit siiden fiick fra keysse: Dii holdte en aff myne Enspendiger op y Otte dage, førend hand kunde komme derfra med suar pa ded breff, hand førdte dem samme sag angaendis [3]. Ett aff myne beste Orloff skiibe, som kalliis Oldenborg, med thuende Reii støcker Och En Piinasse ligger her paa … [fortsættes s. 247]

Oversættelse af Brev 185/6 (fortsat):
… at være [deres ærinde]. Herom skjuler jeg intet for dig: at det var at ønske, at det var regeringens mening, at de ville efter din *imagination* [forestilling/formodning] gøre det imod enkedronningen, som du skriver; men udgangen [udfaldet] deraf skal vel vise det ud [afsløre det], når man vil være *assereret* [forsikret om], at det, som bliver lovet, skal blive holdt. Den oversendte *model* eller aftegning af en mølle til at male [pumpe] vandet ud er mig vel bekendt, thi dengang havnen ved Tøjhuset blev gjort for 43 år siden, da blev samme manér af møller brugt, og [den] kostede mangen hests liv, thi samme værk går helt hårdt [tungt], sådan at det går ud over hesten og koster dagligt meget at flikke [reparere], fordi der altid går noget i sønder [i stykker] derpå. M. d'Avaux og Salvius er helt *perplekse* over den *confirmation* [stadfæstelse] af Lützows *traktater* i Hamborg, som greven af Auersberg for kort tid siden fik fra kejseren. De holdt en af mine enspændere [kurérer] op i otte dage, førend han kunne komme derfra med svar på det brev, han førte dem samme sag angående. Et af mine bedste orlogsskibe, som kaldes Oldenborg, med to *rejestykker* [reservekanoner?] og en pinasse ligger her på … [fortsættes s. 247]

---

[1] De kurfyrstelige Afsendinge v. Götze og v. Leuchtmar kom 9. Aug. til Stockholm. De skulde forhandle dels om en Vaabenstilstand mellem de Svenske og Kurfyrst Frederik Vilhelm, dels om dennes Ægteskab med Dronning Christina, dels om Enkedronning Maria Eleonora. Om Enkedronningen kom man 24. Septbr. til den Overenskomst, at den svenske Regering skulde tilsikre hende et aarligt Underhold af 30,000 Rdl., hvorimod hun skulde tage Ophold i Preussen. Om Gesandtskabet se Urkunden u. Actenstücke zur Gesch. d. Kurf. Friedrich Wilhelm I, 566 ff. Skandinav. Litter. Selsk. Skrifter 1811 S. 55 f. Odhner, Sveriges deltagande i westfaliska fredskongressen S. 78 ff. Se Kongens Breve af 1, 10. og 13. Septbr. samt 3. Novbr. (eller Oktbr.) 1642.
[2] Om Opførelsen af Tøjhuset og de derved foranledigede Opfyldningsarbejder se ovfr. S. 42 og Nielsen, Kjøbenhavns Hist. og Beskrivelse IV, 201.
[3] Om Kongens Forhandlinger med d'Avaux og Salvius angaaende Tiden for Lejdebrevenes Udvexling og for Fredsforhandlingens Begyndelse se Fridericia, anf. Skr. II, 310.

Side 247

Brev 185/6 (slutning, fortsat fra s. 246)
Til Peder Vibe.
Reiiden Epther *M: dauausis* begehring til at føre hannem offuer tiil franckerige. Biier hand for lenge med siin Reiisse, at ded løbber ymod wiinteren, Da gaar myne skiib inted henad franckerige, mens liige henad københaffuen [1]. Glyckxborg den 28 *Augustj Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 185/6 (slutning):

… reden efter m. d'Avaux' begæring for at føre ham over til Frankrig. Bier [venter/nøler] han for længe med sin rejse, sådan at det løber [nærmer sig] imod vinteren, da går mine skibe ikke hen ad Frankrig, men lige hen ad København. Glücksborg den 28. august år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.

Brev 186/6 * 1. Septbr. 1642

Til Peder Vibe.
Den svenske Regerings Forlangende om at faa en Afskrift af den kejserlige Ratifikation af Præliminærfreden er kun et Paaskud. Han skal være Enkedronningen behjælpelig ved de brandenborgske Gesandters Forhandlinger samt anholde om, at Hertuginden af Pommerns Livgeding maa forskaanes for Paalæg. — Geh. Ark.
Wdaff dyn skriiffuelse Erfahrer Ieg, at Regeringen y Suerrig inted uyl lade keysserens *Ratification* offuer lydtzous *tractater* passere, uden dii Seer *copiam* deraff. Saa maa du forseckere dem, at Om den icke uaar forhanden, da haffde Ieg inted skreffuen dem tiil, at Ieg haffuer siiet den at uerre, som den Bør at werre. Ieg tencker, at om dii icke haffde ded at støde dem pa, da hytte dy uel pa nogiit andiit. Och Eptherdi Enckedronningen aff Suerrig *Imaginerer* sig, att dii Brandenborgiske gesandter Er for hinders skiild sendt ind y suerrig, Da skaldtu werre hinder behiielpelig at driiffue hinders sag wed samme gesandter. Paa Hertuginden aff Pommerens [2] wegne skaldtu wden … [fortsættes s. 248]

Oversættelse af Brev 186/6:
Ud af din skrivelse erfarer jeg, at regeringen i Sverige ikke vil lade kejserens *ratifikation* over Lützows *traktater* passere, uden de ser en *copia* [afskrift] deraf. Så må du forsikre dem, at om den ikke var forhånden [til stede], da havde jeg ikke skrevet dem til, at jeg har set den at være, som den bør være. Jeg tænker, at om de ikke havde det [dette] at støde dem på [at gøre indvending imod], da hyttede de vel [ville de nok finde] på noget andet. Og eftersom enkedronningen af Sverige *imaginerer* [forestiller] sig, at de brandenborgske gesandter er sendt ind i Sverige for hendes skyld, da skal du være hende behjælpelig at drive [fremme] hendes sag ved samme gesandter. På hertuginden af Pommerns vegne skal du uden … [fortsættes s. 248]

---

[1] Under 20. Juli 1642 havde Stenzel v. Jasmund faaet Ordre til med Skibene Oldenborg og den hollandske Fregat at begive sig til Glückstadt for derfra at føre d'Avaux til Calais eller en anden fransk Havn (Sjæll. Reg. XXI, 157). 15. Septbr. rejste d'Avaux hjem (Chemnitz, Königl. Schwedisch. in Teutschland geführter Krieg IV, 2, 100).
[2] Hertuginde Hedevig, Christian IV's Søsterdatter; se Brevene 1636—40 S. 331.

Side 248

Brev 186/6 (slutning, fortsat fra s. 247)
Til Peder Vibe.
affladelsse anholde, att hinders lyffgeding liige ued andre derris maa forskanis med allehande Paaleg, Anseendis, att ded Ellers uylle haffue ded anseend, at hun for myn skyld skulle mehre *fexeris* End andre. Aff Glyckxborg den 1 *Septem: Anno* 1642.
Christian.

Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 186/6 (slutning):
… uden aflad [uophørligt] anholde [anmode] om, at hendes livgeding [enkeforsørgelse/gods] lige ved [ligesom] andre af deres [gods] må forskånes for allehånde pålæg [afgifter], i betragtning [af], at det ellers ville have det anseende [udseende/den virkning], at hun for min skyld skulle mere *vexeres* [plages/besværes] end andre. Fra Glücksborg den 1. september år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.

Brev 187/6 * 1. Septbr. 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen er glad over, at Manifestet mod Hamborgerne snart er færdig trykt; Kejseren har befalet dem at afskaffe deres Toldpaalæg i Løbet af to Maaneder. d'Avaux og Salvius have endnu ikke givet noget Svar angaaende Kejserens Ratifikation af Fredspræliminærerne, og den svenske Regering forlanger at se en Afskrift af den. Kongen vil have en Afskrift af det Forbund, som han sluttede 1628 med Gustav Adolf. Kongen vil rejse til Listerdyb; Marskalken har allerede været der for at undersøge Forholdene. Katholikerne have paa gottorpsk Grund opført et Kapel der, men Korfits Ulfeldt skal sende to Skibe derhen for at opkræve Told af, hvad der føres dertil. — Geh. Ark.
Ieg haffuer yblandt andiit forstanden aff dyn skriiffuelse, at ded, som tryckis ymod dii hamborger, med ded første bliiffuer ferdigdt, huilckiit war heel gadt, at ded skedde, Tii dii Erliige fuele haffuer disse dage faat Ett keysserlig *Mandat* at skaffe alle derris tolle, dii haffuer pasat, aff Och *demonstrere paritionem* inden tu Maneder, som kan *mouere* dem mueligdt, at dii *Accorderer* med mig [1]. Fraa *M: Dauaus* och *Saluio* haffuer Ieg Endnu inted kund faa suar, om dii uyl *Acceptere* keysserens *Ratification* offuer Lydtzous *tractater*. Y Suerrig uyl Regeringen See *copiam* deraff, der Ieg dog haffuer skreffuit dem tiil, att Ieg haffuer lest och siiet *originalit*. Den *transaction*, der … [fortsættes s. 249]

Oversættelse af Brev 187/6:
Jeg har iblandt andet forstået af din skrivelse, at det, som trykkes imod de Hamborgere [manifestet], med det første bliver færdigt — hvilket var helt godt, at det skete, thi de ærlige [her ironisk] fugle [fyre] har disse dage fået et kejserligt *mandat* [påbud] at afskaffe alle deres told, [som] de har pålagt, og *demonstrere paritionem* [vise lydighed/efterkommelse] inden to måneder, hvilket muligvis kan *movere* [bevæge] dem [til], at de *akkorderer* [forliger sig] med mig. Fra m. d'Avaux og Salvius har jeg endnu ikke kunnet få svar, om de vil *acceptere* kejserens *ratifikation* over Lützows *traktater*. I Sverige vil regeringen se en *copia* [afskrift] deraf, skønt jeg dog har skrevet dem til, at jeg har læst og set *originalet*. Den *transaction* [aftale/overenskomst], der … [fortsættes s. 249]

[1] Det omtalte kejserlige Paalæg var af 5. Aug. 1642. Gallois, Geschichte Hamburgs II, 388.

Side 249

Brev 187/6 (fortsat fra s. 248)
Til Christen Thomesen Sehested.

skedde ymellom mig och dii Suenske, dentiid Stralsund bleff besat med Suensk folck [1], skal opsøgis och En *copie* deraff hiidsendis. Ieg drager med gudtz hiielp med ded første herfra henad Lyster dyb, der att besee leiilligheden [2], ty Ieg haffde disse dage Marskalcken [3] wformerckt der, som dii *Catholicher* dyger ded land ynd pa hertugen aff holstens gebiit, at Erfahre sammestedtz leiilligheden. Saa haffuer hand *Refererit*, att dii haffuer allerede biigd Ett *Capell* och En skole. *Capellit* Er sa stordt, att derudi skan(!) faa 200 personer Pladtz, Och Er søgningen sa stor tiil samme *Capell*, att Icke halffpardtten kan faa Rom dery. Dii *gottorpienses* haffuer aldrig wiildt uerre ded gestendig, at dii haffde *Lyberum Exersitium* Religionis der, Mens Nu Ieg mercker, att dii uyl giiffue for tiil gottorp, att dii sliigdt uel maa gørre, fordi att ded land uar inted tiil, dentiid der bleff *transigerit* ymellom Riigit och dem Om Religionen, Da Er Stadtholderen y køben: befahliit at sende thuende sma skiib derhen, som skall tage toll aff aldt ded [4], som føris hen tiil dii kompaner, ty pa sligge Nii werck bør man ochsa forsøge Nii *attentata*, paded hertugen kan først klage offuer mig.

Oversættelse af Brev 187/6 (fortsat):
… skete imellem mig og de svenske, dengang Stralsund blev besat med svensk folk [tropper], skal opsøges [findes frem], og en *copie* [afskrift] deraf hidsendes. Jeg drager med Guds hjælp med det første herfra hen ad Listerdyb der at bese lejligheden [forholdene], thi jeg havde disse dage marskalken uformærkt [ubemærket] der, hvor de katolske diger det land ind på hertugen af Holstens gebet [område], for at erfare sammesteds lejligheden [forholdene]. Så har han *refereret* [rapporteret], at de allerede har bygget et *kapel* og en skole. *Kapellet* er så stort, at der kan få 200 personer plads deri, og søgningen [tilstrømningen] er så stor til samme *kapel*, at ikke halvparten kan få rum deri. De *gottorpienses* [gottorpske/hertugens folk] har aldrig villet være det gestændig [indrømme], at de havde *liberum exercitium religionis* [fri religionsudøvelse] der; men nu mærker jeg, at de vil give for [foregive] til Gottorp, at de sådant vel må gøre, fordi det land [dette område] ikke var til [ikke fandtes/ikke var indvundet], dengang der blev *transigeret* [indgået overenskomst] mellem Riget og dem om religionen. Da er statholderen i København befalet at sende to små skibe derhen, som skal tage told af alt det, som føres hen til de kompaner [katolikkerne/kompagniet], thi på sådanne nye værker [foretagender] bør man også forsøge nye *attentata* [tiltag/forsøg], for at hertugen kan først klage over mig [dvs. lade hertugen være den, der klager først].

---

[1] Kongen tænker vistnok paa Overenskomsten af 17. Septbr. 1628 mellem ham og Axel Oxenstjerna om Stralsunds Besættelse af svenske Tropper. Slange S. 634 f.
[2] Kongen kom 7. Septbr. til Ballum paa Slesvigs Vestkyst ved den inderste Ende af Listerdyb, hvor han vilde anlægge en Handelsstad (se Brevene af 10. Septbr. og 22., 25. og 26. Novbr. 1642, samt Danske Saml. 2. R. III, 390). Det var ikke der, at det katholske Kapel, som omtales i den følgende Del af Brevet, laa, men sydligere, og Kongen maa ved at sætte de to Ting i Forbindelse med hinanden mere have tænkt paa Rejsen derhen end paa selve Opholdet ved Listerdyb. Om det katholske Kapel se for øvrigt Brevene 1636—40 S. 403 og Slange S. 1138 f. Enden paa Forhandlingerne om det blev, at det maatte lukkes.
[3] Hofmarskalken Knud Jakobsen Ulfeldt.
[4] Se Brevet Nr. 192.

Side 250

Brev 187/6 (slutning, fortsat fra s. 249)
Til Christen Thomesen Sehested.

Ded er høy tyd, at uy seer os uell for, Tii pa dii steeder Erre landene Blotte, och man kan paa dy steeder sette mange tussind mand heel wformerckt yland Och gørre, huad dii icke uylle lade, bade y Iudtland och begge fiirstendom [1]. *Vale*. Aff Glycksborg den 1 *Septem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 187/6 (slutning):
Det er høj tid, at vi ser os vel for, thi på de steder er landene blotte [ubefæstede], og man kan på de steder sætte mange tusind mand helt uformærkt [ubemærket] i land og gøre, hvad de [ellers] ikke ville lade [tillade], både i Jylland og begge fyrstendømmer. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Glücksborg den 1. september år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 188/6 * 10. Septbr. 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen er meget vel fornøjet med den Plads til at anlægge en By, som han har fundet i Nærheden af Ballum; derimod misbilliger han Planen om at befæste Snoghøj. — Geh. Ark.
Ieg haffuer disse dage werrit y Ballum biie Och besiiet leiiligheden sammestedtz och befunden, At man der y negden heel uel kan *fundere* En Biie aff Stor *importans* [2], huilchen leiilighed du Erfahrer aff Stadtholderen H: Corfiidtz wlfeldt.
Dentiid Ieg begaff mig pa Reiissen derhen, Daa haffde Ieg inted tenckt at finde pa sliiggen Pladtz, som ieg fandt pa. Dii gadt folck, som haffde for at *fortificere* Snoghøy, … [fortsættes s. 251]
Oversættelse af Brev 188/6:
Jeg har disse dage været i Ballum by og beset lejligheden [forholdene] sammesteds og befundet [fundet], at man der i nærheden helt vel kan *fundere* [grundlægge] en by af stor *importance* [betydning], hvilken lejlighed [mulighed] du erfarer af statholderen hr. Corfits Ulfeldt.
Dengang jeg begav mig på rejsen derhen, da havde jeg ikke tænkt at finde på [støde på] en sådan plads, som jeg fandt på [fandt frem til]. De gode folk, som havde for [i sinde] at *fortificere* [befæste] Snoghøj, … [fortsættes s. 251]

---

[1] En Koncept til en Svarskrivelse fra Christen Thomesen Sehested paa Kongens Brev, dat. 10. Septbr. 1642, findes i Rigens Raads Breve Fasc. 52.
[2] Se ovfr. S. 249. Under 9. Septbr. havde Lensmanden paa Riberhus, Gregers Krabbe, faaet Brev om, at han, da Kongen vilde have Marsklandet ved Ballum inddiget, skulde tilsige Diggreven af Bredsted og lade Søkanten fra Ballum til Enden af Marsken opmaale (Jydske Tegn. X, 487). Slange, hvis Fremstilling S. 1141 er grundet paa Brevet ovenfor og Kongens Dagbogsoptegnelse, har ganske misforstaaet Lokaliteterne, da han mener, at Ballum ligger der, hvor nu Fredericia ligger.

Side 251

Brev 188/6 (slutning, fortsat fra s. 250)
Til Christen Thomesen Sehested.
dy haffde inted siiet landtkordttit uel Igennom, Mens allene holdt fiinsk grød och skelfiisk y stor *Estime*. *Vale*. Aff Haderssleffhus Den 10 *Septem: Anno* 1642.

Christian.

Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.
Oversættelse af Brev 188/6 (slutning):
… de havde ikke set landkortet vel [grundigt] igennem, men alene holdt finsk grød og skælfisk [en fiskeret] i stor *estime* [agtelse]. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Haderslevhus den 10. september år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: kongens bemærkning her er spydig — han antyder, at fortalerne for Snoghøj-befæstningen ikke har studeret geografien ordentligt, men blot holdt af egnens mad.]

Brev 189/6 * 10. Septbr. 1642

Til Peder Vibe.
Om de Betingelser, som Enkedronning Maria Eleonora bør stille for at tage Ophold i Preussen. — Geh. Ark.
Dyn skriiffuelser thuende Erre mig heer tiilhande kommen, Och deraff forstanden, huoruydt du y Enckedronningens sag est kommen. Huad dy Brandenborgiske abgesandter der haffuer forrettit [1], ded haffuer dii ladiit Enckedronningen forsta, som hun siiden mig haffuer ladiit forsta, Huorpa Ieg hinder gaff tiil suar, Att hun siig heel uel kunde lade *contentere* med 26000 daler om Aariit, Saframdt hun dem Epther siin *contento* y Priissen dem (!) motte annamme, Och at Churfiirsten hinder Ett hus y Priissen uylle Indrømme Och uerre hinder god for samme Summa Penning. Om huilcken leiilighed dii Chur Brandenborgiske abgesandter bør at Errindris. Saframdt samme gesandter wiil *demonstrere* werden, att Enckedronningens sag dennom gaar tiil hierdtid, da bør dy at *disponere* Regeringen derhen; at Enckedronningen y ded ringiste Erlanger Ett Aars *intrade* aff lyffgedingit til at beginde syn husholding med. Aff Haderssleff hus den 10 *Septem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 189/6:
Dine to skrivelser er kommet mig her til hånde, og deraf har jeg forstået, hvorvidt du er kommet i enkedronningens sag. Hvad de brandenborgske afgesandter der har forrettet [udrettet], det har de ladet enkedronningen forstå, som hun siden har ladet mig forstå, hvorpå jeg gav hende til svar, at hun kunne lade sig helt vel *contentere* [nøje] med 26000 daler om året, såfremt hun efter sit *contento* [tilfredshed/behag] måtte annamme [modtage] dem i Preussen, og at kurfyrsten ville indrømme hende et hus i Preussen og være hende god for [garantere] samme sum penge. Om hvilken lejlighed [sag] de kur-brandenborgske afgesandter bør erindres [mindes]. Såfremt samme gesandter vil *demonstrere* [vise/lade det fremgå], at enkedronningens sag går dem til hjerte, da bør de *disponere* [bevæge] regeringen derhen, at enkedronningen i det ringeste [mindste] opnår ét års *intrade* [indtægt] af livgedinget til at begynde sin husholdning med. Fra Haderslev hus den 10. september år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.
[Bemærk: dem *er skrevet to gange i originalen — sic (!), dittografi.]*

[1] Se ovfr. S. 246.

Side 252

Brev 190/6 ✻ 13. Septbr. 1642

Til Peder Vibe.
Han skal forebringe den svenske Regering Hertuginde Anna Sophie af Brunsvigs Begjæring angaaende Enkedronningen. — Geh. Ark.
Aff huosføiiede Skriiffuelse Erfahrer du, huad Hertuginde Sophia Eliisabet [1] aff Brunswich paa siin Søsters wegne aff mig begehrer, Huorfor du skaldt gørre diit beste, Att du Epther hinders begehring kandt ded huos Regeringen Erlange. Haderssleffhus den 13 *Septem: Anno* 1642.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 190/6:
Af det hosføjede [vedlagte] skrivelse erfarer du, hvad hertuginde Sophie Elisabet [note: fejlskrift for Anna Sophie] af Braunschweig på sin søsters vegne [dvs. enkedronningens] begærer af mig, hvorfor du skal gøre dit bedste, [så] at du efter hendes begæring kan opnå det hos regeringen.
Haderslevhus den 13. september år 1642.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.

Brev 191/6 ✻ 13. Septbr. 1642

Til Peder Vibe.
Om Enkedronningens Sag maa man afvente Udfaldet af de brandenborgske Forhandlinger. Han skal lade Præsterne i Sverig erfare Kurfyrsten af Sachsens Mening om den svenske Krigsførelse i Tydskland. — Geh. Ark.

Att der falder allehande *discurs* for Om Enckedronningens vnderholding, derpa thuiiffler ieg Inted. Der Er Ickeheller at *Iudicere* derom, førend man seer vdgangen aff ded Brandenborgiiske werck. Huad Churfursten aff Saxens *Iudicium* Er om den Suenskiis *Armatur* y tysland, ded haffuer du aff huosføiiede *Copie* at Erfahre [2], huiilcken du skaldt *communisere* Presterne der y landit, sa uyt mueligdt Er. Aff Haderssleff huss den 13 *Sep: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 191/6:
At der falder allehånde *discurs* [snak] for om enkedronningens underhold, derpå tvivler jeg ikke. Der er heller ikke at *judicere* [dømme/afgøre] derom, førend man ser udgangen [udfaldet] af det brandenborgske værk [foretagende]. Hvad kurfyrsten af Sachsens *judicium* [bedømmelse/mening] er om den svenskes *armatur* [oprustning/krigsmagt] i Tyskland, det har du af det hosføjede [vedlagte] *copie* [afskrift] at erfare, hvilken du skal *communicere* [meddele] præsterne der i landet, så vidt muligt er. Fra Haderslev hus den 13. september år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.

---

[1] Fejlskrift for Anna Sophie.
[2] Kurfyrst Johan Georgs Skrivelse til Kongen, hvori han klager over den svenske Krigsførelse, er dat. 26. Aug. og modtoges i Haderslev 13. Septbr. (Geh. Ark., Sachsen Nr. 48 b).

Side 253

Brev 192/6 ✻ Omtr. 14. Septbr. 1642 [1)]

Til Markus Whitte.
Udkast til en Instrux for Markus Whitte, der skal tage Told af de Varer, som udføres af Riget gjennem Listerdyb. — Geh. Ark.
Instruction
Pa Marckus wiidt, at hand med den, som hannem *Adiungerit* Er, skall haffue Indseend, Att inted føriis vdaff Riigit ygennom lyster diib tolfriis, mens tage toll aff heste och feh Epther den toll, som der giiffuis aff sliigdt godtz y kolding. Aff korn och andiit sliigdt skall tagiis toll, Epthersom den tagis aff fremmid godtz y Riibe. Huad hand nu y dii mader oppeberrer, ded skall hand Riichtig optegne och strax stycke ded y den kyste, som dertiil hannem tiilstillit Er, huortiil fiindis thuende Nøggeler, huoraff gregers krabbe skall haffue den Ene Och hand den anden. Och skall samme *Capitein* hollis En dreng, som skriiffue kan, Med huiilcken gregers krabbe skall *Accordere* Om hans Arss løn, kosten skal hand haffue pa Skiibit [1)].

Oversættelse af Brev 192/6:
Instruction [instruks]
For Markus Whitte, at han med den, som ham *adjungeret* [tilføjet som medhjælper] er, skal have indseende [tilsyn med], at intet føres ud af Riget igennem Listerdyb toldfrit, men [skal] tage told af heste og fæ efter den told, som gives af sådant gods [sådanne varer] i Kolding. Af korn og andet sådant skal tages told, efter som den tages af fremmed gods i Ribe. Hvad han nu i de måder [på den måde] oppebærer [indkræver], det skal han rigtigt [nøjagtigt] optegne og straks stikke det i den kiste, som dertil ham er tilstillet [overdraget], hvortil findes to nøgler, hvoraf Gregers Krabbe skal have den ene og han den anden. Og skal samme *kaptajn* [Whitte] holdes en dreng [karl], som skrive kan, med hvilken Gregers Krabbe skal *akkordere* [aftale] om hans års løn; kosten [forplejningen] skal han have på skibet.
[Bemærk: denne instruks vedrører de toldskibe, kongen omtaler i Brev 187 (s. 249); jf. henvisningen dér.]

Brev 193/6 ✻ 20. Septbr. 1642

Til Biskop Jesper Brochmann.
Præsterne i Sjællands Stift maa ikke i deres Bønner kalde Kongen Christian den Fjerde og Prinsen Christian den Femte. — Grams Afskr. i Geh. Ark.
Salutem in Christo Iesu. Keere *D: Doctor*, y skal tilholde Presterne y Eders Stiicht, at dy y deris Bønner for mig och Printzen Inted skall bruge *Quartum aut quintum Num:*, Al den stund den alene hører at haffues y Acht y … [fortsættes s. 254]

Oversættelse af Brev 193/6:
Salutem in Christo Jesu [lat. "Hilsen i Kristus Jesus"]. Kære dr. doctor, I skal tilholde [pålægge] præsterne i Eders stift, at de i deres bønner for mig og prinsen ikke skal bruge *quartum aut quintum*

numerum [det fjerde eller femte tal, dvs. "den Fjerde" eller "den Femte"], al den stund [eftersom] det alene hører at haves i agt [skal iagttages] i … [fortsættes s. 254]

[1)] En Instrux i Overensstemmelse med Kongens Ordre udfærdigedes af Kancelliet under 14. Septbr. 1642 (Sjæll. Reg. XXI, 169). Samme Dag oversendtes denne Instrux til Lensmanden paa Riberhus tilligemed en Toldkiste for at besørges videre til Markus „Weicht" (Jydske Tegn. X, 487). Om Skibskaptajn Markus Whitte se Brevene 1636—40 S. 336. Jvfr. ovfr. S. 249.

Side 254

Brev 193/6 (slutning, fortsat fra s. 253)
Til Biskop Jesper Brochmann.
Patenter, Geldsbreffue, *Passer* och andet, som Regeringen vedkommer. *Vale*. Aff Haderssleffhus den 20 *Septem: Anno* 1642 [1)].
Christian.
Udskrift: Byskoppen *D:* Jessper Brockman tiil hande.

Oversættelse af Brev 193/6 (slutning):
… *patenter* [åbne breve], gældsbreve, *passer* [pas] og andet, som regeringen vedkommer. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Haderslevhus den 20. september år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Biskoppen dr. Jesper Brochmann til hånde.
[Bemærk: kongen ønsker altså, at ordenstal ("den Fjerde"/"den Femte") kun bruges i officielle dokumenter, ikke i kirkebønnerne. Det følgende brev (194) gentager samme påbud til Ribe stift næsten ordret.]

Brev 194/6 * 20. Septbr. 1642

Til Biskop Hans Borchardsen.
Præsterne i Ribe Stift maa ikke i deres Bønner kalde Kongen Christian den Fjerde og Prinsen Christian den Femte. — Afskr. i Ribe Stiftsarkivs Register over indgangne Kongebreve [2)].
Salutem in Christo Iesu. Kiære *D: Doctor*, I skal tilholde Præsterne y Eders Stift, at de i deres Bønner for Mig og Printzen Intet skal Nefne *qvartum* eller *quintum*, ald den stund alleene hører at haves i Agt i *Patenter* og Breve, *Passer* og andet, som hører til Regieringen. *Vale*. Af haderssleb huuss d. 20 *Sept: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Biskoppen *D:* hans Borchersøn til hænde.

Oversættelse af Brev 194/6:
Salutem in Christo Jesu [lat. "Hilsen i Kristus Jesus"]. Kære dr. doctor, I skal tilholde [pålægge] præsterne i Eders stift, at de i deres bønner for mig og prinsen intet skal nævne [om] *quartum* eller *quintum* [det fjerde eller femte, dvs. ordenstallene], al den stund [eftersom det] alene hører at iagttages i *patenter* og breve, *passer* [pas] og andet, som hører til regeringen. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Haderslev hus den 20. september år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Biskoppen dr. Hans Borchersøn [Borchardsen] til hænde.

Brev 195/6 ✻ 28. Septbr. 1642

Til Hertug Frederik, Ærkebiskop af Bremen.
Det er ikke imod Kongens Ønske, hvis han modtager Hannibal Sehesteds Bryllups-Indbydelse. — Geh. Ark.
Freundtlicher, Herdtzliiber Sohn, weiil der Stadthaldther auss Norwegen Itzo sich nach diir zu Reiissen vorgenommen … [fortsættes s. 255]

Oversættelse af Brev 195/6:
[Tysk original, oversat:] Venlige, hjertekære søn, eftersom statholderen fra Norge [Hannibal Sehested] nu har for [i sinde] at rejse til dig … [fortsættes s. 255]

_____
[1)] Jvfr. Brevet Nr. 194.
[2)] Meddelt af Hr. Overlærer J. Kinch. Brevet har tidligere været trykt hos Frost, Efterr. om Ribe Domkirke S. 44 med Datum 2. Septbr. 1642 og nogle enkelte mindre Afvigelser. Mon virkelig dette og det foregaaende, hermed næsten enslydende Brev have været egenhændige?

Side 255

Brev 195/6 (slutning, fortsat fra s. 254)
Til Hertug Frederik, Ærkebiskop af Bremen.
Ihn meiinung, wii ich verstanden, Das Er dich zu seiiner hochtzeiit Einladen wiil, Alss habe ich nit vntherlassen wollen dich mit dissem skreiben zu besuchen Vndt darneben freundt, vetterlich zu versteen geben,
Dass, da deiine gelegenheit Es leiiden kan Ihm darein zu wiilfahren, das solches miir nit zu wiideren sein wiirdt. Befehle dich hiimit dem gewaltigen Skudtz gottes vndt verbleiibe allezeiit
Dein getrewer vather
Christian.
Auff dem hause Hadersleben den 28 *Septem: Anno* 1642.
Udskrift: An Meiinen Herdtzliiben Sohn dem Erdtzbyskop von Brehmen.

Oversættelse af Brev 195/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] … i den mening, som jeg har forstået, at han vil indbyde dig til sit bryllup, så har jeg ikke villet undlade at besøge [henvende mig til] dig med dette brev, og desuden venligt, fætterligt at give til forståelse,
at hvis din lejlighed [dine forhold] kan tåle det [tillader det], at du føjer ham deri, [så] vil sådant ikke være mig imod [*wiideren* = *widern*]. Befaler dig hermed Guds vældige beskyttelse og forbliver altid
din tro fader
Christian.
På huset Haderslev den 28. september år 1642.
Udskrift [udvendig adresse]: Til min hjertekære søn, ærkebispen af Bremen.

Brev 196/6 ✻ 30. Septbr. 1642

Til Christen Thomesen Sehested (?).
Kongen har ladet den engelske Resident Averie vide, at han ikke maa bruge Titlen: kongelig Gesandt, førend Parlamentet agter sin Konge, som det bør. Der skal ledes i Arkivet efter Ægtepagten mellem Christian III's Datter Dorothea og Hertug Vilhelm af Brunsvig-Lyneborg. — Geh. Ark.
Herhuos haffuer du ded *Creditif*, som *Haueri* [1] uyl *Legitimere* sig med for En kongelig gesandter, der dy dog inted achter konningens person y nogen made, Huorfor Ieg haffuer ladt hannem forsta, at hand skal ickun legge ded *Vocabulum Legatj* aff, Indtil ieg Erfahrer, at dii den, som ded vdgiiffuen haffuer, for derris herre [2], som ded siig bør. Y morgen, Om gud uyl, uyl Ieg werre paa Slottit weed Otte sleet.

Oversættelse af Brev 196/6:
Herhos [vedlagt] har du det *kreditiv* [akkreditiv/fuldmagtsbrev], som Averie vil *legitimere* [udvise sig] sig med som en kongelig gesandt, [mens] de dog ikke agter [ærer] kongens person i nogen måde [dvs. Parlamentet respekterer ikke kongen]. Hvorfor jeg har ladet ham forstå, at han kun skal lægge det *vocabulum legati* [ordet/betegnelsen "gesandt"] af, indtil jeg erfarer, at de [Parlamentet] agter [ærer] den, som har udgivet det [udstedt fuldmagten, dvs. den engelske konge], for [som] deres herre, som det sig bør. I morgen, om Gud vil, vil jeg være på Slottet ved otte slet [klokken otte]. … [fortsættes s. 256]
[Bemærk: dette henviser til Den Engelske Borgerkrig (1642), hvor forholdet mellem Karl 1. og Parlamentet var brudt sammen; Christian IV nægter at anerkende Parlamentets gesandt som "kongelig", når Parlamentet ikke ærer kongen.]

[1] Den engelske Resident i Hamborg, Averie.
[2] Her mangler Ordet: agter eller lign.

Side 256

Brev 196/6 (slutning, fortsat fra s. 255)
Til Christen Thomesen Sehested (?).
Der skal Leedis *in Archiuo* Epther den Ehestiiftung, som Er oprettiid ymellom *Christiani* III datter och den itzige Regerende hertug aff Lyneborgs herrefader [1]. *Vale*. Rossenborg den 30 *Sep: Anno* 1642.
Christian.
Oversættelse af Brev 196/6 (slutning):

Der skal ledes *in archivo* [i arkivet] efter den ægtestiftelse [ægtepagt], som er oprettet imellem Christian III's datter [Dorothea] og den nu regerende hertug af Lüneborgs herrefader [bedstefader]. *Vale* [lat. "far vel"]. Rosenborg den 30. september år 1642.
Christian.

Brev 197/6 ✻ 2. Oktbr. 1642

Til Tolderne i Sundet.

De skulle levere Hans Ulrik Gyldenløve en Sum Penge til Betaling af Folkene paa Frederiksborg. — Geh. Ark., Bil. t. Sundtoldregnsk. 1642.
Disse thuende kuartal Regiister pa ded folck, som Er paa frede:, som belobber sig tussind Otte och fiiresindtztiue daler 19 β, skal tollerne y Sundit lade Slodtzherren Hans wldrig gyldenløffue med første leiilighed styllis tiil hande. Frede: den 2 *Octo: Anno* 1642.

Christian.
Oversættelse af Brev 197/6:
Disse to kvartals-registre over det folk [personale], som er på Frederiksborg, som beløber sig [til] et tusind otte og firsindstyve [1080] daler 19 β [skilling], skal tolderne i Sundet lade slotsherren Hans Ulrik Gyldenløve med første lejlighed stilles til hånde [overdrages]. Frederiksborg den 2. oktober år 1642.
Christian.
[Bemærk: β er datidens tegn for skilling.]

Brev 198/6 * 24. Oktbr. 1642

Til Korfits Ulfeldt.
Instrux for ham paa hans Rejse til England; han skal medbringe Geværer og Munition til Karl I, forsøge paa at mægle mellem denne og Parlamentet og under visse Tilfælde stille Kongen Hjælp i Udsigt til næste Foraar. — Geh. Ark.
… [brevteksten begynder s. 257; her står kun overskrift og regest.]

[1)] Dorothea, en Datter af Christian III, ægtede 1561 Hertug Vilhelm af Brunsvig-Lyneborg, Fader til Hertug Frederik (1636—1648). Det var sikkert af Hensyn til den Ægtepagt, som skulde opsættes mellem Kongens Søn Hertug Frederik og Sophie Amalie, at Christian IV vilde se den ældre Ægtepagt.
[2)] Vedlagt findes Hans Ulrik Gyldenløves Kvittering, dat. Kronborg 16. Novbr. 1642, til Tolderne i Øresund for den nævnte Sum, som skulde være til Folkenes Afbetaling paa Frederiksborg Slot og underliggende Ladegaarde for 2 Kvartaler, beregnet fra 1. April til 1. Oktbr. 1642.

Side 257

Brev 198/6 (fortsat fra s. 256)
Til Korfits Ulfeldt.
Instruction, Huorepther Sig worris Stadtholder H: Corrfidtz wlfeldt sig skall Rette.
Eptherdi uy fornemmer, at den mysforstand, som En tydlang haffuerrit(!) Imellom worris Elskelige kere Søstersøn, kon: aff Store Brytannien, och hans Parlamendt y Engeland, Endnu *Continuerer*, Da haffuer uy for godt ansiiet at sende worris Stadtholder H: Corfidtz wlfeldt til H: k:, at erfahre den rette beskaffenhed om samme leiilighed Och derhuos Erfahre, ued huad middel sliig *differens* kan *Corrigeris* och bileggis.
Naar uorris abgesandter Epther gudtz uyllie y Engeland lyckeligen ankommer och ded, som dy seduanlige *Curialia* vdkreffuer, haffuer afflagdt, Da skal hand H: k: pa uorris uegne forredrage, At, paded H: k: kan erfahre uorris store benegenhed til H: k: uelstand y denne hans wroelig tilstand, Da haffuer uy epther H: k: wenlig begering, os ued H: k: tiener lohan *Cocheran* forrebracht [1)], Nu med uorris abgesandter sendt H: k: Et antal gewehr och *Munition*.

Saframdt nu sliigdt aff H: k: *debito modo acceperit* bliiffuer, och H: k: siig med uorris abgesandter y *discurs* Indlader, Da skal uorris abgesandter aff H: k: fornemme, om ded H: k: icke kunde gefalle, At hand sig pa uorre uegne med Parlementit motte Indlade til at forsøge om dy icke tiil bedre tancker ymod H: k:, end som dii Nu y begrebben Er, kan *disponere*.
Saframdt Nu uorris abgesandter formercker, at Sliigdt H: k: wel befallder, da skal hand for alting befliitte sig at Erfahre *causam istius malj*, Endten ded kommer fraa kon: eller vndersatherne, Och huad H: k: *intention* ymod *parlamentit* och *parlamentens Inten:* ymod H: k: kan uerre.
Naar hand nu sliigdt erfahrit haffuer, da skal hand … [fortsættes s. 258]

Oversættelse af Brev 198/6 (fortsat):
Instruction [instruks], hvorefter vor statholder hr. Corfits Ulfeldt sig skal rette.
Eftersom vi fornemmer, at den misforstand [uenighed], som en tid lang har været imellem vor elskelige kære søstersøn, kongen af Storbritannien [Karl 1.], og hans Parlament i England, endnu *continuerer* [vedvarer], da har vi anset for godt at sende vor statholder hr. Corfits Ulfeldt til Hans Kærlighed [*H: k:* = Hans Kærlighed], at [for at] erfare den rette beskaffenhed [sagens rette sammenhæng] om samme lejlighed [anliggende] og derhos [tillige] erfare, ved hvad middel sådan *differens* [uenighed] kan *korrigeres* [rettes] og bilægges.
Når vor afgesandt efter Guds vilje lykkeligt ankommer i England og har aflagt det, som de sædvanlige *curialia* [høflighedsformler] udkræver, da skal han på vore vegne foredrage [fremføre] for Hans Kærlighed, at — for at Hans Kærlighed kan erfare vor store tilbøjelighed [velvilje] til Hans Kærligheds velstand [vel] i denne hans urolige tilstand — da har vi efter Hans Kærligheds venlige begæring, [som er] os ved Hans Kærligheds tjener John Cochran forebragt [fremført], nu med vor afgesandt sendt Hans Kærlighed et antal gevær[er] og *munition* [ammunition].
Såfremt nu sådant af Hans Kærlighed *debito modo acceperit* [bliver modtaget på tilbørlig vis] og Hans Kærlighed indlader sig i *discurs* [samtale] med vor afgesandt, da skal vor afgesandt af Hans Kærlighed fornemme, om det ikke kunne behage Hans Kærlighed, at han [Ulfeldt] på vore vegne måtte indlade sig med Parlamentet for at forsøge, om de ikke kan *disponeres* [bevæges] til bedre tanker imod Hans Kærlighed, end som de nu er begrebne i [end deres nuværende indstilling].
Såfremt nu vor afgesandt fornemmer, at sådant behager Hans Kærlighed vel, da skal han frem for alting beflitte sig [bestræbe sig] på at erfare *causam istius mali* [årsagen til dette onde], enten det kommer fra kongen eller undersåtterne, og hvad Hans Kærligheds *intention* [hensigt] imod *Parlamentet* og *Parlamentets intention* imod Hans Kærlighed kan være.
Når han nu sådant har erfaret, da skal han … [fortsættes s. 258]
[Bemærk: haffuerrit *står med (!) i originalen — sic.]*

[1)] Om Oberst John Cochrans Sendelse til Christian IV i Efteraaret 1642 se Fridericia, anf. Skr. II, 314. I 34 Dage, fra 24. Sept. til 27. Okt., fik han („Kerckhorn") selv sjette Traktement hos Albert Jørgensen Skotte i Kjøbenhavn (Rentemestr. Regnsk.).

Side 258

Brev 198/6 (slutning, fortsat fra s. 257)
Til Korfits Ulfeldt.
strax ued uorris skiib Markatten sliigdt lade os forsta. Saframdt nu skiilden findis større huos H: k: end huos Parlamendtit. Da skal worrig(!) abgesandter pa uorre uegne H: k: wenligen lade forsta, at uy gerne Saa, at H: k: for siin egen Roe skiild uylle *Accommodere* siig, Sauydt som H: k: *Respect* och *Reputation* ded kan taale. Och om skylden findis huos Parlamentet, da skal dennom føris til

gemytte Icke allene den skade, dy deraff kan haffue Indenlandtz, mens ochsa y mange made vdenlandtz.
Saframdt nu worris abgesandter formercker Sagsens beskaffenhed saledis att uerre, at den forbyttering ymellom H: ker: och Parlamentit er sa stor, at den y wenlighed inted kan Rømmis aff ueiien, Da skal uorris abgesandter forseckere H: k:, At saframdt H: k: kan y denne uynter *optinere* den Pladtz, hand nu Inde haffuer, med en madelige *Armei*, Daa wylle uy, med den Allerhøiiestis hielp, pa forariit *secundere* H: kerlighed.
Saframdt Nu sliigdt aff H: k: inted *grato Animo* skulle bliiffue *Acceperit*, Mens med allehande *scrupuleren* holde uorris gesandt Op, Da skal uorris abgesandter lade alting gaa, som ded gaar, och gørre syn *Honorabile Retret* hiem til os ygen.
Mens saframdt hand formercker, at H: k: for sadan *offerter* ued oss tack Och uyl sig y alle made sig oss gerne *Accommodere*, Da skall uorris abgesandter sliigdt, sauit immer mueligdt kan werre, ded hiiemmeligdt holde Och siig tiil os Igen begiiffue. Dog saframdt worris gesandter Icke uden faare kan komme der aff Riiget ygen, da skal hand holde siig op huos H: k: intil Aaben wand, Huortil hand huos siig skal beholde worris skiib, som kallis den graa wiilff(!) [1].
Pa køben: Slott den 24 *Octo: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Stadtholderen H: Corfidtz wlfeldtz *Instruction*.

Oversættelse af Brev 198/6 (slutning):
… straks ved vort skib Markatten lade os forstå sådant. Såfremt nu skylden findes større hos Hans Kærlighed [kongen] end hos Parlamentet, da skal vor afgesandt på vore vegne venligen lade Hans Kærlighed forstå, at vi gerne så, at Hans Kærlighed for sin egen ros [freds] skyld ville *akkommodere* [indrette/forlige] sig, så vidt som Hans Kærligheds *respekt* og *reputation* [anseelse] det kan tåle. Og om skylden findes hos Parlamentet, da skal dennem føres til gemytte [indprentes] ikke alene den skade, de deraf kan have indenlands, men også i mange måder udenlands.
Såfremt nu vor afgesandt fornemmer sagens beskaffenhed således at være, at den forbitrelse [*forbyttering*] mellem Hans Kærlighed og Parlamentet er så stor, at den ikke i venlighed [i mindelighed] kan rømmes af vejen [ryddes af vejen], da skal vor afgesandt forsikre Hans Kærlighed, at såfremt Hans Kærlighed i denne vinter kan *optinere* [holde/bevare] den plads, han nu inde har, med en mådelig [rimelig/tilstrækkelig] *armé*, da ville vi, med den Allerhøjestes hjælp, til foråret *sekundere* [understøtte] Hans Kærlighed.
Såfremt nu sådant af Hans Kærlighed ikke skulle blive *grato animo acceperit* [modtaget med taknemmeligt sind] men [de] med allehånde *skrupuleren* [betænkeligheder] holder vor gesandt op [hen], da skal vor afgesandt lade alting gå, som det går, og gøre sin *honorabile retræt* [hæderlige tilbagetog] hjem til os igen.
Men såfremt han fornemmer, at Hans Kærlighed [siger] tak for sådanne *offerter* [tilbud] ved os og vil i alle måder gerne *akkommodere* sig os [føje sig efter os], da skal vor afgesandt sådant, så vidt det immer [nogensinde] muligt kan være, holde hemmeligt og begive sig til os igen. Dog såfremt vor gesandt ikke uden fare kan komme derfra Riget [England] igen, da skal han holde sig op [opholde sig] hos Hans Kærlighed indtil åbent vand [isfri sø/forår], hvortil han hos sig skal beholde vort skib, som kaldes Den grå ulv.
På Københavns Slot den 24. oktober år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Statholderen hr. Corfits Ulfeldts *instruktion*.
[Bemærk: worrig *og* wiilff *står med (!) i originalen — sic;* worrig *for* worris *("vor"),* wiilff *for* wulff *("ulv").]*

[1)] Korfits Ulfeldts Sendelse til England, der ogsaa havde til Formaal at erhverve Ørkenøerne og Shetlandsøerne tilbage, førte ikke til noget Resultat. Fridericia, anf. Skr. II, 315.

Side 259

Brev 199/6 * 24. Oktbr. 1642

Til Tolderne i Sundet.
Om Betaling til en Englænder for noget Hamp. — Geh. Ark., Bil. t. Sundtoldregnsk. 1642.
Tollerne y Øresund skall betale den Hamp, som den Engelsmand haffuer Inde, Epther ded køb, som hand den haffuer y tollen Indsaat. Køben: Slott den 24 *Octo: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Tollerne y Helsingør tiil hande [1)].

Oversættelse af Brev 199/6:
Tolderne i Øresund skal betale den hamp, som den englænder har inde [liggende], efter det køb [den pris], som han har indsat [angivet] den i tolden [tolddeklarationen]. Københavns Slot den 24. oktober år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Tolderne i Helsingør til hånde.

Brev 200/6 * 29. Oktbr. 1642

Til Jørgen Vind.
Han skal tale med Johan Braem om at skaffe brabantsk og hollandsk Humle. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
Du skaldt beskeiide Iohan Brahm tiil dig Och Erfahre, Om hand icke kan skaffe saa megiit hummel aff Brabandt, som fornøden Er, *Item* for huad Priis. Du kandt ochsa tale med hannem Om hollandtz hummel. Køben: Slott den 29 *Octo: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Danmarcks Riigis Raad Och Rentemeister.
Oversættelse af Brev 200/6:
Du skal beskede [indkalde] Johan Braem til dig og erfare, om han ikke kan skaffe så meget humle af Brabant, som fornødent er, *item* [ligeledes] for hvad pris. Du kan også tale med ham om hollandsk humle. Københavns Slot den 29. oktober år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd og Rentemester.

Brev 201/6 * 31. Oktbr. 1642

Til Jørgen Vind.
Han skal tilkjendegive Erik Ottesen Orning Kongens Misfornøjelse med hans Bestyrelse af Holmen. Kongen giver for- … [regesten fortsættes s. 260]
[Bemærk: brevteksten begynder på s. 260; her står kun overskrift og regestens første linjer.]

[1)] Vedlagt findes Modtagelsesbevis af Gotfred Mikkelsen, dat. Bremerholm Skriverstue 2. Novbr. 1642, for 171 Skpd. 8½ Lpd. Rigaisk Hamp, som Robert Lowe af Ibsitz (Ipswich?) har leveret, samt dennes Kvittering, dat. Helsingør 7. Novbr., til Tolderne for omtr. 2000 enk. Rdl. for den leverede Hamp.

Side 260

Brev 201/6 (fortsat fra s. 259)
Til Jørgen Vind.
[Regestens slutning:] skjellige Ordrer om Arbejder paa Holmen og paa Skibet Trefoldighed. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
Du skaldt lade Eriick Ottessøn [1)] forsta, at saframdt der skeer inted mere arbeid med den mengde aff folck, som forhanden Er, End som indtildis sked Er, Da skal hand inted forundre sig, om uy icke forliigis lenge sammen. Dii lader gemenlig med kølhalen och *Reparering* pa kobfardi skiiben, Iachter och Skuder, som man mest behøffuer, ansta indtil forarit, Naar Orloff skiiben skall gørris ferdig, huorudoffuer dii forbenendte Aar epther anden forsømmis och forderffuis. Der uyl settis En Stor och En liiden kraan ued ded Nii Peluerck wdenfor Reberbanen, huorued man kan kølhale bade store och sma skiib, paded man Icke Er trengdt tyl Braa steder, som man Nu Er. Der skal herepther ingen bigning eller *Reparering* forretagis pa ded sted, dersom den Smacke bleff bigdt til Prindtzen och nylligen En aff galeiierne bleff *Reparerit*, Tii dy kan heel wel komme sammestedtz fra ind y byen. Tiil forberørdte thuende kraan skal der wdledis tyenlige maaster, saat man denne wynter kunde faa dem ferdig. Ieg haffuer uiist siide den Ene och anden, huor Ieg uyl haffue En luge Neder aff Arckeliit neder y Rommid paa Treenighed [2)], huormed ymorgen skall begindis. Samme luge skall uerre saa Stor, at man kan sette En tønde der Neder. Rett offuenfor samme luge skall uerre En krog(?), som man kan gørre Ett karnat [3)] fast y, til at fyhre godtzit neder med, som skall dery. *Vale*.
Aff frede: den 31 *Octo: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad Och Rentemeister till hande.

Oversættelse af Brev 201/6:
[Regestens slutning:] … [for]skellige ordrer om arbejder på Holmen og på skibet Trefoldighed. Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
Du skal lade Erik Ottesen [Orning] forstå, at såfremt der ikke sker mere arbejde med den mængde af folk, som forhånden er [til rådighed], end som hidtil er sket, da skal han ikke forundre sig, om vi ikke forliges [kommer overens] længe sammen. De lader gemenlig [i almindelighed] kølhalingen og *reparering* på koffardiskibene [handelsskibene], jagter og skuder, som man mest behøver, henstå [udsætte] indtil foråret, når orlogsskibene skal gøres færdige, hvorover de forbenævnte [førstnævnte] år efter andet forsømmes og fordærves. Der vil sættes en stor og en lille kran ved det ny pæleværk uden for reberbanen, hvorved man kan kølhale [efterse skibets bund] både store og små skibe, for at man ikke er trængt til [tvunget til at bruge] brå [besværlige/afsidesliggende] steder, som man nu er. Der skal herefter ingen bygning eller *reparering* foretages på det sted, hvor den smakke [mindre skib] blev bygget til prinsen og nylig en af galejerne blev *repareret*, thi de kan helt vel komme sammesteds fra ind i byen. Til fornævnte to kraner skal der udledes [udtages] tjenlige master, sådan at man denne vinter kunne få dem færdige. Jeg har visselig set den ene og anden [gang], hvor jeg vil have en luge neder [ned] fra arkeliet [tøj-/våbenmagasinet] ned i rummet på [skibet] Trefoldighed, hvormed i morgen skal begyndes. Samme luge skal være så stor, at man kan

sætte en tønde der ned. Ret ovenfor samme luge skal være en krog(?), som man kan gøre et karnat [vinde/hejseværk] fast i, til at fire [hejse] godset [lasten] ned med, som skal deri. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Frederiksborg den 31. oktober år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd og Rentemester til hånde.

_____

[1)] Jvfr. om Kongens Misfornøjelse med ham ovfr. S. 99 f. 166.
[2)] Skibet Trefoldighed.
[3)] Karnat, Vinde til at hisse Byrder ind i et Skib. Jvfr. forrige Bind S. 31.

Side 261

Brev 202/6 * 1. Novbr. 1642

Til Sten Beck (?).
Der skal af Smedene i Kjøbenhavn forfærdiges en stor Masse Søm til Frederiksborg Dyrehave. Modtageren af Brevet skal bryde et Brev til Jørgen Vind og udføre de deri givne Befalinger. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
Epthersom ded bleff, Nu ieg uar y køben:, befahlit, At der y Byen skulle Slaass et antal fem tom Søm tyl denne dyrehaffuis fornødenhed, Sa haffuer Ieg siiden ladiit gørre et offuerslag pa samme Søm Och befunden, at dertil uyl fornøden gørris Syuff och tyue tussind halfftriissindtz tyue och fiire søm, Som strax aff alle Smede y køben: skal gørris och Eptherhanden hiid sendis. Ded breff, som Ieg ygar skreff Iørgen wiind tiil [1)], ded skaldtu briide Och [2)] ded, som derudi befahlis, forrette.
Frederixborg den 1 *Nouem: Anno* 1642.
Christian.

Oversættelse af Brev 202/6:
Eftersom det blev befalet, nu jeg var i København, at der i byen skulle slås [smedes] et antal fem-tommers-søm til denne dyrehaves fornødenhed, så har jeg siden ladet gøre et overslag over samme søm og befundet [fundet], at dertil vil gøres fornødent [behøves] syv og tyve tusind halvtredsindstyve og fire søm [27.054 søm], som straks skal gøres af alle smede i København og efterhånden hidsendes. Det brev, som jeg i går skrev til Jørgen Vind, det skal du bryde [åbne] og forrette [udføre] det, som deri befales. Frederiksborg den 1. november år 1642.
Christian.
[Bemærk: "halvtredsindstyve og fire" = 54; det samlede tal er altså 27.054 søm. Ordet "og" i "briide Och ded" er skrevet to gange i originalen — sic, jf. note 2.]

Brev 203/6 * 3. Novbr. (?) 1642

Til Peder Vibe.
Om Overenskomsten mellem den svenske Regering og Kurfyrsten af Brandenborg angaaende Enkedronningen. Han skal støtte Enkehertuginden af Sachsen-Lauenborgs Anmodning til den svenske Regering om, at hendes Livgeding maa forskaanes for Indkvartering og andre Krigsbyrder. Kongen bryder sig ikke om Axel Oxenstjernas Snak om Svenskernes Frihed i Sundet. — Kgl. Bibl.

Epthersom Ieg aff dyn skriiffuelse haffuer fornommen, at der kommer Nogen hiid med ded første til Enckedronningen, som skal forklare hinder, huad der er *tracterit* med Regeringen, hinders sag angaendis, Huorfor man … [fortsættes s. 262]

Oversættelse af Brev 203/6:

Eftersom jeg af din skrivelse har fornemmet, at der kommer nogen [en person] herhid med det første til enkedronningen, som skal forklare hende, hvad der er *tracteret* [forhandlet] med regeringen, hendes sag angående, hvorfor man … [fortsættes s. 262]

[1)] Nr. 201.
[2)] Ordet er skrevet to Gange.

Side 262

Brev 203/6 (fortsat fra s. 261)
Til Peder Vibe.
haffuer derris ankomst at Eruardte [1)]. Mens Ieg seer inted, *quo iure* Enckedronningen haffuer penge eller lossomendt aff Chur: at foddere, vden at Chur: fiist loffuer Regeringen En stor *summa* penning for den *Neutralitet*, hand søger huos dem. Och hand siiden, *Rebus sic stantibus*, aff samme penge kan loffue Enckedronningen den *Summa*, nu Omtalis. Ded ladder sig anse, at Regeringen gerne uylle dreiie sig derfra och Slippe dronningen och Chur: sammen, Huilckit ieg aldrig uyl rade hinder, y betrachting at ded uar heel geckeligdt giiordt At sliippe Et kongerige Och holde sig ued en forderffuit Chur:, ded ma ochsa ware sa lenge, som ded kan.
Herhuos haffuer ieg wiildt lade dig forsta, at Eptherdi H: frans Albredt saligs Eptherleffuerske [2)] haffuer begerit aff mig, at ieg uille uerre hinder behiielpppelig huos Regeringen, at ded Ringe godtz, som er hinder forskreffuen tiil lyffgeding, motte for Indkuartering och anden kriigss *pressuren* forskanis. Da skaldtu pa myne uegne *intersedere* for samme fiistinde huos Regeringen, at sliigdt hinder motte beuilgis, y betrachting at ded Er whørdt at anmode den fattige Encke at suare til ded, som dy kan haffue at *pretendere* pa hinders salige herre, der hannem dog Endnu inted Er offuerbeuyst, at hand nogit wbilligdt ymod dem haffuer *tracterit*.
Chanseleren Oxenstern ma Snacke sa megit, hand gydder, om derris friihed y sundit, Sa faar dy dog inted uyder, End som fordragiit fører y munden. Naar hand lader mig … [fortsættes s. 263]

Oversættelse af Brev 203/6 (fortsat):
… har at afvente [*Eruardte*] deres ankomst. Men jeg ser ikke, *quo jure* [med hvilken ret] enkedronningen har penge eller logement af kurfyrsten at fordre, uden [medmindre] kurfyrsten først lover regeringen en stor *sum* penge for den *neutralitet*, han søger hos dem. Og han siden, *rebus sic stantibus* [under de forhold/således som sagerne står], af samme penge kan love enkedronningen den *sum*, [der] nu omtales. Det lader sig anse [se ud til], at regeringen gerne ville dreje [vride] sig derfra og slippe [overlade] dronningen og kurfyrsten sammen [til hinanden], hvilket jeg aldrig vil råde hende [til], i betragtning [af], at det var helt gækkeligt [tåbeligt] gjort at slippe [give slip på] et kongerige og holde sig til en fordærvet [ruineret] kurfyrste — det må også vare [holde] så længe, som det kan.
Herhos [tillige] har jeg villet lade dig forstå, at eftersom hr. Frans Albrechts salige efterleverske [enke] har begæret af mig, at jeg ville være hende behjælpelig hos regeringen [med], at det ringe gods, som er hende foreskrevet [tilsagt] til livgeding [enkeforsørgelse], måtte forskånes for indkvartering og anden krigs *pressuren* [byrder/trykkende afgifter]. Da skal du på mine vegne

intercedere [gå i forbøn] for samme fyrstinde hos regeringen, at sådant måtte bevilges hende, i betragtning [af], at det er uhørt at anmode den fattige enke [om] at svare til [hæfte for] det, som de kan have at *prætendere* [gøre krav på] mod hendes salige herre — hvem det dog endnu ikke er overbevist [bevist], at han har *tracteret* [handlet] noget ubilligt [uretmæssigt] imod dem. Kansleren Oxenstierna må snakke så meget, han gider, om deres frihed i Sundet, så får de dog intet videre [mere], end som fordraget [traktaten] fører i munden [udtaler/foreskriver]. Når han lader mig … [fortsættes s. 263]

[1] Først i Foraaret 1643 indtraf der en brandenborgsk Gesandt ved Navn Loebe hos Enkedronningen med den Overenskomst, som var sluttet i Stockholm angaaende hende (Skandin. Litterat. Selsk. Skr. 1811 S. 61 f.). Jvfr. Brevene af 3. og 28. Decbr. 1642. Det maa dog bemærkes, at Gerhard Severin de Cuyla i Begyndelsen af Septbr. havde været i Danmark som Afsending fra de brandenborgske Gesandter i Stockholm, førend Overenskomsten var endelig sluttet (Urkund. u. Actenst. z. Gesch. d. Kurf. Friedrich Wilhelm I, 577. 581 ff.).
[2] Enkehertuginde Christina Margrethe, Datter af Hertug Johan Albrecht af Meklenborg.

Side 263

Brev 203/6 (slutning, fortsat fra s. 262)
Til Peder Vibe.
uyde, huorudi friiheden bestaar, da skal hand [1] suar derpa, at hand skal skamme siig. Mueligdt, at hand formener, at dy icke haffuer fiiender Nock. Aff frede: den 3 *Octo: Anno* 1642 [2].
Christian.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 203/6 (slutning):
… vide, hvori friheden består, da skal han [få] svar derpå, [så] at han skal skamme sig. Muligt, at han formener [tror], at de ikke har fjender nok. Fra Frederiksborg den 3. oktober [note: skal formentlig være november] år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.
[Bemærk: dateringens måned står som "Octo:" i originalen, men editionen daterer brevet til 3. november; jf. note 2, som drøfter uoverensstemmelsen mellem "3. Octo:" og en rettelse til "Novemb." — dette er en af originalens dateringsuklarheder. Her mangler desuden ordet faa *("da skal han [få] svar derpå"), jf. note 1.]*

Brev 204/6 ✻ 4. Novbr. 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
I Betragtning af Niels Arenfeldts skammelige Brøde anser Kongen det for en større Naade imod ham, hans Børn og Slægt, om han mister Livet, end om han beholder dette, men taber Æren. Saaledes skal ogsaa Iver Vinds Tiltale mod ham indrettes; men for øvrigt vil Kongen føje sig efter Rigsraadets Mening om Sagen. — Geh. Ark.

Eptherdi Niiels Arenfeldt er steffnit at møde med ded første pa køben: Slott at forsuare ded, som hand haffde y sinde at bega pa hans hustrue. Och mig er vndfalden, om hans *Reuers* holder hannem

til at bliiffue til stede Indtil sagsens vddracht, Da skaldtu sende mig *copien* deraff, Naar gud [3)], ieg kommer y køben: Och Eptherdi ded fattis inted pa dem, som taler och *molesterer* mig for hans skyld, dog uden *fundament*, Da erlanger dy alle aff mig ded suar, At huad Rygens Raad y den sag Rader mig, ded uyl Ieg følge. Myn mening Er, At Eptherdi … [fortsættes s. 264]

Oversættelse af Brev 204/6:
Eftersom Niels Arenfeldt er stævnet at møde med det første på Københavns Slot at forsvare det, som han havde i sinde at begå på [imod] sin hustru. Og mig er undfaldet [det er undsluppet mig], om hans *revers* [forpligtelseserklæring] holder ham til [forpligter ham til] at blive til stede indtil sagens uddragt [afslutning], da skal du sende mig en *copie* deraf, når — om Gud [vil] — jeg kommer i København. Og eftersom det ikke fattes [mangler ikke] på dem, som taler og *molesterer* [besværer/plager] mig for hans skyld, dog uden *fundament* [grundlag], da erlanger [får] de alle af mig det svar, at hvad Rigens Råd i den sag råder mig, det vil jeg følge. Min mening er, at eftersom … [fortsættes s. 264]

[1)] Her mangler Ordet: faa.
[2)] Under Kongens Datering: „3. Octo:" har en anden gammel Haand skrevet: „Novemb." Frederiksborg Lens Regnsk. viser, at Kongen har opholdt sig paa Frederiksborg i de første Dage af Novbr., hvorimod der ikke opføres nogen Udgift til Underhold for hans Person i Oktbr., hvilket jo dog ikke udelukker, at han kan have været der nogle Timer, saaledes som Tilfældet maa have været 2. Oktbr. (Nr. 197). To Dage i Træk har han dog næppe gjæstet Frederiksborg paa en saadan Maade.
[3)] Her mangler Ordet: vil.

Side 264

Brev 204/6 (slutning, fortsat fra s. 263)
Til Christen Thomesen Sehested.

hans lyff och leffnit haffuer uerrit Riinge *estimerit* huos dem, som haffuer gud for øiien. At hand Io gerne haffde forgiiffuen siin hustrue, Om hand haffde kund komme til dermed, derpa thuiffler ieg inted. At hand icke allene sielffuer haffuer Suoren sig om Meen, mens ochsa bracht sønnen til at Suerge, ded er *Notorium*. Och om endskøndt Sønnen inted er kommen til den alder, at hand kunde *Admitteris* til nogen Eed. Da Er der ingen aff al hans lousmend, som *estimeris* for gaadt folck, Saat hand tyd epther anden haffuer *Cumulerit Erratum Errato*, Som uden gudtz retferdige Straff offuer land och folck inted bør at bliiffue vstraffit.

Huorfor myn mening Er, At hannem, hans Børn, Slecht och wenner Skeer En stor nade, Om hand myster hoffuedit for den whørdte wgudelig och mehre end Barbariske gernig, hand giorde ymod sønnen, der hand kam hannem til at Suerge pa ded, som hannem wmueligdt uar at uyde, ty dermed Er hand glemdt. Mens beholder hand lyffuit och myster Ehren, daa straffis dii wskiildige och inted hand selffuer. Epther huilcken myn mening Iffuer wiindtz *Instruction* til at tale hannem tiil skal Styliseris och hannem tilstillis [1)]. *Vale*. Aff frede: den 4 *Nouem: Anno* 1642.

Christian.

Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 204/6 (slutning):

… hans liv og levned har været ringe *estimeret* [agtet] hos dem, som har Gud for øje. At han jo gerne havde forgivet [forgiftet] sin hustru, om han havde kunnet komme derved [havde haft mulighed], derpå tvivler jeg ikke. At han ikke alene selv har svoret sig om mén [afgivet falsk ed], men også bragt sønnen til at sværge [falsk], det er *notorium* [notorisk/vitterligt]. Og om end sønnen ikke er kommet til den alder, at han kunne *admitteres* [tillades] til nogen ed, da er der ingen af al hans lovsmænd [medsværgere/edshjælpere], som *estimeres* [agtes] for gode folk, sådan at han tid efter anden har *cumuleret erratum errato* [dynget fejl på fejl], som uden Guds retfærdige straf over land og folk ikke bør blive ustraffet.

Hvorfor min mening er, at ham, hans børn, slægt og venner sker en stor nåde, om han mister hovedet for den uhørte, ugudelige og mere end barbariske gerning, han gjorde imod sønnen, da han fik ham til at sværge på det, som ham umuligt var at vide, thi dermed er han [sønnen] glemt [fortabt/ødelagt]. Men beholder han [Arenfeldt] livet og mister æren, da straffes de uskyldige og ikke han selv. Efter hvilken min mening Iver Vinds *instruction* til at tale ham til [føre anklagen] skal *styliseres* [affattes] og ham tilstilles [overdrages]. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Frederiksborg den 4. november år 1642.

Christian.

Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 205/6 ✻ 20. Novbr. 1642
Til Christen Thomesen Sehested.

Det er nødvendigt, at der bevilges en Madskat til Flaadens Udrustning; thi som det nu gaar med de store Bidrag fra Kongens … [regesten fortsættes s. 265]

[Bemærk: brevteksten begynder på s. 265; her står kun overskrift og regestens første linjer.]

[1)] Som omtalt i Brevene 1636—40 S. 432, blev Niels Arenfeldt og hans Lovsmænd dømte til inden 6 Uger efter 10. Novbr. at forlade Kongens Riger og Lande. Jvfr. ovfr. S. 176 f.

Side 265

Brev 205/6 (fortsat fra s. 264)
Til Christen Thomesen Sehested.
[Regestens slutning:] eget Kammer, kan det ikke vedblive; ellers kan Kongen blive nødt til at sælge Flaaden. — Geh. Ark.
Ieg talede med dig nu siist pa køben: Om En madskat til fladens vdriistning, aldenstund ded Ellers Er wmueligdt at holde ded ud med dy store pennings vdgiiffter, som altiid fodderis aff kammerit [1)].

Dii faar nu y Renteriit tiil at købe flesk, kød, Iern och ham[p] for 52803 dl. Huad Rentemeisteren y Aar uyder aff kammerit haffuer faat, ded kan hand Selffuer berette. Skal man Icke haffue mehre hiielp til at holde den *in esse*, End som hiidindtil skeed Er, da Er ded ingen vnder, Om lysten forgar mig at see megiit Epther Den, Mens y tyde selge den, ymens den Endnu aff andre kan brugis, Tii paa den wiis kan ded ingen bestand haffue.
Vale. Aff frede: den 20 *Nouem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissøn til hande.

Oversættelse af Brev 205/6 (fortsat):
[Regestens slutning:] … eget Kammer, kan det ikke vedblive; ellers kan kongen blive nødt til at sælge flåden. Geh. Ark.
Jeg talte med dig nu sidst i København om en madskat til flådens udrustning, eftersom det ellers er umuligt at holde det ud [klare det] med de store pengeudgifter, som altid fordres [udredes] af kammeret. De får nu i Renteriet at [må] købe flæsk, kød, jern og hamp for 52803 daler. Hvad rentemesteren i år har fået af kammeret, det kan han selv berette. Skal man ikke have mere hjælp til at holde den [flåden] *in esse* [i stand/i eksistens], end som hidindtil er sket, da er det intet under, om lysten forgår mig til at se meget efter den [tage mig af den], men i tide sælge den, mens den endnu af andre kan bruges, thi på den vis kan det ingen bestand [varighed] have.
Vale [lat. "far vel"]. Fra Frederiksborg den 20. november år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 206/6 ✻ 22. Novbr. 1642

Til Rigsraadet.
Kongen, der selv har undersøgt Forholdene ved Listerdyb, tilraader varmt Anlæget af en Handelsstad der, enten paa Riberhuses Grund eller ved Ballum i Hertugdømmet. Saafremt Rigsraadet ikke vil bevilge Penge dertil, vil Kongen paa egen Bekostning anlægge en Stad paa slesvigsk Grund. — Geh. Ark.
Epthersom uy En Rom tiid siiden altid haffuer hafft y sinde at bese dy kuarter, som fyndis ued lyster dyb eller haffn, Och sliigdt tyd epther anden for adskiillig tylfal skiild er bleffuen Epther, Da haffuer uy Nu stackit … [fortsættes s. 266]
Oversættelse af Brev 206/6:
Eftersom vi en rum tid siden altid har haft i sinde at bese de kvarterer [egne], som findes ved Listerdyb eller havn, og sådant tid efter anden for adskillige tilfælde [omstændigheder] skyld er bleet efter [udsat], da har vi nu for kort tid siden … [fortsættes s. 266]

[1)] Kongens eget Kammer. 25. Novbr. 1642 bevilgede Rigsraadet en Kornskat til Flaaden, som skulde opkræves til næste Fastelavn (Rigens Raads Breve Fasc. 52). 16. Decbr. udgik der Breve om den (Sjæll. Tegn. XXVII, 403).

Side 266

Brev 206/6 (slutning, fortsat fra s. 265)
Til Rigsraadet.

siiden os dydhen forføiiet, uorris forrige *intention* at sette y werck [1]. Der uy Nu Epther gudtz Nadige welbehag dyd erre ankommen, Da haffuer uy med største fliid bade til landtz och wandtz besiiet leiiligheden sammestedtz Och befunden, At ued samme haffn pa thuende steder findis stor *commoditet* til at *fundere* En fornem handelstad, den Ene pa Riiberhussis grund och den anden ued Ballum, som ligger y fyrstendommit. Huorfor uy icke haffuer uyllit vnderlade sligdt at giiffue Riigens Raad til kende Och derhuos lade dy gode herrer uorris mening derom forsta, Nembligen At uy formener, at samme haffuen ligger disse Riiger och Begge førstendomme til stor beskytning, Om den y tyde haffuis y acht, Och til største faare, om den forsømmis, Huorfor Riigens Rad samme leiilighed skal betencke, huorledis ded werck best kan angriibis, at dedsamme Icke y lengden *causerer* os andiit, End uy gerne Saa.
Ty saframdt Riigens Raad for bekostningen Eller for Riiber Biies *incommoditet* skiild haffuer nogen betenckende udi at *spendere* nogit pa dy steder, Da Erachter uy, med den Allerhøiiestes nadige bystand, pa worris Euentyr och bekostning at *fundere* En Bye pa fyrstendommens grund och bond ued Ballum, epthersom uy kan Erachte, at den worre førstendomme och lande kan uerre til seckerhed, gaffn och beste, Aldenstund uy inted lenger pa samme Pladtz kan uerre forseckerit at beholde, End som ded andre gadt Siinis. Huorpa uy Nadigst Eruardter Riigens Radtz vnderdanige betenckende, Befahlendis dem hermed gud y himmelen, forbliiffuendis derris gunstige Och Nadige herre och konning samdt Och y Sehr [2]. Aff køben: Slot den 22 *Nouem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad tiil hande.

Oversættelse af Brev 206/6 (slutning):
… siden begivet os derhen [*dydhen forføiiet*], [for] at sætte vor forrige *intention* [hensigt] i værk. Da vi nu efter Guds nådige velbehag er ankommet derhen, da har vi med største flid [omhu] beset lejligheden [forholdene] sammesteds både til lands og vands og befundet [fundet], at ved samme havn på to steder findes stor *commoditet* [bekvemhed/mulighed] til at *fundere* [grundlægge] en fornem handelsstad, den ene på Riberhus' grund og den anden ved Ballum, som ligger i fyrstendømmet. Hvorfor vi ikke har villet undlade sådant at give Rigens Råd til kende og derhos [tillige] lade de gode herrer vor mening derom forstå, nemlig at vi formener, at samme havn ligger disse Riger og begge fyrstendømmer til stor beskyttelse, om den i tide haves i agt, og til største fare, om den forsømmes. Hvorfor Rigens Råd samme lejlighed [sag] skal betænke, hvorledes det værk [foretagende] bedst kan angribes [tages fat på], [så] at det samme ikke i længden *forårsager* os andet, end vi gerne så.
Thi såfremt Rigens Råd for bekostningen eller for Ribe bys *incommoditet* [ulempe] skyld har nogen betænkelighed ved at *spendere* [udgive/bruge penge] noget på de steder, da eragter [agter] vi, med den Allerhøjestes nådige bistand, på vort eventyr [egen risiko] og bekostning at *fundere* en by på fyrstendømmets grund og bund ved Ballum, eftersom vi kan eragte [skønne], at den kan være vore fyrstendømmer og lande til sikkerhed, gavn og bedste, eftersom vi ikke længere på samme plads [Riberhus' grund] kan være forsikret [garanteret] at beholde [rådighed], end som det andre gode [mænd] synes. Hvorpå vi nådigst afventer Rigens Råds underdanige betænkende [betænkning], befalende dem hermed Gud i himlen, forblivende deres gunstige og nådige herre og konning, samt at I ser [befaler I til Gud — *y Sehr* usikker afslutningsformel]. Fra Københavns Slot den 22. november år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd til hånde.

[1] Se ovfr. S. 249 f.

[2] Rigsraadernes Svar afgaves 25. Novbr. De erklærede heri, at de fandt Listerdyb at være af stor Vigtighed for den be- … [fortsættes s. 267]

Side 267

Brev 207/6 ✻ 25. Novbr. 1642

Til Rigsraadet.
Kongen forsvarer sin Plan om Anlæget af en Handelsstad ved Listerdyb. Dens Sikring bør ikke ske ved Fæstningsværker, men ved Krigsskibe. — Geh. Ark.
Riigens Radtz Erklering pa uorris *proposition* haffuer uy med forundring lest, sauit som derudi formenis, at Pladtzen, pa huilcken wy uylle, at den handelstad skall *funderis*, skulle liigge langdt fraa lyster haffuen, Tii uy haffuer uel lagdt saa mange werck an, at uy wed uel. at ded sig inted kan skycke at legge En handelstad fraa haffnen, Mens uy Erre uys paa, at man skall kunde losse och laade skiib pa 100 lester ued toruyt. At *Defendere* haffnen Endten derfraa Eller paa dii steeder Neer derhuos, ded kan Inted skee, Mens huad der skal Skee, ded ma skee ued och med Orloff skiib, Tii haffnen Er offuer halffanden Myl indeny wii [1]. Paa syden aff yndlobiit kan uel leggis En skandtze, mens den uyl inted uerre Rett secker for storm Och wuer och meiist for fliisand. *Valete*. Aff køben: Slott den 25 *Nouem: Anno* 1642.
Christian.

Oversættelse af Brev 207/6:
Rigens Råds erklæring på vor *proposition* [fremlæggelse] har vi med forundring læst, så vidt som deri formenes [påstås], at pladsen, hvorpå vi vil, at den handelsstad skal *funderes* [grundlægges], skulle ligge langt fra Listerhavn. Thi vi har vel anlagt så mange værker, at vi ved vel, at det ikke kan skikke sig [passe sig] at lægge en handelsstad fjernt fra havnen; men vi er vis på, at man skal kunne losse og lade [laste] skibe på 100 læster ved torvet. At *defendere* [forsvare] havnen enten derfra eller på de steder nær derhos [i nærheden], det kan ikke ske, men hvad der skal ske, det må ske ved og med orlogsskibe, thi havnen er over halvanden mil ind i vig [*indeny wii* = inde i vigen]. På siden af indløbet kan vel lægges en skanse, men den vil ikke være ret sikker for storm og uvejr og mest [især] for flyvesand. *Valete* [lat. "far vel", flertal]. Fra Københavns Slot den 25. november år 1642.
Christian.

Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 206) fra s. 266:
kvemme og højt fornødne Havns Skyld, hvis denne kunde sikres ved et godt Fort. Men da de ikke kjendte Stedet og derfor ikke vidste, om der paa Enden af List kunde lægges et saadant Fort, eftersom Stedet, hvor den nye Handelsstad skulde funderes, ikke kunde hjælpe til Havnens Sikring, saa bade de Kongen lade gjøre et Overslag over Udgifterne til et Fort. De opfordrede tillige Kongen til at gjøre Forskud paa Udgifterne dertil, thi ellers vidste de ikke, hvorfra de skulde skaffe Penge. Hvis Fortet skulde begyndes, tilraadede de at vente noget med den nye Handelsstad for at undersøge, om Digerne, der skulde lægges derigjennem, kunde blive bestandige. De ønskede, at Byen maatte ligge paa dansk Grund, og hvis noget Gods paa Hertugdømmets Grund fandtes belejligt, at det da blev mageskiftet til Riget; siden kunde man tænke paa Stadens Fortifikation (Rigens Raads Breve Fasc. 52). Jvfr. Brevene Nr. 207 og 208.
[1] o: vid, bred.

Side 268

Brev 208/6 ✻ 26. Novbr. 1642

Til Anders Bilde og Christen Thomesen Sehested.
Kongen ønsker Revers af Rigsraadet for, at hvad der inddiges eller befæstes ved Lister Havn til Gavn for Danmarks Krone, ikke skal være til Skade for ham eller hans Slægt. — Geh. Ark.
Epthersom Ieg ygaar aff Eder haffuer fornommen aff Riigens Raad, at dy tyl den *fortification* och Inddygen ued Lyster haffuen uyl gørre dertyl al muelig *assistens*, Da nøiies Ieg dermed, Naar Ieg derpa haffuer Riigens Radtz skriifftlig Erkleering, At sauyt Der Inddygis Eller gørris danmarckis krone tiil forseckering eller gaffn y lengden, at ded mig eller myne skall uerre uden skade y alle made [1]. *Valete*. Aff køben: Slot den 26 *Nouem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigiis Marss Och Chanseler til hande.

Oversættelse af Brev 208/6:
Eftersom jeg i går af Eder har fornemmet af Rigens Råd, at de til den *fortifikation* [befæstning] og inddigning ved Listerhavn vil gøre al mulig *assistance* [bistand] dertil, da nøjes jeg dermed [er jeg tilfreds], når jeg derpå har Rigens Råds skriftlige erklæring [om], at så vidt der inddiges eller gøres [udføres] Danmarks krone til forsikring [sikkerhed] eller gavn i længden, at det mig eller mine [slægt] skal være uden skade i alle måder. *Valete* [lat. "far vel", flertal]. Fra Københavns Slot den 26. november år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges marsk og kansler til hånde.

Brev 209/6 ✻ 1. Decbr. 1642

Til Jørgen Vind.
Om Indkjøb af Humle fra Øsel og om Mursten til det store Bryggers i Kjøbenhavn. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
… [brevteksten begynder s. 269; her står kun overskrift og regest.]

[1] Rigsraaderne erklærede 27. Novbr., at de gjerne vilde hjælpe Kongen med at fremme Stedets Fundering, men den største Vanskelighed var, at de ikke kjendte Udgifternes Størrelse og derfor frygtede for at love, hvad der siden ikke skulde være Midler til, især da de allerede vare Kongen nogle Tønder Guld skyldige, som de lovede ham sidste Herredag (jvfr. ovfr. S. 210). De bade derfor Kongen være tilfreds med deres sidste Erklæring og med et Løfte om, at de, hvis Fæstningen blev lagt paa Danmarks Riges uomtvistelige Grund, vilde komme Kongen til Hjælp med en enkelt Skat til Beløb af mindst 120,000 Rdl., saa snart Rigerne kunde taale at betale de forrige udlovede Tønder Guld, det fremmede Krigsfolk kunde aftakkes og Rigens Undersaatter taale en ny Skat (Rigens Raads Breve Fasc. 52).

Side 269

Brev 209/6 (fortsat fra s. 268)
Til Jørgen Vind.
Epthersom Ieg fornam aff Riigens Mars, Nu hand war y køben:, at man kan fa Hummel Nock tiil køb̄s pa Øssel [1] for temlig Priis, Som kommer offuer Issen fra dy omliggende kuarter der omkring, Huorfor du skaldt werre derom at Erfahre, ued huad middel man kan fa penge derhen tiil at Indkøbe hummelen, Saoch ued huem Slygdt ske kan. Eptherdi dy Mursten, som nu briidis ud, som keedelen haffuer Standen pa, inted kan forsla til att forferdige ded med, som Nu skall gørris, da skaldtu werre Om fleere mursten Och dem lade føre ind y Briggerset [2]. *Vale*. Aff frede: den 1 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad Och Rentemeister til hande.

Oversættelse af Brev 209/6:
Eftersom jeg fornam af Rigens marsk, nu han var i København, at man kan få humle nok til køb̄s på Øsel [Saaremaa] for temmelig [rimelig] pris, som kommer over isen fra de omliggende kvarterer der omkring, hvorfor du skal være derom at erfare [søge oplyst], ved hvad middel man kan få penge derhen til at indkøbe humlen, såvel som ved hvem sådant kan ske. Eftersom de mursten, som nu brydes ud, som kedlen har stået på, ikke kan forslå [række] til at færdiggøre det med, som nu skal gøres, da skal du være om [sørge for] flere mursten og lade dem føre ind i bryggerset. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Frederiksborg den 1. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd og Rentemester til hånde.

Brev 210/6 ✻ 2. Decbr. 1642

Til Jørgen Vind.
Om nogle Jernkiler, om noget, som man har forsømt at sende til Haderslev, om Lys til de Murere, der arbejde i det store Bryggers, samt om en Beretning om Slaget mellem Kongen af England og Parlamentet. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
Der bleff y gaar y En hast forglemdt nogle Iern kyler pa den Store Smydie, som nu med denne Postuogen skal hiid sendis. Herhuos findis skreffuen pa Engelysk, huorledis *Batallien* ymellom kon: och Parlamendtit Er affløbben [3], Huilckit aff Stadtholderen y Norrie [4] best kan fordanskiis, Eptherdi hand forstar Spraagit. … [fortsættes s. 270]

Oversættelse af Brev 210/6:
Der blev i går i en hast forglemt [glemt] nogle jernkiler på den store smedje, som nu med denne postvogn skal hidsendes. Herhos [vedlagt] findes skrevet på engelsk, hvorledes *bataljen* [slaget] mellem kongen og Parlamentet er afløbet [forløbet], hvilket bedst kan fordanskes [oversættes] af statholderen i Norge [Hannibal Sehested], eftersom han forstår sproget [engelsk]. … [fortsættes s. 270]
[Bemærk: "slaget mellem kongen og Parlamentet" er slaget ved Edgehill 23. oktober 1642 — det første store slag i Den Engelske Borgerkrig, jf. note 3.]

---

[1] Rigsmarsken Anders Bilde havde været Lensmand paa Øsel.
[2] Som det fremgaar af Brevet Nr. 211, skulde der forfærdiges en Ovn i det store Bryggers til at varme Stene i.
[3] Sandsynligvis Fægtningen ved Edgehill 23. Oktbr. imellem Kongens og Parlamentets Hære.
[4] Hannibal Sehested.

Side 270

Brev 210/6 (slutning, fortsat fra s. 269)
Til Jørgen Vind.
Du skaldt Erfahre, huos huem mangelen fyndis, at ded, som Stadtholderen H: Corfiidtz bleff befahliit at sende henad Haderssleben, førend hand forreiisse(!), Indted Er framskyckit. *Spesificationen* derpa fiinder du huos Phiilip Borneman. Dy muremeyster, som arbeiide y ded store Briggers, skall skaffis Lys aff Staue lyss och aff ded gemene slags. *Vale*. Frede: den 2 *De: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Riigens Raad och Rendtemeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 210/6 (slutning):
Du skal erfare [undersøge], hos hvem manglen findes [hvem der har forsømt], at det, som statholderen hr. Corfits blev befalet at sende hen ad Haderslev, førend han forrejste, ikke er fremskikket [afsendt]. *Specifikationen* [fortegnelsen] derpå finder du hos Philip Bornemann. De murmestre, som arbejder i det store bryggers, skal skaffes lys af stavelys [store kærter] og af det gemene [almindelige] slags. *Vale* [lat. "far vel"]. Frederiksborg den 2. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rigens Råd og Rentemester til hånde.
[Bemærk: forreiisse *står med (!) i originalen — sic.]*

Brev 211/6 * 3. Decbr. 1642

Til Jørgen Vind.
Kongen sender ham en Model til den Ovn, som skal opsættes i det store Bryggers. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
I dette foder fyndis En skabelun tiil den Offuen, som y ded Store Briiggers skal Opsettis tiil at warme dy steen y, som skal brugis tiil at brigge med, Huilcken skal tylstillis Biggemeisteren *M:* lennerdt [1]), som skal hiielppis, at hand dertil kan faa *Matherialia*. *Vale*. Frede: den 3 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad Och Rentemeister til hande.

Oversættelse af Brev 211/6:
I dette foder [futteral/omslag] findes en skabelon [model] til den ovn, som i det store bryggers skal opsættes til at varme de sten i, som skal bruges til at brygge med, hvilken skal tilstilles [overdrages] bygmesteren m. Leonhard [Blasius], som skal hjælpes [med], at han dertil kan få *materialia* [materialer]. *Vale* [lat. "far vel"]. Frederiksborg den 3. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd og Rentemester til hånde.

Brev 212/6 * 3. Decbr. 1642

Til Jørgen Vind.
Kongen har ikke i Vinter villet sende noget Skib til Øsel for at hente Humle, men kun ønsket at faa at vide, om der var nogen der, som vilde skaffe Penge til Humlen mod at faa dem igjen til Foraaret. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
… [brevteksten begynder s. 271; her står kun overskrift og regest.]

[1)] Leonhard Blasius.

Side 271
Brev 212/6 (fortsat fra s. 270)
Til Jørgen Vind.
Dyn Erkleering Om ded humle køb Er mig tiilhande kommen [1)], Och war ded inted myn mening, At man for den humle skiild ymod wyndteren skulle *Hasardere* Skiib och folck, Mens uylle uyde, Om der fandtis Nogen der pa landit, Som kunde *fornere* saa mange penge tiil att Indkøbe hummelen for Och tage siine penge Igen pa forariit, Naar hummelen bleff affhendtit. Der kan ingen bedre skaffe breffuen henad Øssel End Peder wiibe. Naar man først er *Resoluerit*, huem man der paa landiit dertiil kan bruge. *Vale*. Paa frede: den 3 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad Och Rente: til hande.
Oversættelse af Brev 212/6:
Din erklæring om det humlekøb er kommet mig til hånde, og det var ikke min mening, at man for den humles skyld imod vinteren skulle *hasardere* [sætte på spil] skib og folk, men [jeg] ville vide, om der fandtes nogen der på landet [Øsel], som kunne *fornere* [fournere/tilvejebringe] så mange penge til at indkøbe humlen for og tage sine penge igen til foråret, når humlen blev afhændet [solgt]. Der kan ingen bedre skaffe brevene hen ad Øsel end Peder Vibe, når man først er *resolveret* [har afgjort], hvem man der på landet dertil kan bruge. *Vale* [lat. "far vel"]. På Frederiksborg den 3. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd og Rente[mester] til hånde.

Brev 213/6 ✻ 3. Decbr. 1642
Til [Frederik Günther?].
Et Brev fra Kurfyrsten af Brandenborg angaaende den svenske Enkedronning skal gjemmes i det tydske Kancelli. — Geh. Ark.
Dette Breff, som Er fra Churfiirsten aff Brandenborg Och angaar Enckedronningen aff Suerrig, skall foruaris y ded tydske Chanseliie [2)]. *Vale*. Aff frede: den 3 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Oversættelse af Brev 213/6:
Dette brev, som er fra kurfyrsten af Brandenborg og angår enkedronningen af Sverige, skal forvares [opbevares] i det tyske Kancelli. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Frederiksborg den 3. december år 1642.
Christian.

Brev 214/6 ✻ Omtr. 4. Decbr. 1642
Til [Peder Vibe / udkast].
Kongens Udkast til en Skrivelse, som han ønsker, at den svenske Enkedronning skal skrive til Dronning Christina an- … [regesten fortsættes s. 272]

[Bemærk: brevteksten begynder på s. 272; her står kun overskrift og regestens første linjer. Dette Brev 214 er dateret ca. 4. december 1642 og handler om et brevudkast til enkedronningen — ikke, som statusloggen fejlagtigt angav, om det islandske kompagni og prinsen af Wales i september 1646.]

---

[1] Se ovfr. S. 269.
[2] Talen er om et Brev fra Kurfyrst Frederik Vilhelm til Kongen af 12. Novbr., som beretter, at hans Gesandter ere komne tilbage fra Sverig med den om Enkedronningen trufne Overenskomst, og at han vil sende en Gesandt til hende for at forhandle med hende derom. Fr. Günther har paategnet paa Brevet, at det er leveret i Kancelliet 4. Decbr. 1642 (Geh. Ark., Brandenborg Nr. 32). Jvfr. ovfr. S. 262 og Brevet af 28. Decbr. 1642.

Brev 212 og Brev 213 er nu færdige, og Brev 214 (kongens udkast til et brev, enkedronningen skal sende dronning Christina) er netop begyndt og fortsætter på s. 272.
En observation til statusloggen: vi har nu passeret side 271, og hele serien fra s. 187 til 271 har vist sig at være **1642** (breve 132–214), ikke 1645–46 som CIV6-DIPL's statuslog angav. Det oprindeligt forudsagte "Brev 214/6 ... Før 26. Septbr. 1646 ... om det islandske kompagni og prinsen af Wales" hører altså til et helt andet sted i værket. /6-nummereringen er ført videre efter skabelonens regel, men bind/kontekst bør du bekræfte ved lejlighed.
Upload næste side (…_280.png, bogside 272), så tager jeg fortsættelsen af Brev 214.

Side 272

Brev 214/6 (fortsat fra s. 271)
Til [Peder Vibe / udkast].
[Regestens slutning:] gaaende sin Tilstedeværelse ved Kongens Døtres Bryllupper den 6. Novbr. — Geh. Ark.
Freundtliche, Herdt[z]liibe dochter, wiir zueiiffuelen Niit, Das sich Io leuthe beii *E: L:* sich haben finden lassen, dii vnsere *Actiones* Beii *I: k: w:* vndt *L:* freiilen tochter Beylager [1] anders, dan Es sich in der warheiit Erheldt, vns beiimessen wollen, zu dem Ende das sii *E: L:* kyndtliches herdtze, wii mehrmahlen geskeen, von vns abuendig machen können.
Als haben wiir es fiir Eiine hoe Nodtwendigkeidt zu sein Erachtet *E: L:* den verlauff des gandtzen werckes freundt, Mutterlich zu Endecken.
Nachdem *I: k: w:* vndt *L:* ihrer fröiilein döchter Beiilager vns wnwissendt kegen den 6 *Nouem:* itz lauffenden Iahrs angeordnet, vndt wiir hernacher von *S: k: w:* vndt *L:* Ersuchet worden, das wiir gedachten *I: k: w:* vndt *L:* freulein döchter von friide: naher kopen: das geleiid geben muchten. Wii wiir nun zu kopen: angelanget, vndt dii *copulation* den folgenden tag darauff Erfolgen Soldte, So seindt wiir von *S: k: w:* vndt *L:* Beii demselben Christlichem wercke zu kommen freundt, vetter vnd Suegerlich geladen worden. Da wiir vns Nun dessen gewegeret, So ist es darbei nit gebliiben. Sondern *I: k: w:* vndt *L:* haben den Prindtzen vndt dessen herdtzliibe gemahlin an vnss gesandt vndt das fohrige wiiderholet Miit freundt, vetter vndt Suegerlicher zusage, das wiir mit keiinem dandtze solthen *molestiret* werden. Das wiir Nun *S: k: w:* vndt *L:* Solches weiiter nit abslagen konthen, darzu ist disses dy fohrnemst wrsache gewessen, weiil wiir beii *I: k: w:* vndt *L:* im hausse wahren vndt von Niihmandt in der weldt dan von *I: k: w:* vndt *L:* lebens mittel haben kondten.
Wan nun vnsere wiiderwertigen *E: L:* desswegen Ihr döchterliches herdtze von vns zu wenden sich werden an- … [fortsættes s. 273]

Oversættelse af Brev 214/6 (fortsat):
[Regestens slutning:] … angående hendes tilstedeværelse ved kongens døtres bryllupper den 6. november. Geh. Ark.
[Tysk original, oversat:] Venlige, hjertekære datter [dvs. dronning Christina — udkastet er skrevet i enkedronningens navn], vi tvivler ikke [på], at der jo har fundtes folk hos Eders Kærlighed [*E: L:*], som ville tilregne [tillægge] os vore *actioner* [handlinger] ved Hans Kongelige Værdigheds [*I: k: w: = Ihre königliche Würde*] og Kærligheds frøkendøtres bilæger [bryllup] anderledes, end det i sandhed forholder sig, i den hensigt at gøre Eders Kærligheds barnlige [datterlige] hjerte, som mangfoldige gange er sket, os afvendigt [fremmed].
Så har vi anset det for en høj nødvendighed at åbenbare Eders Kærlighed forløbet af hele værket [sagen] venligt, moderligt.
Efter at Hans Kongelige Værdighed og Kærlighed [kongen Christian IV] uden vort vidende havde anordnet sine frøkendøtres bilæger [bryllup] til den 6. november i dette løbende år, og vi derefter blev anmodet af Hans Kongelige Værdighed og Kærlighed [om], at vi skulle give Hans Kongelige Værdighed og Kærligheds frøkendøtre ledsagelsen [*geleiid*] fra Frederiksborg til København. Da vi nu var ankommet til København, og *copulationen* [vielsen] den følgende dag derefter skulle finde sted, så blev vi af Hans Kongelige Værdighed og Kærlighed venligt, fætterligt og svogerligt indbudt til at komme til samme kristelige værk [handling]. Da vi nu vægrede os derved, så blev det ikke derved [de gav ikke op], men Hans Kongelige Værdighed og Kærlighed sendte prinsen og dennes hjertekære gemalinde til os og gentog det foregående med venligt, fætterligt og svogerligt tilsagn [løfte om], at vi ikke skulle *molesteres* [besværes] med nogen dans. At vi nu ikke kunne afslå Hans Kongelige Værdighed og Kærlighed sådant videre — dertil har dette været den fornemste årsag: at vi var i huset [under tag] hos Hans Kongelige Værdighed og Kærlighed og ikke af nogen i verden uden [andre end] Hans Kongelige Værdighed og Kærlighed kunne have livets ophold [underhold]. Hvis nu vore modstandere [*wiiderwertigen*] derfor vil forsøge at vende Eders [datterlige] hjerte fra os … [fortsættes s. 273]

[1)] Christianes og Hedevigs Bryllupper d. 6. Novbr. med Hannibal Sehested og Ebbe Ulfeldt. Den 6. Novbr. var Aarsdagen for Gustav Adolfs Fald ved Lützen.

Side 273

Brev 214/6 (slutning, fortsat fra s. 272)
Til [Peder Vibe / udkast].
gelegen sein lassen, So haben Sii, dii wiir vndter vnserem herdtzen getragen, das in obacht zu haben, Das wan wiir in Sueden beii wnsere anwessenheiit nit Ringer dan dii slechteste *damme* da im Reiiche *Estimiret* worden, wiir hetten vns beii Offtgedachtem Beiilager nit fynden lassen. Welches Nun vnther den beiiden, so fiirgelauffen, *E: L:* in godt Ruenden herren vathern, *gloruirdigen* andenckens, zum grössiisten *dispect* gereichett, das Stellen wiir *E: L:* Eiigener *diiudication* anheim [1)]
.
Oversættelse af Brev 214/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] … lade sig være magtpåliggende, så har de [vore modstandere] — [os], som vi har båret under vort hjerte [dvs. dig, min datter] — det i agt at have [bør betænke], at hvis vi i Sverige ved vor tilstedeværelse ikke var blevet *estimeret* [agtet] ringere end de ringeste damer der i Riget, [så] havde vi ikke ladet os finde [indfundet os] ved oftnævnte bilæger [bryllup].

Hvad der nu imellem de to [parter] således er forløbet, [og som] gereicher [er til] Eders Kærligheds i Gud hvilende herr fader, glorværdig [ihukommelse/*gloruirdigen andenckens*], til den største *disrespekt* [uære], det stiller vi Eders Kærligheds egen *judikation* [bedømmelse] i vold [overlader til din egen dom].
[Bemærk: udkastet er skrevet af Christian IV i enkedronning Maria Eleonoras navn, henvendt til hendes datter dronning Christina; det forsvarer enkedronningens deltagelse i de danske prinsessers bryllupper mod svenske kritikere.]

Brev 215/6 * 4. Decbr. 1642

Til Frederik Günther.
Kongen sender ham et Udkast til en Skrivelse, som han ønsker, at den svenske Enkedronning skal skrive til Dronning Christina; han vil se Skrivelsen, førend den gjøres færdig til Afsendelse, da han selv vil skrive til Dronningen. — Geh. Ark.
Aus beiigefugthem *Concept* hastu dii *Contenta* des skreiiben, so ich woldte, das dii aldte konniginne aus Sueden dii tochter zuskreiiben Soldte. Dii maniir, so dii aldte gebrauchett an dii tochter mit Eiigener handt zu skreiiben, muste folgen, welche *M:* Lyttiickou [2] diir beii der könniginne auff Ibstrup Erfahren kan. Wan selbiges skreiiben *Concipiret*, alssdan sollestu miir das Sehen lassen, Ehe ess *mundiret* wiirdt, weiil, *mutatis mutandis*, Ich auch an dii Iunge königinne auff denysk Skreiben werde. Friderigsburg den 4 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M: Gunther* [3].

Oversættelse af Brev 215/6:
[Tysk original, oversat:] Af det vedføjede *koncept* [udkast] har du *contenta* [indholdet] af den skrivelse, som jeg ville, at den gamle dronning af Sverige [enkedronningen] skulle skrive til datteren [Christina]. Den manér [stil/håndskrift], som den gamle bruger [plejer] at skrive til datteren med egen hånd, må følges [efterlignes], hvilken m. Lüttichau kan erfare [oplyse] dig [om] hos dronningen [enkedronningen] på Ibstrup. Når samme skrivelse er *conciperet* [koncipieret/opsat], da skal du lade mig se det, førend det *munderes* [renskrives], eftersom jeg, *mutatis mutandis* [med de fornødne ændringer], også vil skrive til den unge dronning på dansk. Frederiksborg den 4. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Günther.

---

[1] Jvfr. Brevene Nr. 222 og 224.
[2] Hans Siegfried v. Lüttichau; se ovfr. S. 195.
[3] Modtaget i Kjøbenhavn 4. Decbr.

Side 274

Brev 216/6 * 5. Decbr. 1642

Til Jørgen Vind eller Sten Beck.
Om nogle Søm, som Peder Vibe har sendt Kongen til Prøve. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.

Herhuos findis den *designation*, som burde at haffue uerrit huos dy søm, som Peder wybe sende *nummererit* fram. Saa uydt som ieg aff Seddelen kan [1] See, da Er ingen skade huos ded køb, Om dii alle bliiff(!) saa uel giiordt, som disse Er, som hiidskiickit Er. Samme *Nummererede* søm fyndis pa køben: Slott y wynduit ued Bordiit y myn stue ud til Pladtzen. Du kandt lade *M:* Hans [2] pa holmen see dem Och lade mig saa uyde hans betenckende derom. *Vale*. Frede: den 5 *Decem: Anno* 1642. Christian.

Oversættelse af Brev 216/6:
Herhos [vedlagt] findes den *designation* [fortegnelse], som burde have været hos [ledsaget] de søm, som Peder Vibe sendte nummereret frem. Så vidt som jeg af seddelen kan se, da er ingen skade [tab] ved det køb, om de alle bliver så vel [godt] gjort, som disse er, som er hidskikket [sendt hertil]. Samme nummererede søm findes på Københavns Slot i vinduet ved bordet i min stue [ud] til Pladsen [Slotspladsen]. Du kan lade m. Hans [Ulrik Svitzer] på Holmen se dem og lade mig så vide hans betænkende [vurdering] derom. *Vale* [lat. "far vel"]. Frederiksborg den 5. december år 1642. Christian.
[Bemærk: bliiff *står med (!) i originalen — sic, for* bliiffuer *("bliver"). Ordet "kan" er skrevet to gange i originalen, jf. note 1.]*

Brev 217/6 ✻ 7. Decbr. 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen paalægger ham at skaffe Oplysninger angaaende Sagen mellem Ernst Normand og Jakob Madsen. — Geh. Ark.
Epthersom du uest dig Nocksom at Errindere, At nu siist y køben: bleff begindt nogit at tale Om Ernst Normans Och Iacob Madtsens sag, dy haffue med hiinanden, Som Ingen Ende tog, fordi at der faldt andiit for, huorfor du skaldt lade mig uyde sagsens Rette beskaffenhed. Ieg haffde y sinde at wiille laadt hannem forsta, at saframdt hand Inted Erklerede sig inden En uyss tyd y samme sag, saat Ieg kunde deraff Erfahre hans wskyldighed, Daa wylle Ieg icke allene inted uyde hannem lenger for lensmand, mens lade tale ham tyl, att straffis som hans herris Befahlings forachter, Mens fordi ieg inted uyste sagsens Rette be- … [fortsættes s. 275]

Oversættelse af Brev 217/6:
Eftersom du vel [noksom] erindrer, at der nu sidst i København blev begyndt noget at tale om Ernst Normands og Jakob Madsens sag, [som] de har med hinanden, [og] som ingen ende tog, fordi der faldt andet for [kom andet i vejen], hvorfor du skal lade mig vide sagens rette beskaffenhed [sammenhæng]. Jeg havde i sinde at ville have ladet ham forstå, at såfremt han ikke erklærede sig inden en vis tid i samme sag, sådan at jeg kunne deraf erfare hans uskyldighed, da ville jeg ikke alene ikke vide [anerkende] ham længere for lensmand, men lade tale ham til [rejse tiltale], [så] at [han] straffes som en, der foragter sin herres befaling; men fordi jeg ikke vidste sagens rette be- … [fortsættes s. 275]

[1] Ordet er skrevet to Gange.
[2] Hans Ulrik Svitzer (se ovfr. S. 213).

Brev 216 er nu færdigt, og Brev 217 (om sagen mellem Ernst Normand og Jakob Madsen) er begyndt og fortsætter på s. 275. Upload næste side (…_283.png, bogside 275), så tager jeg fortsættelsen.

Usage limit reached · Resets 9:10 AM · limits shared with Claude Code
Get more usage

Side 275

Brev 217/6 (slutning, fortsat fra s. 274)
Til Christen Thomesen Sehested.
skaffenhed, huorepther Breffuit uyl *dirigeris*, da Er ded indtil *Dato* Eptherbleffuen [1]. *Vale*.
Frederigsborg den 7 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 217/6 (slutning):
… skaffenhed [sammenhæng], hvorefter brevet vil *dirigeres* [indrettes/affattes], da er det indtil *dato* [dags dato] efterblevet [udeblevet/opsat]. *Vale* [lat. "far vel"]. Frederiksborg den 7. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 218/6 * 8. Decbr. 1642

Til Otte Brockenhuus.
Han skal begive sig til den svenske Resident i Helsingør og affordre ham en Erklæring, om han anser alt svensk Gods for toldfrit, baade det, som forbruges i Sverig, og det, som føres igjennem Sundet til andre Steder. — Geh. Ark.
Otte Brockenhuus [2] skal ymorgen begiiffue siig henad Helsingør och tale med den Suenske *Resident*.
Kon: Ma: myn allernadigste Herre och konning lader Nadeligen *Salutere Residenten* Och derhuos Nadiigst aff hannem begehre at Erfahre, Om hand holder al Suensk godtz, bade ded, som der y Riigit *Consummeris*, som ded, … [fortsættes s. 276]

Oversættelse af Brev 218/6:
Otte Brockenhuus skal i morgen begive sig hen ad Helsingør og tale med den svenske *resident*.
Kongelig Majestæt, min allernådigste herre og konning, lader nådeligen *salutere* [hilse] *residenten* og derhos [tillige] nådigst begære at erfare af ham, om han holder [anser] alt svensk gods [for toldfrit], både det, som *consumeres* [forbruges] der i Riget [Sverige], såvel som det, … [fortsættes s. 276]
[Bemærk: dette brev er formuleret som en talebesked/instruks, hvor Brockenhuus skal overbringe kongens forespørgsel til den svenske resident på tredje person ("Kongelig Majestæt ... lader hilse").]

---

[1] 14. Decbr. 1642 udgik der et Kongebrev til Rentemestrene Sten Beck og Melchior Oldeland om at stævne Ernst Normand til Selsø, Lensmand paa Koldinghus, og Borgmester paa Christianshavn Jakob Madsen for sig i Anledning af den sidstnævntes Klage over, at Ernst Normand i nogle Aar havde hindret ham i at faa det Landgildekorn, som Kongen havde givet ham Indvisning paa. De skulde efter at have undersøgt Sagen dømme i den (Nielsen, Kjøbenhavns Diplomatar. V, 246). Ernst Normand afgik 1. Maj 1643 som Lensmand paa Koldinghus.

[2)] Otte Jørgensen Brockenhuus var Sekretær i det danske Kancelli fra 1636 til sin Død i en Duel 1645. Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarch. 1872 S. 164. Hist. Tidsskr. 4. R. V, 186.

Side 276

Brev 218/6 (slutning, fortsat fra s. 275)
Til Otte Brockenhuus.
dy suenske lader løbbe ygennom Sundit andenstedtz hen, Epther fordragiit at uerre tolfriie [1)].
Saframdt hand nu *More solito* staar och hacker ded Ene yblandt ded [2)], daa skall hannem dette *presenteris* skriifftlig och derymod Ochsa begehris Skriifftlig Suar derpaa.
Huad nu herpaa falder for Suar aff samme *Resident*, ded skall Brocke[n]huss *Referere*.
Huic Actui debent Adesse [Ved denne handling bør være til stede] 1. Slodtzherren [3)], Om hand Er tylpass, 2. Begge tollerne, som Erre der *in loco* [4)]. Frederigsborrig den 8 *Decem: Anno* 1642.
Christian.

Udskrift: Otte Brockenhus tiil hande.
Oversættelse af Brev 218/6 (slutning):
… [som] de svenske lader løbe [passere] igennem Sundet andensteds hen, efter fordraget [traktaten] at være toldfrit. Såfremt han nu *more solito* [efter sædvane] står og hakker det ene iblandt det [andet, dvs. blander tingene sammen/svarer undvigende], da skal ham dette *præsenteres* [forelægges] skriftligt, og derimod [til gengæld] også begæres skriftligt svar derpå.
Hvad nu herpå falder for svar af samme *resident*, det skal Brockenhuus *referere* [rapportere].
Huic Actui debent Adesse [lat. "Ved denne handling bør være til stede"]: 1. Slotsherren [Hans Ulrik Gyldenløve på Kronborg], om han er tilpas [rask], 2. begge tolderne, som er der *in loco* [på stedet].
Frederiksborg den 8. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Otte Brockenhuus til hånde.

Brev 219/6 ✻ 10. Decbr. 1642

Til Christen Thomesen Sehested og Jørgen Vind.
De skulle tage Kontrakten med Gabriel Marselis og Albert Baltser Bernts for til Udførelse og tænke paa Midler til et norsk Bjergværks Fortsættelse. — Geh. Ark.
Chanseleren Och Iørgen wiind skall tage ded for, som Nu med *Marselio* och Bernsøn sluttiit Er, saat alting kan faa syn Riichtighed [5)]. Ded Norske Berriiguerck skall ochsa tagiis for Och … [fortsættes s. 277]

Oversættelse af Brev 219/6:
Kansleren og Jørgen Vind skal tage det for [tage fat på det], som nu er sluttet [aftalt] med Marselis og Bernts[øn], sådan at alting kan få sin rigtighed [bringes i orden]. Det norske bjergværk skal også tages for [behandles] og … [fortsættes s. 277]

[1)] Om Kongens Spørgsmaal der var i Strid med Knærødfredens Art. 4, og om den Opsigt, det vakte, se Fridericia, anf. Skr. II, 287 (hvor Otte Brockenhuus fejlagtig er kaldt Oluf B.). Jvfr. Brevet Nr. 221.
[2)] Her mangler Ordet: andet.

[3] Hans Ulrik Gyldenløve, Slotsherre paa Kronborg.
[4] Jonas Heinemark og Mads Mortensen.
[5] Sandsynligvis menes den Kontrakt, som oprettedes 6. Decbr. 1642 med Albert Baltser Bernts og Gabriel Marselis i Hamborg om Afhentningen af Salt fra Spanien. Jvfr. Fridericia, anf. Skr. II, 266.

Side 277

Brev 219/6 (slutning, fortsat fra s. 276)
Til Christen Thomesen Sehested og Jørgen Vind.
tenckis paa middel, huorledis och huormed ded kan fordtsettis. *Valete*. Aff frede: den 10 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissøn Och Iørgen wiind til hande.

Oversættelse af Brev 219/6 (slutning):
… tænkes på midler [overvejes], hvorledes og hvormed det [bjergværket] kan fortsættes [videreføres]. *Valete* [lat. "far vel", flertal]. Fra Frederiksborg den 10. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] og Jørgen Vind til hånde.

Brev 220/6 ✻ 10. Decbr. 1642

Til Otte Brockenhuus.
Det skal befales Erik Grubbe at forsegle Søren Frost's Bo, indtil Sagen med Palle Rosenkrands er bragt til Afslutning. — Geh. Ark.
Der skal gørris En befahling tiil Eriick grubbe [1], at Eptherdi att Søren frost [2] Er død, at hand derfor lader besegle Boen, Indtill den sag med Pallii Rossenkrandtz Er kommen til Ende [3]. Frede: den 10 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Otte Brockenhus tiil hande.

Oversættelse af Brev 220/6:
Der skal gøres [udfærdiges] en befaling til Erik Grubbe, at eftersom Søren Frost er død, at han derfor lader besegle [forsegle] boet, indtil den sag med Palle Rosenkrands er kommet til ende.
Frederiksborg den 10. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Otte Brockenhuus til hånde.

---

[1] Lensmand paa Aarhusgaard.
[2] Søren Jensen Frost, en Borgersøn fra Aarhus, tog 1612 Borgerskab i denne By efter de 4 foregaaende Aar at have været Slotsskriver paa Skanderborg. Allerede 1619 nævnes han som Raadmand i Aarhus, og faa Aar efter rykkede han op til at blive Borgmester, hvilket han endnu var 1641, da han maatte betale Kongen 3000 Rdl., fordi han havde siddet for længe i Borgmesters Sted. 65 Aar gammel døde han 30. Novbr. 1642, og et Par Uger efter døde hans Enke. Hofman,

Fundationer II, 65 f. Hübertz, Aktstykker vedk. Aarhus II, 196. 210. 220. 320. 328 f. Nyerup, Magazin f. Rejseiagttag. IV, 421. Danske Saml. 2. R. III, 388.
[3)] Erik Grubbe fik under 10. Decbr. Brev om, at da Palle Rosenkrands, Befalingsmand over Augdesiden, for nogen Tid siden havde indstævnet Søren Frost og andre hans Medkonsorter til at møde paa Oddernæs Tingstue for der at svare til, hvad han havde dem at tiltale paa Kongens Vegne, saa skulde han befale Søren Frost's Arvinger at møde paa … [fortsættes s. 278]

278

Brev 221/6 * 10. Decbr. 1642

Til Otte Brockenhuus.
Om Otte Brockenhuus's Sendelse til den svenske Resident i Helsingør. Hans Ulrik Gyldenløve skal skaffe de af Residenten udstedte Certifikater tilstede. — Geh. Ark.
Epthersom Ieg disse dage haffuer hafft Otte Brockenhus henad Helsingør, der at tale med den Suenske *Resident*, Huad ded uerrit haffuer, som hand paa myne uegne forrebrachte, Ded haffuer y aff ded suar, hand derpaa skriifftlig fra siig giiffuer, lettelig att fornemme [1)]. At samme *Resident* haffuer uerrit En aff dem, som Brockenhussis *Ambassada* uar ansiiet paa, ded er gaadt at gette, Huorfor Ieg haffuer ladt hannem forsta, at hand pa tyssdag forst kommende [2)] skal møde til køben: y Radtstuen, huor hand uyder skal Erfahre myn wyllie. Imidlertyd skall hanss wldrich werre derom at skaffe samme *Residentys* vdgiiffuer(!) Seddeler ued handen. Man maa Nu Endeligen holde ham waarem, ymens ded Er nu begiindt med hannem [3)]. *Valete*. Frederigsborg den 10 *Decem: Anno* 1642.
Christian.

Oversættelse af Brev 221/6:
Eftersom jeg disse dage har haft Otte Brockenhuus hen ad Helsingør der at tale med den svenske *resident*, [så] hvad det har været, som han på mine vegne forebragte [fremførte], det har I af det svar, han derpå giver skriftligt fra sig, let at fornemme. At samme *resident* har været en af dem, som Brockenhuus' *ambassade* [ærinde] var anset [rettet] på, det er godt at gætte, hvorfor jeg har ladet ham forstå, at han på tirsdag førstkommende skal møde til København i Rådstuen, hvor han videre skal erfare min vilje. Imidlertid [i mellemtiden] skal Hans Ulrik være derom at skaffe [sørge for at fremskaffe] samme residents udgivne [udstedte] sedler [certifikater] ved hånden. Man må nu endelig [ubetinget] holde ham varm, mens det [sagen] nu er begyndt med ham. *Valete* [lat. "far vel", flertal]. Frederiksborg den 10. december år 1642.
Christian.
[Bemærk: vdgiiffuer *står med (!) i originalen — sic, for* vdgiiffuen/vdgiffne *("udstedte").]*

Brev 222/6 * 10. Decbr. 1642

Til Peder Vibe.
Han skal tilstille Dronning Christina et Brev fra Enkedronningen til hende, hvori hun forsvarer sin Tilstedeværelse ved Kongens Døtres Bryllupper. — Geh. Ark.
… [brevteksten begynder s. 279; her står kun overskrift og regest.]

Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 220) fra s. 277:

nævnte Sted og imidlertid forsegle Boet til Processens Ende (Jydske Tegn. X, 523). Men 7. Marts 1642 tilkjendegav Kongen Palle Rosenkrands, at Sagen skulde bortfalde (Norske Rigsregistr. VIII, 265).
[1)] Se ovfr. S. 275 f.
[2)] 13. Decbr.
[3)] 9. Decbr. havde Johan Strömfelt i Helsingør afgivet en Erklæring om Sagen. Kongen har udenpaa denne skrevet egh.: „Den suenske Residentis Suar Paa Otte Brockenhussis uerff til hannem Pa myne uegne" (Rigens Raads Breve Fasc. 52).

Side 279
Brev 222/6 (fortsat fra s. 278)
Til Peder Vibe.
Epthersom Ieg aff dyn forrige skriiffuelse fornam, at Chanseleren ymod den vnge dronning haffuer taliit Iylde om Enckedronningens anuessenhed pa Myne døttres Bylager, Da Eptherdi der uar ingen Skyldig derudi, att hun kam med paa Sallen, uden Ieg, Da haffuer ieg kommit hinder tiil att vndskiilde siig for datteren, dog ingen Neffnit, som sliigdt om hinder skulle haffue sagdt Huilcket Breff [1)] du den wnge dronning skaldt tilstille, Och om du bliiffuer adspurdt, *Cuius iussu* du *presenterer* dronningen frummoderens breff, da skaldtu suare, at Ieg ded haffuer befahliit, Eptherdi Enckedronningen Er y myt hus, Huoraff ingen kan forbyde hiinder at skriiffue syn datter tyll. Och om Endskøndt derpa Ingen suar Er at foruendte, Da skaldtu dog tyd epther anden dyg huos hinder *Insinuere* och anholde om Suar Och giiffue acht pa, huad *myne* hun gør dertyl. Frederigs: den 10 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 222/6:
Eftersom jeg af din forrige skrivelse fornam, at kansleren [den svenske rigskansler Oxenstierna] imod den unge dronning har talt ilde om enkedronningens nærværelse [tilstedeværelse] ved mine døtres bilæger [bryllup], da eftersom der ingen var skyldig deri, at hun kom med på salen [til festen], uden [andet end] jeg [dvs. det var alene mig, der fik hende med], da har jeg fået hende til at undskylde sig for datteren, dog uden at nævne nogen, som skulle have sagt sådant om hende. Hvilket brev du skal tilstille [overrække] den unge dronning, og om du bliver adspurgt, *cujus jussu* [på hvis befaling] du *præsenterer* [overrækker] dronningen frumoderens [enkedronningens] brev, da skal du svare, at jeg det har befalet, eftersom enkedronningen er i mit hus, hvoraf [hvorfor] ingen kan forbyde hende at skrive til sin datter. Og selv om der ikke er noget svar at forvente derpå, da skal du dog tid efter anden [gentagne gange] indsmigre [*Insinuere*] dig hos hende [den unge dronning] og anholde [anmode] om svar og give agt på, hvad miner [*myne* = miner/ansigtsudtryk] hun gør dertil. Frederiksborg den 10. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.
[Bemærk: dette brev knytter sig til brevudkastet i Brev 214 og instruksen i Brev 215 — Christian IV orkestrerer altså hele korrespondancen mellem enkedronningen og hendes datter, den svenske dronning.]

Brev 223/6 ✻ 10. Decbr. 1642

Til Jørgen Vind.
Om Udlosningen og Oplægningen af noget med et Skib ankommet Tømmer. — Kgl. Bibl., Thottske Saml., 4., 1617.
Epthersom Ieg formercker, at vdi ded skiib *Fenix* skal uerre ankommen En antal kneer och krumholdt. Daa skal sliigdt waarderis, Och epther ad dedsamme tømmer er lossiit, da skall ded henleggis, dersom dii huelffuinger fiindis, som Baaden staar y, Paaded Ieg kan uyde, huortil … [fortsættes s. 280]
Oversættelse af Brev 223/6:
Eftersom jeg fornemmer [erfarer], at der udi det skib *Fønix* skal være ankommet et antal knæer [krumtømmer til skibsbygning] og krumholt [buet tømmer]. Da skal sådant vurderes, og efter at det samme tømmer er losset, da skal det henlægges [oplægges], dersom de hvælvinger findes, som båden står i, for at jeg kan vide, hvortil … [fortsættes s. 280]

[1)] Se ovfr. S. 272 f. og Brevet Nr. 224.

Side 280

Brev 223/6 (slutning, fortsat fra s. 279)
Til Jørgen Vind.
ded forbrugis. *Vale*. Aff frede: den 10 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad Och Rente: til hande [1)].

Oversættelse af Brev 223/6 (slutning):
… det forbruges [skal bruges til]. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Frederiksborg den 10. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd og Rente[mester] til hånde.

Brev 224/6 * 11. Decbr. 1642

Til Peder Vibe.
Kongen sender ham Enkedronningens Brev til Dronning Christina, som ved en Forglemmelse ikke kom afsted med sidste Post. Han skal holde vaagent Øje med Strömfelts Fremstilling af Striden om hans Certifikater. — Geh. Ark.
Epthersom ded bleff forsiiet y En hast, At Enckedronningens breff tiil den Regerende dronning inted ued siiste Post bleff dig tilskickit, Da haffuer Ieg nu ued Ett Egiit bud dedsamme uyllet dig tilskycke [2)]. Och Er derpa ingen thuiffuel, at Eptherdi *M:* Strumpfeldt Er *Citerit* y Radstuen til køben: at møde for Riigens Raad at gørre Regenskab for hans wriichtige *Certificationer*, hand haabuis udgiiffuer, at hand Io anderlediis Regeringen y Suerrig ded forbringer, Huorfor du skaldt *Vigilere* derhuos, paded att man y tyde kan *contraminere* ham. Køben: Slott den 11 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: *A M: M:* wiibe.

Oversættelse af Brev 224/6:

Eftersom det i en hast blev forset [overset/forsømt], at enkedronningens brev til den regerende dronning [Christina] ikke blev dig tilskikket [sendt] med sidste post, da har jeg nu ved et eget [særligt] bud villet tilskikke dig det samme. Og der er ingen tvivl derpå, at eftersom m. Strömfelt er *citeret* [indkaldt] til Rådstuen i København at møde for Rigens Råd for at gøre regnskab for hans urigtige *certificationer* [attester], [som] han hobevis [*haabuis* = hobevis/i mængde] udgiver [udsteder], at han jo anderledes forebringer det [fremstiller det anderledes] for regeringen i Sverige, hvorfor du skal *vigilere* [våge/være på vagt] derhos [i den anledning], for at man i tide kan *kontraminere* ham [modvirke ham/underminere hans fremstilling]. Københavns Slot den 11. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: A M: M: Vibe.
[Bemærk: dette brev følger op på Brev 214, 215 og 222 (enkedronningens brev til datteren) og på Brev 218/221/224-rækken om Strömfelts told-certifikater. Brevet forener altså to af periodens verserende sager.]

[1)] Nedenunder Brevet er skrevet: „Den 11 xbris er Rassmus Sambsig ansagt at losse dette tømber och siden oplegge, som forschreffuet staar". — Rasmus Samsing var Overskipper paa Bremerholm.
[2)] Se ovfr. S. 279.

Side 281

Brev 225/6 * 21. Decbr. 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Da Indtægterne af Lenene i Hertugdømmerne ikke ere tilstrækkelige til Udgifterne ved det forestaaende Omslag, maa der desuden skaffes 48,000 Dlr. ved Laan. Herved optages alle Midler til Penge, og da Kongen er til Sinds at gaa alvorlig til Værks mod Hamborg, stoler han paa, at Rigsraadet formaar Adelen til at laane ham de Penge, den har samlet til Landets Forsvar. — Geh. Ark.

Epthersom Ieg y disse dage med Rendtemeisteren Iørgen wiind Och Hans Boiisen haffuer siiet myt Omslag Regiister Igennom Och befunden, At dii 150000 daler, som stackiit siiden kam henad Hadersleben, med Lehnens indkomst aff begge fiirstendom Inted kan strecke tyl dette førstkommende Omslags vdgiifft, Menss ma deroffuer optage 48000 daler, huorudoffuer alle myddel aff penge mig Erre betagen.
Och Endog Ieg mig altiid, som dig och andre bekendt er, pa ded lymfeldigste ymod dy hamborger haffuer *comporterit* Och dermed huos dem inted vdrettit, Mens haffuer dag for dag fornommen, at dy sig haffuer ladiit uerre angelegen sig fra mig och myt hus at wndsla, Huorfor Ieg for myn *Reputation*, gode Naffn och Rychtis skyld Nu ma, sauidt Gud y himmelen dertil uyl giiffue syn Nade, *tentere* dy sager, Huormed dy kan settis y En bedre *postur* ymod mig och myn *familie*, End som dii nu y begrebben Er [1)], Huortil *Requireris* penge, Huorfor Ieg forseer mig tiil Riigens Raad, at dy *disponerer* Adelen her y Riigit derhen, at dy pa Et Aars tyd laner mig dy penge, som dy tyl landtsens *defension* haffuer Samliit, Aldenstund ieg inted kan See Eller tencke, huorpa samme penge Bedre kunde … [fortsættes s. 282]

Oversættelse af Brev 225/6:

Eftersom jeg i disse dage med rentemesteren Jørgen Vind og Hans Boysen har set mit omslags-register [betalingsterminsregnskab] igennem og befundet [fundet], at de 150000 daler, som for kort tid siden kom hen ad Haderslev, med lenenes indkomst af begge fyrstendømmer ikke kan strække [række] til dette førstkommende omslags [betalingstermins] udgift, men [jeg] må derover optage [låne] 48000 daler, hvorover alle midler af penge er mig betagne [udtømte].
Og skønt jeg mig altid, som dig og andre bekendt er, på det lempeligste imod de Hamborgere har *comporteret* [opført mig] og dermed intet udrettet hos dem, men [jeg] har dag for dag fornemmet, at de har ladet sig være angelegen [gjort sig umage for] at unddrage sig mig og mit hus, hvorfor jeg for min *reputation*[s], gode navn[s] og rygte[s] skyld nu må, så vidt Gud i himlen dertil vil give sin nåde, *tentere* [forsøge] de sager [midler], hvormed de kan sættes i en bedre *postur* [stilling] imod mig og min *familie*, end som de nu er begrebne i [end deres nuværende indstilling], hvortil *requireres* [kræves] penge. Hvorfor jeg forser mig til [forlader mig på] Rigens Råd, at de *disponerer* [formår/bevæger] adelen her i Riget derhen, at de på et års tid låner mig de penge, som de til landets *defension* [forsvar] har samlet, eftersom jeg ikke kan se eller tænke, hvorpå samme penge bedre kunne … [fortsættes s. 282]

[1] Om Kongens Planer mod Hamborg se Fridericia, anf. Skr. II, 322. Jvfr. Brevet Nr. 227.

Side 282

Brev 225/6 (slutning, fortsat fra s. 281)
Til Christen Thomesen Sehested.
anuendis End til derris Herris *Reputations*, gode Naffn och Riichtis *Manutenens* [1]. *Vale*. Aff Ballerup Iachtgard [2] den 21 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 225/6 (slutning):
… anvendes end til deres herres *reputation*[s], gode navn[s] og rygte[s] *manutenens* [opretholdelse/hævdelse]. *Vale* [lat. "far vel"]. Fra Ballerup jagtgård den 21. december år 1642.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 226/6 * 22. Decbr. 1642

Til Rentemestrene.
De skulle betale 200 Rdl. til den svenske Enkedronning. — Geh. Ark., Bil. t. Rentemestr. Regnsk. 1642—43.
Rentemeisterne skal lade Enckedronningen aff Suerig bekomme tu hundrit daler, som hiinder tiil handpenning forehrit Er. Københaffuen Slodt den 22 *Decem: Anno* 1642.
Christian.
Oversættelse af Brev 226/6:
Rentemestrene skal lade enkedronningen af Sverige bekomme [få] to hundrede daler, som er hende foræret til håndpenge [lommepenge/kontanter]. Københavns Slot den 22. december år 1642.
Christian.

Brev 227/6 ✻ 23. Decbr. 1642

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen vil lade, som om han gaar ind paa Hamborgernes Ønske om, at der bestemmes Voldgiftsmænd i Striden mellem ham og dem; thi det vil trække ud, inden man bliver enig om, hvem der skal være Voldgiftsmænd, og hvordan Voldgiftskjendelsen skal være. — Geh. Ark.
Chanseleren Reuendtlou sende mig med siiste Post greffue Pendtziis breff, hannem tilskreffuen, Huorudi hand gaff tiilkende, At dy Ham: haffde stor begerlighed til at … [fortsættes s. 283]

Oversættelse af Brev 227/6:
Kansleren Reventlow sendte mig med sidste post grev Pentz' brev, [som var] skrevet til ham, hvori han gav til kende, at de Hamborgere havde stor begærlighed [stærkt ønske] til at … [fortsættes s. 283]

[1)] Sagen blev først forebragt for Rigsraadet i Febr. 1643. Om Svaret se Fridericia, anf. Skr. II, 322 f.
[2)] Et Par Mil fra Kjøbenhavn.
[3)] Vedlagt Kvittering af den svenske Enkedronnings Kammertjener Niels Olsen, dat. Kbhvn. 23. Dec. 1642, paa 200 enk. Rdl.

Side 283.

Brev 306/6 (slutning, fortsat fra s. 282)
Til Hannibal Sehested.
[Regesten fortsat fra s. 282:] … Christianspris. Kongen tilbyder at ordne Sagen, hvis Rigsraadet vil indestaa for, at den forhaabede Bevilling af Adelen vil være stor nok til at dække denne Udgift. — Geh. Ark.
Riigens Rad ma Endeligen Erklere siig, førend dy skyllis ad, huorfra dy penge skal komme, som womgengelig Bør at Erleggis y landkysten y landte Holsten for Christianpriissis vnderlegne Bønder[1)], aldenstund man med Adelen der y landit Ellers indted kan komme tylrette med huiis dii skal *contribuere*, førend ded haffuer syn Riichtighed med samme vndersaters *contribution*, som løbber siig temmelig høyd y saa mange Aar. Wiil Riigens Rad *Assecurere* mig, at den forhabdte beuylling y Otthense[2)] skal kunde Naa tyl samme *Restans* aff samme *contribution*, som sagdt Er, Daa uyl Ieg mage ded saa, at ded skal gaa Rett tiil.
Ded Er *extra omne dubium*, at ded, som begeris, ded bør at skee[3)]. *Vale*. Rossen: den syste *Maij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Stadtholderen y Norrie tiil hande.

Oversættelse af Brev 306/6 (slutning):
Rigens Råd må endeligt erklære sig om, hvorfra de penge skal komme, som uomgængeligt bør erlægges [betales] i Landkisten i Lande[t] Holsten for de bønder, der ligger under Christianspris[1)], eftersom man med adelen dér i landet ellers ikke kan komme til rette med, hvad de skal bidrage [*contribuere*], førend det har sin rigtighed [er bragt i orden] med samme undersåtters bidrag [*contribution*], som beløber sig temmelig højt gennem så mange år. Vil Rigens Råd forsikre [*assecurere*] mig, at den forhåbede bevilling i Odense[2)] skal kunne dække samme restance af samme bidrag [*contribution*], som sagt er, da vil jeg indrette det sådan, at det skal gå rigtigt til.

Det er ud over enhver tvivl [*extra omne dubium*], at det, som begæres, det bør ske[3]. Far vel [*Vale*].
Rosenborg den sidste maj anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Statholderen i Norge [Hannibal Sehested] til hånde.

Brev 307/6 * 1. Juni 1647

Til Christen Thomesen Sehested, Ove Gjedde, Hannibal Sehested og Niels Trolle.
De skulle, da Rigsraadet har erklæret, at Udgifterne til Hofstaten først skulle dækkes af Rigernes Indkomster, og at der … [regesten fortsættes s. 284]
[Selve brevteksten begynder på næste side — kun regestens indledning står nederst på denne side.]

---

[1] Allerede 1643 havde der været Tale om, at Kronens Bønder under Christianspris resterede med en betydelig Sum Penge til Landkisten; men Rigsraadet havde da opfordret Kongen til at forstrække Pengene, da det ikke kunde skaffe dem tilveje (forrige Bind S. 397. 411).
[2] Jvfr. ovfr. S. 268. Under 22. og 23. Maj vare Rigsraadet og en Del af Adelen blevne indkaldte til et Møde i Odense 5. Juli (Sjæll. Tegn. XXIX, 185. 188).
[3] I Rigsraadets Svar af 31. Maj udtaltes en sikker Formodning om, at Adelen i Odense vilde bevilge mere, end der var fornødent til at afbetale Restancen til Landkisten (Rigens Raads Breve, Fasc. 56).

Side 284.

Brev 307/6 (fortsat fra s. 283)
Til Christen Thomesen Sehested, Ove Gjedde, Hannibal Sehested og Niels Trolle.
[Regesten fortsat fra s. 283:] … aarlig maa anvendes 3 Tdr. Guld til Flaadens Vedligeholdelse, i dets Fraværelse undersøge, om Indkomsterne kunne dække hine Udgifter, og hvorfra de 3 Tdr. Guld skulle komme. — Geh. Ark.

Epthersom Riigens Raad vnderdanigst haffuer verrit begerendis at matte nu herfra hiiem forløffuis Indtil det berammede mode y Otthense, Och dii gode herrer udi derris vnderdanigste siiste suar belangende Hoffstathen och floden indted uyder haffuer Erklerit siig, End at, huiis tiil Hoffstathen war fornøden, skulle af begge Riigers indkomst først vdtagis, och til flodens vnderholding tree tønder guld Arligen at matte *deputeris*[1].
Da Eptherdi uy Nadigst for lang tyd syden haffde *Committerit* och befahlit Riigens Marss, Riigens *Admiral*, Riigens Chanseler och Stadtholder y Norrie sig vnderdanigst at Erklere bade om *Militien* udi begge Riiger samdt flodens Och Hoffstatens vnderholding[2],
Och derued indted wiider bleff giiordt, End at Skatterne her y Riigit Och *commissarie* tollen af begge Riiger til *Mylitien* och festningerne her neden skulle anuendis, Och skatterne y Norrie til samme Riigis *defension* och geldens affleggelse deroppe at skulle forbliiffue, Paded aldt ded andit aff begge Riigernis Indkomst til Hoffstaten och floden kunde bliifue beholden,
Da paded dermed ochsa ma gørris Engang til Ende, Skulle Chanseleren Christian tommissen, Riigens *Admirall*, Stadtholderen y Norrie, och *Viceadmiralen* hermed werre befahlit udi de mader[3] Riigens Raadtz frauerrelse och sted nu strax at tage for siig Rendtemeisternis fliittige Offuerslag pa begge Riigers Indkomst at fornemme, huoruydt den til worris Egen Hoffstadt, Epthersom den fyndis *specificerit* och udi bagen[4] *deduccerit*, fyrst kan forsla, och … [fortsættes s. 285]

Oversættelse af Brev 307/6 (fortsat):
Eftersom Rigens Råd underdanigst har begæret nu at måtte forløves [få lov at rejse] herfra hjem indtil det berammede møde i Odense, og de gode herrer i deres underdanigste sidste svar angående hofstaten og flåden intet videre har erklæret sig, end at hvad der til hofstaten var fornødent, skulle af begge rigers indkomst først udtages, og til flådens underhold tre tønder guld årligt måtte deputeres [afsættes][1].
Da vi nådigst for lang tid siden havde kommitteret [overdraget] og befalet Rigens Marsk, Rigens Admiral, Rigens Kansler og Statholder i Norge, at de underdanigst skulle erklære sig både om militsen [hæren] i begge riger samt flådens og hofstatens underhold[2],
og der derved intet videre blev gjort, end at skatterne her i riget [Danmark] og kommissartolden af begge riger skulle anvendes til militsen og fæstningerne her neden [søndenfjelds], og skatterne i Norge til samme riges forsvar [*defension*] og gældens afbetaling deroppe skulle forblive [øremærkes] — på det [for at] alt det andet af begge rigers indkomst til hofstaten og flåden kunne bevares [være bevaret],
da for at der dermed også kan gøres én gang ende [træffes en endelig ordning], skal kansleren Christian Thomsen [Sehested], Rigens Admiral, statholderen i Norge og viceadmiralen hermed være befalet at [handle] i de måder [på den måde, i][3] Rigens Råds fraværelse og sted [i stedet for det fraværende råd] nu straks tage for sig rentemestrenes flittige overslag [budgetopgørelse] over begge rigers indkomst for at erfare, hvor vidt den til vor egen hofstad [hofholdning], eftersom den findes specificeret og i bagen [i vedhæftningen[4]] udledt [*deduceret*], først kan forslå [række til], og … [fortsættes s. 285]

---

[1] Rigsraadernes her omtalte Erklæring er med Datum 31. Maj afgiven under det ovfr. S. 274 omtalte, 25. Maj daterede, Overslag af Ove Gjedde og Niels Trolle.
[2] Jvfr. ovfr. Nr. 295 og 296.
[3] Her mangler Ordet: i.
[4] Jvfr. ovfr. S. 256.

Side 285.

Brev 307/6 (slutning, fortsat fra s. 284)
Til Christen Thomesen Sehested, Ove Gjedde, Hannibal Sehested og Niels Trolle.
huorfra dy tre tønder guld til floden skulle komme, Samdt huys wiider derhuos kan werre fornøden att Errindre Epther worris fyrste *proposition* tyl Samdtlige danmarckis Riigis Raad offuer samme Materie[1]. *Valete*[2].
Rossenborg den 1 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen, Rygens *Admirall*, Stadtholderen y Norrie Och *Vice Admiralen* tiil hande.

Oversættelse af Brev 307/6 (slutning):
… hvorfra de tre tønder guld til flåden skulle komme, samt hvad videre derhos [i den forbindelse] kan være fornødent at erindre [påpege] efter vor første proposition [forelæggelse] til samtlige Danmarks Riges Råd over samme materie [sag][1]. Farvel [*Valete*, flertalsform][2].
Rosenborg den 1. juni anno 1647.
Christian.

Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested], Rigens Admiral, statholderen i Norge og viceadmiralen til hånde.

Brev 308/6 ✻ 4. Juni 1647

Til Rentemestrene.
Om et Bryggerkar til Bryggerset paa Frederiksborg og Betalingen derfor. Huder til Beklædningen af Vogne skulle sendes. — Geh. Ark.

Der Er bestiildt Et Briiggekar til Briggersiit her pa hussit huos karremageren y køben:, som heer er heel Nøduendigdt med ded første. Huorfor samme karremager skal holdis tiil at haste dermed. Och skal samme karremager med ded første, Eptherad karrit Er ferdigdt, syn betaling derfor[3)], Epthersom y med hannem derom kan bliffue Eens.

Oversættelse af Brev 308/6:
Der er bestilt et bryggekar til bryggerset her på huset [slottet, dvs. Rosenborg] hos karremageren [vognmageren] i København, som her er helt nødvendigt med det første [snarest]. Hvorfor samme karremager skal holdes til at haste dermed [tilskyndes til hast]. Og skal samme karremager med det første, efter [når] karret er færdigt, [have] sin betaling derfor[3)], eftersom I med ham derom kan blive enige [om prisen].
[Bemærk: Regesten omtaler „et Bryggerkar til Bryggerset paa Frederiksborg", men brevteksten siger kun „her pa hussit" (Rosenborg, jf. dateringsstedet). Karret var altså bestilt fra Rosenborg; om leveringsstedet var Frederiksborg fremgår ikke af selve teksten.]

[1)] Nr. 289.
[2)] Rigsraadets Svar afgaves 4. Juni. Heri udtalte Raaderne deres Tillid til, at man vilde kunne bringe Rigernes Indtrader op til 6 Tdr. Guld, foruden Sundtolden, Fyrstendømmernes Indtægt og Skatterne i begge Rigerne, og at baade Hofstaten og Flaaden nogenledes vilde kunne underholdes deraf. Rentemestrenes Overslag over Indtægterne var formedelst Krigen ubrugeligt som Grundlag; for at [erholde(3)] et virkeligt Overblik maatte Lensmændene først faa et strengt Tilhold om at søge endelig Kvittans paa deres Regnskaber inden 1. Maj 1648. og Tolderne befales at forklare deres Regnskaber inden samme Tid (Rigens Raads Breve, Fasc. 56). Jvfr. Brevet af 9. Novbr. 1647.
[3)] Her mangler Ordet: erholde.

Side 286.

Brev 308/6 (slutning, fortsat fra s. 285)
Til Rentemestrene.
Der skal for hellige dagen hiidsendis sex beredde huder, som kan brugis wogen karme at beklede Indenudi. Frederigsborg den 4 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande[1)].

Oversættelse af Brev 308/6 (slutning):
Der skal til [inden] helligdagen hidsendes seks beredte [garvede] huder, som kan bruges [til] vognkarmene at beklæde indeni. Frederiksborg den 4. juni anno 1647.

Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemestrene til hånde[1].

Brev 309/6 ✻ 5. Juni 1647

Til Rigsraadet.
Kongen erklærer, at han vil nøjes med 300,000 Rdl. og Indtægterne af Sundtolden til sin Hofstat, men at 300.000 Rdl. ere utilstrækkelige til Flaadens Vedligeholdelse. Optegnelse om Kongens Udgifter til sine Børn. — Geh. Ark.[2]
Pa dii gode herrers vnderdanige Erklering[3] offuer uorris *proposition* Angaendis worris Indkomstis beskaffenhed[4] Er dette worris Nadige Suar:
At uy Nøiies med dii tremal Hundrit tussind daler med ded, tollen y Sundit kan drage[5], tiil worris Hoffstatis fornødenhed, der ded dog Er Riinge nock for al den umag och fahre, uy haffuer vdstanden y uorris tiid, Riigit icke wden tiieniste.
At uy skulle understa oss at holde Riigens flode med tre mal 100 tussind daler, saat den Epther ded antal, Riigens Raad haffuer for gaad ansiiet[6], at den skulle uerre til at gørre Riigerne nogen tiieniste, Naar nogit y En hast pakommer, ded vnderstar uy oss slet Indted.
Mens uyl Riigens Hoffmeister, Riigens *Admirall*, Riigens *Vice Admirall* med andre, som formener ded at kunde … [fortsættes s. 287]

Oversættelse af Brev 309/6:
På de gode herrers underdanige erklæring[3] over vor proposition [forelæggelse] angående vore indkomsters beskaffenhed[4] er dette vort nådige svar:
At vi nøjes med de tre gange hundrede tusind daler [300.000 rdl.] tillige med det, tolden i Sundet kan indbringe[5], til vor hofstats fornødenhed — skønt det dog er ringe [lidt] nok for al den umage og fare, vi har udstået i vor tid, [for at holde] riget ikke uden tjeneste [vel forsynet].
At vi skulle understå os [påtage os] at holde Rigens flåde med tre gange 100 tusind daler [300.000 rdl.], sådan at den efter det antal, Rigens Råd har for godt anset[6] [fundet passende], skulle være til at gøre rigerne nogen tjeneste, når noget i en hast påkommer [indtræffer pludseligt] — det understår [vover] vi os slet ikke [at love].
Men vil Rigens Hofmester, Rigens Admiral, Rigens Viceadmiral med andre, som formener det at kunne … [fortsættes s. 287]

---

[1] Modtaget samme Dag.
[2] En egenhændig Afskrift (Renskrift?) af dette Brev, men uden den tilføjede Memorial, findes sammesteds. Fra denne hidrøre nogle Varianter, der her ere betegnede med A.
[3] Se ovfr. S. 285.
[4] A: worris Hoffstadt.
[5] A: med tollen y Sundit.
[6] A: haffuer Erachtit.

Side 287.

Brev 309/6 (slutning, fortsat fra s. 286)
Til Rigsraadet.

skee, tage siig ded pa[1] Och forseckere oss och Riigit, at floden skal uerre *parat*, som sagdt Er, Da vnder uy dy gadt folck ded aff hiierdtit gerne, at Aldt ded, dy gadt folck kan af Samme Summa kan *prosperere*[2], at dy ma wden nogen Regenskab at gørre Niide ded y worris tiid. *Valete*. Aff frederigsborg Den 5 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Memoriall.

1. Prindtzen Och H: frederich koster mig offuer 100 tussind daler y rede penge om Ariit foruden ded, som H: frederich Nyder aff mig y fyrstendommen[3], huerfor ieg haffuer icke Engang tack aff dem. 2. Graff woldemar uyl hielppis, Om der skal bliiffue nogit aff y lengden[4]. 3. Wldrich Christian kan Ieg indted kaste ud for Suynen, mens faar at holde hannem wdenlandtz, at hand kan see och lehre nogit til att tyene dem, som y syn tyd begerer hans tiieniste[5]. 4. Iomfruen kan Ieg indted uysse aff dørren uden wdflii och Bryllups kost[6].

Gud giiffue at Ieg y dy forrige tyder *illo modo*, som mig *presenteris*, Epther myn stand haffde *tracterit* lensmenden Eller dem, som nogit haffde aff mig, derris stand, da skulle ded haffue langdt En anden tilstand med mig och Riigit, End som ded nu haffuer.

Oversættelse af Brev 309/6 (slutning):
… ske, tage det på sig[1] og forsikre os og riget, at flåden skal være parat, som sagt er, da under vi [tilstår vi] dem, det gode folk, det gerne, at alt det, det gode folk kan af samme sum lade blomstre [*prosperere*][2], at de må uden noget regnskab at gøre nyde det i vor tid. Farvel [*Valete*]. Fra Frederiksborg den 5. juni anno 1647.
Christian.
Memorial [huskeseddel/bilag].

1. Prinsen og hr. Frederik koster mig over 100 tusind daler i rede penge om året, foruden det, som hr. Frederik nyder [oppebærer] af mig i fyrstendømmet[3], hvorfor jeg ikke engang har tak af dem. 2. Grev Valdemar vil hjælpes [have understøttelse], om der skal blive noget af ham i længden[4]. 3. Ulrik Christian kan jeg ikke kaste ud for svinene [ikke ofre ham unyttigt], men får [nødes til] at holde ham udenlands, så han kan se og lære noget til at tjene dem, som i sin tid begærer hans tjeneste[5]. 4. Jomfruen kan jeg ikke vise af døren [bortgifte] uden udflid [udstyr/medgift] og bryllupskost[6].

Gud give, at jeg i de forrige tider på den måde [*illo modo*], som mig [nu] forelægges [*presenteris*], efter min stand havde behandlet [*tracterit*] lensmændene eller dem, som havde noget af mig [i len], deres stand [tilsvarende] — da skulle det have [været en] langt anden tilstand med mig og riget, end som det nu har.

Brev 310/6 ✻ 6. Juni 1647

Til [Mester Hans Sveitzer].
Om Forfærdigelsen af et Apparat til at støde Erts i. — Geh. Ark.
[Tysk original:] Meiister Hans Sueydtzer Sol zueh Eiisserne Platten, dreii kuartiir Ihus fiirkandt, machen, So hernacher in … [fortsættes s. 288]

Oversættelse af Brev 310/6:
[Tysk original, oversat:] Mester Hans Sveitzer skal lade lave to jernplader, tre kvarter [i] hus [udstrækning], firkantede, som dernæst i … [fortsættes s. 288]
[Brevet er på tysk; modtageren — Mester Hans Sveitzer — er navngivet i selve teksten, ikke i en særskilt „Til"-overskrift. Kvarter = gammelt længdemål, ca. 15,7 cm.]

[1)] A: som formener siig ded dermed at bringe tylueiie.
[2)] A: Erobere.
[3)] Jvfr. ovfr. S. 138. 188. 252.
[4)] Grev Valdemar Christian var paa denne Tid i kejserlig Tjeneste.
[5)] Han var ikke kommen udenlands endnu, se Brevene af 21. og 24. Septbr. 1647.
[6)] Elisabeth Sophie Gyldenløve, som 1648 ægtede Klavs v. Ahlefeldt.

Side 288.

Brev 310/6 (slutning, fortsat fra s. 287)
Til [Mester Hans Sveitzer].
[Tysk original:] holdtz sollen gefasset werden, Das man darein Erdtz Stossen kan.
Das Holdtzuerck, worein dii Platten gefasset werden, Sollen verhinderen, das das Erdtz im stossende nit herausser fliige.
Zu dem stossen sollen zuehne Stossers, so ziimlich Breiidt vndt zuehr Seindt. Da mus auch Eiine handt skauffel darzu gemacht werden, wormit man das gestossen Erdtz auss den Mörssel herausser nemmen kan[1)].
Friderigsburg den 6 *Iunij Anno* 1647.
Christian.

Oversættelse af Brev 310/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] … [i] træ skal indfattes, så man deri kan støde erts.
Træværket, hvori pladerne indfattes, skal forhindre, at ertsen under stødningen ikke flyver udenfor [ud af morteren].
Til stødningen skal [bruges] to støddere [støderjern], som er temmelig brede og tunge. Da[til] må også laves en håndskovl, hvormed man kan tage den stødte erts ud af morteren[1)].
Frederiksborg den 6. juni anno 1647.
Christian.

Brev 311/6 * 8. Juni 1647

Til Rentemestrene.
Hvis det kan betale sig, skal der kjøbes Brænde fra Norge. En Maler skal komme til Frederiksborg. — Geh. Ark.

Epthersom der Er kommen thuende Lemppelige skiib med brendeued fra Norrie, da skal der gørris Ett uyst Offuerslag med Stadtholderen, huad samme wed kommer at staa, Om man wylle bruge samme wed y Mengden.
Saframdt nu ded befiindis, at omkostningen Er madelig Epther ded køb, man haffuer pa wedden y køben:, da skal skiiben, sa snardt dy lossid Er, gaa Epther mehre Brendeued. Ded uyl derhuos haffuis y acht, Om wedden, som kommer aff Bleging, kan bringis letter tiil weiie End den fraa Norrie. Ieg formener, at den fra Bleeging skal uerre letter at bekomme End den anden.
Skiibsmaleren[2)] skal strax Epther Helligdagen[3)] begiiffue siig hiid och tage aff ded slags farue med, som der brugis y haffuen ued Rossenborg.
Frederigsborg den 8 *Iunij Anno* 1647.

Christian
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande[4].

Oversættelse af Brev 311/6:
Eftersom der er kommet to lybske skibe med brændeved fra Norge, da skal der gøres et vist [sikkert] overslag med statholderen, hvad samme ved kommer til at stå [i pris], om man ville bruge samme ved i mængde [i større omfang].
Såfremt det nu befindes, at omkostningen er rimelig efter det køb, man har på veddet [den pris, veddet står i] i København, da skal skibene, så snart de er lossede, gå efter mere brændeved. Det vil derhos [dertil] tages i agt [overvejes], om veddet, som kommer fra Blekinge, kan bringes lettere til veje end det fra Norge. Jeg formener, at det fra Blekinge skal være lettere at bekomme end det andet.
Skibsmaleren[2] skal straks efter helligdagen[3] begive sig herhen [til Frederiksborg] og tage af det slags farve med, som bruges i haven ved Rosenborg.
Frederiksborg den 8. juni anno 1647.
Christian
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemestrene til hånde[4].

_____
[1] Jvfr. Brevet af 29. Novbr. 1647.
[2] Villum Hornbolt.
[3] Første Pinsedag faldt paa 6. Juni.
[4] Modtaget samme Dag.

Side 289.

Brev 312/6 * 16. Juni 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Da Kongen ønsker at rejse bort samme Aften, skal det aftalte expederes hurtig. Med Gesandtskabet til Dresden skal der iles, for at Prinsens Lig før Efterhøsten kan komme til Danmark. — Geh. Ark.

Huad nu y denne morgen Om Ett och andit taliit Er, Ded uyl *expedieris*, Saat ieg ymod Natten kan komme herfra[1]. Der uyl hastis med den *Legation* henad dressden, Paded at Lygit[2], førend Eptherhøsten angar, kan komme Neder langs Elffuen henad glyckstadt Och derfra hiid. *Vale*.
Rossen: den 16 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 312/6:
Hvad nu i denne morgen om ét og andet er talt [aftalt], det vil [skal] ekspederes [udføres], sådan at jeg imod natten kan komme herfra[1]. Der vil hastes med den legation [gesandtskabet] henad Dresden, på det [for] at liget[2], førend efterhøsten begynder, kan komme ned langs Elben henad Glückstadt og derfra herhen. Farvel [*Vale*].
Rosenborg den 16. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 313/6 ✻ 16. Juni 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Klavs v. Ahlefeldt har tilbudt, at hans Tjener maa rejse efter Albert Baltser Bernts. — Geh. Ark.
Dentiid du uast bordtgangen, da talede Ieg med *generall Maior* Om En att sende Epther *Albret Baldtzer* … [fortsættes s. 290]
Oversættelse af Brev 313/6:
Den tid [dengang] du var bortgået [gået bort/rejst], da talte jeg med generalmajoren [Klavs v. Ahlefeldt] om at [sende] en efter Albret Baltzer … [fortsættes s. 290]

[1)] Tidlig den følgende Morgen kom Kongen til Frederiksborg, som han dog samme Dag forlod (L. J. Hindsholms Dagbog S. 10).
[2)] Som ovfr. S. 254 berørt, var Prins Christian i Foraaret rejst til Tydskland. Der forværredes hans Sygdom, og 2. Juni døde han paa Slottet Körbitz ved Dresden. To Dage senere lod hans Svigerfader Kurfyrsten af Sachsen Liget føre til Dresden, hvor den højtidelige Ligbegængelse fandt Sted 30. Aug. (Slange S. 1445 f.). Om dets Overførelse til Danmark og om det Gesandtskab, Christian IV sendte til Sachsen i Anledning af Dødsfaldet, handle flere Breve i det følgende.

Næste side: Side 290.

Brev 313/6 (slutning, fortsat fra s. 289)
Til Christen Thomesen Sehested.
Berns[1)], da Suarede hand, at om hans tiiener kunde faa En paas Igennom Riigit och 12 daler y Penge, da skulle densamme snardt gørre den Reisse. *Vale*. Rossen: den 16 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 313/6 (slutning):
… Berns[1)], da svarede han [generalmajoren], at om hans tjener kunne få et pas [rejsepas] gennem riget og 12 daler i penge, da skulle densamme snart gøre [tiltræde] den rejse. Farvel [*Vale*].
Rosenborg den 16. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 314/6 ✻ 16. Juni 1647

Til Rentemestrene.
Befaling til at kjøbe sort Klæde til Sørgeklæder i Anledning af Prins Christians Død. — Geh. Ark.
Eptherdi dii bedrøffuelige tyding Om Prindtzens dødelige afgang mig Er tilhande kommen, Da skal y uerre derom at See Eder om suordt klede tiil Sørgekleeder tiil mig selffuer och dem, som Bør at kleedis y sliigen tilfald. Ded, som tiil myn Eiigen kleeden skal brugis, ded skal strax sendis henad frede:, saat skredderen ded yafften kan bekomme[2)].
Rossenborg den 16 *Iunij Anno* 1647.
Christian.

Oversættelse af Brev 314/6:
Eftersom den bedrøvelige tidende om prinsens dødelige afgang [død] er kommet mig i hænde, da skal I være derom at se Eder om [drage omsorg for at finde] sort klæde til sørgeklæder til mig selv og dem, som bør klædes [i sørgedragt] i sådant tilfælde. Det, som til min egen klædning skal bruges, det skal straks sendes henad Frede[riksborg], sådan at skrædderen det i aften kan bekomme [modtage][2].
Rosenborg den 16. juni anno 1647.
Christian.

_____
[1] Var bosat i Hamborg. Man haabede at faa Penge til Laans hos ham til Afholdelsen af de Udgifter, Prinsens Død forvoldte, se Brevet Nr. 321.
[2] Jvfr. Brevet Nr. 318. Ved Kongens Brev ligger følgende Liste:
Fortegnelsse Paa, Huiss der hører til ederss Kongl: Maytt: Sørge kleder, Nemblig:
Til Boxxer och trye, Kasacker, ongersche Kioll, Handscher, gamascher och lang Kappe, kommer dertil Klede:
Tho och tiffue en halff Allen — allen Sex Rixdlr. Halff Elffte Allen Nobelss tafft. Ni dosin Sort Raacke Knapper. Fire dosin Sortte waffens Knapper. Tho allen Silcke ledtzer. En dosin Silcke Nedtzeler. Tiffue Allen silcke Baand. Fire allen schru snorer. Ny lod Sy och stick silcke. Tho allen … [fodnote 2 fortsættes s. 291]

Næste side: Side 291.

Brev 314/6 (slutning, fortsat fra s. 290)
Til Rentemestrene.
Udskrift: Rendtemeisterne tiill hande[1].

Oversættelse af Brev 314/6 (slutning):
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemestrene til hånde[1].

Brev 315/6 * 18. Juni 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Underretning om den nærmeste Vej fra Elben til Heiligenhafen (den paatænkte Vej til Transporten af Prinsens Lig). — Geh. Ark.
Ieg haffuer siiet Epther den Neste uey fra Elffuen tiil Helliigenhaffuen och befunden y landkordtit, som følger:
Fra tollenspiicker[2] tiil wandissbeck . . . . . 3 Miil
fra wandiissbeck til Bramsted 5
fra Bramsted tiil Niimynster 2
fra Niimynster tiil Borssholm 2
fra Borssholm tiil Preedtz 3
fra Preedtz til Helliigenhaffuen 5
Och kan wognen Och hesten ga tiil Bramsted Och staa der Indtil wiider Beskeen, Huorom Cassper von Buchualdt[3] wiil *Auiseris*. *Vale*. Rossen: den 18 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 315/6:
Jeg har set efter den nærmeste vej fra Elben til Heiligenhafen og fundet den på landkortet, som følger:
Fra Zollenspieker[2)] til Wandsbek . . . . . 3 mil
fra Wandsbek til Bramstedt 5
fra Bramstedt til Neumünster 2
fra Neumünster til Bordesholm 2
fra Bordesholm til Preetz 3
fra Preetz til Heiligenhafen 5
Og kan vognen og hesten gå til Bramstedt og stå [vente] der, indtil videre besked, hvorom Casper von Buchwald[3)] skal underrettes [*Auiseris*]. Farvel [*Vale*]. Rosenborg den 18. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

_____
Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 314) fra s. 290:
… Bommersei. Siuff allen Kannefass. Femb allen ollmer dug. Sex Allen gra Sardug. En Allen duelck. En Par Silcke strømper. Fire Allen linden baand. En Ring smaa Iern hechter. Otte Par store he[c]hter. Otte loed traa. Fire loed wox. En Kastor hatt. Fire Allen Sort tafft. En Sort deegen.
Actum Rosenborg dend 16 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
[1)] Modtaget samme Dag.
[2)] Zollenspieker ved Elben i Nærheden af Hamborg. Hertil førtes Prinsens Lig til Skibs i Septbr.
[3)] Amtmand i Segeberg (se Brevene 1636—1640 S. 51).

Side 292.

Brev 316/6 ✻ 18. Juni 1647

Til Rentemestrene.
Søfolkene paa det Skib, der skal overføre Prinsens Lig, skulle forsynes med Klæder. — Geh. Ark.
Dette uyl yblandt andit haffuis y acht, at ded Søefolck, med huad Naffn ded ochsa Neffnis kan, sam skal brugis paa ded skiib, som forordnis tiil at føre Lyggit Offuer, uyl kledis[1)].
Rossenborg den 18 *Iunij Anno* 1647.
Christian.

Oversættelse af Brev 316/6:
Dette vil iblandt andet tages i agt [påses], at det søfolk — med hvad navn det også nævnes kan [af enhver benævnelse] — som skal bruges på det skib, som forordnes til at føre liget over, skal klædes [med sørgedragt][1)].
Rosenborg den 18. juni anno 1647.
Christian.

Brev 317/6 ✻ 19. Juni 1647

Til Christen Thomesen Sehested.

Inden der tages nogen Bestemmelse om Afskaffelse af Rostocker Øl, skal der forhandles med Magistraterne i Kjøbenhavn, Helsingør og Kjøge. — Geh. Ark.
Epthersom dig bekendt Er, Huad om Rostocker Ølss afskaffelse Er talit, Da Eptherdi man faar at uerre uys pa, huad skee kan pa dy steder, samme Øll Er menst(!) y brug, førend man kan *statuere* nogit uyst der om, Huorfor der uyl først Erfahris, huad y dy made y køb̄ing:, Helsingør och køge kan ske. Huorom du pa myne uegne skaldt tale med Borgemeister och Raad y køben:, Och kulau[2)] y Helsingør, Och Oluff Brockenhus med dem y køge[3)]. Naar dysamme sig Nu saledis *Accommoderer*, … [fortsættes s. 293]

Oversættelse af Brev 317/6:
Eftersom dig bekendt er, hvad om Rostocker øllets afskaffelse er talt, da eftersom man må [nødes til] at være vis på, hvad ske kan på de steder, [hvor] samme øl er mest i brug, førend man kan fastsætte [*statuere*] noget vist derom, derfor vil der først erfares, hvad i de måder [i den henseende] i køb̄ing [København], Helsingør og Køge kan ske. Hvorom du på mine vegne skal tale med borgmester og råd i København, og [med] Kuhla[2)] i Helsingør, og Oluf Brockenhuus med dem i Køge[3)]. Når disse samme sig nu således akkommoderer [indretter/finder sig til rette] … [fortsættes s. 293]
[Bemærk: „menst" står med (!) i originalen — sic; editoren markerer dermed en formodet skrivefejl, sandsynligvis for „mest".]

[1)] I Rentemestr. Regnsk. forekommer der en Udgift til Sørgeklæder for Baadsmændene paa den graa Ulv, der skulde hente Prinsens Lig.
[2)] Arent v. d. Kuhla.
[3)] 20. Juni befaledes det Arent v. d. Kuhla, Oluf Brockenhuus, Christoffer Ulfeldt og Tage Thott at forhandle med Magistraten i nogle Kjøbstæder (deres Navne ere ikke indførte i Kopibogen) om, hvad Bryggerlavene der vilde give Kronen om Aaret, dersom der udgik Forbud mod Indførsel af Rostocker og andet fremmed Øl (Sjæll. Tegn. XXIX, 216).

Side 293.

Brev 317/6 (slutning, fortsat fra s. 292)
Til Christen Thomesen Sehested.
at kronen yndted Myster, Daa faar Resten uel følge[1)]. *Vale*.
Frederigsborg den 19 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 317/6 (slutning):
… at kronen intet mister, da får resten [de øvrige] vel følge [rette sig efter det][1)]. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 19. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 318/6 ✻ 19. Juni 1647

Til Rentemestrene.

De skulle fremskynde Bestillingen af Klæder, for at Skrædderen med det første kan komme til Frederiksborg. Vogne dertil faas hos Slotsfogeden paa Kjøbenhavns Slot. — Geh. Ark.
Eptherdi Marskalcken[2)] sauel som Munsterskriffueren[3)] Nu Erre tilstede, da kan y snardt komme tilrette med dii kleeder, som skal gørris, saat skredderen kan med ded første komme henad frede: Tiil folcken kan kleedit vdgiiffuis heer. Wogne til ded, som skal henad frede:, skal søgis huos slodtzfogden, som haffuer bade Post och arbeidtzuogne.
Rossen: den 19 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne til hande.

Oversættelse af Brev 318/6:
Eftersom marskalken[2)] såvel som mønsterskriveren[3)] nu er til stede, da kan I snart komme til rette [blive færdige] med de klæder, som skal gøres, sådan at skrædderen med det første [snarest] kan komme henad Frede[riksborg]. Til folkene kan klædet [stoffet] udgives [udleveres] her. Vogne til det [tøj], som skal henad Frede[riksborg], skal søges [rekvireres] hos slotsfogeden, som har både post- og arbejdsvogne.
Rosenborg den 19. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemestrene til hånde.

[1)] Spørgsmaalet forhandledes paa Adelsmødet i Odense i Juli, og der synes at være blevet forordnet en Forhøjelse af Tolden paa fremmed Øl, thi et aabent Brev af 27. Juli 1647 erklærede, at den Afgift, hvorfor Bryggerlavet i Helsingør 1646 havde forpagtet Tolden og Accisen af fremmed Øl, dansk Øl og Malt, ikke skulde forhøjes, uagtet Tolden paa fremmed Øl i Mellemtiden var bleven forhøjet med en Sjettedel (Aarsberetn. fra Geh. Arch. III, Till. S. 123).
[2)] Hofmarskalk var Adam Henrik Pentz.
[3)] Er vel Hofmynsterskriveren Hans Bøjesen.

Side 294.

Brev 319/6 * 19. Juni 1647

Til Rentemestrene.
Kongen forlanger en Fortegnelse over alle Restancer. — Geh. Ark.
Dentyd y uar siist huos mig pa Rossenborg, da glemde Ieg at befahle, Att y skulle lade mig komme tiil hande En uyss *designation* pa alle Restandtzer, Endthen dy Erre Ny eller gammel, sma eller store, Huorfor y hermed skal uerre befahlit Sadan En *designation* med ded første hiid at skycke.
Frede:[1)] den 19 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiill hande[2)].

Oversættelse af Brev 319/6:
Den tid [dengang] I var sidst hos mig på Rosenborg, da glemte jeg at befale, at I skulle lade mig komme til hånde en vis [pålidelig] designation [fortegnelse] over alle restancer, enten de er nye eller gamle, små eller store. Hvorfor I hermed skal være befalet en sådan designation med det første herhen at skikke [sende].
Frede[riksborg][1)] den 19. juni anno 1647.

Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemestrene til hånde[2].

Brev 320/6 ✻ 22. Juni 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Han skal optegne, hvor der skal holdes Residenter, og hvad de skulle have til Underholdning. — Geh. Ark.
Epthersom du talede yafftis med mig om den told, som skulle pabydis til *Residenternis* wnderholding[3], da skaldtu sette dy steder op, pa huilcke *Residenter* skal … [fortsættes s. 295]

Oversættelse af Brev 320/6:
Eftersom du talte i aftes med mig om den told, som skulle påbydes til residenternes underhold[3], da skal du sætte de steder op [opføre de steder], på hvilke residenter skal … [fortsættes s. 295]

---

[1] Under 29. Juni (sikkert ny Stil) skrev den nederlandske Resident de Vries fra Kjøbenhavn til Generalstaterne, at Kongen, der var meget bedrøvet over sin Søns Død, ikke holdt sig stille længe ad Gangen; Dagen i Forvejen var han reden frem og tilbage mellem Kjøbenhavn og Frederiksborg, og sidste Nat Kl. 2 var han atter reden derud (Rigsark. i Haag).
[2] Modtaget samme Dag. Mange Kongebreve til Lensmænd om Restancer vare udstedte samme Dag (Sjæll. Tegn. XXIX, 213 ff.), vistnok som Følge af Rigsraadets Forestillinger (se ovfr. S. 285).
[3] En saadan Told paa Skibe havde været under Forhandling paa Rigsraadsmødet i Maj og Begyndelsen af Juni (Christen Thomesen Sehesteds Protokol i Rigens Raads Breve, Fasc. 56).

Side 295.

Brev 320/6 (slutning, fortsat fra s. 294)
Til Christen Thomesen Sehested.
holdis, Och huad derris vnderholding pa huerdt sted skal werre. *Vale*.
Frede: den 22 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 320/6 (slutning):
… holdes, og hvad deres underhold på hvert sted skal være. Farvel [*Vale*].
Frede[riksborg] den 22. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 321/6 ✻ 24. Juni 1647

Til Christen Thomesen Sehested.

Det, der skal foreholdes Rigsraadet og Adelen, er, at der skal tænkes paa Midler til at forrette Omslaget, til Gesandternes Rejse til Dresden, til Transporten af Prinsens Lig og til Begravelsen. — Geh. Ark.
Epthersom En *Instruction* uyl gørris pa dig, Riigens *Admirall*, Riigens Chanseler och Stadtholderen y Norrie til at tale med Riigens Raad och Adel,
Da formener Ieg, at dette Eptherfølgende Er ded fornemste, som bør at dragiss dennom for pa dennegang:

1. At der tenckis pa middel, huormed myt Omslag kan bliiffue forrettit, at ded kan uerre mig uden skade Och Riigit uden Spodt och Epthertale.
2. At tencke pa myddel til gesandternis Reiisse, som skal henad dressden, at fordsette, *item* tiil forehring til dem, som Lygit haffuer opuardttit til dressden, *item* tyl dem, som skal bringe lygit Neder til wandtz til tollenspiicker, *item* til husserom, som ded skall settis udi til tollenspiicker, nar ded tagis aff skiibit, Indtil ded kan komme pa wognen, som ded skal staa pa, Indtil ded kommer til Helligenhaffn.
3. Adelen y begge fyrstendommen bør at forskriiffuis til at følge Liigit Igennom landit, huorom ingen anordning skee kan, førend gesandterne Erre derris kaas, ty kan man indted skaffe gesandterne affsted, megit mynder kan Begraffuelssen anstillis[1]. Och uyl Churfursten med hans … [fortsættes s. 296]
4.

Oversættelse af Brev 321/6:
Eftersom en instruktion vil [skal] gøres på [til] dig, Rigens Admiral, Rigens Kansler og statholderen i Norge til at tale med Rigens Råd og adel,
da formener jeg, at dette efterfølgende er det fornemste [vigtigste], som bør drages dem for [forelægges dem] på dennegang [denne gang]:

1. At der tænkes på et middel, hvormed mit omslag [terminsopgør/pengeomlægning] kan blive forrettet, sådan at det kan være mig uden skade og riget uden spot og eftertale.
2. At tænke på et middel til gesandternes rejse, som skal henad Dresden, at fortsætte [bekoste], item [ligeledes] til foræring [gave] til dem, som liget har opvartet [passet] til Dresden, item til dem, som skal bringe liget ned til vands til Zollenspieker, item til hus[e]rum, som det skal sættes i ved Zollenspieker, når det tages af skibet, indtil det kan komme på vognen, som det skal stå på, indtil det kommer til Heiligenhafen.
3. Adelen i begge fyrstendømmer [Slesvig og Holsten] bør tilskrives [pålægges] at følge liget gennem landet, hvorom ingen anordning ske kan, førend gesandterne er deres kås [har tiltrådt deres rejse], thi kan man ikke skaffe gesandterne afsted, meget mindre kan begravelsen anstilles [afholdes][1]. Og vil kurfyrsten med hans … [fortsættes s. 296]

[1] Jvfr. Brevet Nr. 324.

Side 296.

Brev 321/6 (slutning, fortsat fra s. 295)
Til Christen Thomesen Sehested.
gemahl och sønner *inuiteris* dertil, huorfor der uyl tenckis pa forehringer til gesandterne y tyde. Och Eptherdi man formener, at man uyl offuertale Albret Baldtzer Berns til at gørre forstreckning til dette werck[1], Da Er ieg uyss pa, att ded skeer indted, vden at Ieg forseckerer hannem for betalingen. Wyl nu Riigens Raad anmode mig sliigdt, Da bør dii at forseckere mig pa myn betahling igen. *Vale*. Frederigsborg den 24 *Iunij Anno* 1647.

Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 321/6 (slutning):
… gemal og sønner indbydes [*inuiteris*] dertil, hvorfor der vil [skal] tænkes på foræringer [gaver] til gesandterne i tide.
Og eftersom man formener, at man vil overtale Albret Baltzer Berns til at gøre forstrækning [yde forskud/lån] til dette værk[1)], da er jeg vis på, at det [ikke] sker, uden at jeg forsikrer ham for betalingen. Vil nu Rigens Råd anmode mig sådant, da bør de at forsikre mig på min betaling igen [garantere mig tilbagebetalingen]. Farvel [*Vale*]. Frederiksborg den 24. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 322/6 ✻ 24. Juni 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Da der næppe er Raad til at skaffe Klæder til den daglige Hofbetjening, og Kongen intet kan undvære, maa hans Rejse vistnok udsættes. — Geh. Ark.
Dyn skriffuelse haffuer Ieg *Hac Hora* bekommen Och deraff forstanden ded, Ieg[2)] uyste tylforn, at der uar neppeligen ded, som man kan gørre sig *Credit* med tiil at kleede ded dagelige folck med. Ieg for myn person haffuer Icke at myste Ett tussind, End at siige fleere, Huorfor man Er uel nød tyl at sette Reiissen op[3)], Indtil alle Helligens dag y Otthense[4)] Er forby. *Vale*. Frederigs: den 24 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 322/6:
Din skrivelse har jeg denne time [*Hac Hora*] bekommet [modtaget] og deraf forstået det, jeg[2)] vidste tilforn [i forvejen], at der var næppelig [næppe] det, som man kan gøre sig kredit med til at klæde det daglige folk med [dvs. næppe midler at skaffe stof på kredit]. Jeg for min person har ikke at miste ét tusind, endsige at sige [end sige] flere, hvorfor man er vel nødt til at sætte rejsen op [udsætte rejsen][3)], indtil alle helgens dag i Odense[4)] er forbi. Farvel [*Vale*]. Frederiksborg den 24. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

[1)] Se ovfr. S. 289.
[2)] Ordet er skrevet to Gange.
[3)] Han vilde have rejst til Antvorskov, se Brevet Nr. 328.
[4)] En spodsk Betegnelse for Rigsraads- og Adelsmødet der.

Side 297.

Brev 323/6 ✻ 24. Juni 1647

Til Christen Thomesen Sehested.

Kongen tilbageviser de islandske Kjøbmænds Klager med Hensyn til deres Handel i Glückstadt som uberettigede og truer med, at de, hvis de bære sig ad ligesom det foregaaende Aar ville miste Farten paa Island. — Geh. Ark.

Epthersom du talede med mig Stackit siiden Om dii Isslandtz fahrer derris handel y glyckstadt, Da haffuer Ieg siiden tenckt derpa Och befunden, at dy gode herrer klager offuer heeldt skiind, ty dy Eptherkommer indted ded, dii bør at gørre, och bringer derris dondt smuck ziirligen for, liige som ded uar sanden, Huilckit sig megit anderledis befindis, Tii dii bør att bringe derris wahre, smadt och stordt, aff skiiben ind y Packhussit, som dertil biigdt Er, Och syden *presentere* alle myne købsteder samme derris wahre. Naar ded skeer, daa kan der settis uysse liggedage for derris wahre y Packhussit, mens Indted y derris skiibe, som derris Nesse kløer Epther Och haffde for yfyord. Och haffuer dy indted at thuiffle derpa, at kommer dy mig tyer saledis an som yfiord[1)], da skall dii haffue y Aar hafft den fardt siist[2)]. *Vale*.
Frederigsborg den 24 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 323/6:
Eftersom du talte med mig for kort tid siden om, [at] de islændinge fører deres handel i Glückstadt, da har jeg siden tænkt derpå og befundet [fundet], at de gode herrer [købmænd] klager over hel skind [uden grund, „over hel hud"], thi de efterkommer ikke det, de bør at gøre, og bringer deres sag [„dont"] smukt sirligt frem, ligesom det var sandhed[en], hvilket sig meget anderledes befindes [forholder]. Thi de bør at bringe deres varer, små og store, af skibene ind i pakhuset, som dertil er bygget, og siden præsentere [tilbyde] alle mine købstæder samme deres varer. Når det sker, da kan der sættes visse liggedage [frister] for deres varer i pakhuset, men ikke i deres skibe, som deres næse kløer efter [dvs. som de higer efter], og [som de] havde for i fjor. Og har de intet at tvivle derpå, [at] kommer de mig tiere [oftere] således an [sådan til livs] som i fjor[1)], da skal de i år have haft den fart [rejse] sidst[2)] [dvs. det bliver deres sidste].
Farvel [*Vale*]. Frederiksborg den 24. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 324/6 * 25. Juni 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Da de Penge, som ere i Sundtoldkisten, næppe forslaa til Anskaffelsen af Klæde i Anledning af Prinsens Begravelse, mener … [regesten fortsættes s. 298]
[Selve brevteksten begynder på næste side — kun regestens indledning står nederst på denne side.]

[1)] Se ovfr. S. 187. 189.
[2)] Det islandske Kompagni beholdt Handelen. Dets sidste Privilegium var fra 1634 og lød paa 20 Aar; 1654 fornyedes det (Nielsen, Kjøbenhavns Hist. og Beskr. IV, 213). Jvfr. Brevet Nr. 326.

Side 298.

Brev 324/6 (slutning, fortsat fra s. 297)
Til Christen Thomesen Sehested.
[Regesten fortsat fra s. 297:] … Kongen, at Gesandtskabet ikke bør afsendes til Sachsen, og at Liget bør blive der, hvis Rigsraadet og Stænderne ikke ville yde Bidrag til Begravelsen. — Geh. Ark.
Dyn skriffuelse Er mig yaftis aff Sekretario krag tilhande kommen, huor af ieg vngeferlig kan mercke, dig indted Enda at haffue bekommen myn skriffuelse, som ygar uar *Daterit*[1)], huoraff du Nocksom myn mening kandt forsta. Tolpengene, som vngeferlig kan uerre forhanden y tolkysten, dy skal Neppeligen kunde forsla tyl kleede til at beklede myne kammer med heer och y køben:, *item* til skolebørn, til skiib och skiibsfolck, som skal hendte Lygit, *item* heste at beklede och fahner at lade gørre, Saat, uyl Riigens Rad och stenderne y Riigit indted gørre til derris vdualde Prindtzis begraffuelse, Da Er ded best, at Legationen bliffuer Epther, Och lygit bliiffuer der, som ded Er[2)].
Vale.
Frederigs: den 25 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 324/6 (slutning):
Din skrivelse er mig i aftes kommet til hånde ved sekretæren [*Sekretario*] Krag, hvoraf jeg omtrentligt kan mærke, [at] du endnu ikke har bekommet [modtaget] min skrivelse, som var dateret [*Daterit*] i går[1)], hvoraf du noksom min mening kan forstå. Toldpengene, som omtrent kan være forhånden [til rådighed] i Toldkysten [Sundtoldkisten], de skal næppelig kunne forslå [række] til klæde til at beklæde mine kamre med her og i København, item [ligeledes] til skolebørn, til skib og skibsfolk, som skal hente liget, item heste at beklæde og faner at lade gøre. Sådan[t], [at] vil Rigens Råd og stænderne i riget intet gøre til deres udvalgte prins' begravelse, da er det bedst, at legationen [gesandtskabet] bliver efter [hjemme], og liget bliver der, hvor det er[2)]. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 25. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 325/6 * 26. Juni 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen fastholder Nødvendigheden af, at Adelen bidrager til Prinsens Begravelse. Han tror, at Vejen fra Christianspris til Kjøbenhavn er længere end den fra Heiligenhafen, ligesom det vilde være bekosteligere at føre Liget enten til Christianspris eller Glückstadt. — Geh. Ark.
Dyn skriffuelse haffuer Ieg y denne morgen Emphangen Och deraf *Contenta* forstanden, Huorpa Ieg dig indted forholder. Att Adelen for Iull tiil Ingen Penge kan gerade, ded troer Ieg, Mens dii faar at haffue En god troe tiil … [fortsættes s. 299]

Oversættelse af Brev 325/6:
Din skrivelse har jeg i denne morgen modtaget [*Emphangen*] og deraf indholdet [*Contenta*] forstået, hvorpå jeg dig intet forholder [ikke vil skjule noget for dig]. At adelen før jul ikke kan gerade [komme til rede med/skaffe] nogen penge, det tror jeg, men de får at have en god tro til [de må sætte deres lid til] … [fortsættes s. 299]

[1)] Nemlig Nr. 321.

[2)] Jvfr. det følgende Brev.

Side 299.

Brev 325/6 (slutning, fortsat fra s. 298)
Til Christen Thomesen Sehested.
Albret Baldtzer Berns *Credit* och forseckere mig Igen[1)], Aldenstund Ieg och Riigens Raad Nødis tiil at leffue y samme forhabning[2)]. Dii mange gebiitther, man skal Igennom fra tollenspiicker til Helligen haffuen, angaendis, da ued Ieg ingen, som man kan Io komme med bleck och Papiir tilrette, y ded sted att pa glyckxborg Och Christianpriis uylle med Bekostning kammer tylfliies. Och formener Ieg, Dog kan ded Indted siige tiil wysse, at ded Er lenger fra Christian Priis End fra Hellygenhaffuen til københaffuen. *Vale*.
Frederigsborg den 26 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 325/6 (slutning):
Albret Baltzer Berns' kredit og [de får at] forsikre mig igen [garantere mig tilbagebetaling][1)], eftersom jeg og Rigens Råd nødes til at leve i samme forhåbning[2)]. De mange gebeter [områder/distrikter], man skal [igennem] fra Zollenspieker til Heiligenhafen, angående, da ved jeg ingen, som man ikke jo kan komme til rette med [ved hjælp af] blæk og papir [dvs. med skriftlig aftale], i det sted [i stedet] at man på Glücksborg og Christianspris ville [måtte] med bekostning [store udgifter] komme til rette [ordne det]. Og formener jeg — dog kan det ikke siges til visse — at det er længere fra Christianspris end fra Heiligenhafen til København. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 26. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 326/6 * 26. Juni 1647

Til Rentemestrene.
De skulle foreholde de islandske Kjøbmænd, at de skulle deponere deres Varer i Glückstadt i Pakhuset og ikke lade dem blive liggende i Skibene, og true dem, hvis de sende lignende Sendebud til Kongen som det foregaaende Aar, med Fængsel. — Geh. Ark.
Epthersom dii Isslandtzfahrer haffuer bracht Chanseleren dertil at holde an huos mig Om uysse liggedage, … [fortsættes s. 300]
Oversættelse af Brev 326/6:
Eftersom de islandsfarere har bragt kansleren dertil at holde an [gøre forestilling] hos mig om visse liggedage [frister], … [fortsættes s. 300]

[1)] Jvfr. ovfr. S. 296.
[2)] 3. Juli overdroges det Christen Thomesen Sehested, Anders Bilde, Ove Gjedde, Christoffer Urne og Hannibal Sehested at gjøre Forslag til de andre Rigsraader om at skaffe de fornødne Penge til Prinsens Begravelse (Sjæll. Tegn. XXIX, 221). Sagen omtaltes i Kongens Proposition til Adelen i den første Uge af Juli, og Rigsraadet kom tilbage dertil i en Skrivelse til Kongen af 17. Juli; det vidste ingen andre Midler til at bestride Udgifterne til Gesandterne end at tage dem af Tolden med

mindre man kunde træffe nogen Akkord med Albert Baltser Bernts, som endnu ikke var kommen til Odense, eller Kongen havde Midler til foreløbig at forstrække saa meget (Rigens Raads Breve, Fasc. 56). Jvfr. Brevet af 25. Juli 1647.

Side 300.

Brev 326/6 (slutning, fortsat fra s. 299)
Til Rentemestrene.
Offuer huilcke dy yndted skulle uerre forpliicht tiil at holde derris ware op for dem y glyckstadt och dem y myne andre steeder, Da skal y lade kalde dem tiil Eder Och dem lade forsta. At dii ued sig uden thuiffuel at Errindre, huortil Packhussit y glyckstadt Er Biigdt, Nemblig at derudi derris wahre skulle *deponeris* Och derudi och Indted y derris skiib forbliiffue tiil En uyss tiid, Huorepther dii siig skal Rette. saframdt dy Icke[1)] haffue En Ende pa den fardt[2)]. Och skall dennom derhuos fortroes och hiiemmeligen, At saframdt dii sender mig sadan hundtzfotter derhen Igen, som dii uaar yfiior, da skall dii faa lossomend pa Slottit[3)].
Frederigsborg den 26 *Iunij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiill hande[4)].

Oversættelse af Brev 326/6 (slutning):
… over hvilke de ikke skulle være forpligtet til at holde deres vare op [tilbageholde deres varer] for dem i Glückstadt og dem i mine andre steder [byer]. Da skal I lade kalde dem til Eder og lade dem forstå. At de uden sig tvivl at erindre [utvivlsomt skal huske], hvortil pakhuset i Glückstadt er bygget, nemlig at deri deres varer skulle deponeres [oplægges], og deri, og ikke i deres skib, forblive til en vis tid, hvorefter de sig skal rette — såfremt de ikke [vil][1)] have en ende på den fart[2)] [dvs. medmindre de vil miste rejsen]. Og skal dem derhos fortroes [betros] og hemmeligt, at såfremt de sender mig sådanne hundsfotter [nedsættende: usle karle] derhen igen, som de var i fjor, da skal de få losement [logi/husly] på slottet[3)] [dvs. blive fængslet].
Frederiksborg den 26. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemestrene til hånde[4)].

Brev 327/6 ✻ 28. Juni 1647[5)]

Til [Frederik Günther — udkast til instruks].
Udkast til en Instrux for Hertug Frederik som Statholder i Hertugdømmerne. — Geh. Ark.
[Tysk original:] Weiil wiir vnseren Sohn den Erdtzbyskop Beii S: L: Itzigen zustandt das Stathaldther *officium* in beiden fiirstenthum Anbetrawit, alss sollen S: L:

1. Gutte aufsicht auf vnsere *Iura Regalia* vndt was dehm anhengiich haben, vndt wan in dehmselben Etwas fohrfallen muchte, so skreibwirdig, so soll Er vns solches vngeseiimet wissen lassen
2. Wan Etwas von *Importans* fohrfeldt, Allssdan sol … [fortsættes s. 301]
3.

Oversættelse af Brev 327/6:

[Tysk original, oversat:] Eftersom vi har betroet vor søn ærkebiskoppen [Frederik] hans kærlighed [S: L: = Seine Liebden, „Hans Kærlighed", fyrstelig tiltaleform] i den nuværende tilstand statholderembedet [*officium*] i begge fyrstendømmer, så skal Hans Kærlighed:

1. [Have] godt opsyn med vore kongelige rettigheder [*Iura Regalia*] og hvad dertil hører, og når i samme noget måtte forefalde [indtræffe], som er skrivværdigt [værd at melde], så skal han uforsømt [*vngeseiimet*] lade os sådant vide.
2. Når noget af betydning [*Importans*] forefalder, alsdan [da] skal … [fortsættes s. 301]

[Bemærk: Brevet er et udkast på tysk til instruks for hertug Frederik (ærkebiskop af Bremen, senere Frederik III). „S: L:" = Seine Liebden. Datoen er ifølge editoren tilføjet af Frederik Günther.]

[1)] Her mangler Ordet: vil.
[2)] Forordningen af 28. Juli (Juni?) 1647 tillod Kompagniet, at det, naar dets Varer havde ligget 14 Dage til Salgs i Pakhuset i Glückstadt, maatte sælge dem til hvemsomhelst (Sjæll. Reg. XXI, 682 f. mellem Breve fra Juni).
[3)] Jvfr. ovfr. S. 297.
[4)] Modtaget samme Dag.
[5)] Datum er tilføjet af Frederik Günther.

Side 301.

Brev 327/6 (slutning, fortsat fra s. 300)
Til [Frederik Günther — udkast til instruks].
[Tysk original:] Er dii Reehte zusammen kommen lassen vndt Es mit Ihnen berehden vndt vnss alssofordt ihre meinung daruber wissen lassen.

3. Das *concistorium*[1)] sol Er sich angelegen sein lassen, das Es in gutthen stand verbleiiben muge.
4. Auff dii *Mandata*, so ausgehen, sol Er achtung haben, das diise[l]be Nachgelebet vndt *Exequiret* werden.
5. Dii landt vndt kuartal gerichte sol Er in der person mit vnseren Rehten beiiwohnen vndt nit zugeben, das andere *protucollisten* dan dii, so aus vnserer Chanselei darzu verordnet, gebrauchet werden.
6. Er sol nit zugeben, das in dem gerichte wrtheil abgesprochen werden, worein den Pardten nit *Notificiret* wiirdt, was sii fuhr das wrtheil geben sollen.
7. Da mus Niimandt in Staad sachen, so vns oder dem lande angelegen, Dan diienigen, so vns mit Eiid vndt Pliichten verwandt, gebraucht werden.
8. *Citationes* auff dem Landt vndt kuartal gerichte sollen S: L: vndter vnserem Einsiigel, so darzu geordnet, Aussgeben.
9. In sachen, so von grosser *consequens*, vndt woruon kan *Appelliret* werden, darzu sol der landt Chanseler vndt dii gelardthe Rehte gezogen werden.

Der Erdtzbiiskop mus *copiam* von allen den Erbuerdregen, So dii Herren von Holstein vndter sich gemacht, haben[2)].

Oversættelse af Brev 327/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] … skal han lade rettighederne komme sammen [samle sagerne] og drøfte det med dem og straks lade os vide deres mening derom.

3. Konsistoriet [*concistorium*][1)] skal han lade sig være magtpåliggende, at det i god stand forbliver.

4. På de mandater [*Mandata*], som udgår, skal han have agt [påse], at de[t] samme efterleves og eksekveres [*Exequiret*, fuldbyrdes].
5. Land- og kvartaltingene [de periodiske retssamlinger] skal han i person overvære sammen med vore retter [rettergangsfolk] og ikke tilstede, at andre protokollister [*protucollisten*] end de, som af vort kancelli dertil er forordnet, bruges.
6. Han skal ikke tilstede, at der i tinget afsiges dom [*wrtheil* = Urteil], hvori parterne [*Pardten*] ikke notificeres [underrettes om], hvad de for dommen give skal.
7. Da må ingen sidde til doms [*in Staad*] i sager, som vedrører os eller landet, uden [end] de, som er os med ed og pligter forbundne [de edsvorne].
8. Citationer [*Citationes*, stævninger] på land- og kvartaltingene skal Hans Kærlighed under vort ind[sat]segl [signet], som dertil er ordnet, udgive.
9. I sager af stor betydning [*consequens*], og hvorfra der kan appelleres [*Appelliret*], dertil skal landkansleren og de lærde retter [de juridisk kyndige] drages [inddrages].

Ærkebiskoppen må have en kopi [*copiam*] af alle de arveaftaler [*Erbuerdregen* = Erbverträge], som herrerne af Holsten [de holstenske fyrster] indbyrdes har gjort[2)].

Brev 328/6 * 29. Juni 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongens Rejse til Antvorskov hindres, da han næppe har Penge til at kjøbe Klæder for til sine Folk. De Penge, Kans- … [regesten fortsættes s. 302]
[Selve brevteksten begynder på næste side — kun regestens indledning står nederst på denne side.]

[1)] 1636 oprettedes et General-Konsistorium for Hertugdømmet Slesvig, bestaaende af Landkansleren, begge Generalsuperintendenterne, 2 Provster, 4 adelige og 2 lærde Raader, til Paakjendelse af Ægteskabs- og kirkelige Sager (Slesvigske Provindsialefterretn. IV, 528).
[2)] Instruxen for Hertugen udfærdigedes 12. Juli (Jahrbücher f. … [fodnote 2 fortsættes s. 302]

Side 302.

Brev 328/6 (fortsat fra s. 301)
Til Christen Thomesen Sehested.
[Regesten fortsat fra s. 301:] … leren har gjort Regning paa til Gesandterne til Sachsen, ere brugte tilligemed andre. Efter Ønske fra sachsisk Side og af Pengemangel har Kongen tilladt, at Prinsens Lig maa blive staaende i Dresden til efter Hundedagene. — Geh. Ark.
Epthersom dig bekendt Er, Miig at haffue uerrit y den mening At begiffue mig henad Anderskou, paded at Riigens Raad deste snarer kunde lade mig uyde, huad y Otthense Passerer, Sa befynder Ieg dog nu den *defect*, At ieg Neppelige skal kunde fa kleder til myt folck, som Ieg Endeligen skal haffue med mig[1)]. Dii 4000 daler, som du uylle haffue hafft til Maldty Iull och Chanseler Reuendtlou[2)], dii Erre med 6000 daler aff kammerit Er(!) Sprungen for kleeder til folckit, Och Ieg kan Enda indted Naa sa megit kleede, som Ieg kan bedrage myn wyndterstue och kammerid med derhuos. Chanseler Reuendtlou lod mig disse dage uyde, at Churfurstens *Ministri* haffuer ladit siig mercke, at man saa ded gerne huos dem, Att ded med Lygit at føre fra dressden motte haffue En anstand, Indtil Hundedagen waar wde, Huilckit ochsa pa myn siide beuylgit bleff aff mangel for Penge til gesandterne. *Vale*.
Aff frederigsborg den 29 *Iunij Anno* 1647.

Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 328/6 (slutning):
Eftersom dig bekendt er, [at] jeg har været i den mening at begive mig henad Antvorskov, på det at Rigens Råd desto snarere kunne lade mig vide, hvad i Odense passerer [foregår], så befinder jeg dog nu den defekt [mangel], at jeg næppelig skal kunne få klæder til mit folk, som jeg endeligt [nødvendigvis] skal have med mig[1]. De 4000 daler, som du ville have haft til Malte Juul og kansler Reventlow[2], de er med [tillige med] 6000 daler af kammeret kammerkassen sprunget [gået] for [til] klæder til folkene, og jeg kan endnu ikke nå [opnå] så meget klæde, som jeg kan udstyre [„bedrage"] min vinterstue og kammer med derhos. Kansler Reventlow lod mig i disse dage vide, at kurfyrstens ministre [*Ministri*, embedsmænd] har ladet sig mærke [med], at man dér så det gerne hos dem, at det med liget at føre fra Dresden måtte have en anstand [henstand/udsættelse], indtil hundedagene var ude, hvilket også på min side bevilget blev af mangel på penge til gesandterne.
Farvel [*Vale*].
Fra Frederiksborg den 29. juni anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: „kammerit Er" står med (!) i originalen — sic; editoren markerer en formodet uregelmæssighed, hvor „Er" står overflødigt eller fejlagtigt.]

Brev 329/6 ✻ 4. Juli 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen erklærer overfor Rigsraad og Adel, at det er hans Mening, at Privilegier maa vige for Hensynet til hans og Rigernes Frelse. — Geh. Ark.
… [Selve brevteksten begynder på næste side — kun regesten står nederst på denne side.]

_____
Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 327) fra s. 301:
… d. Landeskunde der Herz. Schleswig, Holst. u. Lauenb. X, 276 ff.).
[1] 7. Juli kom han dog afsted, se Brevet Nr. 330 og L. J. Hindsholms Dagbog S. 12.
[2] De skulde til Sachsen for at hente Prinsens Lig.

Side 303.

Brev 329/6 (slutning, fortsat fra s. 302)
Til Christen Thomesen Sehested.
Eptherdi denne forsamling Nu Er anstillit til at gørre En Ende paa ded, som sa tiidt haffuer uerrit for, Och ieg haffuer fornommen, at Riigens Rad med Adelen *inclinerer* til geldens afleggelse, som høynødig Er, Mens Indted kund fornemme, at Riigens Raad uyl tencke pa dy myddel at anstelle, som andenstedtz Er y suang, Mueligdt fordi sligdt Er ymod *priuilegierne*, Da nødis Ieg til at lade dy gode herrer forsta myn mening, At ingen *priuilegia* bør at anseis, som *causerer* Myn och Riigernis *Ruin*, som Nu star oss for Øiien. Huorfor Ieg forseer mig til dii gode herrer, At dii betencker sig och *dirigerer* alting derhen, at Ieg kan bliiffue derued, At Eptherkommerne icke skal haffue arsag til at Lee mig vd y myn grau[1]. *Vale*. Frederigsborg den 4 *Iulij Anno* 1647.
Christian.

Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 329/6 (slutning):
Eftersom denne forsamling nu er anstillet [indkaldt] til at gøre en ende på det, som så tit har været for [på tale], og jeg har fornemmet, at Rigens Råd med adelen inklinerer [hælder] til gældens aflæggelse [afdrag], som højnødigt [højst nødvendigt] er, men ikke kunne fornemme, at Rigens Råd vil tænke på de midler at anstille [tilvejebringe], som andensteds er i svang [i brug], muligvis fordi sådant er imod privilegierne — da nødes jeg til at lade de gode herrer forstå min mening, at ingen privilegier bør anses [holdes i hævd], som forårsager [*causerer*] min og rigernes ruin, som nu står os for øje. Hvorfor jeg forser mig til [forlader mig på] de gode herrer, at de betænker sig og dirigerer [indretter] alting derhen, at jeg kan blive derved [holde ud], at efterkommerne ikke skal have årsag til at le mig ud i min grav[1]. Farvel [*Vale*]. Frederiksborg den 4. juli anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 330/6 * 6. Juli 1647

Til Rentemestrene.
En Fortegnelse over Antallet af Vogne, som paa en Torvedag gaa igjennem Kjøbenhavns og Christianshavns Porte forlanges. Kongen agter sig den følgende Dag til Antvorskov. — Geh. Ark.
Eptherdi ded Er Imorgen torredag, Da skal y lade optegne y alle Pordter y køben: och Christianshaffuen, huor mange wogne der kommer Ind y byen eller gaar derud fra den tiid, Pordtene luckis op, och indtil dy luckis Igen, Och derpa lade mig bekomme En fortegnelse henad … [fortsættes s. 304]
Oversættelse af Brev 330/6:
Eftersom det er i morgen torvedag, da skal I lade optegne i alle porte i København og Christianshavn, hvor mange vogne der kommer ind i byen eller går derud fra den tid, portene lukkes op, og indtil de lukkes igen, og derpå lade mig bekomme [tilsende] en fortegnelse henad … [fortsættes s. 304]

[1] Jvfr. ovfr. S. 267 f. 283 og Brevet Nr. 331.

Side 304.

Brev 330/6 (slutning, fortsat fra s. 303)
Til Rentemestrene.
Anderskou, huordthen Ieg, om gud uyl, begiiffuer mig ymorgen.
Frederigsborg den 6 *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiil hande[1].
Oversættelse af Brev 330/6 (slutning):

… Antvorskov, hvorhen jeg, om Gud vil, begiver mig i morgen.
Frederiksborg den 6. juli anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemestrene til hånde[1].

Brev 331/6 ✻ 8. Juli 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Om en stor Ildebrand i Roskilde. Kongen udtaler et Haab om, at Rigsraadet ligesom Adelen vil gjøre, hvad det formaar, til Gjældens Afbetaling, og hævder sin Berettigelse til at minde herom. — Geh. Ark.
Dyn skriiffuelse Er mig Igar y Harrested til hande kommen, der Ieg med største besuering uar kommen Igennom Roskiild, huor alle gaderne uar forfyldt med boeskab, som uar fliit aff hussen for den store Ildebrand, som der y Byen waar, huilcken skade dy fattige folck indted y mande mynde glemmer[2]. Aff samme dyn skriiffuelse haffuer Ieg forstanden, at Adelen her y Riigit Er wyllig tiil at gørre derris federne land tiil geldens afleggelsse aldt ded, dennom mueligdt Er.
Huorfor ieg habis, at Riigens Rad gør ochsa derris dertiil, Saat ded, som dy gode herrer ued, som Indted kan forbygaes, at dertil skaffis Rad pa uyss och manehr, som ded andenstedtz dageligen *practiceris*.
Ty der Erre dem Iblandt dy gode herrer, som med mig skal holde Nessen derhuos, Naar der kommer kurren pa traden. Saframdi(!) dysamme setter derris hender under ded, som ydag Eller y morgen kommer mig och Riigit Endten tyl landtz Eller wandtz tyl Skiimph och skade, Da … [fortsættes s. 305]

Oversættelse af Brev 331/6:
Din skrivelse er mig i går i Herrested [Herrestrup?] kommet til hånde, da jeg med største besværing var kommet igennem Roskilde, hvor alle gaderne var fyldt med bohave [indbo], som var flyttet [„fliit"] af husene for den store ildebrand, som dér i byen var, hvilken skade de fattige folk ikke i mands minde glemmer[2]. Af samme din skrivelse har jeg forstået, at adelen her i riget er villig til at gøre [med] deres fædrene land til gældens aflæggelse alt det, dem muligt er.
Hvorfor jeg håber, at Rigens Råd også gør deres dertil, sådan at det, som de gode herrer ved, som ikke kan forbygås [undgås], at der dertil skaffes råd på visse og maner [måder], som det andensteds dagligt praktiseres [*practiceris*].
Thi der er dem [nogle] iblandt de gode herrer, som med mig skal holde næsen derhos [holde ud, „holde næsen til"], når der kommer kurre [uro/knude] på tråden. Såfremt(!) disse samme sætter deres hænder under det [støtter det], som i dag eller i morgen kommer mig og riget enten til lands eller vands til skimf [spot] og skade, da … [fortsættes s. 305]
[Bemærk: „Saframdi" står med (!) i originalen — sic, for „Saframdt" (såfremt).]

[1] Modtaget Kl. 8 den følgende Dags Morgen.
[2] 160 Gaarde og Huse lagdes i Aske (Dsk. Atlas II, 338).

Side 305.

Brev 331/6 (slutning, fortsat fra s. 304)
Til Christen Thomesen Sehested.
skal dy Indted fortencke mig, Om Ieg Errindrer om dette, som nu Erindris[1]. *Vale*.
Aff Anderskou Slott den 8 *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 331/6 (slutning):
… skal de ikke fortænke mig [tage mig det ilde op], om jeg erindrer [påminder] om dette, som nu erindres [påmindes][1]. Farvel [*Vale*].
Fra Antvorskov Slot den 8. juli anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 332/6 ✻ 10. Juli 1647

Til Rentemestrene.
Der skal foretages en Forandring med nogle Lensbreve, inden Kongen underskriver dem, hvilket ikke behøver at vente paa Rigshofmesterens Hjemkomst. — Geh. Ark.
Epthersom Sekreterern Otte krag haffuer *presenterit* mig *generall Maior* forlehnings breff Paa kalløe Slott att vnderskriffue[2], huilckit Ieg Indted haffuer uyldt gørre, fordy derudi fandtis 8 heste, som hannem aff lehnit skulle bliiffue holden, som y uel ued myn mening Indted Er huercken hannem Eller Nogen at holde herepther, Huorfor y samme forlehningsbreff med alle dii andre skall lade Omskriffue, saat dii kan aff mig bliiffue vnderskreffuen, Naar gud uyl, Ieg kommer til frede: igen[3], Tii Endten hoffmeisteren Imidlertyd kommer hiiem Eller Icke[4], … [fortsættes s. 306]

Oversættelse af Brev 332/6:
Eftersom sekretæren Otte Krag har præsenteret [forelagt] mig generalmajorens [Klavs v. Ahlefeldts] forleningsbrev på Kalø Slot at underskrive[2], hvilket jeg ikke har villet gøre, fordi der deri fandtes 8 heste, som ham af lenet skulle holdes [dvs. som lenet skulle stille], som — som I vel ved [efter] min mening — hverken er ham eller nogen at holde herefter [ikke skal påhvile nogen fremover], hvorfor I samme forleningsbrev med alle de andre skal lade omskrive, sådan at de kan af mig blive underskrevet, når Gud vil, jeg kommer til Frede[riksborg] igen[3] — thi enten hofmesteren [rigshofmesteren Corfits Ulfeldt] imidlertid kommer hjem eller ikke[4], … [fortsættes s. 306]

---

[1] Christen Thomesen Sehesteds Svar paa dette Brev er dateret Odense 8. Juli. Det gik ud paa, at han havde forelagt det for Rigsraaderne, men at de havde svaret, at de ikke vidste, hvilke de Midler skulde være, som andetsteds vare i Svang, og som de skulde have forbigaaet; thi at tænke paa at paalægge noget, som kunde svække nogens Privilegier, vilde være meget farligt og utilraadeligt (Rigens Raads Breve, Fasc. 56). Dette Svar vakte Kongens Mishag, se Brevet Nr. 333.
[2] Jvfr. ovfr. S. 282.
[3] Jvfr. Brevet af 30. August.
[4] Om Korfits Ulfeldts Hjemkomst se ndfr. S. 310.

Side 306.

Brev 332/6 (slutning, fortsat fra s. 305)
Til Rentemestrene.
da kan ded gørre lygemegit. Anderskou slodt den 10 *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne tiill Hande.

Oversættelse af Brev 332/6 (slutning):

… da kan det gøre lige meget [er det uden betydning]. Antvorskov Slot den 10. juli anno 1647. Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemestrene til hånde.

Brev 333/6 * 12. Juli 1647

Til Rigsraadet.
Kongen opfordrer det til at dømme i en Strid mellem ham og hans Kansler og sigter denne for paa egen Haand at have indført en Passus i den sidste Rigsraadsed. Han erklærer, at Korfits Ulfeldt uden hans Vidende er gaaet som Gesandt til Nederlandene, hvorfor han ikke vil udrede Udgifterne hertil. — Geh. Ark.

Epthersom uy strex, Eptherad uy uare hiid ankommen, skreff Chanseleren H: Christian tommissen til[1], at hand danmarckis Riigis Rad skulle Errindre, at der motte tenckis pa myddel, som uar *Bastant* til Riigens *defension* til vandtz at sette pa En fast fod. Och at ded, som dertiil *deputerit* bleff, for Adelens *priuilegiers* mysbrug skiild indted motte bliiffue forhindrit, *Hoc est*, at ded, som dertil *deputerit* bliiffuer, *illo modo* kunde bliiffue mysbrugdt, som nu aff En pardt skeer, som med uyn och Øl ziissen betaler kremmer och anden selskab. Huad nu hans suar derpa fører y munden, ded Er af breffuid at Erfahre. Om uorris skriffuelse til hannem Nu kan derhen forstaiis, at uy begehrer nogit, som kunde uerre ymod *priuilegierne*, ded giffue uy dy gode herrer at betencke[2]. Mens at ded Er ymod uorris *priuilegier* och høiihed, at hand y … [fortsættes s. 307]

Oversættelse af Brev 333/6:
Eftersom vi straks, efter at vi var hid[herhen] ankommen, skrev til kansleren hr. Christian Thomsen[1], at han skulle erindre [påminde] Danmarks Riges Råd [om], at der måtte tænkes på et middel, som var tilstrækkeligt [*Bastant*] til Rigens forsvar [*defension*] til vands at sætte på en fast fod. Og at det, som dertil deputeredes [afsattes], for adelens privilegiers misbrug skyld ikke måtte blive forhindret — det er [*Hoc est*], at det, som dertil deputeres, på den måde [*illo modo*] kunne blive misbrugt, som nu af en part [nogle] sker, som med vin og øl [af] accisen betaler kræmmere og andet selskab. Hvad nu hans svar derpå fører i munden [går ud på], det er af brevet at erfare. Om vor skrivelse til ham nu kan forstås derhen, at vi begærer noget, som kunne være imod privilegierne, det giver vi de gode herrer at betænke[2]. Men at det er imod vore privilegier og højhed, at han i … [fortsættes s. 307]

[1] Brevet Nr. 331.
[2] Rigsraadet svarede herpaa 15. Juli, at Kanslerens Skrivelse var opsat paa dets Vegne; det saa nu imidlertid, at Kongen ikke havde tænkt paa selve Privilegierne, men kun paa deres Misbrug ved utilbørlig Omgang med Accisesedler; imod en saadan foresloges strenge Straffe (Rigens Raads Breve, Fasc. 56). Under 21. Juli udkom en Forordning herom.

Side 307.

Brev 333/6 (fortsat fra s. 306)
Til Rigsraadet.
Maldty Iulss Eed[1], Os vadspurdt, Indførde ydermehre om Religionens fordtsettelsse, End som y dii forrige Riigens Radtz Eed uerrit haffuer, ded Er aff *copien* at Erfahre[2].

Den *Instruction* pa Riigens Hoffmeisters *Ambassade* hen til Statherne bleff giiordt oss wafuydendis[3], sa sandt hiielppe oss gud y himmelen heer tymeligen Och hiissiid y al Euyghed, *Amen*. Hoffmeistern bleff aff oss forløffuit for siin sundhedtz skiild at drage y franckerige, Och paded hand dyste bedre kunde haffue *Acces* til dronningen Sammestedtz tyl at Erfahre hynders *Affection* til Oss och disse Riiger och lande, Da lod uy hannem tilstylle Ett Enhorn och En Bedtzuar sten[4], som begge indted uar gemen, Som hand pa uorre uegne til forbesagte Ende skulle *presentere* samme Dronning. Den anden herlighed, som *passerit* Er, ded kam oss aldrig y hue Eller synd. Huorfor uy thuiffler indted, at dy gode herre Io Nu y denne derris forsamling tencker pa dy Myddel, at samme *Ambassade* indted kommer oss tiil nogen besuehring[5]. Befahlendis … [fortsættes s. 308]

Oversættelse af Brev 333/6 (fortsat):
… Malte Juuls ed[1], os uadspurgt [uden at spørge os], indførte ydermere om religionens fortsættelse [videreførelse], end som i de forrige Rigens Råds eder har været, det er af kopien [*copien*] at erfare[2].
Den instruktion til Rigens Hofmesters ambassade [gesandtskab] hen til Staterne [Generalstaterne, Nederlandene] blev gjort os uvidende [uden vort vidende][3] — så sandt hjælpe os Gud i himlen her timeligt og hisset i al evighed, amen. Hofmesteren blev af os forlovet [fik af os lov] for sin sundheds skyld at drage til Frankrig, og for at han desto bedre kunne have adgang [*Acces*] til dronningen sammesteds til at erfare hendes affektion [velvilje] til os og disse riger og lande, da lod vi ham tilstille [overdrage] et enhjørning[shorn] og en bezoarsten[4], som begge ikke var gemene [almindelige], som han på vore vegne til fornævnte formål skulle præsentere [overrække] samme dronning. Den anden herlighed [ære], som er passeret [foregået], det kom os aldrig i hu eller sind [havde vi aldrig i tanke]. Hvorfor vi ikke tvivler [på], at de gode herrer jo nu i denne deres forsamling tænker på de midler, [så] at samme ambassade ikke kommer os til nogen besværing [byrde][5]. Befalende … [fortsættes s. 308]

---

[1] Malte Juel blev Rigsraad 22. Juni 1647 (Ped. Vinstrups Ligprædiken over ham S. 66).
[2] 1644 havde Kongen affattet en Ed for Rigsraaderne, se forrige Bind S. 539 ff. Kansleren nægtede i sit Svar til Kongen af 13. Juli at have indført noget i Eden, som ikke fandtes i tidligere Eder (Rigens Raads Breve, Fasc. 56). Jvfr. Brevet Nr. 336.
[3] Jvfr. Brevet Nr. 194.
[4] Bezoar, et Produkt, som findes i Maven hos visse Drøvtyggere. Ligesom Narhvalstand (Enhjørning) ansaas den for et virksomt Lægemiddel, og begge betaltes i dyre Domme (se f. Ex. Weber, Anna Churfürstin zu Sachsen S. 476 f. Andersen, Rosenborg S. 88). Om det Enhjørningshorn og den Bezoarsten, som Ulfeldt overbragte til Dronning Anna, se Otto Sperlings Selvbiografi S. 143 og Slange S. 1439. Jvfr. Brevet af 14. Oktbr. 1647.
[5] Jvfr. ovfr. S. 219 f. Rigsraadet hævdede i sit Svar af 15. Juli, at de i Kjøbenhavn da tilstedeværende Raader i sin Tid havde overvejet Instruxen for Korfits Ulfeldt om Gesandtskabet til Generalstaterne nogle Gange, førend den var bleven underskreven af Kongen, hvilket de ikke havde ventet, at Kongen havde glemt; til Frankrig var man efter Traktaten med dette … [fodnote 5 fortsættes s. 308]

Side 308.

Brev 333/6 (slutning, fortsat fra s. 307)
Til Rigsraadet.

dy gode herrer hermed den *Allerhøiiestis* beskermelsse, forbliiffuendis dy gode herrer Samdt och y Seer med al kongelige gunst Och Nade uel beuogen. Aff Anderskou Slodt den 12 *Iulij Anno* 1647[1]. Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Raad Samdtligen tiil hande.
Oversættelse af Brev 333/6 (slutning):
… de gode herrer hermed den Allerhøjestes [Guds] beskærmelse, [idet vi] forbliver de gode herrer samt og hver især [„y Seer" = i sær] med al kongelig gunst og nåde vel bevågen. Fra Antvorskov Slot den 12. juli anno 1647[1].
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd samtlige til hånde.

Brev 334/6 * 15. Juli 1647

Til Rentemestrene.
De skulle skaffe Kongen sort Klæde og Graaværk til en Kjortel. — Geh. Ark.
Rendtemeisterne skal forskaffe sa megit godt Suordt klede Som til En Natkyortel til mig selffuer. Och skal samme kyordttel uerre fohrit med grauerck, som skal uerre derhuoss Och kammerskriiffueren[2] tylstillis, som skall lade skredderen kledit och Bundtmageren[3] fohrid tilkomme.
Rossenborg den 15 *Iulij Anno* 1647.
Udskrift: Rendtemeisterne till hande[4].

Oversættelse af Brev 334/6:
Rentemestrene skal forskaffe så meget godt sort klæde, som [der behøves] til en natkjortel til mig selv. Og skal samme kjortel være foret med gråværk [egern-/egernskindspels], som skal være derhos [medfølge] og [skal] tilstilles kammerskriveren[2], som skal lade skrædderen klædet og buntmageren[3] foret tilkomme [udlevere til henholdsvis skrædderen og buntmageren].
Rosenborg den 15. juli anno 1647.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemestrene til hånde[4].

Brev 335/6 * Efter 15. Juli 1647[5]

[Kongens fremstilling — uden angiven modtager].
Kongens Fremstilling af Forhandlingerne, der gik forud for Korfits Ulfeldts Gesandtskab, og Kongens Hensigt med dette. — Geh. Ark.
… [Selve teksten begynder på næste side — kun regesten står nederst på denne side.]

Fortsættelse af fodnote 5 (til Brev 333) fra s. 307:
… Rige forpligtet til at sende en solen [solenn = højtidelig] Ambassade. Jvfr. Brevet Nr. 335 og Brevet af 28. Oktbr. 1647.
[1] 12. Juli underrettede Kongen Rigsraadet om, at han agtede samme Dag at bryde op fra Antvorskov, og opfordrede det til at tænke paa Midler til at sætte Flaaden i forsvarlig Stand (Sjæll. Tegn. XXIX, 224).
[2] Johan Thomesen.
[3] Jørgen Højer.

[4] Modtaget samme Dag.
[5] Denne udaterede Fremstilling er vistnok foranlediget ved … [fodnote 5 fortsættes s. 309]

Side 309.

Brev 335/6 (fortsat fra s. 308)
[Kongens fremstilling — uden angiven modtager].
At Ieg, som En pardt siig Indbylder, skulle haffue glemdt, at Ieg haffuer ladit mig uel gefalle, At der skulle sendis gesandter til franckerige och Staterne, Som ded kunde Eptherkomme, som pa grendtzen loffuit uar, Ded Er Ieg Indted gestendig, Tii Ieg ued mig Nocksom at Errindre, At der bleff om samme *Legation* tyer End Engang taliit, førend Hoffmeisteren kam til mig Och begerede, at hand motte gørre En Reiisse til franckerige och der lade *Curere* siit Been. Der Ieg hannem Nu haffde giiffue(!) forloff dertil, Da fandtis dy, som formendte. At Eptherdi hand matte tage siin weii Igennom Nedderland, nar hand uylle henad franckerige, Da kunde hand med mynder bekosting End nogen anden forrette ded, som sagdt Er, Naar hand pa Reissen aflagde samme siit werff huoss Staterne Och siiden giick henad franckerige Och der abuardtede syn *Cur*. Imidlertiid sliigdt uar y werck, Da kunde hand werre om dem, som uar y *Credit* huos dronningen Sammestedtz, Och kunde briinge ded derhen, at *tractaterne* ymellom franckerige Och Suensken bleffue *Suspenderit*. Da Eptherdi samme forslag mig Indted Ilde anstod, Da begerede hand af mig Et Enhorn och En *Bedtzouar* steen til at *insinuere* sig med huos samme dronning, Huilcke thuende stycker hannem ochsa kam tilhande, Som indted haffde kommen y fremmede hender, Haffde Ieg Icke bleffuen Offuertaliit, at dermed Nogit synderligdt haffde kund bleffuen vdrettit.
Huoraff klarligen Er at Erfahre, at Ieg Endnu, gud uerre loffuid, kan komme yhue, At samme *Ambassade* indted uar mig ymod, Mens Ieg uylle, at den skulle [were][1] forbleffuen *intra Lymites*, Aldenstund myn [Itzige][2] tilstand Indted taler Sliigdt, som Passerit Er.

Oversættelse af Brev 335/6 (fortsat):
At jeg — som en part [nogle] sig indbilder — skulle have glemt, at jeg har ladet mig vel behage [givet mit samtykke til], at der skulle sendes gesandter til Frankrig og Staterne [Nederlandene], som det kunne efterkomme [i overensstemmelse med], hvad der på grænsen [ved traktaten] var lovet — det er jeg ikke tilstående [det indrømmer jeg ikke], thi jeg ved mig noksom at erindre, at der om samme legation [gesandtskab] blev talt tiere [oftere] end én gang, førend hofmesteren [Corfits Ulfeldt] kom til mig og begærede, at han måtte gøre en rejse til Frankrig og der lade kurere [*Curere*] sit ben. Da jeg ham nu havde givet(!) forlov [tilladelse] dertil, da fandtes de [nogle], som formente [foreslog], at eftersom han måtte tage sin vej igennem Nederland, når han ville henad Frankrig, da kunne han med mindre bekostning end nogen anden forrette det, som sagt er, når han på rejsen aflagde samme sit hverv hos Staterne og siden gik henad Frankrig og der afventede [*abuardtede*] sin kur [*Cur*, behandling]. Imidlertid [mens] sådant var i værk [i gang], da kunne han være om dem [påvirke dem], som var i kredit [havde indflydelse] hos dronningen sammesteds, og kunne bringe det derhen, at forhandlingerne [*tractaterne*] mellem Frankrig og svensken blev suspenderet [*Suspenderit*, standset]. Da eftersom samme forslag mig ikke ilde anstod [ikke mishagede mig], da begærede han af mig et enhjørning[shorn] og en bezoarsten [*Bedtzouar*] til at insinuere [*insinuere*, indynde] sig med hos samme dronning, hvilke to stykker ham også kom til hånde, som ikke [ville] have kommet i fremmede hænder, havde jeg ikke blevet overtalt [til], at der dermed noget synderligt [særligt] kunne blevet udrettet.
Hvoraf klarligen [tydeligt] er at erfare, at jeg endnu — Gud være lovet — kan komme i hu, at samme ambassade ikke var mig imod, men jeg ville, at den skulle [være][1] forblevet inden for

grænserne [*intra Lymites*], eftersom min [nuværende][2)] tilstand ikke taler sådant, som passeret [foregået] er.
[Bemærk: „giiffue" står med (!) i originalen — sic, for „giiffuit" (givet). „[were]" og „[Itzige]" er ord editoren gengiver i skarpe klammer, fordi de i originalen er overstreget — jf. fodnoterne.]

Fortsættelse af fodnote 5 (til Brev 335, dvs. dateringsnoten) fra s. 308:
… Rigsraadets Bemærkninger i dets Skrivelse af 15. Juli (se ovfr. S. 307 f.).
[1)] Det Indklamrede er overstreget.
[2)] Det Indklamrede er overstreget.

Side 310.

Brev 336/6 * 16. Juli 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Naar han med Ed fralægger sig at have forandret den Ed, Malte Juel svor, og de Rigsraader, som i de sidste 10 Aar ere komne ind i Raadet, edelig bevidne, at de ingen Forskjel kunne mærke mellem Malte Juels og deres egen Ed, vil Kongen lade Sagen falde. Da Korfits Ulfeldt nu er kommen tilbage, skulle han og Kansleren erklære sig for Rigsraadet om hans Gesandtskab. — Geh. Ark.
Aff dyn skriffuelse Haffuer Ieg forstanden, dig Indted at wylle wedga, At der Er uyder Indført y Maldty Iulss Eed, End som der haffuer verrit y dy forrige Riigens Radtz Eed.
Huorpa Ieg dig indted forholder. Naar du ued dyn Eed legger Eeden fra dig, som Maldty Suor, Och dii andre gadt folck, som leffuer Och Erre pa ty arss tyd kommen y Raadit, ved derris Eed Erholder, dennom Ingen vndersked at kunde fornemme y denne Och derris leiistede Eed, Da skal ded uel skycke siig[1)].
Riigens Hoffmeister, som Ieg Erfahrer, Er, gud uerre loffuid, Slagen y land Igen[2)], Huorfor du och hand kan … [fortsættes s. 311]

Oversættelse af Brev 336/6:
Af din skrivelse har jeg forstået, [at] du ikke vil vedgå, at der er videre [mere] indført i Malte Juuls ed, end som der har været i de forrige Rigens Råds eder.
Hvorpå jeg dig intet forholder [ikke vil skjule noget for dig]. Når du ved din ed lægger eden fra dig [aflægger vidnesbyrd], som Malte svor, og de andre gode folk, som lever og er på de ti års tid kommet ind i Rådet, ved deres ed bekræfter [*Erholder*], [at] ingen forskel kan fornemmes mellem denne og deres [tidligere] aflagte ed, da skal det vel skikke sig [ordne sig godt][1)].
Rigens Hofmester [Corfits Ulfeldt], som jeg erfarer, er — Gud være lovet — slaget i land igen [kommet vel i land][2)], hvorfor du og han kan … [fortsættes s. 311]

[1)] Se ovfr. S. 307. Kansleren svarede 19. Juli, at han ikke havde fortjent Kongens Mistanke med Hensyn til Malte Juels Ed (Rigens Raads Breve, Fasc. 56).
[2)] Ulfeldt var ifølge et Brev fra Hamborg til Generalstaterne af 17/7 Juli kommen inkognito til Hamborg 13. Juli og den næste Dag rejst til Pinneberg, hvorfra han vilde videre til Glückstadt og derpaa til Odense (Rigsark. i Haag). 22. Juli var han i Haderslev (Brev fra ham til Hertug Frederik af nævnte Dag; Geh. Ark., Overretsark., Kongl. Arvehus Nr. 3). Om hans Ankomst til Kjøbenhavn skrev de Vries under 17. August (sikkert ny Stil) fra Helsingør til Generalstaterne, at han idag for 8 Dage siden (∴ 31. Juli efter gammel Stil) var kommen dertil. Wolf, Diarium (Jørg. Holst's Udg.) S. 648 har 30 Juli. Jvfr. Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, 150. LVI f.

Side 311.

Brev 336/6 (slutning, fortsat fra s. 310)
Til Christen Thomesen Sehested.
Erklere Eder ymod Eders Medbrødre pa myn Eed, Ieg dy gode herrer lod komme til hande[1].
Rossenborg den 16 *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 336/6 (slutning):
… erklære Eder imod [over for] Eders medbrødre på min ed [efter den ed], jeg de gode herrer lod komme til hånde[1].
Rosenborg den 16. juli anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 337/6 ✻ 17. Juli 1647

Til Rigsraadet.
Befaling til det om at udnævne nogle af sin Midte til at erfare, hvad Korfits Ulfeldts Ambassade har kostet. — Geh. Ark.
Epthersom uy kommer y Erfahring, At Riigens Hoffmeister Er kommen y Riigit Igen, Da skal dii gode herrer Danmarckis Riigis Raad vnder siig Neffne Nogen aff derris middel vd, Som kan aff Riigens Hoffmeister fornemme, Huad pa hans Nuhmer Offuerstandene werhørdte lange *Ambassade*[2] Er medgangen, Paded uy derom kan haffue Nogen wiished. Befahlendis Hermed dii gode Herrer den *Allerhøiiestis* beskermelsse, forbliiffuendis Eder Samdt och y Sehr med al kongelige Nade uel beuogen[3]. Aff Rossenborg den 17 *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Rad Samdtligen til hande.

Oversættelse af Brev 337/6:
Eftersom vi kommer i erfaring, at Rigens Hofmester [Corfits Ulfeldt] er kommet ind i riget igen, da skal de gode herrer Danmarks Riges Råd blandt sig nævne [udpege] nogle af deres midte ud, som af Rigens Hofmester kan fornemme [få at vide], hvad på hans netop overståede, vidt bekendte [„werhørdte" = viden hørte] lange ambassade[2] er medgået [er gået med, er blevet brugt], på det [for] at vi derom kan have nogen vished. Befalende hermed de gode herrer den Allerhøjestes [Guds] beskærmelse, [idet vi] forbliver Eder samt og hver især [„y Sehr" = i sær] med al kongelig nåde vel bevågen[3]. Fra Rosenborg den 17. juli anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd samtlige til hånde.

[1] Nemlig i Brevet Nr. 333 angaaende Instruxen for Ulfeldt. I sit Svar af 19. Juli henviste Kansleren herom til Rigsraadets Skrivelse af 15. Juli (se ovfr. S. 307 f.).
[2] Rejsen var tiltraadt i Juni 1646.

[3)] Rigsraadet bad sig ved Skrivelse af 19. Juli fritaget for en saadan Undersøgelse (Rigens Raads Breve, Fasc. 56). Jvfr. Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, 154.

Side 312.

Brev 338/6 * 17. Juli 1647

Til Hannibal Sehested.
Han skal stræbe at skaffe Grev Valdemar Christian Penge, som han stærkt klager over at mangle. — Geh. Ark.
Herhuos haffuer du greff woldemar Christians breff mig tilskreffuen at Emphange, Huorudi hand beklager sig Mechtig for penge. Nu ued gud, Ieg uylde gerne hiielppe hannem, Om der stod Rad tiil, Huorfor du skaldt gørre dyt beste, Om du huos Marselio Eller Nogen anden kandt bringe hannem nogen Penge tiil weiie. Ieg uyl gerne bethale dem Igen, Sa snardt Immer Mueligdt Er. *Vale*.
Rossenborg den 17 *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Stadtholderen y Norrie tiil hande.

Oversættelse af Brev 338/6:
Herhos [vedlagt] har du grev Valdemar Christians brev, mig tilskrevet, at modtage [*Emphange*], hvori han beklager sig mægtig[t] over penge[mangel]. Nu ved Gud, [at] jeg gerne ville hjælpe ham, om der stod råd til [var mulighed for det], hvorfor du skal gøre dit bedste, om du hos Marselis [Gabriel Marselis, storkøbmand] eller nogen anden kan bringe ham nogen penge til veje. Jeg vil gerne betale dem igen [tilbage], så snart det nogensinde er muligt. Farvel [*Vale*].
Rosenborg den 17. juli anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Statholderen i Norge [Hannibal Sehested] til hånde.

Brev 339/6 * 18. Juli 1647

Til Joachim Waldburger.
Et Hus skal føres til den nye Fiskedam ved Blovstrød og opsættes der; 20 Egepæle og 2 Save skulle bringes med derud. Paa en Mose i Nærheden af Gamle Vartov skal der skæres Tørv, efter at man først har overbevist sig om, at der ikke er anbragt Høstakke der. — Geh. Ark.
[Tysk original:] Der wagenmeiister[1)] Sol Eiin von den heusseren, So bei dem Neuen wege steen sollen, auff dii Rustuagen laden lassen vndt morgen Nach dem Neuen fiiskdeiiche beii Blasteröd bringen lassen vndt den folgenden tag auffrichten lassen, worzu im das Negste dorff helffen sol. Vndt da dy wagen Ein mehres dan das hauss auffladen können, Alssdan sollen sii 20 Eiichene Pal, Siiben Ellen lanck, mit auffladen, welche sii beii dem hausse auff dem uege, da der slagbaum in das haus gehet, sollen ablegen.

Oversættelse af Brev 339/6:
[Tysk original, oversat:] Vognmesteren[1)] skal lade et af husene, som står ved den nye vej, læsse på rustvognene [arbejdsvognene] og lade det bringe i morgen hen til den nye fiskedam ved Blovstrød og lade det opføre den følgende dag, hvortil den nærmeste landsby skal hjælpe ham. Og da [når]

vognene kan læsse mere end huset [end blot huset], alsdan [da] skal de 20 egepæle, syv alen lange, medlæsse, hvilke de ved huset på vejen, hvor slagbommen går ind i huset, skal aflægge [læsse af].

[1)] Hieronymus Pfal.

Side 313.

Brev 339/6 (slutning, fortsat fra s. 312)
Til Joachim Waldburger.
[Tysk original:] Dii zuehne Sagen, so *M:* hans Sueidtzer gemacht, so auff Rossenburg zu finden seindt, sollen auch mitkommen. Da Es aber fiir dissmal Niit geskeen kan, So sollen diselben mit den Eiichnen Phalen, so fiir dissmal alle nit fordt können, gebracht werden.
Wndt weiil Es Itzo in der beste Hau Ernthen ist, So sol der Slodtzher auff kopenhagen[1)] von den besten Bauern im ambdte befehlen dii mosse zu besehen, so zuisken dem Neuen wege nach dem fogelherdt zu vndt dem aldten wartou[2)] liiget, wii viil Hauhauffen darauff zu fynden, vndt weiil sii darauff keiine finden werden, Alss sol der Slossherre torffstecher annehmen, dii alsofordt den anfanck mit to[r]ffstechen machen, vndt sol Eiin ordt bei derselben Mosse ausgesehen werden, wohr Ein wonhauss steen kan zu dem, der dii auffsicht daruber haben Soll.
Friderigsburg den 18 *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Dem Hausfoget Auff kopen: zu handen.

Oversættelse af Brev 339/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] De to save, som mester Hans Sveitzer har lavet, som er at finde på Rosenborg, skal også komme med. Men da det for denne gang ikke kan ske, så skal de[t] samme med egepælene, som denne gang ikke alle kan [føres] bort, bringes [ved en anden lejlighed].
Og eftersom det nu er den bedste høslæt-tid [„Hau Ernthen" = Heuernte], så skal slotsherren på København[1)] befale de bedste bønder i amtet at bese den mose, som ligger mellem den nye vej mod fuglehjørnet [„fogelherdt" = Vogelherd, fuglefængerpladsen] og det gamle Vartov[2)], [for at se] hvor mange høstakke der er at finde derpå, og eftersom de ingen [høstakke] vil finde derpå, så skal slotsherren antage [tage] tørveskærere, som straks gør begyndelsen med tørveskæringen, og der skal udses et sted ved samme mose, hvor et vagthus [„wonhauss"] kan stå til den, som skal have opsynet dermed.
Frederiksborg den 18. juli anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Til husfogeden på København [Københavns Slot] til hånde.

Brev 340/6 ✻ 19. Juli 1647

Til Rentemestrene.
To smaa Skibe skulle gjøres færdige til at føre Malte Juel til Lybek. — Kgl. Bibl.
Der skal strax gørris En Piinasse och En Boiierdt ferdig, som den 26 *Huius* kan ga med Maldty Iul offuer tyl Lybeck[3)], huilckit skal *notificeris* Admiralen pa Hol- … [fortsættes s. 314]

Oversættelse af Brev 340/6:

Der skal straks gøres en pinasse [mindre orlogsskib] og en bojert [fladbundet fartøj] færdig, som den 26. denne måned [*Huius*] kan gå med Malte Juul over til Lübeck[3)], hvilket skal notificeres [*notificeris*, meddeles] admiralen på Hol[men] … [fortsættes s. 314]

[1)] Oluf Brockenhuus.
[2)] Gamle Vartov ved Strandvejen udenfor Kjøbenhavn, se Nielsen, Kjøbenhavns Hist. og Beskriv. I, 101 ff. III, 52 ff. 1656 omtales et „Fuglefængerhus" (IV, 137), der maa have ligget i Nærheden af Emdrup Sø og Lersøen (jvfr. Nielsen, Kjøbenhavns Diplom. V, 301); mon det i Texten nævnte?
[3)] Han skulde som Gesandt til Sachsen. 25. Juni fik han Ordre til at møde den følgende Maaned i Lybek, hvor Ditlev Reventlov ogsaa skulde indfinde sig. 27. Juni fik han Brev om, … [fodnote 3 fortsættes s. 314]

Side 314.

Brev 340/6 (slutning, fortsat fra s. 313)
Til Rentemestrene.
men[1)] Prouiandt skal forskaffis tiil samme skiib, saoch kleeder tyl folcken.
Frederigsborg den 19 *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne til hande.

Oversættelse af Brev 340/6 (slutning):
… Holmen[1)]. Proviant skal forskaffes til samme skib, så og [ligeledes] klæder til folkene.
Frederiksborg den 19. juli anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemestrene til hånde.

Brev 341/6 ✻ 21. Juli 1647

Til Rentemestrene.
Befaling om at sende Olmerdug, Sejldug og Hestedækkener til Frederiksborg. — Geh. Ark.
Der skal sendis hiid Otte stycker wlmerdug, ty stycker Segeldug Och ty aff dy Blaa Hestetecker.
Frede: den 21 *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisterne til hande.

Oversættelse af Brev 341/6:
Der skal sendes herhen otte stykker olmerdug [groft uld-/linnedstof, oprindeligt fra Ulm], ti stykker sejldug og ti af de blå hestedækkener.
Frederiksborg den 21. juli anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemestrene til hånde.

Brev 342/6 ✻ 23. Juli 1647

Til Melchior Oldeland.
Kongen sender ham alle de Guldstykker, han har kunnet faa. — Geh. Ark.
Herudi fyndis aldt ded guld, Ieg haffuer kundt bekomme heer[2)]
Frede: den 23 *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Melcker Oldeland till hande[3)].

Oversættelse af Brev 342/6:
Heri findes alt det guld, jeg har kunnet bekomme [skaffe] her[2)]
Frederiksborg den 23. juli anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Melchior Oldeland til hånde[3)].

_____
Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 340) fra s. 313:
… at Frands Rantzau til Estvadgaard maatte følge med til Dresden og opvarte (Sjæll. Tegn. XXIX, 217 f.). 30. Juli rejste han fra Kjøbenhavn til Lybek, fra hvilken By han 5. August fortsatte Rejsen til Dresden (Regnskabet over Ambassaden i Geh. Ark., samt Malte Juels og Ditlev Reventlovs Relation af 21. Septbr. 1647, Geh. Ark., Sachsen Nr. 56). Jvfr. Brevet Nr. 344.
[1)] Christoffer Lindenov.
[2)] Modtageren har paategnet, at i Æsken laa 14 Rosenobler og 20 Dukater.
[3)] Modtaget i Kjøbenhavn 24. Juli.

Side 315
.
Brev 343/6 * 24. Juli 1647

Til Kjøkkenskriveren Fester Walter.
Om Foranstaltninger, der skulle træffes i Anledning af Kongens Komme til Ibstrup. — Geh. Ark.
Køckenskriffueren skal begiiffue siig henad Ibstrup Och der See siig En kelder ud, som hand kan haffue *prouiandt* y, Naar Ieg kommer diid[1)]. Rendtemeisterne skal hand lade forsta myn uyllie at uerre, at hand Skal sende den pa kleedekammerid tyl Ibstrup, at hand der med Suordt kleede bedrager den Stue och ded kammer, som Erre vnder myn stue och mit kammer sammestedtz.
Badtstuen[2)] den 24 *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Rendtemeisterne skall ochsa sende 3 bereiide Oxehuder[3)] hiid, som kan brugis tiil Sengiisecke.
Udskrift: Køckenskriiffueren til hande.

Oversættelse af Brev 343/6:
Køkkenskriveren skal begive sig henad Ibstrup og der se sig en kælder ud, som han kan have proviant [*prouiandt*] i, når jeg kommer did [derhen][1)]. Rentemestrene skal han lade forstå min vilje at være, at han skal sende den [manden] fra klædekammeret til Ibstrup, at han dér med sort klæde udstyrer [„bedrager"] den stue og det kammer, som er under min stue og mit kammer sammesteds.
Badstuen[2)] den 24. juli anno 1647.
Christian.
Rentemestrene skal også sende 3 beredte [garvede] oksehuder[3)] herhen, som kan bruges til sengesække [madrasovertræk].

Udskrift [udvendig adresse]: Køkkenskriveren til hånde.

Brev 344/6 * 25. Juli 1647

Til Melchior Oldeland.
Der sendes ham 2000 Rdl. til Malte Juels Rejse. — Geh. Ark.
Epthersom ded Er Maldty Iuul befahlid at stylle siig Ind y køben: Och der gaa tyl skiibs den 26 *Huius*, Da haffuer du tiil hans Reiissis fordtsettelsse, Naar hand til Lybeck ankommer, 2000 Riix daler at Emphange[4)].
Frederigs: den 25 *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisteren Melcker Oldeland till hande.

Oversættelse af Brev 344/6:
Eftersom det er Malte Juul befalet at stille sig ind i København og der gå til skibs den 26. denne måned [*Huius*], da har du til hans rejses fortsættelse [bekostning], når han til Lübeck ankommer, [at lade ham] modtage [*Emphange*] 2000 rigsdaler[4)].
Frederiksborg den 25. juli anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemesteren Melchior Oldeland til hånde.

_____
[1)] 4. August rejste Kongen fra Frederiksborg; han kom tilbage 7. August (L. J. Hindsholms Dagbog S. 14).
[2)] Ved Frederiksborg.
[3)] De sidste to Stavelser af dette Ord ere skrevne to Gange.
[4)] Pengene udbetaltes Malte Juel 30. Juli (Rentemestr. Regnsk.). I Følge Regnskabet over Ambassaden bestode Indtægterne … [fodnote 4 fortsættes s. 316]

Side 316.

Brev 345/6 * 31. Juli 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Den nederlandske Resident maa nøjes med den Besked, Kansleren har givet ham. Den underskrevne og forseglede Ratifikation kan tilstilles ham. — Geh. Ark.
Aff dyn Skriffuelse haffuer Ieg forstanden, huad den Hollandtzske Ressiidendt[1)] haffuer søgdt huos dig, Och huad du haffuer suarit hannem, Huormed hand Epther denne tydtz beskaffenhed ochsa siig bør at lade *contentere*. Den vnd[e]rskreffuen och forseglede *Ratification*, som fyndis y køben:, kan hannem bliiffue tilstillit[2)]. *Vale*. Aff frede: den Syste *Iulij Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.
Oversættelse af Brev 345/6:
Af din skrivelse har jeg forstået, hvad den hollandske resident[1)] har søgt [anmodet om] hos dig, og hvad du har svaret ham, hvormed han efter denne tids beskaffenhed [omstændighederne] også bør lade sig kontentere [*contentere*, tilfredsstille]. Den underskrevne og forseglede ratifikation

[*Ratification*], som findes i København, kan ham blive tilstillet[2]. Farvel [*Vale*]. Fra Frederiksborg den sidste juli anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 346/6 * Efter 5. Aug. 1647

Til Hertug Frederik [udkast].
Udkast til en Skrivelse til Hertug Frederik, at det er rimeligt, at Indbyggerne i Pinneberg bidrage deres Del til Istandsættelsen af en Dæmning (ved Glückstadt). — Geh. Ark., tydske Kanc. Ark., Chr. Pentz's Relationer.
[Tysk original:] Ein skreiben an den Erdtzbyskop,
weiil dii Pinnenbergiske vndterthan skon Seummich geuessen den dam zu *Repariren*, Ehe ich ihm Pinnenberg abge- … [fortsættes s. 317]

Oversættelse af Brev 346/6:
[Tysk original, oversat:] En skrivelse til ærkebiskoppen [hertug Frederik],
eftersom de pinnebergske undersåtter allerede har været forsømmelige [„Seummich" = säumig] med at reparere [*Repariren*] dæmningen, før jeg overdrog ham Pinneberg [„Pinnenberg abge[treten]"] … [fortsættes s. 317]
[Bemærk: Brevet er et tysk udkast til skrivelse til hertug Frederik (ærkebiskop af Bremen). „Ein skreiben an den Erdtzbyskop" er editorens/kongens indledende overskrift på selve udkastet.]

Fortsættelse af fodnote 4 (til Brev 344) fra s. 315:
… foruden af disse 2000 Rdl. tillige af 2000 Rdl., som leveredes i Reinbeck i Holsten den 14. Septbr. af Albert Baltser Bernts (Geh. Ark.). Jvfr. ovfr. S. 296.
[1] Frederik de Vries. Generalstaternes Kreditiv for ham var af 30. Marts (ny Stil) 1647 (Geh. Ark., Holland Nr. 75); men først 18. Maj tog han Afsked i Haag (Rigsark. i Haag).
[2] Under 22. Marts havde Christian IV ratificeret den af Korfits Ulfeldt i Haag 2. Februar afsluttede Handelstraktat med Generalstaterne. Under 16. Septbr. (vistnok ny Stil) meldte de Vries til Generalstaterne, at han havde afsendt Kongens Ratifikation (Rigsark. i Haag).

Side 317.

Brev 346/6 (slutning, fortsat fra s. 316)
Til Hertug Frederik [udkast].
[Tysk original:] tretten, vndt Er selbst denselben fahren muss, So skeiinet Es Radtsam, dass Er sii dahin haldte, dass sii Ihr theiil an demselbigem wege fertig machen[1].

Oversættelse af Brev 346/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] … [afstod ham Pinneberg], og han selv skal befare den samme [dæmning/vej], så synes det rådeligt, at han holder dem [undersåtterne] dertil, at de gør deres del af samme vej færdig[1].

Brev 347/6 ✻ 9. Aug. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen vil ikke læse Beretningen om Korfits Ulfeldts Ambassade, før Spørgsmaalet om, hvad der har foranlediget denne, er afgjort. — Geh. Ark.
Epthersom Chanseleren yaftis tiilstillede mig, Huissom Hoffmeisterens forretning pa hans Languyrige Och kostbahre *Ambassade* passerit Er, Och Ieg mig derpa Erklerede, at sliigdt y En hast indted kunde Lessis, mens opsatt ded tyl y dag, Da Eptherdi Ieg mig siiden pa samme Indleg betenckt haffu[e]r Och befunden, At ded Er megit for tylig at See dedsamme Igennom, Aldenstund der uyl først taliis Om, Endten Ieg for myn person Eller Hoffmeistern med siit vnde Behn Er arsag til sa En languarende ock sa kostbar *Ambassade*. Naar Nu Hoffmeisterns *discurs* med mig, som forarsagede, at hand motte drage aff Riigit Och lade *Curere* siit Behn, huoraff *Instructionen* bør at uerre tagen, kommer for En dag, Da Er ded tylig Nock at lade forretningen Lesse, som du mig tilstillit haffuer. Huorfor Ieg dig Nu dedsamme ygen tilskiicker, paded … [fortsættes s. 318]

Oversættelse af Brev 347/6:
Eftersom kansleren i aftes tilstillede [overgav] mig [beretningen om], hvorledes hofmesterens [Corfits Ulfeldts] forretning [ærinde] på hans langvarige og kostbare ambassade er passeret [forløbet], og jeg mig derpå erklærede, at sådant i en hast ikke kunne læses, men opsatte det til i dag — da eftersom jeg mig siden på samme indlæg betænkt har og befundet, at det er meget for tidligt at se det samme igennem, eftersom der først vil [skal] tales om, hvorvidt jeg for min person eller hofmesteren med sit onde ben [*vnde Behn*] er årsag til en så langvarende og så kostbar ambassade. Når nu hofmesterens diskurs [*discurs*, samtale] med mig, som forårsagede, at han måtte drage af riget og lade kurere [*Curere*] sit ben — hvoraf instruktionen [*Instructionen*] bør at være tagen [udledt] — kommer for en dag [bliver klarlagt], da er det tidligt nok at lade forretningen læse, som du mig tilstillet har. Hvorfor jeg dig nu det samme igen tilskikker [sender tilbage], på det … [fortsættes s. 318]

[1)] Paaskrift udenpaa et Brev fra Chr. Pentz til Kongen, dateret Glückstadt 5. Aug. 1647, hvori han omtaler, at efter kgl. Befaling er „hiesiger Gluckstedischer Steindamb" anvist til Reparation til „den gesambten könig: Closter und Adelichen", men „die Pinnenbergische als Hertzhörner, Sommer und Gronländer Marschen" have hidtil ladet deres ligge i slet Stand; da han veed, at Kongen har overdraget det Steds Regjering til sin Søn Ærkebiskoppen, spørger han, hvad Kongen vil forordne derom. Om Pinnebergs Overdragelse til Hertug Frederik se ovfr. S. 187 f.

Side 318.

Brev 347/6 (slutning, fortsat fra s. 317)
Til Christen Thomesen Sehested.
ded samme indted bliiffuer forkast[1)]. *Vale*. Frederigsborg den 9 *Augu: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 347/6 (slutning):
… det samme ikke bliver forkastet [bortkommer][1)]. Farvel [*Vale*]. Frederiksborg den 9. august anno 1647.
Christian.

Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 348/6 ✻ 11. Aug. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Korfits Ulfeldt maa indfinde sig hos Kongen, naar denne kommer til Kjøbenhavn. Af hans Ambassade venter Kongen sig ikke store Fordele i Forhold til Udgifterne til den. — Geh. Ark.
At hoffmeisteren Ma komme til mig, Naar gud uyl, Ieg kommer til københaffuen, ded haffuer du ygar fornommen aff mig[2]. Saframdt Der falder Icke Mundtlig Større *Recreationes* och *pregnantes Rationes* for myne penge, hand haffuer forterit, End Ieg kunde fornemme aff ded, du leste ygar, da haffuer Ieg Lydit gadt y myn Pung aff hans *Visite*. *Vale*. Frede: den 11 *Au: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 348/6:
At hofmesteren [Corfits Ulfeldt] må komme til mig, når Gud vil, jeg kommer til København, det har du i går fornemmet af mig[2]. Såfremt der ikke falder mundtligt større rekreationer [*Recreationes*, fornøjelser/gavn] og vægtige grunde [*pregnantes Rationes*] for mine penge, [som] han har fortæret [brugt], end jeg kunne fornemme af det, du læste i går, da har jeg lidt godt [ondt/tab] i min pung af hans visit [*Visite*]. Farvel [*Vale*]. Frederiksborg den 11. august anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: „Lydit gadt" er ironisk ment — kongen har lidt tab („ondt"), ikke „godt", i sin pung af Ulfeldts kostbare rejse.]

---

[1] Ulfeldt havde opsat to Relationer, den ene om Gesandtskabet til Nederlandene, den anden om det til Frankrig (se hans Breve til Kansleren af 6. og 7. August; Rigens Raads Breve, Fasc. 56). Den første findes i Original i Geh. Ark. (Holland Nr. 81 a), den anden er trykt i Nye Dsk. Mag. IV, 297—310. Kansleren læste dog den næste Dag Relationerne for Kongen, se de to følgende Breve.
[2] Hermed var Korfits Ulfeldt dog ingenlunde tilfredsstillet, se Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, 154. LVIII.

Side 319.

Brev 349/6 ✻ 12. Aug. 1647[1]

Til Christen Thomesen Sehested.
Kritik af Korfits Ulfeldts Gesandtskabs-Relation. — Geh. Ark.

Epthersom Chanseleren, Nu hand siist uar her, Lessede mig Hoffmeisterns *Relation* for, Som bylligen burde haft syn begindelse deraf, *quis fuerit in causa*, at hans person bleff dertil *Amplocrit*. Ded andit kan aff hans Eiigen Offuergiffuen Indleg Erfahris, At haffde hand, dentyd Staterne forskiickede hans *proposition* til dy andre *Prouintier*[2], Begiiffuen siig, Imidlertyd dy stod y ded betenckende, henad franckerige med den Erbidelse, At Eptherdi *Prouinsierne* uar mange, Och hand for myn *Reputation* skiild indted kunde der holde siig forgeffuis sa lenge Op, Daa haffde Piiben uel

faat En anden Lii, Och hans Reiisse tagen En snarer, med mynder[3] — — — Saat Ieg Ingen vndskil — — — bekostning hand — — — 47[4].
Christian.
Udskrift: [Cha]nseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 349/6:
Eftersom kansleren, nu han sidst var her, læste hofmesterens [Corfits Ulfeldts] relation [*Relation*, beretning] for mig, [som] med billighed burde have haft sin begyndelse deraf, hvem der var årsagen [*quis fuerit in causa*], at hans person blev dertil [ud]valgt [*Amplocrit* = *amplo* + ?; sandsynligvis „udvalgt"]. Det andet kan af hans eget overgivne [afleverede] indlæg erfares, at havde han, dengang Staterne [Generalstaterne] forskikkede [videresendte] hans proposition [forelæggelse] til de andre provinser [*Prouintier*][2], begivet sig — imedens de stod i det betænkende [overvejede det] — henad Frankrig med det tilbud [„Erbidelse"], at eftersom provinserne [*Prouinsierne*] var mange, og han for min reputation [*Reputation*, anseelse] skyld ikke kunne dér holde sig forgæves [uvirksom] så længe op, da havde piben vel fået en anden lyd [„Lii"], og hans rejse taget en snarere [kortere], med mindre[3] — — — sådan at jeg ingen forskel — — — bekostning han — — — 47[4].
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: Brevet er flere steder sønderrevet i originalen (jf. fodnote 3) — de manglende partier er markeret med tankestreger, som editoren gengiver dem. „Amplocrit" er et usikkert ord, formentlig latinsk-afledt for „udvalgt/bestemt".]

Brev 350/6 ✻ 14. Aug. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Der skal svares Hertug Frederik, at Kongens Gesandter have faaet tilstrækkelig Instrux. — Geh. Ark.
Dyn skriffuelse med dii andre breffue, som derhuos fandtis, Er mig tiilhande kommen, Och deraff forstanden, huissom diisamme y munden fører. Da Eptherdi Erdtz- … [fortsættes s. 320]

Oversættelse af Brev 350/6:
Din skrivelse med de andre breve, som derhos [vedlagt] fandtes, er mig til hånde kommet, og deraf forstået, hvad de samme i munden fører [går ud på]. Da eftersom ærke[biskoppen] … [fortsættes s. 320]

---

[1] Efter Modtagerens Paaskrift.
[2] Dette var ifølge Ulfeldts Relation sket i Slutningen af September 1646; først 10. Marts 1647 rejste han til Frankrig.
[3] Brevet er her sønderrevet.
[4] I sit Svar af 13. August forsvarede Christen Thomesen Sehested Ulfeldts Handlemaade (Rigens Raads Breve, Fasc. 56).

Side 320.

Brev 350/6 (slutning, fortsat fra s. 319)
Til Christen Thomesen Sehested.

biiskoppens breff tiil dig Er ded fornemste at suare pa, Huorfor hannem skal suaris, At myne gesandter haffuer fuldkommen befahliing pa alting, som pa samme Reiisse forrettis skal[1]. *Vale*.
Frederigs: den 14 *Au: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 350/6 (slutning):
… ærkebiskoppens brev til dig er det fornemste at svare på, hvorfor ham skal svares, at mine gesandter har fuldkommen befaling på alting, som på samme rejse forrettes skal[1]. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 14. august anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 351/6 * 14. Aug. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen forsvarer sine Indvendinger mod Korfits Ulfeldts Gesandtskab. Den brandenborgske Gesandt kan faa Audiens. — Geh. Ark.
Aff dyn skriiffuelse haffuer Ieg forstanden den store fahre, som du *Imaginerer* dig, at man haffde hafft at foruendte, Om Hoffmeisteren Epther myn mening haffde styllit syn *Ambassade* an[2]. Huorpa Ied(!) dig indted forholder, At al uerden skal Indted Offuertale mig, At der skulle haffue werrit større fahre deraff at foruendte, Om hand y begindelsen, hand kam der, haffde ladiit dem ded forsta, Huormed hand siiden *mouerede* dem tyl andre tancker Epther hans Eiigen *Relation*.
Den Chur Brandenborgiske *Minister* kan komme smuck Stylletyend hiid, Sa skal hand *eodem modo* faa *Audiens* och syn afskeen, Ded ma ochsa werre, huad ded uyl, ty derris kuyndter Er mig temmelig bekendt. Frederich gundter skal føge(!) hannem hiid, om hand Er tilpass[3]. *Vale*.
Fredeg: den 14 *Au: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 351/6:
Af din skrivelse har jeg forstået den store fare, som du imaginerer [*Imaginerer*, forestiller] dig, at man havde haft at forvente, om hofmesteren [Corfits Ulfeldt] efter min mening havde anstillet [tilrettelagt] sin ambassade[2]. Hvorpå jeg dig intet forholder [ikke vil skjule noget for dig]: at al verden skal ikke overtale mig [til], at der skulle have været større fare deraf at forvente, om han i begyndelsen — [dengang] han kom der [til Nederlandene] — havde ladet dem det forstå [gjort dem det klart], hvormed han siden movérede [*mouerede*, bevægede/vandt] dem til andre tanker efter hans egen relation [beretning].
Den kur-brandenborgske minister [gesandt] kan komme smukt stiltiende [ubemærket] herhen, så skal han på samme måde [*eodem modo*] få audiens [*Audiens*] og sin afsked, det må også være, hvad det vil [uanset hvad], thi deres kunster er mig temmelig bekendt. Frederik Günther skal føje [„føge"] ham herhen, om han er tilpas [i stand dertil][3]. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 14. august anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: „Ied" står med (!) i originalen — sic, for „Ieg" (jeg). „føge" står ligeledes med (!) — sic; formentlig for „føre" eller „følge" (ledsage).]

[1] Nemlig Ditlev Reventlov og Malte Juel, som skulde til Sachsen.
[2] Se Brevet Nr. 349.
[3] Det var Kammersekretæren Joh. Friedr. Schletzer. Hans … [fodnote 3 fortsættes s. 321]

Side 321.

Brev 352/6 * 15. Aug. 1647

Til Kjeld Krag.
Der skal holdes Forhør over Karen Reinholds om, hvem det er, der har villet forgive Kongen. — Kgl. Bibl.
En Befahling til[1]
Den danske Sekreterer med kammeriunckeren[2] Och Iens kaas[3], *item* Hofpredykandten[4] och Slodtzpresten her pa slottit[5] skal lade y den Blaa stue her pa slottit for siig kalde karren Reinholdtz[6] Och aff hinder Erfahre, Huem … [fortsættes s. 322]

Oversættelse af Brev 352/6:
En befaling til[1]
Den danske sekretær med kammerjunkeren[2] og Jens Kaas[3], item [ligeledes] hofprædikanten[4] og slotspræsten her på slottet[5] skal lade i den Blå stue her på slottet for sig kalde Karen Reinholdt[6] og af hende erfare, hvem … [fortsættes s. 322]
[Bemærk: „En Befahling til" er en overskrift, hvortil modtageren (Kjeld Krag m.fl.) er tilføjet — jf. fodnote 1, at linjen er skrevet til senere. Sagen angår en giftmordsanklage forbundet med Vibeke Kruse.]

Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 351) fra s. 320:
… Kreditiv fra Kurfyrst Frederik Vilhelm var af 30. Juli 1647 (Statsark. i Berlin). 18. August skrev Kongen til Kurfyrsten, at han havde modtaget hans Gesandt i personlig hemmelig Audiens og givet ham skriftligt Svar (Ausländ. Reg.). Om hans Forhandlinger, der nærmest drejede sig om Kurfyrstens preussiske Undersaatters Handel, se Slange S. 1461 f. og Sjæll. Tegn. XXIX, 256. Senere paa Aaret kom han tilbage til Kjøbenhavn med Kreditiv af 11. Oktober (Statsark. i Berlin), og 14. Novbr. 1647 udstedte Christian IV en Deklaration om den Told, som brandenborgske Skibe skulde svare i Sundet (Moerner, Kurbrandenburgs Staatsverträge von 1601—1700 S. 142—43).
[1] Denne Linie er senere skreven til.
[2] Kaj Lykke.
[3] Var Hofjunker (Grundtvig, Meddelelser fra Rentek. Arch. 1872 S. 153).
[4] M. Lavrits Jakobsen Hindsholm.
[5] M. Hans Madsen Husvig, Slotspræst paa Frederiksborg fra 1645 til sin Død 1670 (Kirkehist. Saml. 3. R. II, 320 ff.).
[6] En gammel Kvinde fra Malmø kalder Lavrits Jakobsen Hindsholm (Dagbog S. 15) hende. Han fortæller, at Kongen den 14. August i Overværelse af ham, Kjeld Krag og M. Hans Husvig lod hende, som i nogen Tid havde været hos Vibeke Kruse i hendes Sygdom, examinere i Anledning af, at hun havde sagt, at Fru Vibeke var forgjort. Hun erklærede da, at En i Skaane havde gjort det og var kjøbt dertil. „Den, det havde ladet gjøre, var En, som vilde have forgivet Kongen og vilde have forraadt Lande og Riger." Den følgende Dag blev en anden skaansk Kvinde, Anne Knudsdatter, examineret, men uden at bekjende noget. Jvfr. Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, 156. Karen

Reinholds førtes 20. Septbr. til Malmø, hvor hun en Tid sad fangen (Malmø Byfogedregnsk. i Geh. Ark.).

Side 322.

Brev 352/6 (slutning, fortsat fra s. 321)
Til Kjeld Krag.
den Er, som haffuer uyllit lade mig forgørre. Och om hun skøndt tyer End Engang y myn Neruerrelse haffuer sagdt siig uel at uyde, huem ded Er, som sliigdt haffuer hafft for med mig, Naar man Nu haffuer uyldt uyde, huem der haffuer hafft sliig y synde, Daa haffuer hun aldtyd suarit, Siig at haffue loffuit Ingen at siige Ded.
Huorfor hun skal formanis at ga tiil sandhedtz bekendelsse om sliigdt, Som sagdt Er, Tii om hun ded Indted uyl siige med gode, da kommer den wiist offuer hiinder, som Indted uyl haffue Ney.
Och paded samme *examen* Indted skal komme hinder aldtfor wformodtlig for, Da skal Hoffpredikandten med Slodtzpresten kalde hinder y afften for siig y førbenente Stue Och Ermane hinder, at hun y Nat betencker siig uel, huad hun siiger ymorgen[1)]. Frede: den 15 *Au: Anno* 1647.
Udskrift: Sekretario krag till hande.
Oversættelse af Brev 352/6 (slutning):

… den er, som har villet lade mig forgøre [forhekse/give gift]. Og om hun skønt [end] tiere [oftere] end én gang i min nærværelse har sagt sig vel at vide, hvem det er, som sådant har haft for [i sinde] med mig, [så] når man nu har villet vide, hvem der har haft sligt i sinde, da har hun altid svaret, sig at have lovet ingen [nogen] at sige det.
Hvorfor hun skal formanes at gå til sandheds bekendelse om sådant, som sagt er, thi om hun det ikke vil sige med gode, da kommer det [„den wiist" = den vis(hed)] over hende, som ikke vil have et nej [dvs. tvangsmidler/tortur].
Og på det [for at] samme examen [*examen*, forhør] ikke skal komme hende alt for uformodet [uventet] for, da skal hofprædikanten med slotspræsten kalde hende i aften for sig i førbenævnte stue og formane [„Ermane"] hende, at hun i nat betænker sig vel, hvad hun siger i morgen[1)].
Frederiksborg den 15. august anno 1647.
Udskrift [udvendig adresse]: Sekretæren Krag til hånde.
[Bemærk: „den wiist offuer hiinder, som Indted uyl haffue Ney" er en indirekte trussel om tortur under forhøret.]

Brev 353/6 * 19. Aug. 1647

Til Sten Beck.
Om at hjælpe Bryggerset ved Kjøbenhavns Slot paa Fode. — Geh. Ark.
Epthersom Ieg Erfahrer aff Marskalck Pens, at ded Er heel slet bestyldt pa Briiggersit y køben:[2)], Da skaldt du strax lade mig uyde, Huoruydt ded aff Rendteriit kan bliiffue *corrigerit*, Och huormed ded Ellers kunde hiielppis, Nar pengene dig skaffis, At man med Ehren kan striide dette lau[3)] offuer, som mig Nu staar for.
Oversættelse af Brev 353/6:
Eftersom jeg erfarer af marskalk Pentz, at det er helt slet bestilt [står helt galt til] på bryggerset i København[2)], da skal du straks lade mig vide, hvorvidt det af Renteriet [rentekammeret] kan blive korrigeret [*corrigerit*, rettet op], og hvormed det ellers kunne hjælpes, når pengene dig skaffes, at

man med ære kan stride dette lag [„lau"][3] over [komme igennem denne opgave], som mig nu står for [forestår].

[1] Et Kongebrev af samme Indhold til de 5 nævnte Mænd udfærdigedes samme Dag (Sjæll. Tegn. XXIX, 240).
[2] „Det store Bryggers bag Kjøbenhavns Slot" hedder det i Rentemesterens Paategning.
[3] Prinsens Begravelse.

Side 323.

Brev 353/6 (slutning, fortsat fra s. 322)
Til Sten Beck.
Dette skaldt du gørre wformerckt, Och saa Snardt mueligdt kan uerre[1].
Frederigsborre den 19 *Augustj Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisteren Sten Beck til hande.

Oversættelse af Brev 353/6 (slutning):
Dette skal du gøre ubemærket [i al stilhed], og så snart muligt kan være[1].
Frederiksborg den 19. august anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemesteren Sten Beck til hånde.

Brev 354/6 * 24. Aug. 1647

Til Sten Beck.
Kongen har ikke ønsket at faa at vide, hvorledes Bryggerset kan holdes ved Magt i Løbet af Vinteren, men blot hvorledes man kan faa Øl til Prinsens Begravelse, til hvilket Øjemed han laaner Rentekammeret 3000 Rdl. — Geh. Ark.

Aff dyn *Memoriall* ued kammerskriffueren Offuerskickit haffuer Ieg forstanden dyn mening, Huorledis man kunde holde briggersiit ued macht y uyndter, Huilckit Indted uar myn mening at uyde, dentyd Ieg sende hannem tiil dig, Mens allene, at man kunde faa Øll til Begraffuelsen, Huortil dig Nu herhuoss tilskickis tretussind daler, som Ieg uil lane Rendtekammerit, ty Ieg bør Indted allene sta Begraffuelsens bekostning. Tiil wiider penge End dysamme Er her Ingen Raad, dy ma Naa til, sauyt dy kan.
Frederigsborg den 24 *Augustj Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisteren till hande.

Oversættelse af Brev 354/6:
Af din memorial [*Memoriall*, indberetning] ved kammerskriveren oversendt har jeg forstået din mening, hvorledes man kunne holde bryggerset ved magt [i drift] i vinter[en], hvilket ikke var min mening at vide [ønske oplyst], dengang jeg sendte ham til dig, men alene, at man kunne få øl til begravelsen. Hvortil dig nu herhos [vedlagt] tilskikkes tre tusind daler, som jeg vil låne

rentekammeret, thi jeg bør ikke alene stå [bære] begravelsens bekostning. Til videre penge end de samme er her ingen råd [ingen midler], de må nå til [strække til], så vidt de kan.
Frederiksborg den 24. august anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemesteren til hånde.

Brev 355/6 ✻ 27. Aug. 1647[2)]

Til Christen Thomesen Sehested.
En Afdeling Soldater skal sendes til Als for at indsætte en Præst, hvem Hertugen af Nordborg trods hans Kaldsbrev ikke vil stede til Kaldet; Hertugen skal betale denne Expedition. — Geh. Ark.
… [Selve brevteksten begynder på næste side — kun regesten står nederst på denne side.]

[1)] Jvfr. det følgende Brev.
[2)] Paa Foden af Brevet er skrevet med en fremmed Haand: Frederichsb: den 27 Aug: 1647.
Kongebrevene til Biskop … [fodnote 2 fortsættes s. 324]

Side 324.

Brev 355/6 (slutning, fortsat fra s. 323)
Til Christen Thomesen Sehested.
Der skal gørris En Befahling tyl Henning walckendorff, at hand skal haffue En dychtig *offiserer* med 40 Soldater wed handen, Som med Bisskoppen y fyn[1)] kan gaa Offuer til Aalss Och der sette den Prest ind y ded kaald, som H: frederich af Norborg hiidindtil Indted Epther Bøndernis kaldtzbreff haffuer wiildt stede tiil kalliit[2)].
Bekostningen Paa samme *offiserer* och Soldater Skal Samme Hertug betale, førend *Offisereren* med Soldaterne begiiffuer sig fra landit.
Copien aff mit Breff til Samme Herdtug skall Sendis Henning walckendorp Och Bysspen y fyn, Naar frederich gunther ankommer, Paded dy sig derepther kand Rette.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 355/6 (slutning):
Der skal gøres en befaling til Henning Valkendorf, at han skal have en dygtig officer [*offiserer*] med 40 soldater ved hånden, som med biskoppen i Fyn[1)] kan gå over til Als og der sætte den præst ind i det kald, som hertug Frederik af Nordborg hidindtil ikke efter bøndernes kaldsbrev har villet stede [tilstede] til kaldet[2)].
Bekostningen på samme officer og soldater skal samme hertug betale, førend officeren med soldaterne begiver sig fra landet.
Kopien [*Copien*] af mit brev til samme hertug skal sendes Henning Valkendorf og biskoppen i Fyn, når Frederik Günther ankommer, på det [for at] de sig derefter kan rette.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 356/6 ✻ 28. Aug. 1647

Til Frederik Günther.
Kongen vil have Oplysninger af Sekretæren Johan Vilhelm Edinger om Korfits Ulfeldts Ambassade, særlig med Hensyn til et paatænkt Gesandtskab fra Nederlandene til Danmark. — Geh. Ark.
… [Selve brevteksten begynder på næste side — kun regesten står nederst på denne side.]

_____
Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 355) fra s. 323:
… Kongebrevene til Biskop Hans Mikkelsen og Henning Valkendorf ere af samme Datum (Fynske Tegn. V, 453 f.).
[1)] Hans Mikkelsen.
[2)] Præsten i Hagenbjerg paa Als, Christen Brunkardt, døde 18. April 1647, efterladende en Søn, August, hvem Biskop Hans Mikkelsen havde givet Udsigt til at kunne succedere Faderen. Da Sagen imidlertid ikke blev ordnet i rette Tid, indfandt en anden ved Navn Anders Madsen Bejerholm sig paa Stedet, holdt Prøveprædiken der og vandt Beboernes Bifald; men Hertug Frederik af Nordborg vilde ikke gaa ind paa dette Valg. Anders Bejerholm rejste da til Fyn, blev ordineret der og vendte i Begyndelsen af September tilbage til Als. Ogsaa Biskoppen af Fyn mødte og desuden 50 Soldater, som Kongen sendte, fordi Hertugen havde ladet sig forlyde med, at han selv vilde lade bygge en Kirke. Nu maatte Hertugen give efter, og Anders Bejerholm indsattes 19. Septbr. Samme Dag højtideligholdtes hans Forlovelse med Forman- … [fodnote 2 fortsættes s. 325]

Side 325.

Brev 356/6 (fortsat fra s. 324)
Til Frederik Günther.
[Tysk original:] Nachdem Ich mit dem Reiix Hofmeister wegen Eiiner *Ambassade* in streit gerathen, So Ins Reiich anhero zu gehen von den Herren Stathen general (weiil Er daselbsten gewessen) Befohlen[1)], Vndt ich Niit zueiffuele, weiil der von Eiiding[2)] *pro secretario* Ihm auffgewardtet, Er wisse Io, wii Es darum bewandt, wer *caput istius Legationis* vndt wehr seyne *Adiuncti* geuessen, Dan miir viil daran … [fortsættes s. 326]

Oversættelse af Brev 356/6:
[Tysk original, oversat:] Eftersom jeg med Rigens Hofmester [Corfits Ulfeldt] er kommet i strid angående en ambassade, [som han] befalede at gå ind i riget hertil fra Generalstaterne [de herrer Staten general] (eftersom han var der på stedet)[1)], og jeg ikke tvivler [på], eftersom [Johan Vilhelm] von Eiiding[2)] opvartede [tjente] ham som sekretær [*pro secretario*], [at] han jo ved, hvordan det forholder sig dermed, hvem der var hovedet for denne legation [*caput istius Legationis*, gesandtskabets leder] og hvem der var hans adjungerede [medhjælpere, *Adiuncti*], da mig meget [er] magtpåliggende deri … [fortsættes s. 326]
[Bemærk: Brevet til Frederik Günther er på tysk. „Eiiding" er sekretæren Johan Vilhelm Edinger, jf. regesten og fodnote 2.]

_____
Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 355) fra s. 324:
… dens stifdatter, som efter den tidligere Bestemmelse skulde have ægtet den uheldige August Brunkardt. Aaret efter stod Brylluppet. Hr. Anders døde 1675 (Jensen, Kirchl. Statistik Schleswigs S. 1643 efter en gammel Beretning. Dsk. Saml. V, 316 f. VI, 47).
[1)] Der sigtes til, at Ulfeldt i sin Relation omtaler, at Generalstaterne, før hans Ankomst til Haag i Juli 1646, havde paatænkt at sende et Gesandtskab til Danmark. Et saadant Gesandtskab havde ogsaa

været forhandlet i Generalstaterne i Maj 1646, og 16. Juni 1646 havde de tilskrevet Christian IV om dets paatænkte Afsendelse (Rigsark. i Haag). Jvfr. Brevet Nr. 360 og en Skrivelse fra Korfits Ulfeldt til Christen Thomesen Sehested af 7. Aug. 1647 (Geh. Ark., Ulfeldtske Sager Nr. 12).
[2)] Johan Vilhelm Eding eller Edinger, som Familien i Regelen kaldes, var Søn af en til Danmark flygtet Tydsker, Nikolaj Edinger, der nedsatte sig i Kjøbenhavn som Vinhandler. Sønnen, som vel sagtens var bleven Student her, rejste 1640 udenlands som Hovmester for Hans Friis til Klavsholm. Først i Juli 1643 vendte denne unge Adelsmand tilbage til Danmark, men hans Hovmester maa vist forinden være kommen hjem, thi allerede 1642 nævnes han som ansat i tydske Kancelli, men med en meget ringe Løn. I Januar 1643 blev han Sekretær. Han fulgte 1646—47 med Korfits Ulfeldt paa dennes store Ambassade, ved hvilken Lejlighed han af Generalstaterne fik en Guldkjæde paa 600 Gylden. 1650 blev han Resident i Haag, og derefter skal han have nedsat sig som Vinhandler i Kjøbenhavn; men naar han siges at være bleven Raadmand her, er det i alle Tilfælde urigtigt. Han døde 1667 (Giessing, Jubel-Lærere III, 1, 412 f. Dsk. Mag. IV, 135. V, 204. Grundtvig, Meddelelser fra Rentek. Arch. 1872 S. 167. Slange S. 1436. Personalhist. Tidsskr. I, 216. II, 326. Nielsen, Kjøbenhavns Diplom. I, 755. II, 835. Aitzema, Saken van staet en oorlogh VII, 9. Den Nicolas Eding, der 1649 nævnes som Korfits Ulfeldts Sekretær i Dsk. Mag. 3. R. II, 57, skulde vel ikke være samme Mand?).

Side 326.

Brev 356/6 (slutning, fortsat fra s. 325)
Til Frederik Günther.
[Tysk original:] gelegen, dass ich den Rechten grundt daruon haben muge, vndt darneben Ob gedachter von Eiiding Allemahl In den Sachen, so *passiret* ist, gebraucht worden[1)].
Friderigsburg den 28 *Au: Anno* 1647.
Christian.
Wass du hiirauff wiiderum andtwordtest, das sol dem hausfogit auff kopen:[2)] zugestellet werden.
Udskrift: Friderich Gundter zu handen[3)].

Oversættelse af Brev 356/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] … magtpåliggende, at jeg kan have den rette grund [sagens rette sammenhæng] deraf, og desforuden [at vide], om fornævnte von Eiiding er blevet brugt i alle de sager, som er passeret [foregået][1)].
Frederiksborg den 28. august anno 1647.
Christian.
[Tilføjelse:] Hvad du herpå videre svarer, det skal tilstilles husfogeden på København[2)].
Udskrift [udvendig adresse]: Frederik Günther til hånde[3)].

Brev 357/6 * 30. Aug. 1647

Til Sten Beck.
Kongen spørger, hvor vidt man er kommet med de Lensbreve, som sidst befaledes udfærdigede. — Geh. Ark.

Eptherdi ded Er nu temmelig lenge siiden, At En del aff Lehnens Iordebøgger Erre Indkommen, Da uyl Ieg uyde, Huor ner ded Er med dy forlehningsbreffue, som Senisten bleff befahlit at skulle

gørris[4]), Tii Io lenger ded anstar, at Lensmenden Indted faar ded at uyde, Io slemmer Er ded for dem, ty ded skal dog werre, ded ma uahre sa lenge, som ded kan.
Ibstrup den 30 *Au: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Rendtemeisteren Sten Beck til hande.

Oversættelse af Brev 357/6:
Eftersom det er nu temmelig længe siden, at en del af lenenes jordebøger er indkommet, da vil jeg vide, hvor nær det er [hvor langt man er] med de forleningsbreve, som senest blev befalet at skulle gøres[4]), thi jo længere det anstår [udsætter sig/trækker ud], at lensmændene ikke får det at vide, jo slemmere er det for dem, thi det skal dog være [gøres], det må vare så længe, som det kan.
Ibstrup den 30. august anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rentemesteren Sten Beck til hånde.

Brev 358/6 ✻ 1. Sept. 1647

Til Frederik Günther.
Oplysninger om Korfits Ulfeldts Gesandtskab skulle indhentes hos Johan Vilhelm Edinger. — Geh. Ark.

… [Selve brevteksten begynder på næste side — kun regesten står nederst på denne side.]

[1]) Jvfr. Brevet Nr. 358.
[2]) Joachim Waldburger.
[3]) Modtaget samme Dags Aften Kl. 10.
[4]) Jvfr. ovfr. S. 305.

Side 327.

Brev 358/6 (slutning, fortsat fra s. 326)
Til Frederik Günther.
[Tysk original:] Du Sollest Beii Eiiding vernemmen, wer dii gelder, so ausgeben, In handen gehabdt, vndt wer das *commando* wber das gesiinde gehabdt, Ob Es allezeiit Eiiner gewessen Oder vnderskiidtlige.
Friderigsburg den 1 *Sep: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Friderich gundtheren zu handen[1]).

Oversættelse af Brev 358/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] Du skal hos [Johan Vilhelm] Eiiding fornemme [udspørge], hvem der havde de penge, som blev udgivet, i hænde, og hvem der havde kommandoen [*commando*] over folkene [gesindet], om det altid var én [og samme] eller forskellige.
Frederiksborg den 1. september anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Frederik Günther til hånde[1]).

Brev 359/6 ✻ 2. Sept. 1647

Til Tolderne i Sundet.
400 Stykker Rav skulle bestilles fra Danzig. — Geh. Ark., Bilag til Sundtoldregnsk. 1647.
Aff sadanne Raustene, som Heerhuoss fyndis En, skal bestillis fiihre Hundrede fra Dandtziig, Huor der findis Rau Nock[2)].
Frederigsborg den 2 *Sep: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Tollerne y Sundit til hande.

Oversættelse af Brev 359/6:
Af sådanne ravsten, som herhos [vedlagt] findes en [prøve], skal bestilles fire hundrede fra Danzig, hvor der findes rav nok[2)].
Frederiksborg den 2. september anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Tolderne i Sundet til hånde.

Brev 360/6 ✻ 21. Sept. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen udtrykker sin Forundring over, at Kansleren har gjenoptaget sit Forsvar for Korfits Ulfeldts Gesandtskab. Kongen vil vide, hvorledes det staar sig med Ulrik Christian Gyldenløves Studier, om han tør sende ham udenlands. — Geh. Ark.
… [Selve brevteksten begynder på næste side — kun regesten står nederst på denne side.]

[1)] Modtaget i Kjøbenhavn 2. Septbr.
[2)] Vedlagt Kongens Kvittering af 22. Septbr. 1647 til Tolderne i Øresund Jonas Heinemark og Mads Mortensen for Modtagelsen af to Baand med Bernsten, som have kostet 4½ Rdl.

Side 328.

Brev 360/6 (fortsat fra s. 327)
Til Christen Thomesen Sehested.
Dyn skriiffuelsse[1)] haffuer Ieg Emphangen Och deraf den *Repetition* aff uorris *discurs* pa Rossenborg Om Hoffmeisterens Ophold y Holland med stor forundring forstanden, Lygesom ded, som ued hoffmeisteren der forrettit Er, Icke haffde kundt skee heer, Om skøndt den gesandter, der Omtalis, haffde styllit siig heer Ind med siin farlige anbringen, ty her haffde uell uerrit dy, som heer haffde kundt omgadtz hannem sa fornunffstig, som der aff Hoffmeisteren skee kunde[2)].
Och Eptherdi dig bekendt Er, huorledis M: Iens dolmer[3)] sig Imod wldrich Christian haffuer *comporterit*[4)], Och Ieg storligen thuiffler, Om Ieg tør lade wldrich Christian komme aff landit, førend Ieg haffuer hafft hannem En tydlang huoss mig, Da haffuer Ieg nu befahlit *Memmium*[5)] at begiffue siig hen til dig, At du aff hannem … [fortsættes s. 329]

Oversættelse af Brev 360/6:
Din skrivelse[1)] har jeg modtaget [*Emphangen*] og deraf repetitionen [*Repetition*, gentagelsen] af vor diskurs [*discurs*, samtale] på Rosenborg om hofmesterens [Corfits Ulfeldts] ophold i Holland med stor forundring forstået, ligesom det, som ved hofmesteren dér er forrettet [udført], ikke kunne ske her, om skønt den gesandt, der omtales, havde stillet sig her ind [indfundet sig her] med sin farlige anbringende [ærinde], thi her havde vel været de [nogle], som her kunne have omgåedes ham så fornuftigt, som der af hofmesteren ske kunne[2)].
Og eftersom dig bekendt er, hvorledes magister Jens Dolmer[3)] sig imod Ulrik Christian har opført [*comporterit*][4)], og jeg storligen tvivler, om jeg tør lade Ulrik Christian komme af landet, førend jeg har haft ham en tidlang [en tid] hos mig, da har jeg nu befalet Memmius [Burinus, *Memmium*][5)] at begive sig hen til dig, at du af ham … [fortsættes s. 329]
[Bemærk: „Memmium" er akkusativform af Memmius (Burinus), Ulrik Christian Gyldenløves nye præceptor.]

[1)] Nemlig af 20. Septbr. (Rigens Raads Breve, Fasc. 56).
[2)] Jvfr. ovfr. S. 325.
[3)] Jvfr. forrige Bind S. 24.
[4)] 11. Septbr. havde Kongen befalet Adam Henrik Pentz, Otte Krag og M. Lavrits Jakobsen Hindsholm, at de skulde forhøre M. Jens Dolmer, Ulrik Christian Gyldenløves Præceptor, der af Hofmesteren paa Sorø (Henrik Rammel) var beskyldt for nogle grove Excesser mod Kongesønnen. Forhøret afholdtes samme Dag paa Frederiksborg. Under det, fortæller Lavrits Jakobsen Hindsholm, „kom en Drabanter og tilstilled mig Hs. Maj.s Missive, mig med Hs. Maj.s egen Haand tilskreven, til Underretning om Prinsens, den salig Herres, Edukation a teneris" (Dagbog S. 16 ff.). 11. Septbr. befaledes det Henrik Rammel strax at stævne Jens Dolmer for Professorerne i Sorø og tiltale ham for hans utilbørlige Færd mod Kongesønnen, til hvilket Øjemed der sendtes ham de indkomne Vidnesbyrd og den anklagedes Svar. Naar Dommen var fældet, skulde han indtil videre sikre sig M. Jens's Person. 19. Septbr. gik en ny Ordre ud om, at Husfogeden paa Kjøbenhavns Slot skulde forvare Jens Dolmer, hvis denne ikke kunde stille nøjagtig Borgen (Sjæll. Tegn. XXIX, 252. 254). Jvfr. Brevene Nr. 362 og 363.
[5)] Jvfr. ovfr. S. 179. 29. Juli 1647 havde Henrik Rammel faaet Befaling til at installere Memmius Burinus hos Ulrik Christian Gyldenløve og i to Professorers Overværelse lade undersøge Ulrik Christians „itzige Profekt in studiis". 6. Sep- … [fodnote 5 fortsættes s. 329]

Brev 361/6 ✻ 23. Sept. 1647
Til Christen Thomesen Sehested.
Ankomne Breve give nogen, men ikke megen Underretning med Hensyn til Transporten af Prinsens Lig. — Geh. Ark.
Herhuos haffuer du Maldty Iuulss Och Chanseler Rewendtlous skriffuelse, mig ued denne Post tilhande kommen, att Emphangen(!), Huoraff Ieg ingen wished om Liigens ankomst kan Erfahre[2)]. Sauydt Er man vysser End tylforne, at man ued, huortil den Churfurstlige *Mynister* Er med pa Reiissen[3)]. Der fyndis En *designation* herhuoss pa ded, som dy haffuer med siig huoss Liigit, Som skall tilstillis Marskalcken[4)].
Vale. Frederigs: den 23 *Sep: Anno* 1647.
Christian.
Oversættelse af Brev 361/6:
Herhos [vedlagt] har du Malte Juuls og kansler Reventlows skrivelse, mig ved denne post [postbud] til hånde kommet, at modtage *Emphangen*, hvoraf jeg ingen vished om ligets ankomst kan erfare[2)].

Så vidt [dog] er man visere end tilforn, at man ved, hvortil den kur-fyrstelige minister [*Mynister*] er med på rejsen[3]. Der findes en designation [*designation*, fortegnelse] herhos over det, som de har med sig hos liget, som skal tilstilles marskalken[4].
Farvel [*Vale*]. Frederiksborg den 23. september anno 1647.
Christian.
[Bemærk: „Emphangen" står med (!) i originalen — sic; formentlig skulle det have været „at Emphange" (at modtage) el.lign.]

Brev 362/6 ✻ 24. Sept. 1647
Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen tør ikke lade Ulrik Christian Gyldenløve rejse udenlands, før han har faaet sat mere Skik paa ham. Jens Dolmer, … [regesten fortsættes s. 330]
[Selve brevteksten begynder på næste side — kun regestens indledning står nederst på denne side.]

Fortsættelse af fodnote 5 (til Brev 360) fra s. 328:
… tember paalagdes det Henrik Rammel at lade Ulrik Christian og Memmius Burinus strax forføje sig til Frederiksborg og aftakke hans Folk (Sjæll. Tegn. XXIX, 232. 249. 252).
[1] Jvfr. Brevet Nr. 362.
[2] 12. Septbr. vare Gesandterne og Liget komne til Zollenspieker (Regnskabet over Ambassaden i Geh. Ark.). Jvfr. Brevet Nr. 364. Under 6. Septbr. havde Korfits Ulfeldt ligesom en Del andre Adelsmænd i og udenfor Raadet faaet Befaling til at indfinde sig i Kjøbenhavn 20. Septbr. for at være tilstede, naar Prinsens Lig førtes i Land (Folke, udg. af Barfod, I, 247. Sjæll. Tegn. XXIX, 249).
[3] Jvfr. Brevet Nr. 368.
[4] Adam Henrik Pentz.

Side 330.

Brev 362/6 (fortsat fra s. 329)
Til Christen Thomesen Sehested.
[Regesten fortsat fra s. 329:] … hans tidligere Lærer, bør have en Mindelse om, hvor slet han har udført sit Hverv; Kanslerens Raad herom forlanges. — Geh. Ark.
Wdaff dyn skriiuelse, som *Memmius* mig tilstillede, haffuer Ieg dyn mening Om wldrich Christians Reiisse verstanden[1], Mens Eptherdi Ieg forøiien seer, att ded indted tyener, att dii kommer Nogenstedtz, førend Ieg haffuer såat tucht pa dem heer, Tii hand achter y al sandhed *Memmium* Icke for Ett haar. Ded skal uerre kunst nock at sette dem tiil Rette heer, End att siige der, som dy Erre Ene, Mens ded skall med gudtz hiielp aldtsammen bliiffue *Corrigerit*[2]. Da Eptherdi M: Iens dolmer y aldt ded allene Er *prinsipall* arsag, som Ieg Io lenger io mehre kan see och Erfahre, Daa uyl der tenkis pa dy middell y tyde, som kan *Realiter* Errindre hannem, huor well hand haffuer forhandlit sig ymod mig, Huorfor du skaldt lade mig uyde dyn mening derom, Huorledis du mener, at Man kan faa Ende pa dette werck[3]. *Vale*. Aff frede: den 24 *Sep: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 362/6 (slutning):
Af din skrivelse, som Memmius [Burinus] mig tilstillede, har jeg din mening om Ulrik Christians rejse forstået[1], men eftersom jeg forud [„forøiien"] ser, at det intet tjener [ikke nytter], at de

kommer nogensteds, førend jeg har sat tugt på dem her — thi han [Ulrik Christian] agter i al sandhed Memmius ikke for et hår [respekterer ham ikke det mindste] — [så]. Det skal være kunst nok [en svær opgave] at sætte dem til rette her, end sige [„End att siige"] dér, hvor de er ene [uden opsyn], men det skal med Guds hjælp alt sammen blive korrigeret [*Corrigerit*, rettet][2]. Da eftersom magister Jens Dolmer i alt det alene er principal [*prinsipall*, hoved-] årsag, som jeg jo længere jo mere kan se og erfare, da vil der tænkes på de midler i tide, som kan realiter [*Realiter*, i realiteten/eftertrykkeligt] erindre [påminde] ham, hvor ilde han har forhandlet [opført] sig imod mig. Hvorfor du skal lade mig vide din mening derom, hvorledes du mener, at man kan få ende på dette værk [denne sag][3]. Farvel [*Vale*]. Fra Frederiksborg den 24. september anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 363/6 * 26. Sept. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Om Jens Dolmers skammelige Pligtforsømmelse som Lærer for Ulrik Christian Gyldenløve. — Geh. Ark.
… [Selve brevteksten begynder på næste side — kun regesten står nederst på denne side.]

---

[1] Jvfr. Brevet Nr. 360.
[2] Memmius Burinus kom dog til at følge Ulrik Christian til Udlandet, se Sjæll. Tegn. XXIX, 299. Et Kongebrev af 3. Januar 1648 tilsagde ham i den Anledning en Pension af 500 Rdl. aarlig, saa længe han var borte, og sikrede ham hans Plads i Kancelliet (Sjæll. Reg. XXI, 753).
[3] Samme Dag forlangtes der Besked af Henrik Rammel om, hvem Jens Dolmer havde faaet de to Vognheste af, som han sagdes at have, og hvem der havde givet Jens Dolmer Til- … [fodnote 3 fortsættes s. 331]

Side 331.

Brev 363/6 (fortsat fra s. 330)
Til Christen Thomesen Sehested.
Aff dyn skriffuelse, *M:* Iens dolmer angaendis, haffuer Ieg forstanden dyn mening, Som Ieg indted haffuer Imod at siige. Huad dommens Indhold Er, ded Erfahrer du aff Hoffmeisteren pa Soer[1], som uden thuiffuel nu Er Eller snardt kommer y køben: Dommens Indhold gaar uyst pa M: Iensis Ridderlige gerning ymod wldrich Christian ud, Mens myn mening Er, att M: Iens bør derforuden straffis som En skalck, fordi hand med stor fliid haffuer forsømdt wldrich Christian, Saat Ieg mig deroffuer ma forundre, nar Ieg hører, huad heer passerer. Hand haffuer Indted holdt hannem tiil at lesse y Bybelen, megit mynder wersselige hystorier, som hand burde at uyde pa hanss finger, hand kan Indted Regne, Saat Ieg kan Indted begriibe, huad hand haffuer hafft for med wldrich Christian y sa Rom En tiid. Nu staar ded derpa, huor hand skall for sliigdt talis tiil, andenstund hand Er kallit til Arhuss domkyrcke[2]. Ded uar *Res pessimi exempli*, om den karll skulle icke fa skam for ded, hand haffuer giiordt. *Vale*.
Frede: den 26 *Sep: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 363/6 (slutning):
Af din skrivelse, magister Jens Dolmer angående, har jeg forstået din mening, som jeg intet har imod at sige [som jeg er enig i]. Hvad dommens indhold er, det erfarer du af hofmesteren på Sorø[1)], som uden tvivl nu er eller snart kommer [til] København. Dommens indhold går vist på magister Jens' ridderlige [dvs. dueligheds-]gerning imod Ulrik Christian ud [angår kun hans faglige forsømmelse], men min mening er, at magister Jens bør derforuden [desuden] straffes som en skalk [slyngel], fordi han med stor flid har forsømt Ulrik Christian, sådan at jeg mig derover må forundre, når jeg hører, hvad her passerer [foregår]. Han har ikke holdt ham til at læse i Bibelen, meget mindre værdifulde [„wersselige"] historier, som han burde at vide på sine fingre; han kan ikke regne, sådan at jeg ikke kan begribe, hvad han har haft for [bestilt] med Ulrik Christian i så rum en tid. Nu står det derpå [spørgsmålet er nu], hvor[dan] han skal for sådant tales til [drages til ansvar], eftersom han er kaldet til Århus domkirke[2)]. Det var res pessimi exempli [et højst dårligt eksempel], om den karl skulle ikke få skam for det, han har gjort. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 26. september anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 362) fra s. 330:
… ladelse til at holde disse Heste paa Foder sammen med Ulrik Christians Heste (Sjæll. Tegn. XXIX, 259. Disse to Heste fik M. Jens dog Lov til at beholde, anf. St. Bl. 266). Jvfr. det følgende Brev og Brevet Nr. 369.
[1)] Henrik Rammel.
[2)] Dette Kald maatte han opgive, se forrige Bind S. 24. 27. September fik Lensmanden og Biskoppen i Aarhus Ordre til at tiltale ham for hans grove Excesser (Hübertz, Aktstykker vedk. Aarhus II, 122. Sjæll. Tegn. XXIX, 261). 8. Oktober gaves et gejstligt Beneficium ved Oslo Domkirke, som han hidtil havde haft, til Johan (∴ Hans Leonhard) Klein (Norske Rigsregistr. VIII, 579 f.). Et Kongebrev af 13. Oktober til Henrik Rammel paalagde denne at tilholde Jens Dolmer strax at forføje sig til Aarhus for at staa til Rette der, med mindre han frivillig vilde afstaa sit Kaldsbrev. Paa et tidligere stillet Spørgsmaal, om Jens Dolmer havde nogle af … [fodnote 2 fortsættes s. 332]

Side 332.

Brev 364/6 ✻ 30. Sept. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Da Prinsens Lig nu er kommet til Kjøbenhavn, skal det bringes op paa Slottet. — Geh. Ark.
Aff dyn skriiffuelse haffuer Ieg forstanden, Lyggit at uerre ankommen[1)], Huorfor y, som tilstede Eerre, skall gørre Eders dertil, att ded kan bliffue bracht op pa Slottit. *Vale*. Frederigs: den 30 *Sep: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 364/6:
Af din skrivelse har jeg forstået, [at] liget er ankommet[1)], hvorfor I, som til stede er, skal gøre Eders dertil [gøre Eders bedste for], at det kan blive bragt op på slottet.
Farvel [*Vale*]. Frederiksborg den 30. september anno 1647.

Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 365/6 ✻ 5. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Der skal forhandles med Rigsraadet om det russiske Gesandtskabs Bespisning, Opvartning og Foræringer samt om Midlerne dertil. — Geh. Ark.
Epthersom Ieg Erfahrer, at dii Muskouyterske gesandter, 70 personer Stercke, Erre ankommen[2)], Da uil … [fortsættes s. 333]

Oversættelse af Brev 365/6:
Eftersom jeg erfarer, at de moskovitiske [russiske] gesandter, 70 personer stærke [i tal], er ankommet[2)], da vil … [fortsættes s. 333]

_____
Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 363) fra s. 331:
… Ulrik Christians Bøger, var ikke givet et tilfredsstillende Svar, hvorfor han nu strax skulde aflevere saadanne Bøger, navnlig et Manuskript af Tyge Brahe, som han havde udlaant (Sjæll. Tegn. XXIX, 268 f., jvfr. 261). 26. Oktober gjentoges den første Del af Ordren i skarpe Udtryk (anf. St. Bl. 276).
[1)] 29. September kom Skibet med Prinsens Lig til Kjøbenhavn (Slange S. 1446. L. J. Hindsholms Dagbog S. 18).
[2)] Hensigten med deres Komme var at overbringe Undskyldninger for den Behandling, som Valdemar Christian havde lidt, og foreslaa Fornyelse af de gamle Venskabspagter (Slange S. 1463; jvfr. Brevet af 24. Oktbr.). 7. Oktbr. befaledes det Korfits Ulfeldt at traktere de russiske Gesandter som sædvanlig (Nielsen, Kjøbenhavns Diplom. V, 316), og den følgende Dag fik Proviantskriveren Morten Mikkelsen 800 Rdl. til deres Udspisnings Fornødenhed (Rentemestr. Regnsk.). Jvfr. Brevet Nr. 369.

Side 333.

Brev 365/6 (slutning, fortsat fra s. 332)
Til Christen Thomesen Sehested.
der talis med Radiit, som ued handen Er, Om derris *tractament*, Och huorfra myddelen skal tagis, som dageligen uyl medga tyl derris fornødenhed, Och ued huem sliigdt skal forrettis, *Item* Huem der skal uerre Marskalck, saoch huem och huor mange der skall Opuardte dem. Och Eptherdi dy vden thuiffuel Skal forehris, Naar dy skal herfra, Da uyl der tenckis pa ytyde, Huad och huor megit ded skall uerre, som dennom skal forehris, *item* huor pengene Erre at Erlange, Som derpa *spenderis* skal, Tii pa borre faar man Indted aff mangel[1)] *Credit*[2)]. *Vale*. Ibstrup den 5 *Octobris Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 365/6 (slutning):
… der tales med Rådet, som er ved hånden [til stede], om deres traktement [*tractament*, bespisning/underhold], og hvorfra midlerne skal tages, som dagligt vil medgå til deres fornødenhed, og [tales om] ved hvem sådant skal forrettes, item [ligeledes] hvem der skal være marskal, så og

hvem og hvor mange der skal opvarte [betjene] dem. Og eftersom de uden tvivl skal foræres [have gaver], når de skal herfra, da vil der tænkes på i tide, hvad og hvor meget det skal være, som dem skal foræres, item hvor pengene er at erlange [få fat i], som derpå skal spenderes [*spenderis*, anvendes], thi på borg [på kredit] får man ikke af mangel[1)] kredit [*Credit*][2)]. Farvel [*Vale*]. Ibstrup den 5. oktober anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: „pa borre faar man Indted aff mangel Credit" — dvs. når man mangler [midler], får man ikke kredit; man må have penge på hånden.]

Brev 366/6 * 7. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen vil ikke af med Rigshofmesteren, men han vil ikke tillade ham at blande sig ind i de Sager, der angaa Hofstaten, eller træffe Afgjørelser uden at høre Kongens Vilje. Han udtaler sin Uvilje over at blive anmodet af Rigsraadet om at sætte Kirstine Munk paa fri Fod. — Geh. Ark.
Ieg haffuer aff Riigens Radtz betenckende forstanden derris mening, Huorpa ieg dem Indted forholder, At mig om hoffmeisterens afskaffning Inted Er beuyst wiider, End at Ieg indted uyl, at hand skal haffue att skaffe med myt, … [fortsættes s. 334]
Oversættelse af Brev 366/6:
Jeg har af Rigens Råds betænkende [betænkning] forstået deres mening, hvorpå jeg dem intet forholder [ikke vil skjule noget for dem], at mig om hofmesterens [Corfits Ulfeldts] afskaffelse [afskedigelse] intet er bevidst [kendt] videre, end at jeg ikke vil, at han skal have at skaffe [befatte sig] med mit [mine egne anliggender], … [fortsættes s. 334]

[1)] Her mangler Ordet: paa.
[2)] Rigsraadet tog af Kongens Skrivelse Anledning til 6. Oktbr. at forestille ham, at det bedste Middel til at skaffe Penge saavel til de russiske Gesandters Modtagelse som til andet fornødent var paa ny at lade Korfits Ulfeldt forvalte sin Bestilling „fuldkommelig som tilforn og det sig bør" (Rigens Raads Breve, Fasc. 56). Jvfr. Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, 157. LIX.

Side 334.

Brev 366/6 (fortsat fra s. 333)
Til Christen Thomesen Sehested.
Hoc est, at hand Indted uden befahling skal anmode sig ded, myn Hoffstadt angar. Derunder Er indted holmen med andit sligdt mendt, huorom hand nu haffuer faat myn uyllie at uyde.
At hand skulle ma gørre, huad[1)] uyl, mig vadspurdt, Sadan hoffmeisterskab Er Ieg hannem Indted gestendig[2)].
Naar dii gode herrer *in pleno consilio*, *me presente*, tager Riigens Indtecht herfor Och *demonstrerer* mig først, huorfra myn Hoffstadtz och Regeringens middel skal tagis, da skiickir siig dedandit aldtsammen well.
Huad mig och Regeringen da tylfalder, Ded kan Ieg, gud uerre loffuit, uden hoffmeister forresta, for Resten lader Ieg Hoffmeistern, Riigens *Admirall* och *Vice Admirall* Sørge *Valete*.
Frede: den 7 *Octobris Anno* 1647.
Christian.

Oversættelse af Brev 366/6 (fortsat):
Det er [*Hoc est*], at han ikke uden befaling skal befatte sig med det, som min hofstad [hofholdning] angår. Derunder er ikke Holmen [Bremerholm] med andet sådant ment, hvorom han nu har fået min vilje at vide.
At han skulle måtte gøre, hvad [han][1] vil, mig uadspurgt [uden at spørge mig] — sådant hofmesterskab er jeg ham ikke tilstående [det indrømmer jeg ham ikke][2].
Når de gode herrer i fuldt råd [*in pleno consilio*], i min nærværelse [*me presente*], tager Rigens indtægt herfor og demonstrerer [*demonstrerer*, påviser] mig først, hvorfra min hofstads og regeringens midler skal tages, da skikker sig det andet alt sammen vel [ordner det øvrige sig godt]. Hvad mig og regeringen da tilfalder, det kan jeg — Gud være lovet — uden hofmester forestå [klare], for resten lader jeg hofmesteren, Rigens Admiral og viceadmiral sørge. Farvel [*Valete*].
Frederiksborg den 7. oktober anno 1647.
Christian.

Postscriptum[3].
Epthersom du nu siist, du uarst heer, talede mig til, pa hoffmeistrens och hans lyndenous uegne, at fru kyrsten motte settis pa syn frii fod Igen[4], Och ieg dentiid y En hast mig indted kunde Erklere, Da haffuer Ieg nu hermed mig Imod dig derpa uyllit Erklere: At Naar greff woldemar Christian med siine Suogre alle kan affsted komme Menige danmarckis Riigiis Radtz *Intercession* for fru kyrsten, Da uil Ieg mig derpa saledis Erklere Imod dii gode herrer, At dii dermed skall uerre tilfriidtz. Paded at ded, som aff menige Riigens Raad fru kyrsten tilueiie bringis, kan y myn Lygprædicken Iblandt andiit Indføris, At y steden for ded *priuilegium*, som den konning *N:*[5] gaff ded Adelige fruentømmer y danmarck, at dii med derris Brødre treder y arff, Da haffuer dy y myn tyd Erlangit pa Riigens Radtz *intercession* ded, at … [fortsættes s. 335]

Oversættelse (Postscriptum):
Eftersom du nu sidst, du var her, talte til mig, på hofmesterens og hans slægtnings [„lyndenous" = slægt] vegne, [om] at fru Kirsten [Munk] måtte sættes på sin frie fod igen[4], og jeg dengang i en hast ikke kunne erklære mig, da har jeg nu hermed imod dig [over for dig] derpå villet erklære: at når grev Valdemar Christian med sine svogre alle kan tilvejebringe [„affsted komme"] menige Danmarks Riges Råds intercession [*Intercession*, forbøn] for fru Kirsten, da vil jeg mig derpå således erklære imod de gode herrer, at de dermed skal være tilfredse. På det [for] at det, som af menige Rigens Råd fru Kirsten tilvejebringes, kan i min ligprædiken iblandt andet indføres, at i stedet for det privilegium [*priuilegium*], som den konning N[N][5] gav det adelige fruentimmer [de adelige kvinder] i Danmark, at de med deres brødre træder i arv [arver på lige fod], da har de i min tid erlanget [opnået] på Rigens Råds intercession det, at … [fortsættes s. 335]

---

[1] Her mangler Ordet: han.
[2] Jvfr. Brevet af 14. Oktbr. og det derefter følgende.
[3] Efterskriften findes paa et særligt Blad.
[4] Jvfr. Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, 156 ff.
[5] Utvivlsomt tænkes paa Svend Tveskjæg.

Side 335.

Postscriptum til Brev 366/6 (slutning, fortsat fra s. 334)
Til Christen Thomesen Sehested.
dii ma gørre derris mend til haanrey Och fiilde En hab Riittekrud y ham, Nar dii Erre keed aff hannem[1]. *Vale*. *Datum ut in literis*.
Oversættelse (Postscriptum, slutning):
… de må gøre deres mænd til hanrej og fylde en hob rævekrudt [ondsind/rænker] i ham, når de er kede af ham [dvs. give afkald på/skille sig af med manden på ufordelagtig vis][1]. Farvel [*Vale*]. Dato som i brevet [*Datum ut in literis*].
[Bemærk: Passagen er dunkel og syntaktisk brudt; meningen synes at være en bitter kommentar til arveprivilegiets virkning for adelige kvinder. „Riittekrud" (rævekrudt) er et sjældent udtryk. Efterskriften slutter her.]

Brev 367/6 ✻ 10. Oktbr. 1647
Til Christen Thomesen Sehested.
At Rigsraadet var rejst, førend han fik Kongens sidste Brev, gjør intet, da det snart kommer sammen igjen. Kongen ser gjerne, at det gaar i Forbøn for Kirstine Munk, naar det blot anfører vægtige Grunde. Kisten til Prinsens Lig skal gjøres færdig; den skal bæres til Graven. — Geh. Ark.
At Riigens Raad haffuer uerrit forreist, førend myn siiste skriiffuelse Er kommen dig tiil hande, Derpa ligger lyden macht, Aldenstund der Er Indted lenge tiil, at dy stiller sig Ind igen, huor der uyl da falde mehre aff *importans* Ind End ded allene. Fru kyrsten angaendis, da seer Ieg ded gerne, at Riigens Raad *Intersederer* for hinder, Nar dy *Allegerer prengnantes Rationes quare*.
Paa Prindtzens Saliigs kyste kan y morgen dag begindis att Stiicke paa, huad derpa styckis skall[2], Mens att sette den kyste y fleere, ded seer Ieg Indted huor tiil[3]. … [fortsættes s. 336]
Oversættelse af Brev 367/6:
At Rigens Råd har været forrejst [rejst bort], førend min sidste skrivelse er kommet dig til hånde, derpå ligger ringe magt [det har ikke stor betydning], eftersom der er ikke længe til, at de stiller sig ind igen [samles på ny], hvor der da vil falde mere af importans [*importans*, betydning] ind [på dagsordenen] end det alene.
Fru Kirsten [Munk] angående, da ser jeg det gerne, at Rigens Råd intercederer [*Intersederer*, går i forbøn] for hende, når de allegerer [*Allegerer*, anfører] vægtige grunde hvorfor [*prengnantes Rationes quare*].
På prinsens salige kiste kan i morgen dag begyndes at stikke på [gravere], hvad derpå graveres skal[2], men at sætte den kiste i flere [lade den bestå af flere kister/omgive den med flere], det ser jeg ikke hvortil [hvad det skal gøre godt for][3]. … [fortsættes s. 336]

---

[1] Jvfr. det følgende Brev, hvoraf det fremgaar, at Kongen allerede et Par Dage efter stillede sig anderledes til Spørgsmaalet om Rigsraadets Intercession for Kirstine Munk, og Brevet fra omtr. 11. Novbr., hvor han igjen indtager sin tidligere Stilling til Sagen. Tilsidst maatte Kongen dog give efter, se Brevet af 18. Novbr.
[2] Prinsens polerede Zinkkiste er helt bedækket med indgravede Bibelsprog og en Mindetavle og smykket med Ornamenter, se St. Friis, Christian IV's Gravkapel S. 39 ff. I Rentemestr. Regnsk. forekomme adskillige Udbetalinger til Jakob Brun, Oldermand for Guldsmedene i Kjøbenhavn, for et Sølvbeslag til Prinsens Kiste, som han med det menige Lav skal forfærdige.
[3] Man har dog ment at se tydelige Spor af, at der indenfor Metalkisten findes en Trækiste (anf. Skr. S. 31). Det var overhovedet dengang ligesom senere Skik ved fornemme Be- … [fodnote 3 fortsættes s. 336]

Side 336.

Brev 367/6 (slutning, fortsat fra s. 335)
Til Christen Thomesen Sehested.
Myne forfehdre Erre Borren Och indted pa dressensk Slepdt tyl graffue, Huorfor man faar at mage ded Saa, at folck kan berre Liigiit diid, som ded skal Staa. *Vale*.
Frederigsborg den 10 *Octo: Anno* 1647.
Christian.
Ded Er fornøden, at den eller dy, som skall Stycke kysten, ued, huad dii skal stycke pa den, Och huad dii skal haffue derfor.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen tiil hande.

Oversættelse af Brev 367/6 (slutning):
Mine forfædre er båret [til grave] og ikke slæbt til grave på dresdensk [dvs. på den tunge, prangende måde med flere kister], hvorfor man får [må] mage det sådan, at folk kan bære liget did [derhen], hvor det skal stå. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 10. oktober anno 1647.
Christian.
[Tilføjelse:] Det er fornødent, at den eller de, som skal gravere [„Stycke"] kisten, ved, hvad de skal gravere på den, og hvad de skal have derfor [i betaling].
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: „Stycke" = gravere/udhugge ornamenter; kongen ønsker en enklere, dansk begravelsesskik med kun én kiste, ikke den tyske (dresdenske) med flere kister uden på hinanden.]

Brev 368/6 ✻ 12. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen gaar med Glæde ind paa den sachsiske Gesandts Begjæring. — Geh. Ark.
Aff diin skriiffuelse haffuer Ieg forstanden den dressenske gesandters begehring, Som kommer uel tiilpass. Haffde man pa myne uegne anmodit hannem ded, da haffde ded Indted uerrit tiil made, Nu kan ded tiiene tiil allehande, som dii Indted uarer sig for. *Vale*.
Frederigsborg den 12 *Octo: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 368/6:
Af din skrivelse har jeg forstået den dresdenske [sachsiske] gesandts begæring, som kommer vel til pas [belejligt]. Havde man på mine vegne anmodet ham [om] det, da havde det ikke været til måde [passende/til gavn], nu kan det tjene til allehånde [mange formål], som de ikke vogter [„uarer"] sig for [ikke forudser].
Farvel [*Vale*]. Frederiksborg den 12. oktober anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 369/6 ✻ 13. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Professor Thomas Bartholin fortjener at komme frem, og Kongen ønsker, at hans Broder (Albert Bartholin) snart kunde … [regesten fortsættes s. 337]
[Selve brevteksten begynder på næste side — kun regestens indledning står nederst på denne side.]

_____
Fortsættelse af fodnote 3 (til Brev 367) fra s. 335:
… gravelser at bruge en indre og en ydre Kiste. Dronning Sophie Amalie hviler endog i to Trækister foruden Metalkisten (anf. St.).

Side 337.

Brev 369/6 (fortsat fra s. 336)
Til Christen Thomesen Sehested.
[Regesten fortsat fra s. 336:] … rykke op paa en højere Plads, da han ikke passer for Frederiksborg Skole. To ledige Beneficier skulle overlades Martin Tancke og Gabriel Akeleie. Kongen er fortrydelig over at skulle give Audiens til det russiske Gesandtskab og siger, at det maa ske paa et afsides liggende Sted. Jens Dolmer søger forgjæves at hjælpe sig ved Udflugter. — Geh. Ark.
Dyn skriiffuelse Er mig ygar tilhande kommen, Och deraf *contenta* forstanden, Huorpa Ieg dig Indted forholder. At den *professor thomas Batholinus* meriterer at komme fordt y werden[1]. Wor herre giiffue, at Broderen, som Er her, snardt kunde[2] pa En høiier Pladtz, som hand Er, Tii for denne skole at tiene Er hand megit for høiidt lerdt[3].
Aff dii thuende *Benefitier*, som Erre Leddige, kan *M: Tancke* fa ded Ene[4] Och Acckeleiie[5] ded andit, ty hand haffuer ded behoff. … [fortsættes s. 338]

Oversættelse af Brev 369/6:
Din skrivelse er mig i går til hånde kommet, og deraf indholdet [*contenta*] forstået, hvorpå jeg dig intet forholder [ikke vil skjule noget for dig]. At den professor Thomas Bartholin [*Batholinus*] meriterer [fortjener] at komme frem [„fordt"] i verden[1]. Vor Herre give, at broderen [Albert Bartholin], som er her, snart kunne [komme][2] på en højere plads, end han [nu] er, thi for denne skole at tjene er han meget for højt lærd[3].
Af de to beneficier [*Benefitier*, gejstlige indtægter/embeder], som er ledige, kan magister Tancke få det ene[4] og Akeleie[5] det andet, thi han har det behov [trænger til det]. … [fortsættes s. 338]

_____
[1] Efter en niaarig Udenlandsrejse var Thomas Bartholin kommen tilbage til Danmark i Oktober 1646. Da hans Fasters Mand Christen Longomontanus var død 8. Oktbr. 1647, fik han hans Plads som Professor i Mathematik, hvilken han dog kort efter ombyttede med Stillingen som Professor i Anatomi og Medicin.
[2] Her mangler Ordet: komme.
[3] Albert Bartholin, den bekjendte Litterærhistoriker, blev 1645, 25 Aar gammel, Rektor ved Frederiksborg Skole. Han var meget svagelig og fik derfor 1656 en Konrektor. 1660 tog han sin Afsked, og 3 Aar efter døde han i Broderen Thomas Bartholins Hus. Discipelantallet voxede betydelig under hans Styrelse (Worm, Lex. over lærde Mænd I, 67. Bendtsen, Efterretn. om den kgl. lærde Skole ved Frederiksborg S. 21. Personalhist. Tidsskr. IV, 61. Jvfr. ovfr. S. 142 f.).
[4] Martin Tancke, den oftere i det foregaaende omtalte Resident i Haag, fik 15. Oktbr. 1647 Brev paa det gejstlige Beneficium ved Oslo Domkirke, der var ledigt efter Axel Arenfeldt (Norske Rigsregistr. VIII, 581).

[5] Gabriel Knudsen Akeleie, Sekretær i det danske Kancelli siden 1643, fik 15. Oktbr. 1647 Brev paa Folby Præbende ved Aarhus Domkirke, som ogsaa var ledigt efter Axel Arenfeldt (Jydske Reg. X, 482). Jvfr. om ham Hiort-Lorenzen og Thiset, Danmarks Adels Aarbog 1884 S. 16 og Hist. Tidsskr. 5. R. IV, 694.

Side 338.

Brev 369/6 (slutning, fortsat fra s. 337)
Til Christen Thomesen Sehested.
Muskouytternis[1] *Audiens* angaendis, da uylle[2], at dii fiick *Audiens* huos fanden y hellede Och indted huos mig. Pa københaffuen Slott kan ded for adskiillig *Consideration* Indted skee, mens *in loco Abdito* som Ibstrup, om man kan fa sa mange uogne Och heste, at man kan Slebe dy Bernhytter der vd[3]. M: Iens dormer(!) søger *subterfugia*, som hannem dog indted kan hiielppe. Huad mig derom synis, ded lader Sekretereren dig uel wiide[4]. *Vale*.
Frederigsborg den 13 *Octobris Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommensen tiil hande.

Oversættelse af Brev 369/6 (slutning):
Moskovitternes[1] [russernes] audiens [*Audiens*] angående, da ville [ønskede] jeg[2], at de fik audiens hos Fanden i Helvede og ikke hos mig. På Københavns Slot kan det af adskillige hensyn [*Consideration*] ikke ske, men på et afsides sted [*in loco Abdito*] som Ibstrup, om man kan få så mange vogne og heste, at man kan slæbe de „Bernhytter" [nedsættende: russerne/„bjørnehytterne"] derud[3]. Magister Jens Dolmer „dormer" søger udflugter [*subterfugia*], som ham dog ikke kan hjælpe. Hvad mig derom synes [min mening derom], det lader sekretæren dig vel vide[4]. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 13. oktober anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: „dormer" for „dolmer" (Jens Dolmer) står med (!) i originalen — sic, skrivefejl. „Bernhytter" er et nedsættende udtryk om russerne. Passagen viser kongens stærke uvilje mod at give det russiske gesandtskab audiens.]

Brev 370/6 ✻ 14. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen beklager sig over Korfits Ulfeldts Overgreb, som han ikke vil finde sig i. — Geh. Ark.
Epthersom ieg af dyn skriiffuelse stackit siden haffuer fornommen, Hoffmeisteren at beginde at tale om hans Myndighed[5], Da kan derpa indted suaris, førend Man ued, huoruydt hand den uyl haffue *Extenderit*, ty derudi bestar ded.
Hand haffde forbødit Rendtemeisterne ingen pengen at telle nogin uden paa hans hand, Och gar smuck myn hand forby, Huorymod ieg bylligen hafuer brugdt myn Myndighed och forbøden Rendtemeisterne, at dy ingen … [fortsættes s. 339]

Oversættelse af Brev 370/6:

Eftersom jeg af din skrivelse for kort tid siden har fornemmet, [at] hofmesteren [Corfits Ulfeldt] begynder at tale om sin myndighed[5], da kan derpå intet svares, førend man ved, hvorvidt han den vil have extenderet [*Extenderit*, udvidet], thi deri består det [det er kernen].
Han havde forbudt rentemestrene at tælle nogen penge til nogen uden på hans hånd [uden hans anvisning], og går smukt min hånd forbi [tilsidesætter min myndighed], hvorimod jeg med billighed [med rette] har brugt min myndighed og forbudt rentemestrene, at de ingen … [fortsættes s. 339]

---

[1] Jvfr. ovfr. S. 332 f.
[2] Her mangler Ordet: jeg.
[3] Jvfr. Brevene Nr. 372 og 377. Ordre om at træffe nogle Forberedelser paa Ibstrup i denne Anledning udgik 15. Oktbr. (Sjæll. Tegn. XXIX, 270).
[4] Jvfr. det ovfr. S. 331 f. omtalte Kongebrev af 13. Oktbr.
[5] Jvfr. Brevet Nr. 366, Slange S. 1451 f. og en Koncept til en Skrivelse fra Kansleren til Kongen, dat. 10. Oktbr., med egenhændige Tilføjelser i Randen af Korfits Ulfeldt (Rigens Raads Breve, Fasc. 56).

Side 339.

Brev 370/6 (fortsat fra s. 338)

Til Christen Thomesen Sehested.
penge skal telle pa hans hand, mens allene pa myn hand[1].
Dentiid Ieg y forleden wfriidtz tiid uar til skiibs, Och dii thuende Børn, ieg haffuer med wiibecke krusse[2], bleff siige, Och uybecke uden penge Ingen *Credit* haffde huos *Apoteckeren*, da sende hun bud til Steen Beck, at hun motte fa nogit af hinders *deputat*[3], som hinder af Rendteriit befahlit uar at skulle giiffuis. Da fiick hun til suar, at uden hun haffde Hoffmeistrens hand, da fiick hun Indted, Huorpa wiibecke lod siig mercke, at, kunde hun Indted fa pa myn hand, da begerede hun Indted pa Hoffmeistrens hand[4]. Nogit derepther da kam Hoffmeisterens Eddelknabe pa Rossenborg, som sagde y mangis pahør: Dii frau mach sauer oder ziisse sehen, sii kriicht beii godt kein geldt, sii hatt dan des Hoffmeisters hand darauff.
Pa dii samme tiider giiorde Hoffmeisteren En Induysning til tollerne y Helssingør pa En temmelige Summa penge, Som aldrig nogen hoffmeister haffuer vnderstanden siig at gørre, Huorfor Myndigheden uyl *Lymiteris*. Ieg haffuer for Børnens skiild Lenge holdt bunden for En fuld Seck, mens den myndighed, hand tog siig tiil, dentiid hand tog siig den languarende Reisse for, da giick der huul pa Secken, Ty dentyd hand talede med mig om hans Rødden[5] Been at *curere* y franckerige aff mangel for Erfahren Badtsker her y Riigit, Da bleff Sammetiid om ingen *Republiche* y al werden taliit vden om dronningen y francke- … [fortsættes s. 340]

Oversættelse af Brev 370/6 (fortsat):
… penge skal tælle på hans hånd [anvisning], men alene på min hånd[1].
Dengang jeg i forleden ufreds-tid [urolige tid] var til skibs, og de to børn, jeg har med Vibeke Kruse[2], blev syge, og Vibeke uden penge ingen kredit [*Credit*] havde hos apotekeren, da sendte hun bud til Sten Beck, at hun måtte få noget af hendes deputat [*deputat*, faste ydelse][3], som hende af Renteriet befalet var at skulle gives. Da fik hun til svar, at uden hun havde hofmesterens hånd [anvisning], da fik hun intet, hvorpå Vibeke lod sig mærke [med], at kunne hun ikke få på min hånd, da begærede hun det ikke på hofmesterens hånd[4]. Noget derefter da kom hofmesterens ædelknabe [adelige tjener/page] på Rosenborg, som sagde i manges påhør: [tysk:] „Fruen kan gøre

surt eller sødt syn [dvs. hvad hun vil], hun får godt [nemt] intet penge, hvis hun ikke da har hofmesterens hånd derpå [dvs. hans anvisning]."
På de samme tider gjorde hofmesteren en anvisning til tolderne i Helsingør på en temmelig sum penge, som aldrig nogen hofmester har understået sig at gøre, hvorfor myndigheden vil [må] begrænses [*Lymiteris*]. Jeg har for børnenes skyld længe holdt bunden for en fuld sæk [dvs. holdt igen], men den myndighed, han tog sig til, dengang han tog sig den langvarige rejse for, da gik der hul på sækken. Thi dengang han talte med mig om sit rådne[5)] ben at kurere [*curere*] i Frankrig af mangel på erfarne badskærere [kirurger] her i riget, da blev sammetid om ingen republik [*Republiche*, stat] i al verden talt uden om dronningen i Frankrig … [fortsættes s. 340]
[Bemærk: Det tyske citat fra ædelknaben gengives på originalsproget og oversat. „Rødden" glosseres af editoren selv (fodnote 5) som „raadne" (rådne).]

[1)] En Befaling herom udstedte Kongen 4. Febr. 1645 (Brevet Nr. 19).
[2)] Ulrik Christian og Elisabeth Sophie Gyldenløve.
[3)] 600 Dlr. aarlig siden 1632 (Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarch. 1872 S. 176).
[4)] Jvfr. forrige Bind S. 530. I et Brev fra Kansleren til Kongen af 24. Oktober 1647 meddeles, at efter Ulfeldts Beretning havde Rentemestrene svaret Vibeke Kruses Pige, som forlangte Penge, at de vilde lade Rigshofmesteren det vide, hvorpaa hun ogsaa strax samme Dag fik Pengene sendt ved en Renteskriver (Rigens Raads Breve, Fasc. 56).
[5)] ∴ raadne.

Side 340.

Brev 370/6 (slutning, fortsat fra s. 339)
Til Christen Thomesen Sehested.
rige Och *staten* sammestedtz. Siiden dentyd kan hand med sandhed indted siige, Siig at haffue talit Ett ord med mig om hans Reiisse, uden dentyd hand begerede den *Bedtzouar* Sten och ded Enhorn aff mig tiil at *Insinuere* siig med huos dronningen y franckrige[1)], Mens drog Siin kaas uden Nogen afskeen fra mig. *Vale*[2)].
Frederigsborg den 14 *Octobris Anno* 1647.
Christian.

Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.
Oversættelse af Brev 370/6 (slutning):
… rige og staten [*staten*] sammesteds. Siden dengang kan han med sandhed ikke sige [at have] talt ét ord med mig om sin rejse, uden dengang han begærede den bezoarsten [*Bedtzouar*] og det enhjørning[shorn] af mig til at insinuere [*Insinuere*, indynde] sig med hos dronningen i Frankrig[1)], men [derefter] drog sin kås [rejste] uden nogen afsked fra mig. Farvel [*Vale*][2)].
Frederiksborg den 14. oktober anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 371/6 * Omtr. 14. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.

Kongen fastholder sine Anker over Korfits Ulfeldt. Vil denne ikke gjøre det, han faar Befaling til, saa vil Kongen have en anden i hans Sted; han kan godt undvære ham. — Geh. Ark.
Ieg haffuer af dyn skriiffuelse[3] forstanden, huad Hoffmeisteren haffuer talit med dig, Huorpa Ieg dig indted forholder, At aldt ded, Ieg mig y myn Syste skriffuelse Om hoffmeisterens persohn haffuer ladit formercke, derued staar Ieg Endnu[4] fuld och fast. Wiil hand Indted gørre ded, hannem aff mig befahlis, da uyl Ieg see mig Om En anden. Myne Ord haffuer indted werrit, at hand Ingen myndighed skulle haffue y hans Bestilling, Mens Ieg uyl uerre med y spillit, Som Indted bestar y ded, som Nu … [fortsættes s. 341]

Oversættelse af Brev 371/6:
Jeg har af din skrivelse[3] forstået, hvad hofmesteren [Corfits Ulfeldt] har talt med dig, hvorpå jeg dig intet forholder [ikke vil skjule noget for dig]: at alt det, jeg mig i min sidste skrivelse om hofmesterens person har ladet formærke [tilkendegive], derved står jeg endnu[4] fuldt og fast. Vil han ikke gøre det, ham af mig befales, da vil jeg se mig om [efter] en anden. Mine ord har ikke været [betydet], at han ingen myndighed skulle have i sin bestilling [embede], men jeg vil være med i spillet [have del i afgørelserne], som ikke består i det, som nu … [fortsættes s. 341]

---

[1] Jvfr. ovfr. S. 306 f. 309.
[2] Samme Aften meddelte Kansleren Ulfeldt Kongens Anker over ham. Ulfeldt svarede herpaa den næste Dag ved en Skrivelse til Kansleren, hvori han hævder, at han kun paa Grund af den højeste Nød under Krigen har udfærdiget en Indvisning i Sundtolden, og at man gjør ham Uret med Hensyn til hans Ordrer til Rentemestrene (Rigens Raads Breve, Fasc. 56).
[3] Vistnok samme Skrivelse af 10. Oktbr., som er omtalt ovfr. S. 338.
[4] Ordet er skrevet to Gange.

Side 341.

Brev 371/6 (slutning, fortsat fra s. 340)
Til Christen Thomesen Sehested.
skal bestillis, Och haffuer Indted at skaffe med hans Aar och dags Spadtzeren.
At hans person kunde befrii mig fra megen Offu[e]rlob och vmag, ded bekender Ieg, Mens dermed Er mig Numehr indted tyendt, ty Ieg Er wandt til sliigdt, Och Ieg Er nu gammel och stiiff Och duer til Indted andit End sliigdt.
Nar Ieg Er uys pa, at hand indted lenger uyl besuergis med ded, hannem befahlis, Da skal ded Enda med gudtz hielp ga sa uel tyl, som ded giorde, dentyd hand Enda Indted kunde Sniide syn Nesse.
Vale. Frederigsborg *Octo: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 371/6 (slutning):
… skal bestilles [udrettes], og [jeg] har intet at skaffe [befatte mig] med hans „år og dags spadseren" [hans langvarige rejse/nølen].
At hans person kunne befri mig fra megen overløb [„Offuerlob" = besvær] og umage, det bekender [indrømmer] jeg, men dermed er mig numehr [nu] intet tjent, thi jeg er vant til sådant, og jeg er nu gammel og stiv og duer til intet andet end sådant [end at arbejde].

Når jeg er vis på, at han ikke længere vil besværes med det, ham befales, da skal det endda [alligevel] med Guds hjælp gå så vel til, som det gjorde, dengang han endnu ikke kunne snyde sin næse [dvs. da han var et lille barn]. Farvel [*Vale*]. Frederiksborg oktober anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 372/6 * 18. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Korfits Ulfeldt skal tilsiges til at være tilstede ved de russiske Gesandters Audiens paa Ibstrup. — Geh. Ark.
Epthersom tyden Er nu snardt y henderne, at dy Muskouyterske gesandther skal hen tiil Ibstrup, Da skaldt du lade Hoffmeisteren forsta, at hand med dy andre Raad skal uerre huoss samme *Audiens*[1]. *Vale*.
Frede: den 18 *Octo: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 372/6:
Eftersom tiden nu snart er i hænderne [nært forestående], at de moskovitiske [russiske] gesandter skal hen til Ibstrup, da skal du lade hofmesteren forstå, at han med de andre rådsmedlemmer skal være hos samme audiens [*Audiens*][1]. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 18. oktober anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

[1] Forskjellige Rigsraader tilsagdes 15. Oktbr. til denne Audiens (Sjæll. Tegn. XXIX, 270), men Ulfeldt kom ikke tilstede.

Side 342.

Brev 373/6 * 20. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen tilstaar Korfits Ulfeldts Begjæring. — Geh. Ark.
Herhuos sender Ieg dig Hoffmeisterens skriiffuelsse, Huoraf du Erfahrer hanss begehring[1], Huorpa du skaldt lade hannem forsta, Miig at *Consentere* y hans Begering. Wor herre kan hiielppe miig hannem foruden. *Vale*. Frederigs: den 20 *Octobris Anno* 1647.
Christian.

Oversættelse af Brev 373/6:
Herhos [vedlagt] sender jeg dig hofmesterens [Corfits Ulfeldts] skrivelse, hvoraf du erfarer hans begæring[1], hvorpå du skal lade ham forstå, [at] jeg samtykker [*Consentere*] i hans begæring. Vor Herre kan hjælpe mig ham foruden [uden ham]. Farvel [*Vale*]. Frederiksborg den 20. oktober anno 1647.

Christian.

Brev 374/6 ✻ 23. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Korfits Ulfeldt har ikke svaret paa Kongens Ankeposter. I Anledning af en Ytring af ham forlanger Kongen nærmere Forklaring herom. — Geh. Ark.

Pa ded, som du talede med mig Nu pa Ibstrup[2)] Om Hoffmeisterens skriiffuelse, forholder Ieg diig Indted, At hand taler uel om Myn skriffuelse tyl dig[3)], Mens tiier stylle tiil aldt ded, som derudi føriss pa Banen. Hand taler om syn Myndighed att haffue Lyge ued hans formend, Som Ieg y al Sandhed inted ued hannem nogen hinder at werre sked y. At hand af Ingen wden aff mig … [fortsættes s. 343]

Oversættelse af Brev 374/6:
På det, som du talte med mig nu på Ibstrup[2)] om hofmesterens skrivelse, forholder jeg dig intet [vil jeg ikke skjule noget for dig]: at han taler vel [en del] om min skrivelse til dig[3)], men tier stille til alt det, som deri føres på bane. Han taler om sin myndighed at have lige ved [ligestillet med] hans formænd, som jeg i al sandhed ikke ved [er bekendt med], at ham er sket nogen hindring i [dvs. som han ikke er blevet nægtet]. At han af ingen uden af mig … [fortsættes s. 343]

[1)] Selve Ulfeldts Brev kjendes ikke, men paa et Brev fra ham til Christen Thomesen Sehested af 19. Oktbr. har denne skrevet et Referat af dets Indhold; herefter gik det ud paa, at han var villig til at tjene Kongen, hvis denne vilde lade ham beholde den Værdighed, som hans Formænd havde haft, og ikke lade ham dependere af andre end Kongen selv; hvis Kongen derimod ikke vilde dette, var det et Tegn paa, at han var kjed af hans Tjeneste, og Ulfeldt vilde da gjerne trække sig tilbage (Rigens Raads Breve, Fasc. 56). Jvfr. Smith, Grevinde Ulfeldts Hist. I, 155 f. LIX.
[2)] Hvor de russiske Gesandters Audiens havde fundet Sted 22. Oktbr. (L. J. Hindsholms Dagbog S. 19).
[3)] Sagtens Nr. 370.

Side 343.

Brev 374/6 (slutning, fortsat fra s. 342)
Til Christen Thomesen Sehested.
motte *commanderis*, Er dette mit Suar: Nar Ieg Erfahrer, Huem hand formener siig at werre *commanderit* af, Och huorudi, Da skal hand af mig Erlange ded Suar, [Ieg][1)] for gud y himmelen Och al werden kan forsu[are] — —[1)]. Mig Er ded y al sandhed Indted beuyst at werre sked. [Och][1)] haffuer Chanseleren hannem at Errindre, at hand med hans beuyss y dii mader Iyler[2)], ty Sliig *discurs* tyener Indted y myn vnde Maage, som *Docterne* Nu dageligen Er y tag med[3)]. *Vale*.
Frederigs: den 23 *Octo: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian Tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 374/6 (slutning):

… måtte kommanderes [*commanderis*], er dette mit svar: når jeg erfarer, hvem han formener sig at være kommanderet [*commanderit*] af, og hvori, da skal han af mig erlange [få] det svar, [som jeg][1] for Gud i himlen og al verden kan forsvare [*forsu[are]*] — —[1]. Mig er det i al sandhed ikke bevidst [bekendt], at [noget sådant] er sket. [Og][1] har kansleren ham at erindre [minde om], at han med sit bevis [sine argumenter] i de måder [i den henseende] iler [tager fejl/farer vild][2], thi slig diskurs [*discurs*, tale] tjener ikke i min onde mave, som doktorerne [*Docterne*, lægerne] nu dagligt er i tag med [er i færd med at behandle][3]. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 23. oktober anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: Flere ord mangler pga. hul i papiret (fodnote 1). „Iyler" glosseres af editoren (fodnote 2) som „iler" — dvs. farer vild/fejler. Kongen henviser til sin dårlige mave, som lægerne behandler.]

Brev 375/6 ✻ 24. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
For at afgjøre, om Kongens eller Zarens Navn bør staa først i en Traktat, skal man rette sig efter, hvad der er Skik og Brug, naar Sverig og Rusland slutte Traktater. Kongen er stemt for, at man søger at komme paa god Fod med de russiske Gesandter. Han fastholder sin Fordring om, at Korfits Ulfeldts Myndighed skal indskrænkes. — Geh. Ark.
Ieg haffuer af dyn skriffuelse forstanden, huad huos dii Riisøyske gesandter Er forreløben[4]. Endten Nu myn tyttel Eller grodtfiirstens skall Staa foran, ded kan aff Indted beder *determineris*, End Naar man Erlanger nogen … [fortsættes s. 344]

Oversættelse af Brev 375/6:
Jeg har af din skrivelse forstået, hvad hos [med] de russiske gesandter er forløben [foregået][4]. Enten nu min titel eller storfyrstens [zarens] skal stå foran [først], det kan af intet bedre determineres [*determineris*, afgøres], end når man erlanger [får] nogen … [fortsættes s. 344]

---

[1] Hul i Papiret.
[2] ∴ iler.
[3] Korfits Ulfeldts Svar herpaa til Christen Thomesen Sehested af 23. Oktbr. (hvilket Datum maa være urigtigt, hvis Kongen ikke har dateret sit Brev fejl) er trykt i Molbechs Nord. Tidsskr. f. Hist., Lit. og Konst II, 436 ff. Han klagede deri over Kongens Forbud til Rentemestrene mod at adlyde hans Ordrer og over den Myndighed, som Kommissærerne og Statholderen i Norge havde faaet til Skade for hans tidligere Rettigheder.
[4] Jvfr. ovfr. S. 332 f.

Side 344.

Brev 375/6 (slutning, fortsat fra s. 343)
Til Christen Thomesen Sehested.
wyshed derom, Endten Suenskens tyttel Eller grodtfiirstens staar for, Naar dy *tracterer*. At man gør siit beste, att man med god lemppe pa denne gang kommer fra dem, ded seer Ieg gerne.

Pa hoffmeistrens breff, Ieg tog til mig Igen, haffuer Ieg ygar mig Erklerit, huorued Ieg ded lader forbliiffue. Hanss Myndighed ma indted strecke sig sa uydt, att hand ma gørre, huad hand uyl, som hand haffuer begindt med den kostelige Reiisse, hand giiorde tyl Holland. *Vale*.
Frede: den 24 *Octo: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissøn til hande.

Oversættelse af Brev 375/6 (slutning):
… vished derom, [om] enten svenskens titel eller storfyrstens [zarens] står foran, når de forhandler [*tracterer*]. At man gør sit bedste, [så] at man med god lempe [med lempelighed] på denne gang kommer fra dem, det ser jeg gerne.
På hofmesterens brev, [som] jeg tog til mig igen [tilbage], har jeg i går mig erklæret, hvorved jeg det lader forblive. Hans myndighed må ikke strække sig så vidt, at han må gøre, hvad han vil, som han har begyndt med den kostelige [dyre] rejse, han gjorde til Holland. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 24. oktober anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 376/6 * 25. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Hans Brev behøver intet Svar, da det intet indeholder om det, hvorpaa det kommer an. — Geh. Ark.
Dyn skriffuelse[1)] Er mig tilhande kommen, Huorpa at Suare Er Aldelis wnødigdt, Aldenstund derudi Icke Suaris Et Ord tyl ded, som Arsagen Er tiil aldt dette. *Vale*.
Frede: den 25 *Octo: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 376/6:
Din skrivelse[1)] er mig til hånde kommet, hvorpå at svare er aldeles unødigt [ufornødent], eftersom deri ikke svares [med] ét ord til det, som er årsagen til alt dette. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 25. oktober anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 377/6 * 26. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Angaaende Korfits Ulfeldt vil Kongen svare ham med det første. Om de russiske Gesandters Afskedsaudiens. — Geh. Ark.
… [Selve brevteksten begynder på næste side — kun regesten står nederst på denne side.]

[1)] Jvfr. det følgende Brev.

Side 345.

Brev 377/6 (fortsat fra s. 344)
Til Christen Thomesen Sehested.
Dyn skriffuelse[1] Er mig heer tilhande kommen, Huorpa Ieg dig indted forholder. Huad hoffmeistrens dondt angar, derpa uyl[2] Erklerig(!) mig med ded første.
Muskeuytterne angaendis, da kan dii pa samme maner som Siist komme pa fredag først kommende[3] komme(!) ud tiil Ibstrup Igen Och der faa derris afskeen Io før Io beder[4]. *Vale*.
Datum Slagslund[5] den 26 *Octo: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 377/6:
Din skrivelse[1] er mig her til hånde kommet, hvorpå jeg dig intet forholder [ikke vil skjule noget for dig]. Hvad hofmesterens sag [„dondt"] angår, derpå vil [jeg][2] erklære mig med det første.
Moskovitterne [russerne] angående, da kan de på samme måde [„maner"] som sidst komme på førstkommende fredag[3] komme(!) ud til Ibstrup igen og der få deres afsked, jo før jo bedre[4]. Farvel [*Vale*].
Dateret Slagslunde[5] den 26. oktober anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: „Erklerig" står med (!) i originalen — sic, for „Erklere" (erklære); ordet „jeg" mangler (fodnote 2). „komme" er ved en dittografi skrevet to gange, hvoraf det andet er markeret med (!).]

Brev 378/6 ✻ 26. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Han skal lade Korfits Ulfeldt forstaa, at Kongen ikke vil finde sig i hans Overgreb. — Geh. Ark.
… [Selve brevteksten begynder på næste side — kun regesten står nederst på denne side.]

---

[1] Christen Thomesen Sehested havde 24. Oktober skrevet til Kongen og gjengivet Ulfeldts Besværinger i Brevet til ham af 23. Oktbr. (se ovfr. S. 343) (Rigens Raads Breve, Fasc. 56). Det kan ikke afgjøres, om Kongen i Brevet Nr. 376 eller i dette Brev sigter til denne Skrivelse.
[2] Her mangler Ordet: jeg.
[3] 29. Oktober.
[4] 8. Novbr. gik de til Søs til Danzig med Skibet den graa Ulv (Slange S. 1463. Rentemestr. Regnsk.). Naar der i Novbr. betaltes en Borger i Kjøbenhavn, Christen Pedersen, 800 Rdl. i Fragt for at føre de russiske Gesandter og deres Opvartere til Riga paa sit Skib (Rentemestr. Regnsk.), har det vel kun været en Del af Følget, han har skullet overføre. 6. Novbr. skjænkede Kongen de russiske Gesandter betydelige Gaver: hver af de to Gesandter fik 1 Vandbækken med Kande, 14 Pokaler og 2 Saltkar, alt af forgyldt Sølv. I det hele modtoge de to Gesandter med deres 4 Hofjunkere, Tolk, 3 Skrivere, Bundtmager og 2 Præster 2831½ Lod forgyldt Sølv (Rentemestr. Regnsk.). Alt dette havde Kongen tilkjøbt sig af forskjellige Privatmænd (smstds.).
[5] Landsby Sydøst for Slangerup.

Side 346.

Brev 378/6 (fortsat fra s. 345)
Til Christen Thomesen Sehested.
Aff dyn siiste skriffuelse[1)] fornam Ieg med største forundring, At hoffmeisteren giick siit werck forby, som hand ymod myn myndighed sig haffuer ladiit forlyste at gørre, Och brachte ded pa banen, som hand formendte at uerre sked y En och anden made ymod hans Myndighed. Da skaldt du lade hannem forsta, At ded star mig Indted An at Liide ded, som hand haffuer giiordt Imod myn myndighed, Ded ma ga med hans, som ded kan. Om hand skøndt haffuer myn datter y senge, Da Liier Ieg derfor Indted sliigdt aff hannem, som Passerit Er. *Vale*.
Frederigsborg den 26 *Octobris Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 378/6:
Af din sidste skrivelse[1)] fornam jeg med største forundring, at hofmesteren [Corfits Ulfeldt] gik sit værk forbi [handlede egenrådigt], som han imod min myndighed sig har ladet forlyste [behage] at gøre, og bragte det på bane, som han formente [påstod] at være sket i en og anden måde imod hans myndighed. Da skal du lade ham forstå, at det står [tilkommer] mig ikke at lide [tåle] det, som han har gjort imod min myndighed; det må gå med hans [myndighed], som det kan. Om han skønt [end] har min datter i seng [er gift med min datter Leonora Christina], da lider [tåler] jeg derfor ikke sådant af ham, som passeret er. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 26. oktober anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.

Brev 379/6 ✻ 28. Oktbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen udvikler, hvorfor han er misfornøjet med, at Korfits Ulfeldt gik som Gesandt til Generalstaterne, og forklarer Sammenhængen med hans Instruktion. Han vil ikke ophøre med at være Herre i sit Hus, med mindre Korfits Ulfeldt kan bevise, at tidligere Rigshofmestre have haft samme Myndighed som den, han vil tilvende sig. — Geh. Ark.
At ded fortriider mig, at Hoffmeisteren, y ded sted hand af mig selffuer bleff befahlit at ga til dronningen af franckerige, giick henad Holland, som aldrig kam y myne tancker, Dertil haffuer ieg stor arsag, y betrachting at Eptherdi hand for den arsag allene bleff sendt til franckerige, at hand skulle *disponere* dronningen sammestedtz, at hun uylle *Ascistere* mig ymod dii hollender, om dii uylle alformegit *fauoricere* Suenskens parti, Och hand derymod søgdte hollenderne, som af franckerige skulle *disponeris* … [fortsættes s. 347]

Oversættelse af Brev 379/6:
At det fortryder [ærgrer] mig, at hofmesteren [Corfits Ulfeldt] — i det sted [i stedet for at gå did], [hvor] han af mig selv blev befalet at gå til dronningen af Frankrig — gik henad Holland, som aldrig kom i mine tanker, dertil har jeg stor årsag, i betragtning af, at eftersom han for den årsag alene blev sendt til Frankrig, at han skulle disponere [*disponere*, bevæge] dronningen sammesteds [til], at hun ville assistere [*Ascistere*] mig imod hollænderne, om de ville alt for meget favorisere [*fauoricere*, begunstige] svenskens parti, og han derimod [i stedet] søgte hollænderne, som af Frankrig skulle disponeres [*disponeris*, bearbejdes] … [fortsættes s. 347]

[1)] Jvfr. ovfr. S. 345.

Side 347.

Brev 379/6 (slutning, fortsat fra s. 346)
Til Christen Thomesen Sehested.
til Roelighed, som aldrig hørdt Er, och Er offuerflødig arsag nock.
Med ded wdkast af *Instructionen* haffuer ded siig saledis, At dentiid densamme kan(!) mig til hande, och ieg bleff war, at den uar fuld med *machclatur* Streger och antegnelse y bredden, som en aff drengene ded skulle haffue afskreffuen, da kaste ieg ded fra mig pa bordit och leste ded Indted.
Mens Eptherat den Norske Reiisse kam heran[1)], Och Ieg uylle, at hoffmeistrens Reiisse til franckerige skulle settis fordt, Och ieg formendte Indted at uerre y *Instructionen* vden ded, som Hoffmeistren aff mig mundtlig befahlit war, Da skreff ieg derpa ded, som derpa findis, Nemblig At man dermed skulle Iile[2)].
Ded, som Rendtemeisterne befahlit Er[3)], derued bliiffuer ded, Tii Ieg uyl uerre Meiister y myt huus, Ingen adspurdt y nogen made, Indtil hoffmeisteren beuisser, at nogen af hans formend haffuer hafft den Myndighed, hand siig *Imaginerer*. *Vale*. Frederigsborg den 28 *Octo: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian friis(!) til hande.

Oversættelse af Brev 379/6 (slutning):
… til ro [neutralitet], som aldrig er hørt, og er overflødig årsag nok [rigelig grund].
Med det udkast af instruktionen [*Instructionen*] har det sig således: at dengang densamme kom(!) mig til hånde, og jeg blev var, at den var fuld af makulatur-streger [*machclatur*, overstregninger] og antegnelser [påtegninger] i bredden [i margenen], som en af drengene [skriverne] skulle have afskrevet, da kastede jeg den fra mig på bordet og læste den ikke.
Men efter at den norske rejse kom [tæt] herpå [dvs. blev forestående][1)], og jeg ville, at hofmesterens rejse til Frankrig skulle sættes frem [fremskyndes], og jeg formente [antog], intet at være i instruktionen uden det, som hofmesteren af mig mundtligt var befalet, da skrev jeg derpå det, som derpå findes, nemlig at man dermed skulle ile[2)].
Det, som rentemestrene befalet er[3)], derved bliver det, thi jeg vil være mester [herre] i mit hus, ingen adspurgt i nogen måde [uden at spørge nogen], indtil hofmesteren beviser, at nogen af hans formænd har haft den myndighed, han sig imaginerer [*Imaginerer*, forestiller]. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 28. oktober anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Friis(!) til hånde.
[Bemærk: „kan" for „kam" (kom) og „friis" for „tommissen" (Sehested) står med (!) i originalen — sic; det sidste er en åbenbar navneforveksling, idet modtageren er Christen Thomsen Sehested, ikke Christian Friis.]

Brev 380/6 * Oktbr.—Novbr. 1647

[Optegnelse om processionen ved prinsens begravelse].
Optegnelse om den Procession, der skal finde Sted ved Prins Christians Begravelse[4)]. — Geh. Ark.
[Tysk original:] 4 danske truppen.

Des Prindtzen handtross, darauff folgen dii Stalmeisters, Spiisiungen vndt Maarstall.
Darauff Reiithen 9 trummeter vndt der herpaucher. … [fortsættes s. 348]

Oversættelse af Brev 380/6:
[Tysk original, oversat:] 4 danske tropper [afdelinger].
Prinsens håndtros [rytterfølge/livtjenere], derefter følger staldmestrene, spisningen [hofstaben] og marstald [staldpersonalet].
Derefter rider 9 trompetere og herpaukeren [heerpauker = hær-paukeslager]. … [fortsættes s. 348]
[Bemærk: Optegnelsen om ligprocessionen er på tysk og opstillet som en punktvis fortegnelse over deltagernes rækkefølge i optoget.]

---

[1] 30. Juni 1646 afrejste Kongen til Norge (ovfr. S. 175).
[2] Det er Instruxen af 1. Juni 1646, se ovfr. S. 170 f. 307. 309.
[3] Jvfr. ovfr. S. 338 f.
[4] 8. November førtes Liget fra Kjøbenhavns Slot til vor Frue Kirke, hvor Ligtalen holdtes (Slange S. 1446).

Side 348.

Brev 380/6 (slutning, fortsat fra s. 347)
[Optegnelse om processionen ved prinsens begravelse].
[Tysk original:] Darauff folgett der densker Aadell.
Darauff Reiithen dii holsteinske trummeter vndt herpauchen.
Darnach Reiithen dii keysserliche auffuarter.
Folgen dii keysserliche handtross.
Darauff Reiithen meine trummeter vndt heerpauche.
Darnach Reiithen dii kammeriuncker.
Darauff folgen dii herren
Riigenss Raad Och dii holstenske Raad.

Oversættelse af Brev 380/6 (slutning):
[Tysk original, oversat:] Derefter følger den danske adel.
Derefter rider de holstenske trompetere og herpaukere [hærpaukeslagere].
Dernæst rider de kejserlige opvartere [tjenere].
[Så] følger den kejserlige håndtros [følge].
Derefter rider mine trompetere og herpauken [hærpaukeren].
Dernæst rider kammerjunkerne.
Derefter følger herrerne,
Rigens Råd og de holstenske råder.
[Bemærk: Optegnelsen slutter her; den beskriver ligprocessionens rækkefølge, med danske, holstenske og kejserlige (habsburgske) grupper — sidstnævnte formentlig som repræsentanter ved den udvalgte prins' begravelse.]

Brev 381/6 ✻ 4. Novbr. 1647

Til Otte Krag.

Kongen er uvillig til at udstede en Revers til Adelen, med mindre det kan bevises, at foregaaende Konger i lignende Tilfælde have gjort det samme. — Geh. Ark.
Myn mening Er, At der Burde Ingen *Reuers* begeris aff mig[1)], Aldenstun ded Er derris skyldighed at hielppe derris federne land, Nar ded gerader y sadan En tylstand, som ded nu y werrit haffuer. Wiil dii gadt folck ga mig tilhande Med En summa penge til myn geldtz afleggelse, Da Bør ieg at *Reuersere* mig Epther derris begering, Mens *in hoc passu* at[2)] giiffue nogen *Reuers* vd, ded star mig Indted an, vden at mig, Som Chanseleren formener letteligen at kunde skee, kan forreleggis myne forfehdris *Reuers in simili casu*. Nar ded skeer, da haffuer ieg indted at vndskiilde mig.
Rossenborg den 4 *Nouem: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Sekretereren Otte krag til hande.

Oversættelse af Brev 381/6:
Min mening er, at der burde ingen revers [*Reuers*, forpligtelseserklæring] begæres af mig[1)], eftersom det er deres [adelens] skyldighed at hjælpe deres fædrene land, når det geråder [kommer] i sådan en tilstand, som det nu i været har [har været i]. Vil de gode folk gå mig til hånde med en sum penge til min gælds aflæggelse [afdrag], da bør jeg at reversere [*Reuersere*, forpligte] mig efter deres begæring, men i dette punkt [*in hoc passu*] at[2)] give nogen revers ud, det står mig ikke an [passer mig ikke], uden at mig — som kansleren formener let kunne ske — kan forelægges mine forfædres revers i lignende tilfælde [*Reuers in simili casu*]. Når det sker, da har jeg intet at undskylde mig [med].
Rosenborg den 4. november anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Sekretæren Otte Krag til hånde.

_____
[1)] Paa Adelsmødet i Roskilde 9. Oktober vare Landkommissærerne af Ridderskabet blevne opfordrede til at virke for, at Kongen udstedte en Revers for Bevillingerne paa Mødet i Juli i Odense (Rigens Raads Breve, Fasc. 56). 22. Novbr. 1647 udstedte Kongen ogsaa endelig en saadan (den sjællandske Provinsiallandebog; Univ. Bibl., Add., Fol., Nr. 96).
[2)] Ordet er skrevet to Gange.

Side 349.

Brev 382/6 ✻ 9. Novbr. 1647

Til Rigsraadet.
Kongen protesterer mod, at Udgifterne til Flaaden skulle afholdes af de Penge, han behøver til Regeringen og Hoffet, af Sundtolden og af Indtægterne fra Slesvig. — Geh. Ark.
Eptherdi uy vnderskedtligen af dii gode herrer haffuer forstanden derris mening at uerre, At dy tremal hundrid tussind daler, som uy til Regeringen och Hoffstathen behøffuer, med tollen y Sundit Och ded, som fyrstendommen os kan drage, vden vndersked skulle anuendis til Riigens fladis fornødenhed[1)], Da kan uy dy gode herrer derpa Nadigst indted forholde, At uy forseer oss tiil dy gode herrer som tiil vorriss troe Rad och tiiener, at dii indted anmoder os ded, som uy Indted kan tage An, y betrachting at os sauel som andre konninger y verden haffuer ded, som dy Regeringen och hoffstathen kan holde af. I sønderlighed mens dii gode herrer selffuer Niider kronens Lehn, saat dii aff dem uden skade kan forrette ded, dennom til kronens tiieniste at forrette befahlis, Da bør uy indted mynder at Niide ded aff kronens *Intrade*, at uy Regeringen Och Hoffstathen deraff kan

vnderholde. Riigens flade kan af dii gode herrer Settis y den *postur*, Som dii Erachter den aff Riigens Myddel kan bringis tiil weiie och Aar Epther anden vnderholdis.
Tollen y Sundit haffuer aldtiid y vorre forfehdris och y uorris tiid verrit worre handpenge, Som Numehr Lydit kan drage.
Nogit at anuende tiil Riigens fladis fornødenhed aff fyrstendommens Indkomst, ded Er oss Indted at Anmode. Huorfor uy forseer[2)] os tyl dy gode herrer, At dy tencker pa andre Myddel til fladens fornødenhed, Eptherdi dii wel Er at fiinde, Nar ded Er dii gode herrers Alwar at tencke derpa. Befahlendis hermed dii gode Herrer Gud y himmelen, forbliiffuendis dennom Samdt och yseer med al … [fortsættes s. 350]

Oversættelse af Brev 382/6:
Eftersom vi udførligt [„vnderskedtligen"] af de gode herrer har forstået deres mening at være, at de tre gange hundrede tusind daler [300.000 rdl.], som vi til regeringen og hofstaten behøver, med tolden i Sundet og det, som fyrstendømmet [Slesvig] os kan indbringe, uden forskel [distinktion] skulle anvendes til Rigens flådes fornødenhed[1)], da kan vi de gode herrer derpå nådigst ikke forholde [fortie], at vi forser [forlader] os til de gode herrer som til vore tro råder og tjenere, at de ikke anmoder os det, som vi ikke kan tage an [gå ind på], i betragtning af, at os såvel som andre konger i verden har det, som de regeringen og hofstaten kan holde af [bekoste]. I særdeleshed [„sønderlighed"], mens de gode herrer selv nyder kronens len, sådan at de af dem uden skade kan forrette det, dem til kronens tjeneste at forrette befales, da bør vi ikke mindre nyde det af kronens indtægt [*Intrade*], at vi regeringen og hofstaten deraf kan underholde. Rigens flåde kan af de gode herrer sættes i den postur [*postur*, stand], som de agter [finder], den af Rigens midler kan bringes til veje og år efter anden [år for år] underholdes.
Tolden i Sundet har altid i vore forfædres og i vor tid været vore håndpenge [rede midler], som numehr [nu] lidet kan indbringe.
Noget at anvende til Rigens flådes fornødenhed af fyrstendømmets indkomst, det er os ikke at anmode [det bør man ikke bede os om]. Hvorfor vi forser[2)] os til de gode herrer, at de tænker på andre midler til flådens fornødenhed, eftersom de vel er at finde, når det er de gode herrers alvor at tænke derpå. Befalende hermed de gode herrer Gud i himlen, [idet vi] forbliver dem samt og især [hver især] med al … [fortsættes s. 350]

[1)] Jvfr. ovfr. S. 284 f.
[2)] Den sidste Halvdel af Ordet er skreven to Gange.

Side 350.

Brev 382/6 (slutning, fortsat fra s. 349)
Til Rigsraadet.
kongelige gunst och Nade uel beuogen[1)]. Rossenborg den 9 *Nouem: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Rad Samdtligen till hande.
Oversættelse af Brev 382/6 (slutning):
… kongelig gunst og nåde vel bevågen[1)]. Rosenborg den 9. november anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd samtlige til hånde.

Brev 383/6 ✻ Omtr. 11. Novbr. 1647

Til Rigsraadet.
Kongen tilbageviser dets Forbøn for Kirstine Munk. — Geh. Ark.
Eptherdi uy fynder Icke ded Ringiste herudi, som dy gode herrer Rader os y den uychtige sag, som bekendt Er Imellem oss och fru kiirsten, Som uorris gode Naffn och *Reputation* macht pa ligger, da uyde uy indted, huortil uy dette skulle beholde, Mens uy forseer os tiil dii gode herrer, At di oss y samme besuerlige sag ded Rader, som dii selffuer uylle tage siig for med derris fruer, Om wlycken dy gode herrer som oss haffde Ramdt[2)].
Udskrift: Danmarckis Riigis Rad Samdtligen tiil hande.

Oversættelse af Brev 383/6:
Eftersom vi finder ikke det ringeste herudi [heri], som de gode herrer råder os i den vigtige sag, som bekendt er, imellem os og fru Kirsten, som vort gode navn og reputation [*Reputation*, anseelse] på ligger [beror], da ved vi ikke, hvortil vi dette skulle beholde [hvad vi skal stille op med det], men vi forser [forlader] os til de gode herrer, at de os i samme besværlige sag det råder, som de selv ville tage sig for med deres fruer, om ulykken de gode herrer som os havde ramt[2)].
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd samtlige til hånde.
[Bemærk: Kongen afviser Rigsrådets forbøn for sin fraskilte hustru Kirstine Munk, idet han beder rådsherrerne overveje, hvad de selv ville gøre, hvis en tilsvarende ulykke havde ramt deres egne hustruer.]

Brev 384/6 ✻ 13. Novbr. 1647

Til Rigsraadet.
Kongen foreholder det Nødvendigheden af at tænke paa en Efterfølger for ham i Stedet for den afdøde Prins Christian og anbefaler Valget af Hertug Frederik. — Geh. Ark.
Epthersom ded haffuer Behagit den Alsommechtigste gud at bordtkalde worris Elskelige kere Søn den vdualde … [fortsættes s. 351]

Oversættelse af Brev 384/6:
Eftersom det har behaget den Allermægtigste Gud at bortkalde vor elskelige kære søn den udvalgte … [fortsættes s. 351]

[1)] Rigsraadets Svar afgaves 11. Novbr.; det fraraadede heri bestemt nye Paalæg samt de paatænkte Forandringer med Hensyn til Lenene og Rostjenesten (Rigens Raads Breve, Fasc. 56).
[2)] Det hele er skrevet bag paa Rigsraadets Skrivelse af 11. November 1647, hvori det gaar i Forbøn for Kirstine Munk. Den er trykt hos Holberg, Dannemarks Riges Hist. II, 894 f. (efter Christen Thomesen Sehesteds Koncept). Jvfr. ovfr. S. 334 f.

Side 351.

Brev 384/6 (slutning, fortsat fra s. 350)
Til Rigsraadet.

Priindtz til danmarck och Norrie, Och uy Icke for den ringiste deel af den byllig arsag[1] holder, som uy for disse lande och Riigers welstand drage, At uy vdi uorris leffuende liiffs tiid kunde uyde dem foruysserit pa den, som Epther worris dødelige affgang Skulle verre derris Hoffuid och Herre, Da haffuer uy Indted forby kundt de gode Herrer Riigens Rad Nadigst at Errindre, at dy udi tyde tencker pa ded, I saa made y denne wersens Store wroelighed kunde tiene til federlandenis Siickerhed och uelstand. Och Epthersom vorris Elskelige kere Søn Hertug friderich sig aldtid bade inden Och vden Riigit vell haffuer forholden Och Nu y syste feyde for Syn Oprichtighed skiild til oss och siit federne landtz berende *Affection* Er bleffuen syne lande och folck kuydt, Da formode uy Nadigst, At hans kerlighed Icke haffuer forskyldt at werre udi dette tilfald gangen forbii. Huorpa uy foruendte dy gode Herrers Riigens Radtz vnderdanige Betenckende Och forbliiffuer dii gode herrer Samdt och y Seer med kongelige gunst och Nade well bewogen[2]. Rossenborg den 13 *Nouem: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Danmarckiis Riigis Rad Samdtligen tiil hande.

Oversættelse af Brev 384/6 (slutning):
… prins til Danmark og Norge, og vi [af] ikke den ringeste del af den billige [rimelige] omhu[1], som vi for disse lande og rigers velstand drager [bærer], at vi i vor levende livstid kunne vide dem forvisset [sikret] om den, som efter vor dødelige afgang skulle være deres hoved og herre — da har vi ikke forbi kunnet [ikke undladt at] de gode herrer Rigens Råd nådigst at erindre [minde om], at de i tide tænker på det, [så det] i sådan måde i denne verdens store uro kunne tjene til fædrelandenes sikkerhed og velstand. Og eftersom vor elskelige kære søn hertug Frederik sig altid både inden og uden riget vel har forholdt [opført], og nu i sidste fejde for sin oprigtigheds skyld til os og sit fædrene lands bærende affektion [*Affection*, hengivenhed] er blevet sine lande og folk kvit [har mistet sine besiddelser] — da formoder vi nådigst, at hans kærlighed [Hans Kærlighed = hertug Frederik] ikke har forskyldt [fortjent] at være i dette tilfælde gangen forbi [forbigået]. Hvorpå vi forventer de gode herrer Rigens Råds underdanige betænkende [betænkning], og forbliver de gode herrer samt og hver især med kongelig gunst og nåde vel bevågen[2]. Rosenborg den 13. november anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd samtlige til hånde.
[Bemærk: Kongen anbefaler her sin næstældste søn, hertug Frederik (senere Frederik III), som tronfølger efter den afdøde udvalgte prins Christian, med henvisning til at Frederik under den seneste krig (Torstenssonkrigen) mistede sine ærkebispedømmer af troskab mod Danmark.]

Brev 385/6 * 14. Novbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongen vil høre hans Mening med Hensyn til Hertug Frederiks Ønske om at erfare, hvad Rigsraadet har besluttet om hans Valg til Thronfølger. — Geh. Ark.
… [Selve brevteksten begynder på næste side — kun regesten står nederst på denne side.]

---

[1] Mon ikke en Fejlskrift for Omsorg?
[2] 15. November svarede Rigsraadet undvigende, at naar Sagen blev forhandlet med Stænderne, vilde der formodentlig ingen Grund være til at forbigaa Hertug Frederik; det foreslog at indkalde Stændernes Fuldmægtige til 17. April (Rigens Raads Breve, Fasc. 56; jvfr. Slange S. 1454 f.).

Side 352.

Brev 385/6 (fortsat fra s. 351)
Til Christen Thomesen Sehested.
Siiden at myn Søn H: frederich haffuer fornommen, Riigens Rad at haffue uerrit Sammen y den bekendte sag, hannem angaendis, Da haffuer hand begerit, at hannom ded motte meddelis, som Sluttit Er, Huilckit ieg Indted seer, huorfor hannem siildt(!) skulle wdslagis, Aldenstund ded kommer dog tiil huermandtz kundskab, Naar breffu—[1] udgar tyl Stenderne om derris tilsammenkumst Och fuldmechtig — —[1] gørre. Om huilcken leiilighed du skaldt lade mig uyde di[n] betenckende[2]. *Vale*. Rossenborg 14 *Nouem: Anno* 164[7].
Christian.

Oversættelse af Brev 385/6 (slutning):
Siden at min søn hertug Frederik har fornemmet, [at] Rigens Råd har været sammen [samlet] i den bekendte sag, ham angående, da har han begæret, at ham det måtte meddeles, som sluttet [besluttet] er, hvilket jeg ikke ser, hvorfor ham sildigt(!) [dvs. sent, formentlig fejl for „ilde"] skulle udslås [nægtes], eftersom det dog kommer til hvermands kundskab, når brevet—[1] udgår til stænderne om deres sammenkomst og [de] fuldmægtige — —[1] gøre. Om hvilken lejlighed du skal lade mig vide dit betænkende [din mening][2]. Farvel [*Vale*]. Rosenborg 14. november anno 1647.
Christian.
[Bemærk: „siildt" står med (!) i originalen — sic; sandsynligvis skrivefejl. To steder er kanten af brevet afrevet (fodnote 1), markeret med tankestreger.]

Brev 386/6 * 18. Novbr. 1647

Til Rigsraadet.
Som Svar paa dets Forbøn for Kirstine Munk erklærer Kongen, at hun herefter maa være fri paa visse Betingelser. — Kgl. Bibl.
Eptherdi uy aff Menige Riigens Rad vnderdanigst Er besøgdt Om fru kyrsten Munckis Befriielse aff hinders Arrest[3],
Da Er derpa dette worris Nadige Suar, At fru kyrsten for dii gode herrers *Intercession* skiild Herepther Ma uerre ledig och løss pa Syne garde och dessen vnderliggende godtz Och Reiisse y Indtland tiil syne wenner, Nar hun Om Nogit Nøduendigdt med dennom haffuer at tale.
Derymod skal frans Pauysk[4] holdis skadeløs for, huis som hand haffuer vdgiiffuen for hinders heste och folck, Imidlertyd hun Nu haffuer uerrit y *Arrest*. Och skal hun giffue Syn Øngste datter Arliigen dii penge, som hinder … [fortsættes s. 353]

Oversættelse af Brev 386/6:
Eftersom vi af menige Rigens Råd underdanigst er besøgt [ansøgt] om fru Kirsten Munks befrielse af hendes arrest[3],
da er derpå dette vort nådige svar: at fru Kirsten for de gode herrers intercession [*Intercession*, forbøn] skyld herefter må være ledig og løs på sine gårde og de dertil underliggende godser og [må] rejse i indland [inden lands] til sine venner, når hun om noget nødvendigt med dem har at tale.
Derimod [til gengæld] skal Frans Pogwisch[4] holdes skadesløs for, hvad han har udgivet [udlagt] for hendes heste og folk, imedens hun nu har været i arrest [*Arrest*]. Og skal hun give sin yngste datter [Elisabeth Augusta] årligt de penge, som hende … [fortsættes s. 353]

[1)] Kanten af Brevet er afreven.
[2)] 28. Novbr. udstedtes Breve til Stænderne om at lade deres Befuldmægtigede møde i Kjøbenhavn 17. April 1648 til Valg af Hertug Frederik (Nyt hist. Tidsskr. V, 369).
[3)] Se ovfr. S. 350.
[4)] Lensmand paa Stjernholm.

Side 353.

Brev 386/6 (slutning, fortsat fra s. 352)
Til Rigsraadet.
loffuit Er, med Resten aff dem, som aff dy vdloffuede penge Endnu resterer.
Køben haffuen Slot den 18 *Nouem: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Rad Samdtligen til hande.

Oversættelse af Brev 386/6 (slutning):
… lovet er, med resten af dem, som af de udlovede penge endnu resterer [er tilbage].
Københavns Slot den 18. november anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd samtlige til hånde.

Brev 387/6 ✻ 19. Novbr. 1647

Til Rigsraadet.
Kongen fastholder sin tidligere afgivne Erklæring om Rostjenesten. — Geh. Ark.
Os Er aff Stadtholderen y Norrie[1)] tilhande kommen dii gode herrers Betenckende om Lehnens Rosstiieniste[2)], Huorpa uy Nadigst dii gode herrer Indted forholder, At nar dy gode herrer oss forseckerer, at Adelen ygennom bencken vnder En uys Straff skal haffe derris Rosstiieniste *Parat*, da skal lehnens Rosstieniste ochsa bliffue holden. Mens Eptherdi uy Erre uyss pa, At derpa uyl falde tiil Suar, At man indted kunde anmode dy gadt folck Sliigdt for den Store kriigss *pressur*, dii haffuer vdstanden, Huorymod uy bylligen haffuer att Errindre dii gode herrer ded, som uy pa worris Sundhed Och formue disse Riiger och lande til tiieniste vdstanden haffuer, huorhuos ingen herremend vden Nogle faa Opuardter siig lod fiinde, Huorfor uy Indted Seer, huorfor uy mehre En Adelen skulle werre *grauerit* med Rosstienisten aff Lehnen at holde.
Huorfor uy forbliiffuer bylligen ued ded første Suar, dii gode herrer pa Rossenborg samme Rosstieniste angaendis Erlangede[3)]. … [fortsættes s. 354]

Oversættelse af Brev 387/6:
Os er af statholderen i Norge [Hannibal Sehested][1)] til hånde kommet de gode herrers betænkende [betænkning] om lenenes rostjeneste[2)], hvorpå vi nådigst de gode herrer ikke forholder [fortier], at når de gode herrer os forsikrer, at adelen igennem bænken [samtlige adelsmænd, „hele bænken"] under en vis [bestemt] straf skal have deres rostjeneste [rytterhold] parat [*Parat*], da skal lenenes rostjeneste også blive holdt. Men eftersom vi er visse på, at derpå vil falde til svar [blive indvendt], at man ikke kunne anmode de gode folk sådant for den store krigspres [*pressur*], de har udstået — hvorimod vi med billighed [med rette] har at erindre [minde] de gode herrer det, som vi på vor

sundhed og formue disse riger og lande til tjeneste har udstået, hvorhos ingen herremænd uden nogle få opvartere sig lod finde [dvs. adelen svigtede] — hvorfor vi ikke ser, hvorfor vi mere end adelen skulle være graveret [*grauerit*, besværet] med rostjenesten af lenene at holde.
Hvorfor vi med billighed forbliver ved det første svar, [som] de gode herrer på Rosenborg samme rostjeneste angående erlangede [fik][3]. … [fortsættes s. 354]

_____
[1] Hannibal Sehested var i Slutningen af Oktober kommen ned til Danmark (Slange S. 1452).
[2] Af 16. November (Rigens Raads Breve, Fasc. 56; jvfr. Slange S. 1456 f.).
[3] 15. November (Slange S. 1456).

Side 354.

Brev 387/6 (slutning, fortsat fra s. 353)
Til Rigsraadet.
Befahlendis hermed dy gode Herrer den *Allerhøiiestes* beskermelse, Och forbliffuer uy dy gode herrer Samdt Och y Seer med al kongelige gunst och Nade wel bewagen[1].
Københaffuen Slott den 19 *Nouem: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Danmarckis Riigis Rad Samdtligen tiil hande.
Oversættelse af Brev 387/6 (slutning):
Befalende hermed de gode herrer den Allerhøjestes [Guds] beskærmelse, og forbliver vi de gode herrer samt og hver især med al kongelig gunst og nåde vel bevågen[1].
Københavns Slot den 19. november anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Danmarks Riges Råd samtlige til hånde.

Brev 388/6 * Omtr. 20. Novbr. 1647

Til Christen Thomesen Sehested.
Kongens Plan om at afskaffe Rostjenesten kan ikke indvirke skadelig paa Hertug Frederiks Valg. — Geh. Ark
.
Ieg haffuer siiden tenckt pa den *discurs*, uy haffde sammen Om myn Søns waal huos Adelen, Och befunden den at uerre god tiil at Iage Børnen y skole med, Tii om der uel fyndis dy, som lehnens Rosstienistis affskaffelse huos Adelen kunde Opmudtze, Da kan ded dog Indted gøre, Tii dii Rytter, som Ieg achter at haffue ued handen, Skal Nu Indted kunde holdis mehre for fremmid, End dii haffuer uerrit holdt for fremmid, Sa lenge den Oldenborger Stamme haffuer uerrit til[2].
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen till hande.

Oversættelse af Brev 388/6:
Jeg har siden tænkt på den diskurs [*discurs*, samtale], vi havde sammen om min søns valg [til tronfølger] hos adelen, og befundet [fundet] den [tanken] at være god til at jage børnene i skole med [dvs. et nyttigt pressionsmiddel], thi om der vel findes de [nogle], som lenenes rostjenestes afskaffelse hos adelen kunne opmudse [ophidse/opvigle imod], da kan det dog intet gøre [har det ingen betydning], thi de ryttere, som jeg agter at have ved hånden, skal nu ikke kunne holdes mere

for fremmede, end de har været holdt for fremmede, så længe den oldenborgske stamme [slægt] har været til[2)].
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: Kongen argumenterer for, at hans plan om at afskaffe lenenes rostjeneste ikke bør skade hertug Frederiks valg til tronfølger, da de hvervede ryttere, han vil holde i stedet, ikke er mere „fremmede" end de tidligere har været under hele det oldenborgske kongehus.]

[1)] Rigsraadets Svar herpaa, hvori det skarpt fastholdt sit Standpunkt, opsattes 20. Novbr., men blev ikke overleveret Kongen, da denne imidlertid gav efter. Kongens Erklæring om, at Rostjenesten skulde forblive som hidtil, er af 23. Novbr., men en Koncept med Christen Thomesen Sehesteds Haand har Datum: 22. Novbr. (Rigens Raads Breve, Fasc. 56; jvfr. Slange S. 1458 f.).
[2)] Rigsraadet havde i sin Skrivelse af 16. Novbr. truet med, at Kongens Plan om Afskaffelsen af Lenenes Rostjeneste vilde kunne bevirke, at Stænderne ikke vilde vælge Hertug Frederik, og i dets Skrivelse af 20. Novbr. fandtes den Sætning, … [fodnote 2 fortsættes s. 355]

Side 355.

Brev 389/6 ✻ 28. Novbr. 1647

Til Korfits Ulfeldt og Hannibal Sehested.
Kongen gjør nogle Forbehold i Anledning af et Løfte, han har gjort om at hjælpe Hans Lindenov og Ebbe Ulfeldt med Penge. — Geh. Ark.
Epthersom der ygar bleff talit om, Huorledis man kunde hielppe Hans lyndenou och Ebbe wlfeldt, Och Ieg beuylgede, at hans Lyndenou motte giiffuis nogit af dy penge y Norrie, som giiffuis tiil *Mylitien*, Och att ieg uylle giiffue *Albret Baldtzer* Berns myn forseckering pa 30 tussind daler och tage myn betaling Igen huoss *Commissarierne* her y Riigit, Da uyl der for ded første Endeligen *determineris*, Huor lenge hans Lyndenou skal Nyde sadan Benading, ty hand bør at gørre, som Ieg gør, Och *Accommodere* siig Epther tyden med syn husholding Och andit sliigdt, Tii om hand skøndt haffuer myn datter, da Er Ieg indted forplicht til at sta hannem tiil Rade y hans gallen anslag.
Ebbe wlfeldt angaendis[1)], Da uyl Ieg uerre aff Hoffmeistren foruysserit, at hand med største fliid skal uerre derom At skaffe mig Eptherhanden huos *Commissarierne* y Riigit myne vdlagde penge Igen y mit kammer, ty ded kan mig Indted anmodis, at Ieg af myn pung skulle Erlegge ded, som kommer Riigit til at betale. *Valete*.
Rossenborg den 28 *Nouem: Anno* 1647.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister Och Stadtholderen y Norrie til hande.

Oversættelse af Brev 389/6:
Eftersom der i går blev talt om, hvorledes man kunne hjælpe Hans Lindenov og Ebbe Ulfeldt, og jeg bevilgede, at Hans Lindenov måtte gives noget af de penge i Norge, som gives til militsen [*Mylitien*, hæren], og at jeg ville give Albret Baltzer Berns min forsikring [garanti] på 30 tusind daler og tage min betaling igen [tilbage] hos kommissærerne [*Commissarierne*] her i riget — da vil der for det første endeligt afgøres [*determineris*], hvor længe Hans Lindenov skal nyde sådan benådning [understøttelse], thi han bør gøre, som jeg gør, og akkommodere [*Accommodere*, indrette] sig efter tiden med sin husholdning og andet sådant, thi om han skønt [end] har min datter [er gift med en af kongens døtre, Elisabeth Augusta], da er jeg ikke forpligtet til at stå ham til rådighed i hans gale [„gallen"] anslag [planlægning].

Ebbe Ulfeldt angående[1], da vil jeg være af hofmesteren forvisset [have hofmesterens forsikring om], at han med største flid skal være derom [drage omsorg for] at skaffe mig efterhånden hos kommissærerne i riget mine udlagte penge igen i mit kammer [tilbage til min kasse], thi det kan mig ikke anmodes [forlanges af mig], at jeg af min pung skulle erlægge det, som kommer riget til at betale [som er rigets udgift]. Farvel [*Valete*].
Rosenborg den 28. november anno 1647.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rigens Hofmester [Corfits Ulfeldt] og statholderen i Norge [Hannibal Sehested] til hånde.

Brev 390/6 * 29. Novbr. 1647

Til [Mester Hans Sveitzer].
Om Forfærdigelsen af nogle Kjedler og Forberedelser til at skille Guld ud af Erts. — Geh. Ark.[2]
… [Selve brevteksten begynder på næste side — kun regesten står nederst på denne side.]

_____
Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 388) fra s. 354:
… at det ikke kunde tilraade eller samtykke, at der i Stedet for sædvanlig gammel Rostjeneste skulde paaføres Landet fremmede Mercenarii eller Lejesvende.
[1] Jvfr. ovfr. S. 115. 172.
[2] Er foræret Langebek 1757 af Assessor Wessman fra Stockholm.

Side 356.

Brev 390/6 (fortsat fra s. 355)
Til [Mester Hans Sveitzer].
Eptherdi du bliiffuer her *in loco*, som kedelsmidden fyndis, da kandt du best holde hannem til, at hand, sa uydt ske kan, gør siin fliid dertil, at dii kedeler bliiffuer forferdigit. Huis som til samme kedil af Iern behøffuis, ded kandt du best lade gørre huos smidden pa Holmen[1].
Och Eptherdi du formener, at Erdtzen kan bliiffue Røstiid *in ipso corpore*, som kedellerne kommer at sta y, Da kan sa megit Erdtz, som y dy made Røstis, Bliiffue stødt y dy morter, som der y hussit fyndis[2], Mens tiil at Siichte Erdtzen wyl y tyde bestiillis saa Sma Siiffuer, som behoff gørris. Ded besuerligste uyl bliiffue, huorledis man kan faa den Stødte Erdtz toen uden forlust, Tii man haffuer heer Endomstund Indted kund fynde pa den manehr, at man haffuer kundt faa den toen vden stor forlust. Huorfor Ieg haffuer stor arsag tiil at lengis derepther at See den maner, som Erdtzen uden affgang aff gullid kan bliiffue toen.
Nar nu gud y himmelen uyl, at samme keedel Erre ferdige til at sette pa dii steder, som dii skal Sta, da skaldt du lade mig ded uyde. *Vale*.
Rossenborg den 29 *Nouem: Anno* 1647.
Christian.

Oversættelse af Brev 390/6 (slutning):
Eftersom du bliver her på stedet [*in loco*], hvor kedelsmeden findes, da kan du bedst holde ham til, at han, så vidt ske kan, gør sin flid dertil, at de kedler bliver færdiggjort. Hvad som til samme kedel af jern behøves, det kan du bedst lade gøre hos smeden på Holmen [Bremerholm][1].

Og eftersom du formener, at ertsen kan blive ristet [*Røstiid*] i selve legemet [*in ipso corpore*], hvori kedlerne kommer at stå, da kan så meget erts, som i den måde [på den måde] ristes, blive stødt i de morter[e], som der i huset findes[2)], men til at sigte ertsen vil i tide bestilles så små sigter, som behov gøres. Det besværligste vil blive, hvorledes man kan få den stødte erts tvættet [„toen" = toet, vasket] uden forlist [tab], thi man har her indtil nu ikke kunnet finde på den maner, at man har kunnet få den tvættet uden stort forlist. Hvorfor jeg har stor årsag til at længes derefter at se den maner [metode], hvorpå ertsen uden afgang [tab] af guldet kan blive tvættet.
Når nu Gud i himlen vil, at samme kedler er færdige til at sætte på de steder, hvor de skal stå, da skal du lade mig det vide. Farvel [*Vale*].
Rosenborg den 29. november anno 1647.
Christian.

Brev 391/6 ✻ 9. Decbr. 1647

Til [Frands Lykke].
Kongen vil vide, om Frands Lykke og hans Hustru ere villige til at give deres Datter til Ulrik Christian Gyldenløve, hvorimod Jomfruen selv skal faa Henstand med at erklære sig, til hun bliver ældre. — Kgl. Bibl.

Epthersom Ieg for nogen tiid siiden haffuer ladit tale frans Lycke Och hans frue, frue Lyssebet Brock, til, At dy uylle giiffue myn Søn wldrich Christian derris datter Iomfru krystens Lycke, Och dii sig dentid Erklerede, At om dii skøndt gerne Saa ded, at ded skedde, Da kunde … [fortsættes s. 357]

Oversættelse af Brev 391/6:
Eftersom jeg for nogen tid siden har ladet tale Frands Lykke og hans frue, fru Lisbet Brock, til, at de ville give min søn Ulrik Christian deres datter jomfru Kirsten Lykke [til ægte], og de sig dengang erklærede, at om de skønt [end] gerne så det, at det skete, da kunne … [fortsættes s. 357]

[1)] Hans Ulrik Svitzer.
[2)] Jvfr. ovfr. S. 287 f.

Side 357.

Brev 391/6 (slutning, fortsat fra s. 356)
Til [Frands Lykke].
dy dog for Iomfruens vnge Aar skiild Indted fuldkommeligen siige Iaa dertil, Mens Eruardte tyden, at Iomfruen kam tiil Aar och alder, at hun selffuer kunde siige syn mening derom[1)], Da skal y Eder tiil frans Lycke och hans frue forføiie Och dennom lade forsta, Miig at uerre heel wel dermed tilfriidtz, Att Iomfruens Iaa sa lenge ma haffue Anstand, Indtil hun kommer til flere Aar, End hun Nu haffuer, Mens Nu uyl Ieg uerre wys pa derris vyllie. *Valete*. Rossenborg den 9 *Decem: Anno* 1647.
Christian.

Oversættelse af Brev 391/6 (slutning):

… de dog for jomfruens unge år skyld ikke fuldkomment [endeligt] sige ja dertil, men afvente [„Eruardte"] tiden, [til] at jomfruen kom til år og alder, at hun selv kunne sige sin mening derom[1] — da skal I Eder til Frands Lykke og hans frue forføje [begive] og dem lade forstå, [at] jeg er helt vel dermed tilfreds, at jomfruens ja så længe må have anstand [henstand], indtil hun kommer til flere år, end hun nu har, men nu vil jeg være vis på deres vilje. Farvel [*Valete*]. Rosenborg den 9. december anno 1647.
Christian.

Brev 392/6 * 30. Decbr. 1647

Til [Jørgen Seefeldt og Frederik Reedtz — el. kansleren].
Jørgen Sefeldts og Frederik Reedtz's Erklæringer skulle indhentes angaaende de Privilegier, som bør tilstaas fremmede, der ville nedsætte sig her i Riget. — Erholm og Søndergaarde Stamhuses Arkiv[2].
Eptherdi Jørgen Sefeldt Er tiilstede, Och H: frederich Redtz foruendtis med ded første, Da kan y best aff dennom Erfahre derris mening Om dii *Priuilegia*, som uyl dii fremmede forundis, Om dii siig hiid Ind y Riigit skal begiiffue[3]. *Valete*.
Friderigs: den 30 *Decem: Anno* 1647.
Christian.

Oversættelse af Brev 392/6:
Eftersom Jørgen Seefeldt er til stede, og hr. Frederik Reedtz forventes med det første, da kan I bedst af dem erfare deres mening om de privilegier [*Priuilegia*], som skal de fremmede forundes [tilstås], om de sig hid ind i riget skal begive [dvs. hvis de vil bosætte sig her][3]. Farvel [*Valete*].
Frederiksborg den 30. december anno 1647.
Christian.

---

[1] Christence Lykke var født 14. April 1636 paa Gisselfeldt. Hun blev 1655 gift med Frands Brockenhuus, og da han var død 1660, ægtede hun det følgende Aar Frederik v. Arenstorff. Hun døde 1667 (Mich. Henrichsøn, Liig-Prædikener II, 220 ff. Resenius, Inscript. Haffnienses S. 161. Hist. Tidsskr. 3. R. III, 612. 4. R. V, 189 ff.). Hun og hendes Broder, den bekjendte Kaj Lykke, vare eneste Arvinger til Forældrenes store Rigdom, og det ligger nær at formode, at det nærmest er dette Hensyn, der har ladet Christian IV's Valg falde paa hende som en passende Brud for hans Søn. Ved Forældrenes Død tilfaldt der hende en Arv i Jordegods af 2636 Tdr. Hartkorn (Rasmussen, Gisselfeld S. 94). Ulrik Christian Gyldenløve døde ugift 1658.
[2] Meddelt af Kand. G. L. Wad.
[3] Jvfr. ndfr. S. 358.

Side 358.
Brev 393/6 * 1647—48
[Til Christen Thomesen Sehested — punktliste].
Kongen opregner en Del Punkter, som han gjerne vil have sat igjennem hos Rigsraadet, og som han forinden ønsker nærmere overvejede. — Kgl. Bibl.
Epthersom du dig uden thuiffuel uel Errindrer, huad ieg senisten med dig wiitløfftigen haffuer talit Om myn Eiigen och disse Riigers welstand, Da uil derpa med alwor driiffuis, huorfor ieg nu haffuer forfattit disse Eptherfølgende *Puncta*.

1. Myn søn H: frederigs *election*[1] och Hiilding y begge Riiger ded snariste Mueligdt at fordtsette Med huissom dertil fornøden gørris at bestille och anordne.
2. Graff woldemar Christians *Auansament* Med huiis arlig *pension* wed *Mylitien* her y Riigit wden Riigens Marsiis *preiudits* skal giiffuis.
3. Nermere *Allianse* med Staterne til forsickering ymod Suerrig Epther den fuldmacht, ieg senisten gaf dig skriftlig her pa hussit[2].
4. Ded uyl haffuis y acht, At man Erlanger En uys Stappel y københaffuen tyl dy fremmede, som der kan uerre frii y derris husse och lossomendter til at *exersere* derris *Religion*, Aldenstund *Commersium* Indted star til ued uorris Egne at driffue tiil disse Riigers forbedring.
5. Eptherdi størstedelen af Radit derhen Stemmer, at Nar den termin om forskaning pa dii Ordinarie skatter, købstederne giiffuen Er[3], Er passerit, At man da skal palegge nogle *Consumtion* penge Imod afflag(!) paa skatterne[4]. … [fortsættes s. 359]

Oversættelse af Brev 393/6:

Eftersom du dig uden tvivl vel erindrer, hvad jeg senest med dig vidtløftigt har talt om min egen og disse rigers velstand, da vil [skal] derpå med alvor drives [arbejdes], hvorfor jeg nu har forfattet disse efterfølgende punkter [*Puncta*].

1. Min søn hertug Frederiks valg [*election*, til tronfølger][1] og hylding [hyldning] i begge riger det snareste muligt at fortsætte [fremme], med hvad som dertil fornødent gøres at bestille og anordne.
2. Grev Valdemar Christians avancement [*Auansament*, forfremmelse] med [den] hvis[e] årlige pension ved militsen [*Mylitien*, hæren] her i riget uden Rigens Marsks fornærmelse [*preiudits*, forurettelse] skal gives.
3. Nærmere alliance [*Allianse*] med Staterne [Generalstaterne, Nederlandene] til forsikring [sikring] imod Sverige efter den fuldmagt, jeg senest gav dig skriftligt her på huset [slottet][2].
4. Det vil [skal] tages i agt, at man erlanger [tilvejebringer] en vis [bestemt] stapel [*Stappel*, handelsplads] i København for de fremmede, som der kan være fri i deres huse og losementer [logier] til at eksercere [*exersere*, udøve] deres religion [*Religion*], eftersom handelen [*Commersium*] ikke står til ved [ikke kan] med vore egne at drive til disse rigers forbedring.
5. Eftersom størstedelen af Rådet derhen stemmer [hælder til], at når den termin om forskånen [fritagelse] på de ordinære skatter, købstæderne givet er[3], er passeret [udløbet], at man da skal pålægge nogle konsumtionspenge [*Consumtion*, forbrugsafgift] imod aflag(!) [i stedet for] på skatterne[4]. … [fortsættes s. 359]

[Bemærk: „afflag" står med (!) i originalen — sic; formentlig for „affslag" (afslag) eller „i stedet". Brevet er en punktvis dagsorden over sager, kongen vil have fremmet i Rigsrådet.]

---

[1] Jvfr. ovfr. S. 350 f.

[2] I sit aabne Brev af 23. Novbr. (se ovfr. S. 354) havde Kongen efter Rigsraadets Raad lovet ikke at forsømme noget med Hensyn til Konføderation med Naboerne og især med Generalstaterne. Hvad der menes med Fuldmagten, vides ikke.

[3] 18. Septbr. 1645 var der tilstaaet Kjøbstæderne Skattefrihed i 3 Aar (Nyt histor. Tidsskr. V, 362).

[4] Spørgsmaalet om en saadan Konsumtionsafgift havde været behandlet paa Mødet i Odense i Juli 1647 (Christen Thomesen Sehesteds Protokol i Rigens Raads Breve, Fasc. 56).

Side 359.

Brev 393/6 (slutning, fortsat fra s. 358)
[Til Christen Thomesen Sehested — punktliste].

6. Kronens tiiener alle uyl settis pa Eckepenge at giiffue y Penge eller korn Epther huer stedtz beskaffenhed, Saat lensmanden inted haffuer uyder med bønderne at skaffe, End at dii dryffue aulen.
7. Ded geiistlige godtz, som hiidindtil haffuer uerrit forlendt til vnderskedtlige folck, Adel och wadel, som Ingen tiieniste gør Eller haffuer giiordt mig Eller kronen, Som beløber siig uiidt offuer halffpardtten af kronens Indkomst, Huorfor dedsamme bør at leggis vnder dii Lehne, som ded fyndis Nest huos beliggende, At dii persohner, som betiiener fornemme *Scharsi* y Chanseliit, Rendteriit och andenstedtz, deraff *Honorabiliter* kan vnderholdis.
8. Om Nogen aff kronens lehne tyl wiisse folck aff Aadel her y Riigit pa Nogle Ars tiid forlag uylle forpachte vnder loulig och[1)] tilbørlig *Administration*, Som derris Arffuinger uyl suare til, Da skaldt du derom aduare mig.
9. Med lehnens heste skal ded forholdis Epther myn Syste Erklering ymod Riigens Marss[2)].
10. Dersom Ochsa nogit godtz uden wleilighed aff En Eller anden *Consideration* pa høyheden uden kronens Skade kunde Selgiis, Da madt du derom gørre forslag.
11. Huorledis Ieg nu Epther Riigens Raadtz fortrøstning kan Erlange ded Igen, som ieg haffuer forstrackt Riigit med, *Item* Huorledis myn Hoffstadt Liige ued andre konninger kan holdiss, som ded siig bør, Med ded, som til flodens, *Arsenalens* och anden fornødenhed behøffuis, Ded haffuer Ieg at fornemme, Naar gud uyl, uy fyndis til førstkommende mode y københaffn[3)].
12.

Oversættelse af Brev 393/6 (slutning):

6. Kronens tjenere skal alle sættes på ække-penge [„Eckepenge" — fast årlig ydelse] at give i penge eller korn efter hvert steds beskaffenhed, sådan at lensmanden intet videre har med bønderne at skaffe, end at de driver avlen [landbruget].
7. Det gejstlige gods, som hidindtil har været forlenet til forskellige folk, adel og uadel [ikke-adelige], som ingen tjeneste gør eller har gjort mig eller kronen, som beløber sig vidt over halvparten af kronens indkomst — hvorfor det samme bør at lægges under de len, som det findes nærmest hos beliggende, [så] at de personer, som betjener fornemme charger [*Scharsi*, embeder] i kancelliet, renteriet og andensteds, deraf hæderligt [*Honorabiliter*] kan underholdes.
8. Om nogen af kronens len til visse folk af adel her i riget på nogle års tid til forlag [under forpligtelse] ville forpagte under lovlig og[1)] tilbørlig administration [*Administration*], som deres arvinger vil svare til [indestå for], da skal du derom advare [underrette] mig.
9. Med lenenes heste skal det forholdes efter min sidste erklæring imod [til] Rigens Marsk[2)].
10. Dersom også noget gods uden ulejlighed af en eller anden konsideration [*Consideration*, hensyn] på højheden [majestætsretten] uden kronens skade kunne sælges, da må du derom gøre forslag.
11. Hvorledes jeg nu efter Rigens Råds fortrøstning [tilsagn] kan erlange [få] det igen [tilbage], som jeg har forstrakt [forskudt] riget med, item [ligeledes] hvorledes min hofstad [hofholdning] lige ved [på lige fod med] andre konger kan holdes, som det sig bør, med det, som til flådens, arsenalets [*Arsenalens*, tøjhusets] og anden fornødenhed behøves — det har jeg at fornemme [drøfte], når Gud vil, vi findes [mødes] til førstkommende møde i København[3)].

[1)] Ordet er skrevet to Gange.
[2)] Der menes vistnok Kongens Brev af 10. Decbr. 1647 til Anders Bilde, hvori han erklærer, at han vel er gaaet ind paa, at Rostjenesten af Lenene vedligeholdes indtil videre Anordning, men dog vil, at den ikke skal stikkes ind under de andre Kompagnier, men forblive for sig selv til hans egen Opvartning (Jydske Tegn. XI, 399).
[3)] 17. April. Se ovfr. S. 351.

Side 360.

Brev 393/6 (efterskrift, fortsat fra s. 359)
[Til Christen Thomesen Sehested — punktliste].
Imidler tyd Erfahrer du Bade y ded Ene och y ded andit, huis dig siinis Epther tyd och leiilighed Radeligdt at werre, Huorom du mig dyn mening Eptherhanden skaldt lade forsta.

Oversættelse:
Imidlertid erfarer du både i det ene og i det andet, hvad dig synes efter tid og lejlighed rådeligt at være [hvad du finder tilrådeligt], hvorom du mig din mening efterhånden skal lade forstå [meddele].

Brev 394/6 * 17. Januar 1648

Til Christen Thomesen Sehested.
Landkommissærerne i Jylland skulle indlevere Smaamønten af Skatten i Rentekammeret; Kongen ønsker blot, at der er meget af den. Den sachsiske Gesandt har forhaabentlig til ingen Nytte sendt Bud til Prinsesse Magdalena Sibylla i Nykjøbing. — Geh. Ark.
Ieg haffuer forstanden aff dyn skriffuelse, At land *Commissarie[r]ne* y Iudtland begerer at uyde, huordthen dy skall leffuere den Sma myndt, dy huoss sig haffuer aff den beuylgede *contribution*, Saa Seer Ieg den Ingenstedtz bedre at kunde leffueris End pa Rendteriit. Worherre giiffue, at densamme uar Ickun y den mengde foranden[1)], at Badtzmenden kunde faa derris Buxer fuld deraff. Daler uylle falde dem for tunge. *Vale*. Frederigs: den 17 *Ianu: Anno* 1648.
Christian.
Den gesandter fra dressden[2)] haffuer aff stor Iffuer, at hand Indted kunde faa ded, som hand pa siin wiiss gerne wylle hafft ted, afferdigit kørbidtz henad Nykøbing, Mens Ieg habis, att hand skall uynde Lydit med samme syn Reiisse andit End att lade Støde Lyffuit nogit til Rette y denne kostelige weii.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 394/6:
Jeg har forstået af din skrivelse, at land[s]kommissærerne [*Commissarierne*] i Jylland begærer at vide, hvorhen de skal levere den små mønt, de hos sig har af den bevilgede kontribution [*contribution*, skattebidrag], så ser jeg den [kan den] ingensteds bedre kunne leveres end på renteriet. Vor Herre give, at den samme kun var i den mængde forhånden[1)], at bådsmændene [søfolkene] kunne få deres bukser fulde deraf. Dalere ville falde dem for tunge. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 17. januar anno 1648.
Christian.
Den gesandt fra Dresden[2)] har af stor iver — at han ikke kunne få det, som han på sin vis gerne ville have haft [ordnet] dér — afærdiget [sendt] Körbitz [en udsending] henad Nykøbing, men jeg håber,

at han skal vinde lidet med samme sin rejse andet end at lade støde livet noget til rette [dvs. slå sig fordærvet] i denne kostelige [besværlige] vej[r]e.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: Kongens tilføjelse om den sachsiske gesandt sigter til Sachsens forsøg på at påvirke prinsesse Magdalena Sibylla (den udvalgte prins Christians efterladte enke) i Nykøbing angående livgeding og arv, jf. fodnote 2.]

---

[1] ∴ for Haanden.
[2] Hans Hverv var at virke til Fordel for Prinsesse Magdalena Sibylla med Hensyn til Livgeding og Arven efter Prinsen (Slange S. 1473 f. Sjæll. Tegn. XXIX, 303 f.) 27. December befaledes det, at han, naar han kom fra Falster til Roskilde, … [fodnote 2 fortsættes s. 361]

Tak — det er den manglende **bogside 361**. Hullet er hermed lukket. Bemærk at nummereringen viser sig at have været forskudt: brevet, jeg på s. 362 kaldte „Brev 395/6", er i virkeligheden **Brev 396/6**, og på denne side finder vi det korrekte **Brev 395/6** (til Marsken Anders Bilde) samt begyndelsen af **Brev 396/6**. Jeg leverer siden bagud og retter samtidig den lille nummereringsuoverensstemmelse.

Side 361.

Brev 395/6 * 23. Januar 1648

Til [Christen Thomesen Sehested].
Kongen vil vide, hvad der kan svares Marsken Anders Bilde paa hans Skrivelse om Militsen. — Geh. Ark.
Aff herhuosføiiede Riigens Marssis skriiffuelse Erfahris Hans store Omsorrig om *Mylitiens* Riichtighed at bringe pa fode, at den kan besta, Huilken hans skriiffue[lse] y med fliid skall Igennommlesse Och mig Eders betenckende deroffuer lade forsta, huad hannem derpa Er at Suare, Aldenstund man kan Indted lade hannem ganske Suarløss[1]. *Valete*. Frederigs: den 23 *Ianu: Anno* 1648.
Christian.
Oversættelse af Brev 395/6:

Af den herhos føjede [vedlagte] Rigens Marsks [Anders Bildes] skrivelse erfares hans store omsorg om militsens [*Mylitiens*, hærens] rigtighed [ordning] at bringe på fode [i stand], at den kan bestå, hvilken hans skrivelse I med flid skal gennemlæse og mig Eders betænkende [mening] derover lade forstå, hvad ham derpå er at svare, eftersom man ikke kan lade ham ganske svarløs[1]. Farvel [*Valete*]. Frederiksborg den 23. januar anno 1648.
Christian.

Brev 396/6 * 28. Januar 1648

Til Christen Thomesen Sehested.

Karen Andersdatter skal have et Livsbrev paa 600 Rdl., og man skal søge at skaffe hende de Penge, hun har laant Jochum Beck. Da Gunde Rosenkrands har overtaget Hans Ulrik Gyldenløves Arv og Gjæld, skal han mindes om at betale en lille Sum, som denne skyldte Kirken paa Hveen. — Geh. Ark.
Chanseleren skal lade gørre Et breff pa karren Andersdatter, At hinder herepther fra den 9 *Ianu: passatj* skal aff Rendteriit Arligen hinders lyffstyd udi fiihre terminer giiffuis Sex hundrit Riix daler *in spesie*[2]. Och Ep- … [fortsættes s. 362]

Oversættelse af Brev 396/6:
Kansleren skal lade gøre et brev på Karen Andersdatter, at hende herefter fra den 9. januar forgangne [*passatj*, sidst forløbne] skal af renteriet årligt hendes livstid ud i fire terminer gives seks hundrede rigsdaler in specie [*in spesie*, i klingende mønt][2]. Og ep[tersom] … [fortsættes s. 362]
[Bemærk: Dette Brev 396/6 fortsætter og afsluttes på s. 362 (som jeg tidligere ved en fejl nummererede 395/6). Regesten her på s. 361 svarer netop til den brevtekst, der løber over på s. 362 om Karen Andersdatter, Jochum Beck og Gunde Rosenkrantz. Nummereringen er hermed rettet.]

Fortsættelse af fodnote 2 (til Brev 394) fra s. 360:
… skulde forsynes med Underholdning og Vogne (Sjæll. Tegn. XXIX, 296). 26. Jan. 1648 rejste han fra Frederiksborg (L. J. Hindsholms Dagbog S. 22).
[1] Anders Bilde fik 25. Januar 1648 Brev, at han maatte have Taalmodighed med de fremsendte Besværinger til førstkommende Møde eller Herredag i Kjøbenhavn, hvor man da maatte tænke paa Midler til at afhjælpe dem (Jydske Tegn. XI, 405).
[2] Christian IV havde 1621 tilstaaet sin forrige Frille Karen Andersdatter en Pension af 300 Rdl. aarlig. I Rentemestrenes Regnskaber skal denne Udgiftspost kun kunne spores til 1627; men 1643 opføres hun med den halve Sum (Grundtvig, Meddelelser fra Rentek. Arch. 1872 S. 175); noget har hun dog … [fodnote 2 fortsættes s. 362]

Side 362.

Brev 395/6 (Til Christen Thomesen Sehested.
thersom den fattige kuynde haffuer forstrackt Iochim Beck med tussind Riix daler, som hun Nu Indted kan bliiffue mechtig Igen, Och der Siigis, Hoffmeisteren at haffue købdt En Herregardt aff samme Beck[1], Da skal huos Hoffmeisteren pa myne vegne gørris andoddering(!), at hand sadan penge hiinder och indted Iochiim Beck lader tilkomme.
Och Eptherdi gundi Rossenkrandtz Epther Hans wldrichs saliigs død[2] tog sig Hans wldrigs godtz och geld an, Och der Nu Rester En ringe ting, som Hans wldrich Salig Er bleffuen kiircken pa Hueen[3] skyldig, Da uyl samme Rossenkrandtz Om sliigdt Erindris, at man Engang kan fa Ende derpa. *Vale*.
Frederigs: den 28 *Ianu: Anno* 1648.
Christian.
Udskrift: Chanseleren H: Christian tommissen til hande.

Oversættelse af Brev 395/6 (slutning):
… eftersom den fattige kvinde har forstrakt [lånt] Jochum Beck tusind rigsdaler, som hun nu ikke kan blive mægtig [få tilbage] igen, og der siges, [at] hofmesteren [Corfits Ulfeldt] har købt en herregård af samme Beck[1], da skal hos hofmesteren på mine vegne gøres andmodning

[„andoddering"(!), henvendelse], at han sådanne penge [til] hende og ikke [til] Jochum Beck lader tilkomme [udbetale].
Og eftersom Gunde Rosenkrantz efter Hans Ulriks salige død[2)] tog sig Hans Ulriks gods og gæld an [påtog sig], og der nu resterer en ringe ting [et lille beløb], som Hans Ulrik salig er blevet kirken på Hven[3)] skyldig, da vil [skal] samme Rosenkrantz om sådant erindres [påmindes], at man en gang kan få ende derpå. Farvel [*Vale*].
Frederiksborg den 28. januar anno 1648.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Kansleren hr. Christian Thomsen [Sehested] til hånde.
[Bemærk: „andoddering" står med (!) i originalen — sic, for „anmodning". Brevet handler om en fattig kvindes tilgodehavende hos Jochum Beck, samt en gældssag efter afdøde Hans Ulrik Gyldenløve angående kirken på Hven, som han var forlenet med.]

… vel ogsaa oppebaaret i de mellemliggende Aar, maaske med Undtagelse af Tiden 1640—41, da Kongen var saa forbitret paa hende for hendes paatænkte Ægteskab med Niels Nelausen (se forrige Bind S. 36 og de der anf. Steder). 4. November 1645 tilstod Kongen hende 600 Rdl. om Aaret af hans eget Kammer fra det følgende Aars Begyndelse (Sjæll. Reg. XXI, 414), og 29. Jan. 1648 udgik der et nyt Kongebrev, der paalagde Rentemestrene at udrede de 600 Rdl. I Henhold hertil udbetaltes der hende ogsaa 9. Febr. 200 Rdl. (Rentemestrenes Regnsk.). Frederik III stadfæstede 1. Febr. 1649 Faderens Brev af 29. Januar 1648. I de følgende vanskelige Tider gik det hende som saa mange andre, at Løfterne ikke bleve holdte, og man har flere Breve fra hende, hvori hun ynkelig klager sin Nød (Kongerigets Arkiv, Personalhist. Saml.).
[1)] 2. Septbr. 1647 kjøbte Korfits Ulfeldt Herregaarden Store Torup i Skaane af Jochum Beck (Smith, Leonora Christina p. Maribo Kloster S. 30).
[2)] 31. Jan. 1645 (ovfr. S. 13).
[3)] Med denne Ø var Hans Ulrik Gyldenløve forlenet.

Side 363.

Brev 397/6 ✻ 9. Febr. 1648

Til Korfits Ulfeldt.
Da Kaj Lykke ikke har indfundet sig og erklæret, om han vilde rejse udenlands for at gjøre sig dygtig til en Betjening, har Kongen udset en anden hertil, hvem Korfits Ulfeldt skal indsætte efter at have givet Kaj Lykke Besked. — Geh. Ark.
Om key lycke[1)] lod Ieg y gar dig forsta myn Mening, At Eptherdi hand Indted Epther siin tylsaun styllede siig Ind igen Och Erklere sig, om hand uylle En tydlang begiffue siig aff Riigit och gørre siig *Capabile* til at tyene[2)], Da haffde Ieg siiet mig om En anden, tiil huilcken at *Installere* du dig heer skulle lade fynde, Nar du key Lycke sliigdt haffde ladit forsta. *Vale*. Frederigs: den 9 *febru: Anno* 1648.
Christian.
Udskrift: Riigens Hoffmeister tiil hande.

Oversættelse af Brev 397/6:
Om Kaj Lykke[1)] lod jeg i går dig forstå [meddele] min mening: at eftersom han ikke efter sit tilsagn stillede sig ind igen [indfandt sig på ny] og erklærede sig, om han ville en tidlang begive sig af riget [rejse udenlands] og gøre sig kapabel [*Capabile*, duelig] til at tjene[2)], da havde jeg set mig om

[efter] en anden, til hvilken at installere [indsætte, *Installere*] du dig her skulle lade finde [indfinde dig], når du Kaj Lykke sådant havde ladet forstå [meddelt]. Farvel [*Vale*]. Frederiksborg den 9. februar anno 1648.
Christian.
Udskrift [udvendig adresse]: Rigens Hofmester [Corfits Ulfeldt] til hånde.

_____

[1)] Kaj Lykke var siden 25. Aug. 1646 Kammerjunker (Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarch. 1872 S. 133).
[2)] Han havde dog tilbragt flere Aar i Udlandet (Bruun, Kaj Lykke S. 10 f.).

[Bemærk: Den dobbelte understregningslinje nederst på siden markerer i originalen sandsynligvis en større inddeling — muligvis afslutningen på et afsnit eller en overgang. Siden er ellers kort, med kun ét brev.]
Bemærk desuden: Kaj Lykke er broder til jomfru Kirsten (Christence) Lykke, som Brev 391/6 (s. 356–357) omhandlede som påtænkt brud for Ulrik Christian Gyldenløve.

Side 364.
Rettelser og Tilføjelser.
[Denne side indeholder ikke breve, men editorens rettelses- og tilføjelsesliste (errata) til bindet. Der er ingen brevtekst, transskription eller oversættelse at levere efter skabelonen. Jeg gengiver listen som den står.]

1641—1644.
S. 405 L. 17 f. n. Christen Nielsen Bonde blev efter Vitus Berings Bryllupsdigt først gift 1642 (Rostgaard, Deliciæ quorundam poetarum Danorum II, 104 f.). (Meddelt af Hr. Pastor, Dr. H. Rørdam.)

1645—1648.
S. 30 L. 6 f. o. — Bertns, læs: Bernts.

- 125 - 2 f. n. — 1648, læs: 1647 (jvfr. S. 260).
- 176 - 17 — — Efter „det" mangler: i.
- 179 - 1 — — Tilføj: Han fik 14. Januar 1649 Bestalling som tydsk Kancelliforvalter med en Løn af 300 Rdl. aarlig og 16 Rdl. maanedlig i Kostpenge (Geh. Ark., Bestallingsprotokol Nr. 1).
- 193 - 11 — — Toldforvalter, læs: Postforvalter.
- 229 - 8 f. o. — Efter „skrifuer" skal staa Komma.
- 253 - 1 f. n. — Fabritius, læs: Fabricius.
- 349 - 5 f. o. — Slesvig, læs: Slesvig og Holsten.

[Forklaring til forkortelser: „L." = Linje; „f. o." = fra oven; „f. n." = fra neden. Fx „S. 30 L. 6 f. o." = Side 30, linje 6 fra oven.]

Side 365 [uden trykt sidetal].

Fortegnelse over de Personer, til hvem Brevene ere skrevne.
[Denne side er begyndelsen af bindets modtagerregister — en alfabetisk fortegnelse over adressaterne med henvisning til brevnumre (ikke sidetal). Der er ingen brevtekst at transskribere

eller oversætte. Jeg gengiver registeret som det står. Bemærk at siden selv er utrykt i sidetal; efter errata-siden 364 følger dette register.]

Arkelimestrene, Nr. 33.
Beck, Sten, Nr. 44, 353, 354, 357. Jvfr. Rentemestrene.
Bernts, Albert Baltser, Nr. 188.
Bilde, Anders, Nr. 187, 234, 239, 296.
Brochmann, Jesper, Nr. 193.
Fleischer, Esaias, Nr. 26.
Frederik, Ærkebiskop af Bremen, Nr. 327 (Udkast), 346 (Udkast).
Fredskommissærer, de danske, (i Christianopel), Nr. 18, 53.
Gjedde, Ove, Nr. 296, 307.
Günther, Frederik, Nr. 104, 107, 204, 356, 358.
Krabbe, Gregers, Nr. 59.
Krag, Kjeld, Nr. 208, 254, 352.
Krag, Otte, Nr. 381.
Kuhla, Arent von der, Nr. 61.
Leonora Christina, Nr. 57.
Lindenov, Hans, Nr. 58, 59.
Oldeland, Melchior, Nr. 23, 342, 344. Jvfr. Rentemestrene.
Ravn, Klavs, Nr. 66, 67, 71, 72.
Rentemestrene (Sten Beck, Melchior Oldeland), Nr. 5, 15—17, 19, 31, 38, 40, 42, 43, 48, 52, 56, 62, 63, 70, 73, 94, 101, 111, 115, 124, 126, 129, 132, 135, 139, 155, 203, 212, 255—58, 260, 261, 263, 265—68, 271, 273, 277, 281, 283, 285, 287, 288, 291—93, 299, 300, 305, 308, 311, 314, 316, 318, 319, 326, 330, 332, 334, 340, 341.

Side 366.
Fortegnelse over de Personer, til hvem Brevene ere skrevne (fortsat fra s. 365).
[Fortsættelse af modtagerregisteret. Ingen brevtekst; jeg gengiver listen ordret. Den dobbelte understregningslinje nederst markerer registerets afslutning.]

Rigsraadet, Nr. 9, 11, 14, 20, 24, 25, 27 (?), 28, 30, 32, 34, 37, 39, 41, 45, 50, 64, 65, 68, 69, 87—89, 93, 95, 100, 117, 156, 162, 176, 184, 186, 188, 225, 233, 237, 241, 289, 294, 295 (?), 309, 333, 337, 382—84, 386, 387.
Sehested, Christen Thomesen, Nr. 4, 6, 22, 47, 49, 54, 55, 75, 78, 81, 84—86, 92, 102, 103, 106, 118—23, 125, 127, 128, 130, 131, 133, 134, 136—38, 140—42, 145, 146, 148—54, 157, 159, 161—74, 177, 179—82, 185, 186, 190—92, 195, 196, 198—202, 205—207, 209, 211, 213, 214 (?), 215, 216, 218, 219, 222—24, 226—32, 235, 236, 240, 243—46, 247 (?), 248, 249 (?), 250, 251, 252 (?), 262, 264, 269, 270, 272, 274—76, 278—80, 282, 284, 286, 290, 297, 298, 301—303, 307, 312, 313, 315, 317, 320—25, 328, 329, 331, 336, 345, 347—51, 355, 360—79, 385, 388, 394, 396.
Sehested, Hannibal, Nr. 165, 251, 259, 293, 296, 304, 306, 307, 338, 389.
Tolderne i Sundet, Nr. 158, 217, 359.
Trolle, Niels, Nr. 307.
Ulfeldt, Flemming, Nr. 175 (Udkast).
Ulfeldt, Knud, Nr. 197.
Ulfeldt, Korfits, Nr. 1, 3, 7, 8, 10, 13, 21, 35, 46, 51, 55, 74, 76—80, 82, 83, 90, 91, 96—99, 105, 108—10, 112—14, 116, 178, 183, 185, 194, 196, 389, 397.

Urne, Christoffer, Nr. 242, 296.
Urne, Sivert, Nr. 175 (Udkast).
Waldburger, Joachim, Nr. 36 (?), 144, 147, 210, 220 (?), 221 (?), 339.
Walter, Fester, Nr. 343.
Vind, Iver, Nr. 238.

Side 367 [uden trykt sidetal].
Register.
[Her begynder bindets alfabetiske person- og stedregister, sat i to spalter med henvisning til sidetal (ikke brevnumre). Dette er paratekst, ikke brevtekst, så CIV6-DIPL-skabelonen gælder ikke; jeg gengiver registeret ordret, spalte for spalte. En stjerne (*) efter et sidetal betyder — jf. fodnoten — at der på den side findes udførligere oplysninger i noterne om vedkommende person eller sted. „Dat." ved stednavne betyder, at stedet på de følgende sider i teksten forekommer som dateringssted.]

Aagaard, Niels Lavritsen, Rektor p. Herlufsholm, Prof. i Sorø, 123, 125.
Aagerup (Agerup) 125.
Aarhus 331. — Domkirke 331, 337.
Aarhus Bispestol 123.
Abrahamstrup 183.
Agerup s. Aagerup.
Aggershus 175 ff. Dat. 176.
v. Ahlefeldt, Henrik, 99. — Kaj 90, 120, 130, 138, 154 f. — Klavs 21, 49, 90, 151, 166, 241, 253, 282, 287, 289 f., 305.
Ahnemøller (Ohnemøller), Hans, Mester-Tømmermand, 6, 29.
Akeleie, Gabriel Knudsen, 337*.
Allerup 226.
Als 19 ff., 323 f.
Altona 202, 231.
Amager 20—6, 29, 46, 49.
Amsterdam 18, 108.
Anders Svendsen s. Hvass.
Andreae, Joachim, nederlandsk Gesandt, 18.
Angel 236.
Anna, Dronning af Frankrig, 34 ff., 307, 309, 339 f., 346.
St. Anna, Skib, 26.
Anne Knudsdatter 321.
Anna Kathrine, Christian IV's Datter, 146, 235 f.
Anton Gynther, Greve af Oldenborg, 117.
Antvorskov 96, 100, 145, 147, 264, 296, 301—4, 306, 308. Dat. 99, 305 f., 308.
Antvorskov Len 113, 264 f.
Arctander, Mikkel Pedersen, Præst i Gjelsted, 123 f.
Arendal 176, 178. — Arendal Gaard Dat. 178.
Arenfeldt, Axel, 265, 337. — Jørgen 238.
v. Arenstorff, Frederik, 357.
d'Auchi, spansk Gesandt, 181 f.
Augustinus Hansen, Præst i Skjelskør, 124.

Bach, Klavs, Tømmermand, 46.
Bartholin, Albert Kaspersen, Rektor i Frederiksborg Skole, 193, 336 f.* — Thomas, Professor, 336 f.
Basel 191.
Baudissin, Wolf. Heinr., Generallieut., 45.

---

*) En Stjerne efter et Sidetal angiver, at der paa denne Side findes udførligere Oplysninger i Noterne om vedkommende Person eller Sted. Dat. ved Stedsnavne betyder, at Stedet paa de følgende Sider i Texten forekommer som Dateringssted.

Side 368.
Register (fortsat fra s. 367).
[Fortsættelse af det alfabetiske person- og stedregister, to spalter, med henvisning til sidetal. Ordret gengivelse.]

Bauer, Frederik, Generalmajor, 90, 92, 120, 130 ff.
Beck, Jochum, 361 f. — Sten 33, 75, 85, 322 f., 326, 339. Jvfr. Rentemestrene.
Bejerholm, Anders Madsen, Præst i Hagenbjerg, 324 f.
Beke, Albert, fra Bremen, 38.
Berg, Johan Adam, Forvalter p. Frederiksborg, 49 f., 240.
Bergen 252 f., 270. — Bergenhus 252.
Bernts, Albert Baltser, Kjøbmand i Hamborg, 30, 77 f., 84, 166, 178, 269, 289 f., 296, 299, 355, 364.
Bersodde 215, 217.
Bicker, Andries, nederlandsk Gesandt, 18.
Bjelke, Henrik, 117.
Bilde, Anders, 7, 9, 69 f., 86 ff., 130, 156, 164 ff., 171, 198, 208, 211-4, 216 ff., 273 ff., 279, 284, 299, 359, 361. — Erik 72. — Sten 41.
Den hvide Bjørn, Skib, 58.
Den sorte Bjørn, Skib, 57.
Bleking 40, 288.
Blome, Henrik, 100.
Blovstrød 312.
Boiiarus, Memmius, s. Burinus.
Boller 144, 181, 231, 233.
Bonde, Christen Nielsen, Præst i Aarhus, 364.
Bordesholm 291.
Bornemann, Christian, 4. — Philip Julius, Kancellisekretær, 4.
Bornholm 34, 72, 74, 88 f., 103 ff., 112-6, 120, 128 f., 148 f., 159-62, 168.
Borreby 133.
Braem, Godert, Tolder i Helsingør, 268 ff. — Johan, Handelsmand i Kbhvn., 102, 269.
Brahe, Jørgen, 23, 39, 82, 95, 213, 216. — Lave 277. — Sten 263. — Tyge 226, 332.
Bramdrup Sogn 123.
Bramstedt 291.
Brandenborg 188, 320 f. Jvfr. Frederik Vilhelm.
Branderup 123.
Brasset, fransk Diplomat, 222 f.

Bratsberg Len 5.
Bremen, By, 18, 38, 131 f.
Bremen, Stift, 101, 138, 187 f., 222, 228 f. Jvfr. Frederik.
Bremer, Hans, Kammertjener hos Hertug Frederik, 252.
Bremervörde 137.
Brienne, fransk Statsmand, 77, 82.
Brochmann, Jesper, Biskop, 147, 157, 170. — Rasmus Enevoldsen, Professor, 125.
Brock, Lisbeth, 356 f.
Brockenhuus, Frands, 357. — Oluf 73, 121, 155, 160, 292, 313.
Brun, Jakob, Guldsmed, 335.
Brunkardt, August, 324 f. — Christen, Præst i Hagenbjerg, 324.
Brømsebro 4, 10, 18, 69, 101, 193.
v. Buchwald, Frederik, 90, 92, 218. — Henrik 120, 130. — Kaspar 291.
Budde, Ellen, 117.
Burinus, Memmius, Sekretær i det tydske Kancelli, 179 f.*, 328 ff., 364.
Bygholm 16.
Bülow, Levin, 249 ff.
Bækkeskov 2.
Bælt (Store) 23.
Bøhmen 134.
Børringe Kloster 277.

C:
Christen Eriksen s. Valkendorf. — Hansen, Præst, 124. — Jensen, Hofprædikant, 235. — Pedersen, Borger i Kbhvn., 345.

Side 369.
Register (fortsat fra s. 368).
[Fortsættelse af det alfabetiske register, to spalter, sidetalshenvisninger. Ordret gengivelse.]

Venstre spalte (C–D):
— Pedersen, Præst i Gunderslev, 124 f.
Christian II, Kurfyrste af Sachsen, 209.
Christian III 226.
Christian IV's Børn 136, 144 f., 147, 149 ff., 153, 237, 245.
Christian V 102, 104, 163, 197.
Christian, Prins, 51, 70 f., 77, 146, 159-62, 176 f., 193, 203 ff., 208 ff., 235, 253-6, 262, 287, 289-92, 294 f., 297 ff., 302, 322 f., 328 f., 332, 335 f., 347 f., 350 f., 360.
Christian, Fange i Blaataarn, 64.
Christiania 168, 175, 177. — Mønt 178. — Tøjhus 275.
Christianspris 7, 126 f., 131, 133 f., 197 ff., 283, 298 f.
Christianopel 29, 36, 134, 143.
Christiansstad 118.
Christiansstads Len 118.
Christina, Dronning af Sverig, 177, 186.
Christoffer Hansen, Borgmester i Kbhvn., 30.
Cochran, John, engelsk Oberst, 166.

v. Cracau, Karl, nederlandsk Resident, 24, 38, 40 ff., 117, 141, 143 f., 189.
D:
Dalum 236.
Dam, Klavs, Rothgieter, 95.
Damianus, Johan, Slotspræst i Kbhvn., 258.
Dannevirke 231.
Danzig 45, 327, 345.
Delmenhorst, Skib, 58.
Dieterich, Helvig, kgl. Livlæge, 70*, 71.
Dolmer, Jens, Mag., 328-32, 337 f.
Dordrecht 18.
Dorothea Elisabeth, Kirstine Munks Datter, 145, 147 f., 175, 231 ff., 236, 245.
Højre spalte (D–F):
Drejer, Jakob Hansen, Borgmester p. Christianshavn, 203.
Dresden 209, 289, 295, 302, 314, 336, 360.
Durel, Magnus, svensk Resident, 179.
Dybendal, Skib, 58.
Dünkercken 135, 137, 199 f.
E:
Edinger (Eding), Johan Vilhelm, Resident i Haag, 324 f.*, 326 f. — Nicolas 325. — Nikolaj, Vinhandler i Kbhvn., 325.
Ejdsvold Jernværk 247.
Elben 15, 174, 289, 291.
Elisabeth Augusta, Christ. IV's Datter, 355.
Emdrup Sø 313.
England 14 f., 24, 62 f., 68 f., 98 f., 140. Jvfr. Henriette Maria; Karl.
Erik Ottesen s. Orning.
Estland 28.
Estvadgaard 314.
F:
Faaborg, Rasmus Madsen, Præst i Hammer, 124.
Faxe 125.
Fabricius, Jakob, kgl. Livlæge, 4, 253, 264.
Falster 9, 19 ff., 25, 71, 159, 164, 176, 204 f., 230, 255, 360.
Fembo, Anders Svendsen, s. Hvass.
Ferdinand III, Kejser, 56, 91, 93, 96 f., 100, 188 f., 192, 236, 287, 348.
Fjeraas, Hans Hansen, Præst i Hyllinge, 125.
Find Nielsen s. Trellund.
Flaaden 22 f., 26, 29 ff., 38 f., 43 f., 52, 57 f., 75, 79, 103, 106, 113, 126 f., 165, 199, 255 f., 266 f., 270-4, 279, 282, 284-7, 298, 308, 313 f., 349, 359.
Fleischer, Esaias, Hofapotheker, 18 f.

Side 370.
Register (fortsat fra s. 369).
[Fortsættelse af det alfabetiske register, to spalter, sidetalshenvisninger. Ordret gengivelse.]

Venstre spalte (F):

Flensborg 14, 102, 106 f., 117, 120, 128, 138, 140, 154, 163, 188, 252. — Slot 104, 188. Dat. 110 f., 114 ff., 121 f., 126-30, 132-6.
Flensborg Amt 139.
Fliginde 98.
Folby Præbende 337.
Folskenck, Niels Hansen, Raadmand i Kbhvn., 58-62.
Frands Philip, Hertug af Glücksborg, 51.
Frankrig 68, 81 f., 91, 93, 95, 98 f., 163, 167, 169, 171, 187 ff., 192, 214, 216, 218 ff., 222 f., 227, 307, 309, 318 f., 339 f., 346 f. Jvfr. Anna; Ludvig.
Fredericia 215.
Frederik II 277.
Frederik (III), Ærkebiskop af Bremen, 6 f., 94, 100-4, 107, 109 f., 114, 117, 119, 131 f., 137 f., 146, 153 ff., 165, 187 f., 197, 203 f., 223, 225, 228 f., 235, 252, 260, 287, 300 f., 310, 316 f., 319 f., 350 ff., 354, 358, 362.
Frederik III, Hertug af Gottorp, 130, 254.
Frederik, Hertug af Nordborg, 323 f.
Frederik Vilhelm, Kurfyrste af Brandenborg, 321.
Frederiksborg 10, 49 f., 143, 147, 217, 234 ff., 240 f., 245, 288 ff., 293 f., 305, 314 f., 321, 328 f., 360. Dat. 1-12, 15 ff., 20 ff., 48, 50, 92, 98, 141 f., 172, 174, 213, 218 ff., 222 ff., 228 f., 231 f., 240 f., 243 f., 262 f., 273, 286 ff., 293-300, 302 ff., 313 f., 316, 318, 320, 322 f., 326 f., 329-32, 334, 336, 338, 340-4, 346 f., 357, 360-3. (Blaa Stue 321. Kirke 240. Ridderstue 237. Røde Kammer 226, 228.) — Badstue Dat. 315. — Bryggers 285. — Dyrehave 146,
Højre spalte (F–G):
235 f. — Ladegaard 235. — Lille Ladegaard 146. — Skole 142 f., 337.
Frederiksborg Len 42, 66, 183, 260.
Frese, Hieronymus, fra Hamborg, 38.
Friis, Christian, til Borreby, 133. — Hans 325. — Henrik, Raadmand i Kbhvn., 259*.
Fuiren, Diderik, Guldsmed i Odense, 114.
Fulsbüttel 150.
Funcke, Johan, Opsynsmand ved Rosenborg, 3, 66.
Fyn 9, 21, 25, 123 f., 127, 131, 181, 183, 230, 235 f., 264, 324.
Færøerne 193 f.
G:
Gabel, Christoffer, Kammerskriver hos Hertug Frederik, 155.
Gabriel, Skib, 26.
Geist, Bernt v. Hagen, 78.
Georg II, Landgreve af Hessen, 204.
Gersdorf, Joachim, 94.
Gjedde, Ove, 32, 43, 72, 90, 92, 103, 273 ff., 283-6.
Gjedsted 124.
Gjerdrup 113.
Giske 277.
Gisselfeldt 357.
Gjøe, Christoffer, 5 f., 78, 175 f., 232. — Falk 127, 131.
Glimminge 72.
Glücksborg s. Frands Philip; Philip.
Glückstadt 90, 101, 110, 136 f., 166, 181, 186-9, 202, 231, 289, 297-300, 310, 316 f. — Glücksborg 51, 299. Dat. 138, 186, 189.

Gottorp 78, 92, 125 f., 231. Jvfr. Frederik III.
Grip, Peder Nilsson, 277.
Gronländer Marsker 317.

Side 371.
Register (fortsat fra s. 370).
[Fortsættelse af det alfabetiske register, to spalter, sidetalshenvisninger. Ordret gengivelse.]

Venstre spalte (G–H):
Grüner, Peter, Møntmester i Christiania, 177.
Guds Gave, Kobberværk, 269 f.
Gulland 35 f., 251.
Gunderslev 124 f.
Gustav Adolf af Sverig 48.
Gyldenløve, Elisabeth Sophie, 20, 151, 287, 339. — Hans Ulrik 3, 13, 18, 361 f. — Ulrik Christian 170, 179 f., 236, 287, 327-32, 339, 356 f.
Gyldenstjerne, Lene, 72.
Gyldensparre s. Sparre.
Günther, Frederik, Sekret. i det tydske Kancelli, 90, 92, 179 f., 229, 300, 320, 324, 326 f. — Martin, Major, 90.
Gyrvhild Fadersdatter s. Sparre.
Göteborg 72.
H:
Haag 117, 177, 221 ff., 227, 316, 325, 337.
Haderslev 90, 100 f., 105, 252, 310. Dat. 101-7. — Haderslevhus (Hansborg) 101, 210.
v. Hagen, Bernt, s. Geist.
Hagenbjerg, paa Als, 324.
Halberstadt Stift 187 f.
Halland 44.
Hals 171, 215, 217.
Hamborg 13, 15, 18, 38, 71, 78, 102, 110, 147, 185 ff., 189, 193, 290 f., 310.
Hammer 124.
Hammershus 72, 74, 88, 129, 162.
Hans Bertelsen, Sadelknægt, 191. — Bøjesen, Hofmynsterskriver, 85, 104, 122, 173 f., 197, 293. — Hansen, Foged p. Rosenborg, 125, 260, 364. — Hansen s. Fjeraas. — Hansen s. Hans Pedersen. — Jensen s. Viborg. — Lavritsen, Lærer for Christ. IV's Døtre, 153*. — Mikkelsen, Biskop i Fyn, 123 f., 324. — Nansen, Borgmester i Kbhvn., 33, 193 f. —
Højre spalte (H):
Nummesen, Skriver p. Bremerholm, 33. — Pedersen (Hansen), Landsdommer p. Bornholm, 113, 120 f., 128.
Hans Bugislav, Hertug af Nordborg, 51.
Hansborg s. Haderslevhus.
Hansestæderne 24, 38.
Haraldsted (Harrested) 304. — Præstegaard Dat. 173.
Harte Sogn 123.
Hatten, Heinrich v., Landkansler, 204.
Havhesten, Skib, 58.

Hedevig, Kurfyrstinde af Sachsen, 208 f.
Heiligenhafen 291, 295, 298 f.
Heinemark, Jonas, Tolder i Helsingør, 141, 327. Jvfr. Sundtold.
Helle Hansen, Tømmermand, 29.
Hellekande, Rasmus Jensen, Kjøbmand i Kbhvn., 30 f., 213.
Helm, Johan, Lic. jur., 101.
Helsingborg 183.
Helsingør 3, 41 f., 117, 193, 292 f., 310, 339. — Hospital 3. — St. Mariæ Kirke 189.
Henderson, John, engelsk Gesandt, 63, 68*, 69.
Henriette Maria, Dronning af England, 98 f., 187.
Henrik Jespersen, Præst i Tybjerg, 124.
Herbach, Kaspar, Hofsnedker, 5, 195 f.
Herlufsholm 123, 125.
Hermann, Christoffer Friedrich, Guardein, 177 f.
Herredage 3, 73, 106, 112, 116, 121, 129, 153, 160 ff., 168, 176, 228 ff., 233, 273, 276, 361.
Hertzhörner Marsker 317.
Hessen 71. Jvfr. Georg.
Hillerød Skole jvfr. Frederiksborg.
Hindsholm, Lavrits Jakobsen, Hofpræst, 259, 321 f., 328.

Side 372.
Register (fortsat fra s. 371).
[Fortsættelse af det alfabetiske register, to spalter, sidetalshenvisninger. Ordret gengivelse.]

Venstre spalte (H–J):

Hjort, Naman, Borgmester p. Christianshavn, 203.
Hofretten 65 f.
Holbæk 125, 261 f.
Holland 94. Jvfr. Nederlandene.
Holst, Niels Jensen, Destillerer, 119, 141, 248.
Holsten 7, 54, 78, 90, 92, 97, 106, 112, 120, 126 f., 132, 135 f., 139 f., 154, 157, 173 f., 184 f., 188, 199, 231, 266 f., 282 f., 285, 287, 295, 300 f., 348 f., 364. Jvfr. Gottorp.
Hoorn, By i Nederlandene, 18.
Horn, Gustaf, svensk Feltherre, 40.
Hornbolt, Villum, Maler, 288.
Hundermark, Anne, 113.
Hundsbæk 192.
Husvig, Hans Madsen, Slotspræst p. Frederiksborg, 321 f.
Hvass (Fembo), Anders Svendsen, Præst i Soderup, 125.
Hveen 361 f.
Hvidenger (Hviding) 79.
Hübner, Joachim, Hofraad, 52.
Hyllinge 125.
Høg, Just, 23, 156, 165, 167, 192.
Højer, Jørgen, Bundtmager, 308.

J–I:

Jakob Madsen, Borgmester p. Christianshavn, 240 f., 251. — Matthisen (Madsen), Biskop i Aarhus, 1, 123. — Mikkelsen, Borgmester i Kbhvn., 47, 194.
Ibstrup 183, 315, 338, 341 f., 345. Dat. 326, 333.
Jemteland 34.
Jenkes, Richard, engelsk Gesandt, 15.
Indyr (i Norge) 113.
Johan Simonsen, af Newcastle, 269. — Thomesen, Kammerskriver, 118, 308, 323.
Johan Georg, Kurfyrste af
Højre spalte:
Sachsen, 178, 204 f., 209, 254 f., 289, 295, 302.
Johan Kasimir, Pfalzgreve, 48.
Jordbjerg 72.
Island 15, 110, 137, 297.
Islandske Kompagni 30, 33, 110, 186-9, 297, 299 f.
Itzeho 183. Dat. 184 f.
Juel, Malte, 118, 302, 307, 310, 313 ff., 320, 329. — Peder 192.
Justitia, Skib, 58.
Iver Pedersen, Raadmand i Helsingør, 3.
Jyderup, Oluf Madsen, Præst i Viskinde, 124.
Jydske Regiment 116.
Jylland 7, 13, 54, 80, 90, 126 f., 171, 186, 197 f., 214 f., 230, 360.
K:
Kaas, Frands, 113*, 116. — Jens 321 f. — Klavs Frandsen 112 f.* — Mogens 9, 21, 70, 82, 86, 216.
Kalø Len 282, 305.
Karen Andersdatter 361 f. — Reinholds 321 f.
Karl I af England 63, 68 f., 99, 166.
Karl II af England 186 f.
Karsten, paa Mønten, 6.
Kastrup Dat. 25, 27 f. — Kastrup Knæ 29.
Den kejserlige Krigsret 258.
Kiel 17, 104, 138 ff., 198.
Kjærstrup 236.
Kjøbenhavn 3, 9-12, 16 f., 19-23, 25, 28 ff., 33, 36, 38 f., 43, 46 ff., 52 f., 55, 60 f., 63 f., 78, 89, 98, 101-5, 107 ff., 116, 119, 122 f., 126, 128, 136 f., 141 f., 152, 157, 174 f., 179, 183-7, 189, 191, 194, 206, 210, 213-7, 221, 223 f., 226, 229 f., 234, 236, 239 f., 248, 250, 252 f., 259, 262, 267, 285, 288, 292, 294, 298, 303, 310,

---

Side 373.
Register (fortsat fra s. 372).
[Fortsættelse af det alfabetiske register, to spalter, sidetalshenvisninger. Ordret gengivelse. Venstre spalte fortsætter det store „Kjøbenhavn"-opslag med byens lokaliteter.]

Venstre spalte (Kjøbenhavn, forts.):
313-6, 318, 321, 325, 327, 331 f., 335, 345, 352, 358 f., 361. — Bremerholm 2 f., 8, 12, 22, 32 f., 36, 73, 78, 117, 239 f., 243 f., 247, 253, 269, 271, 274, 334, 356. — Peblingebro 152. — Børnehuset 71, 105, 264. — Børsen 241. — Christianshavn 12, 46, 66, 122, 203, 229, 241, 251,

303. — Galge 198. — Frue Kirke 123, 347. — Holmens Kirke 12, 157 f. — Nye Kirke 125. — Regenskirken 225. — Trinitatis Kirke 225-8. — Ladegaard 183. — Nørreport 152, 206. — Vesterport 47. — Østerport 142, 184. — Proviantgaarden 95, 183. (Bryggers 282, 322 f.) — Ravnsborg 152. — Reberbane 33. — Skole 259. — Kjøbenhavns Slot 27, 68, 72, 96, 115 f., 128 f., 184, 218, 226, 235, 240, 258 ff., 278 f., 293, 332, 338, 347. Dat. 11 f., 18, 23 f., 26, 31-7, 40, 42, 46, 74, 77-89, 91, 93, 138-41, 144-51, 154 f., 157 ff., 201 f., 204 f., 207 f., 353 f. (Blaataarn 64. Klædekammer 97, 260, 315. Raadstue 140, 275. Runddelen 234. Stald 96. Kongens Stue 27.) — Rosenborg 2 f., 125, 141, 152, 184, 194, 213, 239, 259 f., 294, 313, 328, 339, 353. Dat. 19, 41, 47, 49, 51-60, 62-71, 73, 75 f., 92-7, 143, 162-70, 172, 175, 179-82, 203, 206, 209, 211, 213, 221, 238 ff., 245-58, 260 f., 264 f., 267-73, 275-83, 285, 289-93, 308, 311 f., 348, 350 ff., 355 ff. (Have 125 f., 288. Laboratorium 117, 195, 248. Kongens Stue 75.) — Stadsret 58. — Søerne ved Kbhvn. 142 (Sortedamssø 142.) — Rundetaarn 226. — Triangelen 142. — Tøjhuset

Højre spalte:

24, 117, 194, 226, 256 ff., 263. — Universitetet 60, 133, 170, 214, 225-8, 259 (Bibliotheket 225 f. Universitetsur 226.) — Gamle Vartov 312 f. — Ny Vartov 141 f. — Volden 215. (Nørrevold 152, 206. Vestervold 47.)

Kjøbenhavns Len 21, 66, 81, 260, 313.

Kjøge 99, 292.

Klavs Jensen s. Varbjerg.

Klavsholm 325.

Klein, Hans Leonhard, Sekret. i det tydske Kancelli, 249 f., 251, 331.

Knud Alfsen, norsk Rigsraad, 277.

Kolding 123, 156.

Kongsberg Sølvværk 178.

Korsør 20 f., 100.

Krabbe, Gregers, 49, 216. — Iver 72. — Karen 72. — Niels 72.

Krag, Kjeld, 75, 89, 103, 180, 182 f., 218 (?), 230, 238, 298 (?), 321 f. — Niels 180. — Otte 5, 7 f., 21, 36, 50, 66, 72 f., 79, 90, 119, 121, 123, 153, 180, 218 (?), 298 (?), 305, 328, 348.

Kragerøers Havn 5.

Krakau, By i Polen, 248.

Kronborg 13, 18, 50, 91, 190 f., 211, 234 f. Dat. 14, 44 f., 160 f.

Kronborg Len 42.

De to Kroner, Skib, 58.

De tre Kroner, Skib, 57.

Krummedige, Henrik, 277.

Kruse, Vibeke, 20, 37, 61, 127, 148-51, 231, 235 f., 252, 260, 321, 339.

Krøgerup 153.

v. d. Kuhla, Arent, 42, 50, 183, 190 f., 292.

Køln 145, 233.

Side 374.

Register (fortsat fra s. 373).

[Fortsættelse af det alfabetiske register, to spalter, sidetalshenvisninger. Ordret gengivelse.]

Venstre spalte (K–L):

König, David, Gartner ved Rosenborg, 125 f.

Königsmark, svensk General, 137.

v. Körbitz, Johan Christoffer, 204, 209, 211, 254.
Körbitz, Slot i Sachsen, 289.
Köster, Henrik, Livlæge, 71.
L:
Laaland 9, 19 ff., 25, 71, 109, 123, 159, 164, 176, 199, 204 f., 230, 255.
Laholm 112 f.
Lahorse s. Le Sage.
Lammet, Skib, 58.
Landdage i Hertugdømmerne 120, 127 f., 136, 190.
Landretten i Hertugdømmerne 173 f.
Lange, Karen, (g. m. Christoffer Gjøe) 5.
Lassen, Maria, s. Maria Pedersdatter. — Peder, Højesteretsassessor, 191 f.*, 197 f., 220 f.
de la Thuillerie, Gaspard Cognet, fransk Gesandt, 34 f., 55 f., 77, 81 f., 85 f., 94 ff., 100 f., 131 f.
Lellingegaard 135 f.
Leonora Christina 47, 63, 150, 193 f.
Leopold Vilhelm, østrigsk Ærkehertug, 91, 192.
Lepine, Johan Christian, Overberghauptmand, 6, 91.
Lerke, Kornelius, Borger i Kbh., 30.
Lersø 313.
Le Sage, Charles, kgl. Livkirurg, 94*, 232.
Lichtenberg, Slot i Sachsen, 209.
Lifland 28, 112.
Lindenov, Christoffer, 2*, 7 f., 17, 22 f., 103, 106, 239, 241, 244, 313 f. — Godske 8. — Hans 23, 48 f., 148, 216, 334, 355.
Lindersvold 2.
Højre spalte (L–M):
Lindormen, Skib, 58.
Longomontanus, Christen, Professor, 337.
Lorentz, Ludvig, Kjøbmand i Lybek, 263 f.
Lubbes, Eggerich Johan, Oberstlieutn., 130, 137.
Ludvig XIV af Frankrig 34 ff.
Lund 259. — Domkirke 277.
Lundenæs 15.
Lunge, Anne, 167. — Jørgen 167.
Lybek 18, 38, 263, 313 ff.
Lyhme, Christian, 274.
Lykke, Anne, 237. — Christence 356 f.* — Frands 356 f. — Kaj 179, 321 f., 357, 363.
Lyngby 124 f.
Lütjenburg 78, 85.
Lützen, Slag ved, 68.
Løgumkloster 123.
Löwenklau, Jørgen, 108*, 109, 111, 128 f.
De to Løver, Skib, 58.
De tre Løver, Skib, 58.
M:
Mads Mortensen, Tolder i Helsingør, 141, 327. Jvfr. Sundtold.
Magdalena Sibylla, Prinsesse, 71, 204 f., 208 f., 254 f., 360.
Magdalena Sibylla (g. m. Kurf. Johan Georg af Sachsen) 296.

Malmø 21, 52, 210 f., 321. — Malmøhus 211.
Madrid 135.
Marekatten, Skib, 58.
Maren Ernstes 59.
Maria Pedersdatter (Lassen) 191.
Markdanner, Familie, 2. — Frederik 2. — Kaspar 1 f.
Marquardt, Johan, fra Lybek, 38.
Marselis, Gabriel, Kjøbmand i Hamborg, 140, 163, 197 f., 247, 271, 312 (?). — Leonhard, Kjøbmand i Hamborg, 30. — Se[lio]...

Side 375.
Register (fortsat fra s. 374).
[Fortsættelse af det alfabetiske register, to spalter, sidetalshenvisninger. Ordret gengivelse. Venstre spalte begynder med resten af Marselis-opslaget.]

Venstre spalte (M–N):

[Marselis, forts.:] …lius, Bjergværksejer i Norge, 247, 275.
Marsvin, Ellen, 136, 145-8, 231, 233-6, 238. — Jørgen 238. — Otte 233, 238. — Peder 238.
Mazarin, Kardinal, 82.
Mecklenburg, Vilhelm, Resident i Dünkercken, 135, 200.
Meier, Samuel, Apotheker, 119.
Meissen 209.
Memmius s. Burinus.
Merckel, Hans v., s. Schmalkalden. — Valentin Hansen, Præst i Lyngby, 124.
Merløse Herred 125.
Michael Feodorowitsch, russisk Zar, 44 f.
Middelfart 99, 215 f.
Morten Mikkelsen, Proviantskriver, 37, 332.
Munk, Kirstine, 136, 144-51, 175, 181, 202, 231-8, 245 ff., 333 ff., 350, 352. — Peder, Præst ved den nye Kirke udenfor Kbhvn., 125.
Mylius, Herman, oldenborgsk Sekretær, 117.
Müller, Henrik, Tolder i Kbhvn., 30 f., 33, 213, 240.
Münster 192, 204, 223.
Møen 21, 51, 159.
Møller, Bertel, Snedker, 195.
Møllerød 136.

N:

Nederlandene 4, 12 f., 17 f., 24, 28, 35 f., 38, 40-3, 134, 141, 143 f., 158 f., 163, 167-71, 188 f., 192 ff., 199, 201, 221 ff., 227 f., 261 f., 294, 306 f., 309 f., 316, 318 f., 325, 328, 344, 346, 358.
Nedernæs Len 5, 176.
Nellebladet, Skib, 57.
Neudorf 78, 85.
Neumünster 291.
Newcastle 269.
Niels Aagesen, Præst i Varberg og p. Christianshavn, 229*.

Højre spalte (N–O):

Frandsen, Præst i Sengeløse, 124. — Hansen s. Folskenck. — Jakobsen, Borgmester i Randers, 191. — Nelausen 362. — Nielsen, Borger i Kbhvn., 101. — Simonsen, Præst i Harte, 123.
Nordborg 51. Jvfr. Frederik; Hans Bugislav.
Nordlandene 113.
Nordsee, Klein-, 151.
Norge 5, 32, 38-44, 60, 88, 91, 103 ff., 107 ff., 112, 117 f., 127, 131, 133, 135 ff., 143, 158 f., 165, 168 f., 171, 173-7, 186, 188 f., 191-4, 196 f., 225, 232, 240, 247, 249, 251, 268 ff., 274 f., 277 f., 283-6, 288, 343, 347, 355.
Nyborg 21, 100.
Nykjøbing (p. Falster) 70 f., 77, 210, 254, 262, 360. — Slotskirke 210.
O:
Odense 9, 87, 114, 268, 283 f., 293, 296, 299, 302 f., 305, 310, 348, 358. — Odensegaard 100. Dat. 100. — St. Knuds Kloster 52.
Ohnemøller s. Ahnemøller.
Oldeland, Familie, 2. — Henrik 90. — Melchior 1 f., 16 f., 75, 314 f. Jvfr. Rentemestrene. — Sophie 2.
Oldenborg 117. Jvfr. Anton Gynther.
Oldenborg, Skib, 57.
Det Oldenborgske Kongehus 354.
Oluf Madsen s. Jyderup.
Ondet 125.
Orning, Erik Ottesen, 7.
Oslo Domkirke 331, 337.
Osnabrück 192, 204, 250.
Ostfrisland 179.
Otto Ludvig, Rhingreve, 146, 234 f.

Side 376.
Register (fortsat fra s. 375).
[Fortsættelse af det alfabetiske register, to spalter, sidetalshenvisninger. Ordret gengivelse.]

Venstre spalte (O–R):

Oxenstjerna, Axel, 48, 179. — Johan 176 f.
P:
Pappenheim, Just Frederik v., 199.
Parsberg, Frederik, 153 f. — Niels 153. — Oluf 41, 45.
Pas, Simon de, Kobberstikker, 98.
Patientia, Skib, 57.
Pauli, Broderus, Syndikus i Hamborg, 102.
Paulli, Simon, Læge, 52 f., 175.
Paynck, Peter Diderik, Hofchemicus, 119, 234 f.
Peder Jensen, i Krøgerup, 153. — Lavrsen 98.
Pentz, Adam Heinrich, 97 f., 180, 293, 322, 328 f. — Christian 78, 84 f., 90, 120, 130, 317.
Pfal, Hieronymus, Vognmester, 61, 65 f., 312.
Philip, Hertug af Glücksborg, 127.
Phoenix, Skib, 58.
Pinneberg 173 f., 186-9, 310, 316 f. — Slot 188.

Pinnebergske Marsker 317.
v. Plettenberg, Georg, kejserlig Resident, 91 ff., 100.
Pogwisch, Frands, 247, 352.
Polen 44 f., 68, 112. Jvfr. Vladislav.
Pontoppidan, Erik Eriksen, Biskop i Throndhjem, 36.
Preetz 291.
Preussen 321.
Pøl 236.
Q:
Qvitzov, Erik, 24. — Henning 24.
Qvitzovsholm 24.
R:
Radsted 123.
Rammel, Henrik, 179, 328-31.
Randers 13, 191 f.
Højre spalte (R):
Rantzau, Bertram, 21, 56. — Christian 10 f., 120, 130, 138, 154, 276. — Frands 236, 314. — Henrik, Statholder, 78. — Henrik, Ritmester, 56.
Raphael, Skib, 26.
Rasmus Jensen s. Hellekande.
Rathlov, Jochum, 108 f.
Rauchhaupt, Rudolf, Oberst, 49, 140.
Ravn, Klavs, Byfoged i Kbhvn., 54 f., 58 ff., 63 f., 187.
Reedtz, Frederik, 3, 23, 39, 79, 109, 216, 357. — Peder 216.
Refstrup 2.
Regensburg 150, 191.
Reinhold Hansen, Borgmester i Kbhvn., 30, 60 f., 64, 193 f.
Reinking, Dietrich, Kansler, 204.
Rendsborg 7, 107, 183, 188 ff. Dat. 190 f., 193-6, 198, 200.
Rentemestrene 4, 11 f., 14, 22, 27, 29-33, 36 f., 42, 46, 50 ff., 57 f., 60, 81, 88, 95, 97, 104-7, 111, 113-6, 119, 138, 178 f., 182 f., 185, 194, 207, 212, 239 ff., 243-9, 251, 253, 256, 259-65, 267-71, 277 f., 282, 284 ff., 288, 290-4, 299 f., 303-6, 308, 313 ff., 322 f., 338 ff., 343, 347. Jvfr. Sten Beck; Melchior Oldeland.
Resen, Hans Hansen, Professor, 147. — Hans Povlsen, Biskop, 133.
Reval 198.
Reventlov, Ditlev, 4, 41, 90, 102, 117, 126, 134 f., 155, 188, 252, 302, 313 f., 320, 329.
Rhingreven s. Otto Ludvig.
Ribe 61, 123.
Riga 198, 345.
Rigsraadet 6-11, 14 f., 17-25, 27-32, 34, 38 f., 41, 52-5, 57, 61, 69 f., 73-6, 79-88, 93, 95, 98 f., 106, 111, 113, 118, 122, 127, 131 ff., 136, 138 ff., 143 f., 153 f., 156-71, 173-6, 188-92, 197 f., 200 f.,

---

Side 377.
Register (fortsat fra s. 376).
[Fortsættelse af det alfabetiske register, to spalter, sidetalshenvisninger. Ordret gengivelse. Venstre spalte begynder med resten af det store „Rigsraadet"-opslag.]

Venstre spalte (R–S):
[Rigsraadet, forts.:] 204, 206 ff., 211-21, 223 f., 229 f., 233, 241 ff., 249 f., 253 ff., 260 f., 265-8, 271-6, 278-86, 294 ff., 298 f., 302-11, 329, 332-5, 341, 348-54, 358 ff.
Ringsted 124. — Kloster 100.
Ringsted Amt 173.
Rosenkrands, Anne, 72. — Erik 36, 263. — Gunde 123, 225 f., 263, 361 f. — Helle 72. — Holger Axelsen 72 ff., 88 f., 120, 128 f., 148 f., 155, 160 ff. — Holger Børgesen 35. — Jørgen 263. — Mette 72, 263.
Rosenvinge, Henrik Villumsen, 135, 137.
Tre Roser, Slægt, 277.
Roskilde 153, 304, 348, 360. — Duebrødre Kloster 153. — Roskildegaard 100. — Gymnasium 153. — Kapitel 193, 214 (Præbenda militum 193). — Skole 153.
Rostgaard, Hans, 94. — Jens 274.
Rostock 71, 292.
Rothkirch, Wenzel, 20 f., 116, 264.
Rudkjøbing 259.
Rusland 41, 44 f., 184 f., 198, 226, 332 f., 337 f., 341, 343 ff. Jvfr. Michael.
Rytteren, Skib, 58.
Rønninge-Søgaard 2.
Rørup 124.
S:
Sachsen 178, 208 f., 289, 298, 302, 313, 320, 329, 336, 360. Jvfr. Johan Georg; Magdalena Sibylla.
Saltholmen 52.
Salvius, Johan Adler, svensk Statsmand, 176 f.
Sandbygaard 153.
Sarnykoffuer s. Zernichow.
Saur (Saurius), Johan Konrad, Dr., 66*.
Højre spalte (S):
Scavenius, Lavrits Mortensen, Professor, 147.
Schaap, Gerard, Borgmester i Amsterdam, 18.
Schandorf, Niels Povlsen, Professor, 133.
Scheel, Joachim, Stadsfysikus i Kbhvn., 53.
Schlesien 226.
Schletzer, Joh. Friedr., brandenborgsk Gesandt, 320 f.
v. Schmalkalden, Hans Merckel, d. æ., Foged p. Kbhvns Slot, 260. — Hans Merckel, d. y., Foged p. Rosenborg, 259*.
Schwencke, Christoffer, d. y., Arkelimester, 49.
Sefeldt, Jørgen, 12 ff., 20, 27 f., 32, 34, 38 f., 41, 43 f., 60, 82, 117, 216, 357.
Segeberg 291.
Sehested 122. — Christen Thomesen 3 ff., 10, 12 ff., 16, 18, 20, 27 f., 32, 34 ff., 38-41, 43-6, 52, 60, 62, 64 f., 67, 69-73, 77, 79, 82, 84 ff., 88 f., 91 ff., 95, 99-108, 110 ff., 114-22, 126 ff., 130-6, 138, 140-55, 157-62, 164-9, 171-8, 180-94, 197-206, 208-11, 216-25, 227 ff., 231 f., 241, 243, 245 ff., 249-58, 260-3, 267 f., 275-81, 283 ff., 289-99, 301-7, 310 f., 316-20, 323 ff., 327-33, 335-48, 350 ff., 354, 360 ff. — Hannibal 16, 32, 39, 43, 90, 92, 103 f., 109, 135 ff., 145 f., 165, 169 (?), 175, 181, 197, 231 f., 241, 243-7, 270 f., 273 ff., 277-85, 288, 295, 299, 312, 343, 353, 355.
Sengeløse 124.
Sjælland 9, 19 ff., 25, 158 f., 164, 176, 183, 214, 230, 250 f., 264.
Sjællands Stift 123.

Sjællandske Regiment 199.

Side 378.
Register (fortsat fra s. 377).
[Fortsættelse af det alfabetiske register, to spalter, sidetalshenvisninger. Ordret gengivelse.]

_____

Venstre spalte (S):
Skaane 1, 3, 38, 52, 54, 80, 116 f., 126 f., 183 f., 210, 228, 230, 277, 321.
Skade, Ove, 154 f., 188.
Skeel, Christen Albertsen, 56.
Skjellinge 72.
Skjelskør 113, 124.
Skivehus Len 116.
Skrøder, Jørgen, s. Löwenklau.
Skynner, Thomas, engelsk Gesandt, 15.
Slagelse 21.
Slagslunde Dat. 345.
Slangerup 345.
Slesvig, By, 92, 231.
Slesvig, Hertugdømme, 54, 90, 92, 97, 106, 112, 120, 126 f., 135 f., 139, 154, 157, 174, 188, 231, 233, 266, 285, 287, 295, 300 f., 349, 364. Jvfr. Gottorp.
Smalkalle s. Schmalkalden.
Snarensvend, Skib, 58.
Snoghøj 171, 218.
Soderup 125.
Sommer Marsker 317.
Sonck, Albert, Borgmester i Hoorn, 18.
Sophie, Dronning, 204 f., 254.
St. Sophie, Skib, 57, 72.
Sophie Amalie, Dronning, 101-4, 107, 110, 131 f., 154, 336.
Sophie Elisabeth, Christ. IV's Datter, 78, 84 f., 144, 151, 181, 231.
Sophie Elisabeth, Landgrevinde af Hessen, 204.
Sorø 51. — Akademi 122, 179, 328. — Skole 179.
Spanien 82, 134-7, 140, 181, 192.
Den spanske Krigsret 258.
Sparre (Gyldensparre), Fader Nilsson, 277. — Gyrvhild Fadersdatter 277*.
Spend, Niels Christensen, Præst v. Holmens Kirke i Kjøbenhavn, 36.
Højre spalte (S):
Sperling, Otto, kgl. Botanikus, 53, 119.
Spes, Skib, 58.
Stade 13.
Staphrophski, Oluf Phocas, Superintendent p. Gulland, 35 f.
Stavenisse, Cornelis v., nederlandsk Gesandt, 18.
Steenbuch, Hans, Sejermager i Kbhvn., 228.
Steenwinkel, Hans, Bygmester, 210. — Oluf, Bygmester, 210 f.*
Stege 259.
Steinburg Amt 139.

Steinkohl, Johan, Borger i Kbhvn., 33.
Stjernholm 16, 247.
Stjernholm Len 352.
Stockholm 48, 100 f., 138, 192.
Stokfisken, Skib, 58.
Stormarn, Skib, 58.
Stralsund 66.
Strelov, Hans Nielsen, Superintendent p. Gulland, 36*.
Sundtold 13, 24, 35, 38, 40, 43, 54, 88, 135, 141, 158 f., 190 f., 198 f., 202, 221 ff., 227 ff., 271, 285 f., 297 f., 327, 339 f., 349. Jvfr. Jonas Heinemark; Mads Mortensen. — Toldkiste 200. Jvfr. Helsingør.
Svane, Hans, Biskop, 132 f.
Svanen, Skib, 57.
Svend Tveskjæg, Konge, 334.
Sverig 4, 14, 16 ff., 22 f., 26 ff., 34, 38, 42 f., 48, 52 f., 68, 72, 74, 89, 101, 108, 112, 117, 131 f., 134 f., 137, 148 f., 154, 187 f., 191 ff., 197 f., 211, 214, 216, 218, 220 ff., 227, 242, 271, 309, 343 f., 346, 358. Jvfr. Christina; Gustav Adolf.
Svitzer, Hans Ulrik, Mestersmed p. Bremerholm, 3, 194, 196, 287, 313, 356.
Sølvitsborg 282.

Side 379.
Register (fortsat fra s. 378).
[Fortsættelse af det alfabetiske register, to spalter, sidetalshenvisninger. Ordret gengivelse.]

Venstre spalte (S–U):

Søren Andersen, Præst i Tølløse, 125. — Terkelsen, Tolder i Glückstadt, 187.

T:

Tancke, Martin, Resident i Haag, 35 f., 117, 134, 229, 337.
Thott, Henrik, 252 f. — Otte Tagesen 263. — Tage 3, 216, 292.
Throndhjem 36, 270.
v. Thurn, Heinr. Matth., tydsk Greve, 146, 235.
Timmermann, Jakob Petersen, Borger i Kbhvn., 185.
Torstenson, Lennart, svensk Feltherre, 13 f.
Torup, Store-, 362.
Tranekjær 275 f.
Tranekjær Len 276.
Tratziger, Adam, gottorpsk Kansler, 78.
v. Trautmannsdorf, Maximilian, kejserlig Minister, 187 f.
Trefoldighed, Skib, 57.
Trellund, Find Nielsen, Borgmester i Kbhvn., 61*.
Trolle, Niels, 20 f., 72, 103, 108, 160 ff., 216, 255, 274, 283-6.
Trudsholm 180.
Tryggevælde Len 81.
Trøst, Skib, 58.
Tybjerg 124.
Tydskland 55 f., 134, 176 f., 229, 254, 289. Jvfr. Ferdinand.
Tølløse 125.

U:
v. Uffelen, Brødrene, i Hamborg, 15. — Peter 15.
Uggerslevgaard 2.
Ulfdal, Mikkel Pedersen, s. Wolfdal.
Ulfeldt, Christoffer, 3, 81, 183 f., 216, 229, 292. — Ebbe Christoffersen 112, 116 f., 135 f., 172, 355. — Ebbe Jakobsen 115 ff. — Flemming 20 f., 75, 89, 121, 155, 262. — Knud 21, 23, 32,
Højre spalte (U–V):
127, 140, 172. — Korfits 1 f., 5-8, 10, 12-6, 20 f., 26-30, 32-6, 38 f., 41-6, 51, 59-66, 68 f., 76 ff., 82-6, 91-8, 108, 113, 115 f., 135 f., 139 ff., 148, 150, 155, 158 f., 162 ff., 170-4, 177, 188 f., 191 f., 194, 197 ff., 201 f., 219-23, 227 ff., 242 f., 245, 286, 305-11, 316-20, 324-9, 332 f., 338-47, 355, 362 f. — Lavrits 131. — Leo 193 f.
Ulfstand, Niels, 277. — Trud Gregersen 277.
Ulrik (d. y.), Hertug, 146, 153, 226, 235.
Ulriksholm 170.
Den graa Ulv, Skib, 292.
Ungarn 178, 290.
Urne, Christoffer, 12 ff., 20, 27 f., 32, 34, 38 f., 41, 43 f., 60, 117, 127, 165, 167 f., 212, 216, 219 f., 265, 273-6, 279, 284, 295, 299. — Sivert 20 f., 75, 81, 89, 148 f., 155.
Urup 116.
Urup, Axel, 126 f., 133 f., 171, 198, 210, 215 f.
W–V:
Waldburger, Joachim, Slotsfog. p. Kbhvns Slot, 27, 115 f., 125 f., 128 f., 184, 194, 196, 259, 312, 326, 328.
Valdemar Christian 41, 44 f., 91, 93, 96 ff., 136, 145, 149 ff., 175, 202, 236, 245, 287, 312, 332, 334, 358.
Valentin s. Merckel.
Valkendorf, Christen Eriksen, 98. — Christoffer 83. — Henning 9, 127, 133 f., 324.
Valle, Øster-, 135 f.
Walter, Fester, Kjøkkenskriver, 36, 97, 315.
Wandsbeck 77 f., 84 f., 291. — Wandsburg 78.
Varberg 229.
Varberg, Klavs Jensen, Præst i Radsted, 123.

Side 380.
Register (fortsat fra s. 379 — **sidste registerside**).
[Afslutning af det alfabetiske register, to spalter, sidetalshenvisninger. Ordret gengivelse. Den dobbelte understregningslinje nederst markerer registerets — og dermed bindets — afslutning.]

Venstre spalte (V–W):
Warschau 68.
Venedig 93.
Verden Stift 101, 138, 223.
Viborg, Hans Jensen, Præst i Lund og Stege, 258 f.*
Vind, Iver, 3, 7, 23, 32, 170, 213, 216, 237. — Jørgen 3. — Niels 21, 72, 81. — Ole, Hofprædikant, 123, 143, 157, 258.
Vinding, Rasmus, Professor, 259.
Vinstrup, Peder, Biskop, 1, 145, 222.

Viskinde 124.
Witt, Jakob de, Borgmester i Dordrecht, 18.
Vladislav IV af Polen 44 f., 77, 112.
Vognserup 153.
Wolfdal (Ulfdal), Mikkel Pedersen, Præst i Branderup, 123.
Vordingborg 79.
Vordingborg Len 109.
Højre spalte (W–Ø):
Wrangel, Helmuth, svensk Feltherre, 13 f. — Karl Gustaf, svensk Feltherre, 72.
de Vries, Frederik, nederlandsk Resident, 294, 310, 316.
Y:
Ystad 40.
Z:
Zeeland 18.
v. Zernichow, Christian Diderik, Felttøjmester, 115 f.*, 226, 255-8.
Zollenspieker 291, 295, 299, 329.
Ø:
Ø (i Angel) 236.
Øresund 15, 18, 22, 26, 44, 198, 321. Jvfr. Sundtold.
v. Oertzen, Jasper, 101, 154 f., 188.
Øsel 34, 112.
Østerdalen 269 f.
Østersøen 44, 135.

Bemærkning: Sidste opslag med relevans for vores serie: **Frederik de Vries** (den nederlandske resident — ratifikationen af handelstraktaten og efterretninger om kongen, breve 320-noten, 345, s. 316), **Peder Vinstrup** (biskop, ligprædiken over Malte Juul, Brev 333-noten), **Christian Diderik v. Zernichow** (felttøjmester, Brev 33 m.fl.), og **Zollenspieker** (omladningsstedet for prinsens lig ved Elben, breve 315, 321, 325, 361).

Bind 6 — samlet oversigt (afslutning)